

**SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDE GEÇEN
KATEGOREMATİK VE SİNKATEGOREMATİK İFADELERİN
İNCELENMESİ**

Elif YILDIZ

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

AĞRI-2025

(Her Hakkı Saklıdır.)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Elif YILDIZ

SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDE GEÇEN
KATEGOREMATİK VE SİNKATEGOREMATİK İFADELERİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Mustafa AYDEMİR

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Özkan AYDOĞDU

AĞRI-2025

18.11.2025

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Sabahattin Ali’nin Hikâyelerinde Geçen Kategoremantik ve Sinkategoremantik İfadelerin İncelenmesi” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

18.11.2025

Elif YILDIZ

	LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	Doküman No	FR-211
		İlk Yayın Tarihi	26.02.2024
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1/1

**SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDE GEÇEN
KATEGOREMATİK VE SİNKATEGOREMATİK İFADELERİN
İNCELENMESİ**

Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ danışmanlığında, Elif YILDIZ tarafından hazırlanan bu çalışma, 18/11/2025 tarihinde aşağıda isimleri belirtilen jüri tarafından değerlendirilmiş olup Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak **oybirliği(3/3)** ile kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Özkan AYDOĞDU İmza:
Üye : Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ İmza:
Üye : Prof. Dr. Mustafa AYDEMİR İmza:

Yukarıdaki sonuç;

Enstitü Yönetim Kurulu .../.../... tarih ve / numaralı kararı ile onaylanmıştır.

.....
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildiriş, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak olarak kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

HAZIRLAYAN	KONTROL EDEN	ONAYLAYAN

 AGRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ 2007	LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ BENZERLİK RAPORU	Doküman No	FR-213
		İlk Yayın Tarihi	26.02.2024
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	2 / 586

Benzerlik Oranlarına Dair Beyannamedir		
Öğrenci Adı Soyadı	ELİF YILDIZ	
Numarası	226051205	
Ana Bilim Dalı	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	
Bilim Dalı	YENİ TÜRK DİLİ	
Programı	TEZLİ YÜKSEK LİSANS	
Danışman Unvanı Adı Soyadı	PROF. DR. YUSUF SÖYLEMEZ	
Tez Başlığı	SABAHATTİN ALİ'NİN HİKÂYELERİNDE GEÇEN KATEGOREMATİK VE SİNKATEGOREMATİK İFADELERİN İNCELENMESİ	
Bölümler	Turnitin Sonucu	En Yüksek Değer
Giriş	% 3	% 25
Kuramsal Temeller/Kavramsal Çerçeve	% 10	% 30
Materyal ve Yöntem	% 0	% 30
Araştırma Bulguları	% 13	% 20
Sonuç/Tartışma/Öneri	% 0	% 20
TEZ (GENEL)	% 11	% 25

18/11/2025

Yukarıda bilgileri yazılı tez çalışmasının benzerlik oranları Turnitin raporundan alındığı haliyle yazılmış olup tüm bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ve beyan ederiz.

İmza
ELİF YILDIZ

İmza
PROF. DR. YUSUF SÖYLEMEZ

HAZIRLAYAN	KONTROL EDEN	ONAYLAYAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	vi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. DİL, FELSEFE VE DİL FELSEFESİ.....	4
2.1.1. Dilin Tanımı ve Önemi	4
2.1.2. Felsefenin Tanımı ve Dil Felsefesi	8
2.2. DİL FELSEFESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	11
2.2.1. Antik Çağ Felsefesinde Dil.....	11
2.2.2. Orta Çağ Felsefesinde Dil.....	15
2.2.3. Yeni Çağ Felsefesinde Dil	19
2.2.4. Yakın Çağ Felsefesinde Dil	31
2.3. EDMUND HUSSERL HAYATI VE ESERLERİ	51
2.4. EDMUND HUSSERL FENOMENOLOJİSİ.....	52
2.5. KATEGOREMATİK - SİNKATEGOREMATİK İFADELER AYRIMI.....	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	67

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	68
4.1. SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDEKİ KATEGOREMATİK - SİNKATEGOREMATİK İFADELER.....	68
4.1.1. Değirmen Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler.....	68
4.1.2. Viyolonsel Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler .	133
4.1.3. Bir Orman Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler .	182

4.1.4. Kağnı Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler.....	225
4.1.5. Gramofon Avrat Hikâyesindeki Kategoremantik-Sinkategoremantik İfadeler.....	254
4.1.6. Pazarcı Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler.....	280
4.1.7. Asfalt Yol Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler..	322
4.1.8. Ayran Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler.....	346
4.1.9. Bir Mesleğin Başlangıcı Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler.....	367
4.1.10. Portakal Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler ..	411
4.1.11. Böbrek Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler.....	438
4.2. SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDEKİ KATEGOREMATİK-SİNKATEGOREMATİK İFADE DAĞILIMI VE ANLAMSA DEĞERLENDİRME	500
4.2.1. Sabahattin Ali’nin Hikâyelerindeki Kategoremantik-Sinkategoremantik İfade Dağılımı	500
4.2.2. Değirmen Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	501
4.2.3. Viyolonsel Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	502
4.2.4. Bir Orman Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	502
4.2.5. Kağnı Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	503
4.2.6. Gramofon Avrat Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	504
4.2.7. Pazarcı Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	505
4.2.8. Asfalt Yol Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	506
4.2.9. Ayran Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	507

4.2.10. Bir Mesleğin Başlangıcı Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	508
4.2.11. Portakal Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	509
4.2.12. Böbrek Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	509
4.2.13. Çilli Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	510
4.3. SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDEKİ KATEGOREMATİK - SİNKATEGOREMATİK KELİMELER	510
4.3.1. Viyolonsel Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelimeler	510
4.3.2. Gramofon Avrat Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelimeler.....	531
4.3.3. Ayran Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelimeler.....	538
4.4. SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDEKİ KATEGOREMATİK - SİNKATEGOREMATİK KELİME DAĞILIMI VE ANLAMSAL DEĞERLENDİRME.....	559
4.4.1. Sabahattin Ali’nin Hikâyelerindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelime Dağılımı	559
4.4.2. Viyolonsel Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelime Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	559
4.4.3. Gramofon Avrat Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelime Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	559
4.4.4. Ayran Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelime Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme	560

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE TARTIŞMA	561
KAYNAKÇA.....	565

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDE GEÇEN KATEGOREMATİK VE SINKATEGOREMATİK İFADELERİN İNCELENMESİ

Elif YILDIZ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

2025, 586 Sayfa

Jüri: Prof. Dr. Mustafa AYDEMİR

Doç. Dr. Özkan AYDOĞDU

Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

Bu çalışmanın amacı, Edmund Husserl’in geliştirdiği katagorematik ve sinkatagorematik ifadeler ayrımını, Sabahattin Ali’nin hikâyeleri bağlamında felsefî ve dilbilimsel bir zeminde incelemektir. Husserl’e göre katagorematik ifadeler, tek başına anlam taşıyan ve bağımsız olarak kullanılabilen ifadeler iken; sinkatagorematik ifadeler tek başına anlam taşımayan, yalnızca diğer ifadelerle bir araya geldiklerinde anlam kazanan ifadelerdir.

“Sabahattin Ali’nin Hikâyelerinde Geçen Katagorematik ve Sinkatagorematik İfadelerin İncelemesi” başlıklı tez çalışması beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan giriş kısmında, Husserl’in katagorematik - sinkatagorematik ayrımının temel dayanağını oluşturan fenomenolojiye ve bu ayrımın özelliklerine ilişkin genel bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde dil, felsefe ve dil felsefesi konuları ele alınmış; dil felsefesinin tarihsel gelişimi incelenmiştir. Ayrıca Edmund Husserl’in hayatı, fenomenolojisi, fenomenolojideki temel kavramlar ve bu bağlamda katagorematik sinkatagorematik ifadeler ayrımı ile Husserl’in bu ayrımı nasıl temellendirdiği ele alınmıştır. Üçüncü bölüm materyal ve yöntem kısmına ayrılmıştır. Dördüncü bölüm olan bulgular kısmında ise, söz konusu ayrım Sabahattin Ali’nin Değirmen, Viyolonsel, Bir Orman Hikâyesi, Kağı, Gramofon Avrat, Pazarcı, Asfalt Yol, Ayrın, Bir Mesleğin Başlangıcı, Portakal, Böbrek ve Çilli adlı hikâyeleri üzerinden incelenmiştir. Ayrıca Viyolonsel, Gramofon Avrat ve Ayrın hikâyelerinde katagorematik ve sinkatagorematik ifadeler kelime düzeyinde analiz edilmiş ve tablolar aracılığıyla gösterilmiştir. Hem ifadeler hem de kelimelerin oransal dağılımı tablolar hâlinde sunulmuş, bu dağılımın metnin anlamına etkisi değerlendirilmiştir. Son bölüm olan sonuç kısmında ise çalışmanın genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. **Anahtar Kelimeler:** Edmund Husserl, katagorematik, sinkatagorematik.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

AN EXAMINATION OF CATEGOREMATIC AND SYNCATEGOREMATIC EXPRESSIONS IN SABAHATTİN ALİ'S STORIES

Elif YILDIZ

Thesis Advisor: Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

2025, 586 Page

Jury: Prof. Dr. Mustafa AYDEMİR

Assoc. Prof. Dr. Özkan AYDOĞDU

Prof. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ

The aim of this study is to analyze the distinction between categorematic and syncategorematic expressions developed by Edmund Husserl on a philosophical and linguistic ground in the context of Sabahattin Ali's stories. According to Husserl, categorematic expressions are expressions that carry meaning on their own and can be used independently, whereas syncategorematic expressions are expressions that do not carry meaning on their own and only gain meaning when they are combined with other expressions.

The thesis entitled “An Analysis of Categorical and Syncategorematic Expressions in Sabahattin Ali's Stories” consists of five chapters. In the first chapter, the introduction, general information on phenomenology, which constitutes the main basis of Husserl's categorematic - syncategorematic distinction, and the characteristics of this distinction are given. In the second part, language, philosophy and philosophy of language are discussed and the historical development of philosophy of language is analyzed. In addition, Edmund Husserl's life, phenomenology, the basic concepts in phenomenology, and in this context, the distinction between categorematic and syncategorematic expressions and how Husserl grounds this distinction are discussed. The third chapter is devoted to material and method. In the fourth part, the findings section, the distinction in question is analyzed through Sabahattin Ali's stories titled Değirmen, Viyolonsel, Bir Orman Hikâyesi, Kağnı, Gramofon Avrat, Pazarcı, Asfalt Yol, Ayran, Bir Mesleğin Başlangıcı, Portakal, Böbrek and Çilli. In addition, categorical and syncategorical expressions in the stories of the Viyolonsel, Gramofon Avrat and Ayran were analyzed at the word level and shown in tables. The proportional distribution of both expressions and words are presented in tables and the effect of this distribution on the meaning of the text is evaluated. In the last section, the conclusion, a general evaluation of the study is made.

Keywords: Edmund Husserl, categorematics, syncategorematics.

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu çalışma, “Sabahattin Ali’nin Hikâyelerinde Geçen Kategoremantik ve Sinkategoremantik İfadelerin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezidir. Yoğun bir okul temposu içinde zaman zaman yorulsam da, içimdeki bitmeyen öğrenme isteği ve inancımla yılmadan çabaladım. Her sayfada, yalnızca bir akademik çalışmayı değil, aynı zamanda kendi kararlılığımı, sabrımı ve emekle yoğrulmuş bir süreci yazdım.

Bu süreçte en büyük rehberim, bilgi ve deneyimiyle bana yön veren değerli hocam Prof. Dr. Yusuf Söylemez oldu. Ne zaman pes edecek gibi olsam, “Bir işi bir kez yarım bırakırsan, hayatın boyunca bunu alışkanlık haline getirirsin.” sözleriyle beni yeniden yazmaya, yeniden inanmaya teşvik etti. Onun bu sözleri, hem akademik hem kişisel anlamda bana yön veren bir rehber oldu. Kendisine en derin saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin ilerleyişi konusunda fikirleriyle bana destek olan, kaynaklara ulaşmamda büyük yardım sağlayan ve her zaman sabırla yanımda olan Araştırma Görevlisi Berrin Kasımoğlu Dönmez’e içtenlikle teşekkür ederim.

Tez çalışmam nedeniyle zaman zaman ihmal etmek durumunda kaldığım arkadaşlarıma da sabırları ve anlayışları için teşekkür ederim. Varlıkları, bu zorlu süreçte bana moral ve güç verdi.

Ve elbette...

Her adımda yanımda olan, sevgisiyle beni saran aileme minnettarım. Özellikle de, ne zaman pes edecek gibi olsam sessizce yanımda durup bana yeniden güç veren, “Hadi devam et” dercesine bakışlarıyla bile destek olan anneme...

Bu tezin her sayfasında, onların inancı ve sevgisinin izleri vardır.

Elif YILDIZ

Ağrı, 2025

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Dil, toplumsal bir varlık olan insanın duygu ve düşüncelerini aktarmasına imkân tanıyan en doğal ve en işlevsel araçtır. Ancak dil yalnızca bir iletişim aracı olmakla sınırlı değildir; farklı yönleriyle pek çok alanla da ilişkilidir. Bu çok yönlü yapısı nedeniyle dil, Antik Çağ'dan itibaren filozofların dikkatini çekmiştir. İnsanların kullandıkları ifadelerin anlamı, bu anlamın nasıl ortaya çıktığı, dil ile dünya arasındaki ilişkinin mahiyeti, bir önermenin doğru ya da yanlış olmasını belirleyen ölçütler, mantığın dili nasıl biçimlendirdiği ve gündelik dilde kullanılan ifadelerin işlevleri gibi meseleler, felsefi düşüncenin temel problemleri arasında yer almıştır.

Edmund Husserl (1859-1938), transandantal yaklaşımıyla fenomenoloji üzerinden 20. yüzyıl felsefesine yön veren önemli Alman filozoflardan biridir. Onun anlam kavramını ele alış biçimi, yalnızca felsefi açıdan değil, dilbilimsel açıdan da kayda değer bir önem taşımaktadır.

Husserl'e göre felsefede eksik olan unsur kesinliktir. Onun, felsefeyi kesin bir bilim hâline getirme ideali doğrultusunda geliştirdiği yöntem fenomenolojidir. Fenomenolojinin temel amacı, fenomenlerin özünü kavramaktır. Husserl'e göre fenomen, bilinçte ortaya çıkan, bilince görüldüğü hâliyle kavranan şeydir. Fenomenlerin özünü kavramak ancak doğal tavır terk ederek fenomenolojik bir tavır benimsemekle mümkündür. Doğal tavrıda, içinde yaşadığımız dünya sorgulanmaksızın olduğu gibi kabul edilir; bu nedenle özler açığa çıkamaz. Özlerin bilgisine yalnızca fenomenolojik tavır aracılığıyla ulaşılabilir. Bu tavır, doğal tavırla ilgili her şeyi paranteze almakla, yani askıya almakla gerçekleşir. Husserl bu işleme fenomenolojik epokhe adını verir. Tüm varsayımlar askıya alındığında geriye yalnızca bilinç kalır. Bu noktadan itibaren bilinç, yönelimsellik ilkesi doğrultusunda işlev görür ve varlık ile nesnelere anlam kazandırır.

Husserl'e göre bilincin yönelimi noema ve noesis olmak üzere iki temel bileşenden oluşur. Bilincin boş yönelimi noema olarak adlandırılırken, bu yönelimin nesneye ulaşması noesis olarak tanımlanır. Husserl, bu kavramlar aracılığıyla ifadeleri kategoremantik ve sinkategoremantik olmak üzere ikiye ayırmıştır. Husserl'e göre tek

başına anlam taşıyan ve bağımsız olarak kullanılabilen ifadeler kategoremantik, tek başına anlam taşımayan ancak diğer ifadelerle yan yana gelerek anlam kazanan ifadeler sinkategorematiktir. Buna göre “kalem, çanta, kitap” gibi ifadeler kategoremantik, “her, bazı, birtakım” gibi ifadeler sinkategorematiktir.

Husserl’e göre, bir ifade hem noemaya hem noesise sahipse doğruluk değerine sahip olur; yalnızca noeması olan ancak noesisi bulunmayan ifadeler ise doğruluk değerinden yoksundur. Bir ifadenin doğruluk değerinden yoksun olması, onun anlamlı olup olmamasına bağlıdır. Husserl bu yaklaşımıyla ifadelerin anlamlılık durumunu belirleyerek hem doğruluk değerine sahip olup olmadıklarını hem de dilin sentaks kurallarına uygunluklarını saptar. Sentaks kurallarına uygun ve tamamlanmış ifadeler kategoremantik, eksik veya tamamlanmamış olanlar ise sinkategorematiktir.

Örneğin, “Bahçedeki kırmızı güller” ifadesi hem bir noemaya hem de noesise sahiptir; başka bir ifadeye ihtiyaç duymadan bağımsız olarak anlamlıdır ve bu nedenle kategoremantik bir ifadedir. Öte yandan, “uçan fil” ifadesi yalnızca noemaya sahiptir, noesisi ise yoktur. Sentaks açısından doğru olsa da tamamlanmamış bir yapı sergiler ve yalnızca zihinsel tasarıma dayanır; bu nedenle sinkategoremantik bir ifadedir.

Anlamlılığın ölçütünü noema olarak belirleyen Husserl’e göre noema, anlamın yanı sıra kendi nesnesine de sahiptir; bu nesne gerçek dünyada var olmak zorunda değildir. Örneğin “adalet” somut bir nesneye sahip olmasa da noematik bir nesne olarak anlamlıdır. Noema, anlam kazandıran yönü ve yönelimi başlatan tetik bileşeni sayesinde “ne’lik” sağlar. Bu sayede böyle ifadeler de kategoremantik olarak kabul edilmiştir.

Husserl’e göre bazı ifadeler bileşik yapıya sahiptir, bazıları ise tek ve basit bir yapıda bulunur. Basit ve bağımsız olarak anlam taşıyabilen ifadeler kategoremantik, bileşik olup parçalarından ayrı düşünilemeyen ifadeler ise sinkategoremantik olarak değerlendirilir. Örneğin “Nil Nehri Afrika’dadır.” “Nil Nehri dünyanın en uzun nehirlerinden biridir.” ve “Nil Nehri Afrika’da bulunan dünyanın en uzun nehirlerinden biridir.” ifadelerini bu yaklaşıma bakarak değerlendirdiğimizde ilk iki ifade kendi başına anlam taşıyan kategoremantik ifadelerdir; üçüncüsü ise birden fazla öğeden oluştuğu için parçalarından bağımsız anlam taşımayan ve sinkategoremantik bir ifadedir.

Bu tez çalışmasında, Edmund Husserl'in kategoremantik ve sinkategoremantik ifadeler ayrımı, Sabahattin Ali'nin Değirmen, Kağrı, Yeni Dünya ve Sırça Köşk adlı hikâyelerinin her birindeki 1. 4. ve 8. hikâyeler üzerinden incelenmiştir. Husserl'in dil felsefesinin temel unsurlarından biri olan bu ayrım, ifadelerin anlam kazanma biçimlerini çözümlemeye imkân tanımaktadır. Buna göre kategoremantik ifadeler, bağımsız bir anlam taşıyan ve tek başına kullanılabilen basit yapılar; sinkategoremantik ifadeler, ancak başka ifadelerle bir araya geldiğinde anlam kazanabilen ve bileşik yapılar olarak işlev gören dilsel unsurlardır.

Analiz kapsamında, Değirmen, Viyolonsel, Bir Orman Hikâyesi, Kağrı, Gramofon Avrat, Pazarcı ve Bir Mesleğin Başlangıcı hikâyelerinde yer alan bileşik ifadeler parçalarına ayrılarak sinkategoremantik özellikleri gösterilmiştir. Basit yapıda olanlar ise kategoremantik olarak değerlendirilmiştir. Buna karşılık, Asfalt Yol, Ayran, Portakal, Böbrek ve Çilli hikâyelerinde ifadeler yalnızca basit veya bileşik olmaları bakımından değerlendirilmiş, ayrıştırma yoluna gidilmemiştir.

Kelime düzeyinde yapılan çözümlemelerde Viyolonsel, Gramofon Avrat ve Ayran hikâyeleri üzerinde durulmuştur. Bu incelemelerde, ifadelerin anlam değerleri Husserl'in kategoremantik ve sinkategoremantik ayrımı doğrultusunda değerlendirilmiş; fiiller ve özel isimler kapsam dışında tutulmuştur.

Çalışmada, kategoremantik ve sinkategoremantik unsurların ifade ve kelime düzeyindeki dağılımı tablolarla gösterilmiş, bu dağılımın hikâyelerin anlamına katkısı değerlendirilmiştir.

Kategoremantik ve sinkategoremantik ifadeler, şimdiye kadar çeşitli çalışmalarda kısmen ele alınmış olsa da bu konuya doğrudan odaklanan bir tez çalışması yapılmamıştır. Bu açıdan ilk olma özelliği taşıyan bu araştırmada, Sabahattin Ali'nin hikâyeleri üzerinden hem sözcükler hem de ifadeler düzeyinde örneklendirmeler yapılmıştır. Böylece konunun daha açık ve anlaşılır bir şekilde kavranması amaçlanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. DİL, FELSEFE VE DİL FELSEFESİ

2.1.1. Dilin Tanımı ve Önemi

Dil, çeşitli özellikleri olan, farklı açılardan değerlendirildiğinde yeni yönleri ortaya çıkan, böylelikle canlı kalabilen bir varlıktır. İnsan ve toplumdan ayrı düşünülemeyecek olan dilin akla gelebilecek her türlü alanla (bilim, sanat, teknik, kültür vb.) ilişkisi vardır (Aksan, 2020: 11).

Dil hakkında birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlar arasında öne çıkan ve sıkça başvurulanlar olmuştur. Muharrem Ergin'in dil tanımı şöyledir: "Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabi bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir." (Ergin, 2009: 3). Zeynep Korkmaz dili, "İnsanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kurallarının yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir." şeklinde tanımlar. Edward Sapir'in tanımı ise şu şekildedir: "Dil, düşüncelerin, duyguların, istemlerin ve özgürce yaratılan simgelerin bir dizge aracılığıyla sadece insana özgü, içgüdüden köklenmeyen aktarım yöntemidir." Banguoğlu ise dili "İnsanların meramlarını anlatmak için kullandıkları sesli işaretler sistemidir." şeklinde tanımlamıştır. "Dil, zihinsel bir organdır." tanımı Chomsky'nin, "Dil, sınırlı anlamın sınırsız kullanımıdır." tanımı ise Humboldt'a aittir. Eflatun dili, "Kendi düşüncelerini sesin yardımıyla, özne ve yüklem aracılığıyla anlaşılır duruma getirmektir." şeklinde tanımlarken Aristo, "Söz, zihnin birikimlerinin temsilidir." şeklinde tanımlamıştır (Eker, 2015: 4).

İşlev ve olanaklar bakımından son derece zengin olduğundan bütün sınırlarını kapsayan bir dil tanımı yapmak oldukça zordur. Ancak yapılan tanımlama denemelerine baktığımızda dilin genel ve özel anlamları arasında bir ayırım yapıldığı görülmektedir. Dil genel anlamda kullanıldığında varlıkla olan ilişkisi, özel anlamda

kullanıldığında ise insana özgü bir iletişim aracı oluşu ile ön plana çıkmaktadır (Kapağan, 2021: 52).

Genel anlamda kullanıldığında dil, duygu, düşünce, emir ve isteklerin ifade edilmesine yarayan her türlü iletişim aracı olarak tanımlanabilir. Bu yönüyle dil, işaret dilinden doğanın ve hayvanların diline, jest ve mimiklere kadar pek çok şekilde varlık gösterir (Yolcu, 2002: 68). Sanatsal ifade biçimi olarak da Picasso'nun dili, Giacometti'nin dili, Luis Buñuel'in dili gibi çeşitli şekillerde kullanılır (Altınörs, 2021: 21). Dil özel anlamda kullanıldığında ise insanın diğer varlıklardan ayrılan yönüne, sözel ifadelere kısacası insana özgü oluşu ile ön plana çıkmaktadır (Kapağan, 2021: 68).

“İnsan düşünen, düşündükleriyle yeni şeyler üreten, sonra da ürettiklerini başkalarıyla paylaşma gereği duyan sosyal bir varlık olarak tanımlanır.” (Cüceloğlu, 1979: 308). Dil, bu gereksinimi karşılayan, insanların kendilerini ifade etmek için kullandıkları işaretler bütünüdür. İnsanlar duygu ve düşüncelerini jest ve mimik gibi yollarla da anlatabilir ancak anlatımın en etkili aracı dildir. İnsanlar doğuştan konuşma yeteneğine sahiptir ancak dil, doğuştan edinilmez. İnsan bulunduğu toplumun dilini uzun bir süreç içerisinde öğrenir (Banguoğlu, 1990: 9). Dil, yalnızca insanlar için var olan bir beceridir. Hayvanların da kendilerine özgü bir iletişim şekli vardır ancak insan ve hayvan dilini ayıran temel fark, hayvanların dili kalıtım yoluyla, insanların konuştuğu dil ise çevreden öğrenilir. Öte yandan insan dili zaman içinde değişir ancak hayvanların çıkardığı sesler hep aynı kalır. Sesleri düzenli bir hale getirebilen yalnızca insanlardır (Mete, 2018: 73). İnsan, diğer canlı varlıklardan farklı olarak bir dünyaya sahiptir. Hayvanların doğal bir ortamı vardır ancak bir dünyası yoktur. Bunun sebebi hayvanların dilinin olmamasıdır. Dil, insanın dünyayı yalnızca kendisine özgü bir biçimde deneyimlemesinin temel koşuludur (Altuğ, 2008: 7).

Türkçe yaygın olarak kullanılan “Hayvan koklaşa koklaşa; insan söyleşe söyleşe” atasözü de dil kullanımının tamamıyla insana has bir beceri olduğunu göstermektedir (Kula, 2012: 4).

Alman düşünür Heidegger “Dil insanın evidir.” der. Evin temel özelliği doğa içinde olmasıyla birlikte, doğadan ayrı düşünülebiyecek yalnızca insana ait bir mekân oluşturmastır. Alain evin dışının doğaya, içinin ise insana göre olduğunu söyler.

Evlerin farklı iklim koşullarına, toplumların medeniyet biçimlerine, sosyal sınıflara, kişilerin maddi zenginliklerine süs ve zevk anlayışlarına değişiklik göstermesi dil ile benzerlik gösterir. Her toplum, dilini kendi gereksinimlerine, kültürel birikimi ve medeniyet seviyesine, estetik anlayışına göre oluşturur (Kaplan, 2015: 134).

Dilin düşünme ile de sıkı bir ilişkisi vardır. İnsan dil sayesinde soyut düşünebilir ve böylece kendi dışındaki gerçekliği kavramlaştırıp çevresi ile ilişki kurabilir. İnsanın gerçekliği algılayışı dil ile mümkündür. Sanat, bilgi, felsefe gibi ürünler dil ile ortaya koyulur (Yıldırım, 2019). İnsanların düşünsel ve bilişsel yetenekleri dilin gelişimini doğrudan etkiler. Bir dilin ya da ifade gücünün sınırları, yalnızca o dili kullanan insanların düşünebildikleriyle sınırlıdır (Kula, 2012: 5).

Dil, tarih boyunca insanlık için en ideal iletişim aracı olmuştur. Fakat dilin kullanım alanlarının çok yönlü ve zengin oluşu ona yalnızca anlık ve kısıtlı bir iletişim aracı olmasının ötesinde anlam ve görevler yüklemiştir. Dil zamanı aşan, özellikle de kültür ve tarih hafızasıyla toplumu inşa eden bir kurumdur (Kapağan, 2021: 50).

Ziya Gökalp'e göre dil, kültürün temelidir. Bir ulus, duygu ve düşüncelerini dil aracılığıyla ifade eder ve böylelikle kuşaktan kuşağa aktarılır. Böylelikle dil, kültürün taşıyıcısı durumundadır. Bir milletin dil aracılığıyla aktardığı yazılı, sözlü bütün içerikler kültür kavramının bir parçasıdır (Kaplan, 2015: 142). Bütün toplumlar kendi dilini ve kültürünü asırlar boyunca işler. Dil içinde bulunduğu her topraktan bazı özellikler barındırır. Medeni toplumların konuşma ve yazı dilinde karşılaştığı toplumlardan gelen kelime ve deyimler bulunur. Bütün toplumların dili, yüzyıllar boyunca yaşadığı tarihin özetidir (Kaplan, 2015: 143). "Dil, bir milletin medeniyet tarihinin aynasıdır." (Kaplan, 2015: 144).

Dil tek başına değerlendirilebilecek bir kavram değildir. Dil ile tarih ve kültür arasında sıkı bir ilişki vardır. Dildeki bütün sözcüklerin yazılışını, biçimini, ses özelliklerini ve anlamını belirleyen tarih ve kültürdür. Bir şairin dili, yazıldığı dönem ve çevreden ayrı düşünülemez (Kaplan, 2015: 144).

Ulusların en değerli, en büyüğü varlığı dildir. Dillerin ses güzelliği aracılığıyla bildirme, ifade etme ve inandırma gücüne ulaşmaları uzun bir zaman diliminde olmuştur. Bir ülkede yaşayan insanların birbirini sevip anlamasına, bu sevgiyi dile getirmesine olanak sağlayan en güçlü yardımcı dildir (Banarlı, 2011: 16).

Tarih boyunca, nice zaferler elde eden ordu mensupları, başarılarını hitabet dilinin etkileyici güzelliği sayesinde pek çok savaşıya duyurarak elde ettiler. Türk tarihine bakıldığında “Bu denizler, bu ırmaklar bize yetmez! Daha deniz, daha ırmak istiyoruz! Yurdumuzu öylesine büyütelim ki gök kubbesi ona çadır, güneş de bayrak olsun!” diyen Oğuz Han, kendisine isyan etmiş bir orduya Çaldıran zaferini kazandıran Yavuz Sultan Selim gibi pek çok kahraman, bu başarılarını etkileyici ve inandırıcı dil sayesinde elde ettiler (Banarlı, 2011: 17).

Dilin temel işlevi, iletişimi sağlamaktır. İletişimi mümkün kılan dilin altı temel işlevi bulunmaktadır. Dil, bilgi vermek amacıyla kullanıldığında göndergesel işlevde; duyguların ifadesinde heyecana bağlı işlevde; kurulan cümlelerin muhatabı harekete geçirilmek istendiğinde alıcıyı harekete geçirme işlevinde; iletinin karşı tarafça doğru anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmek için kanalı kontrol işlevinde; dil ile ilgili bilgi verildiğinde dil ötesi işlevde; okuyanda estetik bir zevk uyandırmak amacıyla kullanıldığında ise sanatsal (şiiirsel) işlevde kullanılmaktadır. Dilin işlevlerini ve aynı zamanda toplumun kültürünü yansıtan en önemli malzemeler atasözleri ve deyimlerdir (Atayoğlu & Yücel, 2022). Dilin kültürel bir olgu oluşu da en belirgin biçimde atasözleri ve deyimlerde görülmektedir. Türkçe, atasözleri ve deyimler bakımından son derece zengin bir dildir (Kula, 2012: 13).

Bu bağlamda dil ile ilgili pek çok atasözü ve deyim bulunmaktadır. Bu atasözleri, dilin işlevlerine göre örneklendirildiğinde, “Dilin kemiği yok.”, “Doğru söz yemin istemez.” ve “İyi insan sözünün üstüne gelir.” gibi atasözleri ile “ağzı laf yapmak” ve “dilinin altında bir şey olmak” gibi deyimler göndergesel işlevde; “Boşboğazı cehenneme atmışlar, odun yaş (az) diye bağırır.” atasözü ile “ağızlara sakız olmak” ve “ağza almamak” gibi deyimler heyecana bağlı işlevde; “Ağlamayan çocuğa meme vermezler.”, “Söz biliyorsan söyle, inansınlar; bilmiyorsan söyleme, seni bir adam sansınlar.” ve “Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.” gibi atasözleri ile “ağızına geleni söylemek” ve “kulağına küpe olmak” gibi deyimler alıcıyı harekete geçirme işlevinde kullanılmıştır. “Buğday ekmeğin yoksa buğday dilin de mi yok?”, “İnsanın eti yenmez, derisi giyilmez; tatlı dilinden başka nesi var?” gibi atasözleri ile “ağız açtırmamak” ve “dilini tutmak” deyimleri kanalı kontrol işlevinde; “Adam olana bir söz yeter.” ve “Dilin cirmi küçük, cürmü büyük.” atasözleri ile “söz meclisten dışarı olmak” ve “uzun sözün kıyası” deyimleri dil ötesi işlevde; “Dilim seni dilim dilim

dileyim, başıma geleni senden bileyim.” ve “Söz gümüşse sükût altındır.” atasözleri ile “ağız var, dili yok olmak” ve “dilinde tüy bitmek” deyimleri ise sanatsal (şiiirsel) işlevde değerlendirilmiştir (Atayoğlu & Yücel, 2022).

Türkçe Ulusal Derlem’de (www.tnc.org.tr) yapılan eşdizimlilik taramasında, “dil” kelimesinin çok çeşitli sözcüklerle birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir. Örneğin, “yabancı” kelimesiyle 991, “din”, “Türk”, “tarih”, “kültür” gibi sözcüklerle 767, “bilen”, “öğretim”, “eğitim”, “bilgi”, “öğrenme” gibi kavramlarla ise 475 kez birlikte geçtiği görülmüştür. Ayrıca “resmî”, “ortak”, “doğal”, “ana”, “felsefesi”, “sürçmesi” gibi çok sayıda farklı kelimeyle de birlikte kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu eşleşmeler, dil kavramının gündelik yaşamda ne denli yaygın, çeşitli ve çok boyutlu bir bağlamda yer aldığını açıkça ortaya koymaktadır (Aygüneş, s. 6).

Dilin böylesine çok boyutlu bir yapıya sahip olması, onu yalnızca bir iletişim aracı olmaktan çıkarak pek çok farklı disiplinin inceleme nesnesi hâline getirmiştir. Ancak dil, yalnızca bu alanların konusu olmakla kalmaz; aynı zamanda bu alanların kendilerini ifade ettiği zemini de oluşturur. Bu bağlamda dil, hem araştırılması gereken bir olgu hem de araştırmaların dile getirildiği, kavramsallaştırıldığı bir araç konumundadır. Felsefi perspektiften bakıldığında bu durum, insanın kendi varlığı üzerine düşünmesini mümkün kılan bir yapı olarak ortaya çıkar. Zira dil aracılığıyla dil üzerine düşünebilmek ve onu kendine konu edebilmek, yalnızca insana özgü bir yetidir (Yolcu, 2002: 69).

2.1.2. Felsefenin Tanımı ve Dil Felsefesi

Felsefeye dair herkesçe kabul görececek bir tanım ortaya koymak kolay değildir. Bunun sebepleri arasında, felsefeyi tanımlamaya çalışan kişilerin ilgi alanlarının, mizaç ve görüşlerinin farklı olması, felsefenin anlamının çağdan çağa, kültürden kültüre değişmiş olması gösterilebilir. Felsefe, milattan önce altıncı yüzyılda dünyanın birkaç yerinde birden doğmuştur. Bu yerler Yunanistan, Hindistan ve Çin’dir (Cevizci, 2011: 3). Bunun için felsefenin ilk doğduğu yerlerden biri olan Yunanistan’daki felsefe tanımı ile başlamak doğru olacaktır.

Felsefe, Yunanca philosophia (hikmet sevgisi) kelimesinden dilimize aktarılmıştır. Genel anlamda ise “bilgelik arayışı” olarak tanımlanabilir (Olguner, 2005: 153).

Felsefenin filozoflarca da farklı tanımları vardır:

Platon: “Ölüm için yapılan bir hazırlık”

Karl Marx: “Filozoflar dünyayı anlamaktan ziyade onu değiştirmeye çalışmalıdır.”

Aristoteles: “İlk ilkelerin ve varlığın nedenlerinin bilgisi”

Descartes: “Felsefe sözüyle bilgelik üzerine bir araştırm anlatılmak istenir. Bilgelikten ise bütün her şeyin tam bilgisi anlaşılır.”

Plutarkhos: “Yaşama sanatı.”

Kindi: “Felsefe insanın kendisini tanımasıdır.”

Nietzsche: “Gerçek felsefe aklın sınırlarını kavramaktır.”

Albert Camus: “Felsefeye düşen, hayatın anlamını bulmaya çalışmaktır.”

William James: “Felsefe karın doyurmaz ama ruhu tatmin eder.” (Cevizci, 2011: 5-6).

“Felsefe en geniş tanımı ile her alanda ele alınan konu üzerinde soru sorma, sorgulama, eleştirel düşünme ve bütünü görme de diyebileceğimiz bir kafayı işletme biçimidir” (Akarsu, 2016).

Felsefe terim olarak ele alındığında ise “insana has olan, insanın öncelikle akıl olmak üzere duyu, sezi v.b. öteki bilgi melekelerini de kullanan, fakat ele aldığı konuları işlerken daima ve özellikle niçin sorusunu soran, bilinmesi istenen şeyin ilk sebebini bulmayı, kesin ve mutlak olanı yakalamayı hedef edinen bir bilgi türü” olarak tanımlanır (Olguner, 2005). Bu tanıma göre herhangi bir duruma felsefi açıdan bakmak demek o durumla ilgili bilgi yetilerimizin bütününe kullanarak incelemeyi, konu ile ilgili bütün sebepleri açıklığa kavuşturmak suretiyle onun en temel nedenine ulaşmayı ve nihayetinde o durum hakkında genel-geçer, değişmez bir yargıya varmayı kapsar (Olguner, 2005). Dili de daha geniş bir açıdan değerlendiren ve derinlemesine inceleyecek olan alan felsefedir. Bize bu bakış açısını sunması felsefenin doğasının bir gereğidir (Yüksel, 2009: 153).

Felsefe bir dizi önermelerden oluşur. Bu önermelerin ifadesi ise dil ile sağlandığı için felsefe ve dil arasında kuvvetli bir bağ vardır. İnsanın en önemli özelliği dili kullanabilme yetisidir. İnsanlar dil aracılığıyla bağ kurarlar. Zihinsel faaliyetlerimiz dil ile ortaya koyulur (Yıldırım, 2019).

Dil kullanımı, insanın ayırt edici bir özelliğidir. Felsefeciler dilin sadece insan hayatındaki konumu ile ilgilenmezler ancak sadece bu özellik bile dili felsefî bir konu yapmak için yeterlidir. Dil ile düşünce arasında ilişki kuran bazı filozoflar, dil olmadan düşüncenin olmayacağını savunmuşlardır. Bazı filozoflar da dil ve dilin temel yapılarının daha açık şekilde anlaşılmasıyla, dünyanın yapısı ve metafizik gibi konuların daha da net kavranabileceğini düşünmektedirler. Örneğin zamanın doğası, geçmiş ve gelecekteki şeylerin durumları ile ilgilenen düşünürler, geçmiş zaman veya gelecek zaman gibi kiplerin ne anlama geldiğini açıklamaya çalışırlar. Filozofların dil üzerine yoğunlaşmasının bir nedeni ise felsefî düşünmenin dil aracılığıyla yapılmasıdır. Bu nedenle filozoflar, kullandıkları dilin ne kadar uygun ve güvenilir olduğunu görmek için dili titizlikle incelerler. Böylece, dilin gizli kalan yanlarından sıyrılarak hatalı argümanlar üretilmemiş olacak, hiçbir anlam taşımayan soruların peşinden gidilmeyecektir (Lee, 2021: 11-12).

Felsefe, sayısız ve bitmek bilmeyen soruların alanıdır. Bu soruların önemli bir bölümü ise dil ekseninde şekillenir. “Düşüncenin aracı nedir? Felsefe neyle yapılır? İnsan dilinin olanakları nelerdir? Sözcükler, zihnimizden geçenleri ne ölçüde yansıtabilir? Dil düşüncelere ne kadar tercüman olabiliyor?” gibi sorular felsefenin dil ile ilgili sorularına örnektir (Akarsu, 2016). Dil felsefesiyle ilgili araştırmaların yanıt bulmaya çalıştığı sorulara “Sembolizmin en genel özellikleri nelerdir? Dilin kendisi nasıl tanımlanmak durumundadır? Dilin özü nedir? İletişim nedir? İletişim ya da anlam iletişimi nasıl mümkündür? Bir dilsel ifadenin belli bir anlamı olması ne ifade eder? Anlam nedir? Kaç tür anlam vardır? Çeşitli dillerin, örneğin din dilinin, şiir dilinin, bilim dilinin, matematik dilinin, mimiklerin ya da bilgisayar dilinin belirleyici özellikleri nelerdir? Dille bilgi, dille sezgisel kavrayış arasında nasıl bir ilişki vardır? Dille gerçeklik, kavramla kavramsallaştırılan arasında nasıl bir ilişki bulunur? Dil hangi amaçlarla ve nasıl kullanılır? Dil yetkinleştirilebilir mi? Dili yetkinleştirmenin yolları nelerdir? Yetkin formel diller nasıl kurulur?” gibi sorular eklenebilir (Cevizci, 2005: 489). Dil ile felsefenin bu sıkı ilişkisi sebebiyle dil felsefesi disiplini ortaya çıkmıştır (Yıldırım, 2019).

Dil felsefesi, dilin köklerini, işlevlerini, bilişsel yapısını ele alan, dil ile gerçeklik arasındaki ilişkiyi inceleyen bir felsefe alanıdır. (Dursun Tepe) Bu alanda dil üzerine felsefî sorunlar tartışılır. Bu tanımda ifade edilen dil Japonca, Türkçe gibi

belirli bir değildir. Dil felsefesinin konusu genel olarak insan dilidir. (İlhan İnan) Kurucusu Alexander von Humbolt olduğu kabul edilen bu alan, insanla dili dil aracılığıyla da insanla dünya arasındaki ilişkiyi çözümlemeye çalışır (Cevizci, 2005: 488-489).

Dil felsefesi, dilin ne olduğu, doğası hakkında derin bir düşünme etkinliğidir. Dil felsefesinin konusunu ise dilin kökeni, dilin kültür, varlık, düşünce, mitos ile ilişkisi, dil ile yönelmişlik ilişkisi, insanın işaretler dünyası, ideal dil tasarımı, hayvanlar ve insanların konuşma şekilleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar, anlamın ne olduğu gibi pek çok sorun oluşturur (Altınörs, 2021:14).

Dilin ne şekilde iş gördüğü, özellikle anlamı iletmedeki rolü ve bu sürecin insanlar tarafından nasıl işletildiği konusu dil felsefesinin çalışma alanındadır. Anlamın özellikle öne çıkmasının nedeni bir şeyin anlamının yalnızca bir dilin kelime hazinesinden yararlanılarak ifade edilmesindendir (Topbaşoğlu, 2023: 97).

2.2. DİL FELSEFESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

İnsanın en ayırt edici özelliği sahip olduğu dil yetisidir. İnsanı kapsamlı bir şekilde incelemek isteyen pek çok düşünür tarih boyunca onun bu özelliğini incelemiş ve araştırma konusu hâline getirmişlerdir. İlk filozoflar “konuşan bir varlık” olarak tanımladığı insanın en öne çıkan özelliğinin dil olduğuna dikkat çekmişlerdir (Yolcu, 2002:71).

Dil, insanlık tarihinin en eski dönemlerinden beri ilgi uyandıran ve üzerinde düşünülen temel konulardan biridir. Dilin kapsamlı ve sistematik olarak incelenmeye başlaması 19. ve 20. yüzyıllarda gerçekleşmiş olsa da dil, antik dönemden bu yana üzerinde durulmuş bir konudur (Alkayış, 2018: 36). Bunun için felsefe tarihinin başlangıcından günümüze kadar dil üzerindeki görüşlerden kısaca bahsetmeyi uygun gördük.

2.2.1. Antik Çağ Felsefesinde Dil

Antik Yunan felsefesinde dil iki farklı görüş çerçevesinde ele alınmıştır. Bu görüşlerden biri dil ve düşünce arasındaki ilişkinin doğuştan geldiğini savunan doğalcı yaklaşımdır. Diğeri ise bu ilişkinin insanlar arasında yapılan bir uzlaşma sonucu olduğunu öne süren uzlaşmacı yaklaşımdır (Karaoğlu, s. 9).

Antik Yunan filozoflarından Herakleitos'un "logos" kavramı aracılığıyla dil, düşünce ve varlık arasında ilişki kurmuş olması onu ilk dil filozofu yapar. Düşünceleriyle doğalcı/natüralist dil görüşünün öncüsü olmuştur (Altınörs, 2021: 88). Herakleitos'a göre logos; evrenin işleyişini belirleyen temel yasa olup aynı zamanda varlığın, düşünmenin ve dilin ortak ilkesidir. Bu evrensel düzene göre harfler oluşur ve sözcüklere dönüşür. Doğadaki varlıklarla onların adları arasında logos'a dayalı zorunlu bir ilişki vardır (Adlım, s. 1). Her şeyin sürekli bir akış içerisinde olduğunu savunan filozofa göre kelimeler, doğadaki bu akışı ve dönüşümü temsil eden seslerdir (Altınörs, 2021: 88). Bu düşüncesi, ona ait olduğu tam olarak bilinmeyen ancak düşüncesini özetleyen "Her şey akar" sözüyle en iyi ifadesini bulmuştur (Arslan, 2006: 193).

Antikçağ filozoflarından olan Demokritos da doğalcı dil görüşündedir. Ona göre sözcükler, konuşma yetisi olan insanın doğasına uygun olarak çıkardığı doğal seslerin bir sonucudur (Adlım, s. 1).

Epiküros da doğal bir dil anlayışına sahiptir. O bu anlayışı materyalist bir yaklaşımla açıklamış ve dilin doğuşunun insan duyumlarının etkisiyle şekillenen sözler olduğunu ifade eder. Bu görüşünü Herodot'a yazdığı mektubunda, kelimelerin köken itibarıyla yalnızca insanlar arasında yapılan bir anlaşmanın ürünü olmadığını, esasında farklı toplumlarda yaşayan insanların kendilerine özgü algılar ve deneyimler edindiğini, bu algı ve deneyimlerin etkisiyle, çevreye göre değişen şekilde nefes alıp verip bazı sesler çıkardıklarını ve bu seslerin de kelimelere döküldüğünü ifade etmiştir (Bollack, 1971: 76 akt. Altınörs, 2021: 88).

Lucretius dile dair görüşlerini *De Rerum Natura* başlıklı manzum eserinde ifade etmiştir. Lucretius'a göre dil, doğanın etkisiyle birlikte kendiliğinden gelişir. Dil yetisi insana ait doğal bir yetenektir (Lucretius, 1947: 242 akt. Altınörs, 2021: 88).

Sofistler, dili her şeyin temel unsuru olarak görmüşler, varlığı da dil aracılığıyla anlamlı kılmışlardır. Onlara göre bir nesnenin var olabilmesi, dil yoluyla ifade edilebilmesine bağlıdır. Bu yüzden sözcüklerle anlatılamayan hiçbir şey, onlar açısından bir gerçeklik ya da anlam taşımaz (Gül & Soysal, 2009: 71). Sofistlerin nesnelerin varlığını dile dayandırmaları, onların Herakleitos'tan tamamen farklı bir anlayış benimsediklerini göstermektedir. Çünkü Herakleitos'a göre dil kökenini

nesnelerden almakta, yani var olan şeylere dayanarak şekillenmektedir. Oysa Sofistlere göre varlığın temeli dildir; bir şeyin var olabilmesi, dile gelmesi ile mümkündür. Bu bağlamda dil, nesnelerin varlığını sağlar ve onu güvence altına alır (Sacıhan, 2022: 14).

Platon'a göre düşünce dil ile beraber hareket eder. Düşünmeyen insan dili kullanamaz. Düşünceleri dile getirmek şart değildir ancak dili kullanabilmek için düşünmek şarttır. Buna göre adlar, nesnenin simgesinde ötede bir şeydir. Buna göre Platon, Kratylos diyalogunda, adların nesneleri ne derece doğru yansıttığını tartışmaya açar. Ona göre, kavramların asıl yeri idealar dünyasıdır; bunun için kavramlar dilin değil varlığın alanına girer. Dilin görevi ise bu kavramlara ad vermektir (Mumcu, 2022: 88-89).

Platon, dildeki anlam sorununu felsefi açıdan ciddiyetle ele alıp inceleyen ilk filozoftur. Ondan önce, dilin yapısı ve gerçeklikle ilişkisi hakkında öne sürülen düşünceler, anlam bakımından değil, kelimenin temsil ettiği gerçek varlıklar bakımından değerlendirilmiştir. Platon ise dil üzerine düşüncelerini sistemli bir biçimde ele almış ve bunu yaparken de kendisinden önceki fikirlerden yola çıkmıştır. Bu doğrultuda yazdığı Kratylos adlı diyalogda, bir kavramı ifade eden ismin, o nesneyi gerçekten yansıtıp yansıtmadığını tartışmıştır (Poyraz, 2004: 228).

Platon'un Kratylos diyalogu, "Bir ad ile o adın gösterdiği nesne arasındaki ilişki nedir?" sorusu etrafında şekillenir. Platon bu soruya, adların insanlar arasındaki bir uzlaşmaya dayandığını savunan Hermogenes'in uzlaşımçı yaklaşımı ile adların adı oldukları varlıkların özüne uygun olduğunu ileri süren Kratylos'un doğacı yaklaşımını, Sokrates aracılığıyla eleştirerek bir cevap arar. Ancak Platon'un Kratylos'ta bu soruya verdiği cevabı tam olarak anlayabilmek için, onun bilgi kuramı (epistemoloji) ve varlık anlayışı (ontoloji) açısından taşıdığı kaygıları dikkate almak gerekir. Diyalog boyunca Platon, bir yandan bilginin öğrenilebilir ve öğretilebilir olduğunu, dolayısıyla böyle bir bilginin yöntemsel olarak mümkün kılınması gerektiğini savunur; diğer yandan da bu bilginin temelleneceği bir gerçeklik anlayışı kurmayı hedefler. Bu nedenle Platon'un dil anlayışı, onun hem bilgiye dair (epistemolojik) hem de varlığa dair (ontolojik) temel arayışlarıyla doğrudan bağlantılı olarak değerlendirilmelidir (Aslan, 2005: 40-41).

Kratylos diyalogunda dört temel mesele etrafında düşünsel bir sorgulama yürütülür. İlk olarak, adlandırma eylemini ilk başlatan kişinin kim olduğu ve bu sürecin hangi temele dayandığı sorusu gündeme gelir. Ardından, adların dil içindeki işlevi masaya yatırılır; Üçüncü olarak, ad ile onun gönderme yaptığı nesne arasındaki bağın doğası sorgulanır: Bu ilişki rastlantıya mı dayanır, yoksa doğal ve zorunlu bir uyum mu söz konusudur? Son olarak ise, bir varlığı adlandırırken yalnızca tek bir doğru adın mı geçerli olduğu, yoksa farklı adlarla da aynı doğruluğun yakalanıp yakalanamayacağı tartışılır (Mumcu, 2022: 89).

Sonuç olarak Platon'a göre nesne, varlık ve gerçeği ayırt etmenin, birbirimize bir şey öğretmenin temel aracı dildir. Bu sebeple dil, gerçekliği araştırmak için bir keşif aracıdır. Platon dili sadece uzlaşma dayandıran görüşü de adlarla adlandırılan nesneler arasında birebir benzerlik olduğunu savunan doğalcı görüşü de eleştirmiştir. Ona göre anlamlar ne Hermogenes'in savunduğu gibi bütünüyle keyfidir ne de Kratylos'un dediği gibi adla nesne arasında doğal bir ses benzerliği vardır. Adların kökeniyle ilgili konuda Kratylos'un görüşlerine yakın gibi dursa da ondan farklı olarak adların doğruluğunu yalnızca ses benzerliğine değil, adın nesnesinin doğasını ne ölçüde yansıttığına bakar. Ona göre gerçek bilgiye adlarla değil doğrudan nesnelerin kendisinde yönelmekle ulaşılır. Adları nesnelerin özünün ses yoluyla taklit edilerek resmedilmesi olarak tanımlayan Platon'a göre bizim bu dünyayı anlamamız ve kavramamızın yolu da bu sesli imgelerden geçer. Ancak bu tür adlandırmaları yapabilecek kişi, yalnızca nesnenin özünü bilen, doğasını anlayan filozof yani diyalektikçidir. Ona göre ad koyan kişi, tıpkı bir marangozun yaptığı işe uygun şekilde alet üretmesi gibi, adları nesnelerin özüne uygun olarak oluşturmalıdır. Bu bakış açısına göre anlam uzlaşma değil nesnenin doğasına uygunlukla belirlenir. Ancak kelimelerin günlük hayatta nasıl kullanıldığı konusunun toplumsal uzlaşmaya dayandığını kabul eder. Platon'a göre dildeki doğruluk kesin değil, değişebilir ve yanılığa açıktır. Çünkü bir adın doğruluğu ancak onun nesnesinin özünü yansıtmasına bağlıdır. Platon'a göre adlar nesnelerle doğal bir uyum içinde olabilir; ancak bu adların günlük hayattaki kullanımında uzlaşmaya ihtiyaç vardır (Mumcu, 2022: 102-103).

Aristoteles, dilin düşünce ve gerçeklik ilişkisi üzerinde durmuş bir filozoftur. Politika adlı eserinde insanı konuşma yetisine sahip, dili kullanan ve düşünebilen bir

varlık olarak tanımlamıştır. Ona göre insan logos taşıyan bir canlıdır. Logos kavramı ise hem dil ve söz hem de düşünme ve akıl anlamına gelir (Koç, 2012: 181).

Aristoteles kategorilerini oluştururken dili temel almıştır. Örneğin birinci kategoride nesneleri ifade eden isimleri, ikincide sayıları gösteren kelimeleri, üçüncüde ise nitelikleri anlatan sıfatları kullanmıştır. Aristoteles'e göre dil, düşünmenin elbisesidir. Ona göre düşünme, nesnelerin zihinde yansımasıdır. Konuşma ise düşünceye uygun şekilde gerçekleşir yani dil düşüncenin hizmetindedir. Dil, varlığı yansıtan bir araçtır. Buna göre dil ve düşünce kalıpları aynı zamanda eşyanın da kalıplarıdır (Von Aster, 2005: 254-255).

2.2.2. Orta Çağ Felsefesinde Dil

Orta Çağ felsefesi, felsefenin antik dönem ile modern dönem arasında kalan bin yıllık felsefi etkinlikleri içine alan bir dönemdir. Birçok felsefe tarihçisi bu dönemin başlangıcını beşinci yüzyılın başı olarak belirlemiş, dönemi bütün Orta Çağ felsefesine, özellikle de Hristiyan düşüncesine bir model oluşturmuş olmasından dolayı Aziz Augustinus'la başlatmıştır. Aziz Augustinus, Orta Çağ felsefesinin programını neredeyse bir bütün olarak belirlemiştir (Cevizci, 2017: 15). Bu dönem felsefesi Yahudi ve Bizans felsefelerini bünyesinde barındırsa da öne çıkanlar Hristiyan ve İslam felsefeleridir (Cevizci, 2017: 16).

Bu dönem, büyük ölçüde dini öğelere yer veren ve bu öğeleri metinler aracılığıyla ortaya çıkarmaya çalışan bir dönemdir (Çotuksöken & Babür, 1993: 7). Bu yönüyle İlk Çağ, Yeni Çağ ve modern felsefeden ayrılan Orta Çağ, içerisinde bulunan tek tanrılı dinlerin varlığı ile felsefenin merkezine teolojik konu ve problemleri getirmiştir. Tanrı'nın varlığı ve doğası, evrenin yaratılışına yüklenen anlam, insan varlıklarının doğası ve amacı, temel konulardandır (Cevizci, 2017: 17).

Orta Çağ filozoflarının özde en çok ilgilendiği konu din olsa da başka sorunlarla da uğraşmışlardır. Dille ilgili birçok problemi ele almış, tartışmışlardır. Hatta dil konusunda derin ve kapsamlı felsefi incelemelerde bulunmuşlardır. Ancak modern felsefecilerden farklı olarak bu problemleri yine Tanrı'nın varlığı ve ne olduğu, kutsal metinlerin yorumlanması üzerinden yapmışlardır (Aydın, 2015: 1).

Orta Çağ filozofları, hem Doğu'da hem Batı'da, kutsal metinlerin dil aracılığıyla gerçeği aktardığına inanmakla birlikte, bu metinlerdeki bazı öğeleri

simgesel olarak değerlendirmişlerdir. Bu simgesel öğelerin yorumlanmasını ise toplumun seçkin kesimine bırakmışlardır. Böylece dinsel dilde, anlamı doğrudan açığa çıkmayan bir gizem ve sır perdesi oluşmuştur (Aydın, 2015: 9).

Orta Çağ filozoflarına göre Tanrı'nın özü insanlar tarafından tam olarak kavranamaz. Çünkü aşkın bir varlık olan Tanrı, insan zihninin sınırlarını aşar. İnsanın düşünme ve anlama kapasitesi, bu özü kavramada yetersiz kalır. O'nun ne olduğunu tam anlamıyla bilmek mümkün değildir. İnsanın dili de Tanrı'yı anlatmada yetersiz kalır. Tanrı hakkında konuşurken kullanılan ifadeler, beşeri sınırlılıklar içerisinde şekillenir. Yani Tanrı anlatılırken mecaz, sembol ya da olumsuzlamalara başvurulur. Onun ne olduğundan çok, ne olmadığını söyleyebiliriz (Aydın, 2015: 17).

Aurelius Augustinus'un De Magistro, De Trinitate, De Libero Arbitrio ve De Catechizandis Rudibus isimli risalelerinde dile dair değerlendirmeleri bulunmaktadır. Augustinus'a göre kendi ruhuna bakan insan gerçeği bulur. *“Akılla kavradığımız her şey, konuşurken tınlayan bir ses olmayıp ... ruhu içinden yöneten bir hakikattir; belki onu ortaya çıkarmak için kelimelerle uyarılmıştır. Müracaat edilen, Mesih'in öğrettiği gibi, insanın içinde ikamet eden şeydir”* (De Magistro: § 38, akt. Altınörs, 2021: 103). Augustinus'un dil anlayışının temelinde üç türlü söz kavramı yer alır: Sesli söz, zihinsel söz ve kalbî söz. Augustinus'a göre insan kelimeleri telaffuz etmeden (sesli söze başvurmadan) yalnızca kalbi sözle, düşünerek de (örneğin dua etmek) bir tür konuşma yapabilir. Bu ise hafızadaki kelimelerin tekrar düşünülmesiyle yani zihinsel söz ile mümkündür (De Magistro: § 2, akt. Altınörs, 2021: 104).

De Libero Arbitrio eserinde, Yaratıcı'nın sözü olan “verbum” kavramının, insan kalbinin derinliklerinde olduğunu ifade eder (De Libero Arbitrio: III, § 57 akt. Altınörs, 2021: 104). De Trinitate eserinde ise kelimelerin, insanlarla iletişimde kullanılan duyulabilir işaretler olduğunu ifade eder (Altınörs, 2021: 104). Ancak bu kelimeler, ruhumuzdaki içsel sözün dışavurumudur. Augustinus'a göre iletişim olarak adlandırılan şeyi mümkün kılan, içsel ve müşterek sözdür. Doğru düşünceleri ifade eden sözlerin tamamı içsel sözden kaynaklanmaktadır. “Doğru bir şey söylediğimizde sözümüz zorunlu olarak bilgimizi muhafaza eden hafızamızdan doğar: Sözümüz, neşet ettiği bilgimizle bütünüyle aynı tabiattadır. Sözden hareketle şekillenmiş olan düşüncemiz, kalbin derininden gelen telâffuz edilmiş sözdür: Ne Grekçe, ne de Lâtince

olan söz, hiçbir diğ er dile de ait değıildir; lâkin, sözü hakkında konuştuğumuz şeylerin bilgisine taşımak icap ettiğinde, onu işitilir kılmak için bazı işaretlere müracaat ederiz.” (De Trinitate XV, X, §19, akt. Altınörs, 2021: 105). Buna göre düşüncenin ve onun dışavurumu olan sesli sözün temeli kalbî sözdür (Altınörs, 2021: 105).

Augustinus, Catechizandis Rudibus adlı risalesinde dilin düşüncenin hızına yetişemediğı konusuna dikkat çeker. Düşünce ışık hızıyla ilerlerken konuşma onu yavaşlatır, karışık hale getirir. Sonuç olarak, ona göre kelimeler hakikati işaret eden bir araçtır. Esas olan dışsal işaretler değıil, içsel sözlerdir (Altınörs, 2021: 105-106).

Orta Çağ filozoflarının başlıca gündemi “tümeller tartışması”dır. Tümeller sorunu, temelinde tümellerin var olup olmadığından ziyade, onların dış dünyada nesnel bir karşılığının olup olmadığını ele alır. Yani tümellerin var olduğu filozoflar tarafından kabul edilmiş, ancak bu varlıkların tam olarak nerede bulunduğu ve insanların bu kavramlara nasıl eriştiğı konusu tartışmaların odak noktası hâline gelmiştir (Hacıkadıroğlu, 1985: 140).

Bu mesele var olduğu öne sürülen tümellerin hakiki bir gerçekliğe sahip olup olmadığı ile ilgilidir. Tümellerin dilde, düşüncede ya da gerçeklikte olduğuna dair görüşler mevcuttur. Bu görüşler yalnızca felsefi değıil, teolojik kaygılarla da şekillenmiştir (Altınörs, 2021: 107).

Tümeller sorunu, felsefi bir problem olarak esas şeklini Porphyrios ile kazanmıştır (Kahveci, 2021: 366). Tümeller ya da evrenseller tartışması olarak bilinen bu tartışma, Porphyrios’un Eisagoge ve Kateorilere Giriş adlı yapıtında gündeme getirdiğı, zihin ve bilginin değeriyle ilgili meseleye dayandırır. Tartışmanın çıkış noktası şu sorudur: Tümeller gerçekten var mıdır, yoksa yalnızca düşünsel kavramlardan mı ibarettir? Aslında tümeller, pek çok varlıkta ortak olan bir özü ve bu varlıkları ifade eden düşünce biçimini de tanımlayabilirler. Öncelikle bireysel gerçekliklerin öz yapıları ile düşünce ve bilimlerin arasında bir zıtlık var gibi görünür, ancak deney bireysel gerçekliklerin (örneğin tek tek insanlar) çok sayıda, değıışken ve yerel olduğunu, düşünceler ve bilimlerinse insanlık gibi tek, değıışmeyen, zorunlu ve ölümsüz olduğunu gösterir (Timuçin, 2009: 409-410).

Buna göre tümeller sorunu Orta Çağ felsefesine Porphyrios’un Isagoge isimli yapıtıyla girmiş ve onun yönelttiğı sorularla şekillenmiştir. Porphyrios, esasında

Aristoteles'in Kategoriler isimli yapıtının daha iyi açıklamak amacıyla kaleme aldığı Isagoge isimli yapıtında üç temel soru ortaya atmıştır. Bu sorular, tümeller tartışmasının merkezinde yer alan ana meseleler olarak kabul edilmiştir: (Kahveci, 2021: 366).

1. Cins ve türler, gerçekten var olan tözsel gerçeklikler midir, yoksa sadece zihnin ürettiği soyut kavramlardan mı ibarettir? (Kahveci, 2021: 366)

2. Eğer tözsel gerçekliklerse maddi bir yapıya mı sahiptirler, yoksa maddeden bağımsız olarak mı var olurlar? (Kahveci, 2021: 366)

3. Duyularla algılanan nesnelerde mi bulunurlar ya da bu nesnelerle bağlantılı olarak mı var olurlar, yoksa onlardan tamamen bağımsız bir varlığa mı sahiptirler? (Kahveci, 2021: 367)

Boethius, Porphyrios'un eserini tercüme etmiş, bunun sonucunda tümellerin cisimsiz olduğunu, sadece duyulur şeylerde varlık bulunduğunu, ancak bu varlıklar olmadan da düşünebilmenin mümkün olduğu görüşüne varmıştır (Altınörs, 2021: 108).

Orta Çağ felsefesinde tümeller tartışmasıyla birlikte üç ayrı düşünsel yönelim ortaya konmuştur:

1) Katı Kavram Realizmi: Platon'un düşünceleriyle temellenen bu görüşe göre, tümel kavramlar gerçek anlamda vardır ve bu kavramların varlığı, tek tek nesnelerden ve insan zihninden tamamen bağımsızdır. Yani bu tür kavramlar, bizden ya da herhangi bir nesneden önce de vardı. Orta Çağ döneminde öne çıkan başlıca temsilcileri, Aziz Augustinus ve Aziz Anselmus'tur (Gökberk, 2010: 144).

2) Ilımlı Kavram Realizmi: Aristoteles'in düşüncesine dayanan bu yaklaşıma göre tümel kavramlar gerçektir ancak tikellerden bağımsız bir şekilde var olmazlar. Yani, bu kavramlar nesnelerin dışında değil, doğrudan içinde yer alır. Örneğin "insanlık" kavramı, insanın doğasında vardır ama ondan ayrı bir yerde var olmaz. Bu görüş, Aristoteles'in düşüncelerine dayanır. Orta Çağ'daki önde gelen savunucuları arasında Petrus Abelardus, Albertus Magnus ve Aziz Thomas Aquinas bulunmaktadır (Gökberk, 2010: 144).

3) Nominalizm (Adcılık): Nominalistlere göre, yalnızca tek tek var olan nesneler (tikeller) gerçektir. Tümel kavramlar ise ne gerçeklikte ne de zihinsel olarak vardır; sadece dilde kullandığımız isimlerden ibarettir. Genel kavramlar insanın sonradan oluşturduğu subjektik kavramlardır. Orta Çağ'daki temsilcileri arasında Roscelinus ve Ockhamlı William vardır (Gökberk, 2010: 144).

Tümeller tartışmasının önemi, Orta Çağ düşüncesinde derin etkiler bırakan iki ana yaklaşım olan realizm ve nominalizmin ortaya çıkmasına zemin hazırlamış olmasıdır. Bu tartışma, felsefeye yeniden yönelimin ya da felsefenin yeniden canlanmasının ilk işareti sayılır. Çünkü artık felsefenin dinin hizmetinde olma dönemi sona ermiş, onun özgün alanı olan “bilgi nedir?” ve “bilgi ne kadar değerlidir?” gibi temel sorulara geri dönüş başlamıştır. Bu süreç, felsefenin bağımsızlaşması yolunda atılan ilk adımlar anlamına gelir. Aynı zamanda bu değişim, Orta Çağ'ın sona yaklaştığını da erken bir şekilde haber veren bir işaret olmuştur (Kahveci, 2021: 374).

Bu dönemde Aristoteles'in Organon'daki mantık anlayışına karşı çıkarak yalnızca Latince ve Grekçe'nin grameriyle yetinmeyen, evrensel nitelikte bir “logica nova” veya “grammatica speculativa” geliştirmeye çalışan düşünürler, “Modistler” adıyla tanınmıştır. Brabantlı Siger, Dacalı Boethius, Erfurtlu Thomas bu gruptaki öncü isimlerdir. Modistler'e göre her dilin altında yatan bazı ortak kurallar vardır (Altınörs, 2021: 108-109).

2.2.3. Yeni Çağ Felsefesinde Dil

Hobbes'ın dil ile ilgili görüşlerini yansıtan belli başlı bir eseri yoktur ancak eserlerinde bu konuya değinmiştir (Altınörs, 2021: 117). Hobbes'a göre dil, dış dünyadaki nesnelerin insan zihninde başlattığı bir nedensel çizginin son halkasıdır. Dış nesneler önce duyumlarımızı etkiler, bu duyumlar düşüncelere dönüşür ve düşünceler de dil aracılığıyla ifade edilir. Hobbes' a göre dil, sözlü ve yazılı olmak üzere iki şekilde varlık gösterir. Konuşma iletişim aracıdır; yazı ise düşünceleri kaydederek hafızayı genişletir. Konuşmanın ise neden-sonuç ilişkilerini kaydetmek, bilgi paylaşmak, istek ve arzuları ifade etmek, kelimeleri kullanmaktan hoşlanma gibi dört amacı vardır. Ona göre dilin temel yapı taşı isimler, özellikle de cins isimlerdir. Bu bağlamda felsefedeki “tümeller” sorununa nominalist bir yaklaşımla yaklaşır. Cins isimler dışında hiçbir şeyin genel olmadığını, tikel ve biricik olduğunu savunan

filozofa göre, nesnelere ortak isimler verilmesinin nedeni nesneler arasındaki benzerliklerdir (Cevizci, 1999: 419).

Hobbes'a göre dört tür anlam taşıyan isim, dolayısıyla dört farklı dil vardır:

- 1) Nesne dili: Dış dünyadaki nesneleri adlandıran sözcükler.
- 2) Yükleme dili: Nesnelerin özelliklerinden yola çıkarak adlandırılan soyutlamalar (uzunluk gibi).
- 3) Duyum dili: Görme, işitme gibi bedenin duysal deneyimlerine dayanan kelimeler (ses, renk gibi).
- 4) Üst dil: Diğer kelimeleri adlandıran sözcükler (özel, tümel gibi).

Ona göre anlamlı olan bütün kelimeler bu dört kategoriden birine girmek durumundadır. Bu çerçevenin dışında yeni felsefi jargonlar uydurulmasına karşı çıkar. Bir kelimenin anlamlı olabilme koşulunu doğrudan algıya, yani fiziksel bir gerçekliğe dayanan tanımının olması gerektiğine bağlar. Böylece 20. yüzyılın pozitivist düşüncesine öncülük eder (Cevizci, 1999: 419).

Ona göre düşünme süreci, toplama ve çıkarmadan oluşur. Böylece düşünmekle hesap etmenin aynı şey olduğu düşüncesindedir. Bununla birlikte adlar arasında kurulan bağıntılar ile insanın hesap yapma yeteneği de gelişir. Bu yetenek, insanı hayvandan ayıran en önemli özelliktir (Hobbes, 2018: 34-48).

Hobbes'un hakikat kavramı da dil ile ilişkilidir. Hakikat kavramı nesnelerde değil, beyanlarımızdadır (Altınörs, 2021: 118). “Hakikat söylenmiş olandır, şeylerde değil.” (Hobbes, 1999b: I, II, §7 akt. Altınörs, 2021: 118).

Descartes, modern felsefenin kurucusu ve en etkili filozoflarından biri olarak kabul edilir. Modern felsefenin Fransa'daki başlangıcını oluşturan Descartes, aynı zamanda yeni bilim anlayışının da öncülerindendir. Ancak onun bilime yaklaşımı, bilim camiasındaki diğer isimlerden farklıdır; çünkü Descartes'ın en başta gelen kimliği filozof oluşudur. 17. yüzyıl felsefesi genel hatlarıyla onun belirlediği düşünsel çerçeve içinde şekillenmiştir. Bu nedenle bu dönem felsefesi çoğu zaman “Descartesçilik” olarak adlandırılır. Descartes aynı zamanda bir matematikçidir ve bu durum tesadüfi değildir. Yaşadığı dönemde duyulan kesin ve güvenilir bilgi arayışı, onu matematiğe yöneltmiştir. Matematiğin sunduğu açıklık ve kesinlik, o dönemin

birçok düşünürü gibi Descartes’a da son derece çekici gelmiş, bu nedenle düşünsel yöntemlerini matematiksel ilkelere dayandırmıştır (Aydoğan, 2015: 103).

Descartes, gerçeğe dair açık, sağlam ve kesin bir bilgiye ulaşmak istemiştir. Bu amaç doğrultusunda o zaman kadar kendisine doğru olarak öğretilmiş, güvenli sayılan her türlü bilgiden hatta matematikten bile kuşku duymuştur. Bu aşamadan sonra, artık şüphe duymaya dair şüphe bile beslemediğini fark etmiş, bunun da bir tür düşünme olduğu ve böylece varlığını kanıtladığı sonucuna varmış, bu da ünlü “ Düşünüyorum öyleyse varım.” (Cogito ergo sum) ilkesine ulaşmayı sağlamıştır. “Cogito” insanın bilincini doğrudan doğruya deneyimlemesidir ve bu durum hiçbir şekilde kuşku duyulamayacak bir gerçekliktir. Descartes, uzun ve karışık bir şüphenin sonunda, zihinsel bir sezgiyle ulaştığı bu düşünceyi, mutlak, kesin, açık ve değişmez ilk gerçek olarak kabul etmiştir (Öktem, 2020: 53).

Descartes, dili düşüncenin bir yansıması olarak görmüş ve bu yansımanın sadece insana özgü olduğunu, insanların hayvanlardan ayrılan en önemli özelliğinin bu düşünce ve dili kullanabilme yetisi olduğunu ifade etmiştir. Ona göre hayvanlar arasında da bir iletişim vardır ancak bu insanlar arasındaki iletişimden farklı olarak içgüdülsedir. Bunun için hayvanlar arasındaki iletişim dil olma özelliği taşımaz. Örneğin, bir saksagan sahibinin geldiğini gördüğünde ona “günaydın” demeyi öğrenebiliyorsa, bunun sebebi bu sözün onun duygularından biriyle bağlantılı bir davranışı tetiklemesidir. Yani, her “günaydın” dediğinde sahibinden biraz şeker alıyorsa, bu hareket onun şeker alma beklentisine bağlıdır. Buna dayanarak, köpekler, atlar veya maymunlar gibi hayvanlara yaptırılan tüm davranışlar aslında onların korku, sevinç veya umut gibi duygusal tepkilerinden ibarettir. Bu hareketleri, herhangi bir bilinçli düşünceye gerek kalmadan da gerçekleştirebilirler (Descartes, 1984: 103-104).

Descartes’e göre bir varlığın dili olması için yalnızca eklemli seslerden oluşan kelimelerle anlaşması gerekmez. İşitme engelliler arasında anlaşmayı sağlayan işaretler de onların dilidir (Descartes, 1984: 103).

Descartes *Metot Üzeri’ne Konuşması*’nda düşüncelerini makine tasavvuru üzerinden dile getirmiştir. Her yönüyle insana benzeyen bir makine tasarlanırsa bile makineler insan olmadığı için duygu düşünceyi karşı tarafa söz veya diğer işaretlerle iletemeyecek, bunları çeşitli şekillerde kullanamayacaktır. Makineler insanın

yapamayacağı şeyleri yapma gücünü de sahiptir ancak bu bilgi ile değil yapısı gereği mümkündür (Descartes, 1984: 52-53).

17. yy'da ortaya çıkan Port-Royal Ekolü bir Fransız okuludur. Bu okulun başlıca temsilcileri şunlardır: Antoine Arnauld (1612-1694), Pierre Nicole (1625-1695) ve Claude Lancelot (1615-1695) (Altınörs, 2021: 122). Okulun temsilcilerinin dil anlayışında Augustinus, Platon ve Descartes'ın etkisi büyüktür. Ekolün başlıca eserlerinden biri olan *Grammaire générale et raisonnée* (Genel ve Akılcı Dilbilgisi) adlı eser Antonie Arnauld ve Claude Lancelot tarafından kaleme alınmış, ekolün prensiplerini ortaya koymuştur (Özcan, 2022: 6). Genel gramer konusunda yazılmış olan en önemli eser olarak kabul edilmiştir (Onan, 2012: 229).

Paris'te yer alan Port-Royal Okulu'nun öğrencilerine yönelik hazırlanmış olan bu eser, konuşma sanatının kurallarını ve Fransızcaya dair bazı gözlemleri sunmakla kalmamış, dil olgularını ve dilbilgisi kavramlarını da açıklamıştır. Port-Royal Dilbilgisi'ni dikkat çekici kılan, tüm dillerde ortak olan (temelde Yunanca, Latince ve Fransızcaya dayanan) mantıksal temelleri belirlemeye çalışmasıdır. Bu çevrede yer alan dil bilginleri dili mantıkla ilişkilendirmeye ve farklı diller için de geçerliliğini koruyabilecek bazı evrensel ilkelere ulaşmaya çalışmışlardır (Aksan, 1995: 20). Aynı şekilde, Antonie Arnauld ve Pierre Nicole'nın ortak eseri olan *La logique ou l'art de penser* (Mantık ya da Düşünme Sanatı) başlıklı eser bu ekolün dil anlayışını yansıtmaları açısından önemlidir (Özcan, 2022: 6).

Arnauld ve Nicole'e göre insan, kendi zihni dışında kalan hiçbir bilgiye ulaşamaz. Çoğunluk, bir şeyi imgeleyebiliyor olmakla onun bilgisine ulaşabileceğini zanneder. Ancak duyular insanı hakikate götürmez. Bu bağlamda, Antonie Arnauld ve Pierre Nicole, imgelem (imaginer) ile saf akıl yürütme (pure intellection) arasında ayırım yapmıştır. Onlara göre ideaların kaynağı duyular ya da imgelem değil, zihindeki kavramlardır. Sağır-dilsiz kimseler “düşünce” sözcüğünü hiç duymamış olmalarına rağmen kendi düşünceleri üzerinde refleksiyon geliştirerek düşünce ideasının kendilerinde var olduğunun farkına varabilmeleri bunun açık bir örneğidir (Arnauld & Nicole, 1992: 40 akt. Altınörs, 2021: 123).

Antoine Arnauld ile Pierre Nicole'e göre işaretler, doğal ve yapay olmak üzere iki sınıfa ayrılır. Onlara göre, duyular aracılığıyla elde edilen imgeler doğal işaretler

olarak kabul edilirken, sözcükler gibi bütünüyle zihinsel olarak üretilmiş olanlar icat edilmiş işaretlerdir. Sözcükler icat edilmeleri bakımından ideaları temsil eder. Kelimeleri kullanmanın amacı insanın kendisini ifade etme isteğidir (Antoine-Pierre, 1992: 76 akt. Altınörs, 2021: 124).

Arnauld ve Nicole'e göre kelimeler sadece insanların üzerinde uzlaştığı isimler değil, ideaların (zihindeki kavramların) ifade şeklidir. Farklı dilleri konuşan milletlerin aynı hakikate ulaşmaları, benzer akıl yürütmeler yapmaları kelimelerin ideaları yansıttığının bir kanıtıdır (Özcan, 2022: 8).

Antonie Arnauld ve Claude Lancelot, *Grammaire générale et raisonnée* (Genel ve Akılcı Dilbilgisi) adlı eserde tüm diller için ortak kuralların var olduğunu savunurlar (Altınörs, 2021: 126).

Locke'a göre dilin en belirgin özelliği onun uzlaşımsal, yani toplumsal niteliğidir. Bu özellik, hem iletişimi hem de toplumun oluşumunu mümkün kılar. Toplum, bireylerin kişisel anlamlandırma biçimlerini bir kenara bırakıp ortak bir dilde buluşmalarıyla var olabilir. Locke'un "toplumsal sözleşme" anlayışı da bir bakıma dildeki uzlaşıya dayanır. Hem dil hem de siyaset felsefesinde amaç, dili uzlaş temelinde düzenleyerek yanlış ve yanıltıcı kullanımlardan arındırmak, böylece doğru bilgiye ve iyi düzenlenmiş bir topluma ulaşmaktır (Birlik Nisan, 2017: 93-94).

Alman düşünür Gottfried Wilhelm Leibniz, felsefe, mantık, matematik, fizik, tarih gibi birçok alana katkı sağlamıştır. Bunun yanında dil bilimi ve dil felsefesi alanlarına da önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle de dilin temel problemlerinin kavramsallaştırılması ve bu problemlerin ele alınış biçimlerinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Onun dil ve konuşmayı ele alış biçimi düşünme anlama etkinlikleri bağlamındadır (Coşkun, 2023: 62).

18. yüzyılın başlarında Leibniz, bir taraftan dünyadaki dilleri inceleyip sınıflandırma çabası içindeyken diğer taraftan da dil ile düşünce arasındaki bağ ile ilgilenmiştir. Dilin özellikleri ve oluşumu üzerine düşünen filozof, dili insan zihninin bir yansıması olarak görmüştür. Filozofa göre, dilsel unsurların anlam yönünden doğru bir şekilde çözümlemesi, zihnin nasıl işlediğini en açık biçimde yansıtan şeydir (Aksan, 1995: 20).

“Dil aklın aynasıdır.” diyen Leibniz’e göre, bir milletin kültürünün gelişmesi için öncelikle dilinin gelişmesi gerekir (Gül & Soysal, 2009: 69).

Leibniz kelimeleri iki farklı açıdan ele almıştır: İlki, dillerin tarihsel gelişimi, kelimelerin kökenleri, diller arasındaki akrabalıklar gibi konuları ele alan “etimolojik” yaklaşımdır. Kendisi de bu yaklaşımın “kelimelerin içeriği” ile ilgili olduğunu söyler (Başkan, 1935: III, II, §2 akt. Altınörs, 2021: 133). İkincisi ise farklı dillerin ortak yanlarına odaklandığı “formel” yaklaşımdır. Leibniz’e göre etimolojik araştırmalar yalnızca kavramların tarih boyunca nasıl keşfedildiğine ışık tutar; ancak kavramların özü değişmez. Bu düşüncesini “altın” kavramı üzerinden örneklendirmiş, altının kendi dönemindeki anlamı “metallerin en ağır” iken gelecekte ondan daha ağır bir metal keşfedildiğinde tanımının değişebileceğini, ancak özünü değiştiremeyeceğini savunmuştur. Leibniz, kelimelerin sadece söyleneni tarafından bilinen şeyleri değil, aynı zamanda muhataplarının bildiği ancak konuşmacının bilmediği kelimeleri de ifade edebileceğini savunur. Örneğin, altını bir kuyumcu farklı açılardan değerlendirirken başka biri yalnızca onun rengini, kıymetli olduğunu bilebilir. Bu nedenle aynı kelime, farklı kişiler için farklı anlamlar taşıyabilir. Leibniz’in üzerinde durduğu bir diğer konu ise dilin açıklığıdır. Ona göre anlamın açık olmamasının iki nedeni vardır. Biri belirsizlik “müphemlik”, diğeri karışıklık “karanlık olma”dır. Ona göre kelimelerin açık olması, kelimenin kökeninin açık olmasına ve kullanımın netliğine bağlıdır (Altınörs, 2021: 134).

Leibniz, felsefe tarihinde rasyonalist çizgide yer alan bir düşünürdür. Ona göre sözcüklerin nesneleri imlemesi doğal bir ilişkidir. Onun bu görüşü metafizik bir temele dayanmaktadır. Ona göre dünya üzerindeki tüm yerel diller, Âdem’in dilinden türeyen bir kökene dayanır (Erdem, 2007: 85). Ancak göç, coğrafi etkenler gibi sebeplerle telaffuzu daha kolay olay olan sesler tercih edilmiş ve bu dil zamanla çeşitliliğe uğramıştır. Leibniz’e göre yaratılmış ilk insan olan Âdem, Tanrı tarafından bahşedilen bir konuşma yetisiyle dünyaya gelmiş ve ilk sesleri doğadaki seslerin taklidi olarak ortaya çıkarmıştır (Altınörs, 2021: 135).

Leibniz, yapay ve ideal bir dil geliştirme fikrine de yoğun ilgi göstermiştir. Bunun temel amacı dilin yanlış ya da yetersiz kullanımından doğan sorunların önüne geçmektir. Ona göre dil, düşünceleri oluşturma ve aktarma bakımından kusursuz bir

araç değildir. Yerel dildeki kelimeler çoğunlukla çok anlamlıdır. Bunun için felsefi, bilimsel, metafizik tartışmalarda iletişimi ve mantıksal akıl yürütmeyi güçleştirir. Leibniz çağdaşları gibi doğal dilden yola çıkarak evrensel bir dil oluşturmaya çalışmamış, düşünmenin evrensel yasalarına ve ilkelerine eksiksiz uyum sağlayacak bir dil modeli oluşturmaya çalışmıştır. Onun rasyonalist dil felsefesi yaklaşımı, dili yalnızca bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda evrensel bir mantık sisteminin buluşuyla iç içe geçmiş felsefi bir sorun olarak ele alır (Coşkun, 2023: 66).

Condillac'ın dil anlayışının oluşmasında Hobbes'un, Leibniz'in, Berkeley'in ve Locke'un görüşleri etkili olmuştur.

Condillac, dili yalnızca düşünceleri başkalarına aktaran bir araç olarak görmemiş, aynı zamanda ve ilk olarak düşüncenin oluşum sürecinde belirleyici bir unsur olarak görmüştür. Ona göre dilin düşüncelerin oluşumundaki işlevi, iletişimi sağlama işlevinden daha önemlidir. Bu yönüyle Locke'tan ayrılır. İnsan, bilişsel bir varlık olarak esasen düşünme yeteneğiyle tanımlanır. Bu bağlamda bakıldığında, Condillac'ın düşüncesinde insanın bilişsel bir varlık hâline gelmesinde belirleyici unsurun dil olduğu net bir biçimde ortaya çıkar (Türkmen Birlik, 2023: 241).

Condillac, dillerin kökenini “davranış dili” ya da “hareket dili” olarak adlandırdığı kavramlara dayandırır. Önce konuşma yetisinin insanlara Tanrı tarafından bahşedilmiş bir yetenek olduğu düşüncesindeyken sonrasında çocuklar üzerinden bir kurgu yaparak dilin kökenini açıklamaya çalışır. Bu kurguya göre, herhangi bir dil bilmeyen, yalnızca ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla davranış dilini kullanan çocuklar, zaman içerisinde bu dili geliştirmiş ve eklemli sesleri yani kelimeleri oluşturmaya başlamıştır (Condillac, 2010a: II, I, §1 akt. Altınörs, 2021: 137-138). Çünkü davranış dili uzaktan iletişim için uygun değildir (Condillac, 1798a: 7 akt. Altınörs, 2021: 138). Ve soyut düşünceleri ifade etmede yetersiz kalır (Condillac, 1798a: 16 akt. Altınörs, 2021: 137-138). Davranış dilinin bu sınırlılıkları, yapay işaretlerden oluşan bir eklemli dil geliştirmeye yönlendirmiştir. Bu durumda zihinsel süreçlerin ifadesi olan kelimeler, dil gelişiminin son aşamasıdır (Condillac, 1798a: 20 akt. Altınörs, 2021: 138).

Condillac dilin gelişiminde üç tür işaretten söz eder: Belli şartlara bağlı olarak algılarımızla ilişkilendiren işaretleri rastlantısal işaretler, korku sevinç gibi doğal

duygularımızı ifade eden işaretleri tabii işaretler ve insanların bilinçli olarak seçtikleri ve idealarla keyfi bir bağ kurduğu işaretleri yapay işaretler olarak isimlendirmiştir (Condillac, 2010a: I, II, 4, §35 akt. Altınörs, 2021: 139).

Condillac, insanın hafızasını geliştirebilmesi ve zihinsel faaliyetlerini kontrol edebilmesi için insan üretimi olan yapay işaretlere ihtiyacı olduğunu savunur. Yapay işaretler, düşünceleri düzenlemeyi ve analiz etmeyi sağlar (Condillac, 2010a I, III, §46 akt. Altınörs, 2021: 140).

Condillac hayvanların ve insanların aynı türden hafızaya sahip olmadığını da belirtir. Hayvanların yalnızca algıları ve duyuları vardır. Refleksiyon (kendi üzerine düşünme) yapamazlar (Condillac, 2010a I, II, 4, §41 akt. Altınörs, 2021: 140). Ancak insanlar yapay işaretlerle fikirlerini belirtebilir, karmaşık düşünceler geliştirebilir. Yapay işaretler olmadan bilgi de refleksiyon da mümkün değildir (Altınörs, 2021: 140).

Condillac’a göre düşünme (muhakeme) ve hesaplama aynı sürecin farklı adıdır. Yapay işaretler, özellikle de diller ve semboller, bu sürecin temelini oluşturur. Matematiğin ise en yapay ve analitik dil olarak bu sürecin ideal bir örneğidir (Altınörs, 2021: 140-141). “Muhakeme ettiğim sırada, hesaplama yapan matematikçi için rakamlar ve semboller ne ise, benim için de kelimelerin öyle olduğunu hissedirim.” (Condillac, 1801: 253 akt. Altınörs, 2021: 140-141).

Condillac’ın düşünce dünyasında analiz önemli bir yer tutar ve analizi karmaşık bir yapının parça parça incelenmesi olarak açıklar (Altınörs, 2021: 141). Bu, bir nesne ya da düşüncenin bileşenlerini ardışık bir sırayla gözlemleyip anlamaya dayanır (Condillac, 1780: 19 akt. Altınörs, 2021: 141). Ona göre düşünce de ancak dil aracılığıyla analiz edilebilir. Kelimeler, düşünceleri parçalara ayırmaya ve bu parçalar arasında bağlantılar kurmaya imkân tanır (Condillac, 1798a: 41 akt. Altınörs, 2021: 142).

Condillac’a göre bilimler ve diller aynı analiz yöntemine dayanır (Altınörs, 2021: 142). “İyi işlenmiş bir bilim, iyi kurulmuş bir dilden ibarettir” (Condillac, 1801: 8 akt. Altınörs, 2021: 142). “Bir bilim yaratmak, bir dil kurmaktan farklı bir şey değildir; ve bir bilimi öğrenmek de iyi kurulmuş bir dili öğrenmekten başka bir şey

değildir” (Condillac, 1801: 256 akt. Altınörs, 2021: 142-143). Ona göre bilimsel hataların nedeni, dillerin kötü yapılandırılmış olmasıdır. (Altınörs, 2021: 143).

Sonuç olarak Condillac, dilin insan zihnindeki merkezi rolünü vurgulamış, dil olmadan insanın soyut düşünme ya da zihinsel yetilerini kontrol etme faaliyetlerini gerçekleştiremeyeceğini açıklamıştır (Altınörs, 2021: 143).

George Berkeley’e göre kelimeler, zihnimizdeki idelerden başka bir şeyi gösteremez. Çünkü zihin dışında gerçeklik olarak adlandırılabilen bir alan yoktur. Ona göre dil, gerçekliğin bir yansımasıdır ancak tek gerçeklik zihnin kendisidir (Bravo, 2011: 659).

Berkeley’e göre kelimeler ve idealar arasında doğal ve zorunlu bir anlam ilişkisi yoktur. Ona göre sadece zihin tarafından algılanan tikeller vardır; soyutlama vasıtasıyla elde edilen genel kavramlar ve genel sözcükler aslında zihinde bulunmaz. Bunun için Berkeley, soyut genel terimlerin bilgi edinimi ve iletişim için gerekli olduğu fikrini reddeder (Çelebi, 2017: 43).

Berkeley’e göre bir sözcüğün anlamı, onun belli bir ideaya doğrudan bağlı olması ile ortaya çıkmaz. Aksine anlam, sözcüğün açık ve tutarlı bir biçimde tanımlanabilmesi ile ilgilidir (Çelebi, 2017: 44).

Berkeley’e göre dilin tek ve en önemli aracı Lock’ta olduğu gibi iletişimi sağlamak değildir. Dil, güçlü bir duyguyu uyandırmak, bireyi belli bir davranışa yönlendirmek, ya da o davranıştan vazgeçirmek, tını belirli bir düzene sokmak gibi çeşitli amaçlara da hizmet eder. Örneğin bir metin okurken ya da bir konuşmayı dinlerken insanda hiçbir fikir oluşmadan da korku, sevgi, nefret gibi duygular uyanabilir. Özel adlarda bile imledikleri kabul edilen bireylerin zihinlerdeki ideaları canlandırmak için kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Örneğin Skolastiklerden biri “Aristoteles böyle dedi” dediğinde, Aristoteles’e duyulan saygı neticesinde düşüncelerini benimsetmek gibi bir etki yaratacağı düşüncesindedir (Berkeley, 1996: 30-31).

Jean-Jacques Rousseau’nun dil üzerine düşünceleri *Discours sur l’origine et les fondements de l’inégalité parmi les hommes* (Nutuk) ve *Essai sur l’origine des langues* (Deneme) isimli yapıtlarında yer almaktadır. Deneme, Rousseau’nun Nutuk’ta ifade ettiği dil görüşlerini müzik estetiğiyle birleştirme çabasının bir ürünü olarak

görülür. Bununla birlikte, dilin pedagojik bir açıdan ele alındığı ve çocuklardaki dil gelişimi üzerine gözlemlerin yer aldığı Emile adlı eserinde de önemli değerlendirmeler bulunmaktadır (Altınörs, 2021: 148). Bu eserinde Rousseau, dil öğretiminde yakından uzağa, basitten karmaşığa, somuttan soyuta ilkelerini benimsemiştir. Bebeklik döneminde çocuğa yöneltile basit sözcüklerle iletişim kurulması gerektiğini savunmuştur. Ona göre çocuklar, doğumla birlikte işitmeye açıktırlar. Basit sözcükleri duyan çocuk, bunları taklit etmeye başlar. Dinleme ve konuşma becerileri büyük oranda anne, baba ve yakın çevre etkisiyle gelişir. Dilsel becerilerinin kazanımında yapay müdahalenin veya zorlama yönlendirmelerinin olumsuz sonuçlara yol açacağını savunur. Konuşmada sadelik, açıklık ve vurgu onun için vazgeçilmezdir. Ayrıca bir çocuğun birden fazla dili sağlıklı biçimde öğrenebileceğine de inanmaz (Erol, 2023: 1486).

İnsanı diğer hayvanlardan ayıran şeyin başında söz gelir. Ulusları birbirinden ayıran şey ise dildir. Birinin nereli olduğu konuştuktan sonra hemen anlaşılır. Herkes, yaşadığı yerin dilini ihtiyaç ve kullanım yoluyla öğrenir. Ama bir dili, başka bir ülkenin değil de o ülkenin dili yapan şeyi, yerel olan ve geleneklerin öncesine giden dönemlerde aramak gerekir. Söz ilk toplumsal kurumdur ve biçimini yalnızca doğal nedenlere borçludur. İletişimin temeli, insanın kendine benzeyen bir başka varlıkla duygularını ve düşüncelerini paylaşma arzusudur. Bu iletişim için duyular temel araçtır. İnsanların duyuları arasında etki yaratabilecek iki temel yol vardır: hareket (jest) ve ses. Görme ve işitme, insanlar arasında uzak mesafelerden iletişimi mümkün kılan duyulardır. Jest dili ve sözlü dil, ikisi de doğaldır ama jest dili daha yalın, daha az uzlaşıya dayanır. Çünkü gözle daha çok şey algılanır ve biçimlerin çeşitliliği seslerden fazladır. Bu yüzden jestler çoğu zaman daha etkili, daha hızlı ve daha çok anlam taşır. Ancak aşkın bile resmi yapılarak anlatıldığı yerde, söz çoğu zaman yetersiz kalır. Bazı kültürlerde sözün gücünden çok, jestlerin etkisi öne çıkar. Örneğin Türkler, kısa ama öz konuşarak etkili olurken Avrupalılar bol hareketle konuşurlar. Eski uygarlıklarda da insanlar sözcüklerle değil, işaretlerle iletişim kurmayı tercih ederdi. Tarih, sözden çok jestle anlatılan güçlü mesajlarla doludur (Rousseau, 2017: 1-2).

Bazen göz, kulaktan daha çok etkilenir. Konuşma, imge yüklü olduğunda daha güçlü bir etki yaratır. Ancak insan kalbini gerçekten harekete geçiren şey sesin

tonudur, vurgusudur. Bir olay anlatıldığında, anlatanın sesi ve duygusu, doğrudan işaretlerden daha çok etki yaratabilir. Bu nedenle trajedilerde ya da acı dolu anlarda söz, jestlerden daha çok duyguyu tetikler (Rousseau, 2017: 4).

Bütün bu örnekler şunu gösterir: Eğer sadece temel ihtiyaçlarımız olsaydı, muhtemelen hiç konuşmaz, sadece jestlerle iletişim kurardık. Yine de pek çok toplumsal yapı, hukuk, ticaret, sanat bu şekilde de kurulabilirdi. Zaten dilsiz insanlar işaret diliyle çok şey anlatabilir ve anlayabilir. İnsanlar sadece sözle değil, jestlerle, bakışlarla, el hareketleriyle de anlaşır. Hindistan'daki aracılardan gizlice el tutuşlarıyla iletişim kurmaları da bunu gösterir. İletişimin temelinde organlar kadar insanın aklı ve iradesi vardır. İnsan, sahip olduğu organları bu amaçla kullanabileceği gibi, başka araçlarla da aynı işi başarabilir (Rousseau, 2017: 5-6).

Rousseau'ya göre, insanlık tarihinin ilk dönemlerinde insanlar geniş coğrafyalarda birbirinden uzak yaşamış, doğal bir yaşam sürmüş ve başkalarına ihtiyaç duymamıştır. Konuşma yetisine sahip olmayan bu insanlar diğer insanlarla iletişim halinde değildir. Ancak zaman içerisinde büyük doğal felaketler (deprem, volkan patlamaları) sonucu insanlar bir araya gelmiş ve bir arada yaşamaya mecbur kalmıştır. Bununla birlikte ortak bir dil oluşturma ihtiyacı doğmuştur (Atagül, 2018: 61).

Rousseau, insanı hayvandan ayıran en önemli özelliğin söz olduğunu savunur. Ancak bu farklılığın nedeni hayvanda konuşma organı olmamasından değil, aksine gereğinden fazla organ olmasına rağmen bunu kullanamayışlarındandır. Ona göre bazı hayvanlar arasında da anlaşmayı sağlayan doğal bir mevcuttur. Fakat bu diller sabittir, gelişmez. İnsan dili ise uzlaşıya dayalıdır ve bu nedenle ilerler. İşte insanı hayvandan ayıran en önemli fark budur: İnsan ilerleyebilir, çünkü dili gelişir. Hayvanların dili doğuştan gelir, değişmez. Oysa insan dili edinir, dönüştürür ve geliştirir (Rousseau, 2017: 6-7).

Rousseau'ya göre yalnızca doğal ihtiyaçlarını karşılayan ilk insanların sese ihtiyacı yoktu. Doğal ihtiyaçlarını karşılamak için de jestlerden ibaret olan işaretler yeterli geliyordu. Ancak aşk, öfke, acıma gibi duygular henüz eklemli olmayan çığlık ve haykırışlarla ifade edilebilirdi. Bu durumda Rousseau, ihtiyaçların jestleri, duygusal ifadelerin ise sesleri ortaya çıkardığını savunmuştur. Ona göre ilk kelimeler de bu duygusal seslerden türemiştir. Bu nedenle dilin kökenini yalnızca

ihtiyaçlara indirgemek yetersizdir. Zira temel gereksinimler insanları birbirinden uzaklaştırır; oysa dil, insanları bir araya getiren bir araçtır. İnsanlar doğayı sessizce kullanabilir ama aşk, öfke, acıma gibi duygular ifade ihtiyacı doğurur. Bu yüzden ilk sesler, açlık ya da susuzluktan değil, duygulanımlardan kaynaklanmıştır (Rousseau, 2017: 9-10).

Herder, gerçek anlamda bir tarih felsefesinin kurucularından sayılabilecek 19. yüzyıl Alman düşünürüdür. O, tarih ve insan üzerine geliştirdiğı özgün fikirleriyle tanınır. En önemli eserleri arasında İnsanlığın Tarihinin Felsefesi Üzerine Düşünceler (Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit) ve İnsanlığın İlerlemesi Üzerine Mektuplar (Briefe zur Beförderung der Humanität) yer alır (Cevizci, 1999: 413).

Herder'in tarih anlayışının temelinde, insanın düşünme, hatırlama ve bilinç geliştirme kapasitesinin merkezinde yer alan dil anlayışı vardır. İnsan, doğuştan güçlü içgüdülere sahip hayvanlarla karşılaştırıldığında daha zayıf bir varlık gibi görünse de, dili sayesinde bu eksikliğini telafi eder. Hayvanlar içgüdüsel olarak belirli ve değışmez tepkiler verirken, insan dili sayesinde daha esnek, özgür ve başkalarıyla iş birliğı yapabilen bir varlık hâline gelir (Cevizci, 1999: 413). Ancak bu yeteneğı doğuştan gelen bir beceri değil, tarih boyunca gelişmiş bir kazanım olarak değerlendirir. İnsan, bu kazanım sayesinde içgüdüsel eksikliğini telafi etmiş, toplum halinde yaşayabilmiş ve dayanışma kurabilmiştir. Ona göre insanın içgüdü eksikliğini telafi eden şey refleksiyondur. Herder, refleksiyonu (düşünceyi odaklayıp yoğunlaştırma becerisi) bilincin kesintisiz akışı içinde belirli bir düşünceyi seçip ona odaklanma yeteneğı olarak tanımlar. Refleksiyon, dilin insan aklının doğal bir uzantısıdır. İnsan, düşüncelerini dile getirerek hafızasını ve bilincini düzenler, geçmişteki düşüncelerine geri dönebilir ve onları diğerk düşüncelerle ilişkilendirebilir (Altınörs, 2021: 156-157).

Herder'e göre dil, düşüncenin ayrılmaz bir parçasıdır ve farklı diller, farklı düşünme biçimlerini ve duygu dünyalarını yansıtır. Bu yaklaşımıyla Herder, Aydınlanma düşüncesinin savunduğı “tüm insanlarda ortak, evrensel bir öz” fikrine karşı çıkar. Ona göre her halk, kendi tarihsel ve kültürel gelişimine sahiptir ve bu özgünlükler önemsenmelidir. Bu bakış açısıyla Herder, Aydınlanma'nın evrenselci anlayışını eleştirmiş ve 19. yüzyılda etkili olacak milliyetçilik düşüncesine ilham vermiştir. Her halkın kendine özgü dili, kültürü ve tarihi olduğı fikrini savunarak,

insanlık tarihine bireysel ve toplumsal çeşitlilik açısından yaklaşmıştır (Cevizci, 1999: 414).

Johann Gottfried Herder, özellikle dilin kökeni konusuna yoğunlaşmış bir düşünürdür. Bu alandaki düşünceleri “Dilin Kökeni Üzerine İnceleme” (Abhandlung über den Ursprung der Sprache) ve “İnsanlık Tarihinin Felsefesi Üzerine Fikirler” (Ideen zur Philodophie) başlıklı eserleriyle ortaya koymuştur (Altınörs, 2021: 153).

Berlin Bilimler Akademisi, 1769’da ödüllü bir soru olan “İnsanlar doğal yeteneklerine bırakılmış dil geliştirebildiler mi?” sorunu sorarak dilin kökeni tartışmasını ortaya koymuştur. Herder, Abhandlung über den Ursprung der Sprache (İnsan Dilinin Kökeni Üzerine İnceleme) adlı eseri ile cevap vererek ödülü kazanmıştır. Dil kullanımı insanın doğal bir özelliğidir (Duman, 2022: 49).

Herder, “Dilin Kökeni” üzerine kaleme aldığı ünlü metninde yalnızca dilin nasıl ortaya çıktığını açıklamakla kalmaz; aynı zamanda dilin arka planında “halk” ve “halk ruhu” gibi kavramların yer aldığını vurgular. Yazısında bu kavramları önce kendi içlerinde tanımlar ve ardından, dilin yaratıcı gücüyle ulusal bir bilincin oluşabileceğine dikkat çeker. Bu Herder’in folklor araştırmalarına yaptığı en önemli katkıdır. Ona göre, ırk ya da etnik kimlik, halk ruhunun yani kolektif bilincin somutlaşmış hâlidir. Herder, bu bilincin ancak dil aracılığıyla var olabileceğine inanır. Her halkın kendine özgü bir anlatım tarzı geliştirmesi gerektiğini savunur ve bu anlatımın en güçlü taşıyıcısının da dil olduğunu belirtir (Zengin, 2020: 18).

2.2.4. Yakın Çağ Felsefesinde Dil

Ernest Renan’a göre insanın doğuşunu bütün aşamalarıyla yansıtan abide dildir. Dil, tüm çağların birikimlerini içinde taşır ve incelenmeye açıktır. Bu abide, insanla birlikte doğan, onun gelişimine eşlik eden ve hislerini yansıtan bir şiiirdir. Dili derinlemesine incelemek, insan ruhunun ve düşünce dünyasının kökenlerini anlamak için en etkili yoldur. Bu durum bir sanatçının çamurdan yaptığı kağıla parlak bir bronz heykel yapmasına benzer. Bizler de dil aracılığıyla ilk çağları tanırız (Renan, 2011: 55).

Dilin kökenini araştıran düşünüre göre ilk diller ortadan kalkmıştır ve kimse bu dilleri aramaya çalışmaz. Ancak günümüzde hâlâ konuşulan bazı diller, dilin ortaya çıkışına dair izleri diğerlerinden daha iyi korur. Bu bir rastlantı değil, dilin belli

kurallara göre geliştiğini gösteren bir gerçektir. Çok değişen ve karışık yapıdaki dillerde bu izleri bulmak zordur. Fakat dış etkenlerden uzak kalmış, fazla değişmeden günümüze kadar gelen diller de vardır. Ancak bunlara “ilk dil” demek aşırı bir yorum olur (Renan, 2011: 56).

Ernest Renan, tarih, dil bilim, ilahiyat ve felsefe gibi alanlarda eser vermiş bir düşünürdür. Renan dilin kökeni ve gelişim evrelerini açıklarken Comte’un “üç hal yasası”ndan etkilenmiştir. Ona göre insan aklı tarih boyunca üç aşamadan geçmiştir.

- 1) Senkretizm Hali: Olguların ve olayların karışık bir biçimde algılandığı, ayrımların olmadığı dönem.
- 2) Analitik Hal: Ayrıntılara odaklanılarak parçaların incelenip analiz edildiği dönem.
- 3) Sentez Hali: Parçaların birleştirilerek bütüncül bir anlayışa ulaşıldığı ve yeniden idrak edildiği dönem.

Wilhelm Von Humboldt felsefesinin en çok bilinen yönlerinden biri, onun dil ile kültür arasında kurduğu güçlü bağıdır. O, dil ile tin arasındaki bütünlük fikrinden yola çıkarak, dili düşünceyle özdeşleştirmiştir (Topkaya, 2016: 69). Humboldt’un dil ve düşünce arasındaki ilişkiyi ele alırken kurduğu “birlik” anlayışı, dil ile düşüncenin tamamen aynı şey olduğunu söylemek değildir. Dil ve düşünce birbirinin birebir kopyası ya da eşdeğeri değildir. Burada kastedilen, dilin insan ruhunun (ya da tinin) etkin bir ürünü olmasıdır. Ancak bu ürün olan dil, aynı zamanda ruhu da şekillendirir. Bu noktada, dil ile kültür arasında çift yönlü bir etkileşim söz konusudur. İşte bu karşılıklı etkileşim çerçevesinde Humboldt, dili ve düşünceyi birbirinden koparmadan, bir bütün olarak ele alır ve bu ikisi arasında bir tür özdeşlik kurar (Topkaya, 2016: 63).

Dil anlayışı bilgi teorisi ve toplum felsefesi ile yakından ilişkili olan Bergson, insan için doğuştan gelen dil yetisi ve farklı diller arasındaki ayrıma dikkat çeker (Altınörs, 2021: 168). Ona göre ilk kategori doğal bir kökene sahipken ikincisi toplumsal bir üründür (Altınörs, 2021: 169).

Bergson’a göre içgüdüler doğuştan gelir ve hayvanların iletişimde içgüdüsel bir dil vardır. İnsan dilinin kaynağı da içgüdüdür ancak insan zekâsı sayesinde konuşma yetisini kullanarak farklı diller geliştirmiştir. Bergson, insan dilini karıncaların dili ile karşılaştırır. Karıncaların birbirlerine gönderdikleri işaretler, onların iletişimini

sağlayan içgüdeden kaynaklanır. Ancak insan dili kullanıma dayalıdır. Kelime dağarcığı ve dilbilgisi doğa tarafından verilmemiştir. Buna rağmen konuşmak doğaldır. Yani, insanlara da yalnızca konuşma yetisi verilip zekâ verilmemiş olsaydı insan dili de karıncalarınkine benzeyecekti (Bergson, 1932: 17).

Her ne kadar dilimizdeki her kelime bir uzlaşma ürünü olsa da, dil bir uzlaşma değildir. Dil yetisi tıpkı konuşmak, yürümek kadar insanın doğal bir becerisidir. Dilin işlevi ise iş birliği amacıyla iletişim kurmaktır. Dil ya emir verir ya da uyarır. Ya buyurur ya da betimler. Emir, doğrudan eyleme çağrıdır; betimleme ise gelecekteki eyleme yönelik bir nesnenin ya da özelliğinin bildirilmesidir. Her iki durumda da işlev: endüstriyel, ticari, askerî ve her zaman toplumsaldır. Dil tarafından betimlenen şeyler, insan algısı tarafından insan emeğine uygun olarak gerçeğin içinden ayıklanmıştır. Dilin belirttiği özellikler ise bu şeylerin insan etkinliğine yaptığı çağrılardır. Dolayısıyla aynı eylem öneriliyorsa, aynı kelime kullanılacaktır; zihnimiz, farklı şeylerde aynı özelliği tanıyacak, onları aynı biçimde temsil edecek ve sonunda aynı kavram altında toplayacaktır. İşte kelimenin ve fikrin kökeni budur (Bergson, 1969: 49).

Ernst Cassirer'in "sembolik formlar felsefesi" olarak bilinen yaklaşımında dil merkezi bir yerdedir. İnsanı "simgeleştiren hayvan" olarak tanımlayan bir düşünür, kültürün temelinde simgeleştirme yetisinin bulunduğunu öne sürer. Ona göre akıl, insan kültürünü anlamak için yeterli bir kavram değildir ve simgeleştirme insanın dünyayı anlamlandırma biçimi olmasıyla daha açıklayıcıdır (Cassirer, 1997:42).

Mitos, din sanat ve bilimin de bu simgeleştirme sürecinin farklı görünüşleri olduğunu belirtir. Bu formlar zamanla mitosdan ayrılmıştır ancak dil ile mitos arasındaki ilişki daha özeldir. Ona göre dil ve mitos insanlık tarihinin erken dönemlerinden birbirinden ayrılmaz bir bütündür (Cassirer, 1997: 133).

Cassirer'e göre bilimsel akıl dil kavramlarıyla kendini ifade eden akıldan üstündür. Dil kendi olanakları ile bilimsel bilgiye yalnızca erişebilir, onu üretemez. Fakat bilimsel bilgi elde etme için de dil zorunluluktur. Dil teorisi, bilgi teorisinin kurucu bir parçasıdır. Çünkü adlandırma eylemi bilimin kendine has bir işlevi olan belirleme faaliyetinin ilk ve zorunlu basamağıdır. Dil olmadan bilgi aktarımı ve

üretimi mümkün değildir. Dil devamlı olarak kendini yenileyen bir süreçtir (Cassier, 2005: 36- 37).

Cassier, Dil ve Mit isimli eserinde sözün gücünden, dil ve mitin birbirini ne şekilde önceleyebiliyor olacağından bahseder. Aynı eserde dili antropolojik bir zemin üzerinden değerlendirerek, bireylerin dünyayı kavrayış tarzlarında, din ve mitolojiyi kurgulayışında, ayrıca algılayamadıkları ve zihinde canlandıramadıkları olguları somut biçimlere dönüştürmelerinde üstlendiği işlevi derinlemesine ve çok yönlü bir biçimde ele alır. Çalışma, özellikle dil ve mit ilişkisine yoğunlaşarak bu iki kavram arasındaki karşılıklı etkileşimi çeşitli yönlerden irdeleyen çok yönlü bir yaklaşım sunar. Cassier, dil ve mit arasındaki bağı, şu başlıklar altında ele almıştır: “İnsan Kültürünün Örüntüsü İçerisinde Dil ve Mitin Yeri”, “Dinsel Tasavvurların Evrimi”, “Dil ve Kavramlaştırma”, “Söz Büyüsü”, “Dinsel Düşüncenin Ardışık Evreleri” ve “Mecazın Gücü” (Aktiffelsefe Araştırma Grubu, 2021).

Ad ile varlık arasında güçlü ve ayrılmaz bir ilişki vardır. Bu ilişki Faust’un yaptığı türden bir anlaşmaya benzetilebilir. Felsefi ve mitolojik bakış açılarında, bir varlığa verilen ismin ya da onun çağrılma biçiminin, o varlığın özünü taşıdığına inanılır. Ad, yalnızca bir nesneye ya da kişiye işaret eden sözcük değil; o varlığın sadece varlığını belirtmekle kalmaz, aynı zamanda onun içkin özünü ve potansiyelini de yansıtır. Fakat Herber Spencer ve Max Müller gibi düşünürler, bu görünmez özdeşlik ilişkisini insan zihninin ürünü olan bir yanılgı olarak görmüş ve insanların nesnelere verdikleri adları doğru anlamlandırmamış olabileceğini ileri sürmüşlerdir (Aktiffelsefe Araştırma Grubu, 2021).

Max Müller, ad ile öz arasındaki bağı temel alarak mitoloji ve dil arasındaki bağlantıyı da ele alır. Ona göre mit ne tarihsel olayların bir sonucu ne de doğa olaylarının doğrudan sonucu olarak kabul edilmelidir. Asıl belirleyici olan dildir. Ancak burada söz konusu olan, mantıklı ve sistematik bir dilden doğmuş mitler değildir. Tam tersine, dildeki belirsizlikler, anlam kaymaları ve ses benzerlikleri, mitlerin oluşmasına neden olur. Birbirine benzeyen ya da çağrışım yapan kelimeler arasında doğrudan bir anlam ilişkisi bulunmasa da, mitler bu benzerlikler üzerinden kurgulanabilir. Müller, bazı mitolojik anlatıların, örneğin tufan sonrası insanların Deukalion ve Pyrrha’nın attığı taşlardan doğduğu yönündeki hikâyelerin, kelimeler

arasındaki ses uyumuna dayanarak türetilmiş olabileceğine dikkat çeker. Buradaki vurgu, taş ile insanın doğasındaki bir benzerlikten ziyade, Yunanca'daki “taş” ve “insan” kelimeleri arasındaki ses benzerliğidir (Aktiffelsefe Araştırma Grubu, 2021).

İnsan, dili kullanarak düşündüğü ve hissettiklerini aktardığı sürece, düşünce dilin çerçevesi içinde şekillenir. Mitoloji de bu anlamda, dilin doğal bir sonucu olarak kendiliğinden ortaya çıkar. Dil her ne kadar düşüncenin biçimini ifade etse de, onu tam anlamıyla yansıtabilecek bir yeterliliğe sahip değildir. Bu yüzden düşünce ile dil arasında bir uyumsuzluk vardır. İşte bu uyumsuzluk, mitin oluşmasına neden olur. Mit de, tıpkı bir gölge gibi dili takip eder. Sonuç olarak mit, sadece geçmişe ya da hayal dünyasına ait değil; dilin olduğu her anda, her ortamda varlığını sürdürür. Müller, miti gölgeye benzetirken, gerçeği öğle güneşinin doğrudan ışıyla ilişkilendirir. Güneşin dik açıyla vurduğu öğle vaktinde nasıl gölge oluşmazsa, düşüncenin doğrudan ve eksiksiz ifade edilebildiği bir dil ortamında da mite yer kalmaz. Ancak gerçeklik dil aracılığıyla ifade edilmeye çalışıldıkça, dil bu ışığı bir prizma gibi kırar ve böylece mit yaratılır. Sonuçta, “mitolojik dünya” aslında bir yanılsamalar dünyasıdır (Aktiffelsefe Araştırma Grubu, 2021).

Cassirer'e göre zihin, filogenetik (türsel) ve ontogenetik (bireysel) süreçlerde gelişen katmanlı bir yapıdır. Bu katmanlar, farklı zihinsel işlevlere karşılık gelir ve bir piramit biçiminde düşünülebilir: (Hoşgör, 2018: 328-329).

1. Alt Katman: Mitos Düzeyi (İfade Fonksiyonu)

- Zihin henüz mitsel bilinç evresindedir.
- İnsan, kişileştirilmiş güçlerle dolu dünyanın bir parçasıdır.
- Dünya, zihin için doğrudan ve kendisine özdeş bir gerçekliktir.
- Bu evrede zihin, gerçekliği ifade etmeye çalışır; soyutlama yoktur, imgeler ve semboller ön plandadır.

2. Orta Katman: Dil Düzeyi (Temsil Fonksiyonu)

- Zihin dilsel bilince geçer.
- Gerçeklik artık doğrudan değil, dil aracılığıyla temsil edilir.
- İnsan, fiziksel ve nesnel dünya ile ilişki kurar.

- Bu düzeyde zihin, dış dünyayı düzenlemeye ve sembolik olarak kavramaya başlar.

3. Üst Katman: Teorik Düzey (Saf Anlam Fonksiyonu)

- Zihin teorik bilinç düzeyine ulaşır.
- Bu katmanda gerçeklik kavramsal olarak kurulur; bilimsel ve matematiksel düşünce gelişir.
- Soyut ve saf anlam dünyası hâkimdir.
- İnsan artık kuramsal kavrayışla dünyayı yapılandırır; bu katman bilimin ve felsefenin alanıdır.

Cassirer'e göre zihin, ifade → temsil → saf anlam evrelerinden geçerek gelişir. Bu gelişim süreci, mitolojik düşünceden başlayıp dilsel temsille sürer ve en sonunda teorik-kavramsal düzeye ulaşır. Her evre, bir öncekine dayanır; ama her biri farklı bir dünya görüşü ve işlev sunar (Hoşgör, 2018: 328).

Zihnin temel katmanı olan mitos düzeyinde insan, doğadaki varlıkları nesne olarak değil, duygusal ve kişileştirilmiş güçler olarak algılar. Örneğin bir bebek ani bir ses karşısında korkar; çünkü bu sesi rasyonel olarak açıklayamaz. Aynı sesi duyan yetişkin ise sesin kaynağını merak eder ve anlamlandırır. Mitsel bilinçte akıl değil, doğada hissedilen gizemli bir duygu belirleyicidir. Bu nedenle bu bilinç düzeyi, bilimsel ya da teorik açıklamalarla tam olarak anlaşılamaz. Onu kavrayabilmek için, klasik akılcı yöntemlerin ötesine geçen özel bir fenomenolojik yaklaşım gereklidir (Hoşgör, 2018: 329).

Mitsel düşünce dünyasında temsil ve sembol ilişkisi yoktur; her şey doğrudan kendini gösterir, bir başka şeyin yerine geçmez. Adlar, nesnelerin özüyle organik bir bağ içindedir. Bu yüzden adın telaffuzu bile tabu olabilir, çünkü ad doğrudan gücü çağırır. Freud'un totem ve tabu örnekleri, adın bu doğrudan gücünü gösterir (Hoşgör, 2018: 335).

Dil, mitosun dünyasında yalnızca bir adlandırma değil, bir güç taşıyıcısıdır. Dildeki sözcükler ya da semboller, bir şeyi temsil etmekten çok, o şeyin kendisi hâline gelir. Cassirer'in Ra ve İsis örneğinde olduğu gibi, bir tanrının adı bile onun gücüdür. Aynı şekilde, büyüsel pratiklerde semboller temsil değildir, doğrudan etki aracıdır.

Voodoo’da bebeğin hedef kişiyi “temsil etmesi” değil, doğrudan “olması” inancı vardır. Bu nedenle mitos dünyasında dilsel ifadeler temsil değil, doğrudan ifade ve tezahürdür. Kavram ile gerçeklik arasında bir ayrım yoktur. Bu, dilin saf anlam taşıma işlevinden çok duyuşal ve doğrudan bir ifade aracı olduğu anlamına gelir (Hoşgör, 2018: 335-337).

Cassier’ göre dilin oluşumu, anlamın yönlendirdiği bir süreçtir. Anlam dilin gerçek taşıyıcısıdır ve bu cümle yapısı içinde açığa çıkar. Dil genellikle temsil aracı olarak görülse de, bu temsil fonksiyonu dilin ne evriminde ne de bireydeki gelişiminde en baştan verili değildir. İlkel mitos dünyasında da, küçük bir çocukta da dil önce temsil etmez; doğrudan ifade eder. Çocuk nesnelere önce doğrudan tepkiler verir, onları adlandırmadan önce “Bu ne?” diyerek onları tanımaya çalışır. Dil ve dünya arasında ayrım henüz yoktur (Hoşgör, 2018: 339-340).

Ayrıca kültürel farklar -örneğin bazı dillerde geçmiş zaman formunun olmayışı gibi- evrimsel ya da genetik açıklamalarla anlaşılamaz. Dilsel jestler ve mimikler her ne kadar bazı yönleriyle evrensel olsa da, duyguların ifade biçimleri kültüre bağlıdır. Cassirer’e göre mitosun dili, kavramsal ve temsil edici değil, doğrudan duyuşal bir ifade dilidir. Bu nedenle bu tür bir dili teorik nedensellikte açıklamaya çalışmak yanıltıcı olur. Cassirer, mitos dünyasında nedenselliğin belli bir işlevi olduğunu kabul eder ama bu nedensellik kavramı, modern bilimsel anlamda değil, duyuşal ve deneyimsel bir bağlamdadır (Hoşgör, 2018: 340-341).

Marksizm’e göre dil, insanın evrim sürecinde kazandığı bir beceridir. Engels’e göre bu kazanımı sağlayan şey emektir (Altınörs, 2021: 176-177). Beynin ve duyguların gelişimi ile konuşma yetisi kazanılmıştır (Engels, 1996: 191 akt. Altınörs, 2021: 177). Ona göre el, dil ve beynin eş zamanlı gelişimi insanın sosyal örgütlenmesini sağlamış ve karmaşık işlerin üstesinden gelmesine imkân tanımıştır. Engels Darwin’in evrim teorisini temele almak birlikte insan evriminde emeğin rolünü göz ardı eden Darwin takipçilerini eleştirmiştir (Engels, 1996: 194 akt. Altınörs, 2021: 177).

SSCB döneminde dilin toplumsal yapıyla ilişkisi tartışılmış, dilin hangi alanda konumlandırılması gerektiği üzerine farklı görüşler öne sürülmüştür. Dilbilimci Nikolay Marr, bütün dillerin ortak bir kökenden geldiğini ve gelecekte birleşerek tek bir mükemmel dile dönüşeceğini savunmuştur (Altınörs, 2021: 177). Bu yeni dil eski

ve mevcut dillerin en iyi yönlerini barındıracak ve komünizmin sınıfsız, ulussuz, bütünleşmiş insanlık toplum için ortak bir iletişim aracı olacaktır (Yaguello, 2008: 280 akt. Altınörs, 2021: 177).

1930'larda Stalin, Marr'ın düşüncelerine destek vermiş ve Sovyet halklarının çeşitliliğine vurgu yaparak dillerin birleşmesini gerekli görmüştür (Altınörs, 2021: 178). 1950'lerde ise Marr'n fikirlerini eleştirmiş ve onun düşüncelerinin Marksizm ile bağdaşmadığını öne sürerek Sovyet dil biliminden çıkarılması gerektiğini belirtmiştir (Altınörs, 2021: 179).

Bir diğer önemli dilbilimci olan Voloşinov, Marksizm ve Dil Felsefesi adlı eserinin ilk bölümünde dil felsefesinin Marksizm açısından önemini anlatmaya çalışmıştır. Ona göre dil, sadece iletişim aracı değil, ideolojinin şekillendiği temel alandır. Ona göre ideolojiler doğrudan dilin içinde oluşur ve dile yerleşirler. Bu yüzden Marksist düşünce dili yalnızca araçsal değil, ideolojik bir zemin olarak görmesi gerekir (Alparslan, 2019: 35).

Volosinov'un üzerinde durduğu en önemli konu “ideolojik gösterge” kavramıdır. Yani bir nesne veya işaret, toplumsal ilişkiler içinde anlam kazanır; tek başına bir anlam taşımaz. Buna göre göstergeler maddi dünyadan ayrı düşünülemez, bu göstergeler toplum içindeki ilişkilerle biçimlenir, iletişim ise ekonomik ve toplumsal temellerden bağımsız değildir. Kısaca anlam, toplumun içinde ve onun ihtiyaçlarına bağlı oluşur. Bu nedenle ideoloji ile dil sürekli iç içedir (Alparslan, 2019: 35).

Kitabının ikinci bölümünde dil ve sözcüğün neliği üzerinde duran düşünüre göre bunları tanımlamak imkansızdır. Volosinov'a göre dil, yalnızca ses bilgisi ya da dil bilgisi açısından ele alınmamalıdır. Çünkü dil, fizyoloji, biyoloji ve psikoloji gibi alanlar ile toplumsal ilişkilerin oluşturduğu birleşik alanın etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Bu nedenle, dil araştırmalarında, dilin hem ilişkisel boyutu hem de psikolojik yönü mutlaka dikkate alınmalıdır. Dil felsefesinde dili inceleme biçimi açısından iki ana yaklaşım öne çıkar: Bireysel öznelcilik ve soyut nesnelcilik. Bu iki yönelim, dili tanımlama ve sınırlarını belirleme konusunda farklı bakış açıları sunar. 1) Bireysel Öznelcilik: Bu yaklaşıma göre dilin kaynağı bireyin iç dünyası, yani psişesidir. Dört temel ilkesi vardır: “1) Dil etkinliktir; sürekli bir yaratım sürecidir. 2)

Dilsel yaratıcılığın yasaları bireysel psikolojik yasalardır. 3) Dilin yaratıcılığı anlamlı bir yaratıcılıktır. 4) Durağan bir sistem (sözlük, dil bilgisi, ses bilgisi) olarak dil, deyim yerindeyse, dilsel yaratıcılığın sertleşmiş lavıdır.” (Volosinov, 2001: 97 akt: Alparslan, 2019: 35). Volosinov, bu yaklaşımın dili canlı bir süreç olarak görmesini olumlu bulsa da, onu bireyin iç dünyasına hapsedtiği için eleştirir. Ona göre bu yaklaşım, dili toplumsal bağlamdan koparır (Alparslan, 2019: 35).

2) Soyut Nesnelcilik: Bu anlayış dili sabit, sistematik ve kurallara dayalı bir yapı olarak görür (Volosinov, 2001: 102 akt: Alparslan, 2019: 36). Yaklaşımın temel ilkeleri: “1) Dil bilincin sabit olduğu, kuralcı ve dural dilsel biçimler sistemidir. 2) Dilin yasaları verilen sistem içimde dilsel göstergeler arasındaki bağlantının dile özgü yasalarıdır. 3) Dile özgü bağlantıların ideolojik değerlerle ilgisi yoktur. 4) Bireysel konuşma edimleri, dilin konumundan bakıldığında, yalnızca normatif olarak özdeş biçimlerin tesadüfî saptırımları ve çeşitlemeleri ya da açık seçik ve yalın çarpıtmalarıdır. De Saussure’ün bu görüşü temsil ettiğini belirtir. Dile bir formül gibi yaklaşır, bireyin katkısını ise önemsiz sayar. Volosinov’a göre bu da yetersizdir çünkü yaşayan bir dili anlamak için toplumsal ve tarihsel bağlamı göz önünde bulundurmak gerekir (Alparslan, 2019: 36).

Volosinov ayrıca anlatım (dışavurum) kavramını da açıklar. Geleneksel anlayışta ifade, içsel bir düşüncenin dışa aktarımı olarak görülür. Oysa Volosinov’a göre bu yanlış bir yaklaşımdır. Çünkü anlatım sadece içsel bir içeriğin dışa vurumu değil, aynı zamanda toplumsal bir düzenleme ve yaşantının şekillenme biçimidir. Son olarak, Volosinov sözceleme vurgu yapar: Sözcelem, iki kişi arasında oluşan toplumsal bir olaydır. Her söz, sadece söyleyenin değil, aynı zamanda dinleyenin ve bağlamın da ürünüdür. Dolayısıyla dil, tek taraflı bir edim değil; her zaman toplumsal bir ilişkidir (Alparslan, 2019: 36).

Gottlob Frege, günümüzde anlaşıldığı şekliyle bir dil filozofundan çok, esasen bir matematikçi, mantıkçı ve matematik felsefecisidir. Ancak, modern mantığı geliştirirken ve temel hedefi olan aritmetiğin mantığa indirgenebileceğini kanıtlama amacını takip ederken, dilin işleyişi üzerine düşünmeye yönelmiş; bu süreçte ortaya koyduğu görüşler ile 20. yüzyılda, özellikle analitik gelenek içerisinde, dil felsefesinin gelişimine zemin hazırlamıştır (Beaney, 2021: 52, akt. Lee, 2021: 52).

Frege, 1879'da yayımladığı *Begriffsschrift* ile modern mantığın kurucusu olarak kabul edilir ve mantıkla matematiği birleştirme amacını güderken dilin yapısı üzerine önemli fikirler geliştirir. *Funktion und Begriff*'te özne-yüklem ilişkisini, matematikteki argüman-fonksiyon ilişkisine benzetir; yüklem anlamını bir nesneye gönderim değil, ancak bir argümanla tamamlanan bir işlev olarak görür. Bu yaklaşım, anlamın yalnızca cümle düzeyinde kavranabileceği fikrini ortaya çıkarır. 1892'deki *Über Sinn und Bedeutung*'da, John Stuart Mill'in özel isimlerin yalnızca gönderdikleri nesneyle tanımlandığı görüşünü eleştirir. "Sinn" (duyu/ıdrak) ile "Bedeutung" (mana/gönderim) ayrımıyla, ifadelerin hem bir nesneye gönderimi hem de onu sunma biçimi olduğunu savunur. "3+5" ile "10-2" örneğinde olduğu gibi, farklı algılama biçimlerinin aynı nesneye işaret edebileceğini gösterir. Frege, dili özel isimler, cümleler ve kavramsal ifadeler olarak üçe ayırır. Cümlelerin Sinn'i, onun ifade ettiği düşüncedir; bu düşünce nesnel olsa da farklı kişilerde farklı tasavvurlar uyandırabilir. Geliştirdiği Frege Prensipleri'ne göre, cümlelerin bir parçası anlamca eşdeğer başka bir ifadeyle değiştirildiğinde, cümlelerin anlamı ve doğruluk değeri değişmez. Örneğin "Neil Armstrong bir Amerikalı'dır" ile "Aydaki ilk insan bir Amerikalı'dır" aynı doğruluk değerine sahiptir (Duman, 2023: 74-75).

1918'deki *Der Gedanke* makalesinde, cümlelerin Sinn'ini düşünce olarak tanımlar ve bu düşüncenin, cümlelerin doğru olup olmamasına bağlı koşullarla ilişkili olduğunu savunur. Bu yaklaşım, ileride Donald Davidson tarafından geliştirilecek doğruluk koşullu anlam kuramının öncüsü olmuştur (Duman, 2023: 76).

Mantıkçı pozitivizme göre dilin yapısı ve dünyanın yapısı birebir uyum içerisindedir. Russell'a göre dildeki mantıksal atomlar dünyadaki atomsal olgularla birebir ilişki içerisindedir. Bir önermenin temel özelliği, doğru ya da yanlış olabilmesidir. Buna göre asıl amaç belirsizliği ve çok anlamlılığı ortadan kaldırmaktır. Ancak tek tek sözcükler ya da özel adlar söz konusu ise anlam onların işaret ettiği varlığa indirgenir. Buna göre bir sözcüğün anlamı, onun neye karşılık geldiğidir. Russell'a göre gönderge nesnenin kendisi değil, nesneye dair betimlemelerle ulaşılan bir temsildir. Çünkü ona göre biz, nesneleri doğrudan tanımadığımız için onları ancak tasvir ederek kavrarız. Frege bu görüşe karşı çıkar. Ona göre bir sözcüğün göndergesi ile anlamı aynı şey değildir. Ona göre bir sözcüğün anlamı göndermede bulunduğu nesnede değil o nesnenin bize sunuluş, görünüş biçimindedir. Önermenin anlamı

düşünce, göndergesi ise doğruluk değeridir. Wittgenstein ise dil ve gerçeklik arasında bir uygunluk olduğunu savunmuştur. Cümle olguyu betimler ve gerçekliğin bir tasarımıdır (Çelebi, 2016: 81).

Felsefe tarihinde birçok düşünürün entelektüel yolculuğu, farklı dönemlere ayrılarak incelenir. Bu isimlerden biri de Ludwig Wittgenstein'dır. Wittgenstein'ın düşünce hayatı, her biri kendi içinde önemli etkiler yaratmış iki ayrı döneme ayrılır. İlk dönemi, *Tractatus* adlı eseriyle özdeşleşir. İkinci dönemde ise, farklı çalışmalar yapmış olsa da, bu döneme ait fikirlerini bütünlüklü bir şekilde topladığı temel eser *Felsefî Soruşturmalar* olmuştur (Becermen, 2011: 221).

Wittgenstein, ilk döneminde dil, doğruluk ve anlam üzerine yoğunlaşır. *Tractatus*'ta, mantıkçı pozitivistlerin dil ve anlam anlayışına dayanan “resim kuramı”nı geliştirir. Mantıkçı pozitivistlere göre dil, dış dünyaya gönderimde bulunur; bir önermenin doğruluğu, gönderimde bulunduğu gerçeklikle örtüşmesine bağlıdır. Anlamın ölçütü ise “doğrulanabilirlik”tir. Yani dış dünyaya gönderimde bulunan önermeler anlamlı, bulunmayanlar ise anlamsızdır. Bu yaklaşıma göre, dış dünyaya gönderimde bulunmayan önermeler “metafizik” sayılır ve bu tür önermeler hakkında bilgi elde edilemeyeceği savunulur. Wittgenstein da *Tractatus*'ta bu görüşe katılır; felsefenin büyük kısmını oluşturan birçok tümceyi anlamsız olarak niteler ve felsefenin görevinin, bu tür tümceleri bir kenara bırakıp dilin sınırlarını belirlemek olduğunu öne sürer. Ancak burada bir sorun ortaya çıkar: Hem mantıkçı pozitivistlerin hem de Wittgenstein'ın anlam kuramı, anlamı yalnızca doğrulanabilir önermelerle sınırlayarak, dış dünyaya gönderimde bulunmayan ancak bize anlamlı görünen ifadeleri açıklamakta yetersiz kalır. Wittgenstein'ın resim kuramında bir başka güçlük daha göze çarpar. Ona göre dil, olguları tasvir eder ve bu tasvir, dil ile olguların paylaştığı ortak “mantıksal biçim” sayesinde mümkündür. Fakat Wittgenstein, bu mantıksal yapının kendisinin tasvir edilemeyeceğini ve onun hakkında konuşulamayacağını da belirtir (Arlı Çil, 2019: 113).

Wittgenstein'ın ikinci döneminde dil anlayışı, ilk döneminden belirgin biçimde ayrılır. Bu dönemde o, insanların yaşadıkları dünyayı ancak o dünyayı anlamlı kılan bir dil aracılığıyla kavrayabileceklerini savunur. Dolayısıyla dili doğru anlamamanın yolu, kelimelerin “ne ifade ettiğini” araştırmaktan çok, onların “nasıl kullanıldığını”

incelemekten geçer. Wittgenstein bu dönemde dili, dünyanın bir yansıması olarak değil, dünya ile kurulan ilişkiyi mümkün kılan bir araç olarak değerlendirmiştir. Ona göre dil, belli yaşam biçimlerinin sonucunda oluşan uzlaşılarla şekillenir ve yalnızca bu yaşam biçimleri bağlamında anlam kazanır (Becermen, 2011: 221).

1911-1960 yılları arasında yaşamış olan İngiliz filozof J. L. Austin, insan düşüncesini incelemek amacıyla gündelik dili analiz etmeye yönelmiştir. Dilin felsefedeki yerini son derece önemli gören Austin, dilsel çözümlemenin felsefi sorunların anlaşılmasında temel bir anahtar olduğunu savunmuştur. Başlıca eserleri arasında *How to Do Things with Words* (Sözlerle Neler Yapılır?), *Sense and Sensibilia* (Anlam ve Algı) ve *Philosophical Papers* (Felsefi Yazılar) yer almaktadır. *Papers* (Felsefi Yazılar) yer almaktadır. Austin'e göre, gündelik dil üzerine yapılan çözümlemeler, insanın dünyaya dair temel kabullerini ortaya koyar ve bu sayede gerçekliği kavrayış biçimimizi derinleştirir. Bu nedenle, yapay ve sınırlı gördüğü biçimsel mantık diline karşı çıkar; çünkü bu tür bir dilin, gündelik dilin incelikli yapısını ve çok katmanlılığını yeterince yansıtamadığını ileri sürer. Austin, gündelik konuşma dilinin zaman içinde gelişerek şekillendiğini, bu süreçte ortaya çıkan farklı söz türlerinin rastgele değil, belirli amaçlara hizmet etmek üzere oluştuğunu savunur. Bu farklı söz biçimleri, farklı bağlamlarda farklı anlam katmanları taşıyabilir. Felsefenin temel görevlerinden biri de, bu anlam ayrımlarını gün yüzüne çıkarmak ve bunların geleneksel felsefi sorunlarla olan ilişkilerini araştırmaktır (Cevizci, 1999: 87).

Anlam sorunlarının çözümünde dilin nasıl kullanıldığına odaklanılması gerektiğini savunan filozof, 1930'larda söz edimleri kuramını geliştirilmiş ve 1955'te Harvard Üniversitesi'nde verdiği derslerle detaylandırmıştır. Austin'in söz edimleri kuramı, dilin yalnızca bilgi aktarmaktan ibaret olmadığını, farklı biçimlerde kullanılabileceğini ve çeşitli işlevler üstlenebileceğini ortaya koyarak, o dönemdeki dar ve indirgemeci dil anlayışına alternatif, kapsamlı bir yaklaşım sunar. Bu yönüyle söz edimleri kuramı, dilin kullanımını esas alan anlamlı bir değerlendirme yöntemi olarak görülebilir. Bu kuram, dil üzerine yapılan felsefi bir araştırmadır. Konuşmacı ile dinleyici arasındaki etkileşimi, konuşma sırasında gerçekleşen eylem, davranış ve olaylarla ilişkili mantıksal kuralları ortaya koymayı amaçlar. "Söz edimi" kavramında "edim" fiili bir eyleme, "söz" ise dile işaret eder. Söz edimleri kuramı, mantıkçı pozitivistlerin ileri sürdüğü doğrulanabilirlik ilkesine karşı çıkarak, yalnızca olgusal

ifadelerle sınırlı kalmayan daha geniş bir anlam teorisi oluşturmaya hedefler. Bu sebeple, sadece bilgi veren önermelerle değil, özellikle gündelik dilde sıkça karşılaşılan farklı türden cümlelerle de ilgilenir (Çelebi, 2014: 74).

Searle,'ye göre dil, zihin ve toplum doğanın bir parçası olarak birlikte ele alınmalıdır. Böylece, materyalizmle düalizmin ayırdığı zihinsel olan ile fiziksel olan arasında bir köprü kurar. Ona göre anlamın oluşumunda temel unsur bilinçtir. Bilincin üç temel özelliği vardır: niteliksellik (yaşantının nasıl hissettirdiği), öznellik (kişiyi özgü olması) ve yönelimsellik (zihnin dış dünyaya yönelme kapasitesi). İşte bu yönelimsellik, dilin ortaya çıkmasında ve anlam kazanmasında kilit rol oynar (Durum, 2025: 81).

Searle açısından dil yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda eylem gerçekleştiren bir araçtır. Bu düşünce, edimsöz kuramıyla açıklanır: Bir şeyi söylemek, aynı zamanda bir şeyi yapmak anlamına da gelebilir. Örneğin, biri “söz veriyorum” dediğinde sadece kendini ifade etmiyor, aynı zamanda bir eylemde bulunmuş oluyor. Dil, sadece bireysel bir araç değil, aynı zamanda toplumsal yaşamın temel düzenini oluşturur. Bu sebeple dili değerlendirirken, yalnızca doğruluk-yanlışlık ölçütleriyle değil, günlük hayat içindeki kullanımıyla değerlendirmek gerekir. Dil, yaşanan sosyal bağlam içinde canlıdır ve toplumsal gerçeklikleri inşa edebilir. Searle'e göre dünyadaki olgular ikiye ayrılır: dilden bağımsız ve dile bağımlı olanlar. Dile bağımlı olgular, yönelimsellik sayesinde zihinden başlayıp dile dökülen kolektif bir süreçle oluşur. Bu süreçte insanlar birlikte inanır, birlikte davranır ve bir toplumsal gerçeklik inşa ederler. Bu toplumsal gerçeklikler de kurumsal gerçeklik adını alır. Örneğin para, hukuk, görev, sorumluluk gibi kavramlar doğada var olan şeyler değil, insanlar arası uzlaşılarla oluşturulmuş sosyal yapılardır. Dil bu kurumsal yapıları hem kurar hem de sürdürülebilir hale getirir. Sonuç olarak, Searle için dil sadece bir anlatım aracı değil, davranışsal bir eylem biçimidir. İnsanlar dili kullanarak yalnızca dünyayı tanımlamazlar, aynı zamanda onu kurarlar. Dil ve toplumsal gerçeklik arasında sürekli bir etkileşim ve döngü vardır (Durum, 2025: 81-82).

XX. yüzyılın başında Saussure, dil, dilbilim ve göstergebilim konusundaki fikirleriyle pek çok alanda etkili olmuş ve yeni bir dönem başlatmıştır (Yılmaz, 2020: 10).

Ferdinand de Saussure ile birlikte modern dilbilimin temelleri atılmış, dil “bir bütün / dizge” şeklinde tanımlanmış ve dil öğretiminin de dilbilimsel dayanakları oluşmaya başlamıştır. Günümüzde dil eğitimi kavramı, hem kuramsal hem de uygulamalı açıdan modern dilbilimdeki gelişmelere önemli ölçüde bağlıdır. Saussure, Genel Dilbilim Dersleri adlı eserinde doğrudan dil eğitimi kavramına değinmemekle birlikte, dili ve dilbilimi tanımlarken ortaya koyduğu düşünce ve kavramlarla bu alana büyük katkılar sunmuştur. Dili bir sistem olarak görmesi, dilin uzlaşım sal niteliğini vurgulaması, yazı ile dili birbirinden ayırması, dil ve söz ayrımına dikkat çekmesi, töz-biçim farkını ortaya koyması, dizisel ve dizimsel ilişkilerden söz etmesi, anlam ve değ er kavramlarını ele alması, dil öğretiminin dilbilimsel temelini oluşturan başlıca çıkış noktalarıdır. Özetle, dil eğitiminin “dilbilimsel” dönemi Saussure ile başlamış, bu durum da söz konusu eserin disiplinler arası niteliğ inin en belirgin göstergesi olmuştur (Onan, 2012: 242).

Amerikalı filozof Charles Sanders Peirce (1839-1914) ile İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure, birbirlerinden habersiz olarak ve neredeyse aynı dönemde, modern göstergebilimin kurucu adımlarını atmışlardır. Ferdinand de Saussure, modern dilbilimin tartışmasız öncüsü olarak kabul edilmektedir. Saussure, çağdaş düşünce alanında gösterge kavramını bilimsel biçimde ele alan ilk kişi olmuş, yapısalcılık anlayışını da bu kavram üzerine inşa etmiştir. Tüm erişebildiğ i dilleri inceleyerek dilin tarihsel gelişimini ortaya koymak, bütün dillerde geçerli evrensel dil yasalarını saptamak ve dilbilimin sınırlarını belirlemek onun temel hedefleri olmuştur. Saussure, “göstergebilim” kavramıyla, toplumsal hayatta yer alan her türlü göstergenin —örneğin işaret dili, davranış biçimleri, trafik levhaları— inceleneceğ i bir bilim dalını kasteder. Dilbilim ise bu geniş kapsamlı bilimin yalnızca bir alt dalıdır (Yılmaz, 2020: 1).

Saussure’e göre dil, konuşucularından bağımsız, kurallı ve uzlaş ıya dayalı bir sistemdir. Dil ve göstergeler bir bütün oluşturur, bu yüzden önce dilin yapısını anlamak gerekir. Bu da iki aşamada yapılır: önce dilin kendi iç öğeleri (özne, yüklem, nesne vb.) incelenir, ardından dile etki eden dış unsurlar (başka dillerden gelen kelimeler gibi) değ erlendirilir. (Yılmaz, 2020: 3).

Skinner, davranış biliminin önemli yüzlerindendir. Skinner'in dil hakkında dört temel yaklaşımı vardır. Birincisi, dille ilgili eylemler bir farenin laboratuvarında yansıttığı eylemlerden değişik değildir. İkincisi dille ilgili eylemler canlının iç durumuna hâkim olmadan, yalnızca canlının gözlenen davranışlarına bakarak açıklanabilir. Üçüncüsü gözleme dayanan, betimlenebilen açıklamalar diğer yöntemlerden deneysel hükümlere dayanmaları sebebiyle daha güvenilirlerdir. Dördüncüsü bu nedenlerden dolayı anlam bilimi alanıyla bilimsel olarak ilgilenmek mümkün olmaktadır. Skinner, ünlü fare deneyi üzerinden yola çıkarak bunu insanların sözlü eylemlerine uyarlamıştır. Ona göre sözlü eylem, konuşucunun dinleyicinin davranışına bağlı olarak tepki göstermesidir. Buna göre dinleyicinin tepkisi, konuşmacının hareketini teşvik etmek içindir. Bu yaklaşıma göre, ebeveyn ya da öğretmen tarafından uygun duyuşsal uyaran sunulan çocuk, uyaran pekiştirildiği takdirde sözcüğü tekrar etme davranışı kazanır. Böylece çocuk sözcük ve uyaran arasında ilişki kurar ve tekrar uyaranla karşılaştığında uygun olan tepkiyi verir (Demirci, 2008: 67-68).

Noam Chomsky, 1950'lerden itibaren Amerikan yapısalcı dil anlayışını eleştirerek, bu yaklaşımı davranışçı psikolojiyle ilişkilendirmiştir. Yapısalcıların dili yalnızca dışa yansıyan yönleriyle ele aldığını, zihinsel süreçleri ihmal ettiğini savunmuştur. Oysa Chomsky'ye göre dilin özü zihindedir ve asıl önemli sorular, dilin insan zihninde nasıl edinildiği ve dil yetisinin ne zaman ortaya çıktığı gibi sorulardır (Kerimoğlu, 2021: 600).

Descartes'ın felsefesine dayanan ve 17. yüzyılda Port-Royal düşünürlerinin ilk temellerini attığı dil kuramı, Noam Chomsky tarafından geliştirilerek sistemli bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu yaklaşıma göre, dil yetisi insana doğuştan verilmiş ve diğer zihinsel becerilerden bağımsız bir kapasitedir. Bu yeti sayesinde, insan zihni sınırlı sayıda kelimeyle sonsuz sayıda anlamlı cümle kurabilir. Chomsky bu sistemi “üretici dilbilgisi” olarak adlandırır. Kurama göre her cümlenin, dışarıdan duyulmasa da anlamını belirleyen bir “derin yapısı” ve bu yapının sözdizimi ile ses bilgisine göre biçimlenmiş “yüzey yapısı” bulunur. Derin yapıdan yüzey yapıya geçiş ise dönüşüm kurallarıyla sağlanır. Ancak, derin yapılar her zaman yüzeye tam olarak yansımaz (Müldür, 2016: 59).

Alfred Jules Ayer, İngiliz düşünce dünyasında özellikle mantık ve dil felsefesi alanında öne çıkan bir filozoftur. 1946-1959 yılları arasında Londra Üniversitesi'nde, ardından 1959-1979 yılları arasında Oxford Üniversitesi'nde mantık profesörü olarak görev yapmıştır. Ayer, özellikle *Language, Truth and Logic* (1936) adlı yapıtıyla tanınır. Bu eserinde, Viyana Çevresi'nin temel ilkelerine güçlü bir dış destek sunmuştur. Kitabında savunduğu anlam anlayışı, dönemin katı mantıksal empirizmine dayansa da, ilerleyen yıllarda bu yaklaşımı daha esnek bir forma büründürmüştür. Ayer'e göre, anlamlı ifadelerin temelini deneyime dayanan doğrulanabilir önermeler oluşturur. Bunların dışındaki tüm dilsel ifadeler – metafizik cümleler de dahil olmak üzere – doğruluk koşullarından yoksun oldukları için sahte önerme niteliği taşır. Bu nedenle, deneyimle test edilemeyen tüm ifadeler, Ayer'e göre, gerçek anlamdan yoksundur. (Altınörs, 2000: 10).

Metafiziği dile dair bir problem olarak gören Carnap, metafizik ifadelerin anlamsız olduğunu veya doğrulanamaz nitelikte olduklarını savunur. Bu durumu ise, dilin mantıksal yapısının ihlal edilmesine bağlar. Carnap, dilsel analizleri derinleştirerek “mantıksal sentaks” adını verdiği yeni bir yöntemle metafiziği tamamen dışlamaya çalışır. Onun metafizik eleştirisi genellikle “doğrulanabilirlik ilkesi” bağlamında bilinse de, esasen dilin mantıksal yapısına dair analizleri ve mantıksal sentaks yöntemiyle yaptığı eleştiriler daha etkili ve önemlidir. Bu yöntem sayesinde, metafizik ifadelerin bilgi veriyor gibi görünmesine rağmen gerçekte bir anlam taşımadığı daha açık hale gelir (Salgılar, 2018: 121).

Antik dönem şüphecilerinden 19. yüzyıl deneycilerine kadar pek çok düşünür, metafiziği eleştirmiştir. Kimileri, metafiziksel bilgilerin deneyimle çeliştiğini savunarak onları yanlış bulurken; kimileri de bu tür sorunların insan bilgisinin sınırlarını aştığını ve bu nedenle belirsiz olduğunu öne sürmüştür. Bu eleştirmenler, metafizik soruların cevaplanabilir olup olmasının fark etmeyeceğini, çünkü bu sorularla uğraşmanın gereksiz olduğunu düşünmüşlerdir. Zamanla modern mantıkta yaşanan gelişmeler, metafiziğe yönelik eleştirilerin daha net temellere oturmasını sağlamıştır. Uygulamalı mantık ve bilgi kuramı çalışmaları, bilimsel ifadelerin anlamlarını mantıksal çözümlemelerle açıklığa kavuştururken iki farklı sonuca ulaşmıştır: Bilimsel alanlarda anlamlı ve işe yarar sonuçlar elde edilmiş; buna karşın metafizik alanında yapılan çözümlemeler, bu tür ifadelerin anlamsız olduğunu ortaya

koymuştur. Bu noktada metafiziksel ifadelerin sadece hatalı değil, temelde anlamsız olduğu savunulmuştur. Örneğin, “A kişisi B’den yaşlı, B de A’dan yaşlı” gibi mantıksal açıdan imkânsız ifadeler ya da “1910’da Viyana’da sadece 6 kişi yaşıyordu” gibi apaçık yanlış ama anlamlı cümleler vardır. Ancak bir de yapısal olarak dili ihlal eden, sadece görünüşte ifade olan ama aslında hiçbir anlam taşımayan “sözde ifadeler” (pseudo-statements) vardır. Carnap’a göre metafizik, bu tür sözde ifadelerden oluşur. Bir dilin anlamlı olabilmesi, hem kelimelerin anlamlı olmasına hem de sözdizimi kurallarına uygun kullanılmasına bağlıdır. Metafiziksel ifadeler ise ya anlamsız sözcükler içerir ya da doğru sözcükleri yanlış yapıda birleştirir. Carnap, bu nedenle metafiziğin tümünün sözde ifadelerden ibaret olduğunu ve mantıksal analizle bunun gösterilebileceğini savunur (Carnap, 1932: 165-166).

Jürgen Habermas, düşünsel zenginliği içinde en kapsamlı ve önemli çalışması olarak iletişimsel eylem kuramını görür. Bu kuram aracılığıyla, akılcılık geleneğinden ayrılmış ve “akıl” kavramını bireyin içsel yapılarından çıkararak, kişiler arası dilsel etkileşim süreçlerine yerleştirmiştir. Habermas’a göre akıl, yalnızca bilen öznenin içsel bir yetisi değil, insanın başkalarıyla anlam kurmaya çalıştığı iletişimsel ortamda şekillenen bir yapıdır. İletişimsel eylem kuramı; evrensel, kapsayıcı ve etik bir temel oluşturur; insanın özgürleşmesini amaç edinir. Kuramın merkezinde, evrensel pragmatizm anlayışını temel alan karşılıklı anlayış hedefi yer alır. Bu noktadan hareketle, bireyin bu anlayışa ulaşmasını mümkün kılan iletişimsel yetkinliğe sahip olup olmadığı tartışma konusu olmuştur. Habermas bu teorik çerçeveyi geliştirirken, başta Wittgenstein, J.L. Austin ve John Searle’in konuşma edimi felsefesi olmak üzere, George Herbert Mead’in “zihin ve benliğin karşılıklı etkileşimle oluşumu” kuramından, Jean Piaget ile Lawrence Kohlberg’in ahlaki gelişim anlayışlarından ve Karl-Otto Apel’in ahlaki akıl yürütme modelinden etkilenmiştir (Akkol, 2019: 175).

Habermas’a göre, toplumun akılcı, insancıl ve demokratik hale gelmesi, insanın doğasında bulunan iletişimsel aklın kurumsallaşmasına bağlıdır. Ancak modern toplum yapıları bu doğal iletişim yetisini bastırmış, araçsal akıl ön plana çıkararak insanı sistemin bir parçası hâline getirmiştir. Habermas’ın modernite ve sivil toplum üzerine geliştirdiği düşünceler, felsefi derinliği ve sosyolojik çözümlemeleriyle sosyal bilimlerde geniş bir etki yaratmıştır (Akkol, 2019: 175).

Frankfurt Okulu'nun son kuşak temsilcilerinden olan Alman filozof, iletişim sürecinde bulunanların uyması gereken etik ilkeleri şu şekilde açıklamaktadır:

- I.** Konuşmacı ve dileyicinin birbirini anlayabilmesi için konuşmacının ifadelerini açık ve net bir şekilde seçmesi gerekir.
- II.** Dinleyicinin konuşmacının bilgisinden faydalanabilmesi için, konuşmacının doğru bilgiler vermesi gerekmektedir.
- III.** Dinleyicinin konuşmacıya güven duyabilmesi için konuşmacının amaçlarını samimiyetle ifade etmesi gerekir.
- IV.** Konuşmacının, dinleyicinin açıklamalarını onaylayabilmesi ve her iki tarafın da ortak bir paydada buluşabilmeleri için var olan kurallar ve değerler çerçevesinde doğru ve haklı olanı seçmeleri gerekmektedir (Altınörs, 2000: 40).

G. E. Moore, analitik felsefenin en etkili isimlerinden biri olarak, düşünce dünyasına derin etkiler bırakmıştır. Felsefi yaklaşımında, analitik netliğe ulaşma çabasıyla birlikte sağduyuya olan güçlü bağlılığı dikkat çeker. Moore'un yöntemi, genellikle "sağduyu realizmi" olarak tanımlanır ve bu yöntem, gündelik yaşamda karşılaştığımız olağan deneyimlerin felsefi soruların çözümünde temel bir kaynak olarak değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürer. Moore, kapsamlı metafizik kuramları eleştirerek, bu kuramların çoğunlukla dildeki karışıklıklardan kaynaklandığını savunmuştur. Ona göre, felsefi sorunların çoğu, kavramların dikkatli ve titiz bir dil çözümlemesiyle açıklığa kavuşturulabilir. Bu bağlamda Moore'un çalışmaları, özellikle dil çözümlemelerine dayalı analitik felsefenin şekillenmesinde belirleyici rol oynamış ve pek çok felsefi tartışmaya yeni kapılar aralamıştır (Küçükşabanoğlu & Duman, 2024: 1714).

Modern dil felsefesinin kurucusu genellikle Frege olarak kabul edilse de Charles Sanders Peirce bu alanda öncü bir düşünür olarak önemli bir yer tutar. Peirce, dili ve anlamı, deneyim zemininde ele alır. Ona göre anlam, bireylerin günlük yaşamlarında karşılık bulan, işlevsel olan ve pratik fayda sağlayan unsurlardan oluşur. Peirce'nün pragmatizmi, düşünceyi soyut bir süreçten çok eylemle iç içe geçmiş bir yaşantı biçimi olarak görür; bu felsefe, anlamın yaşamla bütünleştiği noktalarda ortaya çıkar (Kargın, 2023: 1).

Charles Sanders Peirce, dilin düşüncenin bir aracı değil, bizzat kaynağı olduğunu savunur. Ona göre insan, yaşantılarının toplamından oluşur; bireyin benliği zaman içinde deneyimlerle şekillenir ve gelişir. Dil, insan doğasının bir yansımasıdır ve insan, ancak dil aracılığıyla varlık kazanır. Peirce’e göre dil, yalnızca sözcüklerden ibaret değildir; işaretleri, anlamları ve kavramları taşıyan bütüncül bir gösterge sistemidir. Dil, hem bireysel hem toplumsal yaşantının dışavurumudur. İnsan dünyayı dil aracılığıyla algılar, kavrar ve anlamlandırır (Kargın, 2023: 35).

Willard Van Orman Quine, Amerikalı bir mantıkçı ve filozof olarak özellikle dil felsefesi ve mantık alanlarına önemli katkılarda bulunmuştur. Düşünsel yolculuğu, deneycilikten adcılığa doğru bir yönelim göstermiştir. Quine, niceleme mantığı ile varlık kuramı (ontoloji) arasındaki bağlantıları sorgulamış, Russell’ın mantıksal atomculuğuna karşı çıkarak, önermelerin basit duyuşal verilere indirgenemeyeceğini ileri sürmüştür. “Word and Object”, “Philosophy of Logic” ve “The Roots of Reference” onun önemli eserlerindendir (Altınörs, 2000: 64).

Hans Reichenbach, Nazi Almanyası’ndan kaçarak Türkiye’de de ders vermiş çağdaş bir neopozitivisttir. Bilimin akla dayalı olduğunu, ancak mutlak doğruluktan vazgeçilmesi gerektiğini savunur. Fizik ve geometrinin gelişmelerinin Kant’ın sentetik a priori görüşlerini geçersiz kıldığını düşünür. Fenomenalizme karşı çıkarak bilimsel realizmi benimser. Bilgimizin yalnızca olasılıklar üzerinden kurulabileceğini, bu nedenle doğrulanabilirlik ilkesinin yeniden düzenlenmesi gerektiğini öne sürer. Doğrulanabilirliği teknik, fiziksel, mantıksal ve deneysel olmak üzere dört tipe ayırır; bilim için en uygun yolun fiziksel ile mantıksal doğrulanabilirlik arasında bir orta yol olduğunu savunur (Cevizci, 1999: 729-730).

1928’de birtakım bilim felsefecisiyle birlikte “empirist felsefe topluluğu”nu kurar. Felsefeyi bilimlerin dilinin bir eleştirisi ve bilimsel bilginin epistemolojisi olarak gören Reichenbach’ın anlam konusunda doğrulama ilkesi merkezli görüşleri vardır. The Rise of Scientific Philosophy (1931), Experience and Prediction (1938) öne çıkan eserlerindendir (Altınörs, 2000: 65).

Gilbert Ryle, felsefi çalışmalarına fenomenolojiyle başlasa da, Wittgenstein’in etkisiyle analitik felsefeye yönelmiştir. Mantıkçı pozitivizmi yakından takip etmiş ancak yöntemini benimsememiştir. Özel dil anlayışına karşı çıkarak, felsefenin

temelinde gündelik dilin çözümlemesi olması gerektiğini savunur. Kavramsal analiz yoluyla çalışır ve modern mantığın soyutluğunu eleştirir. Metafiziği dışlamaz, aksine bir düşünme biçimi olarak görür. Felsefenin amacı, ona göre, yanlış anlamaları ve kavram karışıklıklarını ortaya koymak ve düzeltmektir (Altuner, 2015: 209-208).

Ryle, felsefi çıkmazlardan kurtulmanın yolunun dili doğru kavramaktan geçtiğini savunur. Buradaki “dili doğru kavramak” ifadesiyle, dilin yüzeysel kullanımının ötesine geçilmesi gerektiği anlatılmak istenir. Dilde soyutlama düzeyi yükseldikçe, onu nasıl kullandığımızın daha çok farkına varırız. Ancak bu farkındalık gelişmediğinde, dil bizi çözümü zor felsefi sorunların içine sürükleyebilir (Toy, 2023: 271).

Strawson, 20. yüzyıl analitik felsefesinin önde gelen isimlerinden biridir. Yazdığı “Referensta Bulunma Eylemi” adlı makale ile felsefe ve mantık tarihinde önemli bir kırılma noktası yaratmış, Anglo-Sakson düşünce geleneğinin yönünü değiştirmiştir. Gündelik dil felsefesine getirdiği yeni çözümleme yöntemleriyle dikkat çekmiştir. Onun yaşadığı dönemde iki baskın yaklaşım hâkimdi: Carnap ve Quine’in temsil ettiği mantıkçı paradigma ile Austin ve Searle’un savunduğu gündelik dil felsefesi. Strawson’un düşüncesi bu iki eğilimin arasında konumlanır. Gündelik dil felsefesinden etkilenmiş olsa da, dilin mantıksal çözümlemesiyle olan bağına korumaya önem vermiştir (Özcan, 2016: 143).

Strawson, gündelik dil kullanılırken neden belirli bir mantıksal yapının tercih edildiğini ve bu tercihin anlamını sorgulamanın dil felsefesi açısından temel bir mesele olduğunu vurgular. Russell’in biçimsel mantığını yalnızca matematiksel önermelere uygun ve sınırlı analizlere imkân tanıdığı gerekçesiyle eleştirir. Strawson’a göre gündelik dil, anlamlı, esnek ve zengin bir yapıya sahiptir; bu nedenle mantıksal analiz onun anlamını tam olarak ortaya koyamaz. Austin’in “söz bir eylemdir” yaklaşımını benimseyen Strawson, dil olgularını incelemenin, onların içeriklerini belirlemek anlamına geldiğini ve bu içeriklerin de dünyadaki olaylar olduğunu savunur. Dil olguları ancak dünyada olup bitenlerle uyumlu olduğunda anlam ve değer taşır. Dünya, sadece karşımızda duran değil, aynı zamanda dilin içinde konumlandığı ve dilden önce var olan bir gerçekliktir. Dil ise kendi varlık koşullarına sahip olarak yalnızca dünya içinde işlev görür (Özcan, 2016: 144).

Strawson, Oxford filozoflarından farklı olarak gündelik dil felsefesine metafiziği dâhil eder ve hatta kendi dil felsefesini “metafizik” olarak tanımlar. Bu yaklaşım, onun en özgün yönlerinden biridir. Yine de Strawson, metafiziği felsefe tarihinde çoğu düşünür gibi bir “ontoloji” olarak değil, yeniden tanımlayıp betimleyen bir disiplin olarak ele alır (Özcan, 2016: 150).

2.3. EDMUND HUSSERL HAYATI VE ESERLERİ

Edmund Husserl, 8 Nisan 1859 yılında Çek Cumhuriyeti sınırları içinde Prostejov olarak bilinen Moravia şehrinin Prossnitz kasabasında, Yahudi bir ailenin dört çocuğunun ikincisi olarak dünyaya gelmiştir (Tarhan, 2014: 85).

1876-1878 yılları arasında Leipzig Üniversitesi’nde astronomi eğitimi almış, aynı yıllarda Wilhelm Wundt’un dersleri sayesinde felsefeye ilgi duymaya başlamıştır (Tarhan, 2014: 85).

Berlin’de Karl Weierstrass ve Leopold Kronecker ile temel ilgi alanı matematik çalışırken felsefe derslerine de katılmıştır (Direk, 2021: 39). Doktorasını Viyana Üniversitesi’nde “Beitrage zur Theorie der Variationsrechnung” (Varyasyon Hesaplamaları Teorisi) başlıklı teziyle matematik bölümünde tamamlamıştır (Tarhan, 2014: 85).

1884’te Viyana’da Franz Brentano’nun felsefe derslerine katıldı. Brentano’nun öğrencisi olarak felsefe çalışmalarına ağırlık veren Husserl, ilgisini matematikten felsefeye çevirdi. (Tarhan, 2014: 85) 1886 yılında Yeni Ahit’i inceleyerek din değiştirmeye karar vermiş ve Hristiyanlığı kabul etmiştir (Tarhan, 2014: 86).

Brentano’nun önerisi ile Halle Üniversitesine giderek Carl Stumpf’un danışmalığında “Sayı Kavramı Üzerine: Psikolojik Analizler”adlı tezini yayımladı (Direk, 2021: 39).

1891 yılında matematik ve psikolojiyi birleştirdiği “Aritmetik Felsefesi. Mantıksal ve Psikolojik Araştırmalar” adlı kitabını yayımlamıştır. Bu yıllar, Husserl’in erken dönem felsefi düşüncelerinin şekillendiği süreçtir. 1901’den sonra Göttingen Üniversitesi’nde felsefe profesörü olarak dersler vermiştir. “Mantık Araştırmaları” adlı eserini yayımladı (Tarhan, 2014: 86).

1906'da Göttingen Üniversitesi'nde ordinaryüs profesörlüğe terfi etmiştir. 1910 yılında Heinrich Rickert ile birlikte “Logos ve Fenomenolojik Araştırmalar” dergisinin editörlüğünü yaptı. 1913'te fenomenolojiye dair en önemli eserlerinden biri olan Düşünceler I yayımlandı. 1916 yılında Freiburg Üniversitesi'ne atandı. 1919'da Martin Heidegger, Husserl'in asistanı oldu (Tarhan, 2014: 87).

1922'de Londra University College'a davet edilen ilk Alman akademisyen olarak fenomenoloji üzerine dört konferans verdi. 1928'de Freiburg Üniversitesi'nden emekli oldu. Amsterdam'da “Fenomenoloji ve Psikoloji” üzerine iki konferans vermiştir. 1929'da Paris'te verdiği konferanslar, daha sonra yayınlanacak olan “Kartezyen Meditasyonlar” adlı eserine temel oluşturdu (Tarhan, 2014: 88).

Haziran 1929'da “Formel ve Transendental Mantık” adlı çalışması yayımlanmıştır. 1933'te Hitler'in iktidara gelmesiyle Yahudi kökenlerinden dolayı Freiburg Üniversitesi'ndeki görevine son verildi. Yalnızca üniversitenin kütüphanesini kullanabiliyordu. 1935'te çıkarılan bir yasayla öğretim lisansı elinden alındı ve Alman vatandaşlığından çıkartıldı. Kitaplarının Almanya'da yayımlanması yasaklandı. 1936'da James L. Adams tarafından belgeseli çekildi. 27 Nisan 1938'de Freiburg'da hayatını kaybetti. Külleri Friedhof Mezarlığı'na defnedildi. (Tarhan, 2014: 89).

2.4. EDMUND HUSSERL FENOMENOLOJİSİ

20. yy'ın başlarında felsefe, insan ve dünya sorunlarına yönelmek yerine geçmiş felsefe sistemlerini ele almış, doğa bilimlerine yönelmiştir. Bağımsız bir araştırma alanının olmaması felsefeyi verimsiz bir çıkmaza sokmuştur. Bu çıkmazı ise Husserl'in getirdiği “fenomenoloji” isimli yaklaşım aşmıştır. Çağın bütün düşünürlerini etkisi altına alan bu yaklaşım, özlerin incelenebileceği bağımsız bir araştırma alanı ortaya koymuş ve düşüncenin özüne odaklanmayı sağlamıştır. Husserl'e göre mevcut olan felsefelerden ya da onların eleştirilerinden değil doğrudan fenomenlerden yola çıkmalıdır (Mengüşoğlu, 1995: 9-11). Husserl fenomenolojisi, felsefeyi kesin bir bilim yapma idealiyle ortaya çıkmıştır (Tarhan, 2022: 257).

İlk çalışmaları mantık ve matematikle ilişkili olan Husserl, bilimlerin temel yapısını oluşturan kesinliğin felsefede eksik olduğunu gözlemlemiş ve ona bilimsel bir sistem kazandırmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda Descartes'tan sonra felsefi

düşünceyi yeniden inşa etmeye çabalamış ve felsefeyi diğer bilimlerden ayırarak bağımsız hale getirmeye çalışmıştır. İlk olarak psikoloji ve felsefeyi ayırır. Burada üzerinde durduğu konu aklın hakikate ve doğruya yönelmede psikolojik süreçlerin etkisinde kalmayıp bağımsız bir işleve sahip olduğudur. Husserl'e göre ruhsal olaylar değişken ve belirsizdir. Bunun için bilimin gerektirdiği kesinlik ve tutarlılıkla bağdaşmaz. Husserl'in getirdiği bir diğer ayrım psikoloji ve öznelcilik arasındaki bağlantıdır. Kesinlik içeren mantıksal ve akılsal veriler, ruhsal süreçlerden etkilenir ve bu veriler öznel hale gelerek nesnelliği ortadan kaldırır. Bu anlamda öznelciliğin reddi, deneyciliğin de reddi anlamına gelir. Hislerimiz, duygularımız dış dünyadan kaynaklanır ve bu da dış dünyanın değişkenliğini gösterir. Felsefenin bu değişkenliklere bağlı kalması mantık, matematik gibi bir bilim olmasındaki en büyük engeldir (Unat, 2012: 13).

Felsefe, tarih boyunca en yüksek teorik sorulara yanıt verebilecek ve insan yaşamını akıl doğrultusunda şekillendirmeyi amaçlayan bir bilgi dalı olarak görülmüştür. Fakat hiçbir zaman kesin bir bilim olamamıştır. Bu hedef doğrultusunda bazı çabalar olsa da amacına ulaşamamış ve felsefe kendisini gerçek bir bilim olarak kuramamıştır (Husserl, 1995: 33).

“Görevi, insanlığın ebedi hizmetinde öğretmenlik olan felsefenin öğretecek hiçbir şeyi, yani objektif geçerliği olan bir şeyi yoktur. Kant, felsefenin değil, felsefe yapmanın öğrenilebileceğini söylemeyi severdi. Bu, felsefenin bilimsellikten yoksun olduğunu itiraf etmekten başka nedir? Gerçek bilimin olduğu her yerde, bilim gerçek olduğu ölçüde, her şey, aynı anlamda öğrenilir ve öğretilir. Bilimsel bilginin öğrenilmesi, hiçbir şekilde, düşünceye yabancı bir içeriğin edilgence alınması değildir. Her yerde insanın kendi çabasına dayanır. Yaratıcı kişilerin neden-sonuç bağlarına göre kazandıkları akla dayanan görüşün, insanın kendi çalışmalarıyla, içinden yeniden kazanılmasıdır. Felsefe öğretilmez; çünkü burada böyle objektif olarak kavranmış ve temellendirilmiş görüşler yoktur. Bunun anlamı şudur: Burada kavramlarla kesin bir şekilde sınırlandırılmış ve anlamları tümünden aydınlanmış problemler, yöntemler ve teoriler yoktur” (Husserl, 1995: 34).

Husserl, felsefeyi kesin bir bilim olarak kurmayı amaçlamış ve mutlak doğrulara ulaşmayı hedeflemiştir. Onun temel endişesi, var olanları oldukları gibi,

oldukları şekliyle yani özleriyle birlikte bilmektir. Bu amaç doğrultusunda geliştirdiği fenomenoloji, modern epistemolojik yöntemleri aşan ve onları daha ileri bir seviyeye taşıyan bir bilgi arayışını temsil eder (Küçükaltın, 2012: 139).

20. yüzyılın en önemli filozoflarından biri olan Edmund Husserl, Franz Brentano'nun başını çektiği fenomenolojinin asıl kurucusu ve temsilcisi kabul edilmektedir (Tepe, 2003: 7).

Husserl'e göre bütün bilimlerin temelinde yer alan fenomenoloji ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır: "Fenomenoloji, kendisini ne türden olursa olsun fenomenin kendisiyle sınırlayan, doğrudan verilmiş olmadığı sürece hiçbir ögeyi bu fenomene dahil etmeyen ve kendisini fenomenleri betimleme görevi üzerinden yapılandıran bir felsefedir." (Erkipçak, 2017). "Fenomenoloji, fenomenlerin bilimi ya da onlara yönelik çalışma anlamına gelir." (Zahavi, 2019: 19). Fenomenoloji, Grekçe'de görüngü ya da görünüş anlamında gelen fenomen kavramı ile akıl, söz, bilgi, konuşma gibi anlamlara gelen logos kavramının birleşimiyle oluşturulmuş bir kavramdır. Fenomenoloji, fenomen üzerinde gerçekleştirilen bir sorgulama ve araştırma çabasıdır. (Manav, 2020). Fenomenoloji, bir özü görüleme yöntemidir. Bu yöntem, fenomenin de ne olduğunu ve nasıl kavranabileceğini sorgulayıp incelediği için, fenomenoloji, fenomenlerin bilimi olarak tanımlanır (Öktem, 2005: 29).

Fenomen kavramı, yalnızca fenomenolojide kullanılan bir kavram değildir. Fizik, sosyoloji, tarih gibi farklı disiplinlerde de kullanılmaktadır ancak fenomenolojinin ele aldığı fenomen kavramının anlamı bütün bu disiplinlerden farklıdır. Husserl'den önce ele alınan fenomen kavramından anlaşılan, zaman ve mekan içinde olup biten olaylardır. Husserl'in ele aldığı fenomen kavramının karşılığı ise öz fenomenleridir. Bunlar gerçeklikten bağımsız, reflektif bir tutuma dayalıdır. Doğal tavrın getirdiği olaylara yönelme düşüncesinin tamamen karşısındadır (Mengüşoğlu, 1995: 12).

Fenomen, insanın duyuları aracılığıyla algılayabildiği her türlü nesne, varlık, özellik, olay ve olguyu ifade eder; yani kişinin doğrudan ve dolaysız biçimde deneyimlediği şeyleri karşılayan bir kavramdır. Felsefe tarihi boyunca farklı tanımlamaları yapılan fenomen kavramını Platon, değişken görünüşler olarak değerlendirirken, Kant bilginin sınırlarını belirleyen bir varlık alanı olarak

tanımlamıştır (Manav, 2020). Edmund Husserl'e göre fenomen, görünüşlerin özünü ifade eder ve görünüşe gelen şeyin kendisine işaret eder. Fenomenoloji açısından görünüşe gelme, şeylerin oldukları hâllerleriyle ortaya çıkması ve nasıl görünüyorsa özlerinde de öyle olması demektir. Husserl'e göre öz, sadece biçim olarak düşünülen ya da içeriğiyle birlikte alınan genel geçerliğe sahip özlere dir. Öz, belirli bir varlık biçiminde yer alır; ancak bu varlık zaten mevcut olan değil, ortaya çıkarılması gereken bir varlıktır. (Taşkın, 2021: 155-156). Fenomenolojinin konusunu oluşturan fenomenler, ne yalnızca yaşam dünyasındaki görünümle rle sınırlıdır ne de yalnızca görüne ne ait saf ve yanlı şlanamaz özlere dir ibarettir. Başka bir deyişle fenomenler, hem varlıkların kendi içsel doğasını hem de dış dünyadaki yansımalarını açığa çıkararak yaşama dünyasından kopmadan onu alan bir transandantallığe (aşkınlık) ulaşılmasını mümkün kılar (Tarhan, 2022: 257).

Fenomenolojide amaç, fenomenlerin özünü kavramaktır (Manav, 2020). Fenomenolojinin saf öz bilgisine ulaşmak için uyguladığı yöntem, "reduksiyon" (ayıklama) yöntemidir (Mengüşoğlu, 1995: 12). Transendental fenomenolojinin temel yöntemi olan reduksiyon'un diğer adı indirgemedir. Husserl, indirgemeyi fenomenler alanına ulaşmak amacıyla yapılan yöntemsel bir işlemi ifade etmek amacıyla kullanır. "Fenomenolojik indirgeme", "transendental fenomenolojik indirgeme" gibi kavramlarla da ifade edilir. Antik Yunan terimi olan "epokhe" indirgeme ile kullanıldığında "ayraca alma, paranteze alma, askıya alma vazgeçme" gibi anlamlara gelmektedir. Bu bağlamda, dünyaya ait bütün bilginin, inançların, düşüncelerin ve ruhsal durumların ayraca alınmasını yani yargıdan kaçınmayı ifade etmektedir. (Taşkın, 2021: 153). Örneğin kırmızılık kavramının bir gülün kırmızı olması, belirli bir bahçede bulunması gibi tüm özelliklerini bir kenara bıraktığımızda zihnimizde geriye kalan saf özü kavramak, bir özgörüdür (Topakkaya, 2009: 124). Burada nesnenin varlığı reddedilmemiştir ancak bizim nesneyle ilgili sahip olduğumuz tüm ön kabuller paranteze alınmıştır (Husserl, akt. Topakkaya, 2009: 124). Felsefe yapmanın da ilk şartı da alışılagelmiş, kabul edilmiş olanı sorguya çekerek eleştirel bir yaklaşım sunmaktır. Dolayısıyla epokhe bakış açımızı tazeler ve olgulara da yeni bir derinlik ve anlam katar (Unat, 2012: 14).

Bir özbilimi olan fenomenolojinin eleştirel ve sorgulayıcı tutumu sürekli bir düşünsel geri dönüşe yani refleksiyona dayanır. Bu süreçte bilincin faaliyetleri yeniden

kendi içsel alanında yer alır ve incelenir (Öktem, 2005: 29). Refleksiyon alanını ortaya koyan redüksiyondur (Öktem, 2005: 30). Fenomenoloji reduksiyon yöntemiyle doğal olmayan, fenomenolojik yani refleksiyonlu bir tavırla varlığın içinde bulunduğu doğal şartları, evreni paranteze alacak, psikolojik ve diğer fenomenlerden sıyrılacak böylece fenomenler bağımsız ve irreal niteliğe bürünecektir. Husserl fenomenolojiyi “apriori-betimleyici bir öz bilimi” olarak tanımlamıştır. Buna göre fenomenoloji herhangi bir teori öne sürmeden, varsayımlara dayanmadan doğrudan özleri araştırır (Mengüşoğlu, 1995: 12). Refleksiyon ancak “saf bilinç” ya da “saf ben” alanında oluşur. (Öktem, 2005: 30).

Her şey askıya alındıktan sonra geriye kalan bilinçtir (Manav, 2020). Varlık alanına dair bütün denemelerin paranteze alındığı redüksiyon yöntemiyle “salt ben” ya da “saf bilinç” elde edilmiş olacak, böylece mutlak varlık alanına, yani saf bilince ulaşılacak ve bu varlığın özü hakkında incelemelerde bulunulabilecektir. Bu varlık kendi başına mevcut olan, başka bir şeye dayanmayan, dış dünyaya bağımlı olmayan, dış dünya olmasa dahi varlığını sürdürecektir olan mutlak öz alanına aittir ve her şeyden önce gelir. Mutlak ve temel varlık alanını oluşturduğundan diğer bütün varlık alanları salt bilinç sayesinde ortaya çıkarlar (Öktem, 2005: 30).

Husserl’e göre bilgi bakımından özler, immanent (içkin) ve transcendent (aşkın) olmak üzere ikiye ayrılır. Amacı doğrudan, apaçık (evidenz) ve kesin bilgi elde etmek olan fenomenolojinin ele aldığı özler immanent özlerdir. İmanent özler bilince, saf bene verilen özlerdir. Transcendent özlerin alanı ise göreceli bir varlık alanı olan real varlıklar, şeylerdir. (Mengüşoğlu, 1995: 15). Fenomenolojik redüksiyon yöntemi, bu alanların elde edilmesini sağlar. Bir şeyin doğal tavırla ilgili, yani rastlantısal, burada ve şimdi olması özellikleri paranteze alındığında onun aşkın özü ortaya çıkar. Özneye ait tüm doğal tavırlar, psikolojik bilinç, hatta insanın kendisi paranteze alındığında içkin öz yani salt bilinç kalır. Fenomenolojinin esas incelediği alan da saf bilinç alanıdır (Mengüşoğlu, 1995: 18).

Husserl’in fenomenolojisinde bilinç, yönelimsellik ilkesi ile hareket ederek belli bir amaç doğrultusunda varlıkları ve nesneleri anlamlı hale getirecek, onları var edecektir. Bilinç rastgele bir varoluş değil her zaman bir nesneye ya da belirli bir şeye yöneliktir. Örneğin düşünmek daima belirli bir şeyi düşünmek anlamında gelir.

“Ankara’yı düşünüyorum” gibi. Ya da sevmek daima bir şeyi sevmekle ilgilidir. Bu bir nesne ya da kişi olabilir. “Kitaplarımı seviyorum” ya da “Betül’ü seviyorum” gibi. Buna göre gerçeklik, kendiliğinden var olan bir şey değildir; ancak bilinç tarafından ona yönelim gösterildiğinde ve anlamlandırıldığında ortaya çıkar. Husserl bu yöntemle her şeyi açıklamak yerine nesneleri ve şeyleri betimleme amacı gütmüştür (Manav, 2020). Yönelimsellik kavramı Husserl’de “bilinç yaşantısı”, “yönelimsel yaşantı”, “akt”, “yönelimsel akt” gibi kavramlarla da ifade edilmiştir. Yönelme, hedef, niyet, kastetme gibi anlamlar taşıyan yönelimsellik, bilincin özünü oluşturur (Taşkın, 2021: 157).

Husserl’in “yönelimsellik” kavramı, bilginin olanaklarını kurmada ve hakikatin içindeki fenomeni kavramada anahtar işlevi görür. Ona göre bilinç, doğası gereği yönelimlidir; her zaman bir şeye yönelir, bir şeyin bilinci olarak ortaya çıkar. (Koestenbaum, 1998: XXX-XXXI akt. Çağlıyan, 2018: 290). Latince “intendere” fiili, bir yayı gerip oku hedefe doğrultur gibi nişan almak anlamına gelir ve bu mecaz bilincin belli bir nesneye veya amaca yönelmesini betimler. Başka bir ifadeyle algılama, yargılama, hissetme ve düşünme gibi durumlarda daima bir şeye yönelik olma veya bir şey hakkında düşünmedir (Zahavi, 2014: 168). Bilinç olaylarının özü yönelimdedir. Bu durum bilincin daima bir şey üzerine bilinç olduğunu gösterir. Örneğin, bir şeyi görmeden görme eylemi gerçekleşmez, bir şeyi düşünmeden düşünme eylemi gerçekleşmez. Dolayısıyla bilinç her zaman bir şeyin bilincidir (Akarsu, 1975: 188). Fenomenolojik epokhe gerçekleştiğinde bilincin saf hâline ulaşılmış olur. Bu noktada saf bilincin bir akış içinde olduğunu ve benlik merkezinden bilinç edimlerinin nesnelere (cogitata) doğru yayıldığı fark edilir (Koestenbaum 1998: XXX-XXXI akt. Çağlıyan, 2018: 290). Yönelimselliğin asıl işlevine ulaşması epokhe ile gerçekleşmektedir (Taşkın, 2021: 157). Bilinç en saf hâliyle nesnesiyle iç içedir. Yönelimsellikle birlikte saltık bilinç nesnelere belli anlamlar da yükler. Bu şekilde nesnelerin özünün kavranması olanaklı hale gelir. (Çağlıyan, 2018: 290). Düşüncenin herhangi bir nesneye yönelmesi ve onunla ilişki içerisine girmesi demek olan yönelim kavramı, dikkat ve farkındalık kavramlarıyla yakından ilişkilidir. Ancak yönelimin nesnesinin daima dikkat çeken ya da fark edilen bir şey olması zorunluluğu yoktur. Yönelim, birçok nesne ya da olay arasından bir tanesini seçip ona yönelebilir (Topakkaya, 2009: 124).

Yönelimde ikinci önemli etken, belirli bir hedefe yönelik bir amaç içinde olmaktır. Husserl’de yaşantı kavramı da doğrudan bağlantılıdır. Herhangi bir dönemde meydana gelen olay ya da durum olarak tanımlanabilen yaşantının günlük dildeki kullanımı ile Husserl’in yaşantı kavramı birbirinden farklıdır. Ona göre açıkça yargıda bulunabildiğimiz olay ya da durumlar yaşantıdır. Örneğin deprem tek başına bir yaşantı değilken, birinin depremi hissetmesi ve ona dair üzüntü duyması bir yaşantıdır. Husserl’e göre yaşantılarımızın temel kaynağı empirik ben değil, tinsel bendir (Künne, 1983: 174 akt. Topakkaya, 2009: 125). Tinsel ben, yaşantılardan oluşur ve bir yaşantılar akışıdır (Marbach, 1974: 298 akt. Topakkaya, 2009: 125). Husserl’e göre bütün yaşantılar yönelimseldir ancak bir yaşantının yöneldiği nesne her zaman gerçek dünyada var olan bir şey olmak zorunda değildir. Örneğin bir insan bir kuş gördüğünde bu yönelimsel yaşantı gerçekte var olan bir nesneye yöneliktir. Bu durumda kişi kuşu olduğu hâliyle görmeli ve ona keyfi özellikler yüklememelidir (Topakkaya, 2009: 126). Ancak kişi Jüpiter’i bir Tanrı olarak hayal ediyorsa bu da yönelimsel bir yaşantıdır ancak gerçek dünyada bir karşılığı yoktur (Bernet, Kern, Marbach, 1996: 86-87 akt. Topakkaya, 2009: 126). Jüpiter’in Tanrı olduğu düşüncesi gerçektir ancak dış dünyada bir karşılığı yoktur. Kişi bu düşüncesine istediği özellikleri atfedebilir. Husserl’e göre yönelimsel yaşantılar doğrudan bir şeyle ilişki kurarak anlam kazanır. Bir şeyi seviyorum dediğimizde ortada bir sevgi nesnesi, bir şeyi düşünüyorum dediğimizde, düşünülen bir konu veya nesne vardır. Bu yönelim fiziksel anlamda değildir. Bir kaya parçası bir şeyle bağlantı kurmadan da kendi içinde varlığını sürdürür. Ancak insan bilinci yönelimsel olduğu için bir şeylere bağlanarak anlam kazanır. Husserl’e göre her deneyim bir şeyin deneyimidir ve “ben” e aittir. Saf ben paranteze alınamaz. Bilinç içindeki bütün deneyimler birlik oluştururlar. Bu deneyimlerin kendilerine özgü bir zaman yapısı vardır ve zaman ben’in tüm deneyimlerini birbirine bağlayan temel unsurdur (Topakkaya, 2009: 126).

Husserl’in yönelimsellik kavramının iki temel unsuru noema ve noesis kavramlarıdır. Yönelimsel yaşantının bir sonucu olarak ortaya çıkarlar.

Husserl, anlam sorununu noema ve noesis ayrımı üzerinden bilincin yönelimselliği ile ilişkilendirerek ortaya koyar. Bilinç edimlerinin özsel yapısını noesis, bilinç edimlerinin boş yönelimini ise noema olarak adlandırmıştır. Bu ayrımla, nesnesi olmayan edimlerin de anlamlı olabileceğini savunmuş ve anlamın taşıyıcısı

olarak noemayı kabul etmiştir. Boş yönelimler görüsel bir yaşantı ile doldurulmaya muhtaçtır. Husserl tarafından noema olarak adlandırılan bu boş yönelimler, yönelimin nesnesi ile anlamı arasında bağ kuran bir köprüdür. Bir ifadenin anlamlı olabilmesi için nesnesi olması gerekmez. Anlam nesneyi bulmada değil daha nesneye yönelmede açığa çıkmaktadır. O yönelim ise noemadır.

Noemaya sahip ancak nesnesi olmayan edimler anlamlı olsalar da doğruluk değerinden yoksundurlar. Hem noeması hem noesisi olmayan edimler ise hem anlamdan hem de doğruluk değerinden yoksundurlar. Dolayısıyla bir ifadenin anlamlı olabilme şartı noema, doğruluk değeri alabilme şartı ise noesistir.

Hocası Brentano'ya göre bilinç her zaman bir şey hakkında farkında olmaktadır. Ancak bu düşünceye göre ortaya çıkan soru, kanatlı bir at gibi var olmayan hayali şeyler hakkında nasıl bilinçli olunabilir sorusudur. Husserl, Mantıksal İncelemeler adlı eserinde bilinç edimini onun niyetli (intensiyon) içeriğinde ayırarak ele alır. Husserl'e göre niyetlilik, iki varlık arasında bir ilişki olmak zorunda değildir. Bunun yerine niyetlilik kendi başına belirli bir özellik ve tarzı belirtir. Husserl, İdealar I adlı eserinde niyetli içerik ve niyetli eylem kavramlarının yerine noema ve noesis kavramlarını kullanır. Husserl, noema ve noesis kavramlarını kullanarak niyetli bir eylemin iki yönlü bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaya çalışır (Rassi & Shahabi, 2015: 29).

2.5. KATEGOREMATİK - SİNKATEGOREMATİK İFADELER AYRIMI

Günlük konuşma dili, düşüncelerimizi ifade etmek için kullanılan bir araçtır; bu, dilin anlam taşıyan sembollerden oluşmasından kaynaklanmaktadır. Dilin anlam taşıyan en küçük birimi terimlerdir. Terimler, bütün maddi ve manevi varlıkları, olayları ve olguları ifade etmeye yararlar. Bu hâliyle terimlerin kaplam (işaret ettiği şeyler) ve içlem (işaret ettiği şeylerle ilgili taşıdığı anlam) olmak üzere iki yönlü bir özelliği olduğu söylenebilir. Terimler, işaret ettikleri nesnelere ve ifade ettikleri özelliklere göre farklı kategorilere ayrılır. Mantık, dil ve düşüncenin birlikte ele alınmasını gerektiren bir alandır. Bu nedenle terimlerin incelenmesi mantık çalışmalarında önemli bir yere sahiptir (Ural, s. 18). Mantıkta düşünme süreçleri önermelerden, önermeler ise terimlerden oluşur. Bunun için mantıkta esas olan terimlerin incelenmesidir.

Terimler geleneksel olarak iki ana gruba ayrılır: Birincisi “ki, o, bu, ve, ise” gibi zamir, sıfat, bağlaç türünden sinkategorematik, yani tek başına anlam taşımayan kelimeler grubudur. Sinkategorematik terimler herhangi bir nesneyi göstermeyip görevi yalnızca bağlayıcılık olan, bir gösteren sözcük ile yani kategorematik bir terim ile birleşerek bir tümce oluşturabilen terimlerdir (Aster, 1994: 82). İkincisi ise kalem, ağaç, iyilik, ruh, hürriyet gibi kategorematik, yani tek başına anlam taşıyan kelimeler grubudur (Ural, s. 18). Kategorematik terimler tam bir tümce oluşturmaya ve nesneleri göstermeye yarar (Aster, 1994: 82).

Kategorematik-sinkategorematik terimler ayrımı Eski Yunan dilbilgisine dayansa da ilk ifadesini skolastik mantıkta bulmuştur (Bilgiç, 2012: 166). Orta Çağ batı mantıkçılarının yaptığı bu ayrıma göre bir önermede özne ve yüklem olarak konumlanan terimler kategorematik terimler, önermeyi oluşturan diğer terimler ise sinkategorematik olarak kabul edilmiştir (Taşdelen, 2019: 68). Kategoremata, Yunanca kategorein (yüklemek) anlamına gelir. Sinkategoremata ise Yunanca synkategorein (birlikte yüklemek) anlamına gelir (Kılıoğlu & Taylan).

Kategorematik terimlerin tek başına bir imlemi vardır ancak sinkategorematik terimler, başka sözcüklerin terimlerini etkiler. Kategorematik terimlerin tek başına bir imlemi olduğu için belirli bir şeye işaret ederler (Taşdelen, 2019: 68). İmleme, bir terimin belli bir varlığı göstermek üzere belirlenmiş olması, en azından bir şeyi gösterebilme özelliğinin olması demektir. Bir şeyin tek başına ya da başka terimlerle birlikte imlemli olması, onun terim olarak kabul edilmesinin bir koşuludur (Taşdelen, 2019: 65). Örneğin, “Husserl filozoftur.” önermesinde “Husserl” ve “filozof” terimleri kategorematik terimlerdir. Ancak bu terimlerin neleri imlediği, metafizik görüşlere göre farklılık göstermektedir. Semantik (anlam bilimi) açısından değerlendirildiğinde sinkategoremata ile ilgili iki önemli nokta vardır: İlk olarak sinkategorematik terimler tek başına bir anlam taşımazlar ancak bir cümlede başka kelimelerle bir araya gelerek cümlenin anlamını etkilerler. Örneğin, “her”, “bazı” gibi kelimeler tek başlarına bir anlam ifade etmezler ancak kategorematik bir terime eklenerek bu terimin anlamını değiştirirler. İkincisi, sinkategorematik bir terim kategorematik bir terime eklenerek bir önermede kullanıldığında o terimin gönderdiği anlamı belirler. Örneğin “Her insan ölümlüdür” önermesinde insan kategorematik terimine eklenen “her” sinkategorematik terimi, insan kelimesinin anlamını bütün insanlar olarak belirler.

Sinkategorematik terimlerin işlevi sadece özne ve yüklem konumundaki terimlerin gönderimini belirlemek değildir. Sinkategorematik ifadeler aynı zamanda önermelerin doğruluk/yanlışlık değerini ve diğer önermelerle mantıksal ilişkileri belirler. Örneğin, “Bazı insanlar filozof değildir” önermesinde “bazı” sinkategorematik terimi, “insan” kategorematik terimine eklenerek insan teriminin gönderimini belirlemiştir. Aynı önermedeki “değil” sinkategorematik terimi ise önermedeki özne veya yüklem anlamını değil, önermenin doğruluk durumunu değiştirir (Taşdelen, 2019: 68-69).

Dil, sadece kategorematik terimlerden oluşmuş olsaydı, anlam açısından oldukça genel kalacaktı. Sinkategorematik terimler olmadan dil, yalnızca kavramların sade ve sıradan bir yansıması olurdu. Derinlik ve çok anlamlılık barındırmaz, dilin sunduğu ifade zenginliği bozulurdu (Alkayış, 2017: 24).

Bu terimler, Türkçe’de kullanılan deyimlerle de karşılanabilir. Örneğin sinkategorematik ifadeler yerine “laf türü ifadeler” deyimini kullanılabilir. Çünkü “laf” kelimesi “boş laf” deyiminde olduğu gibi anlamsız ifadeler için kullanılabilir. Kategorematik terimler için ise “sözcük” terimi kullanılabilir. Çünkü söz, anlam taşıyan bağımsız bir birimdir. Genel bir ifade olarak her iki grup için ise “kelime” terimi kullanılabilir (Ural, s. 18).

Albertus de Saxonia, kategorematik terimler arasında “insan”, “hayvan”, “taş gibi sözcükleri, sinkategorematik terimler arasında “her”, hiçbir, “bazı” gibi niceleme ifadelerini, “değil” gibi olumsuzluk bildiren eklemler “ve”, “ile”, “veya” gibi bağlaçlar ve “dışında”, “sadece” gibi dışlama ve aykırılık bildiren terimleri sıralamıştır. Albertus’a göre sinkategorematik terimlerin kendilerine özgü işlevleriyle bir önermenin öznesi ya da yüklemi olamazlar. Örneğin, “Değil sinkategorematik bir terimdir.” önermesinde özne olarak görülen “değil” kelimesi kendi anlamına uygun işlevini yerine getirmemektedir. Bu tür terimler ancak kendilerine özgü işlevlerinden bağımsız olarak bir cümlede özne ya da nesne olabilirler (Taşdelen, 2019: 69).

Bir önermenin öznesi ya da yüklemi olamayan sinkategorematik terimler, aynı zamanda özne veya yüklem bir parçası da olamazlar. Bunun nedeni, önermeler arasındaki mantık ilişkileridir. Örneğin “Her A, B’dir.” önermesi ile “Bazı A, B değildir.” önermesinin çelişmesi için her iki önermenin de öznesinin “A” olması gerekir. Eğer ilk önermenin öznesi “Her A”, ikinci önermenin öznesi “Bazı B” olarak

kullanılırsa, bu iki önermenin aynı kavramdan bahsetmediği ortaya çıkar ve önermeler birbirleriyle çelişmezler (Taşdelen, 2019: 69).

Boehner'e göre mantığın biçimsel yapısını anlamada kilit rol oynayan unsur sinkategorematik terimlerdir. Örneğin, "Her A, B dir" önermesi ile "Bazı A, B dir" önermesi arasındaki biçimsel fark, 'her' ve 'bazı' sözcüklerinin sinkategorematik özelliklerinden kaynaklanır. Aynı şekilde, "Her A, B dir" önermesinin "Her B, A dir" önermesinden biçimsel olarak ayrı olmasının nedeni "A" ve "B" kategorematik terimlerinin cümlede farklı konumlarda bulunmasıdır. Boehner' e göre skolastik mantıkta kategorematik ve sinkategorematik terimler arasında yapılan bu ayırım, modern mantıkta değişkenler ve mantık operatörleri olarak ifade edilirler. Buna göre değişkenler kategorematik terimleri, mantık operatörleri ise sinkategorematik terimleri karşılamaktadır (Taşdelen, 2019: 69).

Ockhamlı William, Orta Çağ'da mantık ve dil felsefesi alanındaki düşünceleriyle çığır açmış bir filozoftur (Altınörs, 2021: 112). Terimleri kategorematik ve sinkategorematik olmak üzere ikiye ayıran düşünürlerden olan William'a göre kategorematik terimlerin kesin ve belli bir anlamı vardır. Örneğin "insan" terimi bütün insanları, "hayvan" terimi bütün hayvanları, "beyazlık" terimi ise bütün beyazlıkları işaret eder. Sinkategorematik terimlerin ise kesin ve belli bir anlamı yoktur. "Her", "bazı", "değil", "tüm", "dışında", "o kadar çok", "...e kadar" gibi terimler sinkategorematik terimlere örnek olarak verilebilir. Bu terimler ancak kategorematik terimlerle bir araya gelerek anlam kazanırlar. William sayı sisteminin de buna benzer bir durum ortaya koyduğunu belirtmiştir. Sıfır kendi başına ele alındığında bir anlam ifade etmezken başka sayılarla birlikte kullanıldığında oluşan yeni sayı ile birlikte bir anlam kazanır. Bu hâliyle sinkategorematik terimlerin kendi başına bir anlam ifade etmemesine benzer. Örneğin "her" sinkategorematik terimi, "insan" kategorematik terimi ile kullanıldığında tüm insanları anlatır. William, "her" teriminin bir anlamı olduğuna göre onun bir şey anlatması gerektiğine dair itirazlar gelebileceğini söyler. Ancak ona göre "her" terimi bir şey anlattığı için değil, bir terimle bir şey anlattırdığı ya da bir şeyin yerine geçmesi ile anlamlıdır. Bu durum bağlaçlar ve edatlar için de geçerlidir (Bayar, s. 175). Ancak, belirteçlerdeki durum farklıdır. Çünkü belirteçler, anlamlarını farklı şekilde ifade etseler de kategorematik terimlerin işaret ettiği şeylere işaret ederler (Bayar, s. 176).

Kategoremantik-sinkategoremantik ayrımını yapan bir diğ er d      r Teo Grünberg'tir. Anlamı kategoremantik sinkategoremantik ifadeler ayrımından yola çıkararak soru  şturan Grünberg'e göre anlamlı sayılan ifadeler, kategorematiktir. Kategoremantik ifadeler, önermeler ve terimler olmak üzere iki gruba ayrılır (Grünberg, 2006: 66-67). Ona göre anlam yalnızca dil nesneleriyle yani terim ve önermelerle ilgili olarak tartı  şılabilir. Anlamın bir dil dışı nesne olup olmadığı sorunu, onun sinkategoremantik ya da kategoremantik olarak değerlendirilmesine bağlıdır. Eğer anlam bağımsız bir nesne olarak mevcut değilse sinkategorematiktir. Anlam, dil dışı bir nesne olarak mevcutsa kategorematiktir (Grünberg, 2006: 63-67). Kategoremantik deyimler, bağımsız olarak anlam ta  ırken sinkategoremantik deyimler tek başına anlam ifade etmeyip başka kelimelerle birlikte kullanıldığında anlam kazanırlar. "  nsan" gibi bir isim, "mavi" gibi bir sıfat, "gülüyor" gibi bir fiil kategoremantik kabul edilirken "ve", "veya", "-dır", "bazı" gibi kelimeler sinkategoremantik olarak kabul edilir. Matematikte kullanılan parantezler de matematik diline ait sinkategoremantik deyimlerdir (Grünberg, 1999: 14). Bir dilin kategoremantik terimleri, önermelerden ve özne veya yüklem işlevi görebilen terimlerden oluşur (Grünberg, 1999: 15).

Skolastik gelenekte olduğu gibi Husserl de tek başına anlamı olan ifadeler ile tek başına anlamı olmayan ancak diğer ifadelerle birlikte kullanıldığında anlam kazanan ifadeler arasında bir ayrım yapmıştır. Buna göre bağımsız biçimde anlam ifade edenler kategoremantik ifadeler olarak adlandırılırken, başka ifadelerle yan yana gelerek anlam kazanan ifadeler sinkategoremantik ifadeler olarak adlandırılmaktadır. Kategoremantik ifadeler kendi başına bir anlam ta  ırken sinkategoremantik ifadelerin anlamı ise başkalarına bağlıdır (Tarhan, 2022: 294).

Husserl'e göre bir ifadenin anlamlı olup olmadığını belirlemek için onun doğruluk değeri taşıyıp taşımadığını ve sentaks kurallarına uyup uymadığını saptamak gereklidir. Buna göre sentaks kurallarına uygun olanların tamamlanmış olanları kategoremantik, tamamlanmamış olanları ise sinkategoremantik olarak adlandırılmaktadır. Kategoremantik ifadeler hem bir noemaya hem de bir noesise sahipken sinkategoremantik ifadeler ise sadece bir noemaya sahiptir ancak noesisten yoksundur (Tarhan, 2019: 333).

Husserl'e göre kategoremantik ifadeler bir noesise sahiptir ve apriori bir doğruluk değerine göndermede bulunurlar. Bir görüsellğe ihtiyaç duymayan, tamamlanmış ifadelerdir. Sinkategoremantik ifadeler ise kendisini apriori olarak gerçekleştiremez ve doğruluk değerinden yoksundurlar. Bir görüşle doldurulmaya muhtaç, tamamlanmamış ifadelerdir. Anlatımın kendisini apriori gerçekleştirmesi, bilincin bir nesnenin anlamına yönelmesi sırasında nesnenin anlamının bilinçte bir özgörü içerisinde açığa çıkmasıdır. Özgörü, bilinç yöneliminin nesnesinin özünü apaçık bir şekilde kavramasıdır (Tarhan, 2022: 295).

Husserl'in kategoremantik-sinkategoremantik ayrımının noema-noesis ilişkisiyle bağlantısını anlam, doğruluk, yönelim, sentaks kurallarına uygunluk gibi özellikler açısından bir tablo ile gösterecek olursak:

Kategoremantik İfadeler	Sinkategoremantik İfadeler	Sentaks Kurallarına Aykırı İfadeler (Anlamsız)
Noemaya sahiptir.	Noemaya sahiptir.	Noema içermez.
Noesise sahiptir.	Noesis içermez.	Noesis içermez.
Doğruluk değeri taşır.	Doğruluk değeri taşımaz.	Doğruluk değeri taşımaz.
Örnek: Ağacın dalındaki beyaz kuş	Örnek: Ateşten buz	Örnek: Abuk sabuk

Husserl'e göre noema yalnızca bir anlam değil, aynı zamanda kendi nesnesine de sahiptir. Ancak bu, ifadenin dış dünyada bir nesnesi olup olmamasından bağımsızdır. Yani nesnesiz bir edim de noematik bir nesnesellik barındırabilir. Bunun nedeni, noema'nın hem içerik kazandıran bir yönü hem de anlamı mümkün kılan bir tetikleyici ögesi, yani tetik bileşeninin olmasıdır. Böylece “ne'lik” her zaman nesneye bağlı değildir. Örneğin özgürlük, dışsal bir nesneye sahip olmasa da belirli bir “ne'lik” olarak düşünülebilir. Bu yüzden özgürlükle ilgili ifadeler anlamlıdır, fakat doğruluk

değeri taşımaz. Ayrıca anlam, noema’da somut bir öz değil, soyut bir formdur. Anlam ile tetikleyici öge birleştiğinde ise ifade (Ausdruck) ortaya çıkar (Tarhan, 2019: 214).

Husserl, anlamın birleşik ve basit ifadelere göre değişiklik gösterdiğini düşünmektedir. Ona göre anlam, birleşik ifadelerde bileşime bağımlı yani sinkategorematiktir. Ancak basit ifadelerde bileşimden bağımsız yani kategorematiktir. Birleşik ifadeler daha basit ifadelere ayrıştığında bağımlı anlam ortadan kalkar ve bağımsız anlam ortaya çıkmış olur. Örneğin “Sabahattin Ali bir yazardır” ifadesi ile “Sabahattin Ali Türkiye’de sevilen biridir” ifadelerinin bileşimiyle “Sabahattin Ali Türkiye’de sevilen bir yazardır” ifadesi ortaya çıkmaktadır. Bu ifade bu hâliyle sinkategorematiktir. Ancak basit ifadelere ayırdığımızda; Sabahattin Ali’nin bir yazar olması (birincil bağımsız anlam), Sabahattin Ali’nin Türkiye’de sevilen biri olması (ikincil bağımsız anlam), Sabahattin Ali’nin Türkiye’de sevilen bir yazar olması (Bağımlı anlam) şeklinde bir sonuç çıkmaktadır (Tarhan, 2019: 338).

Husserl’in bu ayrımı Frege’nin doymuş ve doymamış ifadeler ayrımına benzetilebilir. Husserl’in sinkategorematik ifadeleri Frege’de doymamış (boşluklu/tamamlanmamış) ifadelere, Husserl’in kategorematik ifadelerinin ise Frege’deki doymuş (boşluksuz/tamamlanmış) ifadelere karşılık geldiği söylenebilir. (Tarhan, 2022: 294). Husserl’de bu ayrım noemanın kategorik bir görü ile doldurulup doldurulmamasına bağlı olarak belirlenirken, Frege’de bir fonksiyonun belirli bir x değeri ile doldurulup doldurulmaması anlamın belirlenmesini sağlar. Husserl’in kategorematik-sinkategorematik ifadeler ayrımı Frege’de “Sinn-Bedeutung” ayrımı ile Russell’da “mantıksal özel ad-betimsel ifade” ayrımı ile paralellik gösterir (Tarhan, 2022: 295).

Husserl’in kategorematik-sinkategorematik ifadeler ayrımı ile Frege ve Russell’ın kendi anlam teorilerinde geliştirdikleri semantik sınıflamanın örtüştüğünü bir tabloyla gösterecek olursak:

	Bağımsız Anlama Sahip İfadeler (Gönderimi Olan İfadeler)	Bağımlı Anlama Sahip İfadeler (Gönderimi Olmayan İfadeler)

HUSSERL	Kategorematic İfadeler	Sinkategorematic İfadeler
FREGE	Doymuş/Tamamlanmış İfadeler	Doymamış/Tamamlanmamış İfadeler
RUSSELL	Mantıksal İfadeler	Betimsel İfadeler

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmanın materyalini Sabahattin Ali'nin Değirmen, Kağrı, Yeni Dünya ve Sırça Köşk adlı hikâye kitapları oluşturmaktadır. Söz konusu eserlerin her birinde yer alan 1. 4. ve 8. hikâyeler inceleme kapsamına dâhil edilmiştir.

Araştırmanın verileri, nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda doküman incelemesi yöntemiyle toplanmış; elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDEKİ KATEGOREMATİK - SINKATEGOREMATİK İFADELER

4.1.1. Değirmen Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler

- *Hiç sen bir su değirmeninin içini dolaştın mı adaşım ?..*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Görülecek şeydir o...*

Cümle, tamamlanmamış bir yargı bildirdiğinden sinkategoremantik bir nitelik taşır; anlamını ancak diğer öğelerle birlikte kazanmaktadır.

“Görülecek olması” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Şeydir o...” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Yamulmuş duvarlar, tavana yakın ufacık pencereler ve kalın kalasların üstünde simsiyah bir çatı...*

Cümle, tamamlanmamış bir yargı bildirdiği için sinkategorematiktir.

“Yamulmuş duvarlar” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Tavana yakın ufacık pencereler, kalın kalasların üstünde simsiyah bir çatı...” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Sonra bir sürü çarklar, kocaman taşlar, miller, sıçraya sıçraya dönen tozlu kayışlar...*

Cümle, tamamlanmamış bir yargı bildirdiği için sinkategorematiktir.

- *Ve bir köşede birbiri üstüne yığılmış buğday, mısır, çavdar, her çeşitten ekin çuvalları.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ve bir köşede birbiri üstüne yığılmış buğday çuvalları” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Ve bir köşede birbiri üstüne yığılmış mısır çuvalları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ve bir köşede birbiri üstüne yığılmış çavdar çuvalları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ve bir köşede birbiri üstüne yığılmış her çeşitten ekin çuvalları.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Karşıda beyaz torbalara doldurulmuş unlar...*

Cümle, tamamlanmamış bir yargı bildirdiği için sinkategorematiktir.

- *Taşların yanında, duman halinde, sıcak ve ince zerreler uçuşur.*

Basit yapıdaki bu ifade tek başına bir anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Halbuki döşemedeki küçük kapağı kaldırınca aşağıdan doğru sis halinde soğuk su damlaları insanın yüzüne yayılır...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Döşemedeki küçük kapağı kaldırınca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Aşağıdan doğru sis halinde soğuk su damlaları insanın yüzüne yayılır...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ya o seslere ne dersin adaşım, her köşeden ayrı ayrı makamlarda çıkıp da kulağa hep birlikte kocaman bir dalga halinde dolan seslere?..*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ya o seslere ne dersin adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Her köşeden ayrı ayrı makamlarda çıkıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kulağa hep birlikte kocaman bir dalga gibi dolan sesler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Yukarıdaki tahta oluktan inen sular, kavak ağaçlarında esen kış rüzgârı gibi uğuldar, taşların kâh yükselen, kâh alçalan ağlamaklı sesleri kayışların tokat gibi şaklayışına karışır...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Yukarıdaki tahta oluktan inen sular” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yukarıdaki tahta oluktan inen sular uğuldar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kavak ağaçlarında esen kış rüzgârı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kavak ağaçlarında esen kış rüzgârı gibi uğuldar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Taşların yükselen sesleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Taşların alçalan sesleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Taşların ağlamaklı sesleri” (bağımsız anlam) – (kategorematik ifade)

“Taşların kâh yükselen, kâh alçalan ağlamaklı sesleri” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kayışların tokat gibi şaklayışları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kayışların tokat gibi şaklayışlarına karışır...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ve mütemadiyen dönen tahtadan çarklar gıcırda, gıcırda...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Mütemadiyen dönen tahtadan çarklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Mütemadiyen dönen tahtadan çarklar gıcırda” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gıcırda...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ben çok eskiden böyle bir değirmen görmüştüm adaşım, ama bir daha görmek istemem.*

Bağlaçla bağlanan cümlelerin ilki kategorematiktir. Çünkü basit yapılidir ve bağımsız anlama sahiptir. Ancak ikinci cümle bileşik yapıli olduğundan sinkategorematiktir.

“Ben çok eskiden böyle bir değirmen görmüştüm adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir daha görmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ama bir daha görmek istemem.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sen aşkın ne olduğunu bilir misin adaşım, sen hiç sevdin mi?..*

Virgülle sıralanan cümlelerin ilki bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir. Daha basit parçalara ayrılabilir.

“Aşkın ne olduğunu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bilir misin adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sen aşkın ne olduğunu bilir misin adaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

“Sen hiç sevdin mi?..” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Çoook desene!*

Bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Sevgilin güzel miydi bari?*

Bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Belki de seni seviyordun...*

Bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Ve onu herhalde çok kucakladın...*

Bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Geceleri buluşur ve öperdin değil mi?*

Kategorematik ifadelerin bir araya gelmesiyle oluşan bu ifade sinkategorematiktir. Çünkü öge ortaklığı vardır ve bu haliyle bağımlıdır.

Geceleri buluşurdun değil mi? (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Geceleri öperdin değil mi? (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bir kadını öpmek hoş şeydir, hele adam genç olursa...*

Bu ifadeler sinkategorematiktir. İlk ifade bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bir kadını öpmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hoş şeydir” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir kadını öpmek hoş şeydir” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise tamamlanmamış bir yargı bildirdiği için sinkategorematiktir:

“Hele adam genç olursa...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yahut sevgilin seni sevmiyordu...*

Bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *O zaman ne yaptın?*

Bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Geceleri ağladın mı?..*

Bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Ona sararmış yüzünü göstermek için geçeceği yolda bekledin, ona uzun ve acındırıcı mektuplar yazdın değil mi?..*

Virgülle sıralanmış bu ifadeler sinkategorematiktir ve bileşik yapıları olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sararmış yüz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yüzünü göstermek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ona yüzünü göstermek için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ona sararmış yüzünü göstermek için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Geçeceği yol” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geçeceği yolda bekledin” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ona uzun mektuplar yazdın” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ona acındırıcı mektuplar yazdın” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ona uzun mektuplar yazdın değil mi?..” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ona acındırıcı mektuplar yazdın değil mi..” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat herhalde ikinci bir aşka atlamak, senin için o kadar güç olmamıştır.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“İkinci bir aşka atlamak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Senin için o kadar güç olmamıştır.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İnsan evvela kendi kendisinden utanır gibi olur ama, bilir misin, bizim en büyük maharetimiz nefsimizden beraat kararı almaktır.*

Burada üç ayrı ifade vardır ve bu ifadelerden ilki sinkategorematiktir.

“İnsanın kendi kendisinden utanır gibi olması” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Bilir misin” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Bizim en büyük maharetimiz nefsimizden beraat kararı almaktır.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Vicdan azabı dedikleri şey, ancak bir hafta sürer.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Vicdan azabı dedikleri şey” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ancak bir hafta sürer.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ondan sonra en aşağılık katil bile yaptığı iş için kâfi mazeretler tedarik etmiştir.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Ondan sonra en aşağılık katil bile kâfi mazeretler tedarik etmiştir.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yaptığı iş için kâfi mazeretler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ha, sonra bir üçüncü, bir dördüncüyü sevdin ve bu böyle gidiyor.*

Bağlaçla bağlanmış ifadeler kategorematiktir:

“Sonra bir üçüncü, bir dördüncüyü sevdin” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu böyle gidiyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Peki ama, bu sevmek midir be adaşım, bir kadını öpmek, onu istemek sevmek midir?..*

Bu ifadelerin ilki kategorematiktir:

“Peki ama, bu sevmek midir be adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Bir kadını öpmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir kadını öpmek sevmek midir?” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onu istemek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu istemek sevmek midir?” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Çırılçıplak soyunarak şehrin sokaklarında koşabiliyor musun?..*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Çırılçıplak soyunarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şehrin sokaklarında koşabiliyor musun?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bir bıçak alarak kolundaki ve bacağındaki adalelere saplamak ve böylece bir nehre atılarak yüzmek elinden geliyor mu?*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir bıçak alarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kolundaki adalelere saplamak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bacağındaki adalelere saplamak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir bıçak alarak kolundaki adalelere saplamak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir bıçak alarak bacağındaki adalelere saplamak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir nehre atılarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir nehre atılarak yüzmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Elinden geliyor mu? (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bir şehrin adamlarını öldürmek cesareti sende var mı?*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir şehrin adamlarını öldürmek cesareti” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir şehrin adamlarını öldürmek cesareti sende var mı?” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir minareye çıkarak bütün dünyaya işittirecek kadar kuvvetle bağırabilir misin?*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir minareye çıkarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün dünyaya işittirecek kadar kuvvetle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün dünyaya işittirecek kadar kuvvetle bağırabilir misin? (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Aşk sana bunları yaptırabilir mi?*

Basit yapılı bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *İşte o zaman sana seviyorsun derim...*

Basit yapılı bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Sen sevgiline ne verebilirsin sanki?*

Basit yapılı bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Kalbini mi?*

Basit yapılı bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Pekâlâ, İkincisine?*

Basit yapılı bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Gene mi o?*

Basit yapılı bu ifade, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Üçüncü ve dördüncüye de mi o?..*

Basit yapılı bu ifade, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Atma be adaşım, kaç tane kalbin var senin?..*

Virgülle sıralanan bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Atma be adaşım” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kaç tane kalbin var senin?..” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Hem biliyor musun, bu aptalca bir laftır:*

Virgülle sıralanan bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Hem biliyor musun” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bu aptalca bir laftır” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Kalbin olduğu yerde duruyor ve sen onu filana veya falana veriyorsun...*

Bağlaçla bağlanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir:

“Kalbin duruyor” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Olduğu yer” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kalbin olduğu yerde duruyor” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Sen onu filana veya falana veriyorsun...” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Göğsünü yararak o eti oradan çıkarır ve sevgilinin önüne atarsan o zaman kalbini vermiş olursun...*

Bağlaçla bağlanan bu ifadeler sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduklarından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Göğsünü yararak” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“O eti oradan çıkarır” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Göğsünü yararak o eti oradan çıkarır” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Sevgilinin önüne atarsan” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kalbini vermiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O zaman kalbini vermiş olursun...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Siz sevemezsiniz adaşım, siz şehirde yaşayanlar ve köyde yaşayanlar; siz, birisine itaat eden ve birisine emredenler; siz, birisinden korkan ve birisini tehdit edenler...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Siz sevemezsiniz adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şehirde yaşayanlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köyde yaşayanlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birisine itaat eden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birisine emredenler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birisinden korkan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birisini tehdit edenler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Siz şehirde yaşayanlar sevemezsiniz adaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Siz köyde yaşayanlar sevemezsiniz adaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Siz birisine itaat edenler sevemezsiniz adaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Siz birisine emredenler sevemezsiniz adaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Siz birisinden korkanlar sevemezsiniz adaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Siz birisini tehdit edenler sevemezsiniz adaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Siz sevemezsiniz.*

Basit yapılı bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Sevmeyi yalnız bizler biliriz...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Sevme durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizler biliriz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bizler: Batı rüzgârı kadar serbest dolaşan ve kendimizden başka Allah tanımayan biz Çingene'ler.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Bizler: Batı rüzgârı kadar serbest dolaşan biz Çingeneler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizler: Kendimizden başka Allah tanımayan biz Çingeneler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Dinle adaşım, sana bir Çingene'nin aşkını anlatayım...*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler basit yapıli, bağımsız anlama sahip kategorematik ifadelerdir:

“Dinle adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sana bir Çingene'nin aşkını anlatayım...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bir gün -karların erimeye başladığı mevsimdeydi- bütün çergi, -otuza yakın kadın, erkek ve çocuk, dört beygir ve iki defa o kadar da eşek- Edremit tarafına doğru göçüyorduk.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Bir gün bütün çergi -otuza yakın kadın, erkek ve çocuk, dört beygir ve iki defa o kadar da eşek- Edremit tarafına doğru göçüyorduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karların erimeye başladığı mevsimdeydi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Can sıkkan ve bize hiç uymayan bir kıştan sonra ısıtıcı güneş ve yeni belirmeye başlayan yeşillikler hepimize tuhaf bir oynaklık vermişti.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Can sıkkan bir kış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bize hiç uymayan bir kış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yeni belirme” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yeni belirmeye başlayan yeşillikler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Isıtıcı güneş hepimize tuhaf bir oynaklık vermişti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yeni belirmeye başlayan yeşillikler hepimize tuhaf bir oynaklık vermişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Can sıkkan bir kıştan sonra ısıtıcı güneş hepimize tuhaf bir oynaklık vermişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bize hiç uymayan bir kıştan sonra ısıtıcı güneş hepimize tuhaf bir oynaklık vermişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Can sıkkan bir kıştan sonra yeni belirmeye başlayan yeşillikler hepimize tuhaf bir oynaklık vermişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bize hiç uymayan bir kıştan sonra yeni belirmeye başlayan yeşillikler hepimize tuhaf bir oynaklık vermişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sırtlarında beyaz ve kısa bir gömlektan başka bir şeyleri olmayan küçük çocuklar hiç durmadan koşuyorlar, bağııyorlar ve şose yolunun kenarındaki hendeklerde yuvarlanıyorlardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Sırtlarında beyaz ve kısa bir gömlektan başka bir şeyleri olmayan küçük çocuklar hiç durmadan koşuyorlar, bağııyorlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sırtlarında beyaz ve kısa gömlektan başka bir şeyleri olmayan küçük çocuklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç durmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç durmadan koşuyorlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hiç durmadan bağıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sırtlarında beyaz ve kısa bir gömlekten başka bir şeyleri olmayan küçük çocuklar hiç durmadan koşuyorlar” (bağımlı anlam) – (sinkategorematik ifade)

“Sırtlarında beyaz ve kısa bir gömlekten başka bir şeyleri olmayan küçük çocuklar hiç durmadan bağıyorlardı.” (bağımlı anlam) – (sinkategorematik ifade)

“Şose yolunun kenarındaki hendeklerde yuvarlanıyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Delikanlılar keman ve klarnet çalarak yürüyorlar, genç kızlar parlak sesleriyle su gibi türküler söylüyorlardı.*

Virgülle ayrılmış sıralı cümlelerden ilki bağımlı anlama sahiptir. Sinkategorematik olan bu ifade bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Delikanlılar yürüyorlar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Delikanlılar keman çalarak yürüyorlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Delikanlılar klarnet çalarak yürüyorlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Keman çalarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Klarnet çalarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Delikanlılar keman ve klarnet çalarak yürüyorlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci cümle olan “genç kızlar parlak sesleriyle su gibi türküler söylüyorlardı.” ifadesi ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı ve kategorematiktir.

- *Ben de etrafı gözden geçirerek bir köy, bir çiftlik, yanında kalabileceğimiz bir yer araştırıyordum.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Etrafı gözden geçirerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir köy araştırıyordum.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir çiftlik araştırıyordum.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yanında kalabileceğimiz bir yer” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ben de etrafı gözden geçirerek bir köy araştırıyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ben de etrafı gözden geçirerek bir çiftlik araştırıyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ben de etrafı gözden geçirerek kalabileceğimiz bir yer araştırıyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kalabileceğimiz bir yer araştırıyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İkinciye doğru siyah zeytin ağaçlarının arasında yükselen açık renkli çınar ve kavaklar gözüme ilişti.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Siyah zeytin ağaçlarının arasında yükselen açık renkli çınar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Siyah zeytin ağaçlarının arasında yükselen kavaklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözüme ilişti” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İkinciye doğru siyah zeytin ağaçlarının arasında yükselen açık renkli çınar gözüme ilişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İkinciye doğru siyah zeytin ağaçlarının arasında yükselen kavaklar gözüme ilişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Burası küçük bir değirmendi.*

Bu ifade basit yapıldığı, bağımsız anlamı sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Suyu bol bir çay küçük söğüt ağaçlarının arasından geçtikten sonra dar ve taş bir mecraya giriyor, oradan da dört tane tahta oluğa taksim oluyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Suyu bol bir çay küçük söğüt ağaçlarının arasından geçtikten sonra” (bağımsız anlam)
- (kategorematik ifade)

“Suyu bol bir çay dar ve taş bir mecraya giriyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Suyu bol bir çay oradan da dört tane tahta oluğa taksim oluyordu.” (bağımsız anlam)
- (kategorematik ifade)

- *İhtiyar çınarlar çukura gömülen eski değirmenin siyah kiremitli çatısını örtüyorlar ve ön tarafındaki geniş meydana gölgeliyorlardı.*

İlk ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İhtiyar çınarlar örtüyorlar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çukura gömülen eski değirmenin siyah kiremitli çatısı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“İhtiyar çınarlar ön taraftaki geniş meydana gölgeliyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ağaçların hışırtısını bastıran bir gürültüyle değirmenin altından fıkırdayıp çıkan köpüklü sular iki sıra taze kavağın ortasından geçip ilerideki sazlıkta kayboluyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ağaçların hışırtısını bastıran bir gürültüyle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmenin altından fıkırdayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmenin altından çıkan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmenin altından fıkırdayıp çıkan köpüklü sular” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İki sıra taze kavağın ortasından geçip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İlerideki sazlıkta kayboluyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmenin altından fıkırdayıp çıkan köpüklü sular iki sıra taze kavağın ortasından geçip” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Değirmenin altından fıkırdayıp çıkan köpüklü sular ilerideki sazlıkta kayboluyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Burada çergilemek hiç de fena değildi.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Burada çergilemek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç de fena değildi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Yüklü eşeklerle sık sık gelip giden köylülerden, değirmenin işlek olduğu anlaşıyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Yüklü eşeklerle sık sık gelip giden köylülerden” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Değirmenin işlek olduğu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmenin işlek olduğu anlaşıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ve bir kurşun atımı ötede beyaz minaresiyle bir köy görünüyordu.*

Bu ifade basit yapıldığı, bağımsız anlamına sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Daha çadırları kurmadan Atmaca, klarnetini alarak, kanatlarının biri açık duran kocaman kapıya yanaştı, çalmaya başladı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Daha çadırları kurmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Klarnetini alarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kanatlarının biri açık duran kocaman kapı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atmaca, kanatlarının biri açık duran kocaman kapıya yaklaştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çalma durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çalmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İçeride sesi duyan köylüler, oraya birikerek dinliyorlardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İçeride sesi duyan köylüler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçeride sesi duyan köylüler dinliyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Köylüler oraya birikerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köylüler oraya birikerek dinliyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Değirmenci de bunların arasındaydı, beyaz sakalını karıştırarak lakayt gözlerle bakıyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Değirmenci de bunların arasındaydı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmenci beyaz sakalını karıştırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmenci lakayt gözlerle bakıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bilir misin adaşım, bu köylüler tavuk ve oğlak çaldığımızı söyleyerek bizden şikâyet ettikleri halde bizi gene severler.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bilir misin adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu köylüler tavuk ve oğlak çaldığımızı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu köylüler tavuk ve oğlak çaldığımızı söyleyerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu köylüler bizden şikâyet ettikleri hâlde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu köylüler bizi gene severler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Aralarında bir kileye yakın buğday toplayarak Atmaca'ya verdiler.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Aralarında bir kileye yakın buğday toplayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atmaca'ya verdiler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve değirmenci buna iki çömlek de yoğurt ilave etti.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Biz bu güzel kabulden cesaret alarak, biraz ötedeki zeytin ağaçlarının arasında çadırlarımızı kurduk.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Biz bu güzel kabulden cesaret alarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biraz ötedeki zeytin ağaçlarının arasında çadırlarımızı kurduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İşler iyi gidiyordu.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Kadınlar taze söğütlerden yaptıkları sepetleri yakın köylerde satmakta güçlük çekmiyorlardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kadınlar güçlük çekmiyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadınların taze söğütlerden yaptıkları sepetler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yakın köylerde satmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Taze söğütlerden yapılan sepetleri yakın köylerde satmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Çalgıcılarımız yarım gün uzaktaki köylerden bile düğüne çağırılıyorlardı.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Atmaca tabii en baştaydı...*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Sen bu Atmaca gibisine daha rastlamamışsındır.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Bir kere heybetli delikanlıydı:*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Yağız derisi, yüzüne delice dökülen simsiyah saçları ve koyu gözleri...*

Tamamlanmamış olan bu ifade kendi başına bir anlam taşımadığı için sinkategorematiktir.

- *Sonra burnu...*

Tamamlanmamış olan bu ifade kendi başına bir anlam taşımadığı için sinkategorematiktir.

- *Uzun, sivri, ucu biraz aşağı kıvrık burnu...*

Tamamlanmamış olan bu ifade kendi başına bir anlam taşımadığı için sinkategorematiktir.

- *Bunun için biz ona Atmaca derdik...*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Başı, geniş omuzlarının üstünde bir arapatındaki gibi dik dururdu ve bir arapatı ondan daha çevik değildi...*

Burada bağlaçla bağlanmış iki ayrı ifade vardır ve ikisi de bağımsız anlama sahip, basit yapılı kategoremantik ifadelerdir:

“Başı, geniş omuzlarının üstünde bir arapatındaki gibi dik dururdu” (bağımsız anlam)
- (kategoremantik ifade)

“Bir arapatı ondan daha çevik değildi...” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Bütün çergilerde onun cesareti, onun güzelliği, onun çalgısı söylenirdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Başka Çingene'ler gibi çalmazdı o, adaşım.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Bir kere nota bilirdi.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Şehir mektebini okumuş, bitirmişti; sonra içliydi...*

Burada temel yargı bildiren üç ifade vardır. Bu ifadelerin hepsi bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik ifadelerdir:

“Şehir mektebini okumuş” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Şehir mektebini bitirmişti” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Sonra içliydi...” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Sanırdın ki, klarneti çalarken, havayı ciğerlerinden değil, doğrudan doğruya yüreğinden veriyor.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Klarneti çalarken” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Havayı ciğerlerinden değil, doğrudan doğruya yüreğinden veriyor.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Sanırdın ki havayı ciğerinden değil, doğrudan doğruya yüreğinden veriyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Geceleri tek başına bir ağacın dibine çekilirdi.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Biz de çadırların önüne çıkıp yüzükoyun yatar, çenemizi toprağa dayayarak onu dinlerdik.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Biz de onu dinlerdik” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Çadırların önüne çıkıp” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Yüzükoyun yatar” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Biz de çadırların önüne çıkıp yüzükoyun yatar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çenemizi toprağa dayayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çenemizi toprağa dayayarak onu dinlerdik.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Hiçbir sevgilisi yoktu.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Ne geçtiğimiz Türkmen köylerindeki al yanaklı güzeller, ne de ince dudaklı Çingene kızları onun bakışlarını bir andan fazla üzerlerinde alıkoyabilirlerdi...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Geçtiğimiz Türkmen köylerindeki al yanaklı güzeller” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onun bakışlarını bir andan fazla üzerlerinde koyabilirlerdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Halbuki çalgı çalarken büyük gözlerde -oradaki kıvılcımları söndürmek ister gibi- bir nem belirdiğini, esmer yanaklarında -bir ateşe rastgelmiş gibi derhal kuruyan- birkaç ufak damlacığın yuvarlanmak istediğini görmüştük.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Çalgı çalarken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Büyük gözlerde bir nem belirdiğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çalgı çalarken büyük gözlerde bir nem belirdiğini” (bağımlı anlam) - (kategorematik ifade)

“Çalgı çalarken büyük gözlerde bir nem belirdiğini görmüştük.” (bağımlı anlam) - (kategorematik ifade)

“Oradaki kıvılcımları söndürmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oradaki kıvılcımları söndürmek ister gibi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Oradaki kıvılcımları söndürmek ister gibi bir nem belirlediğini” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Halbuki çalgı çalarken büyük gözlerde -oradaki kıvılcımları söndürmek ister gibi- bir nem belirlediğini görmüştük.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Esmer yanaklarında birkaç ufak damlacığın yuvarlanmak istediğini” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Esmer yanaklarında birkaç ufak damlacığın yuvarlanmak istediğini görmüştük.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir ateşe rastgelmiş gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Derhal kuruyan birkaç ufak damlacığın” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir ateşe rastgelmiş gibi derhal kuruyan birkaç ufak damlacığın” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir ateşe rastgelmiş gibi derhal kuruyan birkaç ufak damlacığın yuvarlanmak istediğini” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir ateşe rastgelmiş gibi derhal kuruyan birkaç ufak damlacığın yuvarlanmak istediğini görmüştük” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Halbuki esmer yanaklarında -bir ateşe rastgelmiş gibi derhal kuruyan- birkaç ufak damlacığın yuvarlanmak istediğini görmüştük.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- Çok konuşmaz, konuştuğu zaman da içindekilerden bize bir şey sezdirmezdi.

Virgülle sıralanan bu iki ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, basit yapılı kategorematik bir ifadedir:

“Çok konuşmaz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Konuştuğu zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçindekilerden bize bir şey sezdirmezdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- Neler hisseder, neler düşünürdü?

Burada bulunan iki ayrı ifade de bağımsız anlama sahip kategoremantik ifadelerdir.

“Neler hisseder” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Neler düşünür” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Onu bu dünyaya bağlayan şey neydi?*

Bu hâliyle sinkategoremantik olan ifade daha basit parçaya ayrılabilir:

“Bu dünyaya bağlayan şey” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Hiçbirimiz bilmezdik.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Acaba birisini sevdiği için mi, yoksa hiç kimseyi sevmediği için mi, bu kadar yanık, bu kadar derinden çalışıyordu?..*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Birisini sevdiği” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Hiç kimseyi sevmediği” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Acaba birisini sevdiği için mi bu kadar yanık çalışıyordu” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Acaba birisini sevdiği için mi bu kadar derinden çalışıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Yoksa hiç kimseyi sevmediği için mi bu kadar yanık çalışıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Yoksa hiç kimseyi sevmediği için mi bu kadar derinden çalışıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Ara sıra uzun müddet kaybolur, başka çergilerde dolaştığı, şehirlere inip büyük beylerin meclisine girdiği söylenirdi.*

Virgülle sıralanmış iki ayrı ifadeden oluşmuştur. İlk ifade bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir:

“Ara sıra uzun müddet kaybolur” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

Ancak ikinci ifade sinkategorematiktir. Çünkü bağımlı anlama sahiptir ve bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Başka çergilerde dolaştığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başka çergilerde dolaştığı söylenirdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şehirlere inip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Büyük beylerin meclisine girdiği” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şehirlere inip büyük beylerin meclisine girdiği” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şehirlere inip büyük beylerin meclisine girdiği söylenirdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kasabadaki efendiler ona akran muamelesi ederlerdi, fakat o davarlardan bizimle beraber koyun uğrular, düğünlerde bizimle beraber çalgı çalardı.*

Virgülle sıralanmış olan bu üç ayrı ifade de bağımsız anlama sahip olan, basit yapılı kategorematik ifadelerdir:

“Kasabadaki efendiler ona akran muamelesi ederlerdi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat o davarlardan bizimle beraber koyun uğrular” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Düğünlerde bizimle beraber çalgı çalardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Hemen her akşam değirmenin önündeki meydanlıkta toplanıp ahenk yapıyorduk.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Hemen her akşam ahenk yapıyorduk. (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmenin önündeki meydanlıkta toplanıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hemen her akşam değirmenin önündeki meydanlıkta toplanıp ahenk yapıyorduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Şimdilik bir şey anaforlamadığımız için değirmenci de memnundu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Şimdilik değirmenci de memnundu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir şey anaforlamadığımız için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir şey anaforlamadığımız için değirmenci de memnundu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kızıyla beraber büyük çınarın altına bir hasır atıyor, bağdaş kurup oturarak bizi dinliyordu.*

Virgülle sıralanan bu ifadelerin ilki bağımsız anlama sahip basit yapıli ve kategorematiktir:

“Kızıyla beraber büyük çınarın altına bir hasır atıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli ve sinkategorematiktir:

“Bağdaş kurup oturarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizi dinliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bağdaş kurup oturarak bizi dinliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Değirmencinin kızı tam bir köy güzeliydi.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Yuvarlak bir yüzü, kalın dudakları, kalçalarına kadar uzanan ince örgülü saçları vardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

“Yuvarlak bir yüzü vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kalın dudakları vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kalçalarına kadar uzanan ince örgülü saçları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kalçalarına kadar uzanan ince örgülü saçları vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ama yüzü hep soluktu.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Etrafındaki şeylere, kendisiyle alışverişi yokmuş gibi, dümdüz bir bakışı ve dudaklarının kenarından dökülüyormuş gibi, isteksiz bir gülüşü vardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Etrafındaki şeylere dümdüz bir bakışı vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Dümdüz bir bakışı” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kendisiyle alışverişi yokmuş gibi” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kendisiyle alışverişi yokmuş gibi dümdüz bir bakışı vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Etrafındaki şeylere, kendisiyle alışverişi yokmuş gibi, dümdüz bir bakışı vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“İsteksiz bir gülüşü” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“İsteksiz bir gülüşü vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Etrafındaki şeylere isteksiz bir gülüşü vardı.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Dudaklarının kenarından dökülüyormuş gibi” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Dudaklarının kenarından dökülüyormuş gibi isteksiz bir gülüşü vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Etrafındaki şeylere dümdüz bir bakışı ve isteksiz bir gülüşü vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Bu kızcağız sakattı adaşım, küçükken sağ kolunu değirmenin çarklarından birine kaptırmıştı.*

Virgülle sıralanmış olan iki ifade de bağımsız anlama sahip, basit yapıli ve kategorematiktir:

“Bu kızcağız sakattı adaşım” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Sağ kolunu değirmenin çarklarından birine kaptırmıştı.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Küçükken sağ kolunu değirmenin çarklarından birine kaptırmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Şimdi onun yerinde şalvarının beline ilıştırılan boş bir yen sallanıyordu.*

Bu ifade sinkateforematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Şimdi onun yerinde boş bir yen sallanıyordu.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Şalvarının beline ilıştırılan boş bir yen” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Şalvarının beline ilıştırılan boş bir yen sallanıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Ve bu onu insanlardan ayırıyordu.*

Bağımsız anlama sahip, kateforematik bir ifadedir.

- *Düşünebilir misin, güzel bir kızın bir kolu olmazsa bu ne demektir?*

Bu ifade sinkateforematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Düşünebilir misin” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Güzel bir kızın kolu olmazsa” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Bu ne demektir? (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

- *Derenin üst başında çıpıl çıpıl yıkanan genç kızlara karışamıyordu.*

Bu ifade sinkateforematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Derenin üst başında çıpıl çıpıl yıkanan genç kızlar” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Derenin üst başında çıpıl çıpıl yıkanan genç kızlara karışamıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Vücudunu ve ondaki ayıbı her zaman örtmeye mecburdu...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Vücudunu her zaman örtmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ondaki ayıbı her zaman örtmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vücudunu her zaman örtmeye mecburdu...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ondaki ayıbı her zaman örtmeye mecburdu...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Geceleri birbirlerinin evinde toplanıp cümbüş yapan kızlarla da birleşemezdi, çünkü ne tef çalmak, ne de parmaklarının arasına tahta kaşıklar alarak oynamak elinden gelirdi...*

Temel yargı barındıran iki ifade vardır. İfadelerin ikisi de sinkategorematiktir:

“Geceleri birbirlerinin evinde toplanıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cümbüş yapan kızlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geceleri birbirlerinin evinde toplanıp cümbüş yapan kızlarla da birleşemezdi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tef çalmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Parmaklarının arasına kaşıklar alarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Parmaklarının arasına kaşıklar alarak oynamak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çünkü ne tef çalmak, ne de parmaklarının arasına tahta kaşıklar alarak oynamak elinden gelirdi...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Belli ki onun bütün çocukluğu bitmez tükenmez bir hasretle geçmiş; belli ki zeytin dallarına sincap gibi tırmanan, birbiriyle alt alta, üst üste güreşen, değirmenin önünde erkek çocuklarla su fışkırtmaca oynayan akranlarına bir duvara yaslanarak istek dolu gözlerle bakmıştı.*

Temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. İfadelerin ikisi de sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bitmez bir hasret” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tükenmez bir hasret” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bitmez tükenmez bir hasret” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Belli ki onun bütün çocukluğu bir hasretle geçmiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Belli ki onun bütün çocukluğu bitmez tükenmez bir hasretle geçmiş” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zeytin dallarına sincap gibi tırmanan akranları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birbiriyle alt alta, üst üste güreşen akranları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmenin önünde erkek çocuklarla su fişkırtmaca oynayan akranları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir duvara yaslanarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İstek dolu gözlerle bakmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zeytin dallarına sincap gibi tırmanan akranlarına istek dolu gözlerle bakmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Birbiriyle alt alta, üst üste güreşen akranlarına istek dolu gözlerle bakmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Değirmenin önünde erkek çocuklarla su fişkırtmaca oynayan akranlarına istek dolu gözlerle bakmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zeytin dallarına sincap gibi tırmanan akranlarına bir duvara yaslanarak istek dolu gözlerle bakmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Birbiriyle alt alta, üst üste güreşen akranlarına bir duvara yaslanarak istek dolu gözlerle bakmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Değirmenin önünde erkek çocuklarla su fişkirtmaca oynayan akranlarına bir duvara yaslanarak istek dolu gözlerle bakmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Şimdi bütün bunlara alışmış görünüyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Şimdi bütün bunlara alışmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şimdi bütün bunlara alışmış görünüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Başka insanların yaptığı birçok şeyleri yapmak hakkının kendisinde olmadığını biliyor ve hiçbir şey istemiyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Başka insanların yaptığı birçok şeyleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bірçok şeyleri yapmak hakkının” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başka insanların yaptığı birçok şeyleri yapmak hakkının” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bірçok şeyleri yapmak hakkının kendisinde olmadığını biliyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Başka insanların yaptığı birçok şeyleri yapmak hakkının kendisinde olmadığını biliyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hiçbir şey istemiyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Değirmenin kapısı yanındaki taş sedire saatlerce oturup meydana eşelenen tavuklara, yahut kocaman çınarın kıpırdayan yapraklarına yarı yumuk gözlerle bir bakışı vardı ki, adamı ağlamaklı ederdi.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Değirmenin kapısı yanındaki taş sedire saatlerce oturup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Meydanda eşelenen tavuklara” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Yarı yumuk gözlerle bir bakışı” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Yarı yumuk gözlerle bir bakışı vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Meydanda eşelenen tavuklara yarı yumuk gözlerle bir bakışı vardı” (bağımlı anlam)
- (sinkateğorematik ifade)

“Kocaman çınarın kıpırdayan yapraklarına” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Kocaman çınarın kıpırdayan yapraklarına yarı yumuk gözlerle bir bakışı vardı”
(bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Adamı ağlamaklı ederdi.” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

- *Geceleri babasıyla beraber gelir, onun yanında diz çöküp oturarak bize bakardı..*

Virgülle sıralanan bu ifadelerin ilki bağımsız anlama sahip basit yapılı ve kateğorematiktir:

“Geceleri babasıyla beraber gelir” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahiptir, sinkateğorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Onun yanında diz çöküp” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Onun yanında oturarak” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Onun yanında diz çöküp oturarak” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Bize bakardı” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Sözü kısa keselim adaşım, bizim mağrur ve insafsız Atmacamız, değirmencinin bu sakat kızına vuruldu.*

Virgülle sıralanmış iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip, basit yapılı ve kateğorematiktir:

“Sözü kısa keselim adaşım” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Bizim mağrur ve insafsız Atmacamız, değirmencinin bu sakat kızına vuruldu.”
(bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Tavuslara, sülünlere bakmaya tenezzül etmeyen yabani kuş, kanadı kırık bir çulluğun, şikâri oldu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Tavuslara bakmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sülünlere bakmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tenezzül etmeyen yabani kuş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tavuslara, bakmaya tenezzül etmeyen yabani kuş” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sülünlere bakmaya tenezzül etmeyen yabani kuş” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kanadı kırık bir çulluğun, şikâri oldu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Eyvah bana ki meselenin çok geç farkına vardım.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik ifadelerdir.

- *Ben anladığım zaman alev saçağı sarmıştı..*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ben anladığım zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Alev saçağı sarmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Yoksa çoktan çergiyi toplar, başka yere göçerdim...*

İki ayrı ifadeden oluşan bu cümlelerin ikisi de bağımsız anlama sahiptir ve kategorematiktir:

“Yoksa çoktan çergiyi toplar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başka yere göçerdim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Atmaca hiç kimseyle konuşmuyor, düğünlere gitmiyor, zeytinlerin altında tek başına çalışıyordu.*

Virgülle sıralanmış üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin üçü de bağımsız anlama sahip, basit yapılı ve kategorematiktir:

“Atmaca hiç kimseyle konuşmuyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Düğünlere gitmiyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zeytinlerin altında tek başına çalışıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ama geceleri çınarın altında adamakıllı coşar, gözlerini kıza diker, üfler, üflerdi...*

Virgülle sıralanmış üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin üçü de bağımsız anlama sahip, basit yapı ve kategorematiktir:

“Ama geceleri çınarın altında adamakıllı coşar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerini kıza diker” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Üfler, üflerdi...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve biz titrediğimizi, bağırarak, konuşarak, yahut yerlere atılıp ağlamak istediğimizi hissederdik...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ve biz titrediğimizi hissederdik.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bağırarak istediğimizi hissederdik.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Konuşarak istediğimizi hissederdik.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yerlere atılıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yahut yerlere atılıp ağlamak istediğimizi hissederdik.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Onun çalışında, bir ateş yığını etrafında haykıran ateşe tapanların, yahut batmakta olan bir gemiye çarpan dalgaların feryadı ve inleyişi vardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Onun çalışında” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir ateş yığını etrafında haykıran” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir ateş yığını etrafında haykıran ateşe tapanların” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Batmakta olan bir gemiye” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir gemiye çarpan dalgaların” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Batmakta olan bir gemiye çarpan dalgaların” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onun çalışında, bir ateş yığını etrafında haykıran ateşe tapanların feryadı ve inleyişi vardı.”

“Onun çalışında batmakta olan bir gemiye çarpan dalgaların feryadı ve inleyişi vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Atmaca'nın kanatları düşmüştü adaşım.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Sarardıkça sararıyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Değirmencinin köye indiği günler kapının yanındaki taş sedirde kızla beraber oturduğunu ve tırnaklarını, parçalamak ister gibi, iki tarafındaki sert kayada gezdirdiğini görünce, bu işin böyle gitmeyeceğini anladım...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Değirmencinin köye indiği günler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmencinin köye indiği günler kapının yanındaki taş sedirde kızla beraber oturduğunu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmencinin köye indiği günler tırnaklarını, parçalamak ister gibi, iki tarafındaki sert kayada gezdirdiğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Değirmencinin köye indiği günler tırnaklarını, parçalamak ister gibi, iki tarafındaki sert kayada gezdirdiğini görünce” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu işin böyle gitmeyeceğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu işin böyle gitmeyeceğini anladım...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bir gece onu çağırđım, derenin alt başına gittik, kavak fidanlarının arasına oturduk.*

Yukarıda bulunan üç ayrı ifade de bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik ifadelerdir:

“Bir gece onu çağırđım” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Derenin alt başına gittik” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kavak fidanlarının arasına oturduk.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Çakıllarda acele acele seken sulardan ve uzaklardan gelen bir kurbağa sesinden başka hiçbir şey duyulmuyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Çakıllarda acele acele seken sular” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Çakıllarda acele acele seken sulardan başka hiçbir şey duyulmuyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Uzaklardan gelen bir kurbağa sesi” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Uzaklardan gelen bir kurbağa sesinden başka hiçbir şey duyulmuyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Atmaca önüne bakıyor, niçin çağırđığımı, ne söyleyeceğimi sormuyordu.*

Virgülle sıralanmış üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımsız anlama sahip, basit yapılı ve kategorematiktir:

“Atmaca önüne bakıyor” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

Diğer iki ifade sinkategorematiktir. Bağımlı anlama sahiptir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Niçin çağırđığımı” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Ne söyleyeceğimi” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Niçin çağırđığımı sormuyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Ne söyleyeceğimi sormuyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Elimi omuzuna koydum, gözlerini bana kaldırdı:*

Yukarıda bulunan iki ayrı ifade de bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik ifadelerdir:

“Elimi omzuna koydum” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Gözlerini bana kaldırdı.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *"Seviyorsun!.." dedim.*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *"Öyle..." dedi.*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *"Ne yapacaksın?.."*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Bu sorunun cevabını bulmak ister gibi gözlerini yukarıya, yıldızlı göğe çevirdi; uzun uzun baktı, birdenbire:*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bu sorunun cevabını bulmak” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bu sorunun cevabını bulmak ister gibi” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Gözlerini yukarıya, yıldızlı göğe çevirdi.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Uzun uzun baktı” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *"Sen bizim çeribaşımızsın" dedi, "gezdiğin yerler benden çok, tecrübelerin fazla, aklın, dirayetin bütün Çingene'lerden üstündür. Sana açılmalıyım..."*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sen bizim çeribaşımızsın” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“"Sen bizim çeribaşımızsın" dedi” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Gezdiği yerler benden çok” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Tecrübelerin fazla, aklın, dirayetin bütün Çingeneler'den üstündür.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Sana açılmalıyım...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Gözlerini hiç indirmeden, sanki yıldızlara anlatıyormuş gibi, söylemeye başladı:*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gözlerini hiç indirmeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sanki yıldızlara anlatıyormuş gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Söyleme durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Söylemeye başladı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sanki yıldızlara anlatıyormuş gibi söylemeye başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gözlerini hiç indirmeden söylemeye başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *"Onu seviyorum, ne yapacağımı da hiç düşünmedim.*

Temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. İfadelerin ilki kategorematiktir:

“Onu seviyorum” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Ne yapacağımı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç düşünmedim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Sen benim sevmemin nasıl olacağını bilirsin...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Benim sevmemin nasıl olacağını” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Benim sevmemin” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sen bilirsin.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ben ki, arkamdan uşaklarını koşturan konak sahibi hanımlara başımı çevirmedim; yedi köye hükmeden eşraf bana gelip: 'Kızım senin için yataklara*

düştü, Çingene olduğunu unutup seni evlat gibi sineme basacağım, yalnız gel, gel de kızımızı kurtar!..' diye yalvardılar da, gene cevap vermeden yoluma gittim; işte şimdi bu bir kolu olmayan kızı seviyorum.

İlk ifade sinkategorematiktir:

“Arkamdan uşaklarını koşturan konak sahibi hanımlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başımı çevirmedim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İç içe bileşik olan ikinci ifade sinkategorematiktir:

“Yedi köye hükmeden eşraf” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eşraf bana gelip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kızım senin için yataklara düştü, Çingene olduğunu unutup seni evlat gibi sineme basacağım, yalnız gel, gel de kızımızı kurtar!..' diye yalvardılar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Üçüncü ve dördüncü ifadeler de bileşik yapıları olduğundan sinkategorematiktir:

“Gene cevap vermeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yoluma gittim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşte şimdi bu kızı seviyorum” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir kolu olmayan kız” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Onu alamam, onu kaçıraramam...*

Temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. İfadeler kategorematiktir.

“Onu alamam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu kaçıraramam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Halbuki o da beni seviyor.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Bunu bana evvelisi gün ağlayarak söyledi.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıları olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bunu bana evvelisi gün ağlayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunu bana evvelisi gün söyledi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağlayarak söyledi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *'Gel,' dedim, 'beraber kaçalım.'*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *Acı acı güldü, 'Ağam/ dedi, 'ben senden noksanım, bana sadaka mı veriyorsun?..''*

İlk ifade kategorematiktir:

“Acı acı güldü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İç içe bileşik olan ikinci ifade sinkategorematiktir:

“Ağam/ dedi 'ben senden noksanım, bana sadaka mı veriyorsun?..'” (bağımlı anlam)
- (sinkategorematik ifade)

- *"Onu nasıl sevdiğimi anlattım:*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *'Bana kolunun yerine kalbini veriyorsun,' dedim, 'bir kalp bir koldan daha mı az değerlidir?'*

İç içe bileşik olan ikinci ifade sinkategorematiktir.

- *"Tekrar gözyaşları boşandı:*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *'Olmaz' dedi, 'düşün ki, her karşına çıktığımda senden utanacağım, başım yerde olacak, beni böyle zelil etmek ister misin?*

İç içe bileşik olan ikinci ifade sinkategorematiktir.

- *Bırak beni, ne olduğumu bilerek ihtiyar babamın yanında kalayım, sen de bir daha buralara uğrama.*

İlk ifade kategorematiktir:

“Bırak beni” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“İhtiyar babamın yanında kalayım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne olduğumu bilerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ne olduğumu bilerek ihtiyar babamın yanında kalayım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Üçüncü ifade kategorematiktir:

“Sen de bir daha buralara uğrama.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bana sakatlığımı unutturarak deli deli rüyalar gördürdün, seni ömrümün sonuna kadar unutamam, ama olmayacak şeylere beni inandırmaya kalkma, eğer sahiden beni seviyorsan hemen buralardan git!..”*

İlk ifade sinkategorematiktir:

“Bana sakatlığımı unutturarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Deli deli rüyalar gördürdün.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade kategorematiktir:

“Seni ömrümün sonuna kadar unutamam.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Olmayacak şeyler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Beni inandırmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Olmayacak şeylere beni inandırmaya kalkma” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Dördüncü ifade sinkategorematiktir:

“Eğer sahiden beni seviyorsan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hemen buralardan git.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Atmaca burada bir nefes aldı ve gözlerini yere indirdi:*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadeyi oluşturan cümlelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapıları olduğundan kategorematiktir:

“Atmaca burada bir nefes aldı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atmaca gözlerini yere indirdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *"Düşünüyorum, birleşirsek bu ikimiz için de sahiden azap olacak.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

"Düşünüyorum" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategoremattik bir ifadedir:

"Birleşirsek" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"İkimiz için de sahiden azap olacak." (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Birleşirsek bu ikimiz için de sahiden azap olacak." (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Aramızda anlaşılmaz, boğucu bir havanın dolaştığını hissedeceğiz.*

Bu ifade sinkategoremattiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

"Anlaşılmaz bir hava" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Aramızda anlaşılmaz bir havanın dolaştığını hissedeceğiz." (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

"Aramızda boğucu bir havanın dolaştığını hissedeceğiz." (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

"Anlaşılmaz bir havanın dolaştığını" (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

"Boğucu bir havanın dolaştığını" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Eğer o bana açılmaz, bana naz edemez, bana içinden geldiği gibi sarılamazsa, gözleri her zaman: 'Ne diye gençliğini benim için nâra yaktın, sana yazık değil mi?' demek isterse, ben ne yaparım?*

Bu ifade bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıda olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

"O bana açılmazsa" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"O bana naz edemezse" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"İçinden geldiği gibi sarılamazsa" (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Gözleri her zaman: 'Ne diye gençliğini benim için nâra yaktın, sana yazık değil mi?' demek isterse” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ben ne yaparım?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Her sözünden, her tavrından alınır; kızsam ona dokunur, sevsem ona acıyormuş gibi gelir, kucaklasam boş olan kolunun yerinde bir sızı duyar ve bunlar hep böyle sürüp gider...*

İlk ifade kategorematiktir:

“Her sözünden, her tavrından alınır” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Kızsam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ona dokunur” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kızsam ona dokunur.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Sevsem” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Acıyormuş gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sevsem ona acıyormuş gibi gelir” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kucaklasam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Boş olan kolu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Boş olan kolunun yerinde bir sızı duyar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir sızı duyar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Dördüncü ifade sinkategorematiktir:

“Bunlar hep böyle gider...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunlar hep böyle sürüp gider...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ne yapacağımı, bu halin beni nereye götüreceğini sorma, bende artık kuvvet yok, akıl yok, düşünce yok, yalnız aşk var.*

Burada temel yargı barındıran beş ifade vardır. İfadelerin ilki sinkategorematiktir:

“Ne yapacağımı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu halin beni nereye götüreceğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne yapacağımı sorma.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu halin beni nereye götüreceğini sorma.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Diğer dört ifade kategorematiktir:

“Bende artık kuvvet yok.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Akıl yok.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Düşünce yok.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız aşk var.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Mavzer kurşunu gibi çarptığını yere seren bir aşk...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Çarptığını yere seren bir aşk” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Senin Atmacan artık kanatlarını kımılatacak halde değil!..”*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kanatlarını kımılatacak hal” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Sustu, son sözler öyle acınacak bir tavırla ağzından dökülmüştü ki, fazla bir şey sormaya, hatta teselli etmeye kalkışmadım; ona bu halde ne söz söylenebilir, ne de o söyleneni duyardı.*

Temel yargı bildiren ifadelerin ilki sinkategorematiktir:

“Sustu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Son sözler ağzından dökülmüştü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Acınacak bir tavırla” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Fazla bir şey sormaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Teselli etmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fazla bir şey sormaya kalkışmadım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Teselli etmeye kalkışmadım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Bağlaçla bağlı olan bu ifadeler ayrı ayrı değerlendirildiğinde ilki kategorematiktir:

“Ona bu hâlde ne söz söylenebilir”

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Söylenme durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne de o söyleneni duyardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Koluna girip çadıra kadar götürdüm.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Koluna girip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çadıra kadar götürdüm.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İşler gittikçe sarpa sarmıştı adaşım, Atmaca'nın hali beni korkutuyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“İşler sarpa sarmıştı adaşım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşler gittikçe sarpa sarmıştı adaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Atmaca'nın hali beni korkutuyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Fakat yapılacak hiçbir şey yoktu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yapılacak hiçbir şey” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yapılacak hiçbir şey yoktu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Şimdilik işi olurluna bırakmaya karar vererek yattım.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Şimdilik yattım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşi oluruna bırakmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karar vererek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşi oluruna bırakmaya karar vererek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bütün gece, büyük çınarın altında kollarını açarak sabırsızca bekleyen Atmaca'yı ve dudaklarının kenarında geniş bir sevinç, soluk yanaklarında görülmemiş bir pembelikle ona doğru koşan değirmencinin kızını gördüm.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Büyük çınarın altında kollarını açarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sabırsızca bekleyen Atmaca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Büyük çınarın altında kollarını açarak sabırsızlıkla bekleyen Atmaca” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün gece büyük çınarın altında kollarını açarak sabırsızlıkla bekleyen Atmaca'yı gördüm.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Soluk yanaklarında görülmemiş bir pembelikle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ona doğru koşan değirmencinin kızı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün gece soluk yanaklarında görülmemiş bir pembelikle ona doğru koşan değirmencinin kızını gördüm.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün gece dudaklarının kenarında geniş bir sevinçle ona doğru koşan değirmencinin kızını gördüm.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün gece dudaklarının kenarında geniş bir sevinç, soluk yanaklarında görülmemiş bir pembelikle ona doğru koşan değirmencinin kızını gördüm.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat birbirinin kucağına atılacakları zaman şekli belli olmayan tuhaf bir cisim ikisinin arasına giriyor, bir çark gibi fırl fırl dönerek ve gittikçe büyüterek onları ayırıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıya olduğundan sinkategorematiktir.

“Birbirinin kucağına atılacakları zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şekli belli olmayan tuhaf bir cisim” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İkisinin arasına giriyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şekli belli olmayan tuhaf bir cisim ikisinin arasına giriyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir çark gibi fırıl fırıl dönerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gittikçe büyüyerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şekli belli olmayan tuhaf bir cisim bir çark gibi fırıl fırıl dönerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şekli belli olmayan tuhaf bir cisim gittikçe büyüyerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şekli belli olmayan tuhaf bir cisim bir çark gibi fırıl fırıl dönerek onları ayırıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şekli belli olmayan tuhaf bir cisim gittikçe büyüyerek onları ayırıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onları ayırıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Günler, kuvvetli bir rüzgârın sürüklediği beyaz bulut kümecikleri gibi birbiri arkasına geçip gidiyorlardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıya olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Günler birbiri arkasına geçip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Günler gidiyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Günler birbiri arkasına geçip gidiyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kuvvetli bir rüzgârın sürüklediği beyaz bulut kümecikleri gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve biz, bunların sonunda muhakkak bir fırtına kopacağını seziyorduk.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ve biz, seziyorduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunların sonunda muhakkak bir fırtına kopacağını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Herkes müthiş bir şeyden korkuyor gibiydi.*

Bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bütün çergiyi ağır bir durgunluk kaplamıştı.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *İhtiyar ve tecrübeli Çingene karıları bildikleri afsunları okuyorlar, bütün iyi ve fena ruhları zavallı Atmaca'nın imdadına çağırıyorlardı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Bildikleri afsunlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İhtiyar ve tecrübeli Çingene karıları okuyorlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapıldığından, kategorematik bir ifadedir:

“Bütün iyi ve fena ruhları zavallı Atmaca'nın imdadına çağırıyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *O, gittikçe çöken yanakları, nereye baktığı belli olmayan şaşkın gözleriyle geçerken delikanlılar başlarını yere eğiyorlar, genç kızlar ölü gibi sararan benizleri ve titreyen dudaklarıyla arkasından bakıyorlardı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıldığından sinkategorematiktir.

“Gittikçe çöken yanakları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nereye baktığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Belli olmayan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gittikçe çöken yanaklarıyla geçerken” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Nereye baktığı belli olmayan şaşkın gözleri” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Nereye baktığı belli olmayan şaşkın gözleriyle geçerken” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Delikanlılar başlarını öne eğiyorlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kızlar arkasından bakıyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ölü gibi sararan benizleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Titreyen dudaklarıyla” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kızlar ölü gibi sararan benizleriyle arkasından bakıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Genç kızlar titreyen dudaklarıyla arkasından bakıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kadın, erkek, genç, ihtiyar hiçbir şeye karar veremeyerek bekliyorduk.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kadın, erkek, genç, ihtiyar bekliyorduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiçbir şeye karar veremeyerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Sanki serseri bir rüzgâr kafalarımızdan her düşüncüyü silip süpürüyor, bizi şaşkın ve meyus buralarda bırakıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Sanki serseri bir rüzgâr kafalarımızdan her düşüncüyü silip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sanki serseri bir rüzgâr kafalarımızdan her düşüncüyü silip süpürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategoremantik bir ifadedir:

“Bizi şaşkın ve meyas buralarda bırakıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Bir gün Atmaca yanıma sokuldu.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *"Bu akşam değirmende ahenk yapacağım, ben ihtiyarla konuştum!.." dedi.*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *Hafif yağmur çiseliyordu.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Akşama kuvvetli bir yaz sağanağı gelmesi çok mümkündür.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

“Akşama kuvvetli bir yaz sağanağı gelmesi”

“Çok mümkündür.”

- *Bunu ona da söyledim.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *"Değirmenin içinde çalacağım!" dedi.*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *"Değirmen geceleri de işliyor, o gürültüde mi?"*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapı, olduğundan kategorematiktir:

““Değirmen geceleri de işliyor” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“O gürültüde mi?”” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Tuhaf tuhaf güldü.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *"Korkma!" dedi,*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *"Klarneti o gürültüde de size duyururum. Nefesim daha o kadar kuvvetten düşmedi."*

Tırnak işareti içerisine alınmış iki ayrı ifade de bağımsız anlama sahip, basit yapılı ve kategoremattiktir:

“Klarneti o gürültüde de size duyururum.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Nefesim daha o kadar kuvvetten düşmedi.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Yağmur akşama doğru sahiden arttı.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifadedir.

- *Karşı tepedeki palamut ormanına birbiri arkasına yıldırımlar düşüyor, iri damlalar zeytin ağaçlarının siyah yapraklarını garip tıpırtılarla oynatıyordu.*

Virgülle sıralanmış iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip, basit yapılı ve kategoremattiktir:

“Karşı tepedeki palamut ormanına birbiri arkasına yıldırımlar düşüyor” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“İri damlalar zeytin ağaçlarının siyah yapraklarını garip tıpırtılarla oynatıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Hepimiz değirmenin içine dolduk.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifadedir.

- *Tavлада sallanan iki tane gaz lambası etrafa yarım bir aydınlık serpiyordu ve çarklar, taşlar, tozlu kayışlar dönüyorlar, dönüyorlardı.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategoremattiktir:

“Tavлада sallanan iki tane gaz lambası” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Etrafa yarım bir aydınlık serpiyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

İkinci ve üçüncü ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik ifadelerdir.

“Çarklar, taşlar, tozlu kayışlar dönüyorlar” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Dönüyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Hepsinin birden çıkardığı yırtıcı gürültü yağmurun alçak tavandaki kesik hıçkırığına karışıyor, birbirini kovalayan gök gürültüleri bu korkunç ahengi tamamlıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir.

“Hepsinin birden çıkardığı yırtıcı gürültü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yağmurun alçak tavandaki kesik hıçkırığına karışıyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birbirini kovalayan gök gürültüleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu korkunç ahengi tamamlıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Değirmenci ve kızı duvarın dibindeki sedire oturmuşlardı.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Sallanan lambalar genç kızın yüzünde acayip gölgeler oynatıyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sallanan lambalar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kızın yüzünde acayip gölgeler oynatıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bütün gürültüleri bastıran ince bir ses birdenbire yükseldi:*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bütün gürültüleri bastıran ince bir ses” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birdenbire yükseldi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kendisini değirmenin karanlık bir köşesine çeken Atmaca çalmaya başlamıştı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Kendisini değirmenin karanlık bir köşesine çeken Atmaca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çalma durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çalmaya başlamıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Adaşım, ben o gece dinlediğim şeyleri öldükten sonra bile unutamam.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir.

“O gece dinlediğim şeyleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Öldükten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Adaşım, ben öldükten sonra bile unutamam.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Dışarıda fırtına gittikçe artıyor ve rüzgâr ıslak kamçısını kerpiç duvarlarda gezdiriyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Dışarıda fırtına artıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gittikçe artıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapıldığından kategorematik bir ifadedir:

“Rüzgâr ıslak kamçısını kerpiç duvarlarda gezdiriyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Yükselen sular tahta oluklardan taşıyor, haykır haykır yerlere dökülüyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıldığından sinkategorematiktir.

“Yükselen sular” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tahta oluklardan taşıyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Haykır haykır” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yerlere dökülüyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yükselen sular yerlere dökülüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yükselen sular tahta oluklardan taşıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Haykıra haykıra yerlere dökülüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yükselen sular haykıra haykıra yerlere dökülüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İçeride taşlar nihayetsiz bir coşkunlukla homurdanıyor; çılgın gibi dönen kayışlar şaklıyor; birbirine geçen tahta çarkların dişleri ağlar gibi gıcırdıyordu.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“İçeride taşlar nihayetsiz bir coşkunlukla homurdanıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ve üçüncü ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik ifadelerdir:

“Çılgın gibi dönen” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çılgın gibi dönen kayışlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çılgın gibi dönen kayışlar şaklıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Birbirine geçen tahta çarkların dişleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birbirine geçen tahta çarkların dişleri gıcırdıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tahta çarkların dişleri ağlar gibi gıcırdıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ve bunların hepsini bastıran deli bir ses kâh yalvarıyor, kâh hiddetle kıvranıyor, susacak gibi olduktan sonra tekrar yükseliyordu.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Ve bunların hepsini bastıran deli bir ses” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ve bunların hepsini bastıran deli bir ses kâh yalvarıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade kategorematiktir:

“Hiddetle kıvranıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Susacak gibi olduktan sonra” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tekrar yükseliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Susacak gibi olduktan sonra tekrar yükseliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Alacakaranlıkta Atmaca'nın siyah ve parlak gözleri hiç kıpırdamadan genç kıza bakıyorlardı, genç kızın acınacak bir perişanlıkla çırpınan büyümüş gözlerine...*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıya olduğundan sinkategorematiktir.

“Alacakaranlıkta Atmaca'nın siyah ve parlak gözleri hiç kıpırdamadan genç kıza bakıyorlardı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Alacakaranlıkta Atmaca'nın siyah ve parlak gözleri genç kıza bakıyorlardı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç kıpırdamadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kızın acınacak bir perişanlıkla çırpınan büyümüş gözlerine...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Genç kızın büyümüş gözleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Acınacak bir perişanlık” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve öyle şeyler çalıyordu ki adaşım, onları anlatmaya bizim kullandığımız kelimelerin takati yoktur...*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Ve öyle şeyler çalıyordu ki adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Onları anlatmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizim kullandığımız kelimelerin takati” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizim kullandığımız kelimelerin takati yoktur...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onları anlatmaya bizim kullandığımız kelimelerin takati yoktur...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bazan okşayan, ısıtan bir sabah güneşiydi...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Okşama durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Isıtma durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bazan okşayan bir sabah güneşiydi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bazan ısıtan bir sabah güneşiydi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat derhal yüzümüzü yırtan, gözümüzü kör eden, içindeki ateşleri kum tanesi gibi etrafa saçan bir çöl fırtınası oluyor, yahut bağrımıza işleyen bir bıçak haline geliyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir.

“Yüzümüzü yırtan bir çöl fırtınası” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözümüzü kör eden bir çöl fırtınası” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçindeki ateşleri kum tanesi gibi etrafa saçan bir çöl fırtınası” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yüzümüzü yırtan bir çöl fırtınası oluyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gözümüzü kör eden bir çöl fırtınası oluyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İçindeki ateşleri kum tanesi gibi etrafa saçan bir çöl fırtınası oluyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bağrımıza işleyen bir bıçak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bağrımıza işleyen bir bıçak hâline geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Son ve keskin bir çığlıktan sonra Atmaca'nın ayağa kalktığını gördüm.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Atmacanın ayağa kalktığını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Son ve keskin bir çığlıktan sonra Atmaca'nın ayağa kalktığını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atmaca'nın ayağa kalktığını gördüm.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İki üç adım ilerledi ve klarneti bir köşeye fırlattı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir:

“İki üç adım ilerledi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Klarneti bir köşeye fırlattı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Herkes doğrulmuştu.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Üzüntülü gözlerle ona bakıyorlardı.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *O, yüzüne büsbütün dökülen kara saçlarını eliyle geriye attı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Yüzüne büsbütün dökülen kara saçlarını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eliyle geriye attı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Birdenbire çukura gitmiş gibi görünen gözlerle etrafını araştırdıktan sonra onları değirmencinin kızına dikti, uzun uzun baktı...*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Çukura gitmiş gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Görünen gözler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çukura gitmiş gibi görünen gözlerle” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Etrafını araştırdıktan sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onları değirmencinin kızına dikti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birdenbire çukura gitmiş gibi görünen gözlerle etrafını araştırdıktan sonra onları değirmencinin kızına dikti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Uzun uzun baktı...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *O dakikayı ömrümde unutamam adaşım; dışarıda fırtına arttıkça artmıştı, duvarlar sarsılıyor, tepemizdeki kiremitler uçuyordu.*

Burada temel yargı barındıran dört ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

“O dakikayı ömrümde unutamam adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Dışarıda fırtına artmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arttıkça artmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Üçüncü ve dördüncü ifade kategorematiktir:

“Duvarlar sarsılıyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tepemizde kiremitler uçuyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve değirmen, azgın bir hayvan gibi homurduyor ve dönüyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir:

“Ve değirmen azgın bir hayvan gibi homurduyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ve değirmen dönüyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve o, lambanın sönük ışığında, olduğundan daha büyük, âdeta bir gölge gibi duruyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Ve o, lambanın sönük ışığında duruyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oldüğundan daha büyük” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ve o, olduğundan daha büyük duruyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ve o, âdeta bir gölge gibi duruyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ve o, lambanın sönük ışığında olduğundan daha büyük duruyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ve o, lambanın sönük ışığında âdeta bir gölge gibi duruyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Gözleri genç kızın üzerindeydi.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapıli, kategorematik bir ifadedir.

- *Tahammül edilmez bir acı yüzünün şeklini tanınmayacak hallere sokmuştu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıli olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilirnektedir:

“Tahammül edilmez bir acı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tanınmayacak haller” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tanınmayacak hâllere sokmuştu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yüzünün şeklini tanınmayacak hâllere sokmuştu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kâh esmer derisini şişiren bir kan gözlerinin kenarına kadar fırlıyor, kâh dişlerinin arasında ezilen dudakları bile bembeyaz oluyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Esmer derisini şişiren bir kan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerinin kenarına kadar fırlıyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dişlerinin arasında ezilen dudakları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bembeyaz oluyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *O dudaklar ki, bir şey söylemek ister gibi kıpırdıyorlardı ve kenarları ağlayacak gibi aşağıya çekiliyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir:

“O dudaklar ki kıpırdıyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir şey söylemek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir şey söylemek ister gibi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kenarları aşağı çekiliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağlayacak gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bu bakış ancak bir an kadar sürdü.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bu bakış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu bakış sürdü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ancak bir an kadar sürdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Sonra gözkapakları yavaşça düştüler ve o, yere yıkılacak gibi sallandı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Sonra gözkapakları yavaşça düştüler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir:

“O, sallandı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yere yıkılacak gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O, yere yıkılacak gibi sallandı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat hemen kendisini topladı.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Bir kere daha etrafına bakındı.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Sanki bir imdat bekliyor gibiydi:*

Bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kendisini bu kahredici, bu parçalayıcı ağrılardan kurtaracak bir imdat...*

Bu ifade, tamamlanmamış yargı bildirir ve bu haliyle sinkategorematiktir.

- *Nihayet kafasına bir şey vurulmuş gibi inledi.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Nihayet inledi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kafasına bir şey vurulmuş gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kafasına bir şey vurulmuş gibi inledi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gerisingeriye dönerek değirmenin öbür başına, çarkların ve kayışların kudurmuşçasına döndükleri köşeye doğru atıldı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gerisingeriye dönerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çarkların döndükleri köşe” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kayışların döndükleri köşe” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çarkların kudurmuşçasına döndükleri köşe” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kayışların kudurmuşçasına döndükleri köşe” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çarkların kudurmuşçasına döndükleri köşeye doğru atıldı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kayışların kudurmuşçasına döndükleri köşeye doğru atıldı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gerisingeriye dönerek değirmenin öbür başına, çarkların kudurmuşçasına döndükleri köşeye doğru atıldı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gerisingeriye dönerek değirmenin öbür başına, kayışların kudurmuşçasına döndükleri köşeye doğru atıldı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir nefes alımı kadar hepimiz olduğumuz yerde kaldık, sonra delice bağırarak arkasından koştuk...*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıya olduğundan sinkategorematiktir.

“Bir nefes alımı kadar hepimiz kaldık.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Olduğumuz yerde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hepimiz olduğumuz yerde kaldık.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sonra arkasından koştuk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Delice bağırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Delice bağırarak arkasından koştuk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Heyhat adaşım, çok geçti.*

İki ayrı ifade de bağımsız anlama sahip, basit yapıya, kategorematik bir ifadedir.

- *Atmaca yerinden fırlayan ve "iş işten geçti" demek isteyen gözlerle bize doğru geliyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıya olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yerinden fırlayan gözlerle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İş işten geçti demek isteyen gözlerle” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bize doğru geliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atmaca yerinden fırlayan gözlerle bize doğru geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Atmaca iş işten geçti demek isteyen gözlerle bize doğru geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sağ kolu yerinde değildi ve oradan oluk gibi kan fişkırıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir:

“Sağ kolu yerinde değildi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oradan oluk gibi kan fişkırıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Birkaç adımdan sonra sendeledi, ayaklarımızın dibine yıkıldı.*

Virgülle sıralanmış olan bu ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik ifadelerdir:

“Birkaç adımdan sonra sendeledi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ayaklarımızın dibine yıkıldı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İşte adaşım, sana seven bir Çingene'nin hikâyesi.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“İşte adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Seven bir Çingene” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Seven bir Çingene'nin hikâyesi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Çiçeklerin açtığı mevsimde, senin kollarına yaslanan ve çiçekler kadar güzel kokan bir vücutla uzak su kenarlarında oturmak ve öpüşmek, yoruluncaya kadar öpüşmek hoş şeydir...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Çiçeklerin açtığı mevsim” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Senin kollarına yaslanan bir vücutla” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çiçekler kadar güzel kokan bir vücutla” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uzak su kenarlarında oturmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uzak su kenarlarında öpüşmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yoruluncaya kadar öpüşmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hoş şeydir.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, uzak su kenarlarında oturmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, uzak su kenarlarında öpüşmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, yoruluncaya kadar öpüşmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, senin kollarına yaslanan bir vücutla uzak su kenarlarında oturmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, senin kollarına yaslanan bir vücutla uzak su kenarlarında öpüşmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, senin kollarına yaslanan bir vücutla uzak su kenarlarında yoruluncaya kadar öpüşmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, çiçekler kadar güzel kokan bir vücutla su kenarlarında oturmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, çiçekler kadar güzel kokan bir vücutla su kenarlarında öpüşmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, çiçekler kadar güzel kokan bir vücutla uzak su kenarlarında yoruluncaya kadar öpüşmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, senin kollarına yaslanan bir vücutla uzak su kenarlarında oturmak hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, senin kollarına yaslanan bir vücutla uzak su kenarlarında öpüşmek hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, senin kollarına yaslanan bir vücutla uzak su kenarlarında yoruluncaya kadar öpüşmek hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, çiçekler kadar güzel kokan bir vücutla su kenarlarında oturmak hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, çiçekler kadar güzel kokan bir vücutla su kenarlarında öpüşmek hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çiçeklerin açtığı mevsimde, çiçekler kadar güzel kokan bir vücutla uzak su kenarlarında yoruluncaya kadar öpüşmek hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Seni gördüğü zaman zalimce başını çeviren mağrur bir dilberin kapısı önünde ve ay ışığı altında sabaha kadar dolaşmak, bunu candan arkadaşlara ağlayarak anlatmak, -söz aramızda- gene hoş şeydir.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Seni gördüğü zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zalimce başını çeviren mağrur bir dilber” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Seni gördüğü zaman zalimce başını çeviren mağrur bir dilber” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Seni gördüğü zaman zalimce başını çeviren mağrur bir dilberin kapısı önünde dolaşmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ay ışığı altında sabaha kadar dolaşmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunu candan arkadaşlara anlatmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağlayarak anlatmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bunu candan arkadaşlara ağlayarak anlatmak,” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gene hoş şeydir.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Seni gördüğü zaman zalimce başını çeviren mağrur bir dilberin kapısı önünde dolaşmak hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ay ışığı altında sabaha kadar dolaşmak hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bunu candan arkadaşlara anlatmak hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bunu candan arkadaşlara ağlayarak anlatmak hoş şeydir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat sevgili bir vücutta bulunmayan bir şeyi kendisinde taşımaya tahammül etmeyerek onu koparıp atabilmek, işte adaşım, yalnız bu sevmektir.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sevgili bir vücutta bulunmayan bir şeyi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisinde taşımaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tahammül etmeyerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu koparıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Koparıp atabilmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İşte adaşım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız bu sevmektir.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sevgili bir vücutta bulunmayan bir şeyi koparıp atabilmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sevgili bir vücutta bulunmayan bir şeyi koparıp atabilmek, sevmektir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sevgili bir vücutta bulunmayan bir şeyi kendisinde taşımaya tahammül etmeyerek onu koparıp Atabilmek, Sevmektir.” (Bağımlı Anlam) - (Sinkategorematik İfade)

4.1.2. Viyolonsel Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler

- *Güneş, yüzüne yeşil yelpaze tutan mahcup bir kadın gibi iri yapraklı ağaçların arkasına saklanırken, muhtelif milletlere mensup bir seyyah kafilesi -sarı otlardan yapılmış evleri arı kovanına benzeyen- bir zenci köyüne girdiler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yüzüne yeşil yelpaze tutan mahcup bir kadın gibi” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Güneş, iri yapraklı ağaçların arkasına saklanırken” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Güneş, yüzüne yeşil yelpaze tutan mahcup bir kadın gibi iri yapraklı ağaçların arkasına saklanırken” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Muhtelif milletlere mensup bir seyyah kafilesi bir zenci köyüne girdiler.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Sarı otlardan yapılmış bir zenci köyü” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Evleri arı kovanına benzeyen bir zenci köyü” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Muhtelif milletlere mensup bir seyyah kafilesi -sarı otlardan yapılmış evleri arı kovanına benzeyen- bir zenci köyüne girdiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Kabile reisi, yirmi seneden beri Afrika'nın bu sapa köşesine uğramayan beyazları güzel karşılayabilmek için bütün boncuklarını, fildişinden yapılmış ziynetlerini taktı, eline, üzerine işlemeli büyük yayını alarak maiyetiyle beraber köyün ortasındaki meydanda bekledi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yirmi seneden beri Afrika'nın bu sapa köşesine uğramayan beyazlar” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Beyazları güzel karşılayabilmek için” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kabile reisi, bütün boncuklarını taktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fildişinden yapılmış ziynetler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kabile reisi, fildişinden yapılmış ziynetlerini taktı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eline yayını alarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Üzerine işlemeli büyük yayını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Maiyetiyle beraber köyün ortasındaki meydanda bekledi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kabile reisi, yirmi seneden beri Afrika'nın bu sapa köşesine uğramayan beyazları güzel karşılayabilmek için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kabile reisi, yirmi seneden beri Afrika'nın bu sapa köşesine uğramayan beyazları güzel karşılayabilmek için bütün boncuklarını, fildişinden yapılmış ziynetlerini taktı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eline, üzerine işlemeli büyük yayını alarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eline, üzerine işlemeli büyük yayını alarak maiyetiyle beraber köyün ortasındaki meydanda bekledi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Birtakım şatafatlı merasimden sonra seyyahlar, reisin kulübesinde istirahat etmekteydiler ki, köyü dolaşmaya çıkmış olan melez tercüman koşarak geldi, elli adım kadar ötede bir Avrupalı tarafından yapılmış olması pek muhtemel olan tahta bir kulübe gördüğünü söyledi.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Birtakım şatafatlı merasimden sonra seyyahlar, reisin kulübesinde istirahat etmekteydiler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köyü dolaşmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köyü dolaşmaya çıkmış” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Köyü dolaşmaya çıkmış olan melez tercüman” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Melez tercüman koşarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köyü dolaşmaya çıkmış olan melez tercüman koşarak geldi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Elli adım kadar ötede bir Avrupalı tarafından yapılmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Olması pek muhtemel” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Olması pek muhtemel olan tahta bir kulübe” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tahta bir kulübe gördüğünü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tahta bir kulübe gördüğünü söyledi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Elli adım kadar ötede bir Avrupalı tarafından yapılmış olması pek muhtemel olan tahta bir kulübe gördüğünü” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Elli adım kadar ötede bir Avrupalı tarafından yapılmış olması pek muhtemel olan tahta bir kulübe gördüğünü söyledi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Golf pantolonlarının altına çoraplarını tekrar giymeye vakit bulamayarak hep birden oraya koştular.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Golf pantolonlarının altına çoraplarını tekrar giymeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vakit bulamayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Golf pantolonlarının altına çoraplarını tekrar giymeye vakit bulamayarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hep birden oraya koştular.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Tercüman doğru söylüyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bu, intizamsız kerestelerden yapılmış bir yerdi ve önünde vahşi orman çiçeklerinden vücuda getirilmiş bahçemsi bir meydanlık vardı.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İntizamsız kerestelerden yapılmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu, intizamsız kerestelerden yapılmış bir yerdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Önünde vahşi orman çiçeklerinden vücuda getirilmiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bahçemsi bir meydanlık vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Önünde vahşi orman çiçeklerinden vücuda getirilmiş bahçemsi bir meydanlık vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yanlarına gelen reis, binanın iki seneden beri aralarında yaşayan bir beyaza ait olduğunu söyledi.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yanlarına gelen reis” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İki seneden beri aralarında yaşayan bir beyaz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir beyaza ait olduğunu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İki seneden beri aralarında yaşayan bir beyaza ait olduğunu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yanlarına gelen reis, binanın iki seneden beri aralarında yaşayan bir beyaza ait olduğunu söyledi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Tercümana sordular:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *"Neredymiş kendisi?"*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *“"Belli olmaz" dedi reis,”*

İç içe bileşik olan bu ifade sinkategorematiktir.

- *"O, buradan çalgısını alır çıkar ve ne zaman isterse o zaman gelir!"*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. İfadelerin ikisi de sinkategorematiktir:

"O, buradan çalgısını alır çıkar"

"Ne zaman isterse o zaman gelir!"

- *"Ne algısı?"*

Bu ifade kategorematiktir.

- *"Büyük... adeta bir timsah yavrusuna benzeyen bir algı..."*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Seyyahlar birbirlerine sordular:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *"Belki bir harp?.."*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Reis: "Bir değneğe gerilen at kıllarıyla alınıyor!" dedi.*

İç içe bileşik olan bu ifade sinkategorematiktir.

- *"Öyleyse bir kontrbas..."*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *"Yahut bir viyolonsel..."*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *"Evet, evet..."*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Herhalde bir viyolonsel."*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Seyyahlar, reise tekrar sordular:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *"O, bu çalgıyı nerede alıyor?"*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Elini uzatarak gösterdi:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *"Ormanda!"*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *"Peki, bizi oraya götürür müsünüz?"*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *"Olmaz, o çalgısını çalarken hiç kimseyi istemez..."*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

"O çalgısını çalarken" (bağımsız anlam) - (kateoremattik ifade)

"Hiç kimseyi istemez" (bağımsız anlam) - (kateoremattik ifade)

"Olmaz, o çalgısını çalarken hiç kimseyi istemez..." (bağımlı anlam) - (sinkateoremattik ifade)

- *Seyyahlar: "Biz uzakta dururuz, kendisinin haberi olmaz!" dediler ve ısrar ettiler.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkateoremattik bir ifadedir. Bileşik yapılı olduğu için (iç içe bileşik ifade) daha basit parçalarına ayrılabilir.

"Biz uzakta dururuz" (bağımsız anlam) - (kateoremattik ifade)

"Kendisinin haberi olmaz" (bağımsız anlam) - (kateoremattik ifade)

"Seyyahlar dediler." (bağımsız anlam) - (kateoremattik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

"Seyyahlar ısrar ettiler." (bağımsız anlam) - (kateoremattik ifade)

- *Reis razı oldu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Alacakaranlıkta köyden çıkarak ormana doğru yürüdüler.*

Bu ifadeler sinkateoremattiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

"Alacakaranlıkta köyden çıkarak" (bağımsız anlam) - (kateoremattik ifade)

“Ormana doğru yürüdüler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Yaklaştıkları zaman, kulaklarına tok bir viyolonsel sesi geldi.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Yaklaştıkları zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kulaklarına tok bir viyolonsel sesi geldi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- Alman seyyah biraz dinledikten sonra: "Sonbahar şarkısı!.." dedi.

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapılı olduğu için (iç içe bileşik ifade) daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Alman seyyah biraz dinlendikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sonbahar şarkısı!.." dedi. (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Rus ilave etti: "Çaykovski'nin."*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapılı olduğu için (iç içe bileşik ifade) daha basit parçalarına ayrılabilir.

Rus ilave etti. (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Çaykovski'nin. (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ormana girince reis durdu ve on adım kadar ileride, geniş gövdeli baobap ağaçlarının altındaki karaltıyı gösterdi: "İşte!.."*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ormana girince” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Reis durdu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ormana girince reis durdu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“On adım kadar ileride, geniş gövdeli baobap ağaçlarının altındaki karaltıyı gösterdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşte!.." (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Dikkatle baktılar ve dinlediler.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bağlaçla bağlanan bu ifadeler kendi başına bağımsız bir anlam ifade ettikleri için kategorematiktir.

“Dikkatle baktılar.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Dikkatle dinlediler.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Gölge hiç kımıldamadan, büyük bir maharetle aynı parçayı çalıyordu.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gölge hiç kımıldamadan” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Gölge büyük bir maharetle aynı parçayı çalıyordu.” (bağımsız anlam) (kateğorematik ifade)

“Gölge hiç kımıldamadan aynı parçayı çalıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

- *Sesler, birbirine giren yaprakları titreterek dağılırken İngiliz seyyah:*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Birbirine giren yapraklar” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Yaprakları titreterek” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Sesler, birbirine giren yaprakları titreterek” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Sesler, birbirine giren yaprakları titreterek dağılırken” (bağımlı anlam) (sinkateğorematik ifade)

“Sesler dağılırken” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *"Bu adamın ne olması mümkündür?" diye söylendi.*

İç içe bileşik olan bu ifade sinkateğorematiktir.

- *Fransız seyyah: "Bir sanatkâr..." dedi, "Ümidi kırılmış bir sanatkâr... Hakiki sanatın takdir edilmediğini görerek insanlardan kaçan bir talihsiz."*

Bu ifadeler sinkateğorematiktir ve bileşik yapıları olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Fransız seyyah: "Bir sanatkâr..." dedi” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Ümidi kırılmış bir sanatkâr” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Hakiki sanatın takdir edilmediğini” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Hakiki sanatın takdir edilmediğini görerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İnsanlardan kaçan bir talihsiz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hakiki sanatın takdir edilmediğini görerek insanlardan kaçan bir talihsiz.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- Rus: *"Hayır, bu belki cemiyetin haksızlıklarından kurtulmak için buraya gelen birisi ki, sanatı kendisine teselli vasıtası yapmış..." diye mütalaasını yürüttü.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir ve bileşik yapıları olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Cemiyetin haksızlıklarından kurtulmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Buraya gelen birisi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cemiyetin haksızlıklarından kurtulmak için buraya gelen birisi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sanatı kendisine teselli vasıtası yapmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Mütalaasını yürüttü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- Alman: *"Bana kalırsa" diye fikrini söyledi, "bu geniş arazide rahat ve dertsiz yaşamayı, bu basit refahı, medeniyet dünyasının didişmelerine tercih eden bir akıllı."*

Bu ifadeler sinkategorematiktir ve bileşik yapıları olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bana kalırsa” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fikrini söyledi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bana kalırsa diye fikrini söyledi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu geniş arazide rahat yaşamayı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu geniş arazide dertsiz yaşamayı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Medeniyet dünyasının didişmelerine” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tercih eden bir akıllı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu basit refahı medeniyet dünyasının didişmelerine tercih eden bir akıllı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu geniş arazide rahat ve dertsiz yaşamayı tercih eden bir akıllı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu geniş arazide rahat ve dertsiz yaşamayı, bu basit refahı, medeniyet dünyasının didişmelerine tercih eden bir akıllı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *"Zannediyorum ki" dedi İngiliz, "vahşilerin hükümdarlığını eline geçirmek için kendisine göre bir plan yapan onu sabırla tatbik eden bir açığözdür bu ve belki de tehlikelidir."*

Bu ifadeler sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Vahşilerin hükümdarlığını eline geçirmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisine göre bir plan yapan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu sabırla tatbik eden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Belki de tehlikelidir.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vahşilerin hükümdarlığını eline geçirmek için kendisine göre bir plan yapan” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Vahşilerin hükümdarlığını eline geçirmek için onu sabırla tatbik eden” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Vahşilerin hükümdarlığını eline geçirmek için kendisine göre bir plan yapan bir açığözdür.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Vahşilerin hükümdarlığını eline geçirmek için onu sabırla tatbik eden bir açığözdür.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Vahşilerin hükümdarlığını eline geçirmek için kendisine göre bir plan yapan onu sabırla tatbik eden bir açığözdür.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gece olmuş ve ay çıkmıştı.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bağlaçlar bağlanan bu ifadeler kendi başına bağımsız bir anlam ifade ettikleri için kategorematiktir.

“Gece olmuş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ay çıkmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ay ışığı ormanın içindeki ufak bir meydanlığı aydınlatınca, etrafına taşlar dizilen bir toprak yığınının dayadığı viyolonseli gözlerini kapayarak çalan adamı daha iyi gördüler...*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ay ışığı ormanın içindeki ufak bir meydanlığı aydınlatınca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Etrafına taşlar dizilen bir toprak yığını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir toprak yığınının dayadığı viyolonseli” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerini kapayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Viyolonseli çalan adamı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Daha iyi gördüler...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerini kapayarak çalan adamı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ay ışığı ormanın içindeki ufak bir meydanlığı aydınlatınca, adamı daha iyi gördüler...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ay ışığı ormanın içindeki ufak bir meydanlığı aydınlatınca, etrafına taşlar dizilen bir toprak yığınının dayadığı viyolonseli çalan adamı daha iyi gördüler...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ay ışığı ormanın içindeki ufak bir meydanlığı aydınlatınca, viyolonseli gözlerini kapayarak çalan adamı daha iyi gördüler...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ay ışığı ormanın içindeki ufak bir meydanlığı aydınlatınca, etrafına taşlar dizilen bir toprak yığınının dayadığı viyolonseli gözlerini kapayarak çalan adamı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Etrafına taşlar dizilen bir toprak yığınının dayadığı viyolonseli” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Etrafına taşlar dizilen bir toprak yığımına dayadığı viyolonseli gözlerini kapayarak çalan adamı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Etrafına taşlar dizilen bir toprak yığımına dayadığı viyolonseli gözlerini kapayarak çalan adamı daha iyi gördüler...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ay ışığı ormanın içindeki ufak bir meydanlığı aydınlatınca, etrafına taşlar dizilen bir toprak yığımına dayadığı viyolonseli gözlerini kapayarak çalan adamı daha iyi gördüler...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Siyah, kıvrıcık sakallarının çerçevelediği yüzünde, nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan çizgiler vardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Siyah sakallarının çerçevelediği yüzünde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kıvrıcık sakallarının çerçevelediği yüzünde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nerede başlayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nerede bittiği” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Belli olmayan çizgiler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan çizgiler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan çizgiler vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Alnına doğru dökülen dağınık saçları soluk yanaklarını gölgeliyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Alnına doğru dökülen dağınık saçları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Soluk yanaklarını gölgeliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Seyyahlar sordular:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *"Hep burada mı çalar?"*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *"Ve o toprak yığını nedir?"*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *"Burada çalar" dedi reis, "karısının başucunda..."*

İfadelerin ilki iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategoremattiktir:

"Burada çalar" dedi reis"

İkinci ifade sinkategoremattiktir:

"Karısının başucunda..."

- *"Karısı da var mıydı?"*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *"Vardı ve öldü."*

İki ayrı yargısı olan bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Sustular.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *"Gidelim!" dediler.*

İç içe bileşik olan bu ifade sinkategoremattiktir.

- *"Köye döndüğü zaman anlarız..."*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

"Köye döndüğü zaman" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Köye döndüğü zaman anlarız..." (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Fakat ertesi sabah geri dönen adam, onlara kendi hayatı hakkında hemen hemen hiçbir şey söylemedi.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

"Ertesi sabah geri dönen adam" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Onlara kendi hayatı hakkında hemen hemen hiçbir şey söylemedi." (bağımsız anlam)
- (kategoremattik ifade)

“Fakat ertesi sabah geri dönen adam, onlara kendi hayatı hakkında hemen hemen hiçbir şey söylemedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *"Bir vapur kazasından sonra buraya düştüm, karım da burada öldü... Ve ben başka yere gitmek istemem" dedi.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir vapur kazasından sonra buraya düştüm” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karım da burada öldü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başka bir yere gitmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ve ben başka yere gitmek istemem.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Seyyahlar yollarına devam etmek için bu garip münzeviyi terk ettiler.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yollarına devam etmek için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu garip münzeviyi terk ettiler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Seyyahlar yollarına devam etmek için bu garip münzeviyi terk ettiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Her biri jurnalına başka başka şeyler yazdı, fakat hiçbirisi o adamın asıl hikâyesine temas etmedi.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bağlaçla bağlanan bu ifadeler kendi başına bağımsız bir anlam ifade ettikleri için kategorematiktir:

“Her biri jurnalına başka başka şeyler yazdı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat hiçbirisi o adamın asıl hikâyesine temas etmedi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İşte o adamın hikâyesi:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Akdeniz'in yalı şehirlerinden birinde öyle bir genç vardı ki, kendisine rast geldikleri zaman, mahcubiyetle başlarını eğen kadınlar, onu çok kere rüyalarında görürlerdi.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Akdeniz'in yalı şehirlerinden birinde öyle bir genç vardı ki” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisine rast geldikleri zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Mahcubiyetle başını eğen kadınlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu çok kere rüyalarında görürlerdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Akdeniz'in yalı şehirlerinden birinde öyle bir genç vardı ki, kendisine rast geldikleri zaman onu çok kere rüyalarında görürlerdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Akdeniz'in yalı şehirlerinden birinde öyle bir genç vardı ki, mahcubiyetle başlarını eğen kadınlar, onu çok kere rüyalarında görürlerdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ve zerdeva tüyleri gibi yumuşak olan kumral bıyıkları genç kızların minimini kalplerini gıcıklandırmaktan geri kalmazdı.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ve zerdeva tüyleri gibi yumuşak olan kumral bıyıkları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kızların minimini kalplerini gıcıklandırmaktan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geri kalmazdı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kızların minimini kalplerini gıcıklandırmaktan geri kalmazdı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ve zerdeva tüyleri gibi yumuşak olan kumral bıyıkları genç kızların minimini kalplerini gıcıklandırmaktan” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat bu gencin, dalgalı saçlarından, lacivert gözlerinden ve bir şark kamçısı gibi kıvrılan vücudundan daha kıymetli bir şeyi vardı: Güzel nişanlısı...*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Fakat bu gencin dalgalı saçlarından daha kıymetli bir şeyi vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat bu gencin lacivert gözlerinden daha kıymetli bir şeyi vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat bu gencin bir şark kamçısı gibi kıvrılan vücudu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat bu gencin bir şark kamçısı gibi kıvrılan vücuduna” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Güzel nişanlısı...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir zamanlar bütün şehir delikanlılarının hayalini dolduran bu genç kızın, daima düşünüyormuş gibi gergin duran alnı artık bir kardeş busesi için en münasip yerd.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir zamanlar bütün şehir delikanlılarının hayalini dolduran bu genç kızın” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Daima düşünüyormuş gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gergin duran alnı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Daima düşünüyormuş gibi gergin duran alnı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir zamanlar bütün şehir delikanlılarının hayalini dolduran bu genç kızın, daima düşünüyormuş gibi gergin duran alnı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Artık bir kardeş busesi için en münasip yerd.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Çünkü o delikanlılar biliyorlardı ki, doğunun donuk pembeliğini taşıyan dudaklar başkasına nasip olmuştur.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Çünkü o delikanlılar biliyorlardı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Doğunun donuk pembeliğini taşıyan dudaklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başkasına nasip olmuştur.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Doğunun donuk pembeliğini taşıyan dudaklar başkasına nasip olmuştur.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ve menevişlerindeki manayı kimsenin okuyamadığı kahverengi gözler yalnız bir kişinin önünde kıvılcımlanacaktır.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ve menevişlerindeki manayı kimsenin okuyamadığı kahverengi gözler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız bir kişinin önünde kıvılcımlanacaktır.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bu kız aynı zamanda şehrin en iyi viyolonsel çalanıydı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Oturduğu iskemlede bir ayağını geri uzatıp dolgun göğsünü çalgısına dayadığı zaman, öyle sesler çıkarırdı ki, memleketin ihtiyar ve üstat musikişinasları bile başlarını arkaya çevirerek gözlerini kurulamaya mecbur olurlardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Oturduğu iskemlede” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir ayağını geri uzatıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oturduğu iskemlede bir ayağını geri uzatıp” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Dolgun göğsünü çalgısına dayadığı zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oturduğu iskemlede bir ayağını geri uzatıp dolgun göğsünü çalgısına dayadığı zaman” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öyle sesler çıkarırdı ki” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Memleketin ihtiyar musikişinasları bile başlarını arkaya çevirerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Memleketin üstat musikişinasları bile başlarını arkaya çevirerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerini kurulamaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Mecbur olurlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerini kurulamaya mecbur olurlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Memleketin ihtiyar ve üstat musikişinasları bile başlarını arkaya çevirerek gözlerini kurulamaya” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Memleketin ihtiyar ve üstat musikişinasları bile başlarını arkaya çevirerek gözlerini kurulamaya mecbur olurlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Genç kız, nişanlısıyla beraber olmadığı zamanlar yalnız viyolonseliyle konuşurdu; ve ona, nişanlısından dinlemek istediği şeyleri söyletirdi.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Genç kız nişanlısıyla beraber olmadığı zamanlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız viyolonseliyle konuşurdu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kız, nişanlısıyla beraber olmadığı zamanlar yalnız viyolonseliyle konuşurdu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Nişanlısından dinlemek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İsteddiği şeyleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nişanlısından dinlemek istediği şeyleri” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Nişanlısından dinlemek istediği şeyleri söyletirdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Lâkin gafil genç bunu bilmiyor, onun, çalgısını kendisi kadar çok sevmesini kışkırtıyordu.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Ve bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“Lâkin gafil genç bunu bilmiyor” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Onun, çalgısını kendisi kadar çok sevmesini” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Onun, çalgısını kendisi kadar çok sevmesini kışkırtıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Ve bir gün: "Ey sevgilim" dedi, "ey narin vücudunun, ipek saçlarının, donuk pembe dudaklarının değil, bütün ihtiras ve iştihalarının da bana ait olmasını istediğim sevgilim, artık viyolonsel bırak, yalnız beni dinle, yalnız benim kalbimin tellerinde nağmeler bulmaya çalış."*

Bu ifade sinkategoremattiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ey sevgilim” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Ve bir gün: "Ey sevgilim" dedi” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Ey narin vücudunun, ipek saçlarının, donuk pembe dudaklarının değil” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bütün ihtiras ve iştihalarının da bana ait olmasını” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bütün ihtiras ve iştihalarının da bana ait olmasını istediğim sevgilim” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Ey narin vücudunun, ipek saçlarının, donuk pembe dudaklarının değil, bütün ihtiras ve iştihalarının da bana ait olmasını” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Ey narin vücudunun, ipek saçlarının, donuk pembe dudaklarının değil, bütün ihtiras ve iptilalarımın da bana ait olmasını istediğim sevgilim” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Artık viyolonsel bırak.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız beni dinle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız benim kalbimin tellerinde nağme bulmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız benim kalbimin tellerinde nağme bulmaya çalış.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- - *Aşk ne kadar hodbindir!* -

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Genç kız: "Mademki sen istemiyorsun sevgilim" dedi, "ben artık viyolonsel çalmayacağım... Nağmelerimi yalnız senin sözlerinde arayacağım."*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Mademki sen istemiyorsun sevgilim” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kız: "Mademki sen istemiyorsun sevgilim" dedi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ben artık viyolonsel çalmayacağım...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nağmelerimi yalnız senin sözlerinde arayacağım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Gözlerinde, sahibi için, yaşadığı ormanı bırakan bir ceylanın garip mahzunluğu vardı.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yaşadığı ormanı bırakan bir ceylanın garip mahzunluğu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerinde yaşadığı ormanı bırakan bir ceylanın garip mahzunluğu vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sanat, ilahi sanat aşka yenilmişti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- - *Ve aşk ne kadar kudretlidir!* -

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *"Lâkin sevgilim!" dedi genç kız ve bunu söylerken elleri delikanlının avuçlarındaydı.*

Bağlaçla bağlanan ifadelerden ilki iç içe bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

"Lakin sevgilim" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Lâkin sevgilim!" dedi genç kız" (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

İkinci ifade de sinkategoremattiktir:

"Bunu söylerken" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Elleri delikanlının avuçlarındaydı." (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Bunu söylerken elleri delikanlının avuçlarındaydı." (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Elbet bir gün ihtiyarlayacağız ve ölüm bizi alacak.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bağlaçlar bağlanan bu ifadeler kendi başına bağımsız bir anlam ifade ettikleri için kategoremattiktir.

"Elbet bir gün ihtiyarlayacağız" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Ölüm bizi alacak" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Eğer o, bana senden evvel gelirse, bil ki tek isteğim, gözlerim hayata kapanırken başucumda bir viyolonsel dinlemektir; bunu bana vaat ediyor musun?"*

Bu ifade sinkategoremattiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

"Eğer o, bana senden evvel gelirse" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Bil ki tek isteğim" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

"Gözlerim hayata kapanırken" (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Başucumda bir viyolonsel dinlemek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunu bana vaat ediyor musun?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bil ki tek isteğim başucumda bir viyolonsel dinlemektir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eğer o, bana senden evvel gelirse, bil ki tek isteğim” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eğer o, bana senden evvel gelirse, bil ki tek isteğim, başucumda bir viyolonsel dinlemektir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eğer o, bana senden evvel gelirse, gözlerim hayata kapanırken başucumda bir viyolonsel dinlemektir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *"Evet" diye cevap verdi, "senden sonra yaşamak gibi bir ceza bana mukadderse, kahverengi gözlerinin üstüne yemin ederim ki, başucunda en yüksek sanatkâra, en güzel besteyi çaldıracağım." Bunun üzerine başlar geriye doğru uzandı.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Evet” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cevap verdi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

““Evet" diye cevap verdi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Senden sonra yaşamak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir ceza bana mukadderse” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Senden sonra yaşamak gibi bir ceza bana mukadderse” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kahverengi gözlerinin üstüne yemin ederim ki” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başucunda en yüksek sanatkâra, en güzel besteyi çaldıracağım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Senden sonra yaşamak gibi bir ceza bana mukadderse, kahverengi gözlerinin üstüne yemin ederim ki” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Senden sonra yaşamak gibi bir ceza bana mukadderse, başucunda en yüksek sanatkâra, en güzel besteyi çaldıracağım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kahverengi gözlerinin üstüne yemin ederim ki, başucunda en yüksek sanatkâra, en güzel besteyi çaldıracağım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Senden sonra yaşamak gibi bir ceza bana mukadderse, kahverengi gözlerinin üstüne yemin ederim ki, başucunda en yüksek sanatkâra, en güzel besteyi çaldıracağım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bunun üzerine başlar geriye doğru uzandı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Söylediklerini tekit etmek isteyen dudaklar birleşti.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Söylediklerini tekit etmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dudaklar birleşti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Söylediklerini tekit etmek isteyen dudaklar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Söylediklerini tekit etmek isteyen dudaklar birleşti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *-Ve aşk ne kadar ateşlidir!-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Heyhat, saadet dedikleri el, insanları okşamakta pek hasistir.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Heyhat” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Saadet dedikleri el” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İnsanları okşamakta” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Pek hasistir.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Saadet dedikleri el pek hasistir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İnsanı okşamakta pek hasistir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yalnız gülümsemek ve sevişmek için yaratıldıklarını sanan bu gençler de o elin mukadder tokadını yemekte geç kalmadılar.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yalnız gülümsemek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız sevişmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız gülümsemek için yaratıldıklarını sanan bu gençler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yalnız sevişmek için yaratıldıklarını sanan bu gençler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“O elin mukadder tokadını yemekte” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geç kalmadılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız gülümsemek için yaratıldıklarını sanan bu gençler o elin mukadder tokadını yemekte geç kalmadılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yalnız sevişmek için yaratıldıklarını sanan bu gençler o elin mukadder tokadını yemekte geç kalmadılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Evlenmişler, birbirlerinin olmuşlardı.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadeler kendi başına bağımsız bir anlam ifade ettikleri için kategorematiktir.

“Evlenmişler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birbirlerinin olmuşlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bahtiyardılar.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bahtiyarlıklarını bulundukları yerde hapsetmek istemediler.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bulundukları yerde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bahtiyarlıklarını hapsedmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bahtiyarlıklarını hapsedmek istemediler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bahtiyarlıklarını bulundukları yerde hapsedmek istemediler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Onu her tarafa gösterebilmek için, bir gün, şehrin rıhtımında duran gemilerden birine binerek seyahate çıktılar.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Onu her tarafa gösterebilmek için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şehrin rıhtımında duran gemilerden birine” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gemilerden birine binerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şehrin rıhtımında duran gemilerden birine binerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Seyahate çıktılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu her tarafa gösterebilmek için, bir gün, şehrin rıhtımında duran gemilerden birine” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onu her tarafa gösterebilmek için, bir gün, şehrin rıhtımında duran gemilerden birine binerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onu her tarafa gösterebilmek için, bir gün, şehrin rıhtımında duran gemilerden birine binerek seyahate çıktılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gezdikleri yerde her gördükleri şeyin kendilerini sevindirmek için yaratıldığını sanıyorlardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gezdikleri yerde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Her gördükleri şeyin” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendilerini sevindirmek için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendilerini sevindirmek için yaratıldığını” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kendilerini sevindirmek için yaratıldığını sanıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gezdikleri yerde her gördükleri şeyin” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gezdikleri yerde her gördükleri şeyin kendilerini sevindirmek için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gezdikleri yerde her gördükleri şeyin kendilerini sevindirmek için yaratıldığını” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gezdikleri yerde her gördükleri şeyin kendilerini sevindirmek için yaratıldığını sanıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Deniz onlara bir aşk masalı, ormanlar bir vefakârlık hikâyesi anlatıyordu.*

Bağımlı sıralı cümledir. Sıralı cümlelerin oluşturan ifadeler bağımsız anlama sahip, basit yapılı ve kategorematiktir.

“Deniz onlara bir aşk masalı anlatıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ormanlar onlara bir vefakarlık hikâyesi anlatıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bilhassa engini çok seviyorlardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bazı yerlerde erkeğin gözleri gibi lacivertleşen sular, bazı yerlerde her ikisinin kalpleri kadar berrak ve şeffaf oluyordu...*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bazı yerlerde erkeğin gözleri gibi lacivertleşen sular” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bazı yerlerde her ikisinin kalpleri kadar berrak oluyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bazı yerlerde her ikisinin kalpleri kadar şeffaf oluyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve dalgaların kıvrımlarındaki köpükler, sulara sürünerek uçan beyaz kuşlar gibiydi.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sulara sürünerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uçan beyaz kuşlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sulara sürünerek uçan beyaz kuşlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ve dalgaların kıvrımlarındaki köpükler beyaz kuşlar gibiydi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Lâkin bir gün, ufuklar karardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bir fırtına başladı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Öyle bir fırtına ki, tasvirini ancak herkesin kendi muhayyilesi yapabilir.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Geminin kaburgaları çatırdamaya başladığı zaman, birbirlerine sarıldılar.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Geminin kaburgaları çatırdamaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geminin kaburgaları çatırdamaya başladığı zaman” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Birbirlerine sarıldılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Gözlerini kapadılar...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ancak ertesi gün -kendilerini sahilin kumlarına uzanmış bularak yabani otlarla tedaviye çalışan zencilerin arasında- gözlerini açtılar.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ancak ertesi gün gözlerini açtılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendilerini sahilin kumlarına uzanmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendilerini sahilin kumlarına uzanmış bularak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yabani otlarla tedaviye çalışan zencilerin arasında” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve uzak kayalarda parçalanan enkazdan başka canlı bir şey göremediler.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ve uzak kayalarda parçalanan enkazdan başka” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Canlı bir şey göremediler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Zencilerin sahilden epey içeride olan köylerinde birkaç ay oturup, onların dillerini öğrenmeye başlayınca anladılar ki, burası Afrika'nın en kimsesiz yerlerindendir ve on sekiz seneden beri hiçbir beyaz adam uğramamıştır.*

Burada temel yargı bildiren üç ifade vardır. Bu ifadelerden ilki sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Zencilerin sahilden epey içeride olan köylerinde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biraz ay oturup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zencilerin sahilden epey içeride olan köylerinde birkaç ay oturup” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onların dillerini öğrenme” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onların dillerini öğrenmeye başlayınca” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onların dillerini öğrenmeye başlayınca anladılar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zencilerin sahiliden epey içerde olan köylerinde birkaç ay oturup, onların dillerini öğrenmeye başlayınca anladılar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ve üçüncü ifadeler basit yapılı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Burası Afrika'nın en kimsesiz yerlerindendir.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“On sekiz seneden beri hiçbir beyaz adam uğramamıştır.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ara sıra sahilde balık tutmaya giden kafileler tekrar söylediler ki, o denizde şimdiye kadar uzaktan geçen bir gemi bile gözlerine ilişmemiştir.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, (-ki’li bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ara sıra sahilde balık tutmaya giden kafileler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tekrar söylediler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uzaktan geçen bir gemi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O denizde şimdiye kadar bir gemi gözlerine ilişmemiştir.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve artık hissettiler ki -fırtına kendilerini baygın olarak kıyıya attığı zaman- vahşileri orada bulunduran tesadüfe minnettar olmaktan başka yapılacak şey yoktur.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, (-ki’li bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ve artık hissettiler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fırtına kendilerini baygın olarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kıyıya attığı zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fırtına kendilerini baygın olarak kıyıya attığı zaman” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Vahşileri orada bulunduran tesadüf” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vahşileri orada bulunduran tesadüfe minnettar olmaktan başka” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yapılacak şey yoktur.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vahşileri orada bulunduran tesadüfe minnettar olmaktan başka yapılacak şey yoktur.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Erkek: "Mademki beraberiz" dedi, "ve birbirimizi seviyoruz, yaşayışımızın herhangi bir yerde olması bizim saadetimizi bozmamalı!"*

Bu ifadelerin ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadedir. Bileşik yapı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Mademki beraberiz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Erkek: "Mademki beraberiz" dedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade kategorematiktir:

“Ve birbirimizi seviyoruz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Yaşayışımızın herhangi bir yerde olması” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bizim saadetimizi bozmamalı!” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yaşayışımızın herhangi bir yerde olması bizim saadetimizi bozmamalı!” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat kadın hastaydı...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Evet, kadın hastaydı.*

Bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Günden güne eriyor, sararıyordu.*

Virgülle sıralanmış olan bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Günden güne eriyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Günden güne sararıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Nasıl bazı ağaçlar yerleri değiştirildiği zaman -usta bir bahçıvan elinde bile olsalar- yaşayamazlarsa, genç kadın da burada yaşayamayacaktı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bazı ağaçlar yerleri değiştirildiği zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nasıl bazı ağaçlar yerleri değiştirildiği zaman yaşayamazlarsa” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ağaçlar usta bir bahçıvan elinde bile olsalar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kadın da burada yaşayamayacaktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nasıl bazı ağaçlar yerleri değiştirildiği zaman -usta bir bahçıvan elinde bile olsalar- yaşayamazlarsa” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Erkek bütün kudretiyle çalıştığı, vasıtasızlık içinde bütün çarelere başvurduğu hâlde, bunun önüne geçemeyeceğini anlıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Erkek bütün kudretiyle çalıştığı hâlde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Erkek vasıtasızlık içinde bütün çarelere başvurduğu hâlde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunun önüne geçemeyeceğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunun önüne geçemeyeceğini anlıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Erkek bütün kudretiyle çalıştığı hâlde bunun önüne geçemeyeceğini anlıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Erkek vasıtasızlık içinde bütün çarelere başvurduğu hâlde bunun önüne geçemeyeceğini anlıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Onu, sert kokular dağıtan ağaçlar arasında, berrak sulu nehirlerin kenarında gezdiriyor; geceleri, yalnız Afrika'ya mahsus olan parlak ay ışığı altında onun,*

mavimtırak damarlarıyla bir istiridye kabuğuna benzeyen kulaklarına, yaşamayı tatlı gösterecek, şarkılar söylüyordu.

Burada temel iki ayrı ifade vardır. Noktalı virgülle ayrılan bu ifadeler, bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapıya sahip oldukları için daha basit parçalarına ayrılabilirler:

“Onu gezdiriyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sert kokular dağıtan ağaçlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu, sert kokular dağıtan ağaçlar arasında gezdiriyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onu berrak sulu nehirlerin kenarında gezdiriyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız Afrika’ya mahsus olan parlak ay ışığı altında” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onun mavimtırak damarlarıyla bir istiridye kabuğuna benzeyen kulakları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yaşamayı tatlı gösterecek şarkılar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yaşamayı tatlı gösterecek şarkılar söylüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yalnız Afrika’ya mahsus olan parlak ay ışığı altında yaşamayı tatlı gösterecek şarkılar söylüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yalnız Afrika’ya mahsus olan parlak ay ışığı altında onun, mavimtırak damarlarıyla bir istiridye kabuğuna benzeyen kulaklarına şarkılar söylüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onun, mavimtırak damarlarıyla bir istiridye kabuğuna benzeyen kulaklarına, yaşamayı tatlı gösterecek, şarkılar söylüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat hepsi neticesizdi ve kadının bir sene daha ömrü olmadığı muhakkaktı.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. İfadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğu için kategorematiktir:

“Fakat hepsi neticesizdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade bağımlı anlama sahip olduğu için sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kadının bir sene daha ömrü olmadığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadının bir sene daha ömrü olmadığı muhakkaktı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *O zaman, bu kısa müddette kadına saadet verebilmek için çareler düşündü, aklına viyolonsel geldi.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. İfadelerden ilki bağımlı anlama sahip olduğu için sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kısa müddette kadına saadet verebilmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O zaman, çareler düşündü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip olduğu için kategorematiktir:

“Aklına viyolonsel geldi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Belki çalgısı olsaydı o, bu kadar üzülmeyecekti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Belki çalgısı olsaydı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O, bu kadar üzülmeyecekti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve bir gün, maun ağacından haftalarca uğraşarak yaptığı viyolonselle geldi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ve bir gün geldi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Haftalarca uğraşarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Maun ağacından haftalarca uğraşarak yaptığı viyolonselle” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *"Sevgilim" dedi, "hayatımız çok yalnız geçiyor. Bak, sana bir arkadaş daha getirdim. Seni bir zamanlar bunu çalmaktan menettiğim için ne kadar bedbaht olduğumu bilsen..."*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir:

"Sevgilim" dedi" (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

"Hayatımız çok yalnız geçiyor." (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

"Bak" (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

"Bak, sana bir arkadaş daha getirdim." (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

"Bir zamanlar bunu çalmak" (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

"Menettiğim için" (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

"Seni bir zamanlar bunu çalmaktan menettiğim için" (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

"Ne kadar bedbaht olduğumu bilsen..." (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sonra sıkılarak ilave etti:*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

"Sonra sıkılarak" (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

"İlave etti." (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *"Hem bana da öğretmeni rica edeceğim."*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

"Bana da öğretmeni" (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

"Rica edeceğim." (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Genç kadının soluk yüzünde, batan güneşte görülen bir kırmızılık belirdi.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Genç kadının soluk yüzünde bir kırmızılık belirdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Batan güneşte” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Güneşte görülen” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Batan güneşte görülen bir kırmızılık” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Titreyen dudaklarıyla: "Ben öleceğim" dedi, "ve sen, başucumda viyolonsel çalarak vaadini yerine getireceksin..."*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Titreyen dudaklarıyla” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ben öleceğim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“"Ben öleceğim" dedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ve sen, başucumda viyolonsel çalarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vaadini yerine getireceksin...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Öğrenmeye başladıktan pek az sonra, ufak parçaları çalabiliyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir. Bileşik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Öğrenmeye başladıktan pek az sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ufak parçaları çalabiliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kadın, hayvan derileri üzerine yazdığı notaları buna meşk ettiriyor, bu da onları alarak yabani ormanda saatlerce çalışıyordu.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip olduğu için sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olan bu ifadeler daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kadın, buna meşk ettiriyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hayvan derileri üzerine yazdığı notaları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu da onları alarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yabani ormanda saatlerce çalışıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu da onları alarak saatlerce çalışıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Öğrendiği parçayı akşam üzerleri latif üstadına tekrar ederken onun ağzından çıkacak bir takdir sayhası kendisine en büyük iç genişliğini verirdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Öğrendiği parçayı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Akşam üzerleri latif üstadına tekrar ederken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Öğrendiği parçayı akşam üzerleri latif üstadına tekrar ederken” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onun ağzından çıkacak bir takdir sayhası” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisine en büyük iç genişliğini verirdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onun ağzından çıkacak bir takdir sayhası kendisine en büyük iç genişliğini verirdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kadın da ara sıra çalışıyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ve o zaman bu şekilsiz alet, bu at kıllarından yapılan yay, başka bir dünyanın seslerini genç erkeğin kulaklarına, oradan ruhuna götürürdü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ve o zaman bu şekilsiz alet, bu at kıllarından yapılan yay” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başka bir dünyanın seslerini genç erkeğin kulaklarına, oradan ruhuna götürürdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bir gün kadın: "Bak, bu 'Sonbahar Şarkısı'dır" dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik ifade) daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bak, bu 'Sonbahar Şarkısı'dır” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir gün kadın: "Bak, bu 'Sonbahar Şarkısı'dır" dedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ve nağmeleri insanın içine görünmez mayiler halinde akan bir besteyi bitirdikten sonra:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ve nağmeleri bir besteyi bitirdikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Görünmez mayiler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İnsanın içinde görünmez mayiler halinde akan bir besteyi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *"İşte" dedi, "ölürken senden bunu isteyeceğim."*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik ifade) daha basit parçalarına ayrılabilir.

“"İşte" dedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Senden bunu isteyeceğim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ölürken senden bunu isteyeceğim” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Erkek: "Ver" dedi, "çalışayım..."*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik ifade) daha basit parçalarına ayrılabilir.

“"Ver" dedi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çalışayım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *"Hayır, bunu son günümün yaklaştığını hissettiğim zaman vereceğim..."*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Hayır” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Son günümün yaklaştığını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hissettiğim zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Son günümün yaklaştığını hissettiğim zaman” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bunu vereceğim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve başka bir notayı uzattı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bazan üzüntülerin uzattığı, bazan yalancı bir sevincin kısalttığı günler çok çabuk geçti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bazan üzüntülerin uzattığı günler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bazan yalancı bir sevincin kısalttığı günler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çok çabuk geçti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bazan üzüntülerin uzattığı günler çok çabuk geçti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bazan yalancı bir sevincin kısalttığı günler çok çabuk geçti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ve kadın artık ayakta duramayacak kadar eridi.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ve kadın eridi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Artık ayakta duramayacak kadar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ve kadın artık ayakta duramayacak kadar eridi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gözlerinin esmerleşen kenarlarında, beyaz dudaklarında ölümün tayf halinde dolaştığını genç erkek görüyordu.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gözlerinin esmerleşen kenarlarında” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ölümün tayf halinde dolaştığını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerinin esmerleşen kenarlarında ölümün tayf halinde dolaştığını genç erkek görüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Beyaz dudaklarında ölümün tayf halinde dolaştığını genç erkek görüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Genç erkek görüyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Belki, evet, belki iki üç günlük ömrü vardı.*

Bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Fakat hâlâ "Sonbahar Şarkısı"nı vermemişti.*

Basit yapıdaki bu ifade bağımsız anlama sahiptir. Kategorematik ifade olarak değerlendirilmelidir.

- *Birkaç defa, üzerlerinde nota yazılı olan derileri karıştırırken, eline geçen bu şarkıyı bir türlü öğretmiyordu.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Üzerlerinde nota yazılı olan deriler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Derileri karıştırırken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Üzerinde nota yazılı olan derileri karıştırırken” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eline geçen bu şarkıyı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir türlü öğretmiyordu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eline geçen bu şarkıyı bir türlü öğretmiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Üzerlerinde nota yazılı olan derileri karıştırırken, eline geçen bu şarkıyı bir türlü öğretmiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ölümün bu kadar yakınında dolaştığından ihtimal ki haberi yoktu.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ölümün bu kadar yakınında dolaştığından” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İhtimal ki haberi yoktu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ölümün bu kadar yakınında dolaştığından ihtimal ki haberi yoktu.” (bağımlı anlam)

- (sinkategorematik ifade)

- *Genç adam onun son istediğini yerine getirememekten korkuyordu:*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Genç adam korkuyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onun son istediğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yerine getirememekten” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onun son istediğini yerine getirememekten” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Genç adam onun son istediğini yerine getirememekten korkuyordu.” (bağımlı anlam)

- (sinkategorematik ifade)

- *Ya kadın birdenbire ölüverirse?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *O zaman bu şarkıyı çalamayacaktı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ve göğsünün üst tarafında pürüzlü bir cismin ağır ağır gezindiğini hissediyordu.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Pürüzlü bir cismin ağır ağır gezindiğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Pürüzlü bir cismin ağır ağır gezindiğini hissediyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Notayı istemek imkânsızdı.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Notayı istemek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Notayı istemek imkânsızdı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bu, hastaya ömrünün sonuna geldiğini belli etmek olacaktı.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ömrünün sonuna geldiğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Belli etmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ömrünün sonuna geldiğini belli etmek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu, hastaya ömrünün sonuna geldiğini belli etmek olacaktı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir tek isteği, onun son günlerinin müsterih geçmesi olduğu halde, bu nasıl yapılabilirdi?*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir tek isteği, onun son günlerinin müsterih geçmesi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir tek isteği, onun son günlerinin müsterih geçmesi olduğu hâlde” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu nasıl yapılabilirdi?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Nihayet bir gün, gene başka bir besteyi uzatırken, kadının başı kucığına sessizce düşüverdi:*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Nihayet bir gün, kadının başı kucığına sessizce düşüverdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nihayet bir gün, gene başka bir besteyi uzatırken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nihayet bir gün, gene başka bir besteyi uzatırken, kadının başı kucığına sessizce düşüverdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bayılmıştı..*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Erkek etrafa koştu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bir toprak çanaktan yüzüne sular serpti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *O, gözlerini açar açmaz kuru otlardan ibaret olan yastığının altından "Sonbahar Şarkısı"nı çekerek: "Al" dedi, "ve çabuk öğren. Korkuyorum ki, vakit az kaldı!"*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gözlerini açar açmaz” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Kuru otlardan ibaret olan yastığının altından” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“"Sonbahar Şarkısı"nı çekerek.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“O, gözlerini açar açmaz kuru otlardan ibaret olan yastığının altından "Sonbahar Şarkısı"nı çekerek.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“"Al"” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“"Al" dedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Ve çabuk öğren.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Korkuyorum” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Vakit az kaldı!” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Korkuyorum ki, vakit az kaldı!” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Erkek yabani ormana koştu, deriyi bir baobap ağacının gövdesine ilâştirerek çalışmaya başladı.*

Virgülle sıralanan bu ifadeleri ayrı ayrı değerlendirildiğinde, ilk ifadenin bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifade olduğu görülmektedir:

“Erkek yabani ormana koştu.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Deriyi bir baobap ağacının gövdesine ilâştirerek” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Çalışmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Saatler geçti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Akşam oldu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Elinde viyolonsel ve nota ile kulübeye koşan erkek, ağlıyordu, içinde sönmez bir acı vardı.*

Virgülle sıralanan bu ifadeleri ayrı ayrı değerlendirildiğinde, iki ifadenin de bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifade olduğu anlaşılmaktadır:

“Elinde viyolonsel ve nota ile kulübeye koşan erkek” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Ağlıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Elinde viyolonsel ve nota ile kulübeye koşan erkek, ağlıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“İçinde bir acı vardı.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Sönmez bir acı” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“İçinde sönmez bir acı vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Ya öldüyse, diyordu, ya yetişemediysem!*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ya öldüyse” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Ya öldüyse, diyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Ya yetişemediysem!” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Ya yetişemediysem! Diyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Kulübeden içeri girince, yatakta, gözlerini kapıya dikerek kendisini bekleyen genç kadının yüzünde bir gülümseme dolaştı, elini uzattı...*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip olduğu için sinkategoremattiktir. Bileşik yapıda olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kulübeden içeri girince” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Gözlerini kapıya dikerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisini bekleyen genç kadının” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kadının yüzünde bir gülümseme” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç kadının yüzünde bir gülümseme dolaştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kulübeden içeri girince genç kadının yüzünde bir gülümseme dolaştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yatakta, gözlerini kapıya dikerek kendisini bekleyen genç kadının yüzü” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yatakta, gözlerini kapıya dikerek kendisini bekleyen genç kadının yüzünde bir gülümseme dolaştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Bu ifadelerden ikincisi bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Elini uzattı...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Elini uzattı ve erkek o eli yakalayıp sakallarından süzülen yaşlara sürerek öperken, kadının gözleri tekrar kapandı.*

Burada bağlaçla bağlanmış iki ayrı temel ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Elini uzattı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Erkek o eli yakalayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sakallarından süzülen yaşlara” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yaşlara sürerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Erkek o eli sakallarından süzülen yaşlara sürerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Erkek o eli sakallarından süzülen yaşlara sürerek öperken” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Erkek o eli yakalayıp sakallarından süzülen yaşlara sürerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Erkek o eli yakalayıp sakallarından süzülen yaşlara sürerek öperken” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Erkek o eli öperken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Erkek o eli yakalayıp öperken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadının gözleri tekrar kapandı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Erkek o eli öperken kadının gözleri tekrar kapandı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Erkek o eli yakalayıp öperken kadının gözleri tekrar kapandı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Erkek o eli sakallarından süzülen yaşlara sürerek öperken kadının gözleri tekrar kapandı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kadın ölmüştü.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ve erkek bunu hissetti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *O zaman deli gibi viyolonsele sarılarak çalmaya başladı.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Deli gibi viyolonsele sarılarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çalmaya başladı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *"Sonbahar Şarkısı"nı ona duyurmak istiyordu.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“"Sonbahar Şarkısı"nı ona duyurmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“"Sonbahar Şarkısı"nı ona duyurmak istiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Dikkatle baktı, kadının gözleri açılacak mı diye baktı.*

Virgülle sıralanmış olan bu ifaderin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“Dikkatle baktı.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

İkinci ifade sinkategoremattiktir:

“Kadının gözleri açılacak mı diye baktı.”

- *Hayır, açılmıyordu.*

Bu ifadeler kategoremattiktir:

“Hayır” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Açılmıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Sevgilisinin son isteğini yerine getirememekten doğan bir yeisle yayına daha şiddetle bastı ve parmakları daha içten oynadı.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağlaçla birbirine bağlanmıştır. İlk ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategoremattiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sevgilisinin son isteğini yerine getirememek” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Doğan bir yeis” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Sevgilisinin son isteğini yerine getirememekten doğan bir yeisle” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Yayına daha şiddetle bastı.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip, basit yapıda olan kategoremattik bir ifadedir:

“Parmakları daha içten oynadı.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Onun kulübenin civarından uzaklaşmadığını zannettiği ruhuna bu sesi yetiştirebilmek için hırsıyla çalışıyordu.*

Sinkategoremattik olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir. Bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Onun kulübenin civarından uzaklaşmadığını” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Zannettiği ruhuna” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onun kulübenin civarından uzaklaşmadığını zannettiği ruhuna” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu sesi yetiştirebilmek için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onun kulübenin civarından uzaklaşmadığını zannettiği ruhuna bu sesi yetiştirebilmek için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hırsla çalışıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Gözleri, yatakta gülümseyerek yatan ölüye dikilmişti.*

Sinkategorematik olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir. Bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Gözleri ölüye dikilmişti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yatakta gülümseyerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yatan ölü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yatakta gülümseyerek yatan ölü” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *"İşitmiyor musun, bak, ne kadar aşkla çalışıyorum, ne kadar güzel çalışıyorum, işitmiyor musun?" demek istiyordu.*

İç içe bileşik olan bu ifade sinkategorematiktir.

- *O zamana kadar bu kulübede çalınan viyolonsel, vahşileri alakadar etmezdi.*

Sinkategorematik olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir. Bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir.

“O zamana kadar bu kulübede çalınan viyolonsel” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vahşileri alakadar etmezdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Fakat şimdi bu şarkı, genç adamın kalbinden ıstırap ve hıçkırık halinde viyolonselin tellerine dökülen bu beste, onları da şaşırttı, donuk hassasiyetlerine kadar işledi ve hepsi koşarak kulübenin etrafına toplandılar.*

Burada üç ayrı temel ifade vardır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Fakat şimdi bu şarkı onları da şaşırttı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç adamın kalbinden ıstırap halinde viyolonselın tellerine dökülen bu beste” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç adamın kalbinden hıçkırık halinde viyolonselın tellerine dökülen bu beste” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genç adamın kalbinden ıstırap halinde viyolonselın tellerine dökülen bu beste onları da şaşırttı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Genç adamın kalbinden hıçkırık halinde viyolonselın tellerine dökülen bu beste onları da şaşırttı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onları da şaşırttı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Donuk hassasiyetlerine kadar işledi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Hepsi kulübenin etrafına toplandılar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hepsi koşarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hepsi koşarak kulübenin etrafına toplandılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Şimdi kapıda birbirinin üstüne çıkarak çalgıyı dinleyen zenciler, siyah bir üzüm salkımını andırıyordu.*

Bağımlı anlama sahip olan bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Şimdi kapıda birbirinin üstüne çıkarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çalgıyı dinleyen zenciler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şimdi kapıda birbirinin üstüne çıkarak çalgıyı dinleyen zenciler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zenciler siyah bir üzüm salkımını andırıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Annelerinin yapraktan eteklerine sarılan küçük çocuklar bile susmuşlardı.*

Sinkategorematik olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir. Bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Annelerinin yapraktan eteklerine sarılan küçük çocuklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Küçük çocuklar susmuşlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ve kulübenin önü ağlayan zencilerle -evet bu bir mucizeydi ve hepsi birden ağlıyorlardı-bir arı kovanının ağzına benziyordu.*

Bağımlı anlama sahip olan bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ve bir kulübenin önü arı kovanına benziyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağlayan zencilerle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Ara cümlede bağlaçla bağlanmış iki ayrı ifade vardır ve ikisi de bağımsız anlama sahip, kategorematik ifadelerdir:

“Evet bu bir mucizeydi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hepsi birden ağlıyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Genç adam, çalgısıyla beraber toprağın üstüne baygın yuvarlanıncaya kadar çaldı.*

Sinkategorematik olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir. Bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Genç adam çaldı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çalgısıyla beraber toprağın üstüne baygın yuvarlanıncaya kadar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İki gün sonra ayılınca, vahşiler, kendisini ormana, her zaman viyolonsel çaldığı bir ağacın altına götürdüler.*

Bağımlı anlama sahip olan bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İki gün sonra ayılınca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vahşiler, kendisini ormana, bir ağacın altına götürdüler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Her zaman viyolonsel çaldığı bir ağacın altına” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vahşiler, kendisini ormana, her zaman viyolonsel çaldığı bir ağacın altına götürdüler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Burada taze bir mezar vardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *İşte bu genç adam, sağlığında dinletemediği parçayı karısının ruhuna duyurabilmek için, bu mezarın başında, senelerden beri viyolonselini çalar.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İşte bu genç adam, sağlığında dinletemediği parçayı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karısının ruhuna duyurabilmek için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşte bu genç adam, sağlığında dinletemediği parçayı karısının ruhuna duyurabilmek için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu mezarın başında, senelerden beri viyolonselini çalar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

4.1.3. Bir Orman Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfadeler

- *"Orman bizim her şeyimizdir delikanlı, anamız, babamız, evimiz.. diye, yanımda oturan ihtiyar anlatmaya başladı.*

İç içe bileşik cümledir. Daha basit parçalara ayrılabilir. Bu hâliyle bağımlı anlama sahip, sinkategorematiktir.

“Orman bizim her şeyimizdir delikanlı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Anamız, babamız, evimiz..” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orman bizim her şeyimizdir delikanlı, anamız babamız, evimiz..” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yanımda oturan ihtiyar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Anlatmaya başladı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yanımda oturan ihtiyar anlatmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Alacakaranlık gittikçe artıyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Alacakaranlık artıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Alacakaranlık gittikçe” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Alacakaranlık gittikçe artıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Güneş, aşağılarda uzanan ovoidan tamamen çekilmişti.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Aşğılarda uzanan ova” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Güneş, tamamen çekilmişti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Güneş, aşğılarda uzanan ovoidan tamamen çekilmişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yalnız arkamızdaki büyük ormanda, ağaçların üstüne atılmış kırmızı bir çuha gibi rüzgârı hafif hafif kırırdıyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Yalnız arkamızdaki büyük ormanda rüzgârlarla hafif hafif kırırdıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağaçların üstüne atılmış kırmızı bir çuha gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağaçların üstüne atılmış kırmızı bir çuha gibi rüzgârla hafif hafif kıpırdıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Biraz sonra büsbütün kayboldu.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Ve o anda her şey değişiverdi.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Şimdiye kadar yaşayan, kımıldayan, ses çıkaran ova artık ölüydü ve beyaz, ince bir sisle örtülmeye başlamıştı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Şimdiye kadar yaşayan ova” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şimdiye kadar kımıldayan ova” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şimdiye kadar ses çıkaran ova” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şimdiye kadar yaşayan ova artık ölüydü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şimdiye kadar kımıldayan ova artık ölüydü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şimdiye kadar ses çıkaran ova artık ölüydü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Artık ölüydü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Beyaz bir sisle örtülmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İnce bir sisle örtülmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Beyaz bir sisle örtülmeye başlamıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İnce bir sisle örtülmeye başlamıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Buna karşılık orman canlanıyordu.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Sabahtan beri ancak mırıltıları duyulabilen ağaçlar konuşuyorlar, bağıyorlar, sallanıyor ve ellerini birbirine uzatıyorlardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Mırıltıları duyulabilen ağaçlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağaçlar konuşuyorlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağaçlar bağıyorlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağaçlar sallanıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sabahtan beri ancak mırıltıları duyulabilen ağaçlar konuşuyorlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sabahtan beri ancak mırıltıları duyulabilen ağaçlar bağıyorlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sabahtan beri ancak mırıltıları duyulabilen ağaçlar sallanıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ellerini birbirine uzatıyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sabahtan beri ancak mırıltıları duyulabilen ağaçlar ellerini birbirlerine uzatıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yalnız ağaçlar değil, yerdeki otlar, kuru yapraklar, çalılar, ağaçların gövdesine sarılan sarmaşık soyundan nebatlar, hatta kahverengi mantarlarla koyu yeşil yosunlar bile canlanmıştı.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yalnız ağaçlar değil, yerdeki otlar bile canlanmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız ağaçlar değil, kuru yapraklar bile canlanmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız ağaçlar değil, çalılar bile canlanmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız ağaçlar değil, ağaçların gövdesine sarılan sarmaşık soyundan nebatlar bile canlanmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ağaçların gövdesine sarılan sarmaşık soyundan nebatlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kahverengi mantarlarla koyu yeşil yosunlar bile canlanmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Gürültülü bir kımıldama, bir ses kargaşalığı ormanın kenarlarından dışarı dökülüyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir ve bileşik yapılı olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gürültülü bir kımıldama” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir ses kargaşalığı ormanın kenarlarından dışarı dökülüyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gürültülü bir kımıldama ormanın kenarlarından dışarı dökülüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gürültülü bir kımıldama, bir ses kargaşalığı ormanın kenarlarından dışarı dökülüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Arkamızda büyük bir şehir gerinerek uyanıyor zannediyordum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Arkamızda büyük bir şehir uyanıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Büyük bir şehir gerinerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Büyük bir şehir uyanıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkamızda büyük bir şehir uyanıyor zannediyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gerinerek uyanıyor zannediyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Birden bir işaret almışlar gibi, bu ahenge hayvanlar da karışverişiler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Birden bir işaret almışlar gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu ahenge hayvanlar da karıştıverdiler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kuş haykırıışları, ulumalar, acele koşan ayakların altında kırılan dalların sesi birbirini kovalıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kuş haykırıışları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Acele koşan ayakların altında” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kırılan dalların sesi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Acele koşan ayakların altında kırılan dalların sesi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Birbirini kovalıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ara sıra ovaya kadar uzanarak oradaki mutlak sessizliği bile yırtan acı ve keskin bir feryat, arkasından bir boğuşma gürültüsü ve uzun hırıltılar, bu karanlıkla beraber canlanan şehre korkunç bir mahiyet veriyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ara sıra ovaya kadar uzanarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oradaki mutlak sessizliği bile yırtan acı bir feryat” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oradaki mutlak sessizliği bile yırtan keskin bir feryat” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkasından bir boğuşma gürültüsü ve uzun hırıltılar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu karanlıkla beraber canlanan şehre” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Korkunç bir mahiyet veriyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ara sıra ovaya kadar uzanarak oradaki mutlak sessizliği bile yırtan acı ve keskin bir feryat, korkunç bir mahiyet veriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ara sıra ovaya kadar uzanarak oradaki mutlak sessizliği bile yırtan acı ve keskin bir feryat, bu karanlıkla beraber canlanan şehre korkunç bir mahiyet veriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arkasından bir boğuşma gürültüsü ve uzun hırıltılar, korkunç bir mahiyet veriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arkasından bir boğuşma gürültüsü ve uzun hırıltılar, bu karanlıkla beraber canlanan şehre korkunç bir mahiyet veriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Biraz ileride ön ayağıyla hırçın hırçın eşelenen atım kişnedi ve başını bana doğru çevirerek inler gibi sesler çıkardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ön ayağıyla hırçın hırçın eşelenen atım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biraz ileride atım kişnedi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başını bana doğru çevirerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İnler gibi sesler çıkardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Sonra tekrar otlamaya başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sonra tekrar başladı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sonra tekrar otlama” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Otlamaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yanımdaki ihtiyar, dirseklerini dizlerine dayamış oturuyor ve sigara içiyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yanımdaki ihtiyar oturuyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dirseklerini dizlerine dayamış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dirseklerini dizlerine dayamış oturuyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yanımdaki ihtiyar sigara içiyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yanımdaki ihtiyar, dirseklerini dizlerine dayamış oturuyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Buruşuk dudaklarının bir kenarından aşağı doğru sallanan bu küçük ateş, sakallarına tuhaf bir kırmızılık veriyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Buruşuk dudaklarının bir kenarından aşağı doğru sallanan bu küçük ateş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sakallarına tuhaf bir kırmızılık veriyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Sıkarak ufalttığı gözlerini ayaklarının ucuna, yahut yüzüme dikerek kırıştırıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ufalttığı gözlerini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sıkarak ufalttığı gözlerini” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ayaklarının ucuna dikerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ayaklarının ucuna dikerek kırıştırıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yüzüme dikerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yüzüme dikerek kırıştırıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sıkarak ufalttığı gözlerini ayaklarının ucuna, yahut yüzüme dikerek kırıştırıyordu.” (bağımlı anlam - (sinkategorematik ifade)

- *"Her şeyimiz, delikanlı, varımız yoğunuz ormandır bizim ..." diye devam etti.*

İç içe bileşik cümledir. Daha basit parçalara ayrılabilir. Bu hâliyle bağımlı anlama sahip, sinkategorematiktir.

“Her şeyimiz delikanlı, varımız yoğumuz ormandır bizim...” (bağımsız anlam) – (kateforematik ifade)

“Devam etti.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

- *Ormanı evimizden iyi tanırız, her ağaç bizim kahrımızı anamızdan çok çekmiştir.*

İki ayrı ifade de bağımsız anlama sahip, basit yapıli kateforematik ifadelerdir:

“Ormanı evimizden iyi tanırız” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Her ağaç bizim kahrımızı anamızdan çok çekmiştir.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

- *Köyümüz bir ormanın ortasındaaydı, etrafını ağaçlar bir duvar gibi sarmıştı.*

İki ayrı ifade de bağımsız anlama sahip, basit yapıli kateforematik ifadelerdir:

“Köyümüz bir ormanın ortasındaaydı” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Etrafını ağaçlar bir duvar gibi sarmıştı. (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

- *Biz onun dışında da dünya olduğunu bilmezdik bile.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkateforematiktir. Bileşik yapıli olduğui için daha basit parçalarına ayrılabilmeaktadır:

“Onun dışında da dünya olması” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Bilmezdik bile” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

- *Çocukken değneklerden yaptığımız kağınlara kuru yaprak doldurur, arabacılık oynardık.*

Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkateforematiktir. Bileşik yapıli olduğui için daha basit parçalarına ayrılabilmeaktadır:

“Çocukken değneklerden yaptığımız kağınlara” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Kuru yapraklar doldururduk.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Çocukken değneklerden yaptığımız kağınlara kuru yaprak doldurur” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir:

“Arabacılık oynardık.” (bağımsız anlam) – (kategoremantik ifade)

- *Daha sonraları babalarımıza yardım etmeye özenir, kaybolan deve torumlarını aramak için en sık yerlere daldık.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir.

Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Babalarımıza yardım etmeye” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Babalarımıza yardım etmeye özenir” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Kaybolan deve torumları” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Deve torumlarını aramak” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kaybolan deve torumlarını aramak” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“En sık yerlere daldık.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kaybolan deve torumlarını aramak için en sık yerlere daldık.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Orada kaybolmamız mümkün değildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Orada kaybolmamız” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Mümkün değildi.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Orada kaybolmamız mümkün değildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Hiç bilmediğimiz yerlerde bile sıkıntı çekmeden yolumuzu bulurduk.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Hiç bilmediğimiz yerler” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Sıkıntı çekmeden” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Yolumuzu bulurduk” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Hiç bilmediğimiz yerlerde bile sıkıntı çekmeden yolumuzu bulurduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kırık dallar, devrilmiş kütükler bize yol gösterirdi.*

Basit yapıdaki bu ifade tek başına bir anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Hem insan kendi evinde kaybolur mu?*

Basit yapıdaki bu ifade tek başına bir anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Büyüdükçe ormanın, bizim için daha başka şeyler olduğunu da anladık: Sırtımızı o giydiriyor, karnımızı o doyuruyor, evimizin kerestesini o veriyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapıları olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ormanın bizim için daha başka şeyler olduğunu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ormanın, bizim için daha başka şeyler olduğunu da anladık:” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Büyüdükçe” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sırtımızı o giydiriyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karnımızı o doyuruyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Evimizin kerestesini o veriyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ormansız yaşamak!..*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bunu aklımıza getirmiyorduk bile...”*

Bu ifade kategorematiktir.

- *İhtiyar, kolumu tuttu.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Elleri titriyordu.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Kendisine bir şey olmuş gibiydi.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Küçük, dermansız gözleri yaş doluydu.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Buruşuk yüzünde birçok çizgiler daha belirmişti.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Bir şey söylemek istiyor, fakat tıkanır gibi oluyordu.*

İlk ifade bileşik yapıdır, bağımlı anlama sahip olduğu için sinkategorematiktir:

“Bir şey söylemek” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bir şey söylemek istiyor” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

İkinci ifade de bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir.

“Tıkanır gibi” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Fakat tıkanır gibi oluyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Yüzünden, ağzının kenarlarından, gözlerinden, hatta vücudunun her sarsıntısından dökülen bir acı beni sarıyor, kucaklıyordu.*

Bu bileşik ifade şu şekilde daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yüzünden dökülen bir acı” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bir acı beni sarıyor” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bir acı beni kucaklıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Yüzünden dökülen bir acı beni sarıyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Yüzünden dökülen bir acı beni kucaklıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Ağzının kenarlarından dökülen bir acı” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Ağzının kenarlarından dökülen bir acı beni sarıyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Ağzının kenarlarından dökülen bir acı beni kucaklıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Gözlerinden dökülen bir acı” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Gözlerinden dökülen bir acı beni sarıyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Gözlerinden dökülen bir acı beni kucaklıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Vücudunun her sarsıntısından dökülen bir acı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vücudunun her sarsıntısından dökülen bir acı beni sarıyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Vücudunun her sarsıntısından dökülen bir acı beni kucaklıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yüzünden, ağzının kenarlarından, gözlerinden, hatta vücudunun her sarsıntısından dökülen bir acı beni sarıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yüzünden, ağzının kenarlarından, gözlerinden, hatta vücudunun her sarsıntısından dökülen bir acı beni kucaklıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Nihayet, boğazını tıkayan bir şey varmış da onu fırlatmaya muvaffak olmuş gibi birdenbire ve bir haykırışa benzeyen bir sesle:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapıları olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Boğazını tıkayan bir şey” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Boğazını tıkayan bir şey varmış” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onu fırlatmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Muvaffak olmuş gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu fırlatmaya muvaffak olmuş gibi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir haykırış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir haykırışa benzeyen bir sesle” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Boğazını tıkayan bir şey varmış da onu fırlatmaya muvaffak olmuş gibi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Birdenbire ve bir haykırışa benzeyen bir sesle” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *"Delikanlı, bizim elimizden ormanımızı aldılar, bizi ormansız bıraktılar... Bizi bir tek ağaçsız bıraktılar!.." diye bağırdı.*

İç içe birleşik cümledir. Bu hâliyle sinkategorematiktir. Daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Delikanlı, bizim elimizden ormanımızı aldılar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizi ormansız bıraktılar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizi bir tek ağaçsız bıraktılar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“"Delikanlı, bizim elimizden ormanımızı aldılar, bizi ormansız bıraktılar... Bizi bir tek ağaçsız bıraktılar!.." diye bağırdı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sonra elini başına götürdü.*

Bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Kasketini geri iterek seyrek beyaz saçlarını yakaladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kasketini geri iterek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Seyrek beyaz saçlarını yakaladı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kasketini geri iterek seyrek beyaz saçlarını yakaladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Böylece bir müddet kaldı.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Ben onun içerisindeki vukuatı takip ediyor ve kurulması biten bir duvar saatinin rakkası gibi nasıl yavaş yavaş sükûnete geldiğini görüyordum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ben onun içerisindeki vukuatı takip ediyordum.” ifadesi bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

“Kurulması biten bir duvar saatinin rakkası gibi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yavaş yavaş sükûnete geldiğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yavaş yavaş sükûnete geldiğini görüyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Dudaklarım yakmaya başlayan cigarayı attı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapıya olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Dudaklarım cigarayı attı.” (bağımsız anlam) – (kategorematik ifade)

“Yakmaya başlayan cigarayı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Dudaklarım yakmaya başlayan cigarayı attı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sakalından külleri silkti ve yüzüme bakmadan, oldukça sakın bir sesle, şöyle anlattı:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapıya olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sakalından külleri silkti” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yüzüme bakmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oldukça sakın bir sesle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şöyle anlattı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *"Babalarımız dedelerimizden, biz de babalarımızdan ne gördükse onu yapıyor, tıpkı onlar gibi yaşıyorduk.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapıya olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Babalarımız dedelerimizden, biz de babalarımızdan ne gördükse” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu yapıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Babalarımız dedelerimizden, biz de babalarımızdan ne gördükse onu yapıyor”
(bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tıpkı onlar gibi yaşıyorduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bundan memnunduk.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Zaten yeryüzünde başka bir şeyin de olabileceğini bilmiyorduk ki memnun olmayalım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yeryüzünde başka bir şeyin de olabileceği” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zaten bilmiyorduk” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zaten yeryüzünde başka bir şeyin de olabileceğini bilmiyorduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Memnun olmayalım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zaten yeryüzünde başka bir şeyin de olabileceğini bilmiyorduk ki memnun olmayalım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bütün vazifemiz, bize verilen emanetleri oğullarımıza vermek, onlara da böyle yapmalarını söylemek zannediyorduk.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bize verilen emanetleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oğullarımıza vermek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün vazifemiz, bize verilen emanetleri oğullarımıza vermek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onlara da böyle yapmalarını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün vazifemiz, onlara da böyle yapmalarını söylemek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zannediyorduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün vazifemiz, bize verilen emanetleri oğullarımıza vermek, onlara da böyle yapmalarını söylemek zannediyorduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Dışarıdan gelecek bir elin bunların hepsini altüst edeceğini düşünmüyorduk bile...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Dışarıdan gelecek bir elin” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunların hepsini altüst edeceğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Düşünmüyorduk bile” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dışarıdan gelecek bir elin bunların hepsini altüst edeceğini düşünmüyorduk bile...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir gün hükümetin bir şirkete ormanın öbür başında işlemek müsaadesi verdiğini duyunca, ihtimal bunun ne demek olduğunu pek bilmediğimizden, hiç aldırış etmedik...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ormanın öbür başında işlemek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Müsaadesi verdiğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Duyunca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hükümetin bir şirkete ormanın öbür başında işlemek müsaadesi verdiğini” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hükümetin bir şirkete ormanın öbür ucunda işlemek müsaadesi verdiğini duyunca” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtimal bunun ne demek olduğunu” (bağımlı anlam) – (sinkategorematik ifade)

“Pek bilmediğimizden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç aldırış etmedik.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Fakat çok geçmeden ormanın öbür ucunda birbiri arkasına devrilen ağaçları, gittikçe büyüyen meydanları görünce nasıl bir tehlikenin yansıttığını fark eder*

gibi olduk; bu tehlikeyi gücümüzün yettiği kadar kendimizden uzak tutmaya çabaladık.

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Çok geçmeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ormanın öbür ucunda birbiri arkasına devrilen ağaçları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Büyüyen meydanları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Meydanları görünce” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gittikçe büyüyen meydanları görünce” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Nasıl bir tehlikenin yaşandığını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nasıl bir tehlikenin yaşandığını fark eder” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Nasıl bir tehlikenin yaşandığını fark eder gibi olduk” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gücümüzün yettiği kadar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu tehlikeyi kendimizden uzak tutmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu tehlikeyi kendimizden uzak tutmaya çabaladık” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu tehlikeyi gücümüzün yettiği kadar kendimizden uzak tutmaya çabaladık.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat ormana düşen bu yara, yavaş yavaş yayıldı, kökleşti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ormana düşen yara” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yavaş yavaş yayıldı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat ormana düşen bu yara, yavaş yavaş yayıldı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kökleşti” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ormana düşen yara kökleşti” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *En eski, en büyük ağaçlar, önünde bilmeden ürperdiğimiz, ceddimizmiş gibi çekindiğimiz ihtiyar gövdeler birbiri arkasına devriliyor, çıplak meydanlar gün günden artıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Önünde ürperdiğimiz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Önünde bilmeden ürperdiğimiz” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çekindiğimiz ihtiyar gövdeler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ceddimizmiş gibi çekindiğimiz ihtiyar gövdeler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“En eski ağaçlar birbiri arkasına devriliyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“En büyük ağaçlar birbiri arkasına devriliyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Önünde bilmeden ürperdiğimiz ihtiyar gövdeler birbiri arkasına devriliyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ceddimizmiş gibi çekindiğimiz ihtiyar gövdeler birbiri arkasına devriliyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çıplak meydanlar gün günden artıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Çocukluğumuzda güçbela aralarından geçebildiğimiz, güneşin bile giremediği kuytu, sıkı yerlerde şimdi kel birer meydan vardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Çocukluğumuzda güçbela aralarından geçebildiğimiz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Güneşin bile giremediği kuytu yerler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Güneşin bile giremediği sıkı yerler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şimdi kel birer meydan vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Güneşin bile giremediği kuytu, sıkı yerlerde şimdi kel birer meydan vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Üzerlerinde yalnız ezilmiş otlar, ufak yongalar görülen bir meydan..*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Sonra bu yara, işleyerek, büyüyerek bizim köyün baltalıklarına kadar dayandı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sonra bu yara, bizim köyün baltalıklarına kadar dayandı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu yaranın işleyerek köyün baltıklarına kadar dayanması” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu yaranın büyüyerek köyün baltıklarına kadar dayanması” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Biz buraya yabancı bir baltanın girmemesi için hep birden karşı koyduk.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Yabancı bir baltanın girmemesi için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hep birden karşı koyduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biz buraya yabancı bir baltanın girmemesi için hep birden karşı koyduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ne para, ne tehdit bizden ağaçlarımızı alamayacaktı.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Fakat şirket öyle dalavereler, dolaplar çevirdi ki, nihayet odunumuzu satamaz olduk.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Şirketin dalavereler çevirmesi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şirketin dolaplar çevirmesi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Odunumuzu satamaz olduk” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kerestemiz elimizde kaldı, yok pahasına gene şirkete verdik.*

Sıralı cümlelerin ikisi de bağımsız anlama sahip, kategorematik ifadelerdir:

“Kerestemiz elimizde kaldı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yok pahasına gene şirkete verdik.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Hatta işsizlikten bazı gençler şirkete baltacı girecek oldular, hepimiz olmaz dedik.*

Temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. İfadeler sinkategorematiktir:

“Hatta işsizlikten bazı gençler şirkete baltacı girecek oldular” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hepimiz olmaz dedik.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat nihayet ormanımızı parça parça elimizden almalarına razı geldik.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ormanımızı parça parça elimizden almalarına” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Razı geldik.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Delikanlı, biz köylü adamları.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Aklımız çok ilerisine ermez.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Şirket bize, bu ormanları son sistem işleteceğim, dedi.*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *Ormancılığın usulü budur, dedi.*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *Siz beceremiyorsunuz, dedi.*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *Belki doğru söylüyordu.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Fakat bu işteki geriliğimizden istifade ederek bizi eli böğründe bırakmak revayihak mıydı?*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İşteki geriliğimizden istifade ederek” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bizi eli böğründe bırakmak” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“İşteki geriliğimizden istifade ederek bizi eli böğründe bırakmak” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Fakat bu işteki geriliğimizden istifade ederek bizi eli böğründe bırakmak revayihak mıydı?” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Bizim cahilliğimizi, zavallılığımızı kesesini doldurmak için bahane yaptı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Keselerini doldurmak için” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bizim cahilliğimizi bahane yaptı.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bizim zavallılığımızı bahane yaptı.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bizim cahilliğimizi, zavallılığımızı kesesini doldurmak için bahane yaptı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Kendisiyle at yarıştıramayacağımızı biliyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“At yarıştıramayacağımızı” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Biliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kendisiyle at yarıştıramayacağımızı biliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Hiç insaf etmeden hepimizin canına okudu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Hiç israf etmeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hepimizin canına okudu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Artık çocukluğumuzun, delikanlılığımızın geçtiği yerlerde yüreğimiz sızlamadan dolaşamıyorduk.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Çocukluğumuzun geçtiği yerlerde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Delikanlılığımızın geçtiği yerlerde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yüreğimiz sızlamadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dolaşamıyorduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yüreğimiz sızlamadan dolaşamıyorduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gençliğimde kız kaçırdığım zaman arkasına sığınıp dört kişiyle dövüştüğüm bir ağaç vardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Gençliğimde kız kaçırdığım zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkasına sığınıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dört kişiyle dövüştüğüm bir ağaç” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkasına sığınıp dört kişiyle dövüştüğüm bir ağaç” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir ağaç vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkasına sığınıp dört kişiyle dövüştüğüm bir ağaç vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gençliğimde kız kaçırdığım zaman arkasına sığınıp dört kişiyle dövüştüğüm bir ağaç vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gövdesinde o zamandan kalma kurşun yaraları dururdu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“O zamandan kalma kurşun yaraları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gövdesinde dururdu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Onu devirirlerken uzakta durup baktım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Onu devirirlerken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uzakta durup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu devirirlerken baktım.” (bağımlı anlam) – (sinkategorematik ifade)

“Uzakta durup baktım.” (bağımlı anlam) – (sinkategorematik ifade)

- *Bir bacağımı, bir kolumu kesiyorlarmış gibi oluyordum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bir bacağımı kesiyorlarmış gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir kolumu kesiyorlarmış gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir bacağımı kesiyorlarmış gibi oluyordum.” (bağımlı anlam) – (sinkategorematik ifade)

“Bir kolumu kesiyorlarmış gibi oluyordum.” (bağımlı anlam) – (sinkategorematik ifade)

- *Ne gelir elden delikanlı?*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Gözümün yaşını silip ayaklarımı kuru otlarda sürüyerek uzaklaştım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Gözümün yaşını silip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ayaklarımı kuru otlarda sürüyerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözümün yaşını silip uzaklaştım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ayaklarımı kuru otlarda sürüyerek uzaklaştım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Her şey, her şey bitmişti artık...*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Hiçbirimizin yüzünde gülmek takati kalmamıştı...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Gülmek takati” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Takati kalmamıştı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Köy bile artık eski köy değildi.*

. Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Biz ihtiyarlar, onu tanımakta güçlük çekiyorduk.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Onu tanımakta” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biz ihtiyarlar güçlük çekiyorduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Etrafını ağaçtan duvarların çevirdiği, dünyadan uzak köy değildi bu...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Etrafını ağaçtan duvarların çevirdiği köy” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Etrafını ağaçtan duvarların çevirdiği köy değildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Dünyadan uzak köy değildi bu...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Şimdi kasaba yolunun kenarında, bir kulübede, yabancı biri şirketin amelesine yiyecek ve içecek satıyordu.*

. Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Bunlar da köy sokaklarında yıkılarak dolaşıyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bunlar da köy sokaklarında dolaşıyorlardı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köy sokaklarında yıkılarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunlar da köy sokaklarında yıkılarak dolaşıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat beş altı yüz ağaçlık bir parça, bir koru vardı ki, bütün köy, ölse burasını satmamaya, kaptırmamaya karar verdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Beş altı yüz ağaçlık bir parçanın var olması” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Beş altı yüz ağaçlık bir korunun var olması” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün köyün burasını satmaması” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün köyün burasını kaptırmaması” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün köyün ölse burasını satmaması” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün köyün ölse burasını kaptırmaması” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün köyün karar vermesi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Artık bununla geçinmeye çalışacaktık.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bununla geçinmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bununla geçinmeye çalışacaktık.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Çocuklar, babalarının anlattığı eski, büyük ve esrarlı ormanı burada bulmaya çalışacaklardı.*

Bağımsız anlama sahip ifadelerin bileşimiyle ortaya çıkan ifade, bunlara bağımlı olarak bir anlam ifade ettiğinden sinkategorematik bir ifadedir.

“Babalarının anlattığı eski ormanı” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Babalarının anlattığı büyük ormanı” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Babalarının anlattığı esrarlı ormanı” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Burada bulmaya” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Babalarının anlattığı eski ormanı burada bulmaya” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Babalarının anlattığı büyük ormanı burada bulmaya” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Babalarının anlattığı esrarlı ormanı burada bulmaya” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Burada bulmaya çalışacaklardı.” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

- *Bu, köye eski günlerinin bir yadigârıydı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kateğorematiktir.

- *Hiçbirimiz, ama hiçbirimiz buraya el sürdürmek istemiyorduk.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“El sürdürmek” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Hiçbirimiz, ama hiçbirimiz buraya el sürdürmek istemiyorduk.” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

- *Şirket de, galiba ileri gitmekten korktuğu, bizi darıltmayı da menfaatine uygun bulmadığı için, burayı elde etmeye pek hevesli görünmüyordu.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“İleri gitmekten” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Korktuğu için” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“İleri gitmekten korktuğu için” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Bizi darıltmayı da” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Menfaatine uygun bulmadığı için” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Bizi darılmayı da menfaatine uygun bulmadığı için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Burayı elde etmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şirket, hevesli görünmüyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şirket, burayı elde etmeye hevesli görünmüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat bunun uzun sürmeyeceğinden korkuyorduk.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bunun uzun sürmeyeceğinden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Korkuyorduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat bunun uzun sürmeyeceğinden korkuyorduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Nitekim öyle oldu, onların ağaçlarına son günlerde kurt düştüğünü, büyük ziyanlar verdiğini duymuştuk.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Nitekim öyle oldu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onların ağaçlarına son günlerde kurt düştüğünü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Büyük ziyanlar verdiğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Duymuştuk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onların ağaçlarına son günlerde kurt düştüğünü duymuştuk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Büyük ziyanlar verdiğini duymuştuk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Şirket, bunun altından kalkmak isteyecekti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapıya olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bunun altından kalkmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şirket, isteyecekti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunun altından kalkmak isteyecekti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir sabah, bizim koruya baltacıların girdiği haberi köyü dolaştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bizim koruya baltacıların girdiği” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Haberin köyü dolaşması” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizim koruya baltacıların girdiği haberi köyü dolaştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Herkes evinden çıkıyor, gene giriyor, komşuya koşuyor, sokaklarda şaşkın, acele gidip geliyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Herkes evinden çıkıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gene giriyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Komşuya koşuyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sokaklarda şaşkın gidip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sokaklarda acele gidip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sokaklarda şaşkın gidip geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sokaklarda acele gidip geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat bu şaşkınlık çok az sürdü.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Herkesi bir ağırlık, ümitsiz kararlar verdikleri zaman insanlara gelen bir ağırlık kaplayıverdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Herkesi bir ağırlık kaplayıverdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ümitsiz kararlar verdikleri zaman” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“İnsanlara gelen bir ağırlık” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Bir ağırlık kaplayıverdi.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Ümitsiz kararlar verdikleri zaman insanlara gelen bir ağırlık” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Ümitsiz kararlar verdikleri zaman insanlara gelen bir ağırlık kaplayıverdi.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Hepimiz, bulunduğu siperde son kurşunu atacağını, sonra orada muhakkak öleceğini bilen bir nefer gibi sakindik.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkateforematiktir. Bileşik yapıldığı için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bulunduğu siperde” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Son kurşunu atacağını” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Orada muhakkak öleceğini” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Bilen bir nefer gibi” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Son kurşunu atacağını bilen bir nefer gibi” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Orada muhakkak öleceğini bilen bir nefer gibi” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Hepimiz bir nefer gibi sakindik.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Hepimiz sonra orada muhakkak öleceğini bilen bir nefer gibi sakindik.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Hepimiz bulunduğu siperde son kurşunu atacağını bilen bir nefer gibi sakindik.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Tıpkı o nefer gibi, dudaklarımızın kenarında acı bir istihza vardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kateforematiktir.

- *Sansarın ağzındaki bir pilicin, yahut kesilmek üzere olan bir koyunun son çırpınışıydı bunlar, delikanlı...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sansarın ağzındaki bir pilicin son çırpınışları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kesilmek üzere” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kesilmek üzere olan bir koyun” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir koyunun son çırpınışları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kesilmek üzere olan bir koyunun son çırpınışları” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sansarın ağzındaki bir pilicin, yahut kesilmek üzere olan bir koyunun son çırpınışlarıydı bunlar, delikanlı...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Onlar da bunun faydası olmadığını belki çok iyi bilirler ama...”*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bunun faydası olmadığını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çok iyi bilirler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onlar da bunun faydası olmadığını belki çok iyi bilirler ama...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İhtiyar biraz durdu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Sert bir rüzgâr çıkmıştı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ormanın bütün dalları, bütün yaprakları ötüyor, haykırıyordu.*

Bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bu sesler fırtınalı bir denizin gürültüsüne benziyordu; ağaçlar büyük dalgalar gibi iniyor ve çıkıyorlardı.*

Bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ormanın üzerimize devrileceğini zannediyordum.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ormanın üzerimize devrileceğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zannediyordum.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ormanın üzerimize devrileceğini zannediyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Zaman zaman yükselip alçalan, mütemadiyen makamını değiştiren bu muazzam uğultu, ihtiyarın kelimelerini büyütüyor, kıvrıyor ve kendisiyle karıştırıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Zaman zaman yükselip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zaman zaman alçalan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zaman zaman yükselip alçalan bu muazzam uğultu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mütemadiyen makamını değiştiren bu muazzam uğultu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İhtiyarın kelimelerini büyütüyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İhtiyarın kelimelerini kıvrıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İhtiyarın kelimelerini kendisiyle karıştırıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zaman zaman yükselip alçalan bu muazzam uğultu, ihtiyarın kelimelerini büyütüyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zaman zaman yükselip alçalan bu muazzam uğultu, ihtiyarın kelimelerini kıvrıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zaman zaman yükselip alçalan bu muazzam uğultu, ihtiyarın kelimelerini kendisiyle karıştırıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mütemadiyen makamını değiştiren bu muazzam uğultu, ihtiyarın kelimelerini büyütüyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mütemadiyen makamını değiştiren bu muazzam uğultu, ihtiyaşın kelimelerini kıvrıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mütemadiyen makamını değiştiren bu muazzam uğultu, ihtiyaşın kelimelerini kendisiyle karıştırıyordu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zaman zaman yükselip alçalan, mütemadiyen makamını değiştiren bu muazzam uğultu, ihtiyaşın kelimelerini büyütüyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zaman zaman yükselip alçalan, mütemadiyen makamını değiştiren bu muazzam uğultu, ihtiyaşın kelimelerini kıvrıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Zaman zaman yükselip alçalan, mütemadiyen makamını değiştiren bu muazzam uğultu, ihtiyaşın kelimelerini kendisiyle karıştırıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Onun sözlerini, orkestra içindeki bir flütün diğer aletlerin sesinden ayırt edilmeyen sesi gibi karışık duyuyordum.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Onun sözlerini karışık duyuyordum” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Orkestra içindeki bir flütün diğer aletlerin sesinden ayırt edilmeyen sesi gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İhtiyaç devam etti:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *"Ta ne zamanlardan beri sesimizi çıkarmayıp içimize attığımız şeyler, hep birden uyandı; hepsinin acısını birden duyduk.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ta ne zamanlardan beri sesimizi çıkarmayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçimize attığımız şeyler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hep birden uyandı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hepsinin acısını birden duyduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ta ne zamanlardan beri sesimizi çıkarmayıp içimize attığımız şeyler, hep birden uyandı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ta ne zamanlardan beri sesimizi çıkarmayıp içimize attığımız şeylerin hepsinin acısını birden duyduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bu acı, gençleri, ihtiyarları, kadınları ve çocukları hep birden bir kurt sürüsü haline koymaya kâfi geldi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bu acı, gençleri bir kurt sürüsü hâline koymaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu acı, ihtiyarları bir kurt sürüsü hâline koymaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu acı, kadınları bir kurt sürüsü hâline koymaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu acı, çocukları bir kurt sürüsü hâline koymaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu acı, gençleri, ihtiyarları, kadınları ve çocukları hep birden bir kurt sürüsü hâline koymaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu acı kâfi geldi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Elimizde baltalar, sopalarla ormana daldık.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *İşçiler daha yeni başlıyorlardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bir tek ağaca el sürerlerse analarını belleyeceğimizi söyledik; durdular.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bir tek ağaca el sürerlerse” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Analarını belleyeceğimizi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Söyleme durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Durma durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Analarını belleyeceğimizi söyledik” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Analarını belleyeceğimizi söyledik; durdular” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Azlıktılar ve böyle bir şey beklemiyordular.*

Bağlaçla bağlanmış bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Derhal eşyalarını toplayarak ormanın kenarına çekildiler.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Derhal eşyalarını toplayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ormanın kenarına çekildiler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Derhal eşyalarını toplayarak ormanın kenarına çekildiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Biz de ağaçların altına, onlara karşı oturduk.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *İçimizden birini kasabaya, hükümetin bu işlere karışan memuruna yollayıp bekledik.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İçimizden birini kasabaya yollayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hükümetin bu işlere karışan memuruna” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçimizden birini kasabaya yollayıp bekledik.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hükümetin bu işlere karışan memuruna yollayıp bekledik” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bu bekleyiş akşama kadar sürdü.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bu bekleyiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Akşama kadar sürdü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu bekleyiş akşama kadar sürdü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Biz akşama kadar ağzımızı açıp konuşmadık.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Biz akşama kadar konuşmadık.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağzımızı açıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biz akşama kadar ağzımızı açıp konuşmadık.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Hükümetin memuru geç vakit, yanında şirketin bir memuruyla beraber geldi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bizim yanımızdan geçip gittiler, amelenin başındaki adamla konuştular.*

Virgülle sıralanan ifadelerden ilki bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bizim yanımızdan geçip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizim yanımızdan geçip gittiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade olan “amelenin başındaki adamla konuştular” ifadesi ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Sonra hükümetin memuru yanındaki iki candarmaya bizi göstererek: 'Sürün bunları ormandan dışarı!' dedi.*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *Şirketin memuru, ameleyle: 'İşinize bakın siz!..' dedi.*

İç içe bileşik olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *O zaman köylü; kadın, erkek, bütün köylü, hiçbir işaret almadan, hiç kavilleşmeden, sanki bir elden idare ediliyormuş gibi, o anda yerlerinden fırladılar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“O zaman köylü; kadın, erkek, bütün köylü, hiçbir işaret almadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O zaman köylü; kadın, erkek, bütün köylü hiç kavilleşmeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sanki bir elden idare ediliyormuş gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O anda yerlerinden fırladılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O zaman köylü; kadın, erkek, bütün köylü, hiçbir işaret almadan o anda yerlerinden fırladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“O zaman köylü; kadın, erkek, bütün köylü hiç kavilleşmeden o anda yerlerinden fırladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“O zaman köylü; kadın, erkek, bütün köylü, hiçbir işaret almadan, sanki bir elden idare ediliyormuş gibi, o anda yerlerinden fırladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“O zaman köylü; kadın, erkek, bütün köylü, hiç kavilleşmeden, sanki bir elden idare ediliyormuş gibi, o anda yerlerinden fırladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gözleri kapalı, karşılarında duranların hepsine saldırdılar.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Karşıda duranlarına hepsine” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözleri kapalı, hepsine saldırdılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Odunlar, balta sapları inip kalkmaya başladı.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Odunlar, balta sapları inip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Odunlar, balta sapları kalkmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Odunlar, balta sapları inip kalkmaya” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Odunlar, balta sapları inip kalkmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ormanın akşamla koyulaşan alacakaranlığında gölge gibi cisimlerin birbirinin üstüne atıldığı görülüyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ormanın akşamla koyulaşan alacakaranlığında” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gölge gibi cisimlerin birbirinin üstüne atıldığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gölge gibi cisimlerin birbirinin üstüne atıldığı görülüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ormanın akşamla koyulaşan alacakaranlığında gölge gibi cisimlerin birbirinin üstüne atıldığı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kapalı ağızlarda hapsedilen kısık ve iniltiye benzeyen seslerden başka bir şey duymak mümkün değildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kapalı ağızlarda hapsedilen sesler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kısık ve iniltiye benzeyen sesler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kapalı ağızlarda başka bir şey duymak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Mümkün değildi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kapalı ağızlarda başka bir şey duymak mümkün değildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kapalı ağızlarda hapsedilen seslerden başka bir şey duymak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kapalı ağızlarda hapsedilen kısık ve iniltiye benzeyen sesler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kapalı ağızlarda hapsedilen kısık ve iniltiye benzeyen seslerden başka bir şey duymak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Çok sürmeden şirketin işçileri teker teker kayboluverdiler.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Çok sürmeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şirketin işçileri teker teker kayboluverdiler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Geri kalanlar da selameti kaçmakta buldular.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Geri kalanlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Selameti buldular.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geri kalanlar da selameti buldular.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Selameti kaçmakta buldular.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat hükümetin göbekli memuru ancak köye kadar koşabildi, orada köy odasına saklanarak kapıyı arkadan sürmeledi.*

İki ayrı ifadeden oluşan bu cümlelerden ilki bağımsız anlama sahiptir ve kategorematiktir:

“Fakat hükümetin göbekli memuru ancak köye kadar koşabildi”

İkinci ifade ise bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Orada köy odasına saklanarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kapıyı arkadan sürmeledi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Biz de, artık her şeyin bittiğini, bunu bizim yanımıza bırakmayacaklarını pekâlâ biliyorduk; artık yapacak bir şeyimiz yoktu.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Biz de pekâlâ biliyorduk” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Artık her şeyin bittiğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunu bizim yanımıza bırakmayacaklarını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biz de artık her şeyin bittiğini, pekâlâ biliyorduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Biz de bunu bizim yanımıza bırakmayacaklarını pekâlâ biliyorduk.” (bağımlı anlam)
- (sinkategorematik ifade)

“Yapacak bir şeyimiz” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Artık yapacak bir şeyimiz yoktu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Biz işimizi bitirmiştik.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Şimdi bekleyebilirdik.*

Bu ifade basit yapılıdır ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Her şey beklediğimiz gibi oldu.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Her şey oldu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Beklediğimiz gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ertesi gün imdat alıp gelen candarmalar, çocuklar ve kocakarlardan başka, kadın, erkek bütün köy halkını iplerle bağlayarak kasabaya götürdüler ve memuru kurtardılar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ertesi gün imdat alıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gelen candarmalar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gelen çocuklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gelen kocakarlardan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ertesi gün imdat alıp gelen candarmalar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ertesi gün imdat alıp gelen çocuklar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ertesi gün imdat alıp gelen kocakarlardan” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kadın, erkek bütün köy halkını iplerle bağlayarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kadın, erkek bütün köy halkını kasabaya götürdüler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Memuru kurtardılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ertesi gün imdat alıp gelen candarmalar, çocuklar ve kocakarlardan başka, kadın, erkek bütün köy halkını iplerle bağlayarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ertesi gün imdat alıp gelen candarmalar, çocuklar ve kocakarlardan başka, kadın, erkek bütün köy halkını iplerle bağlayarak kasabaya götürdüler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sonra duydum ki, delikanlılarla kadınlar onun bulunduğu odayı sabaha kadar durmadan taşlamışlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sonra duydum” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onun bulunduğu odayı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sabaha kadar durmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sabaha kadar durmadan taşlamışlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Delikanlılarla kadınlar sabaha kadar durmadan taşlamışlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Delikanlılarla kadınlar onun bulunduğu odayı taşlamışlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Delikanlılarla kadınlar onun bulunduğu odayı sabaha kadar durmadan taşlamışlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir şey yapamamaktan, bir şey yapamayacağını bilmekten doğan bir şaşkınlıkla taşlamışlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bir şey yapamamaktan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir şey yapamayacağını bilmekten” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir şey yapamayacağını bilmekten doğan şaşkınlıkla” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir şey yapamamaktan taşlamışlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir şey yapamayacağını bilmekten doğan şaşkınlıkla taşlamışlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Tıpkı şeytan taşlar gibi...*

Bu ifade tamamlanmamış olduğu için sinkategorematiktir.

- *İçlerindeki hırsı böylece söndürmeye çabalamışlar...*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“İçlerindeki hırsı söndürmesi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçlerindeki hırsı böylece söndürmeye çabalamışlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Zavallılar.*

Bu ifade kategorematiktir.

“Zavallılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İhtiyar sustu.*

Bu ifade basit yapılıdır ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Rüzgâr durmuştu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ormandan hafif sesler geliyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ağaçların üzerinde, uzun ve atlas bir etek dolaşıyormuş gibi fısıltılar vardı.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ağaçların üzerinde fısıltılar vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uzun ve atlas bir etek dolaşıyormuş gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uzun ve atlas bir etek dolaşıyormuş gibi fısıltılar vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yapraklar, içerisinde piyano bulunan bir odada bağrıldığı zaman piyano tellerinin çıkardığı hafif, ince uğultuya benzeyen karışık, birbirinden ayrılmaz, acayip mırıltılarla kımıldıyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yapraklar acayip mırıltılarla kımıldıyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçerisinde piyano bulunan bir odada” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bağrıldığı zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Piyano tellerinin çıkardığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hafif, ince uğultuya benzeyen mırıltılarla” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karışık, birbirinden ayrılmaz, acayip mırıltılarla” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yapraklar, içerisinde piyano bulunan bir odada acayip mırıltılarla kımıldıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yapraklar, bağrıldığı zaman piyano tellerinin çıkardığı hafif, ince uğultuya benzeyen acayip mırıltılarla kımıldıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yapraklar, karışık, birbirinden ayrılmaz, acayip mırıltılarla kımıldıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yapraklar, içerisinde piyano bulunan bir odada bağrıldığı zaman piyano tellerinin çıkardığı hafif, ince uğultuya benzeyen karışık, birbirinden ayrılmaz, acayip mırıltılarla kımıldıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Orman dev büyüklüğünde bir çocuk gibi mışıl mışıl uyuyordu ve bu sesler onun nefesleriydi.*

Bağlaçla bağlanmış olan iki ifade de bağımsız anlama sahip, kategorematik ifadelerdir:

“Orman dev büyüklüğünde bir çocuk gibi mışıl mışıl uyuyordu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu sesler onun nefesleriydi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İhtiyar yeni bir sigara yakarak kalktı.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İhtiyar kalktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yeni bir sigara yakarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bilmediğim bir tarafa doğru ağır ağır yürüdü.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bilmediğim bir tarafa doğru” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağır ağır yürüdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ben de atıma binerek bu uyuyan ormanın zifiri karanlığına doğru yavaşça süzıldüm.*

Bu ifade bileşik bir ifadedir ve daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ben de atıma binerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu uyuyan ormanın zifiri karanlığına doğru” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yavaşça süzıldüm.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

4.1.4. Kağı Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfadeler

- *Bir tarla meselesi yüzünden Savrukların Hüseyin, Arkbaşı'nda Sarı Mehmet'i vurdu.*

Bu ifade, basit yapılı, bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Otuz evli köy birbirine girdi.*

Bu, basit bir ifadedir ve bağımsız anlama sahiptir. Bunun için kategorematik bir ifade olarak değerlendirilebilir.

- *Şaşırdılar.*

“Şaşırdılar” sözcüğü tek başına bir anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Herkes korku içinde candarmaların gelmesini bekliyordu.*

Bu ifade daha basit parçalara ayrılabilen, birleşik yapılı bir ifadedir.

“Herkes korku içinde bekliyordu” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Candarmaların gelmesi” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Herkes korku içinde candarmaların gelmesini bekliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Halbuki karakol buraya altı saat uzakta idi; köyden kimse cinayet haberini götürmedikçe on beş gün bile uğramazlardı.*

Sıralı cümleleri tek tek değerlendirdiğimizde, “Halbuki karakol buraya altı saat uzakta idi” ifadesi basit bir ifadedir ve bağımsız anlama sahiptir. “Köyden kimse cinayet haberini götürmedikçe on beş gün bile uğramazlardı” ifadesi birleşik yapılıdır. Bunun için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Köyden kimse on beş gün bile uğramazlardı” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Cinayet haberini götürmedikçe” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Köyden kimse cinayet haberini götürmedikçe on beş gün bile uğramazlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Bu; köylünün aklına en geç geldi; ondan sonra köyün ihtiyarları kahvede Hüseyin’in babası Mevlüt Ağa’nın etrafına toplandılar.*

Sıralı cümleleri ayrı ayrı değerlendirdiğimizde “Bu; köylünün aklına en geç geldi” ifadesi basit yapılıdır ve bu hâliyle kateforematiktir. İkinci ifade de bağımsız anlama sahip olduğundan kateforematik ifade olarak değerlendirilmektedir:

“Ondan sonra köyün ihtiyarları kahvede Hüseyin’in babası Mevlüt Ağa’nın etrafına toplandılar.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

- *Sarı Mehmet’in bir tek ihtiyar anasından gayri kimsesi yoktu.*

Basit yapılı, kateforematik bir ifadedir.

- *Onu karşılarına aldılar; davacı olmaması için kendisine nasihat etmeye başladılar.*

Virgülle sıralanmış, temel yargı taşıyan iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki olan “Onu karşılarına aldılar” ifadesi basit yapılı, bağımsız anlama sahip kateforematik bir

ifadedir. İkinci ifade ise bileşik yapı ve bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Davacı olmaması için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisine nasihat etmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisine nasihat etmeye başladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Davacı olmaması için kendisine nasihat etmeye başladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İmam: -Ülen kocakarı- diyordu. -Dava edersen ne kazanacaksın? Kim gider de Mevlüt Ağa'nın oğlu adam vurdu diye şahitlik eder? Etse bile sen ayda bir iki defa kasabaya gidip her seferde dört beş gününü gavur edersen tarlanı kim eker, işine kim bakar? Kasaba iki günlük yol, gidersin, şahitlerin gelmedi, haftaya uğra derler, mahkemen talik olur. Sen gününü şaşırp gidemezsin, candarma seni alır götürür, gayrı kendin istesen bile yakarı sıyırılmazsın, evin barkın yıkılır. İşte bir kazadır oldu. Cenabı Hak böyle istemiş, Allah'ın emrine mahkeme ile mi karşı koyacaksın? Ne yapsan oğlun geri gelmez. Gel bu işi kapatalım. Sarı Mehmet'in sana zaten bir faydası yoktu ki; düğünde seyranda gezer, sattığın iki şinik ekinin parasını avratlara yedirirdi. Bak Mevlüt Ağa bundan sonra seni hep kollayacağını söylüyor. Ne dersin?-*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir. İfadeleri tek tek değerlendirdiğimizde:

“İmam: -Ülen kocakarı- diyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“-Dava edersen ne kazanacaksın?” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kim gider de Mevlüt Ağa'nın oğlu adam vurdu diye şahitlik eder?” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Etse bile sen ayda bir iki defa kasabaya gidip her seferde dört beş gününü gavur edersen tarlanı kim eker, işine kim bakar?” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kasaba iki günlük yol, gidersin, şahitlerin gelmedi, haftaya uğra derler, mahkemen talik olur.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sen gününü şaşırıp gidemezsin, candarma seni alır götürür, gayrı kendin istesen bile yakanı sıyıramazsın, evin barkın yıkılır.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İşte bir kazadır oldu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cenabı Hak böyle istemiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Allah’ın emrine mahkeme ile mi karşı koyacaksın?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne yapsan oğlun geri gelmez.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gel bu işi kapatalım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sarı Mehmet’in sana zaten bir faydası yoktu ki; düğünde seyranda gezer, sattığın iki şinik ekinin parasını avratlara yedirirdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bak Mevlüt Ağa bundan sonra seni hep kollayacağını söylüyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ne dersin?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bütün bu sözleri oturduğu yerde başını sallayarak dinleyen ve çapaklı, ağlamaktan kızarmış gözlerini, budaklı bir dala benzeyen iri mafsallı, çatlak derili elleriyle silen kocakarı, imam lafını bitirdikten sonra da hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Oturduğu yer” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başını sallayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün bu sözleri dinleyen kocakarı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çapaklı, ağlamaktan kızarmış gözler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Budaklı bir dala benzeyen iri mafsallı, çatlak derili eller” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerini çatlak derili elleriyle silen kocakarı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İmam lafını bitirdikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Aynı şekilde sallanmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Devam ediyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün bu sözleri oturduğu yerde dinleyen kocakarı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün bu sözleri başını sallayarak dinleyen kocakarı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün bu sözleri oturduğu yerde başını sallayarak dinleyen kocakarı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çapaklı, ağlamaktan kızarmış gözlerini, iri mafsallı, çatlak derili elleriyle silen kocakarı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çapaklı, ağlamaktan kızarmış gözlerini, budaklı bir dala benzeyen iri mafsallı, çatlak derili elleriyle silen kocakarı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kocakarı, imam lafını bitirdikten sonra da hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün bu sözleri oturduğu yerde dinleyen kocakarı, hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün bu sözleri oturduğu yerde başını sallayarak dinleyen kocakarı, hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün bu sözleri oturduğu yerde başını sallayarak dinleyen kocakarı, imam lafını bitirdikten sonra da hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çapaklı, ağlamaktan kızarmış gözlerini, iri mafsallı, çatlak derili elleriyle silen kocakarı, hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çapaklı, ağlamaktan kızarmış gözlerini, budaklı bir dala benzeyen iri mafsallı, çatlak derili elleriyle silen kocakarı, hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çapaklı, ağlamaktan kızarmış gözlerini, iri mafsallı, çatlak derili elleriyle silen kocakarı, imam lafını bitirdikten sonra da hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çapaklı, ağlamaktan kızarmış gözlerini, budaklı bir dala benzeyen iri mafsallı, çatlak derili elleriyle silen kocakarı, imam lafını bitirdikten sonra da hep aynı şekilde sallanmakta devam ediyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir demet kuru ot gibi başındaki yamalı ve kirli örtünün altından fırlayan kınası solmuş kır saçlarını yüzünden ve ıslak yanaklarından çekti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bir demet kuru ot gibi başındaki yamalı ve kirli örtünün altından fırlayan kır saçları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kınası solmuş kır saçlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kır saçlarını yüzünden ve ıslak yanaklarından çekti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir demet kuru ot gibi başındaki yamalı ve kirli örtünün altından fırlayan kınası solmuş kır saçları” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Anlaşılmaz şeyler mırıldandı.*

Bu cümlede, “anlaşılmaz şeyler” ve “mırıldandı” olmak üzere iki ayrı ifade vardır ve bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahiptir. İfade bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Anlaşılmaz şeyler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade),

İkinci ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Mırıldandı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Anlaşılmaz şeyler mırıldandı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip çömelerek yarı kandırır, yarı tehdit eder şekilde uzun uzun söylendiler:*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapıya sahip oldukları için daha basit parçalarına ayrılabilirler:

“Orada oturanlardan birkaçı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kocakarının karşısına geçip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kocakarının karşısına çömelerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kocakarının karşısına geçip çömelerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip çömelerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı yarı kandırır şekilde” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı yarı tehdit eder şekilde” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Uzun uzun söylendiler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı yarı kandırır şekilde uzun uzun söylendiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı yarı tehdit eder şekilde uzun uzun söylendiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip yarı kandırır şekilde” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip çömelerek yarı kandırır şekilde” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip yarı kandırır şekilde uzun uzun söylendiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip çömelerek yarı kandırır şekilde uzun uzun söylendiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip yarı tehdit eder şekilde” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip çömelerek yarı tehdit eder şekilde” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip yarı tehdit eder şekilde uzun uzun söylendiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada oturanlardan birkaçı daha kocakarının karşısına geçip çömelerek yarı tehdit eder şekilde uzun uzun söylendiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *-Öyle değil mi, ha? Diyiversene, ha! Aklın yattı mı? Diyiversene!- diye diller döktüler.*

Bu ifade iç içe bileşik cümle olduğu için sinkategorematiktir. Ayrı ayrı değerlendirdiğimizde:

“-Öyle değil mi, ha?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Diyiversene, ha!” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Aklın yattı mı?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Diyiversene!-“ (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Diller döktüler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bu sırada ölü dışarıda, kahvenin bahçesindeki peykede bir hasırın üstünde yatıyordu.*

Basit yapılı ve bağımsız anlama sahip olan bu ifade kategorematiktir.

- *Üstüne eski ve pis bir keçe örtmüşlerdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Başucunda iki üç sinek dolaşıyor, vınlıyordu.*

Virgülle sıralanmış iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Başucunda iki üç sinek dolaşıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başucunda iki üç sinek vınlıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Biraz ötede, güneşten gözlerini kırıştıran bir sürü ufak çocuk, ellerinde boylarından büyük değneklerle ve hiç seslerini çıkarmadan bu üstü örtülü ölünün, keçenin alt ucundan fırlayan ayaklarına bakıyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Güneşten gözlerini kırıştıran bir sürü ufak çocuk” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç seslerini çıkarmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Keçenin alt ucundan fırlayan ayakları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir sürü ufak çocuk, ellerinde boylarından büyük değneklerle ve hiç seslerini çıkarmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biraz ötede, güneşten gözlerini kırıştıran bir sürü ufak çocuk, bu üstü örtülü ölünün, keçenin alt ucundan fırlayan ayaklarına bakıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Biraz ötede, güneşten gözlerini kırıştıran bir sürü ufak çocuk, bu üstü örtülü ölünün ayaklarına bakıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir sürü ufak çocuk, bu üstü örtülü ölünün, keçenin alt ucundan fırlayan ayaklarına bakıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir sürü ufak çocuk, ellerinde boylarından büyük değneklerle ve hiç seslerini çıkarmadan bu üstü örtülü ölünün, ayaklarına bakıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir sürü ufak çocuk, ellerinde boylarından büyük değneklerle ve hiç seslerini çıkarmadan bu üstü örtülü ölünün, keçenin alt ucundan fırlayan ayaklarına bakıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Tabanları ve topuğu tamamen delik kalın bir yün çorabın içinde donuk bir sarılık alan bu hareketsiz ayaklar ve bunların üzerinde uçan ve kalkıp inerken güneşe rastlayınca yemyeşil parlayan sinekler onları eğlendiriyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Tabanları ve topuğu tamamen delik kalın bir yün çorabın içinde donuk bir sarılık alan bu hareketsiz ayaklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tabanları ve topuğu tamamen delik kalın bir yün çorabın içinde bu hareketsiz ayaklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tabanları ve topuğu tamamen delik kalın bir yün çorabın içinde donuk bir sarılık alan bu hareketsiz ayaklar onları eğlendiriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bunların üzerinde uçan sinekler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kalkıp inerken” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Güneşe rastlayınca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yemyeşil parlayan sinekler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kalkıp inerken güneşe rastlayınca yemyeşil parlayan sinekler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onları eğlendiriyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tabanları ve topuğu tamamen delik kalın bir yün çorabın içinde donuk bir sarılık alan bu hareketsiz ayaklar onları eğlendiriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tabanları ve topuğu tamamen delik kalın bir yün çorabın içinde donuk bir sarılık alan ayaklar onları eğlendiriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tabanları ve topuğu tamamen delik kalın bir yün çorabın içinde bu hareketsiz ayaklar onları eğlendiriyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunların üzerinde uçan sinekler onları eğlendiriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kalkıp inerken güneşe rastlayınca yemyeşil parlayan sinekler onları eğlendiriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bunların üzerinde uçan ve kalkıp inerken güneşe rastlayınca yemyeşil parlayan sinekler onları eğlendiriyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ara sıra içlerinden biri uzaklardan kendisini çağıran anasının sesine koşuyor, biraz sonra yine koşup gelerek eski yerini ve kımıldamayan tavrını alıyordu.*

Burada virgülle sıralanmış temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapıya sahip oldukları için daha basit parçalarına ayrılabilirler:

“Uzaklardan kendisini çağıran anasının sesi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ara sıra içlerinden biri anasının sesine koşuyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ara sıra içlerinden biri uzaklardan kendisini çağıran anasının sesine koşuyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Biraz sonra yine koşup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biraz sonra yine gelerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biraz sonra yine koşup gelerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eski yerini alıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kımıldamayan tavrı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kımıldamayan tavrını alıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Biraz sonra yine koşup eski yerini alıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Biraz sonra yine koşup kımıldamayan tavrını alıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Biraz sonra yine koşup gelerek eski yerini alıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Biraz sonra yine koşup gelerek kımıldamayan tavrını alıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Biraz sonra yine koşup gelerek eski yerini ve kımıldamayan tavrını alıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kahvedekiler yavaş yavaş çıktılar.*

Basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Kocakarı oğlunun başucuna gidip oturdu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kocakarı oğlunun başucuna oturdu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Oğlunun başucuna gidip” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kocakarı oğlunun başucuna gidip oturdu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Bir eliyle sinekleri kovmaya, öteki eliyle ihtiyarlıktan ve hastalıktan bir nohut kadar ufalmış olan gözlerini silmeye başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sinekleri kovma” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Gözlerini silme” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“İhtiyarlıktan ve hastalıktan bir nohut kadar ufalmış gözleri” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“İhtiyarlıktan ve hastalıktan bir nohut kadar ufalmış olan gözleri” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Bir eliyle sinekleri kovmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Öteki eliyle gözlerini silmeye başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Öteki eliyle ihtiyarlıktan ve hastalıktan bir nohut kadar ufalmış olan gözlerini silmeye başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Bir hastanın başını bekliyor gibiydi.*

Bu ifade sinkategoremantiktir. Daha basit parçaya ayrılabilir:

“Bir hastanın başını bekliyor.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Elini ağır ağır sallayarak sinekleri kovalıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Elini ağır ağır sallayarak” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Sinekleri kovalıyordu.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Bir ihtiyar, kısık sesiyle bağırarak çocukları evlerine gönderdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkateğorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bir ihtiyar, çocukları evlerine gönderdi.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Kısık sesiyle bağırarak” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Diğerleri de yavaş yavaş dağıldılar.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip, kateğorematik bir ifadedir.

- *Birkaç delikanlı cenazeyi alıp evine götürdüler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkateğorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Birkaç delikanlı cenazeyi evine götürdüler.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Cenazeyi alıp” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Akşama doğru her şey eski haline gelmişti.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip, kateğorematik bir ifadedir.

- *Sanki uzun bir hastalıktan sonra eceliyle ölmüş kadar sükunetle ölü yıkandı ve gömüldü.*

Bağlaçla bağlanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. İfadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkateğorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Uzun bir hastalıktan sonra eceliyle ölmüş kadar sükunetle” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Ölü yıkandı.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

İkinci ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip, kateğorematik bir ifadedir.

“Ölü gömüldü.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Mevlut Ağa, ezandan evvel Sarı Mehmet'in anasına iki tane sütlü keçi ile bir torba un ve bir kesekağıdı şeker yolladı.*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Bir ay kadar sonra idi, köye iki süvari candarma geldi.*

Sıralı cümleleri ayrı ayrı değerlendirdiğimizde, “Bir ay kadar sonra idi” ve “Köye iki süvari candarma geldi” ifadeleri basit yapılı, kategoremantik ifadelerdir.

- *Kahvenin önünde indiler.*

Basit yapılı, bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Bunları görünce muhtarın yüreği -hop- dedi, çünkü bunlar karakolun candarmaları değildi, herhalde vilayetten geliyorlardı.*

Virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir:

“Bunları görünce” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Muhtarın yüreği -hop- dedi” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bunları görünce muhtarın yüreği -hop- dedi” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

İkinci ve üçüncü ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Çünkü bunlar karakolun candarmaları değildi.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Herhalde vilayetten geliyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Candarmaların biri kahvede hemen kâğıt kalem çıkardı, muhtardan başlayarak herkesin ifadelerini almaya koyuldu.*

Virgülle sıralanmış olan bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Candarmaların biri kahvede hemen kâğıt kalem çıkardı.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

İkinci ifade ise sinkategorematiktir. Çünkü bağımlı anlama sahiptir ve bileşik yapıdadır:

“Muhtardan başlayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Herkesin ifadelerini alma” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Herkesin ifadelerini almaya koyuldu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Öbür candarma köyün meydanında aşağı yukarı dolaşıyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Mesele derhal köye yayıldı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Savrukların Hüseyin’le kavgalı olan ve kasabada pabuççuluk yapan Garip Mehmet, köylülerden duyduğu cinayet işini hemen hükümete bildirmişti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Savrukların Hüseyin’le kavgalı olan Garip Mehmet” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kasabada pabuççuluk yapan Garip Mehmet” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köylülerden duyduğu cinayet işi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Garip Mehmet, cinayet işini hemen hükümete bildirmişti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Savrukların Hüseyin’le kavgalı olan Garip Mehmet, köylülerden duyduğu cinayet işini hemen hükümete bildirmişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kasabada pabuççuluk yapan Garip Mehmet, köylülerden duyduğu cinayet işini hemen hükümete bildirmişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Müddeiumumi evvela kendisi doktoru da alıp gelecekti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Müddeiumumi evvela kendisi gelecekti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Doktoru da alıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Doktoru da alıp gelecekti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sonra ağustosun bu sıcığında at üstünde günlerce yolculuğu pek gözüne kestiremedi; işi tahkik etmelerini söyleyerek açıkgöz iki candarma yolladı.*

Virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip ve basit yapıda olduğu için kategorematiktir:

“Sonra ağustosun bu sıcığında at üstünde günlerce yolculuğu pek gözüne kestiremedi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir:

“İşi tahkik etmeleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşi tahkik etmelerini söyleyerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Açıkgöz iki candarma yolladı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Doktor, daha ihtiyatlı bulunmak için, eğer bir cinayet varsa cesedi çıkarıp kasabaya getirmelerini candarmalara sıkı sıkı tembih etti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Daha ihtiyatlı bulunmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir cinayet varsa” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cesedi çıkarıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kasabaya getirmelerini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cesedi çıkarıp kasabaya getirmelerini” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Candarmalara sıkı sıkı tembih etti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Doktor, daha ihtiyatlı bulunmak için, cesedi çıkarıp kasabaya getirmelerini candarmalara sıkı sıkı tembih etti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Doktor, cesedi çıkarıp kasabaya getirmelerini candarmalara sıkı sıkı tembih etti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Doktor, daha ihtiyatlı bulunmak için, eğer bir cinayet varsa kasabaya getirmelerini candarmalara sıkı sıkı tembih etti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Doktor, daha ihtiyatlı bulunmak için, eğer bir cinayet varsa cesedi çıkarıp kasabaya getirmelerini candarmalara sıkı sıkı tembih etti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sarı Mehmet’in anası ifadesinde hiçbir şey söylemedi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Yalnız: -Ben kimseden davacı değilim!- dedi.*

Bu ifade yapı olarak iç içe bileşik olduğu için sinkategorematiktir.

- *-Oğlun eceliyle mi öldü, vuruldu mu?- sorgusuna bile aynı cümle ile mukabele ediyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

“-Oğlun eceliyle mi öldü,” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oğlun vuruldu mu-” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“-Oğlun eceliyle mi öldü, vuruldu mu?- sorgusu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Aynı cümle ile mukabele ediyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Oğlunun acısı daha içinden çıkmamıştı, fakat hükümet kapısına düşmek ona oğlunun ölümünden çok daha korkunç geliyordu.*

Virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip ve basit yapıda olduğu için kategorematiktir:

“Oğlunun acısı daha içinden çıkmamıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir:

“Hükümet kapısına düşmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ona oğlunun ölümünden çok daha korkunç geliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat hükümet kapısına düşmek ona oğlunun ölümünden çok daha korkunç geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Otuz sene evvel bir kere kasabanın pazarında köylülerden biri bir torba bulgur çaldırılmış ve bunu şahit göstermişti.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla birbirine bağlanmıştır. Buna göre ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapıları oldukları için kateforematiktir:

“Otuz sene evvel bir kere kasabanın pazarında köylülerden biri bir torba bulgur çaldırılmış” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Bunu şahit göstermişti.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

- *O zaman tam altı ay mahkemeye gidip geldiğini ve tarlaların yüzüstü kaldığını düşünüyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkateforematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Tam altı ay mahkemeye gidip geldiğini” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Tarlaların yüzüstü kaldığını” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“O zaman tam altı ay mahkemeye gidip geldiğini düşünüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“O zaman tam altı ay tarlaların yüzüstü kaldığını düşünüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Halbuki o zaman daha gençti de...*

Bu ifade sinkateforematiktir.

- *Sonra Mehmet geri gelecek değildi, Mevlüt Ağa'yı düşman etmekten de hayır çıkmazdı; sonra köyde açlıktan ölürdü.*

Virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki ve ikincisi bağımlı anlama sahip, bileşik yapıları, sinkateforematik ifadelerdir:

“Mehmet geri gelecek” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Mehmet geri gelecek değildi.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Mevlüt Ağa'yı düşman etmek” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Hayır çıkmazdı.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Mevlüt Ağa’yı düşman etmekten hayır çıkmazdı.” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

Üçüncü ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kateğorematiktir.

“Sonra köyde açlıktan öldü.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Onun için hep inkar etti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kateğorematiktir.

- *İkindiüstü candarmalar mezarlığa gidip köylülerle Mehmet’in ölüsünü mezardan çıkarttılar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkateğorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İkindiüstü candarmalar köylülerle Mehmet’in ölüsünü mezardan çıkarttılar.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Mezarlığa gidip” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Ancak yarım metre kadar toprağın altında olan ceset, şiddetle taaffün ediyordu (kokuyordu).*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkateğorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yarım metre kadar toprağın altında olan ceset” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Ceset, şiddetle taaffün ediyordu (kokuyordu).” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Herkes beş on adım geri çekildi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kateğorematiktir.

- *Candarmalar Mehmet’in anasını çağırarak: -Koş bakalım kağnyı! Oğlunu kasabaya götüreceksin...*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkateğorematiktir.

“Mehmet’in anasını çağırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“-Koş bakalım kağnıyı!” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oğlunu kasabaya götüreceksin...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Doktor muayene edecek!- dediler.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kadın: -Yavrumu mezarında bile rahat komadılar!- diye iki yanını dövüyor ve bütün Anadolu kadınları gibi ses çıkarmadan ve pek az hıçkırarak ve çömelerek ağlıyordu.*

Burada temel yargı bildiren ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bu ifadeler bileşik yapıda ve bağımlı anlama sahip oldukları için sinkategorematiktir.

“Kadın: -Yavrumu mezarında bile rahat komadılar!- diye iki yanını dövüyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün Anadolu kadınları gibi ses çıkarmadan ve pek az hıçkırarak ve çömelerek ağlıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ses çıkarmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Pek az hıçkırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çömelerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün Anadolu kadınları gibi ağlıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün Anadolu kadınları gibi ses çıkarmadan ağlıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün Anadolu kadınları gibi pek az hıçkırarak ağlıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün Anadolu kadınları gibi çömelerek ağlıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Mütemadiyen sallanmakta ve çatlak, kuru yumruklarını ağzına ve gözlerine götürmekte idi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Mütemadiyen sallanmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çatlak, kuru yumruklarını ağızlarına ve gözlerine götürmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Candarmanın biri ayağıyla hafifçe arkasından dokundu:*

Bu ifade basit yapılı, bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *-Kalk bakalım!- dedi.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kadın kağnısını koştı, oğlunun kurtlanmış ölüsünü parça parça olmuş bir yorgana sardı, eski bir şilteyi kağnyaya serdi, ölüyü onun üzerine yatırarak hepsini birden bağladı.*

Sıralı cümleleri bağımsız şekilde değerlendirirsek: “Kadın kağnısını koştı” ifadesi basit yapılı, bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir. “Oğlunun kurtlanmış ölüsünü parça parça olmuş bir yorgana sardı” ifadesi birleşik yapıdır ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Oğlunun kurtlanmış ölüsünü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Parça parça olmuş bir yorgan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oğlunun kurtlanmış ölüsünü parça parça olmuş bir yorgana sardı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eski bir şilteyi kağnyaya serdi” ifadesi basit yapılı, kategorematik bir ifadedir. “Ölüyü onun üzerine yatırarak hepsini birden bağladı.” ifadesi bileşik yapıdır ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ölüyü onun üzerine yatırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hepsini birden bağladı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ölüyü onun üzerine yatırarak hepsini birden bağladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bunları yaparken ikide birde duruyor ve bir müddet ağlayıp kendi kendine söylendikten sonra tekrar başlıyordu.*

“Bunları yaparken ikide birde duruyor” ifadesi birleşik yapı, bağımlı anlama sahip bir ifadedir ve bu hâliyle sinkategorematiktir. Daha basit parçalarına ayrılabilen bu ifadede “Bunları yaparken” ve “ikide birde duruyor” şeklinde iki ayrı ifade vardır. “Bir müddet ağlayıp kendi kendine söylendikten sonra tekrar başlıyordu.” İfadesi bileşik yapıdır ve daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bir müddet ağlayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendi kendine söylendikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tekrar başlıyordu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir müddet ağlayıp kendi kendine söylendikten sonra tekrar başlıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gece olduktan sonra yalnızca yola düzüldü.*

Bu ifadede “Gece olduktan sonra” ve “Yalnızca yola düzüldü” şeklinde iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin bileşimiyle oluşan “Gece olduktan sonra yalnızca yola düzüldü.” ifadesi sinkategorematiktir. İfadeleri ayrı ayrı değerlendirdiğimizde:

“Gece olduktan sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnızca yola düzüldü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Candarmalar daha evvel muhtarı, imamı, Savrukların Hüseyin’i birbirine bağlayarak önlerine katmışlar ve yollanmışlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Muhtarı, imamı, Savrukların Hüseyin’i birbirine bağlayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Candarmalar daha evvel muhtarı önlerine katmışlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Candarmalar daha evvel imamı önlerine katmışlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Candarmalar daha evvel Savrukların Hüseyin’i önlerine katmışlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Candarmalar daha evvel muhtarı, imamı, Savrukların Hüseyin’i birbirine bağlayarak önlerine katmışlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Candarmalar daha evvel muhtarı, imamı, Savrukların Hüseyin’i birbirine bağlayarak yollanmışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Candarmalar daha evvel muhtarı, imamı, Savrukların Hüseyin’i birbirine bağlayarak önlerine katmışlar ve yollanmışlardı. (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İhtiyar kadın, iki sıska ve küçük, birer eşek kadar küçük öküzün çektiği kağının arkasında çıplak ayakları taşlara takılarak; elinde değnek, ağlamaktan kısılmış sesiyle öküzlere bağırmaya çalışarak, yürüyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İki sıska ve küçük öküzün çektiği kağının arkası” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birer eşek kadar küçük öküzün çektiği kağının arkası” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, çıplak ayakları taşlara takılarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, elinde değnek, yürüyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kısılmış ses” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağlamaktan kısılmış ses” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, ağlamaktan kısılmış sesiyle yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, öküzlere bağırmaya çalışarak yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, iki sıska ve küçük öküzün çektiği kağının arkasında çıplak ayakları taşlara takılarak yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, birer eşek kadar küçük öküzün çektiği kağının arkasında çıplak ayakları taşlara takılarak yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, iki sıska ve küçük öküzün çektiği kağının arkasında elinde değnek, yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, birer eşek kadar küçük öküzün çektiği kağının arkasında elinde değnek, yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, iki sıska ve küçük öküzün çektiği kağının arkasında ağlamaktan kısılmış sesiyle yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, birer eşek kadar küçük öküzün çektiği kağının arkasında ağlamaktan kısılmış sesiyle yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, iki sıska ve küçük öküzün çektiği kağının arkasında öküzlere bağarmaya çalışarak yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İhtiyar kadın, birer eşek kadar küçük öküzün çektiği kağının arkasında öküzlere bağarmaya çalışarak yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yaz gecelerinin parlak ay ışığı altında çakalların sesini bastıran bir gıcırta ile ağır ağır ilerleyen bu kağı, hiç de bir ölü taşıra benzemiyordu:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yaz gecelerinin parlak ay ışığı altında çakalların sesini bastıran bir gıcırta” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yaz gecelerinin parlak ay ışığı altında ağır ağır ilerleyen bu kağı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu kağı, hiç de bir ölü taşıra benzemiyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yaz gecelerinin parlak ay ışığı altında çakalların sesini bastıran bir gıcırta ile ağır ağır ilerleyen bu kağı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Öküzler sırtlarına vuran aydınlık altında canlı ve gürbüz; yamalı yorgan ve köhne kağı fevkalade kıymetli bir madenden yapılmış gibi güzel ve yeni görünüyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Öküzler sırtlarına vuran aydınlık altında canlı ve gürbüz görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sırtlarına vuran aydınlık” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yamalı yorgan ve köhne kağı fevkalade kıymetli bir madenden yapılmış gibi güzel ve yeni görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Fevkalade kıymetli bir madenden yapılmış gibi güzel ve yeni” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kadının gölgesi, elindeki değnekle beraber, beyaz taşların, çalılarının üzerinden atlayarak metrelerce uzanıyor, rakseder gibi sıçırıyordu.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapıdır. Sinkategorematik olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kadının gölgesi, elindeki değnekle beraber, metrelerce uzanıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadının gölgesi elindeki değnekle beraber, beyaz taşların, çalılarının üzerinden atlayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade de sinkategorematiktir:

“Kadının gölgesi sıçırıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Rakseder gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Halbuki altmışlık kadın, kağından yayılan ağır koku ile sersemlemiş, sendeleye sendeleye yürüyor, bazan birdenbire hızlanan öküzlerin yanında gitmeye çabalıyordu.*

Burada virgülle sıralanan üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Atmışlık kadın sersemlemiş.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kağından yayılan ağır koku” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Halbuki altmışlık kadın, kağından yayılan ağır koku ile sersemlemiş” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade de bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir.

“Altmışlık kadın yürüyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sendeleyle sendeleyle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Altmışlık kadın sendeleyle sendeleyle yürüyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Üçüncü ifade bileşik yapı, bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Birdenbire hızlanan öküzler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Altmışlık kadın bazan öküzlerin yanında gitmeye çabalıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öküzlerin yanında gitmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Altmışlık kadın bazan birdenbire hızlanan öküzlerin yanında gitmeye çabalıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yavaş yavaş ayakları sürüklenmeye, ağlamaktan, içine akıta akıta ağlamaktan daralan göğsü nefes alamamaya başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ayakların sürüklenmesi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yavaş yavaş ayakları sürüklenmeye başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ağlamaktan, içine akıta akıta ağlamaktan daralan göğsü” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ağlamak durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Akıta akıta” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Daralan göğsü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Nefes alamama” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçine akıta akıta ağlamak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ağlamaktan, içine akıta akıta ağlamaktan daralan göğsü nefes alamamaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kağnının kenarına tutunarak biraz daha yürüdü.*

Bileşik yapılı olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir.

“Kağnının kenarına tutunarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biraz daha yürüdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ayakları birbirine dolaşıyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Öküzlere -oooha- diye bağırarak istedi, sesi boğazından çıkmadı; elleri kağından kurtuldu, yere yuvarlandı, tozların içinde tekrar ayağa kalkarak koştu.*

Burada virgülle sıralanan beş ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Öküzlere bağırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Öküzlere -oooha- diye bağırarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öküzlere -oooha- diye bağırarak istedi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İki, üç ve dördüncü ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

“Sesi boğazından çıkmadı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Elleri kağından kurtuldu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yere yuvarlandı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Beşinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Tozların içinde tekrar koştu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ayağa kalkarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tozların içinde tekrar ayağa kalkarak koştu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Karşıdan doğru yeni çıkan serin bir rüzgâr üçetekli entarisini ve şalvarının paçalarını uçuruyor, yırtık yazma başörtüsünü siyah bir bayrak gibi dalgalandırıyordu.*

Burada virgülle sıralanan iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Karşıdan doğru yeni çıkan serin bir rüzgâr” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Üçetekli entarisini uçuruyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şalvarının paçalarını uçuruyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karşıdan doğru yeni çıkan serin bir rüzgâr üçetekli entarisini uçuruyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Karşıdan doğru yeni çıkan serin bir rüzgâr şalvarının paçalarını uçuruyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Yırtık yazma başörtüsünü siyah bir bayrak gibi dalgalandırıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kağına yetişmeden tekrar düştü, yüzü yolun beyaz ve kül gibi ince tozlarına gömüldü.*

Burada virgülle sıralanan iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kağnıya yetişmeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tekrar düştü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kağnıya yetişmeden tekrar düştü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

“Yüzü yolun beyaz ve kül gibi ince tozlarına gömüldü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kağnı, taşlara çarptıkça, üzerinde bağlı ölüyü iki tarafa fırlatarak ve yükselip alçalan uzun, yanık gıcırtilar çıkararak ve ay ışığının altında ve gecenin sessizliği içinde arkasında hafif bir toz bulutu bırakarak, ağır ağır kendi bildiğine ilerliyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kağnı taşlara çarptıkça” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kağnı üzerinde bağlı ölüyü iki tarafa fırlatarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yükselip alçalan uzun gıcırtilar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yükselip alçalan yanık gıcırtilar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Uzun, yanık gıcırtilar çıkararak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yükselip alçalan uzun gıcırtilar çıkararak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yükselip alçalan yanık gıcırtilar çıkararak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ay ışığının altında arkasında hafif bir toz bulutu bırakarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gecenin sessizliği içinde arkasında hafif bir toz bulutu bırakarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kağnı, ağır ağır ilerliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendi bildiğine” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kağnı, taşlara çarptıkça, üzerinde bağlı ölüyü iki tarafa fırlatarak ağır ağır kendi bildiğine ilerliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kağnı, taşlara çarptıkça, yükselip alçalan uzun, yanık gıcırtilar çıkararak ağır ağır kendi bildiğine ilerliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kağnı, taşlara çarptıkça, ay ışığının altında ve gecenin sessizliği içinde arkasında hafif bir toz bulutu bırakarak, ağır ağır kendi bildiğine ilerliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

4.1.5. Gramofon Avrat Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfadeler

- *Azime bu kızı eline geçireli bir sene bile yoktu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Azime bu kızı eline geçireli” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir sene bile yoktu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Fakat adı şimdiden bütün Konya hovardalarının arasında yayılmış, bunun sayesinde Azime'nin çıkınına yeşil yeşil bangonotlar dolmaya başlamıştı.*

Bu, sıralı bir cümledir ve ilk cümle basit yapılı, bağımsız anlama sahiptir. Bunun için kategorematiktir:

“Fakat adı şimdiden bütün Konya hovardalarının arasında yayılmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci cümle ise daha basit parçalarına ayrılabilen, bileşik yapılı bir ifadedir:

“Azime'nin çıkınına yeşil yeşil bangonotlar dolması” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Azime'nin çıkınına yeşil yeşil bangonotlar dolmaya başlamıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yaşı daha yirmi sularında idi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, yani kategoremantik bir ifadedir.

- *On beş senelik oturak avratlarından güzel oyun oynuyor, bütün türküleri, en zorlarını bile, gözünü kırpmadan söylüyordu.*

Birinci cümle bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir:

“On beş senelik oturak avratlarından güzel oyun oynuyor” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

İkinci ifade ise daha basit parçaların ayrılabilir ve bu parçaların birleşimiyle oluştuğu için sinkategorematiktir. İfadeyi daha basit parçalarına ayırdığımızda ortaya çıkan bağımsız anlamlı ifadeler ise kategorematiktir:

“Bütün türküleri, en zorlarını bile söylüyordu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Gözünü kırpmadan” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Bir yanık sesi vardı ki...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bu ses için ismi Gramofon Avrat olmuştu.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Asıl adı pek malum değildi.*

Bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Nereden geldiğini de bilenler azdı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Nereden geldiğini” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Nereden geldiğini de bilenler” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Bilenler azdı” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Nereden geldiğini de bilenler azdı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Dilinin epeyce düzgün olduğuna bakılırsa herhalde şehirde bir efendi yanında evlatlık kalmış olacaktı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Dilinin epeyce düzgün olduğuna” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dilinin epeyce düzgün olduğuna bakılırsa” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Herhalde şehirde bir efendi yanında evlatlık kalmış olacaktı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İki sene evvel ilk defa olarak Dereköylü bir delikanlının yanında Meram’da bir oturağa gelmiş, ondan sonra bir iki ay bu çocukla dolaşmıştı.*

İlk ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapıldığı için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İki sene evvel Dereköylü bir delikanlının yanında Meram’da bir oturağa gelmiş.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İki sene evvel ilk defa olarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Ondan sonra bir iki ay bu çocukla dolaşmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Dereköylü bir gece kavga arasında vurulup ölünce bütün öteki kimsesiz ve efesiz oturak kadınları gibi Azime’nin eline düştü.*

İfade bu hâliyle bileşik yapıldığı, bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıldığından daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Dereköylü Azime’nin eline düştü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dereköylü bir gece kavga arasında vurulup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dereköylü ölünce” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dereköylü bir gece kavga arasında vurulup ölünce” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Dereköylü bütün öteki kimsesiz ve efesiz oturak kadınları gibi Azime’nin eline düştü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Azime ne tükenmez hazine yakaladığını bilmez değildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Azime bilmez değildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tükenmez hazine” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tükenmez hazine yakaladığını” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hazine yakaladığını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hazine yakaladığını bilmez” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hazine yakaladığını bilmez değildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kızı evvela terzi Mürüvvet’e götürüp hanımlar gibi giydirdi, ayağına tokalı pabuçlar aldı, bir hafta, on gün istirahat ettirdi.*

Burada üç ayrı ifade vardır. İfadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapıya sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Kızı hanımlar gibi giydirdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kızı evvelâ terzi Mürüvvet’e götürüp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ve üçüncü ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Ayağına tokalı pabuçlar aldı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir hafta, on gün istirahat ettirdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ondan sonra bir geceliğine oturağa göndermek için otuz, kırk, yerine göre yüz lira alarak ve sürüyüp götürmesinler diye yanına kendi adamlarından bir silahlıyı -efesidir, yalnız göndermez- diye katarak kızı çalıştırmaya başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir geceliğine oturağa göndermek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Otuz, kırk, yerine göre yüz lira alarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sürüyüp götürmesinler diye” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yanına kendi adamlarından bir silahlıyı katarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kızı çalıştırmaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kızı çalıştırmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ondan sonra bir geceliğine oturağa göndermek için kızı çalıştırmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ondan sonra bir geceliğine oturağa göndermek için otuz, kırk, yerine göre yüz lira olarak kızı çalıştırmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sürüyüp götürmesinler diye yanına kendi adamlarından bir silahlıyı katarak kızı çalıştırmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sürüyüp götürmesinler diye yanına kendi adamlarından bir silahlıyı -efesidir, yalnız göndermez- diye katarak kızı çalıştırmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Anasının beşibiryerdelerini, babasından kalan iki dönüm tarlayı, Araplar Mahallesi’ndeki eski evi satan her delikanlı paralarını kuşağına basıp Azime’ye geliyor ve bir gececik oynatmak için Gramofon Avrat’ı istiyordu.*

Burada iki ayrı temel yargı bildiren ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Anasının beşibiryerdelerini satan her delikanlı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Babasından kalan iki dönüm tarlayı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İki dönüm tarlayı satan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Babasından kalan iki dönüm tarlayı satan her delikanlı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Araplar Mahallesi’ndeki eski evi satan her delikanlı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Paralarını kuşağına basıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Azime’ye geliyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Anasının beşbiryerdelerini satan her delikanlı paralarını kuşağına basıp” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Anasının beşbiryerdelerini satan her delikanlı paralarını kuşağına basıp Azime’ye geliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Babasından kalan iki dönüm tarlayı satan her delikanlı paralarını kuşağına basıp” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Babasından kalan iki dönüm tarlayı satan her delikanlı paralarını kuşağına basıp Azime’ye geliyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Araplar Mahallesi’ndeki eski evi satan her delikanlı paralarını kuşağına basıp” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Araplar Mahallesi’ndeki eski evi satan her delikanlı paralarını kuşağına basıp Azime’ye geliyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir gececik oynatmak için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gramofon Avrat’ı istiyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Öteki avratlar hep yaşlı kadınlardı.*

Bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Oyundan anlayan hovardaların beğenebileceği bir oyun, ancak on beş yirmi senede öğrenilebiliyor ve bu müddet içinde yüzler, kalın düzgün tabakaları altında saklanacak kadar çöküyordu.*

Burada iki ayrı temel yargı bildiren ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapıya sahip oldukları için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Oyundan anlayan hovardalar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hovardaların beğenebileceği bir oyun” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oyundan anlayan hovardaların beğenebileceği bir oyun” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ancak on beş yirmi senede öğrenilebiliyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oyundan anlayan hovardaların beğenebileceği bir oyun, ancak on beş yirmi senede öğrenilebiliyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu müddet içinde yüzler, çöküyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kalın düzgün tabakaları altında saklanacak kadar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu müddet içinde yüzler, kalın düzgün tabakaları altında saklanacak kadar çöküyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Az ıııklı ırırların veya sönük lambaların zıyasında oynayan bu kadınların yüzlerinden çok ayaklarına ve türlü türlü ahenklerle kıvrılan vücutlarına bakıldığı için yüzlerinin ve yaşlarının pek ehemmiyeti yoktu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Az ıııklı ırırların zıyasında oynayan bu kadınlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sönük lambaların zıyasında oynayan bu kadınlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu kadınların yüzlerinden çok ayaklarına bakıldığı için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadınların türlü türlü ahenklerle kıvrılan vücutları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadınların yüzlerinin ve yaşlarının pek ehemmiyeti yoktu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu kadınların yüzlerinden çok türlü türlü ahenklerle kıvrılan vücutlarına bakıldığı için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sönük lambaların ziyasında oynayan bu kadınların yüzlerinden çok ayaklarına bakıldığı için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Az ışıklı çıraların ziyasında oynayan bu kadınların yüzlerinden çok ayaklarına bakıldığı için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Az ışıklı çıraların ziyasında oynayan bu kadınların yüzlerinden çok ayaklarına bakıldığı için yüzlerinin ve yaşlarının pek ehemmiyeti yoktu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sönük lambaların ziyasında oynayan bu kadınların yüzlerinden çok ayaklarına bakıldığı için yüzlerinin ve yaşlarının pek ehemmiyeti yoktu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Az ışıklı çıraların ziyasında oynayan bu kadınların yüzlerinden çok türlü türlü ahenklerle kıvrılan vücutlarına bakıldığı için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Az ışıklı çıraların ziyasında oynayan bu kadınların yüzlerinden çok türlü türlü ahenklerle kıvrılan vücutlarına bakıldığı için yüzlerinin ve yaşlarının pek ehemmiyeti yoktu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sönük lambaların ziyasında oynayan bu kadınlar yüzlerinden çok türlü türlü ahenklerle kıvrılan vücutlarına bakıldığı için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sönük lambaların ziyasında oynayan bu kadınlar yüzlerinden çok türlü türlü ahenklerle kıvrılan vücutlarına bakıldığı için yüzlerinin ve yaşlarının pek ehemmiyeti yoktu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat bu Gramofon Avrat...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Daha bu yaşta, yillanmış kadınlardan güzel ve ustaca oynayan, en kıvrak şarkıları konuşuverir gibi kolayca söyleyen, rakı verirken adamın gözlerinin içine bakıp gülen bu yaman kadın öbürlerine benzemiyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Daha bu yaşta yıllanmış kadınlardan güzel oynayan bu yaman kadın” (bağımlı anlam)
- (sinkategorematik ifade)

“Daha bu yaşta yıllanmış kadınlardan ustaca oynayan bu yaman kadın” (bağımlı anlam)
- (sinkategorematik ifade)

“Yıllanmış kadınlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Daha bu yaşta en kıvrak şarkıları konuşur gibi kolayca söyleyen bu yaman kadın”
(bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Daha bu yaşta rakı verirken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Daha bu yaşta adamın gözlerinin içine bakıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Daha bu yaşta adamın gözlerinin içine bakıp gülen bu yaman kadın” (bağımlı anlam)
- (sinkategorematik ifade)

“Daha bu yaşta rakı verirken adamın gözlerinin içine bakıp gülen bu yaman kadın”
(bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öbürlerine benzemiyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Daha bu yaşta yıllanmış kadınlardan güzel oynayan bu yaman kadın öbürlerine
benzemiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Daha bu yaşta yıllanmış kadınlardan ustaca oynayan bu yaman kadın öbürlerine
benzemiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Daha bu yaşta en kıvrak şarkıları konuşur gibi kolayca söyleyen bu yaman kadın
öbürlerine benzemiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Daha bu yaşta adamın gözlerinin içine bakıp gülen bu yaman kadın öbürlerine
benzemiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Daha bu yaşta rakı verirken adamın gözlerinin içine bakıp gülen bu yaman kadın
öbürlerine benzemiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bu kız için millet birbirini kırıyordu.*

Basit yapılı bu ifade tek başına bir anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Azime kızı oynatacak olanların akıllı uslu olmalarına ne kadar dikkat ederse etsin, her oturakta muhakkak kavga çıkıyor, silah atılıyor, adam vuruluyordu.*

Virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir:

“Azime ne kadar dikkat ederse etsin” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kızı oynatacak olanların akıllı uslu olmaları” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Her oturakta muhakkak kavga çıkıyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Diğer cümleler bağımsız anlama sahip, basit yapıya olduğundan kategorematiktir:

“Silah atılıyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Adam vuruluyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Fakat şeytan kız, bunların hepsinden yakayı kurtarmasını biliyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Fakat şeytan kız, biliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunların hepsinden yakayı kurtarmasını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Tam kavga alevlenip kendi yüzünden dövüşenler kendisini unutunca usulcacık sıvışıyor, onu getiren ve asla kavgaya karışmayan adamla beraber, kapının önünde bekleyen arabaya atlayıp bağlar arasından dolaşarak -Azime yengesine- geliyordu.*

Burada virgülle sıralanmış temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Tam kavga alevlenip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendi yüzünden dövüşenler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisini unutunca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendi yüzünden dövüşenler kendisini unutunca” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tam kavga alevlenip kendi yüzünden dövüşenler kendisini unutunca” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tam kavga alevlenip kendi yüzünden dövüşenler kendisini unutunca usulcacık sıvışıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Onu getiren adam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Asla kavgaya karışmayan adam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kapının önünde bekleyen araba” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arabaya atlayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bağlar arasından dolaşarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Azime yengesine geliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onu getiren ve asla kavgaya karışmayan adamla beraber -Azime yengesine- geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kapının önünde bekleyen arabaya atlayıp -Azime yengesine- geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bağlar arasından dolaşarak -Azime yengesine- geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onu getiren ve asla kavgaya karışmayan adamla beraber, kapının önünde bekleyen arabaya atlayıp” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onu getiren ve asla kavgaya karışmayan adamla beraber, kapının önünde bekleyen arabaya atlayıp bağlar arasından dolaşarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onu getiren ve asla kavgaya karışmayan adamla beraber, kapının önünde bekleyen arabaya atlayıp bağlar arasından dolaşarak -Azime yengesine- geliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gramofon Avrat’ın acayip bir huyu vardı:*

Basit yapılı bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Bir gördüğünü bir daha hiç hatırlamıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir daha hiç hatırlamıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir gördüğünü bir daha hiç hatırlamıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Uğruna evini barkını harcayanları bile ikinci görüşünde tanımamazlıktan geliyor, daha doğrusu sahiden tanımıyordu.*

Burada virgülle sıralanmış temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Uğruna evini barkını harcayanlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İkinci görüşü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tanımamazlıktan geliyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uğruna evini barkını harcayanları bile tanımamazlıktan geliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İkinci görüşünde tanımamazlıktan geliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Daha doğrusu sahiden tanımıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Çünkü karşısındaki kendisini ona hatırlatmak için: -Nasıl bilmezsin canım, Silleli'nin bağına gittik ya... Orada Küçük Ali beni bıçakladı da dört ay hastanede yattım ya!..- dedikçe öyle masum bir tavırla: -Bilemedim hay efendiciğim, bilemedim işte!- derdi ki, yalan yaptığını söylemek insafsızlık olurdu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kendisini ona hatırlatmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yalan yaptığını” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yalan yaptığını söylemek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İnsafsızlık olurdu.” (bağımsız anlam) – (kategorematik ifade)

İç içe bileşik olan cümle sinkategorematiktir:

“Nasıl bilmezsin canım, Silleli’nin bağına gittik ya... Orada Küçük Ali beni bıçakladı da dört ay hastanede yattım ya!..- dedikçe öyle masum bir tavırla: -Bilemedim hay efendiciğim, bilemedim işte!- derdi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kendisini alıp götüren ve oynatanların, hatta bir iki gece yanlarında alıkoyanların ne zengin ne de -aslan gibi delikanlı- olmaları, bunların Gramofon Avrat’ın kafasında yer bırakmalarına yetmiyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kendisini alıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisini götüren” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisini alıp götüren” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kendisini oynatanların” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisini bir iki gece alıkoyanların” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne zengin ne de aslan gibi delikanlı olmaları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gramofon Avrat’ın kafasında yer bırakmaları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunların “Gramofon Avrat’ın kafasında yer bırakmalarına yetmiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kendisini alıp götürenlerin ne zengin ne de -aslan gibi delikanlı- olmaları, bunların Gramofon Avrat’ın kafasında yer bırakmalarına yetmiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kendisini oynatanların ne zengin ne de -aslan gibi delikanlı- olmaları, bunların Gramofon Avrat’ın kafasında yer bırakmalarına yetmiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kendisini bir iki gece alıkoyanların ne zengin ne de -aslan gibi delikanlı- olmaları, bunların Gramofon Avrat’ın kafasında yer bırakmalarına yetmiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yalnız bir kişiyi ve uzun zaman unutmadı:*

Basit yapılı bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Azime’nin eski dostlarından Rumelili bir Hüseyin Ağa vardı.*

Basit yapılı bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Konya’dan istasyondan çıkınca insanın karşısına dizilen bir sürü çift atlı paytonların belki dörtte biri bu adamındı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Konya’dan istasyondan çıkınca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İnsanın karşısına dizilen bir sürü çift atlı paytonların” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Belki dörtte biri bu adamındı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Konya’dan istasyondan çıkınca insanın karşısına dizilen bir sürü çift atlı paytonlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İnsanın karşısına dizilen bir sürü çift atlı paytonların belki dörtte biri bu adamındı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Azime’ye araba lazım oldu mu, buna haber salar, Hüseyin Ağa da işin sonunda bazan vukuat da çıkabileceği için en genç ve kuvvetli arabacısı Murat’ı yollardı.*

Temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapıda oldukları için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Azime’ye araba lazım oldu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Buna haber salar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşin sonunda vukuat da çıkabileceği için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“En genç ve kuvvetli arabacısı Murat’ı yollardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hüseyin Ağa da işin sonunda bazan vukuat da çıkabileceği için en genç ve kuvvetli arabacısı Murat’ı yollardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bu delikanlı, hiç konuşmadan, hiç arkasına bakmadan kendisine söylenen yere atları sürer, hangi bağa gidilirse, kapısının önünde bekler, çağırılrsa bile içeri girmez ve sabaha karşı oturak bitince yahut bir vukuat çıkıp silah sesleri ve bağırışlar arasında Gramofon Avrat bağdan dışarı fırlayınca hemen atların torbalarını alır, dörtlüğe şehre dönerdi.*

Burada temel yargı içeren beş ayrı ifade vardır. İlk ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Hiç konuşmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç arkasına bakmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisine söylenen yer” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atları sürer.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu delikanlı hiç konuşmadan kendisine söylenen yere atları sürer.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu delikanlı hiç arkasına bakmadan kendisine söylenen yere atları sürer.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu delikanlı hiç arkasına bakmadan kendisine söylenen yere atları sürer.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ve üçüncü ifade de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Hangi bağa gidilirse” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kapısının önünde bekler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu delikanlı hangi bağa gidilirse kapısının önünde bekler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çağrılrsa bile içeri girmez.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Dördüncü ifade de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sabaha karşı oturak bitince” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir vukuat çıkıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Silah sesleri arasında Gramofon Avrat bağdan dışarı fırlayınca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Silah sesleri ve bağırışlar arasında Gramofon Avrat bağdan dışarı fırlayınca” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hemen atların torbalarını alır.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sabaha karşı oturak bitince hemen atların torbalarını alır.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir vukuat çıkıp silah sesleri ve bağırışlar arasında Gramofon Avrat bağdan dışarı fırlayınca hemen atların torbalarını alır” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Beşinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Dört nala şehre dönerdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ne kadın ona, ne o kadına bir laf söylemiş değildiler.*

Bileşik yapıda olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ne kadın ona bir laf söylemiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne o kadına bir laf söylemiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne kadın ona bir laf söylemiş değiller” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ne o kadına bir laf söylemiş değiller” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Aylardan beri onun doru atları ve hafif arabası kadını birçok yerlere götürdüğü, birçok yerlerden, bazan arkalarından atılan kurşunlara rağmen, selamete evine getirdiği halde, belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Aylardan beri onun doru atları birçok yerlere götürdüğü” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Aylardan beri onun hafif arabası kadını birçok yerlere götürdüğü” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Bazan arkalarından atılan kurşunlar” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Aylardan beri onun doru atları selamete birçok yerlerden evine getirdiği” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Aylardan beri onun hafif arabası kadını birçok yerlerden selamete evine getirdiği” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Aylardan beri onun doru atları birçok yerlerden, bazan arkalarından atılan kurşunlara rağmen, selamete evine getirdiği” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Aylardan beri onun hafif arabası kadını birçok yerlerden, bazan arkalarından atılan kurşunlara rağmen, selamete evine getirdiği” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Bir kere bile adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Aylardan beri onun doru atları birçok yerlere götürdüğü ââlde belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Aylardan beri hafif arabası kadını birçok yerlere götürdüğü hâlde belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Aylardan beri onun doru atları birçok yerlerden selamete evine getirdiği hâlde, belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Aylardan beri onun hafif arabası kadını birçok yerlerden selamete evine getirdiği hâlde, belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Aylardan beri onun doru atları birçok yerlere götürdüğü, birçok yerlerden selametle evine getirdiği” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Aylardan beri onun hafif arabası kadını birçok yerlere götürdüğü, birçok yerlerden selametle evine getirdiği” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Aylardan beri onun doru atları birçok yerlere götürdüğü, birçok yerlerden selametle evine getirdiği hâlde, belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Aylardan beri onun hafif arabası kadını birçok yerlere götürdüğü, birçok yerlerden selametle evine getirdiği hâlde, belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Aylardan beri onun doru atları ve hafif arabası kadını birçok yerlere götürdüğü, birçok yerlerden selametle evine getirdiği hâlde, belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Aylardan beri onun doru atları birçok yerlere götürdüğü, birçok yerlerden, bazan arkalarından atılan kurşunlara rağmen, selametle evine getirdiği hâlde, belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Aylardan beri onun hafif arabası kadını birçok yerlere götürdüğü, birçok yerlerden, bazan arkalarından atılan kurşunlara rağmen, selametle evine getirdiği hâlde, belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat bir gece Murat hastalanıp yerine başka arabacı gelince Gramofon Avrat bindiği arabadan atladı ve gitmem diye dayattı; ne yalvarmak, ne bağırarak fayda vermedi.*

Burada temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Murat hastalanıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yerine başka arabacı gelince” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Murat hastalanıp yerine başka arabacı gelince” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gramofon Avrat’ın bindiği araba” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat bir gece Gramofon Avrat bindiği arabadan atladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Bileşik yapılı olan ikinci ifade, bağımlı anlama sahip olduğu için sinkategorematiktir:

“Gitmem diye dayattı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Bileşik yapılı olan üçüncü ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Yalvarmak durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bağırmak durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalvarmak fayda vermedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bağırmak fayda vermedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Azime pohpohlamak için birkaç gün sonra bunu oğlana söyleyince o, aldırış etmezmiş gibi, omuzlarını silkti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Azime pohpohlamak için birkaç gün sonra bunu oğlana söyleyince” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Pohpohlamak durumu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bunu oğlana söyleyince” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O, omuzlarını silkti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Aldırış etmezmiş gibi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“O, aldırış etmezmiş gibi, omuzlarını silkti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Birkaç gün sonra bunu oğlana söyleyince o, aldırış etmezmiş gibi, omuzlarını silkti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir gün Meram’ın ta öbür başında bir oturağa gittiler.*

Basit yapılı bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *İçerde sazlar çalınıp şarkılar titreşen dut yapraklarında dolaşırken, dönen ve oynayan kadınların kaşık sesleri taşlı bir yolda dörtlüde koşan at nalları gibi geceye yayılırken, her zamanki şey oldu:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İçerde sazlar çalınıp” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“İçerde şarkılar dolaşırken” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Titreşen dut yaprakları” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“İçerde sazlar çalınıp şarkılar dolaşırken” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Şarkılar titreşen dut yapraklarında dolaşırken” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“İçerde sazlar çalınıp şarkılar titreşen dut yapraklarında dolaşırken” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“İçerde sazlar çalınıp şarkılar titreşen dut yapraklarında dolaşırken her zamanki şey oldu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Dönen kadınların kaşık sesleri” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Oynayan kadınların kaşık sesleri” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Taşlı bir yolda dörtlüde koşan at nalları” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Kaşık sesleri at nalları gibi geceye yayılırken” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Her zamanki şey oldu.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Dönen kadınların kaşık sesleri taşlı bir yolda dörtlüde koşan at nalları gibi geceye yayılırken” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Oynayan kadınların kaşık sesleri taşlı bir yolda dörtlüde koşan at nalları gibi geceye yayılırken” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Dönen kadınların kaşık sesleri taşlı bir yolda dörtlüde koşan at nalları gibi geceye yayılırken her zamanki şey oldu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Oynayan kadınların kaşık sesleri taşlı bir yolda dörtlüde koşan at nalları gibi geceye yayılırken her zamanki şey oldu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bağırmlar, sövüşmeler başladı.*

Bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıda olan bu ifade sinkategorematiktir:

“Bağırma durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sövüşme durumu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bağırmlar başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sövüşmeler başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Birkaç silah sesi duyuldu.*

Bu, basit bir ifadedir ve bağımsız bir anlama sahiptir. Bu nedenle kategorematik ifade olarak değerlendirilmelidir.

- *Murat başını çevirerek bağın تنها kapısına baktı, neredeyse bu kapıdan çıkıp arabaya atlayacak olan kadını ve -efesini- gözledi.*

Bu ifadelerden ilki bileşik yapıdır. Bağımsız bir anlama sahip olmadığı için bu hâliyle sinkategorematiktir. Aşağıda daha basit parçalarına ayrılmış olan ifadeler tek başına bağımsız bir anlama sahip olduklarından kategorematiktir:

“Murat başını çevirerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bağın تنها kapısına baktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Neredeyse bu kapıdan çıkıp arabaya atlayacak olan kadını ve -efesini- gözledi.” İfadesi de sinkategorematiktir. Çünkü bağımsız anlamlı ifadelerin bileşimiyle oluşmuştur:

“Bu kapıdan çıkıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arabaya atlayacak olan kadını” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arabaya atlayacak olan efesini” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arabaya atlayacak olan kadını gözledi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arabaya atlayacak olan efesini gözledi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat bunun yerine içerden keskin bir kadın sesi çınladı:*

Basit yapılı olan bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Amanın Murat yetiş, beni vurdular!-*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip, kategoremantik ifadelerdir:

“Amanın Murat yetiş” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Beni vurdular!” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *Oğlan yerinden sıçrayarak bahçe kapısını omuzladı.*

İfade bu hâliyle bileşik yapıdır. Daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Yerinden sıçrayarak” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Oğlan bahçe kapısını omuzladı.” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

- *İçerde hala boğuşanlar vardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Boğuşan olma durumu” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“İçerde hâlâ boğuşanlar vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Birkaç kişi kadını kucaklayıp bağ evine sokmaya çalışıyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Birkaç kişi kadını kucaklayıp” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bağ evine sokmaya” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Bağ evine sokmaya çalışıyorlardı” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Birkaç kişi kadını kucaklayıp bağ evine sokmaya çalışıyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

- *Kadın Murat'ı görünce ellerini ona doğru uzattı ve ilk defa olarak ona, hem de çok şeyler söyleyen gözlerle, baktı.*

İlk cümle sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kadın Murat’ı görünce” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ellerini ona doğru uzattı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci cümle de sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İlk defa olarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ona baktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çok şeyler söyleyen gözlerle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İlk defa olarak ona baktı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çok şeyler söyleyen gözlerle, baktı.” (bağımlı anlam) - (kategorematik ifade)

- *Murat yavaşça ceketinin cebinden iri nagantını çıkararak oradakilere doğru sıktı; onlar, nereden geldiğini anlamadıkları bu ateşten şaşırdıkları sırada çabucak kadını yakalayıp dışarı fırladı ve arabaya atlayarak şehrin aksi tarafına, dağlara doğru sürdü.*

Cümlelerin tamamı bileşiktir. Bağımlı anlama sahip oldukları için sinkategorematiktir. Daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Murat yavaşça ceketinin cebinden iri nagantını çıkararak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oradakilere doğru sıktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onlar, nereden geldiğini anlamadıkları bu ateşten” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu ateşten şaşırdıkları sırada” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadını yakalayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dışarı fırladı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadını yakalayıp dışarı fırladı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çabucak kadını yakalayıp dışarı fırladı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arabaya atlayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şehrin aksi tarafına doğru sürdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dağlara doğru sürdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Fakat buraları iyi tanımadığı ve sığınacak kimsesi olmadığı için birkaç gün sonra candarmaların eline düştü, kendisini hapishaneye, kadını hastaneye kaldırdılar.*

Virgülle ayrılan sıralı ifadelerin ikisi de bileşiktir. Bağımlı anlama sahip oldukları için sinkategorematiktir. Daha basit parçalarına ayrıldığında kategorematiktir:

“Fakat buraları iyi tanımadığı için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birkaç gün sonra candarmaların eline düştü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat buraları iyi tanımadığı için birkaç gün sonra candarmaların eline düştü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sığınacak kimse” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sığınacak kimsesi olmadığı için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sığınacak kimsesi olmadığı için birkaç gün sonra candarmaların eline düştü” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kendisini hapishaneye kaldırdılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadını hastaneye kaldırdılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Gramofon Avrat hastaneden çıkınca ilk işi Murat’ı sormak oldu.*

Bu bileşik ifade şu şekilde daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gramofon Avrat hastaneden çıkınca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Murat’ı sormak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İlk işi Murat’ı sormak oldu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gramofon Avrat hastaneden çıkınca ilk işi Murat’ı sormak oldu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Tabanca attığı zaman yaralananların biri öldüğü için, delikanlı, esbabı muhaffefesi (hafifletici sebeplerden dolayı ceza indirimi) filan çıktıktan sonra, tam on iki buçuk sene yemişti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Tabanca attığı zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yaralananların biri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biri öldüğü için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yaralananların biri öldüğü için” (bağımlı anlam) – (sinkategorematik ifade)

“Tabanca attığı zaman yaralananların biri öldüğü için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Delikanlı, esbabı muhaffefesi (hafifletici sebeplerden dolayı ceza indirimi) filan çıktıktan sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tam on iki buçuk sene yemişti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bu günden sonra kadın ne bir oturağa gitti, ne eline kaşık alıp oynadı, ne de güzel ve yanık sesini duyan oldu.*

Burada üç ayrı temel ifade vardır, Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Bugünden sonra kadın ne bir oturağa gitti” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ve üçüncü ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik ifadelerdir:

“Ne oynadı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eline kaşık alıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne eline kaşık alıp oynadı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Güzel ve yanık sesini duyan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne de güzel ve yanık sesini duyan oldu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Evvela yaşlıca birinin yanına kapatma girdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Kendisini kapı dışarı edince de umumhaneye düştü.*

Bu bileşik ifade şu şekilde daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kendisini kapı dışarı edince” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Umumhaneye düştü.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Kendisini kapı dışarı edince de umumhaneye düştü.” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

- *Fakat her salı günü muhakkak hapishaneye gidip Murat’ı görür, ya birkaç kuruş para, yahut da yağ, bulgur, cıgara gibi bir şey bırakırdı.*

Buradaki ilk ifade bileşiktir ve daha basit parçalarına ayrılabilmektedir:

“Fakat her salı günü muhakkak Murat’ı görür” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Hapishaneye gidip” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Fakat her salı günü muhakkak hapishaneye gidip Murat’ı görür” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kateğorematiktir:

“Ya birkaç kuruş para, yahut da yağ, bulgur, cıgara gibi bir şey bırakırdı.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Aralarında bir iki kelime bile konuşmadıkları halde kendi uğruna hiç düşünmeden adam vuran bu çocuğı, vücudunu satıp kazandığı paralarla besliyor, belki de artık yalnız bunun için çalışıyordu.*

Virgülle ayrılan sıralı ifadelerin bağımlı anlama sahip, bileşik bir ifadedir. Sinkateğorematik olan bu ifade, daha basit parçalarına ayrılabilmektedir:

“Aralarında bir iki kelime konuşamadıkları hâlde” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Hiç düşünmeden” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Adam vuran bu çocuğı” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Aralarında bir iki kelime bile konuşmadıkları hâlde kendi uğruna hiç düşünmeden adam vuran bu çocuğı” (bağımlı anlam) - (sinkateğorematik ifade)

“Vücudunu satıp” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Kazandığı paralar” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Vücudunu satıp kazandığı paralar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Vücudunu satıp kazandığı paralarla besliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Belki de artık yalnız bunun için çalışıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

4.1.6. Pazarcı Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfadeler

- *Tekaüt olduktan sonra karısının memleketi olan Ege Denizi kıyılarındaki bu kasabada ufak bir dükkân açıp tuhafiyecilik yapmak istedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Tekaüt olduktan sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karısının memleketi olan Ege Denizi kıyılarındaki bu kasabada” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ufak bir dükkân açıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tuhafiyecilik yapmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tuhafiyecilik yapmak istedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tekaüt olduktan sonra karısının memleketi olan Ege Denizi kıyılarındaki bu kasabada” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tekaüt olduktan sonra karısının memleketi olan Ege Denizi kıyılarındaki bu kasabada tuhafiyecilik yapmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tekaüt olduktan sonra karısının memleketi olan Ege Denizi kıyılarındaki bu kasabada tuhafiyecilik yapmak istedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tekaüt olduktan sonra ufak bir dükkân açıp” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tekaüt olduktan sonra ufak bir dükkân açıp tuhafiyecilik yapmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tekâüt olduktan sonra ufak bir dükkân açıp tuhafiyecilik yapmak istedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Karısının memleketi olan Ege Denizi kıyılarındaki bu kasabada ufak bir dükkân açıp tuhafiyecilik yapmak istedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Pek becerikli idi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Balkan Harbi’nde yaralandıktan sonra da bir kere istifa ederek askerlikten ayrılmış, Üsküdar’da Uncular Sokağı’nda ufak bir yağ ve sabun dükkânı açmıştı.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapıdır. Sinkategorematik olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Balkan Harbi’nde yaralandıktan sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir kere istifa ederek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Askerlikten ayrılmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Balkan Harbi’nde yaralandıktan sonra da bir kere istifa ederek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Balkan Harbi’nde yaralandıktan sonra da askerlikten ayrılmış” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Balkan Harbi’nde yaralandıktan sonra da bir kere istifa ederek askerlikten ayrılmış” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise kendi başına bir anlam taşıdığından kategorematiktir:

“Üsküdar’da Uncular Sokağı’nda ufak bir yağ ve sabun dükkânı açmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *O zaman üç ayda işini o kadar ilerletti ki, karşı sırada daha büyük bir mağaza tutarak oraya taşındı.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bağlaçla bağlanan bu ifadelerden ilki kendi başına bağımsız bir anlam ifade ettiği için kategorematiktir:

“O zaman üç ayda işini o kadar ilerletti” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Karşı sırada daha büyük bir mağaza tutarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oraya taşındı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karşı sırada daha büyük bir mağaza tutarak oraya taşındı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat seferberlik çıkınca işler karıştı, tekrar askere istediler.*

Virgülle sıralanmış olan bu ifadelerden ilki sinkategorematiktir. Çünkü bağımlı anlama sahiptir ve bileşik yapıdır:

“Fakat seferberlik çıkınca” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşler karıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Tekrar askere istediler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bir hastalık bahane ederek gitmemenin imkanını bulmak üzere idi; karısı tutturdu, -İlle beli kılıçlı zabıt isterim, ben yağcı karısı olayım diye sana varmadım!- dedi.*

Bu ifade iç içe bileşik cümledir. Bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Bir hastalık bahane ederek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gitmemenin imkânı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İmkânını bulmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gitmemenin imkânını bulmak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gitmemenin imkânını bulmak üzere idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir hastalık bahane ederek gitmemenin imkânını bulmak üzere idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Karısı tutturdu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İlle de beli kılıçlı zabıt isterim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ben yağcı karısı olayım diye sana varmadım!” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İlle beli kılıçlı zabıt isterim, ben yağcı karısı olayım diye sana varmadım! dedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *O da sesini çıkarmadı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *On sene, Çanakkale’den Afyonkarahisar’a kadar birçok yerlerde, cephe gerisi hizmetinde olsa bile, epeyce yıprandı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“On sene, Çanakkale’den Afyonkarahisar’a kadar birçok yerlerde epeyce yıprandı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cephe gerisi hizmetinde olsa bile, epeyce yıprandı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Cephe gerisi hizmetinde olsa bile” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bu sefer tekaüt olduğu zaman saçları adamakıllı beyazlanmıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bu sefer saçları adamakıllı beyazlanmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tekaüt olduğu zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Elindeki birkaç yüz lira ile açtığı tuhafiyeci dükkânı ilk zamanlar oldukça iyi işliyor, yani kendisini, karısını ve iki çocuğunu geçindiriyordu.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapı ve sinkategorematiktir:

“Elindeki birkaç yüz lira ile açtığı tuhafiyeci dükkânı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İlk zamanlar oldukça iyi işliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Elindeki birkaç yüz lira ile açtığı tuhafiyeci dükkânı ilk zamanlar iyi işliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise kendi başına bağımsız bir anlam ifade ettiği için kategorematiktir:

“Yani kendisini, karısını ve iki çocuğunu geçindiriyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Mahalle arasında ufak bir meydana bakan ve adı tuhafiyeci dükkânı olmasına rağmen içinde kınadan gazyağına, çorap ipliğinden defter ve kaleme kadar her şey bulunan bu basık yerin önü, akşamları, topukları aşınmış takunyalı ve saçları otuz örgülü kızlarla, elinde bir gaz şişesiyle bekleyen ve birbiriyle kavga eden yalınayak oğlan çocuklarıyla dolardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Mahalle arasında ufak bir meydana bakan bu basık yerin önü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Adı tuhafiyeci dükkânı olmasına rağmen” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçinde kınadan gazyağına, çorap ipliğinden defter ve kaleme kadar her şey bulunan bu basık yerin önü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Mahalle arasında ufak bir meydana bakan ve adı tuhafiyeci dükkânı olmasına rağmen içinde kınadan gazyağına, çorap ipliğinden defter ve kaleme kadar her şey bulunan bu basık yerin önü” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Akşamları, topukları aşınmış takunyalı ve saçları otuz örgülü kızlarla” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Elinde bir gaz şişesiyle bekleyen oğlan çocukları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birbiriyle kavga eden yalınayak oğlan çocukları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Akşamları, topukları aşınmış takunyalı ve saçları otuz örgülü kızlarla, elinde bir gaz şişesiyle bekleyen ve birbiriyle kavga eden yalınayak oğlan çocuklarıyla dolardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mahalle arasında ufak bir meydana bakan bu basık yerin önü akşamları, topukları aşınmış takunyalı ve saçları otuz örgülü kızlarla dolardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mahalle arasında ufak bir meydana bakan bu basık yerin önü akşamları, elinde bir gaz şişesiyle bekleyen oğlan çocuklarıyla dolardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mahalle arasında ufak bir meydana bakan bu basık yerin önü birbiriyle kavga eden yalınayak oğlan çocuklarıyla dolardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Adı tuhafiyeci dükkânı olmasına rağmen içinde kınadan gazyağına, çorap ipliğinden defter ve kaleme kadar her şey bulunan bu basık yerin önü, akşamları, topukları aşınmış takunyalı ve saçları otuz örgülü kızlarla dolardı. (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Adı tuhafiyeci dükkânı olmasına rağmen içinde kınadan gazyağına, çorap ipliğinden defter ve kaleme kadar her şey bulunan bu basık yerin önü, akşamları, elinde bir gaz şişesiyle bekleyen oğlan çocuklarıyla dolardı. (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Adı tuhafiyeci dükkânı olmasına rağmen içinde kınadan gazyağına, çorap ipliğinden defter ve kaleme kadar her şey bulunan bu basık yerin önü, akşamları, birbiriyle kavga eden yalınayak oğlan çocuklarıyla dolardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mahalle arasında ufak bir meydana bakan ve adı tuhafiyeci dükkânı olmasına rağmen içinde kınadan gazyağına, çorap ipliğinden defter ve kaleme kadar her şey bulunan bu basık yerin önü, akşamları, topukları aşınmış takunyalı ve saçları otuz örgülü kızlarla dolardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mahalle arasında ufak bir meydana bakan ve adı tuhafiyeci dükkânı olmasına rağmen içinde kınadan gazyağına, çorap ipliğinden defter ve kaleme kadar her şey bulunan bu basık yerin önü, akşamları, elinde bir gaz şişesiyle bekleyen oğlan çocuklarıyla dolardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Mahalle arasında ufak bir meydana bakan ve adı tuhafiyeci dükkânı olmasına rağmen içinde kınadan gazyağına, çorap ipliğinden defter ve kaleme kadar her şey bulunan bu

basık yerin önü, akşamları, birbiriyle kavga eden yalınayak oğlan çocuklarıyla dolardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yüzer paralık, beşer kuruşluk alışverişlerini ettikten sonra yollarda yarım saat eğlenerek evlerine giden bu çocukların akını bitince, dükkanın önüne iskemlesini atar, çeşmeden dönen ve testiye taktıkları kollarının mukabil tarafına 45 derecelik bir zaviye (açı) ile meyleden biraz daha büyük çocukları ve camiye akşam namazına giden ihtiyarları seyrederdi.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapı ve sinkategorematiktir. Bileşik yapı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Yüzer paralık alışverişlerini ettikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Beşer kuruşluk alışverişlerini ettikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yollarda yarım saat eğlenerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Evlerine giden bu çocukların” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu çocukların akını bitince” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dükkânın önüne iskemlesini atar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çeşmeden dönen biraz daha büyük çocukları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Testiyi taktıkları kollarının mukabil tarafına” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“45 derecelik bir zaviye (açı) ile meyleden biraz daha büyük çocuklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Camiye akşam namazına giden ihtiyarlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yüzer paralık, beşer kuruşluk alışverişlerini ettikten sonra yollarda yarım saat eğlenerek evlerine giden bu çocukların” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yüzer paralık, beşer kuruşluk alışverişlerini ettikten sonra yollarda yarım saat eğlenerek evlerine giden bu çocukların akını bitince” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yüzer paralık, beşer kuruşluk alışverişlerini ettikten sonra yollarda yarım saat eğlenerek evlerine giden bu çocukların akını bitince, dükkânın önüne iskemlesini atar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çeşmeden dönen biraz daha büyük çocukları seyrederdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Testiyi taktıkları kollarının mukabil tarafına 45 derecelik bir zaviye (açı) ile meyleden biraz daha büyük çocukları seyrederdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Camiye akşam namazına giden ihtiyarları seyrederdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bu mahallede oturan bir iki memur, geçerken onunla birkaç laf atarlar ve o, dükkânını kapayarak bunların en sonuncusuyla beraber evine yollanırdı.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bağlaçla bağlanan bu ifadeler kendi başına bağımsız bir anlam ifade etmemektedir. Bileşik yapılı olan bu ifadeler sinkategorematiktir:

“Bu mahallede oturan bir iki memur” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geçerken onunla birkaç laf atarlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu mahallede oturan bir iki memur, geçerken onunla birkaç laf atarlar”

“O, dükkânını kapayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunların en sonuncusuyla beraber evine yollanırdı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“O, dükkânını kapayarak bunların en sonuncusuyla beraber evine yollanırdı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat çocukları yavaş yavaş büyümeye başlamışlardı ve basık tavanlı dükkânın kazancı onları biraz güç geçindiriyordu.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bağlaçla bağlanan bu ifadelerden ilki kendi başına bağımsız bir anlam ifade etmemektedir. Bileşik yapılı olan bu ifade, sinkategorematiktir:

“Yavaş yavaş büyüme” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat çocukları yavaş yavaş büyümeye başlamışlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Basık tavanlı dükkânın kazancı onları biraz güç geçindiriyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Mesela iki seneden beri kendi sırtına bir elbise yaptıramamış, yüzbaşılığından kalma üniformalarını bozdurarak giymişti.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerin ilki kendi başına bağımsız bir anlam ifade ettiği için kategorematiktir:

“Mesela iki seneden beri kendi sırtına bir elbise yaptıramamış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Yüzbaşılığından kalma üniformaları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Üniformalarını bozdurarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yüzbaşılığından kalma üniformalarını bozdurarak giymişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gene bozdurarak ilk mektebin son sınıfına giden oğluna palto yaptırdığı kurşuni pelerinini, bir zamanlar, ağarmamış saçlarının altında ve dik omuzlarında dalgalanır gibi kıvrılan bu şimdi havı dökülmüş kumaşı, sıska oğlunun sırtında gördükçe gözleri yaşarır gibi oluyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İlk mektebin son sınıfına giden oğluna” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bozdurarak palto yaptırdığı kurşuni pelerin” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bozdurarak ilk mektebin son sınıfına giden oğluna palto yaptırdığı kurşuni pelerinini” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gene bozdurarak ilk mektebin son sınıfına giden oğluna palto yaptırdığı kurşuni pelerinini sıksa oğlunun sırtında gördükçe” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gene bozdurarak ilk mektebin son sınıfına giden oğluna palto yaptırdığı kurşuni pelerinini sıksa oğlunun sırtında gördükçe gözleri yaşarır gibi oluyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ağarmamış saçlarının altında” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dalgalanır gibi kıvrılan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağarmamış saçlarının altında dalgalanır gibi kıvrılan”

“Havı dökülmüş kumaşı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dalgalanır gibi kıvrılan bu şimdi havı dökülmüş kumaşı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sıksa oğlunun sırtında gördükçe” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir zamanlar, ağarmamış saçlarının altında ve dik omuzlarında dalgalanır gibi kıvrılan bu şimdi havı dökülmüş kumaşı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir zamanlar, ağarmamış saçlarının altında ve dik omuzlarında dalgalanır gibi kıvrılan bu şimdi havı dökülmüş kumaşı, sıksa oğlunun sırtında gördükçe” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir zamanlar, ağarmamış saçlarının altında ve dik omuzlarında dalgalanır gibi kıvrılan bu şimdi havı dökülmüş kumaşı, sıksa oğlunun sırtında gördükçe gözleri yaşarır gibi oluyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Balkan Harbi'nden sonra ticarete atılan o eski ve becerikli adam bu değilmiş gibi, vaziyeti bozuldukça çekingen ve şaşkın bir hal alıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Balkan Harbi’nden sonra ticarete atılan o eski adam” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Balkan Harbi’nden sonra ticarete atılan o becerikli adam” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“O eski ve becerikli adam bu değilmiş gibi” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Vaziyeti bozuldukça” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Çekingen ve şaşkın bir hal alıyordu.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Balkan Harbi’nden sonra ticarete atılan o eski ve becerikli adam bu değilmiş gibi” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Vaziyeti bozuldukça çekingen ve şaşkın bir hal alıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Nihayet kirayı da veremeyerek dükkânı kapattı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkateforematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Nihayet dükkânı kapattı.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Kirayı da veremeyerek” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Nihayet kirayı da veremeyerek dükkânı kapattı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *İçindekileri eve taşıdı, sonra iki gaz sandığı alarak pazarcılığa başladı.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kateforematiktir:

“İçindekileri eve taşıdı.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

İkincisi ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapı ve sinkateforematiktir:

“Sonra iki gaz sandığı alarak” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Pazarcılığa başladı.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Sonra iki gaz sandığı alarak pazarcılığa başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Kasabaya birer saat uzaklıkta iki ufak kasabacık daha vardı; birinde salı, birinde perşembe günleri pazar kurulurdu.*

Bu ifadeler bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“Kasabaya birer saat uzaklıkta iki ufak kasabacık daha vardı.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Birinde salı, birinde perşembe günleri pazar kurulurdu.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Kendi kasabalarının pazarı da cumartesi idi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Haftanın bu üç gününde dükkandan kalan ufak tefek mallara, şube reisliği yaptığı zamanlar yanında yazıcı olarak bulunmuş olan ve buranın büyükçe tüccarlarından sayılan bir gençten veresiye aldığı şeyleri de katarak bir köşede ufak bir sergi açıyor; heybelerini bir kenara bırakan ve çekişe çekişe pazarlık eden köylü kadınlara hafif ve hala tatlı sesiyle beğendirmeye çalışarak, makara, sakız, düğme, gelin teli satıyordu.*

Virgülle sıralanmış olan bu ifadeler sinkategoremattiktir. Çünkü bağımlı anlama sahiptir ve bileşik yapıdır.

“Dükkândan kalan ufak tefek mallar” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Şube reisliği yaptığı zamanlar” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Yanında yazıcı olarak” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Yanında yazıcı olarak bulunmuş” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Yanında yazıcı olarak bulunmuş olan” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Buranın büyükçe tüccarlarından sayılan bir genç” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bir gençten veresiye aldığı şeyler” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bir gençten veresiye aldığı şeyleri de katarak” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Bir köşede ufak bir sergi açıyor” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Haftanın bu üç gününde dükkândan kalan ufak tefek mallara, şube reisliği yaptığı zamanlar yanında yazıcı olarak bulunmuş olan ve buranın büyükçe tüccarlarından sayılan bir gençten veresiye aldığı şeyleri de katarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Haftanın bu üç gününde dükkândan kalan ufak tefek mallara bir köşede ufak bir sergi açıyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şube reisliği yaptığı zamanlar yanında yazıcı olarak bulunmuş olan ve buranın büyükçe tüccarlarından sayılan bir gençten veresiye aldığı şeyleri de katarak bir köşede ufak bir sergi açıyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Haftanın bu üç gününde dükkândan kalan ufak tefek mallara, şube reisliği yaptığı zamanlar yanında yazıcı olarak bulunmuş olan ve buranın büyükçe tüccarlarından sayılan bir gençten veresiye aldığı şeyleri de katarak bir köşede ufak bir sergi açıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Heybelerini bir kenara bırakan köylü kadınlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çekişe çekişe pazarlık eden köylü kadınlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köylü kadınlara hafif ve hâlâ tatlı sesiyle beğendirmeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köylü kadınlara hafif ve hâlâ tatlı sesiyle beğendirmeye çalışarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Makara, sakız, düğme, gelin teli satıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Heybelerini bir kenara bırakan ve çekişe çekişe pazarlık eden köylü kadınlara hafif ve hâlâ tatlı sesiyle beğendirmeye çalışarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Heybelerini bir kenara bırakan ve çekişe çekişe pazarlık eden köylü kadınlara hafif ve hâlâ tatlı sesiyle beğendirmeye çalışarak makarna, sakız, düğme, gelin teli satıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Öbür kasabalara gitmek için, yalnız o günlere mahsus olarak kiraladığı bir eşeğe, içerisine bütün o çorap kutularını, iplik çilelerini, kına torbalarını*

doldurduğu iki gaz sandığını yükler, güneş doğmadan yola çıkararak erkenden, pazarı olan kasabaya varırdı.

Virgülle sıralanmış olan bu ifadeler sinkategorematiktir. Çünkü bağımlı anlama sahiptir ve bileşik yapılıdır.

“Öbür kasabalara gitmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız o günlere mahsus olarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kiraladığı bir eşeğe” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalnız o günlere mahsus olarak kiraladığı bir eşeğe” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İçerisine bütün o çorap kutularını doldurduğu iki gaz sandığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçerisine bütün o iplik çilelerini doldurduğu iki gaz sandığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçerisine bütün o kına torbalarını doldurduğu iki gaz sandığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçerisine bütün o çorap kutularını, iplik çilelerini, kına torbalarını doldurduğu iki gaz sandığı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öbür kasabalara gitmek için, yalnız o günlere mahsus olarak kiraladığı bir eşeğe” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öbür kasabalara gitmek için, yalnız o günlere mahsus olarak kiraladığı bir eşeğe, iki gaz sandığını yükler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öbür kasabalara gitmek için, yalnız o günlere mahsus olarak kiraladığı bir eşeğe, içerisine bütün o çorap kutularını doldurduğu iki gaz sandığını yükler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öbür kasabalara gitmek için, yalnız o günlere mahsus olarak kiraladığı bir eşeğe, içerisine bütün o iplik çilelerini doldurduğu iki gaz sandığını yükler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öbür kasabalara gitmek için, yalnız o günlere mahsus olarak kiraladığı bir eşeğe, içerisine bütün o kına torbalarını doldurduğu iki gaz sandığını yükler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Öbür kasabalara gitmek için, yalnız o günlere mahsus olarak kiraladığı bir eşeğe, içerisine bütün o çorap kutularını, iplik çilelerini, kına torbalarını doldurduğu iki gaz sandığını yükler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Güneş doğmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yola çıkarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Güneş doğmadan yola çıkarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Pazarı olan kasaba” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Erkenden varırdı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Erkenden, pazarı olan kasabaya varırdı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Güneş doğmadan yola çıkarak erkenden, pazarı olan kasabaya varırdı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Orada kendisine pek hürmet eden bir helvacıdan genişçe bir kapı kanadı alarak kaldırıma yatırır, kapının dışarıda boşta kalan kısmını taşlarla besler, sonra onun üzerine çeşit çeşit kutuları açardı.*

Virgülle sıralanmış olan üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilk ikisi sinkategorematiktir. Çünkü bağımlı anlama sahiptir ve bileşik yapılıdır:

“Kendisine pek hürmet eden bir helvacı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Genişçe bir kapı kanadı alarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kaldırıma yatırır” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Orada kendisine pek hürmet eden bir helvacıdan genişçe bir kapı kanadı alarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Genişçe bir kapı kanadı alarak kaldırıma yatırır” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orada kendisine pek hürmet eden bir helvacıdan genişçe bir kapı kanadı alarak kaldırıma yatırır” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kapının dışarıda boşta kalan kısmı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Taşlarla besler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kapının dışarıda boşta kalan kısmını taşlarla besler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Üçüncü ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Sonra onun üzerine çeşit çeşit kutuları açardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kışın yağmur bastırıp bunları yarı ıslak toplayarak bir dükkâna sığındığı, yazın göğsü bağı açık, ak saçları ter içinde, yanı başında bir kâğıtta duran kirazlardan ağzına birkaç tane atıp serinlemeye çalıştığı olurdu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir.

“Kışın yağmur bastırıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunları yarı ıslak toplayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kışın yağmur bastırıp bunları yarı ıslak toplayarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir dükkâna sığındığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kışın yağmur bastırıp bunları yarı ıslak toplayarak bir dükkâna sığındığı olurdu.”

“Yanı başında bir kâğıtta duran kirazlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kirazlardan ağzına birkaç tane atıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Serinlemeye çalıştığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Serinlemeye çalıştığı olurdu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yazın göğsü bağı açık, ak saçları ter içinde, yanı başında bir kâğıtta duran kirazlardan ağzına birkaç tane atıp” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yazın göğsü bağı açık, ak saçları ter içinde, yanı başında bir kâğıtta duran kirazlardan ağzına birkaç tane atıp serinlemeye çalıştığı olurdu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Akşama doğru köylüler -aksata-yı (alışverişi) bitirip eşeklerini öne katarak yola düzüldükleri ve güneş fersiz ve eğri ışıklarıyla gözleri kamaştırır olduğu zaman, o, yarı kapalı gözlerle en tatlı meşguliyetine; hatıralarıyla oynamaya başladılar.*

Bileşik yapıli olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir.

“Akşama doğru köylüler -aksata-yı (alışverişi) bitirip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Akşama doğru köylüler eşeklerini öne katarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Akşama doğru köylüler -aksata-yı (alışverişi) bitirip eşeklerini öne katarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Akşama doğru köylüler yola düzüldükleri zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Akşama doğru köylüler -aksata-yı (alışverişi) bitirip eşeklerini öne katarak yola düzüldükleri zaman” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Akşama doğru köylüler -aksata-yı (alışverişi) bitirip eşeklerini öne katarak yola düzüldükleri zaman o, yarı kapalı gözlerle en tatlı meşguliyetine başladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Akşama doğru köylüler -aksata-yı (alışverişi) bitirip eşeklerini öne katarak yola düzüldükleri zaman o, yarı kapalı gözlerle hatıralarıyla oynamaya başladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Güneş fersiz ve eğri ışıklarıyla gözleri kamaştırır olduğu zaman” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“O, yarı kapalı gözlerle en tatlı meşguliyetine başladılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hatıralarıyla oynamaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hatıralarıyla oynamaya başladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Güneş fersiz ve eğri ışıklarıyla gözleri kamaştırır olduğu zaman, o, yarı kapalı gözlerle en tatlı meşguliyetine başladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Güneş fersiz ve eğri ışıklarıyla gözleri kamaştırır olduğu zaman, o, yarı kapalı gözlerle hatıralarıyla oynamaya başladılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *O zaman ta mektep sıralarından, Harbiye’nin arka duvarından atlayıp kaçarak Beyoğlu’nda çapkınlık etmekten başlayan ve Anadolu ve Rumeli’nin küçükü büyüü birçok şehirlerinde, köylerinde dopdolu geçirilen bir hayat, gözlerinin önünde inanılmayacak kadar canlı bir resmi geçit yaptı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Mektep sıralarından kaçarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Harbiye’nin arka duvarından atlayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Harbiye’nin arka duvarından atlayıp kaçarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Beyoğlu’na çapkınlık etmekten” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Beyoğlu’nda çapkınlık etmekten başlayan hayat” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“O zaman ta mektep sıralarından, Harbiye’nin arka duvarından atlayıp kaçarak Beyoğlu’nda çapkınlık etmekten başlayan hayat” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Anadolu ve Rumeli’nin küçükü büyüü birçok şehirlerinde, köylerinde dopdolu geçirilen bir hayat” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerinin önünde canlı bir resmi geçit yaptı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İnanılmayacak kadar canlı bir resmi geçit” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İnanılmayacak kadar canlı bir resmi geçit yaptı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözlerinin önünde inanılmayacak kadar canlı bir resmi geçit yaptı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Halinden şikâyetçi olan ve bulunduğu vaziyete asla alışamayan bütün insanlarda olduğu gibi onun da muhayyilesi, kendisini bile şaşırtan bir mükemmellikle işliyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir:

“Halinden şikâyetçi olan bütün insanlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bulunduğu vaziyete asla alışamayan bütün insanlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Halinden şikâyetçi olan bütün insanlarda olduğu gibi onun da muhayyilesi işliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bulunduğu vaziyete asla alışamayan bütün insanlarda olduğu gibi onun da muhayyilesi işliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onun da muhayyilesi işliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendisini bile şaşırtan bir mükemmellik” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onun da muhayyilesi, kendisini bile şaşırtan bir mükemmellikle işliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Halinden şikâyetçi olan bütün insanlarda olduğu gibi onun da muhayyilesi, kendisini bile şaşırtan bir mükemmellikle işliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bulunduğu vaziyete asla alışamayan bütün insanlarda olduğu gibi onun da muhayyilesi, kendisini bile şaşırtan bir mükemmellikle işliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kafasının içinde, kah Arnavutluk'ta sarp bir kayanın üzerindeki kaleden bulanık vadinin görünüşü; kah Yalvaç'ta nişanlanıp sonra dedikodu yüzünden ayrıldığı ve bu yüzden uzun zaman içkiye vurduğu tüfekçi ustasının kızı; kah İstanbul'un o zamanki levantenlere mahsus eğlence yerlerinden birinde Rum kızları ve kendisi gibi izinli arkadaşlarla geçirdiği bir alem; kah bir azgın yağız at; bir muharebe meydanı; hulasa elli senelik ömrünün her safhasından, bazan pek ehemmiyetsiz, bazan hayatının gidişini değiştirmiş bir parça diriliyor, hem de dün olmuş gibi canlı, vuzuh içinde ve tesirli olarak yeniden yaşıyordu.*

Virgülle sıralanmış olan bu ifadeler sinkategorematiktir. Çünkü bağımlı anlama sahiptir ve bileşik yapılıdır:

“Kafasının içinde kah Arnavutluk’ta sarp bir kayanın üzerindeki kaleden bulanık vadinin görünüşü diriliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arnavutluk’ta sarp bir kayanın üzerindeki kaleden bulanık vadinin görünüşü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kafasının içinde, kah Yalvaç’ta nişanlanıp sonra dedikodu yüzünden ayrıldığı ve bu yüzden uzun zaman içkiye vurduğu tüfekçi ustasının kızı diriliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yalvaç’ta nişanlanıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dedikodu yüzünden ayrıldığı tüfekçi ustasının kızı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uzun zaman içkiye vurduğu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yalvaç’ta nişanlanıp sonra dedikodu yüzünden ayrıldığı tüfekçi ustasının kızı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yalvaç’ta nişanlanıp sonra dedikodu yüzünden ayrıldığı ve bu yüzden uzun zaman içkiye vurduğu tüfekçi ustasının kızı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kafasının içinde kah İstanbul’un o zamanki levantenlere mahsus eğlence yerlerinden birinde Rum kızları diriliyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kafasının içinde kendisi gibi izinli arkadaşlarla geçirdiği bir alem diriliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kendisi gibi izinli arkadaşlarla geçirdiği bir alem” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kafasının içinde kah bir azgın yağız at diriliyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kafasının içinde bir muharebe meydanı diriliyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Elli senelik ömrünün her safhasından bir parça diriliyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bazan pek ehemmiyetsiz bir parça diriliyor.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bazan hayatının gidişini değiştirmiş bir parça diriliyor.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hayatının gidişini değiştirmiş bir parça” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dün olmuş gibi canlı, vuzuh içinde ve tesirli olarak yeniden yaşıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Dün olmuş gibi yeniden yaşıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Canlı, vuzuh içinde ve tesirli olarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Eşğini önüne katıp, alışverişin bıraktığı on beş yirmi lirayı cebine atarak sarp ve büyük bir tabiatın bütün güzelliğini toplayan yollardan kendi kasabasına dönerken bile, bu hatıralardan ayrılmazdı.*

Bileşik yapıları olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir:

“Eşğini önüne katıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Alışverişin bıraktığı on beş yirmi lirayı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cebine atarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eşğini önüne katıp, alışverişin bıraktığı on beş yirmi lirayı cebine atarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sarp ve büyük bir tabiatın bütün güzelliğini toplayan yollar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendi kasabasına dönerken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sarp ve büyük bir tabiatın bütün güzelliğini toplayan yollardan kendi kasabasına dönerken” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu hatıralardan ayrılmazdı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sarp ve büyük bir tabiatın bütün güzelliğini toplayan yollardan kendi kasabasına dönerken bile, bu hatıralardan ayrılmazdı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *O kadar bugünden uzak, o kadar eski hayatının içinde yaşıyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Yanı başında onunla beraber eşeklerini önlerine katan ve harıl harıl alışveriş lafı eden Alanyalıları, önünde yırtık pabuçlarını sürüye sürüye giden ve toplayabildikleri sadakaları torbalarına doldurup sırtlarına vuran profesyonel dilenciler, daha birçok köylüler, nane yağcılar, bir yaylı araba ile geçen manifaturacılar, ortalığı toza bulayan bir otomobille yoldakileri iki yana fırlatan zeytinyağı fabrikatörleri ona, tanımadığı, yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Onunla beraber eşeklerini önlerine katan Alanyalıları” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Harıl harıl alışveriş lafı eden Alanyalıları” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Önünde yırtık pabuçlarını sürüye sürüye giden profesyonel dilenciler” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Toplayabildikleri sadakaları torbalarına doldurup” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Toplayabildikleri sadakaları torbalarına doldurup sırtlarına vuran dilenciler” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Daha birçok köylüler ona tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Daha birçok köylüler ona yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Nane yağcılar ona tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Nane yağcılar ona yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir yaylı araba ile geçen manifaturacılar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ortalığı toza bulayan zeytinyağı fabrikatörleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir otomobille yoldakileri iki yana fırlatan zeytinyağı fabrikatörleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ona, tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ona, yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yanı başında onunla beraber eşeklerini önlerine katan Alanyalılar ona, yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yanı başında onunla beraber eşeklerini önlerine katan Alanyalılar ona, tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Harıl harıl alışveriş lafı eden Alanyalılar ona, tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Harıl harıl alışveriş lafı eden Alanyalılar ona, yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Önünde yırtık pabuçlarını sürüye sürüye giden profesyonel dilenciler ona, tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Önünde yırtık pabuçlarını sürüye sürüye giden profesyonel dilenciler ona, yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Toplayabildikleri sadakaları torbalarına doldurup sırtlarına vuran dilenciler ona, tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Toplayabildikleri sadakaları torbalarına doldurup sırtlarına vuran dilenciler ona, yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir yalı araba ile geçen manifaturacılar ona, tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir yalı araba ile geçen manifaturacılar ona, yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ortalığı toza bulayan zeytinyağı fabrikatörleri ona, tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ortalığı toza bulayan zeytinyağı fabrikatörleri ona, yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir otomobille yoldakileri iki yana fırlatan zeytinyağı fabrikatörleri ona, tanımadığı bir memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir otomobille yoldakileri iki yana fırlatan zeytinyağı fabrikatörleri ona, yeryüzünde bulunduğunu bile bilmediği memleketin adamları gibi yabancı, uzak, sis içinde görünüyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir gün, bir vaka onu bugünden alarak eski hayatının ta ortasına; bütün romantikliği ve acayıplığı ile muhayyilesinin dünyasına götürdü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bir gün, bir vaka onu bugünden alarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eski hayatının ta ortasına götürdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün romantikliği ve acayıplığı ile muhayyilesinin dünyasına götürdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir gün, bir vaka onu bugünden alarak eski hayatının ta ortasına götürdü.”

“Bir gün, bir vaka onu bugünden alarak bütün romantikliği ve acayıplığı ile muhayyilesinin dünyasına götürdü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Böylece hayatının son ve güzel hadisesini yaşadı, fakat bu, aynı zamanda onun her şeyinin sonu oldu:*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadeler basit yapı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

“Böylece hayatının son ve güzel hadisesini yaşadı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat bu, aynı zamanda onun her şeyinin sonu oldu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Gene böyle grup halinde pazardan dönerlerken, dar bir boğazda, fundalıkların arasından üç silahlı göründü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Grup halinde pazardan dönerlerken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Dar bir boğazda, fundalıkların arasından üç silahlı göründü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gene böyle grup halinde pazardan dönerlerken, dar bir boğazda, fundalıkların arasından üç silahlı göründü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Etrafındakilerin şiddetli korku nöbetleri geçirdiklerinin, telaşla kaçacak yer aradıklarının farkına bile varmayan eski zabıt, -Soyunun!- diye bağırarak boğukça bir sesle kendine geldi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Etrafındakilerin şiddetli korku nöbetleri geçirdiklerinin” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Etrafindakilerin telaşla kaçacak yer aradıklarının” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Farkına bile varmayan eski zabıt” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Etrafindakilerin şiddetli korku nöbetleri geçirdiklerinin farkına bile varmayan zabıt” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Etrafindakilerin telaşla kaçacak yer aradıklarının farkına bile varmayan zabıt” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kendine geldi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“-Soyunun!- diye bağırان boğukça bir sesle kendine geldi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Etrafindakilerin şiddetli korku nöbetleri geçirdiklerinin farkına bile varmayan zabıt - Soyunun!- diye bağırان boğukça bir sesle kendine geldi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Etrafindakilerin telaşla kaçacak yer aradıklarının farkına bile varmayan zabıt - Soyunun!- diye bağırان boğukça bir sesle kendine geldi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Derhal eli ceketinin iç cebine gitti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Pazardaki alışverişin bıraktığı yirmi iki lira burada idi ve bu bütün sermayesinin yarısından fazlasıydı.*

Bağlaçla bağlanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadedir.

Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Pazardaki alışverişin bıraktığı yirmi iki lira” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yirmi iki lira burada idi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Pazardaki alışverişin bıraktığı yirmi iki lira burada idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Bu bütün sermayesinin yarısından fazlasıydı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Birkaç haftadan beri ağızlarda, karı meselesi yüzünden dağa çıkan ve birkaç köy basan bir eşkıyanın lafı dolaşıyordu; fakat bu sıkı zamanlarda onun böyle yol kesecek kadar ileri gideceği, her şeyden kuşkulanan Aksekili aktarların bile aklına gelmemiştir.*

Burada noktalı virgülle ayrılmış iki temel ifade vardır. Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapıya sahip oldukları için daha basit parçalarına ayrılabilirler:

“Birkaç haftadan beri ağızlarda bir eşkıyanın lafı dolaşıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karı meselesi yüzünden dağa çıkan bir eşkıyanın lafı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birkaç köy basan bir eşkıyanın lafı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birkaç haftadan beri ağızlarda, karı meselesi yüzünden dağa çıkan bir eşkıyanın lafı dolaşıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Birkaç haftadan beri ağızlarda birkaç köy basan bir eşkıyanın lafı dolaşıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yol kesecek kadar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İleri gideceği” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yol kesecek kadar ileri gideceği” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Her şeyden kuşkulanan Aksekili aktarlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Her şeyden kuşkulanan Aksekili aktarların bile aklına gelmemiştir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Fakat bu sıkı zamanlarda onun böyle yol kesecek kadar ileri gideceği Aksekili aktarların bile aklına gelmemiştir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Fakat bu sıkı zamanlarda onun böyle yol kesecek kadar ileri gideceği, her şeyden kuşkulanan Aksekili aktarların bile aklına gelmemiştir.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Üzerlerine dikilen silahların karşısında herkes süratle soyunuyor ve çeşit çeşit elbiseli adamların yerinde beyaz çamaşır ve titreşen şekiller kalıyordu.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bağlaçla bağlanan bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Üzerlerine dikilen silahlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Silahların karşısında herkes süratle soyunuyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Üzerlerine dikilen silahların karşısında herkes süratle soyunuyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çeşit çeşit elbiseli adamların yerinde beyaz çamaşır şekiller kalıyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çeşit çeşit elbiseli adamların yerinde titreşen şekiller kalıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Titreşen şekiller” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Eşkivalardan biri uzakta ve silahı elinde bekledi, öteki ikisi yolcuların yanına gelerek yerdeki elbiseleri karıştırdılar, bütün paraları ve saatleri aldıktan ve elbiselerden de kendilerine üç takım seçtikten sonra, bir köşeye birikmiş bekleyen pazarcıların yanına giderek ağızlarının içini, avuçlarını muayene ettiler ve parmaklarından gümüş yüzükleri söküp aldılar.*

Burada temel yargı barındıran dört ayrı ifade vardır. Bu ifadeler tek tek incelendiğinde ilk ifadenin bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategorematik bir ifade olduğu görülmektedir:

“Eşkivalardan biri uzakta ve silahı elinde bekledi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade sinkategorematiktir. Bağımlı anlama sahip, bileşik yapıdır:

“Öteki ikisi yerdeki elbiseleri karıştırdılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yolcuların yanına gelerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Öteki ikisi yolcuların yanına gelerek yerdeki elbiseleri karıştırdılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Üçüncü ifade de sinkategorematiktir. Bileşik yapı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bütün paraları ve saatleri aldıktan sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Elbiselerden de kendilerine üç takım seçtikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir köşeye birikmiş pazarcıların” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir köşeye birikmiş bekleyen pazarcıların” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Pazarcıların yanına giderek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ağızlarının içini, avuçlarını muayene ettiler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bütün paraları ve saatleri aldıktan ve elbiselerden de kendilerine üç takım seçtikten sonra, bir köşeye birikmiş bekleyen pazarcıların yanına giderek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bütün paraları ve saatleri aldıktan ve elbiselerden de kendilerine üç takım seçtikten sonra, bir köşeye birikmiş bekleyen pazarcıların yanına giderek ağızlarının içini, avuçlarını muayene ettiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Dördüncü ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı sinkategorematik bir ifadedir:

“Parmakların gümüş yüzükleri aldılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Parmaklarından gümüş yüzükleri söküp aldılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Akşamın alacakaranlığında, ağaçların yukarıdan doğru gelen uğultusuyla derenin aşağıdan gelen şarılması arasında bu beyazlar yığını ve onların*

arasında, çamaşırlarından daha beyaz kalmış kolları ve seyrek beyaz saçlarıyla eski zabıt hiç de gülünç olmayan bir manzara idi.

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ağaçların yukarıdan doğru gelen uğultusu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Derenin aşağıdan gelen şarılması” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eski zabıt hiç de gülünç olmayan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir manzara idi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç de gülünç olmayan bir manzara idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çamaşırlarından daha beyaz kalmış kolları ve seyrek beyaz saçlarıyla eski zabıt” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çamaşırlarından daha beyaz kalmış kolları ve seyrek beyaz saçlarıyla eski zabıt hiç de gülünç olmayan bir manzara idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Akşamın alacakaranlığında, ağaçların yukarıdan doğru gelen uğultusuyla derenin aşağıdan gelen şarılması arasında bu beyazlar yığını ve onların arasında, çamaşırlarından daha beyaz kalmış kolları ve seyrek beyaz saçlarıyla eski zabıt” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Dudaklarının kenarı acı acı bükülmüştü, kah eşkıyaların karıştırdıkları gaz sandıklarının altında öteye beriye dönen eşeğe, kah gözleri patlayacakmış gibi dışarı fırlayan Alanyalı manifaturacıya bakıyordu.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Dudaklarının kenarı acı acı bükülmüştü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Eşkıyaların karıştırdıkları gaz sandıklarının altında” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Öteye beriye dönen eşek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözleri patlayacakmış gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözleri patlayacakmış gibi dışarı fırlayan Alanyalı manifaturacıya” (bağımlı anlam)
- (sinkategorematik ifade)

“Eşkıyaların karıştırdıkları gaz sandıklarının altında öteye beriye dönen eşeğe bakıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gözleri patlayacakmış gibi dışarı fırlayan Alanyalı manifaturacıya bakıyordu.”
(bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Eşkıyalar işlerini bitirdikten sonra bunlara üstlerini giymelerini söylediler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Eşkıyalar işlerini bitirdikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Üstlerini giymelerini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eşkıyalar bunlara üstlerini giymelerini söylediler.” (bağımlı anlam) -
(sinkategorematik ifade)

- *Ondan sonra silahlarını doğrultarak: -Hadi bakalım, marş!- diye bağırdılar.*

Bileşik yapıya sahip olan bu ifade (iç içe bileşik cümle) bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir.

“Silahlarını doğrultarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hadi bakalım marş!” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ondan sonra -Hadi bakalım, marş!- diye bağırdılar.” (bağımlı anlam) -
(sinkategorematik ifade)

- *Herkes ağır ağır ve adeta ayakları gitmek istemeyerek yürüyordu.*

Bileşik yapıya sahip olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir.

“Herkes ağır ağır yürüyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Âdeta ayakları gitmek istemeyerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Âdeta ayakları gitmek istemeyerek yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Geride durup bekleyen eşkıyanın: çete başının önünden geçerken hepsi korkudan önlerine bakıyorlardı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Geride durup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geride durup bekleyen eşkıya” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Çete başının önünden geçerken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hepsi korkudan önlerine bakıyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kafilenin en sonunda giden eski zabıt başını kaldırarak orada, yarı adam boyu yüksekliğinde bir taşın üstünde silahına dayanmış duran adama uzun uzun baktı, merakla baktı ve sonra gözlerini ileri çevirerek yürümeye başladı.*

Burada üç ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapıdır. Sinkategorematik olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kafilenin en sonunda giden eski zabıt” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eski zabıt başını kaldırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Orada, yarı adam boyu yüksekliğinde bir taşın üstünde silahına dayanmış adam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Duran adam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uzun uzun baktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kafilenin en sonunda giden eski zabıt uzun uzun baktı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kafilenin en sonunda giden eski zabıt başını kaldırarak uzun uzun baktı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kafilenin en sonunda giden eski zabıt başını kaldırarak orada, yarı adam boyu yüksekliğinde bir taşın üstünde silahına dayanmış adama uzun uzun baktı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kafilenin en sonunda giden eski zabıt başını kaldırarak orada, yarı adam boyu yüksekliğinde bir taşın üstünde silahına dayanmış duran adama uzun uzun baktı.”
(bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Merakla baktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Sonra gözlerini ileri çevirerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sonra yürümeye başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sonra gözlerini ileri çevirerek yürümeye başladı.” (bağımlı anlam) -
(sinkategorematik ifade)

- *Fakat eşkıya birdenbire bulunduğu taştan atlayıp onu kolundan yakaladı, kendine çevirerek, gitgide koyulaşan akşamın içinde hayretle baştan aşağı süzdü.*

Burada virgülle sıralanan iki ayrı ifade de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapıya sahip oldukları için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Eşkının bulunduğu taş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eşkının birdenbire atlayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eşkıya birdenbire bulunduğu taştan atlayıp” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Fakat eşkıya birdenbire bulunduğu taştan atlayıp onu kolundan yakaladı.”

“Onu kolundan yakaladı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendine çevirerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gitgide koyulaşan akşamın içinde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendine çevirerek, gitgide koyulaşan akşamın içinde” (bağımlı anlam) -
(sinkategorematik ifade)

“Hayretle baştan aşağı süzdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendine çevirerek, gitgide koyulaşan akşamın içinde hayretle baştan aşağı süzdü.”
(bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sonra, elleri yanına çekilmiş, gözleri hüznün içinde: -Beni tanımadın mı bey?- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Elleri yanına çekilmiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“-Beni tanımadın mı bey?-" (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözleri hüznün içinde: -Beni tanımadın mı bey?- dedi. (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *O baktı, bu zayıf, sinirli, kırmızımtırak gözlü yüze dikkatle baktı, sonra omuzundan tutarak yavaş sesle: -Tanıdım, sen şey değil misin?- dedi ve onun ismini söyledi.*

Burada dört ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımsız anlama sahiptir ve kategorematiktir:

“O baktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade de basit yapıdır ve bağımsız anlama sahiptir. Bu hâliyle de kategorematiktir:

“Bu zayıf, sinirli, kırmızımtırak gözlü yüze dikkatle baktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Omzundan tutarak yavaş sesle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tanıdım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sen şey değil misin?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“-Tanıdım, sen şey değil misin?-" (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sonra omuzundan tutarak yavaş sesle: -Tanıdım, sen şey değil misin?- dedi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Dördüncü ifade bağımsız anlama sahiptir ve kategoremattiktir:

“Onun ismini söyledi.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Bu karşısındaki, kendisi bir zamanlar Çanakkale’de divanharp azası iken, askerden kaçan, sonra bir gece yarısı kapıya gelip: -Aman bey, beni kurşuna dizdirme, ben teslim olacağım!- diye yalvaran bu taraflı bir neferdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Kendisi bir zamanlar Çanakkale’de divanharp azası iken” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bu karşısındaki askerden kaçan” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bu karşısındaki bir gece yarısı kapıya gelip” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bu karşısındaki, kendisi bir zamanlar Çanakkale’de divanharp azası iken, askerden kaçan” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Bu karşısındaki, kendisi bir zamanlar Çanakkale’de divanharp azası iken, askerden kaçan, sonra bir gece yarısı kapıya gelip” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Bu karşısındaki, kendisi bir zamanlar Çanakkale’de divanharp azası iken bir gece yarısı kapıya gelip” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Bu karşısındaki, kendisi bir zamanlar Çanakkale’de divanharp azası iken, askerden kaçan, sonra bir gece yarısı kapıya gelip: -Aman bey, beni kurşuna dizdirme, ben teslim olacağım!- diye yalvaran” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Bu karşısındaki, kendisi bir zamanlar Çanakkale’de divanharp azası iken, askerden kaçan bu taraflı bir neferdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Bu karşısındaki, kendisi bir zamanlar Çanakkale’de divanharp azası iken bir gece yarısı kapıya gelip: -Aman bey, beni kurşuna dizdirme, ben teslim olacağım!- diye yalvaran bu taraflı bir neferdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Aman bey, beni kurşuna dizdirme” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Ben teslim olacağım!” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bu taraflı bir neferdi.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“-Aman bey, beni kurşuna dizdirme, ben teslim olacağım!-” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“-Aman bey, beni kurşuna dizdirme, ben teslim olacağım!- diye yalvaran” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“-Aman bey, beni kurşuna dizdirme, ben teslim olacağım!- diye yalvaran bu taraflı bir neferdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *O zaman divanîharpte onu kurtarmış, sonra da bir ay kadar yanına emirber almıştı.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadeler kategorematiktir. Bağımsız anlama sahip, basit yapılıdır:

“O zaman divanîharpte onu kurtarmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sonra da bir ay kadar yanına emirber almıştı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Namuslu bir çocuk olduğu halde çok sinirli ve ataktı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Namuslu bir çocuk olduğu hâlde” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çok sinirli ve ataktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ufak bir laf için arkadaşları ile boğaz boğaza girerdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bu yüzden yanında fazla alıkoyamayarak karargaha göndermiş ve o zamandan beri bir daha adını bile duymamıştı.*

Burada iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bağlaçla bağlanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Yanında fazla alıkoyamayarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Karargâha göndermiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu yüzden yanında fazla alıkoyamayarak karargâha göndermiş” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğu için kategorematiktir:

“O zamandan beri bir daha adını bile duymamıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Öteki hemen arkadaşlarını çağırarak eski zabiti onlara tanıttı, elini öptürdü.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerin ilki sinkategorematiktir. Bağımlı anlama sahiptir ve bileşik yapıya olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Öteki hemen eski zabiti onlara tanıttı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkadaşlarını çağırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise kendi başına bağımsız bir anlam ifade ettiği için kategorematiktir:

“Elini öptürdü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Aldıkları parasını geriye verdikten sonra, onun birkaç misli daha da para verdiler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Aldıkları parasını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Parasını geriye verdikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Aldıkları parasını geriye verdikten sonra” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onun birkaç misli daha da para verdiler.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Eski neferin: -Vah beyim, siz bu hallere mi geldiniz!- derken gözleri yaşarıyor gibiydi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Eski neferin gözleri yaşarıyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eski neferin gözleri yaşarıyor gibiydi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Vah beyim, siz bu hâllere mi geldiniz!” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eski neferin: -Vah beyim, siz bu hâllere mi geldiniz!- derken gözleri yaşarıyor gibiydi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kendisinden bahsederken: -Ne yapalım beyim, bir namus meselesi yüzünden başımıza bu işler geldi. Eh, aç da durulmuyor, Allah taksiratımızı affetsin!- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Ne yapalım beyim” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir namus meselesi yüzünden başımıza bu işler geldi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eh, aç da durulmuyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Allah taksiratımızı affetsin!” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Zabiti en çok sarsan şey, eski neferinin tavırları idi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Zabiti en çok sarsan şey” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eski neferinin tavırları idi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zabiti en çok sarsan şey, eski neferinin tavırları idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Hiçbir zaman kendisine karşı eski muamelesini değiştirmiyor, elleri yanında, adeta bir iş buyurmasını bekliyordu.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, basit yapıdır. Bunun için kategorematik bir ifadedir:

“Hiçbir zaman kendisine karşı eski muamelesini değiştirmiyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıdır. Sinkategorematik olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Elleri yanında bekliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İş buyurmasını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Elleri yanında, âdeta bir iş buyurmasını bekliyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Öteki iki kişi de biraz geride ve elleri göbeklerinde bekliyorlardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Biraz daha konuştuktan sonra: -Hadi beyim, geç kaldım, bizi gönülden çıkarma duanı bekleriz!- diyerek onu gönderdiler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Biraz daha konuştuktan sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biraz daha konuştuktan sonra onu gönderdiler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hadi beyim” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geç kaldım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizi gönülden çıkarma duanı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bizi gönülden çıkarma duanı bekleriz.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hadi beyim, geç kaldım, bizi gönülden çıkarma duanı bekleriz!” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hadi beyim, geç kaldım, bizi gönülden çıkarma duanı bekleriz!- diyerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onu gönderdiler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Eski zabıt, ormanın yukarısından gelen uğultusu ile derenin aşağıdan gelen şarılması arasında, gözleri karşı yandan doğru çıkan ayın ilk ışıklarında, ağır ağır yürüyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Eski zabıt, ağır ağır yürüyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ormanın arkasından gelen uğultusu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Derenin aşağından gelen şarılması” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gözleri karşı yandan doğru yola çıkan ayın ilk ışıkları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eski zabıt, ormanın yukarısından gelen uğultusu ile derenin aşağıdan gelen şarılması arasında, ağır ağır yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Eski zabıt, gözleri karşı yandan doğru çıkan ayın ilk ışıklarında, ağır ağır yürüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İçerisi bu dereden çok daha büyük birtakım nehirlerle dolup boşalıyor, kah gülüyor, kah gözleri yaşarıyordu.*

Burada temel cümle olarak değerlendirilebilecek üç ayrı ifade vardır. İlk ifade diğerlerinden virgülle ayrılmış sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıldığı için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“İçerisi bu dereden çok daha büyük birtakım nehirlerle dolup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İçerisi bu dereden çok daha büyük birtakım nehirlerle dolup boşalıyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade de virgülle ayrılmıştır ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

“Kah gülüyor”

Üçüncü ifade de bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Kah gözleri yaşarıyordu.”

- *Fakat kasabaya gelenler hemen meseleyi karakola haber vermişlerdi.*

Bileşik yapıldığı için bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir.

“Kasabaya gelenler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hemen meseleyi karakola haber vermişlerdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İçlerinden biri bunun geriye kalıp eşkıyalarla uzun boylu görüşüğünü de saklanıp seyretmiş ve candarmalara bildirmişti.*

Burada iki ayrı ifade bağlaçla bağlanmıştır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bunun geriye kalıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eşkılarla uzun boylu görüştüğünü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Saklanıp seyretmiş” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İçlerinden biri bunun geriye kalıp eşkılarla uzun boylu görüştüğünü” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İçlerinden biri bunun geriye kalıp eşkılarla uzun boylu görüştüğünü de saklanıp seyretmiş” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

“Candarmalara bildirmişti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Şehre girerken yakalayıp ifadesini almaya götürdüler.*

Bileşik yapıya sahip olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir.

“Şehre girerken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şehre girerken yakalayıp” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“İfadesini almaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İfadesini almaya götürdüler.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Üzeri arandığı zaman çıkan paralar ve biraz perişan gözleri, şüpheleri büsbütün arttırdı.*

Bileşik yapıya sahip olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir.

“Üzeri arandığı zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çıkan paralar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Üzeri arandığı zaman çıkan paralar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Şüpheleri büsbütün arttırdı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Üzeri arandığı zaman çıkan paralar şüpheleri büsbütün arttırdı.”

“Biraz perişan gözleri, şüpheleri büsbütün arttırdı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Eşkîyalarla sözlü olduğu, onlara habercilik ettiği iddiasıyla tevkif edildi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade bağımlı anlama sahiptir ve sinkategorematiktir.

“Eşkîyalarla sözlü olduğu iddiası” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Onlara habercilik ettiği iddiası” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eşkîyalarla sözlü olduğu iddiasıyla tevkif edildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Onlara habercilik ettiği iddiasıyla tevkif edildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Tahkikat ilerleyince meselenin meydana çıkacağı muhakkaktı; fakat buna vakit kalmadan o, tevkifinin yirminci günü, ömrünün o belki en geniş günürtü kovalayan bu dar günlere tahammül edemeyerek hapishanede öldü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Tahkikat ilerleyince” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Meselenin meydana çıkacağı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tahkikat ilerleyince meselenin meydana çıkacağı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Meselenin meydana çıkacağı muhakkaktı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tahkikat ilerleyince meselenin meydana çıkacağı muhakkaktı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Buna vakit kalmadan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ömrünün o belki en geniş günürtü kovalayan bu dar günler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tahammül edemeyerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hapishanede öldü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Buna vakit kalmadan o, tevkifinin yirminci günü, ömrünün o belki en geniş günürtü kovalayan bu dar günlere tahammül edemeyerek” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Buna vakit kalmadan o, tevkifinin yirminci günü, ömrünün o belki en geniş günürtü kovalayan bu dar günlere tahammül edemeyerek hapisanede öldü.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

4.1.7. Asfalt Yol Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfadeler

- *İstasyondan kalkıp vilayet merkezine giden kamyon, iki saat kadar sarstıktan sonra, beni gideceğim köye ayrılan yolun başında bıraktı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *İki adım bile atacak halim yoktu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Çantamı yanıma koyarak, kenarlarından otlar fırlayan bir taşın üstüne oturdum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kafamdaki uğultuyu dinlemeye başladım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *İçi tozla karışık ter kokan kamyon dünyanın bu en bozuk yolunda bizi birbirimize vura vura sersem etmişti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Birdenbire duraklamalar, bir çukura yuvarlanır gibi sarsıntılar, bana nerede olduğumu bile unutturmuş ve beni karanlık bir rüya dünyasına atmıştı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Birdenbire duraklamalar, bir çukura yuvarlanır gibi sarsıntılar, bana nerede olduğumu bile unutturmuş”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapıli, kategorematik bir ifadedir:

“Beni karanlık bir rüya dünyasına atmıştı.”

- *Şimdi oturduğum taşın üzerinde bu rüyadan silkinmeye çalışıyordum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Gideceğim köyü şoför göstermişti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Burası oturduğum yerden yarım saat kadar uzakta, külrengi bir kerpiç yığını idi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bir kenarda ince ince yükselen yine külrengi birkaç kavak, orada, ufacık da olsa, bir su bulunduğunu anlatıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Belki bir saat oturduğum yerde kaldıktan sonra yavaşça ve sallanarak doğruldum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Küçük çantamı yerden alıp yürümeye başladım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kendim köylü olduğum ve bizim köylülerimizi iyi tanıdığım için içimde yabancı bir yere gidiyorum hissi yoktu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *İlk vazifemde muvaffak olacağıma emindim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Akşam olmaya başlamıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Köye yaklaşınca ortalığı büsbütün bir kızılık kapladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kırmızı bir deniz gibi parlayıp kımıldayan bu bir karış boyundaki kuru bozkır otlarının üzerinde upuzun gölgem yatıyor ve gölgemin başı, ileride, aralarından yer yer çekirgeler fırlayan bu otların arasında kayboluyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır.

İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Kırmızı bir deniz gibi parlayıp kımıldayan bu bir karış boyundaki kuru bozkır otlarının üzerinde upuzun gölgem yatıyor”

“Gölgemin başı, ileride, aralarından yer yer çekirgeler fırlayan bu otların arasında kayboluyordu.”

- *Köyün kenarındaki birkaç evin önüne gelince burnuma yanmakta olan bir tezek kokusu geldi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Gözümün önünde, saç üzerinde yufka pişirilen bir ocak ve bekleyen yalınayak çocuklar canlandı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Sokaklarda daha evlerini bulamamış birkaç inek kuyruklarını kalçalarına çarparak yürüyor ve ara sıra böğürüyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Sokaklarda daha evlerini bulamamış birkaç inek kuyruklarını kalçalarına çarparak yürüyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Ara sıra böğürüyordu.”

- *Bu öyle bir böğürüştü ki, uzun uzun düşündükten sonra söylenen derin manalı bir söze benziyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Gitgide daha kuvvetlenen keskin bir gübre kokusu beni daha çok buraya yaklaştırdı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Köy yaşayan, çalışan bir mahluktur ve bu koku onun ter kokusudur.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Köy yaşayan, çalışan bir mahluktur”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Bu koku onun ter kokusudur.”

- *Dünyada hiçbir koku beni bu kadar saramamış, kafamdan birbiri arkasına bu kadar çok hatıralar yuvarlayıp geçirmemiştir.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategoremattiktir:

“Dünyada hiçbir koku beni bu kadar saramamış”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategoremattiktir:

“Kafamdan birbiri arkasına bu kadar çok hatıralar yuvarlayıp geçirmemiştir.”

- *Kahvenin önünde birkaç ihtiyardan başka kimse kalmamıştı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Beni görünce yerlerinden kalkmadan baktılar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategoremattiktir.

- *Yanlarına gidip oturdum; kim olduğumu anlattım.*

Burada noktalı virgülle ayrılmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik ifadelerdir:

“Yanlarına gidip oturdum”

“Kim olduğumu anlattım.”

- *İçlerinden biri muhtarmış.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Benden önceki öğretmen gideli altı ay geçtiğini, o zamandan beri okulun kapalı durduğunu söyledi:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategoremattiktir.

- *"Daha harmanların hepsi kaldırılmadı. Çocuklar okula falan gelmezler. Beş on gün oturup dinlenirsin!" dedi.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategoremattiktir.

- *Çocukları toplamak, dersleri yoluna koymak pek güç olmadı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategoremattiktir.

- *Köylüler kendi dilleriyle konuşanları anlamakta gecikmiyorlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Şimdilik hiçbir şeyden şikâyetçi değilim.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Yalnız bir yol meselesi var ki, bunu kendime iş edindim ve aylardır uğraşıyorum.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Yalnız bir yol meselesi var ki, bunu kendime iş edindim”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Aylardır uğraşıyorum.”

- *İlk geldiğim gün kamyonunda canımı çıkaran o yol, meğer bütün vilayetin en büyük derdiymiş.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Herkes mahsulünü, yolcusunu bunun üzerinden geçirmeye mecbur.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Başka yol yok ve buna da yol demek için pek bol keseden atmak lazım.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Başka yol yok”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Buna da yol demek için pek bol keseden atmak lazım.”

- *İşin garibi, vilayet merkezini altmış kilometre uzaktaki demiryoluna bağlayan yol da bu!..*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Herhalde daha mühim işler bunun yapılmasını bu kadar geri bırakmış.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ben, hem bizim köyden, hem de başka köylerden vilayete müracaat ettirdim; yolun yaptırılmasının ne kadar lazım olduğunu dilim döndüğü kadar anlattım.*

Burada noktalı virgülle ayrılmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

“Ben, hem bizim köyden, hem de başka köylerden vilayete müracaat ettirdim”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategorematiktir:

“Yolun yaptırılmasının ne kadar lazım olduğunu dilim döndüğü kadar anlattım.”

- *Uzun istidaları hükümet memurları pek okumazlar diye, her fikrimi ayrı bir istidaya yazarak bunları ayrı ayrı köylerden verdirdim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Böylece hepsi okunmuş olacak.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Yolun yapılmasında köylünün nasıl yardımı olacağına dair de birçok fikirler ileri sürdüm.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Geçenlerde şehre gittiğim zaman maarif müdürü bana biraz tuhaf muamele etti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kızıyor da kızdığını belli etmeyip alay etmeyi tercih ediyor gibiydi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Neden diye merak ettim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Sonra laf arasında: "Siz okul dışındaki işlerle de uğraşacak vakit bulabiliyorsunuz galiba, talebeniz pek mi az?" dedi.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *"Az değil ama, o da vazifem değil mi?" diye cevap verdim.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *Alaycı gözlerini üstümde gezdirdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Bir şey söylemedi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Sonra dışarda, kahvede arkadaşlardan duydum.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Maarif müdürü bana kızgınmış.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Ben köylülere Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nu okumuş, anlatmışım.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir:

“Ben köylülere Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nu okumuş”

“Ben köylülere Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nu anlatmışım.”

- *Kadastro'da işi olan bir köylü bir istida vermiş, bir müddet sonra da cevap istemiş.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir:

“Kadastro'da işi olan bir köylü bir istida vermiş”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

“Bir müddet sonra da cevap istemiş.”

- *Ne cevabı, denince: "Basbayağı cevap vereceksiniz! Mecbursunuz! Kanun var!" diye dayatmış.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *Sormuşlar, araştırmışlar, kanunu benden öğrendiğini anlayınca maarif müdürüne şikâyet etmişler.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilk ikisi bağımsız anlama sahip, kategoremantik ifadelerdir:

“Sormuşlar”

“Araştırmışlar”

Üçüncü ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir:

“Kanunu benden öğrendiğini anlayınca maarif müdürüne şikâyet etmişler.”

- *Hele bu yol işiyle bu kadar uğraştığıma kızanlar pek çok.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bir alakaları olduğundan değil, iş olsun diye kızıyorlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Benim öğretmen olduğum köyde oldukça zengin bir Rüstem Ağa var.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Şehirde arabacı dükkânı işletiyor, yaylıları, kağnıları tamir ediyor.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir:

“Şehirde arabacı dükkânı işletiyor.”

“Yaylıları, kağnıları tamir ediyor.”

- *Bunun istida veren köylere gidip benim aleyhime sözler söylediğini duydum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Pek şaşmadım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Bütün teşebbüslerden henüz bir şey çıkmadı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Ara sıra bu işin arkasını bırakacak oluyorum. (Çünkü hükümetteki, hele nafiledeki memurlar benimle açıktan açığa alay ediyorlar.)*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Fakat akşamları köyde, istasyondan dönen arabaların, kağnıların ve zavallı hayvanların halini görünce içim açıyor.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kendi kendime: "Başladığın işi yarıda bırakma iki gözüüm, sana yakışmaz!" diyorum.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ne de uzun muameleleri varmış böyle şeylerin.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Vilayet konağında bizim istidaların girip çıkmadığı oda kalmadı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Köylüler bile benim bu gayretime şaşırıyorlar.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Onlarda da bu işin sonu çıkacağına dair bir ümit yok.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Hâlâ bir şey çıkmadı...*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Galiba bu yolu yapmayacaklar.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Köylü de bana yardım etmiyor.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Pek ölü mahluklar...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Belki de pek akıllı mahluklar da, boşuna yere uğraşmak istemiyorlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *İçimde his şevk kalmadı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *İnsana birkaç kelime ile cevap verseler yine neyse, fakat ne evet, ne hayır!...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Sanki bu istidaları ses vermez bir derin kuyuya atmışız...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Akşamları köyün yanı başındaki sırta çıkarak uzakta tozlara bulanıp uzanan yolu seyrediyorum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bazan tozdan bembeyaz olmuş ve üstüne sepetlerle denkler sarılmış bir kamyon görünüyor, bir bataklıkta dizlerini kaldırıp indirerek yürüyen bir insan gibi ileri geri sallanarak, yıkılacak gibi olarak, ağır ağır ilerliyor.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir:

“Bazan tozdan bembeyaz olmuş ve üstüne sepetlerle denkler sarılmış bir kamyon görünüyor”

“Bir bataklıkta dizlerini kaldırıp indirerek yürüyen bir insan gibi ileri geri sallanarak, yıkılacak gibi olarak, ağır ağır ilerliyor.”

- *Bu o kadar üzücü bir manzara ki, tekniğin en son ifadelerinden biri olan bu makine ile dünyanın bu en iptidai yolunun mücadelesini görmemek için insan gözlerini kapıyor.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bazan koşup yolu avuçlarımla düzeltmek, orada hiç olmazsa beş on metrelik bir yeri bir "yol" haline koyarak kendi hisseme düşen vazifeyi yapmış olmak istiyorum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bizim iş birdenbire canlandı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, yani kategorematik bir ifadedir.

- *Geçenlerde şehre büyüklerimizden biri gelmiş.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, yani kategorematik bir ifadedir.

- *Otomobili ne kadar rahat da olsa bu yol yine kendini hissettirmiş olacak ki, bir laf arasında valiye bundan bahsetmiş, vali de hemen atılarak: "ilk düşündüğümüz şeylerden biri de budur, hemen bu sene yaptırmak istiyoruz, projeleri hazırlanıyor. Hatta asfalt yaptırmayı bile düşünüyoruz. Acaba bu yol asfalt olsa şehrimizi sık sık şerefendirir misiniz?" demiş.*

Temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. İfadelerin ilki sinkategorematiktir:

“Otomobili ne kadar rahat da olsa bu yol yine kendini hissettirmiş olacak”

İkinci ifade kategorematiktir:

“Bir laf arasında valiye bundan bahşetmiş”

Üçüncü ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir:

Vali de hemen atılarak: "ilk düşündüğümüz şeylerden biri de budur, hemen bu sene yaptırmak istiyoruz, projeleri hazırlanıyor. Hatta asfalt yaptırmayı bile düşünüyoruz. Acaba bu yol asfalt olsa şehrimizi sık sık şereflendirir misiniz?" demiş.

- *O büyük zat da: "Gelirim tabii..." diye cevap vermiş.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bunun üzerine asfalt meselesi aldı yürüdü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ben meğer uykudaymışım, vali projelerden bahsediyor...*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımsız anlama sahip, kategorematik ifadelerdir:

“Ben meğer uykudaymışım”

“Vali projelerden bahsediyor...”

- *Demek zannettiğim kadar bu işe lakayt değillermiş, yalnız gürültüsüz, şatafatsız bir şekilde halka hizmet etmeyi daha uygun buluyorlarmış.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıda olduğundan sinkategorematiktir:

“Demek zannettiğim kadar bu işe lakayt değillermiş”

“Yalnız gürültüsüz, şatafatsız bir şekilde halka hizmet etmeyi daha uygun buluyorlarmış.”

- *Fakat bu sessizliğin aksine olarak bu sefer de iş pek yaygaraya verildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *Vilayetin, yemek listesi büyüklüğünde haftalık gazetesinin yarısını asfalt şose havadisleri dolduruyor.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Köyde de itibarım artar gibi oldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bizim köylülerin insana muamele edişleri zaten barometre gibi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bence bu yolu asfalt yapmaya şimdilik hiç lüzum yoktu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Üç dört misli fazla masraf edileceğine, bu para daha lüzumlu yerlere harcanabilir ve buraya, kendimize göre bir yol, temiz bir şose yeterdi.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır.

İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Üç dört misli fazla masraf edileceğine, bu para daha lüzumlu yerlere harcanabilir”

İkinci ifade kategorematiktir:

“Buraya, kendimize göre bir yol, temiz bir şose yeterdi.”

- *Fakat belki başka bir düşündükleri var.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Belki her şeyin son derece mükemmel olmasını istiyorlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bu kadar büyük işlere aklım ermez.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, yani kategorematik bir ifadedir.

- *Bir yol olsun da, paramız varsa isterse halı da döşetilsin...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Vali Ankara'ya gitmiş.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, yani kategorematik bir ifadedir.

- *Tetkikat yapan mühendisler yolun yarım milyona çıkacağını söylemişler, halbuki vilayet bütçesi 350 bin lira...*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir:

“Tetkikat yapan mühendisler yolun yarım milyona çıkacağını söylemişler”

“Halbuki vilayet bütçesi 350 bin lira...”

- *Bu parayı bulmak için bankalara müracaat edilmiş, onlar da Maliye Vekâleti'nin kefaleti olmadan para vermemişler, Maliye Vekâleti de Meclisten izin almadan kefil olamazmış, hülasa karışık işler vesselam.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran dört ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilk üçü bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıları olduğundan sinkategorematiktir:

“Bu parayı bulmak için bankalara müracaat edilmiş”

“Onlar da Maliye Vekâleti'nin kefaleti olmadan para vermemişler”

“Maliye Vekâleti de Meclisten izin almadan kefil olamazmış”

Dördüncü ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Hülasa karışık işler vesselam.”

- *Vali bütün bunları yoluna koymak için gitmiş...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıları bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Adamcağız bu yol meselesini kendine iş edindi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapıları, kategorematik bir ifadedir.

- *Meclisi Umumi'den tahsisat almak için bir nutuk vermiş, vilayet gazetesinde okudum.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıları olduğundan sinkategorematiktir:

“Meclisi Umumi'den tahsisat almak için bir nutuk vermiş”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Vilayet gazetesinde okudum.”

- *Bir belagat numunesi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, yani kategorematik bir ifadedir.

- *Kendisini bu yol işine dört elle sarılmaya sevk eden, o büyük zatın işareti olduğunu söylüyor ve onun yol yapıldıktan sonra daima geleceğini vaat ettiğini hatırlatıyor.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıldığından sinkategorematiktir:

“Kendisini bu yol işine dört elle sarılmaya sevk eden, o büyük zatın işareti olduğunu söylüyor”

“Onun yol yapıldıktan sonra daima geleceğini vaat ettiğini hatırlatıyor.”

- *Hakikaten büyüklerimiz her şeyi görüyorlar ve bir işaretleriyle uyuyanları uyandırıyorlar.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İlk ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Hakikaten büyüklerimiz her şeyi görüyorlar”

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Bir işaretleriyle uyuyanları uyandırıyorlar.”

- *Yalnız vali bu yol için halkın da birçok müracaatları olduğundan hiç bahsetmiyor, yolun köylüye ne kadar faydalı olacağını da söylemiyor.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıldığından sinkategorematiktir:

“Yalnız vali bu yol için halkın da birçok müracaatları olduğundan hiç bahsetmiyor”

“Yolun köylüye ne kadar faydalı olacağını da söylemiyor.”

- *Belki bunlar herkesin bildiği şeyler de onun için.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıldığı için sinkategorematiktir.

- *Her ne ise, bu yol işinde bir damlacık tesirim olduysa ne mutlu bana...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıldığı için sinkategorematiktir.

- *Yolun yapılmasına başlandı bile.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıldığı için sinkategorematiktir.

- *Bankalardan borç alınmış, bilmem kaç senede ödenecekmiş.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapıldığından kategorematiktir:

“Bankalardan borç alınmış”

“Bilmem kaç senede ödenecekmiş.”

- *Borç taksitlerine karşılık olmak üzere hastane tahsisatından biraz kırpılmış ve önümüzdeki sene maarif kadrosu biraz kısılacakmış.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İlk ifade bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılıdır. Bunun için sinkategorematiktir:

“Borç taksitlerine karşılık olmak üzere hastane tahsisatından biraz kırpılmış”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Önümüzdeki sene maarif kadrosu biraz kısılacakmış.”

- *İşin buraya varacağını hiç düşünmemiştim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Fakat daha ortada bir şey yok.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Vakitsiz telaş etmeyelim.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, yani kategorematik bir ifadedir.

- *Para bulmak isteyince maarıften önce akla gelecek çok şeyler var.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Mesela vali çok alakadar olduğu bu yol meselesi için şimdilik vali konağı yaptırmaktan vazgeçebilir...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Yol ilerliyor, bizim köye ayrılan köşede de hararetli çalışmalar var.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Yol ilerliyor”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir:

“Bizim köye ayrılan köşede de hararetli çalışmalar var.”

- *Silindirler gelip gidiyor ve alacalı bulacalı bir sürü köylü amele karıncalar gibi çalışıyor.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İlk ifade bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılıdır. Bunun için sinkategorematiktir:

“Silindirler gelip gidiyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Alacalı bulacalı bir sürü köylü amele karıncalar gibi çalışıyor.”

- *Bu çalışma aksam geç vakte kadar sürüyor, sonra kenardaki çadırlara çekilip yatıyorlar.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir:

“Bu çalışma aksam geç vakte kadar sürüyor”

“Sonra kenardaki çadırlara çekilip yatıyorlar.”

- *Amelenin çoğu açıkça yatıyor.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Müteahhit çadır yetiştirememiş.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Şafakla beraber tekrar faaliyet başlıyor.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Bizim köyden de amele yazılanlar var.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Beş on kuruş kazanıp vergi borcunu ödeyecekler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bunlar geceleri köye dönüyorlar; ama pek bitkin bir halde.*

Burada noktalı virgülle ayrılmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımsız anlama sahip, kategorematik ifadelerdir:

“Bunlar geceleri köye dönüyorlar.”

“Pek bitkin bir hâlde köye dönüyorlar.”

- *Müteahhidin başlarına diktiği memur ekmek yemek için bile on dakika zor izin veriyormuş.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bizim köylü önceleri pek lakayttı, fakat taş döşenip asfalt işi başlayınca hepsini bir merak sardı.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Bizim köylü önceleri pek lakayttı”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıli olduğundan sinkategorematiktir:

“Fakat taş döşenip asfalt işi başlayınca hepsini bir merak sardı.”

- *Kocaman kazanlarda kaynatılıp sonra yerlere dökülen bu kara şeyin üzerinde yürünebileceğini, hele kamyonların ve arabaların geçeceğini pek kabul edemiyorlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğui için sinkategorematiktir.

- *Tarlaları bu tarafta olanlar akşamları dönerken yolun kenarındaki hendeğe çömelip sigaralarını tütürerek silindir in ileri geri gidişine bakıyorlar ve tanıdıkları amelelerle yevmiyeler hakkında konuşuyorlar.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmışır.

Bu ifadeler bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılidir. Bunun için sinkategorematiktir:

“Tarlaları bu tarafta olanlar akşamları dönerken yolun kenarındaki hendeğe çömelip sigaralarını tütürerek silindir in ileri geri gidişine bakıyorlar”

“Tanıdıkları amelelerle yevmiyeler hakkında konuşuyorlar.”

- *Yol bitti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapıli, kategorematik bir ifadedir.

- *Birkaç gün sonra açılış töreni olacak.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğui için sinkategorematiktir.

- *Köyün yanındaki tepeye çıkıp bakınca, uzakta kara bir yılan gibi parlıyor.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğui için sinkategorematiktir.

- *İki tarafına ağaç da dikeceklermiş.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapıli, kategorematik bir ifadedir.

- *Enfes bir şey doğrusu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Bütün Vilayet halkının buradan nasıl akın akın geçeceğini, nasıl kolaylıkla, kayar gibi istasyona varacağını düşündükçe içimde bir şey hopluyor.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Yolun sağlamlığı hakkında dedikodular var...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Müteahhit adamakıllı vurdu diyorlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Fakat herhalde dedikodudan ibaret.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Bu dehşetli güzel manzaranın karşısında insana nasıl fena düşünceler gelebilir, şaşıyorum.*

İki ifade de kategorematiktir:

“Bu dehşetli güzel manzaranın karşısında insana nasıl fena düşünceler gelebilir”
“Şaşıyorum.”

- *Bugün ömrümün en mesut günü idi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Şehrin kenarında taklar kurulmuştu, bütün memurlar resmi elbiselerini giyip gelmişler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Hususi muhasebe müdürü bile, bej pardösüsünün üstüne silindir şapkayı oturtmuş, "1.55" boyu ile ön tarafta yer almış.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Hususi muhasebe müdürü bile, bej pardösüsünün üstüne silindir şapkayı oturtmuş”
“"1.55" boyu ile ön tarafta yer almış.”

- *Ben de bir kat elbisemi silip ütüledim ve öyle geldim.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Ben de bir kat elbisemi silip ütüledim”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Öyle geldim.”

- *Maarif müdürü ters ters bakıyor ama, ne derse desin, bir gün köyden ayrılmakla kıyamet kopmaz ya...*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Maarif müdürü ters ters bakıyor”

İkinci ifade bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Ne derse desin”

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Bir gün köyden ayrılmakla kıyamet kopmaz ya...”

- *Bu yol bir parça benim eserim demektir...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Halk ve köylü uzaktan seyrediyorlardı, yanlarına gittim, konuştum, sevincimden herkesi kucaklayacağım geliyor.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı barındıran dört ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin üçü bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Halk ve köylü uzaktan seyrediyorlardı.”

“Yanlarına gittim.”

“Konuştum”

Dördüncü ifade ise bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Sevincimden herkesi kucaklayacağım geliyor.”

- *Yerime döndükten sonra aklıma geldi, köylülere, yakına gelmeleri için işaret ettim.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir:

“Yerime döndükten sonra aklıma geldi”

“Köylülere, yakına gelmeleri için işaret ettim.”

- *Bu yol herkesten evvel onların demektir.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Birkaç tanesi ilerleyecek oldu, jandarmalar bırakmadı, ben de sesimi çıkarmadım ama neşemin yarısı kaçtı.*

Burada temel yargı barındıran dört ayrı ifade vardır ve bu ifadelerin ilk ikisi virgülle sıralanmış, diğer iki ifade ise bağlaçla bağlanmıştır. İlk ifade bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılıdır. Bunun için sinkategorematiktir:

“Birkaç tanesi ilerleyecek oldu”

Geriye kalan üç ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı ifadeler olduğu için kategorematiktir:

“Jandarmalar bırakmadı”

“Ben de sesimi çıkarmadım”

“Neşemin yarısı kaçtı.”

- *Vali uzunca bir nutuk verdi, sesi pek gür olmadığı için iyi işitemedim, yalnız kulağıma: "Cumhuriyet, bayındırlık... Rehberlerimiz... Her şey halk için..." sözleri geldi.*

Temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. İfadelerin tamamı sinkategorematiktir:

“Vali uzunca bir nutuk verdi”

“Sesi pek gür olmadığı için iyi işitemedim”

“Yalnız kulağıma: "Cumhuriyet, bayındırlık... Rehberlerimiz... Her şey halk için..." sözleri geldi.

- *Birkaç kişi daha, kısa sözler söylediler.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Kordele kesildi, önde valininki olmak üzere, bir otomobil kafilesi hızla ileri atıldı.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir:

“Kordele kesildi”

İkinci ifade ise sinkategorematiktir:

“Önde valininki olmak üzere, bir otomobil kafilesi hızla ileri atıldı.”

- *Arkasından memurlar beş on adım yürüdüler, herkes ayağını asfalta alıştırır gibiydi.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir:

“Arkasından memurlar beş on adım yürüdüler”

İkinci ifade ise sinkategorematiktir:

“Herkes ayağını asfalta alıştırır gibiydi.”

- *Köylüler belki acemiliklerinden, belki de bir şey söylerler diye çekindikleri için, asfalta basmaya cesaret edemeyerek yolun iki kenarındaki toprak kısımda yürüyorlar ve büyük gözlerle ortaya, üzerinde taze otomobil lastiği izleri ıslak ıslak parlayan asfalta bakıyorlardı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılıdır. Bunun için sinkategorematiktir:

“Köylüler belki acemiliklerinden, belki de bir şey söylerler diye çekindikleri için, asfalta basmaya cesaret edemeyerek yolun iki kenarındaki toprak kısımda yürüyorlar”

“Büyük gözlerle ortaya, üzerinde taze otomobil lastiği izleri ıslak ıslak parlayan asfalta bakıyorlardı.”

- *Her şeye rağmen köye muzaffer bir kumandan gibi döndüm.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Yolun açılışının onuncu günü naflanın fen memurları vilayete bir rapor vermişler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kağnıların ve öküz arabalarının, hatta diğer arabaların da asfaltı şiddetle tahrip ettiğini bildirmişler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bunda yolun pek sağlam olmamasının de tesiri olacağını hiç ağızlarına almamışlar, halbuki yalnız kağnıların değil, biraz yüklüce kamyonların geçtiği yerlerde bile çukurlar kalıyor ve yer yer bozukluklar görülüyordu.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır. İfadelerden sinkategorematik olanlar şöyledir:

“Bunda yolun pek sağlam olmamasının de tesiri olacağını hiç ağızlarına almamışlar”

“Halbuki yalnız kağnıların değil, biraz yüklüce kamyonların geçtiği yerlerde bile çukurlar kalıyor”

Son ifade ise kategorematiktir:

Yer yer bozukluklar görülüyordu.

- *Vilayetçe telaşa düşmüşler.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Daha parası ödenmeyen yolun, o büyük zat şehri bir kere bile şereflendirmeden on beş gün içinde eski haline dönmesi tehlikesi karşısında hemen toplanmışlar ve lastik tekerlekli olmayan nakil vasıtalarının asfalt yoldan geçmelerini menetmeye karar vermişler.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır.

Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılıdır. Bunun için sinkategorematiktir:

“Daha parası ödenmeyen yolun, o büyük zat şehri bir kere bile şereflendirmeden on beş gün içinde eski hâline dönmesi tehlikesi karşısında hemen toplanmışlar”

“Lastik tekerlekli olmayan nakil vasıtalarının asfalt yoldan geçmelerini menetmeye karar vermişler.”

- *Köyde bu havadise kimse inanmak istemedi, fakat birkaç köylü jandarmalar tarafından durdurulup kağnılarını yoldan çıkarmaya, çamurlu tarlalardan geri dönmeye mecur edilince, herkes işin ciddi olduğunu anladı.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir:

“Köyde bu havadise kimse inanmak istemedi”

“Fakat birkaç köylü jandarmalar tarafından durdurulup kağnılarını yoldan çıkarmaya, çamurlu tarlalardan geri dönmeye mecur edilince, herkes işin ciddi olduğunu anladı.”

- *Bu yasak pek ağırdı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Yol iki dağ arasındaki bir boğazdan geçtiği için, şimdi istasyona gitmek isteyenler bu dağı dolaşacaklar ve tam altı saat ziyan edeceklerdi.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. Bu ifadelerin ilki bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılıdır. Bunun için sinkategorematiktir:

“Yol iki dağ arasındaki bir boğazdan geçtiği için, şimdi istasyona gitmek isteyenler bu dağı dolaşacaklar”

İkinci ifade kategorematiktir:

“Tam altı saat ziyan edeceklerdi.”

- *Bir yere toplanıp bir çare düşündüler, fakat ne jandarmalara karşı koymaya, ne de kağnılara lastik tekerlek taktırmaya, şimdilik imkân yoktu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir:

“Bir yere toplanıp bir çare düşündüler”

“Fakat ne jandarmalara karşı koymaya, ne de kağnılara lastik tekerlek taktırmaya, şimdilik imkân yoktu.”

- *Altı saat daha fazla süren ve eskisinden birkaç defa daha berbat olan bir yoldan gidecekler, dağın arkasından dolaşacaklardı...*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Altı saat daha fazla süren ve eskisinden birkaç defa daha berbat olan bir yoldan gidecekler”

İkinci ifade ise kategorematiktir:

Dağın arkasından dolaşacaklardı...

- *Hiçbirisi artık benimle konuşmuyor, hepsi bana düşman gözlerle bakıyordu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik ifadelerdir:

“Hiçbirisi artık benimle konuşmuyor”

“Hepsi bana düşman gözlerle bakıyordu.”

- *Bir gün akşamüstü muhtar geldi:*

Bu ifade kategorematiktir.

- *"Oğlum" dedi, "biz senden şikâyetçi değildik ama, bu yol meselesi işi değiştirdi. Köylü başımıza gelen bu derdi senden biliyor ve söz dinlemiyor. Birkaç keredir seni dövmeye, hatta daha ileri gitmeye kalktılar, ben önüne zor geçtim... Başka köylerde de senin düşmanların çoğalıyor. Bir gün başına bir iş gelir. İyisi mi, güzellikle buradan git. Darılma, gücenme, hakkını helal et!"*

İç içe bileşik yapıda olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *Ben de bunu düşünmüyor degildim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Köylünün bana karşı aldığı tavırdan hayırlı mana çıkaramazdım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Birkaç parça eşyayı çantama doldurdum, artanını bir bohça yaptım; bu köye geldiğim gibi yine bir akşam vakti, güneş sarı otlara uzanır ve rüzgâr bunlar kızıl bir deniz gibi dalgalanırken, keskin gübre kokularını ve tezek dumanlarını arkamda bırakarak, çıktım yürüdüm.*

Burada bağımsız anlama sahip, basit yapılı ve kategorematik olan ifade şöyledir:

“Birkaç parça eşyayı çantama doldurdum”

“Artanını bir bohça yaptım”

Bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik ifade:

“Bu köye geldiğim gibi yine bir akşam vakti, güneş sarı otlara uzanır ve rüzgâr bunlar kızıl bir deniz gibi dalgalanırken, keskin gübre kokularını ve tezek dumanlarını arkamda bırakarak, çıktım yürüdüm.”

4.1.8. Ayran Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfadeler

- *Köyden istasyona giden yol, eriyen karlarla diz boyu çamurdu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *İki mızrak boyu yükselen güneş, tarlaları hâlâ örten karların üzerinde pırıltılarla ve göz kamaştırarak yanıyor, fakat yoldaki pis su birikintilerine vurunca donuk sarı bir renk alıp boğuluyordu.*

Burada temel yargı bildiren “İki mızrak boyu yükselen güneş, tarlaları hâlâ örten karların üzerinde pırıltılarla ve göz kamaştırarak yanıyor” ve “fakat yoldaki pis su birikintilerine vurunca donuk sarı bir renk alıp boğuluyordu.” şeklinde iki ayrı ifade vardır ve bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kocaman ve altı çivili kunduralarını çıplak ayaklarına geçirmiş olan küçük Hasan, sağ koluna aldığı güğümü, ara sıra dinlenerek sürüklemeye çalışmaktaydı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bazan sol elindeki çinko maşrapayı yere bırakarak ağır yükünü vücuduna daha az ağırlık verecek bir şekilde kavramak istiyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ağzına kadar ayranla dolu olan güğümün alt kenarı her adım atışında dizlerine vurmakta ve dirseğine kadar geçirdiği sapı, kolundan kurtulup önüne yuvarlanmak ister gibi, ileri hamleler yapmakta idi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kunduralarının arka tarafı o kadar dışarı doğru eğilmişti ki, çocuğun topukları ayakkabının ökçesine değil, doğrudan doğruya çamura basıyordu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır:

“Kunduralarının arka tarafı o kadar dışarı doğru eğilmişti”

“Çocuğun topukları ayakkabının ökçesine değil, doğrudan doğruya çamura basıyordu.”

Bu ifadeler ayrı ayrı değerlendirildiğinde bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik ifadelerdir.

- *Yaz kış, her gün gitmeye mecbur olduğu bu iki saatlik yol bu sefer daha uzamış gibiydi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Tam yarı yolda bulunan küçük ve kuru söğüt ağacı henüz ufukta ve sisler içindeydi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Küçük Hasan senelerden beri gördüğü şeylere alakasız gözlerle bakıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kuru sazların arasında çorak ovayı oyarak geçen ve ta yanına gelmeden farkına varılmayan dört adım genişliğindeki küçük derenin, yan yana uzatılmış üç kalastan ibaret köprüsü artık çökecek kadar sallanmaya başlamıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Biraz daha yukarda, küçük bir sırta dayanarak ovaya bakan değirmenin uğultusu duyulmuyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bu kış günlerinde üç gün işlerse beş gün işlemiyor, kapısının önündeki, yaprakları dökülmüş, üç söğütle tamamen terk edilmiş bir viraneyi andırıyordu.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir: “Bu kış günlerinde üç gün işlerse beş gün işlemiyor” ikinci ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğu için sinkategorematiktir: “kapısının önündeki, yaprakları dökülmüş, üç söğütle tamamen terk edilmiş bir viraneyi andırıyordu.”

- *Küçük Hasan hiçbir şey düşünmeden ilerliyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ne evde kendisinin dönmesini bekleyen iki küçük kardeşi, ne de dört saat uzaktaki nahiye merkezinde hizmetçilik yapan anası bu anda aklında değildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ayranını satıp satamayacağını da düşünmüyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kafasında yalnız bir şey vardı:*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Bu yolu tekrar yürümek, geri dönmek mecburiyeti...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Uzun bir ağlamanın sonundaymış gibi içini çekti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Maşrapayı tuttuğu sol elinin çatlaklarla örtülü üst tarafı ile burnunu sildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Gözlerini ileri çevirince istasyona yaklaştığını gördü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *İki tarafı çıplak dağlarla çevrilen bu upuzun ovanın tam orta yerinde yapayalnız duran ve etrafındaki yapraksız akasyalarla daha zavallı görünen bu soğuk bina, oraya rastgele atılmış bir taş parçasını andırıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Günde iki defa geçen posta treni bile, ne diye bu manasız yerde duruyorum diye hayret eder gibiydi ve birkaç dakika durduktan sonra kalkarken, çaldığı düdükte keyifli bir ıslık edası vardı.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik ifadelerdir:

“Günde iki defa geçen posta treni bile, ne diye bu manasız yerde duruyorum diye hayret eder gibiydi”

“Birkaç dakika durduktan sonra kalkarken, çaldığı düdükte keyifli bir ıslık edası vardı.”

- *Küçük Hasan, istasyonun tahta parmaklıkla ayrılan hududuna gelince biraz dinlendi, sonra yine tahta parmaklıklı kapıyı aralayarak içeri süzüldü.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik ifadelerdir:

“Küçük Hasan, istasyonun tahta parmaklıkla ayrılan hudutuna gelince biraz dinlendi”

“Sonra yine tahta parmaklıklı kapıyı aralayarak içeri süzüldü.”

- *İstasyon binasıyla raylar arasında kalan dört beş adım genişliğindeki yerde, heybelerinin üstünde oturan iki köylü ile, kaputunun içinde büzülmüş gibi duvara dayanan bir jandarmadan başka kimse yoktu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Burası öyle tren zamanı çeşit çeşit kebabçılar, gazozcular, yemişçilerle dolan büyük istasyonlardan değildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ancak yazın civar köylerden kara üzüm, kavun, karpuz getiren beş on köylü burasını canlandırırđı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kışın ise küçük Hasan’la, üç dört günde bir küçük bir küfe kış armudu getiren topal ve ihtiyar bir köylüden başka kimse ortalıkta görünmezdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Tren geldikçe rahatsız edilmiş bir suratla ortaya çıkan istasyon memuru, işi biter bitmez derhal odasına çekilir, bütün gününü, on senelik akümülatörlü radyosundan bir ses çıkarabilmek için asla yeis getirmeden uğraşmakla geçirirdi.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik ifadelerdir:

“Tren geldikçe rahatsız edilmiş bir suratla ortaya çıkan istasyon memuru, işi biter bitmez derhal odasına çekilir”

“Bütün gününü, on senelik akümülatörlü radyosundan bir ses çıkarabilmek için asla yeis getirmeden uğraşmakla geçirirdi.”

- *Bugün, kış armudunu satan köylü de ortada yoktu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Küçük Hasan güğümü yerin ıslak kumları üzerine bırakarak rayları seyre daldı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Her gün yüzlerce adamı bilmediği bir yerden alıp bilmediği bir yere götüren bu upuzun ve sonu olmayan demirlerin arasında, gelip geçen lokomotiflerin bıraktığı siyah yağ lekeleri görülüyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Keskin bir düdük sesi ile irkildi.*

Bu ifade basit yapılı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *İstasyona gelen tren, kendini haber veriyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Lokomotif tam yağ lekelerinin üstüne geldi ve durdu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik ifadelerdir:

“Lokomotif tam yağ lekelerinin üstüne geldi”

“Lokomotif durdu.”

- *Küçük Hasan, kurulu bir makine gibi, güğümü ve maşrapayı yakalayarak trenin boyunca koşmaya ve başını pencerelere kaldırarak: “Ayrılan, ayrılan, temiz ayrılan!” diye bağırmaya başladı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Yazın “buz gibi!” diye bağırdı; şimdi, bu soğuk havada, sanki her ayrılan kelimesinin başında hala o “buz gibi” sıfatı vardı.*

Burada noktalı virgülle ayrılmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki iç iç bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir:

“Yazın “buz gibi!” diye bağırdı.”

İkinci ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik ifadelerdir:

“Şimdi, bu soğuk havada, sanki her ayran kelimesinin başında hâlâ o “buz gibi” sıfatı vardı.”

- *Kimse başını çevirip bakmıyordu bile.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Trenin hemen hemen bütün camları kapalıydı, açık olan bir iki tanesinde de boyalı saçlı, yün bluzlu kadınlar duruyordu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir:

“Trenin hemen hemen bütün camları kapalıydı.”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir:

“Açık olan bir iki tanesinde de boyalı saçlı, yün bluzlu kadınlar duruyordu.”

- *Küçük Hasan’ın gözleri, delecekmiş gibi, kapalı camlara dikiliyor ve bunların arkasında teneke maşrapadan ayran içebilecek insanlar; hali vakti yerinde köylüler, boyunbağısız esnaflar, izinli giden askerler, hasılı susamış kimseler arıyordu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik ifadelerdir:

“Küçük Hasan’ın gözleri, delecekmiş gibi, kapalı camlara dikiliyor”

“Bunların arkasında teneke maşrapadan ayran içebilecek insanlar; hali vakti yerinde köylüler, boyunbağısız esnaflar, izinli giden askerler, hasılı susamış kimseler arıyordu.”

- *Bir baştan bir başa üç kere koştu.*

Bu ifade basit yapılı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Güğümün keskin kenarlı dibi ince bacaklarına çarpıp acıtıyor, fakat o, azıcık yüzünü buruşturarak: “Ayran, temiz ayran!..” demeye devam ediyordu.*

Virgülle sıralanmış temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. İfadelerden ikisi de sinkategorematiktir:

“Güğümün keskin kenarlı dibi ince bacaklarına çarpıp acıtıyor”

“Fakat o, azıcık yüzünü buruşturarak: “Ayrar, temiz ayrar!..” demeye devam ediyordu.”

- *Dört bardak, hiç olmazsa dört bardak satabilseydi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Buna mukabil alacağı on kuruşla eve bir kara ekmek götürebilirdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Onun gelmesini, aç bir uyuşukluk içinde dört gözle bekleyen iki küçük kardeşinin hayali gözünden şimşek gibi gelip geçiyor ve o hep bağıırıyordu: “Temiz ayrar... Temiz...”*

Bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. İfadelerden ilki sinkategorematiktir:

“Onun gelmesini, aç bir uyuşukluk içinde dört gözle bekleyen iki küçük kardeşinin hayali gözünden şimşek gibi gelip geçiyor”

İkinci ifade kategorematiktir:

“Hep bağıırıyordu.”

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Temiz ayrar... Temiz...”

- *Annesi hizmetçi bulunduğı yerden haftada bir kere, birkaç saat için geliyor, yanında biraz yufka, birkaç soğan, bazan da yarım desti pekmez getiriyordu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bileşik yapılı ve bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Annesi hizmetçi bulunduğı yerden haftada bir kere, birkaç saat için geliyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Yanında biraz yufka, birkaç soğan, bazan da yarım desti pekmez getiriyordu.”

- *Fakat bunlar, üç tane aç mideye iki gün bile yetmiyordu...*

Bu ifade basit yapılı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ondan sonra iki kardeşi beslemek vazifesi küçük Hasan’a düşüyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Biri iki, öteki beş yaşında olan bu sıska çocukların bütün işleri, basık tavanlı bir damdan ibaret olan evde ellerine ne geçerse yemekten ibaret gibiydi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Küçük Hasan her gün yoğurt çalmak için kendisine lazım olan mayayı onların yetişemeyeceği ve bulamayacağı bir yere –tavan direklerinin duvarla birleştiği köşeye– saklamaya mecbur oluyor ve her gün, istasyonda bulunduğu sırada, bu iki aç midenin, kendileriyle aynı çatı altında aynı açlığı çeken ihtiyar keçiyi bile yiyeceklerinden korkuyordu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik ifadelerdir:

“Küçük Hasan her gün yoğurt çalmak için kendisine lazım olan mayayı onların yetişemeyeceği ve bulamayacağı bir yere –tavan direklerinin duvarla birleştiği köşeye– saklamaya mecbur oluyor”

“Her gün, istasyonda bulunduğu sırada, bu iki aç midenin, kendileriyle aynı çatı altında aynı açlığı çeken ihtiyar keçiyi bile yiyeceklerinden korkuyordu.”

- *Çok akşamlar, koltuğunun altında getirdiği ekmeği ortaya koyarak ayran boşaltmak için bir toprak çanak getirmek üzere ocağın yanındaki köşeye gider, sofraya başına döndüğü zaman o balçık gibi ekmekten ortada bir şey kalmadığını dehşetle görürdü.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı ve sinkategorematiktir:

“Çok akşamlar, koltuğunun altında getirdiği ekmeği ortaya koyarak ayran boşaltmak için bir toprak çanak getirmek üzere ocağın yanındaki köşeye gider”

“Sofra başına döndüğü zaman o balçık gibi ekmekten ortada bir şey kalmadığını dehşetle görürdü.”

- *O zaman kendisi bir çanak ayran içer, açlığa alışmış olan midesinin hafif ezilmelerine kulak asmadan, eski bir pösteki üzerinde yatan kardeşlerinin yanına, delik deşik ve yağlı bir yorganın altına sokulurdu.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“O zaman kendisi bir çanak ayran içer”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapı ve sinkategorematiktir

“Açlığa alışmış olan midenin hafif ezilmelerine kulak asmadan, eski bir pösteği üzerinde yatan kardeşlerinin yanına, delik deşik ve yağlı bir yorganın altına sokulurdu.”

- *Onu asıl dehşete düşüren, kardeşlerinin bu kuyu gibi daima yutan ve hiç doymayan mideleri değildi; eli boş olarak eve döndüğü zaman, bu iki sıska mahlukun kendisine nasıl parlak ve büyümüş gözlerle ve nasıl sonsuz bir kinle baktığını hatırlayınca tüyleri ürperiyordu.*

Burada noktalı virgülle ayrılmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik ifadelerdir:

“Onu asıl dehşete düşüren, kardeşlerinin bu kuyu gibi daima yutan ve hiç doymayan mideleri değildi.”

“Eli boş olarak eve döndüğü zaman, bu iki sıska mahlukun kendisine nasıl parlak ve büyümüş gözlerle ve nasıl sonsuz bir kinle baktığını hatırlayınca tüyleri ürperiyordu.”

- *Şimdi de bu korkuyla avazı çıktığı kadar bağırdı:*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *“Ayran... Ayran!..”*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Trenin üçüncü mevki vagonlarından birinin penceresi indirildi.*

Bu ifade basit yapı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Uzun boyunlu, kasketli, kır bıyıklı bir baş uzanarak: “Ver bakalım bir tane!” diye seslendi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Küçük Hasan maşrapayı titreyerek uzattı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Adam minimini gözlerini maşrapanın içine dikerek sindire sindire içiyor ve sulu ayranı bıyıklarının ucundan yakalıksız gömleğine damlatıyordu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Adam minimini gözlerini maşrapanın içine dikerek sindire sindire içiyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Sulu ayranı bıyıklarının ucundan yakalıksız gömleğine damlatıyordu.”

- *Maşrapayı uzatarak: “Doldur bir daha!..” dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Onu da içtikten sonra yeleşinin cebinden bir onluk alıp aşağı attı:*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *“Ver beş kuruş!..”*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Küçük Hasan: “Yok ki!” dedi ve etrafına bakındı.*

Temel yargı barındıran iki ifade vardır. Bu ifadelerin ilki sinkategorematiktir:

“Küçük Hasan: “Yok ki!” dedi”

İkinci ifade kategorematiktir:

“Etrafına bakındı.”

- *Ortalıkta istasyon memurundan başka kimse kalmamıştı.*

Bu ifade basit yapı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *O da, hafiften kar çiselemeye başladığı için, boynunu içeri çekmiş, trenin kalkmasını bekliyordu.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapı ve sinkategorematiktir:

“O da, hafiften kar çiselemeye başladığı için, boynunu içeri çekmiş”

“Trenin kalkmasını bekliyordu.”

- *Çocuk güğümünü olduğu yerde bırakarak ona koştu, parayı uzattı:*

Temel yargı barındıran iki ifade vardır. Bu ifadelerin ilki sinkategorematiktir:

“Çocuk güğümünü olduğu yerde bırakarak ona koştu”

İkinci ifade kategoremattiktir:

“Parayı uzattı.”

- “Şunu iki çeyrek yapsana!..” dedi.

İç içe bileşik olan bu ifade sinkategoremattiktir.

- Memur cevap vermeden arkasını döndü ve hareket kampanasını çaldı.

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategoremattik bir ifadedir:

“Memur cevap vermeden arkasını döndü.”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“Hareket kampanasını çaldı.”

- Trenin penceresindeki uzun boyunlu adam eliyle işaret ediyor:

Bu ifade kategoremattiktir.

- “Gelsene ulan!” diye bağıırıyordu.

İç içe bileşik olan bu ifade sinkategoremattiktir.

- Küçük Hasan o tarafa koştu.

Bu ifade basit yapı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- Penceredeki: “Ver on kuruşu!..” dedi.

İç içe bileşik olan bu ifade sinkategoremattiktir.

- Çocuk derhal parayı uzattı.

Bu ifade basit yapı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- Tren yavaşça harekete geçmişti.

Bu ifade basit yapı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- Adam parayı yine yeleğinin cebine koyduktan sonra, çaresiz bir eda ile: “Yok çeyreğim, ne yapalım!” dedi.

İç içe bileşik olan bu ifade sinkategoremattiktir.

- Vagon küçük Hasan’dan beş altı adım uzaklaşmıştı.

Bu ifade basit yapı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Uzun boyunlu adam, pencereden sarkarak: “Hey, çocuk, hakkını helal et!” diye bağırdı.*

İç içe bileşik olan bu ifade sinkategorematiktir.

- *Küçük Hasan hiçbir şey anlamıyormuş gibi bakakalmıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Tren hızlanıp uzaklaşıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Tekerleklerin gürültüsü arasında adamın sesi tekrar duyuldu:*

Bu ifade kategorematiktir.

- *“Helal et bakayım, helal et!.. Hadi!”*

Alıntı olan bu ifade, kategorematik ifadelerin birleşimi ile oluşmuştur:

“Helal et bakayım”

“Helal et!..”

“Hadi!”

- *Küçük Hasan bir şeyler mırıldandı.*

Bu ifade basit yapıli ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Sonra güğümünü alarak istasyon duvarının kar tutmayan bir kenarına çömeldi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kar adamakıllı serpiştirmeye başlamıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Küçük Hasan eve eli boş dönmektense akşam trenine kadar beklemeye karar verdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Soğuktan donan ellerini ovuşturuyor ve annesinin keçi kırptıkları makasla kestiği kertikli saçlarını kaşıyordu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik ifadelerdir:

“Soğuktan donan ellerini ovuşturuyor”

“Annesinin keçi kırtıkları makasla kestiği kertikli saçlarını kaşıyordu.”

- *Rüzgârdan gözleri yaşıyor ve mavi gözlerini saran kirpikleri çapaklanıyordu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir:

“Rüzgârdan gözleri yaşıyor”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir:

“Mavi gözlerini saran kirpikleri çapaklanıyordu.”

- *Akşama kadar bu köşede bekledi.*

Bu ifade basit yapılı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Ara sıra ayağa kalkıp dizlerini ovuşturuyor, sonra tekrar çömelerek kafasının içindeki sisli boşluğa gözlerini çeviriyordu.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı ve sinkategorematiktir:

“Ara sıra ayağa kalkıp dizlerini ovuşturuyor”

“Sonra tekrar çömelerek kafasının içindeki sisli boşluğa gözlerini çeviriyordu.”

- *Düşünmesi ve tahayyül etmesi kendisine hoş gelecek hiçbir şey mevcut olmadığı için, bu boşluk ona bir dinlenme gibi geliyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Birkaç kere anası aklına geldi.*

Bu ifade basit yapılı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Onun ağlamaklı yüzünü görür gibi oldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Üç küçük çocuğunu toprak bir damda bırakarak başka köylerde ve el yanında birkaç lokma için didinen bu kadına karşı garip bir merhamet duyuyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bunda, biraz da, kardeşlerine karşı anasıyla aynı vaziyette bulunmasının tesiri vardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Evdeki iki aç mahluk haftada bir gelen zavallı kadını da hep o kin dolu bakışlarla karşılardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kadıncağz, getirdiği bulgurdan yağsız bir çorba yaparken, kuru kuru hıçkırıklarla iktifa eder, evi bir parça düzeltmeye çalışır, akşama kadar kaldıktan sonra, bazen bir kelime bile konuşmadan çıkar giderdi.*

Burada temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı ve sinkategorematiktir:

“Kadıncağz, getirdiği bulgurdan yağsız bir çorba yaparken, kuru kuru hıçkırıklarla iktifa eder”

“Evi bir parça düzeltmeye çalışır”

“Akşama kadar kaldıktan sonra, bazen bir kelime bile konuşmadan çıkar giderdi”

- *Küçük Hasan onun ağzından babasına veya herhangi bir akrabaya dair bir kelime bile duymamıştı.*

Bu ifade basit yapılı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Zaten kendini bildiğinden beri bir an bile bunları merak etmiş değildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Hayatı istasyonda ayran satmaktan ve küçük kardeşlerini beslemekten ibaret sanıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bunun için de bir tek korkusu vardı:*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Ya anam yine günün birinde eve gelip birkaç gün yatar, inilti içinde ve kendi kendine bir çocuk daha doğurur, beş on gün sonra onu da başıma bırakarak giderse, diyordu...*

İç içe bileşik yapıda olan bu ifade, sinkategorematiktir.

- *Bu yeni misafiri de doyurmak kendisine düşecekti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Köylü de onların evinden nedense uzak kalmayı tercih ediyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Kapılarını bir gün bir insanın açtığı görülmemişti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Hayat eskisinden daha feci olarak devam edecek ve Hasan, günden güne sütü azalan ihtiyar keçinin yardımıyla bu müthiş mücadeleyi başarmaya çalışacaktı.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik ifadelerdir:

“Hayat eskisinden daha feci olarak devam edecek”

“Hasan, günden güne sütü azalan ihtiyar keçinin yardımıyla bu müthiş mücadeleyi başarmaya çalışacaktı.”

- *Gününün boş zamanlarını keçiyi otlatmak, karlı havalarda ise dere boyunda, bir karıştan kısa, kuru otlar bulup hayvana getirmekle geçirecekti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Yazın işleri o kadar fena değildi.*

Bu ifade basit yapıli ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Sabahleyin serinde yola çıkarsa istasyona yorulmadan varıyor, hemen hemen bütün güğümü satıyordu.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli ve sinkategorematiktir:

“Sabahleyin serinde yola çıkarsa istasyona yorulmadan varıyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapıli bir ifade olduğundan kategorematiktir:

“Hemen hemen bütün güğümü satıyordu.”

- *Cebine doldurduğu ufak paralar kadar, belki de daha fazla onu sevindiren bir şey de, köye dönerken yükünün hafif olacağı düşüncesi idi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Sabah treninde bütün ayrıntı satamasa bile, akşam trenine kalıyor, fakat istasyona ekin getiren köylüler öğleyin ekmek yerken çok kere bütün güğümü haklıyordu.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı ve sinkategorematiktir:

“Sabah treninde bütün ayrıntı satamasa bile, akşam trenine kalıyor”

“Fakat istasyona ekin getiren köylüler öğleyin ekmek yerken çok kere bütün güğümü haklıyordu.”

- *Akşam treni saat dört buçukta geldiği için yazın ortalık kararmadan köye dönebiliyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Fakat bugün daha trene yarım saat kala istasyon korkutucu bir alacakanlığa gömülmüştü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ayazda ve karanlıkta kalkıp geri döneceğini düşünerek titredi ve hemen gitmek istedi.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik ifadelerdir:

“Ayazda ve karanlıkta kalkıp geri döneceğini düşünerek titredi”

“Hemen gitmek istedi.”

- *Fakat bu sırada odasından dışarı çıkan istasyon memuru trenin yakın olduğunu anlattı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Trenin istasyonda durmasıyla kalkması bir oldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Küçük Hasan kapalı ve puslu pencerelerin arkasında hayal meyal belli olan insan şekillerine bakarak trenin bir başından öbür başına koştu ve “Ayrar, temiz ayrar!” diye bağırdı, kocaman kunduraları ıslak kumlarda gıcırtilar yapıyor, karlar bağırmak için açtığı ağzına doluyordu.*

İlk ifade sinkategorematiktir:

“Küçük Hasan kapalı ve puslu pencerelerin arkasında hayal meyal belli olan insan şekillerine bakarak trenin bir başından öbür başına koştu.”

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Ayrar, temiz ayrar!” diye bağırdı”

Üçüncü ifade kategorematiktir:

“Kocaman kunduraları ıslak kumlarda gıcırtilar yapıyor”

Dördüncü ifade sinkategorematiktir:

“Karlar bağırmak için açtığı ağzına doluyordu.”

- *Vagonların pencerelerinden dökölüp yerdeki su birikintilerine yayılan soluk muştatil ışıklar sıçraya sıçraya uzaklaşırken küçük Hasan güğümünü kavradı ve tahta parmaklıklı kapıyı iterek köyün yolunu tuttu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik ifadelerdir:

“Vagonların pencerelerinden dökölüp yerdeki su birikintilerine yayılan soluk muştatil ışıklar sıçraya sıçraya uzaklaşırken küçük Hasan güğümünü kavradı.”

“Tahta parmaklıklı kapıyı iterek köyün yolunu tuttu.”

- *Henüz karanlığa alışmayan gözlerine kar parçaları vuruyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Güğümün içindeki ayrar her adımda çalkalanıyor ve garip sesler çıkarıyordu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımsız anlama sahip, basit yapıli, kategorematik ifadelerdir:

“Güğümün içindeki ayrar her adımda çalkalanıyor”

“Güğümün içindeki ayrar garip sesler çıkarıyordu.”

- *Yavaş yavaş sırtından içeri işleyen rutubet onu titretmeye başlamıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Hiçbir şey düşünmeden, hiçbir şey hissetmeden ve bir hayvan gibi yolunu alışkanlıkla bularak yürüyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ovanın içenisine doğru daldıkça pabuçlarının ve güğümdeki ayranın sesine başka sesler de karıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Uzaklarda birtakım hayvanlar bağrışıyordu.*

Bu ifade basit yapıli ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Müthiş bir korku ile zangır zangır titremeye başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Adımlarını daha hızlı atmaya çalışıyor, fakat ayakları birbirine dolaşıyordu.*

Burada iki ayrı ifade vardır. Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli ve sinkategorematiktir.

“Adımlarını daha hızlı atmaya çalışıyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Fakat ayakları birbirine dolaşıyordu.”

- *Soğuktan uyuşan bacaklarında, güğümün her çarptığı yer dakikalarca sızlıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Karanlıktan, yüzünü kamçılایan kar ve rüzgârdan, dizlerine sıçrayan çamurdan ve duyduğu seslerden korkuyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Açlığı, sıska kardeşlerinin korkunç gözlerini, yorgunluğunu unutmuştu.*

Bu ifade basit yapıli ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bir an evvel köye varmak, ocakta küllenen bir odun parçasıyla aydınlanan toprak dama girmek ve bir köşede saklanmak istiyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Ne yatmak, ne dinlenmek, sadece bir dört duvar arasında bulunmak...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bu geniş karanlıktan, bu seslerden kaçmak...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Ayakkabıları çamurda saplanıp kalmıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Yalınayak koşuyordu.*

Bu ifade basit yapıli ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Savrulan güğünden üstüne başına ve yerlere ayranlar saçılıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Birbirine vuran dişlerinin arasından manasız korku sesleri fırlıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Uzaklardaki hayvan sesleri gitgide yaklaşıyor gibiydi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Halbuki yarı yoldaki kuru söğüt ağacını daha yeni geçmişti.*

Bu ifade basit yapıli ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Çapaklı gözlerini karanlığı delmek ister gibi açarak ilerilere baktı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Hiçbir şeyler göremedi.*

Bu ifade basit yapıli ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Havanın güzel olduğu gecelerde bile ışıkları ta kenarına gelmedikçe görünmeyen köy ona, varılması imkânı olmayan bir yer gibi geldi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bir yere sıkıştırıldığını ve kaçacak yer olmadığını anlayan bir hayvan gibi vahşi ve nihayetsiz bir korku duydu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Elinden ayran güğümünü ve maşrapayı fırlatarak koşmaya ve gırtlığından anlaşılmaz sesler fırlatmaya başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bunlar bazan “Ana... Ana!” der gibi oluyor, bazan da “A...A...Aaah”, “A...A...Aaah” halinde karanlığa yayılıyordu.*

İki ifade de sinkategorematiktir:

“Bunlar bazan “Ana... Ana!” der gibi oluyor”

“Bazan da “A...A...Aaah”, “A...A...Aaah” halinde karanlığa yayılıyordu.”

- *Hayvan sesleri daha yakınlaşmış, yolun ilerisinde, karların arasında, birtakım karaltılar belirip tekrar kaybolmaya başlamıştı.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, basit yapıli, kategorematik bir ifadedir:

“Hayvan sesleri daha yakınlaşmış”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıli olduğundan sinkategorematiktir:

“Yolun ilerisinde, karların arasında, birtakım karaltılar belirip tekrar kaybolmaya başlamıştı.”

- *Küçük Hasan dizlerinin artık kendisini taşıyamayacağını hissetti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli bir ifade olduğun için sinkategorematiktir.

- *Korku her tarafını bağlamıştı.*

Bu ifade basit yapıli ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Çıplak ayaklarının cıvık çamura her basışında çıkardığı ezik ses, sırtına bir kamçı gibi iniyor ve korkusunu birkaç misli artırıyor.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli, sinkategorematik bir ifadedir:

“Çıplak ayaklarının cıvık çamura her basışında çıkardığı ezik ses, sırtına bir kamçı gibi iniyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Korkusunu birkaç misli artırıyor.”

- *Boğazına bir şeyler tıkanmıştı.*

Bu ifade basit yapılı ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Çatlak elleriyle gözlerini silerek ileri bakmak isterken dizlerinin üstüne yuvarlandı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategoremattiktir.

- *Kalktı, fakat beş altı adım sonra tekrar düştü.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik ifadelerdir:

“Kalktı”

“Fakat beş altı adım sonra tekrar düştü.”

- *Boğazından fırlayan sesler daha vahşi bir şekil almıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategoremattiktir.

- *“Ana...Ana!” derken sesi, gitgide yaklaşan ve kar üzerinde kayıyormuş gibi süratli adımlarla etrafında daireler çizen hayvanların bağırışından farksız oluyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı bir ifade olduğu için sinkategoremattiktir.

- *Büzülmüş bir halde yolun çamurları üzerine uzanan vücudunu kar örtmeye çalışırken o hala birbirine vuran dişlerinin arasından: “Ana... Anacığım... Ana!” diye mırıldanmaya çalışıyordu.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Bu sırada, birkaç yüz metre ötede, evlerinin tahta kapısı arkasında rüzgârın sesini dinleyerek küçük Hasan’ı bekleyen iki kardeş, onunkine pek benzeyen bir korku ile titriyorlar ve köyün etrafında dolaşan kurtların sesini duydukça, birbirlerine sokularak ağlaşıyorlardı.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik ifadelerdir:

“Bu sırada, birkaç yüz metre ötede, evlerinin tahta kapısı arkasında rüzgârın sesini dinleyerek küçük Hasan’ı bekleyen iki kardeş, onunkine pek benzeyen bir korku ile titriyorlar”

“Köyün etrafında dolaşan kurtların sesini duydukça, birbirlerine sokularak ağlaşıyorlardı.”

4.1.9. Bir Mesleğin Başlangıcı Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler

- *Gece yarısından iki saat kadar sonra trenimiz Sivas’a geldi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapıli kategoremantik bir ifadedir.

- *Ankara ile Kayseri arasında bizi adamakıllı bunaltan sıcağa mukabil Sivas’a yaklaştıkça ve gece ilerledikçe hatırı sayılır derecede sert bir soğukla karşılaşmıştık.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir. Sırasıyla:

“Bizi adamakıllı bunaltan sıcak” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Sivas’a yaklaştıkça” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Gece ilerledikçe” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Hatırı sayılır derecede sert bir soğukla” (bağımsız anlam) - (kategoremantik ifade)

“Ankara ile Kayseri arasında hatırı sayılır derecede sert bir soğukla karşılaşmıştık.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Ankara ile Kayseri arasında bizi adamakıllı bunaltan sıcağa mukabil hatırı sayılır derecede sert bir soğukla karşılaşmıştık.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Ankara ile Kayseri arasında bizi adamakıllı bunaltan sıcağa mukabil Sivas’a yaklaştıkça hatırı sayılır derecede sert bir soğukla karşılaşmıştık.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Ankara ile Kayseri arasında bizi adamakıllı bunaltan sıcağa mukabil gece ilerledikçe hatırı sayılır derecede sert bir soğukla karşılaşmıştık.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Ankara ile Kayseri arasında Sivas’a yaklaştıkça hatırı sayılır derecede sert bir soğukla karşılaşmıştık.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremantik ifade)

“Ankara ile Kayseri arasında gece ilerledikçe hatırı sayılır derecede sert bir soğukla karşılaşmıştık.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Arkadaşım ile birlikte ceketlerimizin yakasını kaldırarak, istasyon büfesine girdik, birer çay istedik.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Arkadaşım ile birlikte ceketlerimizin yakasını kaldırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İstasyon büfesine girdik.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkadaşım ile birlikte ceketlerimizin yakasını kaldırarak, istasyon büfesine girdik.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade de bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Birer çay” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Çay istedik.” (bağımsız anlam) – (kategorematik ifade)

“Birer çay istedik.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İçerisi nefesten ve sigara dumanından buğulanmıştı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapıda kategorematik bir ifadedir.

- *Bütün masalar doluydu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapıda kategorematik bir ifadedir.

- *Başlarını masanın muşambasına koyup uyuyanlar veya bizim gibi yer bulamayıp ayakta zeytinyağlı biber dolması yiyenler vardı...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Başlarını masanın muşambasına koyup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başlarını masanın muşambasına koyup uyuyanlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Başlarını masanın muşambasına koyup uyuyanlar vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yer bulamayıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ayakta zeytinyağlı biber dolması yiyenler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ayakta zeytinyağlı biber dolması yiyenler vardı...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bizim gibi yer bulamayıp ayakta zeytinyağlı biber dolması yiyenler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bizim gibi yer bulamayıp ayakta zeytinyağlı biber dolması yiyenler vardı...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ankara, Samsun, Diyarbakır ve Erzincan’dan gelen ve bu istikametlere giden trenlerin hareket ve muvasalat zamanları gece yarısından sonra saat bir ile üç arasına tesadüf ettiği için bu saatlerde Sivas istasyonu, binanın dışını kaplayan derin sükunetle büyük bir tezat halinde idi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Ankara, Samsun, Diyarbakır ve Erzincan’dan gelen trenler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu istikametlere giden trenler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hareket ve muvasalat zamanları gece yarısından sonra saat bir ile üç arasına tesadüf ettiği için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu saatlerde Sivas istasyonu, büyük bir tezat halinde idi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Binanın dışını kaplayan derin bir sükunet” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ankara, Samsun, Diyarbakır ve Erzincan’dan gelen trenlerin hareket ve muvasalat zamanları gece yarısından sonra saat bir ile üç arasına tesadüf ettiği için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu istikametlere giden trenlerin hareket ve muvasalat zamanları gece yarısından sonra saat bir ile üç arasına tesadüf ettiği için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu saatlerde Sivas istasyonu, binanın dışını kaplayan derin sükunetle büyük bir tezat halinde idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ankara, Samsun, Diyarbakır ve Erzincan’dan gelen trenlerin hareket ve muvasalat zamanları gece yarısından sonra saat bir ile üç arasına tesadüf ettiği için bu saatlerde Sivas istasyonu, binanın dışını kaplayan derin sükunetle büyük bir tezat halinde idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ankara, Samsun, Diyarbakır ve Erzincan’dan gelen trenlerin hareket ve muvasalat zamanları gece yarısından sonra saat bir ile üç arasına tesadüf ettiği için bu saatlerde Sivas istasyonu, büyük bir tezat halinde idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu istikametlere giden trenlerin hareket ve muvasalat zamanları gece yarısından sonra saat bir ile üç arasına tesadüf ettiği için bu saatlerde Sivas istasyonu, binanın dışını kaplayan derin sükunetle büyük bir tezat halinde idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu istikametlere giden trenlerin hareket ve muvasalat zamanları gece yarısından sonra saat bir ile üç arasına tesadüf ettiği için bu saatlerde Sivas istasyonu, büyük bir tezat halinde idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Arabacılar, kaybettikleri müşterilerini, tren kalkıverir de paramı alamam korkusuyla, peronun dört tarafına koşup arıyorlar, askeri mektep talebeleri başörtülü anneleriyle vedalaşıyorlar, yer yer dizilmiş bavulların kenarında, atkılara sarılmış küçük çocuklar uyukluyor veya vızıldıyorlar, istasyonun henüz parke döşenmemiş, toprak ve karanlık kısmında köylüler heybelerinin ve sepetlerinin arasında çömelip oturuyorlardı.*

Burada temel yargı bildiren beş ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmış ve bağlaçla bağlanmıştır. Virgülle sıralanmış olan ilk ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Kaybettikleri müşterileri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tren kalkıverir” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Paramı alamam korkusu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tren kalkıverir de paramı alamam korkusu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Peronun dört tarafına koşup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arabacılar, peronun dört tarafına koşup arıyorlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arabacılar, kaybettikleri müşterilerini peronun dört tarafına koşup arıyorlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arabacılar, kaybettikleri müşterilerini, tren kalkıverir de paramı alamam korkusuyla, peronun dört tarafına koşup arıyorlar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Askeri mektep talebeleri başörtülü anneleriyle vedalaşıyorlar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade sinkategorematiktir. Çünkü bileşik yapıdır ve bağımlı anlama sahiptir.

“Yer yer dizilmiş bavulların kenarında” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atkılara sarılmış küçük çocuklar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Küçük çocuklar uyukluyor” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atkılara sarılmış küçük çocuklar uyukluyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yer yer dizilmiş bavulların kenarında atkılara sarılmış küçük çocuklar uyukluyor” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Dördüncü ifade sinkategorematiktir. Çünkü bileşik yapıdır ve bağımlı anlama sahiptir.

“Küçük çocuklar vızıldıyorlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atkılara sarılmış küçük çocuklar vızıldıyorlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Beşinci ifade sinkategorematiktir. Çünkü bileşik yapıdır ve bağımlı anlama sahiptir.

“İstasyonun henüz parke döşenmemiş toprak ve karanlık kısmı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köylüler heybelerinin arasında çömelip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köylüler sepetlerinin arasında çömelip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köylüler heybelerinin arasında çömelip oturuyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Köylüler sepetlerinin arasında çömelip oturuyorlardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İstasyonun önü karanlıktı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapıli kategorematik bir ifadedir.

- *Atlarının renk ve şeklini, arabacısının yüzünü görmeden bir faytona atladık.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Atlarının rengini görmeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atlarının şeklini görmeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arabacısının yüzünü görmeden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir faytona atladık.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Atlarının rengini görmeden bir faytona atladık.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Atlarının şeklini görmeden bir faytona atladık.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arabacısının yüzünü görmeden bir faytona atladık.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Şimdi ismini hatırlayamadığım, fakat herhalde “Palas”lıkla alakası olan han bozması bir otelin önünde durduk.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“İsmi hatırlayamadığım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

““Palas”lıkla alakası olan han bozması bir otelin önü” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Han bozması bir otelin önü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

““Palas”lıkla alakası olan bir otelin önü” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir otelin önünde durduk.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İsmi hatırlayamadığım bir otelin önünde durduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

““Palas”lıkla alakası olan han bozması bir otelin önünde durduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

““Palas”lıkla alakası olan bir otelin önünde durduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Han bozması bir otelin önünde durduk.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bize gösterilen odada, verilen kati teminata ve insanı sersem eden filit kokusuna rağmen tahtakurularından uyumak mümkün olamayacağını tecrübelerimle biliyordum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bize gösterilen oda” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Verilen kati teminat” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İnsanı sersem eden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tahtakurularından uyumak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Mümkün olamayacağı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tahtakurularından uyumak mümkün olamayacağı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tecrübelerimle biliyordum.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bize gösterilen odada tahtakurularından uyumak mümkün olamayacağını tecrübelerimle biliyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bize gösterilen odada, verilen kati teminata ve insanı sersem eden filit kokusuna rağmen tahtakurularından uyumak mümkün olamayacağını tecrübelerimle biliyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bir tek ümidim, ayakta duramayacak kadar yorgun oluşumdu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bir tek ümidim yorgun oluşumdu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ayakta duramayacak kadar yorgun” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Arkadaşım halkiyat tetkikleri yapmak, hikâye ve şiir toplamak için seyahate çıkmış genç bir âlimdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Halkiyat tetkikleri yapmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hikâye ve şiir toplamak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkadaşım genç bir âlimdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Seyahate çıkmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkadaşım seyahate çıkmış genç bir âlimdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arkadaşım halkiyat tetkikleri yapmak için seyahate çıkmış” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arkadaşım halkiyat tetkikleri yapmak için seyahate çıkmış genç bir âlimdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arkadaşım hikâye ve şiir toplamak için seyahate çıkmış” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Arkadaşım hikâye ve şiir toplamak için seyahate çıkmış genç bir âlimdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Kayseri’den trene binmiş, artık sıkılmaya başladığım yalnız yolculuğun hiç olmazsa bir kısmına iştirak edeceği için beni pek sevindirmişti.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Kayseri’den trene binmiş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sıkılmaya başladığım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir kısmına iştirak edeceği” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiç olmazsa bir kısmına iştirak edeceği” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Beni pek sevindirmişti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Artık sıkılmaya başladığım yalnız yolculuğun bir kısmına iştirak edeceği için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Artık sıkılmaya başladığım yalnız yolculuğun bir kısmına iştirak edeceği için beni pek sevindirmişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Artık sıkılmaya başladığım yalnız yolculuğun hiç olmazsa bir kısmına iştirak edeceği için beni pek sevindirmişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gözlüklerinin arkasından biraz mahcup bir hal ile etrafı süzen gözleri tesadüf ettikleri cansız eşyadan bile rivayet toplamak istiyormuş gibi meraklı ve sorucuydu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gözlüklerinin arkasından biraz mahcup bir hal ile etrafı süzen gözleri” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tesadüf ettikleri cansız eşya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cansız eşyadan bile rivayet toplamak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Cansız eşyadan bile rivayet toplamak istiyormuş gibi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tasadüf ettikleri cansız eşyadan bile rivayet toplamak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tasadüf ettikleri cansız eşyadan bile rivayet toplamak istiyormuş gibi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tasadüf ettikleri cansız eşyadan bile rivayet toplamak istiyormuş gibi meraklı ve sorucuydu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gözlüklerinin arkasından biraz mahcup bir hal ile etrafı süzen gözleri tesadüf ettikleri cansız eşyadan bile rivayet toplamak istiyormuş gibi meraklıydı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gözlüklerinin arkasından biraz mahcup bir hal ile etrafı süzen gözleri tesadüf ettikleri cansız eşyadan bile rivayet toplamak istiyormuş gibi sorucuydu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Bize muslukların yerini gösteren, yastıkların kirli tarafını el çabukluğu ile alta çevirip, meydana çıkan tarafın daha berbat olduğunu görünce pişkin bir gülüşle yüzümüze bakan otel hizmetkârını derhal sorguya çekti, âşık kahvelerinin yerlerini, meşhur saz şairleri bulunan köylerin isimlerini öğrendi.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. Virgülle sıralanmış olan iki ifade de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapıya sahip oldukları için daha basit parçalarına ayrılabilirler:

“Bize muslukların yerini gösteren otel hizmetkârı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yastıkların kirli tarafını el çabukluğu ile alta çevirip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Meydana çıkan taraf” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Daha berbat olduğu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Pişkin bir gülüşle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yüzümüze bakan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Otel hizmetkârını derhal sorguya çekti” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yastıkların kirli tarafını el çabukluğu ile alta çevirip, meydana çıkan tarafın daha berbat olduğu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yastıkların kirli tarafını el çabukluğu ile alta çevirip, meydana çıkan tarafın daha berbat olduğunu görünce” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yastıkların kirli tarafını el çabukluğu ile alta çevirip, meydana çıkan tarafın daha berbat olduğunu görünce pişkin bir gülüşle yüzümüze bakan otel hizmetkârı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bize muslukların yerini gösteren otel hizmetkârını derhal sorguya çekti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yastıkların kirli tarafını el çabukluğu ile alta çevirip, meydana çıkan tarafın daha berbat olduğunu görünce pişkin bir gülüşle yüzümüze bakan otel hizmetkârını derhal sorguya çekti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Âşık kahvelerinin yerlerini öğrendi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Meşhur saz şairleri bulunan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Köylerin isimlerini öğrendi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Meşhur saz şairleri bulunan köylerin isimlerini öğrendi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Hatta bir aralık uyku sersemi adamı oturtup Bey Böyreğ veya Köroğlu masallarının Sivas rivayetini söyletmeye kalkacak diye korktum, bir bahane ile delikanlıyı savdım.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. Virgülle sıralanmış olan ilk ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Uyku sersemi adamı oturtup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bey Böyreğ veya Köroğlu masallarının Sivas rivayetini söyletme” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bey Böyrek veya Köroğlu masallarının Sivas rivayetini söyletmeye kalkacak”
(bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hatta bir aralık Bey Böyrek veya Köroğlu masallarının Sivas rivayetini söyletmeye kalkacak diye korktum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hatta bir aralık uyku sersemi adamı oturtup Bey Böyrek veya Köroğlu masallarının Sivas rivayetini söyletmeye kalkacak diye korktum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Bir bahane ile delikanlıyı savdım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Uyandığımız zaman güneş basma perdelere vurmuştu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Uyandığımız zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Güneş basma perdelere vurmuştu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Derhal pencereye koştum.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Gecenin karanlığında girip kirli yatağına yattığım bu Anadolu otel odalarının penceresinden baktığım zaman tesadüf edeceğim meçhul manzaranın merakını daha yatmadan duymaya başladım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Gecenin karanlığında girip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kirli yatağına yattığım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu Anadolu otel odalarının penceresinden baktığım zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu Anadolu otel odalarının penceresinden baktığım zaman tesadüf edeceğim meçhul manzaranın merakı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu Anadolu otel odalarının penceresinden baktığım zaman tesadüf edeceğim meçhul manzaranın merakını duymaya başlarım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu Anadolu otel odalarının penceresinden baktığım zaman tesadüf edeceğim meçhul manzaranın merakını daha yatmadan duymaya başlarım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tesadüf edeceğim meçhul manzaranın merakı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Meçhul manzaranın merakını duymaya” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Meçhul manzaranın merakını duymaya başlarım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Meçhul manzaranın merakını daha yatmadan duymaya başlarım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gecenin karanlığında girip kirli yatağına yattığım bu Anadolu otel odaları” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gecenin karanlığında girip kirli yatağına yattığım bu Anadolu otel odalarının penceresinden baktığım zaman” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gecenin karanlığında girip kirli yatağına yattığım bu Anadolu otel odalarının penceresinden baktığım zaman tesadüf edeceğim meçhul manzaranın merakı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gecenin karanlığında girip kirli yatağına yattığım bu Anadolu otel odalarının penceresinden baktığım zaman tesadüf edeceğim meçhul manzaranın merakını duymaya başlarım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gecenin karanlığında girip kirli yatağına yattığım bu Anadolu otel odalarının penceresinden baktığım zaman tesadüf edeceğim meçhul manzaranın merakını daha yatmadan duymaya başlarım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Önüme bazan kavak ve erik ağaçlarıyla dolu bir bahçe, bazan yıkılmak üzere bulunan kerpiç bir duvarla çevrilmiş bir mezbele, bazan da heykelli ve minimini ağaçlı bir hükümet meydanı çıkar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Önüme bazan kavak ve erik ağaçlarıyla dolu bir bahçe çıkar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yıkılmak üzere bulunan kerpiç bir duvarla çevrilmiş bir mezbele” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yıkılmak üzere bulunan kerpiç bir duvar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kerpiç bir duvarla çevrilmiş bir mezbele” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Önüme bazan yıkılmak üzere bulunan kerpiç bir duvarla çevrilmiş bir mezbele çıkar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Önüme bazan da heykelli ve minimini ağaçlı bir hükümet meydanı çıkar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bu sefer gördüğüm, vitrininde birkaç bayat patlıcan, yeşil biber ve büyük bir buzdolabı teşhir edilen ‘lüks’ bir lokanta idi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bu sefer gördüğüm” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Vitrininde birkaç bayat patlıcan teşhir edilen” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“‘Lüks’ bir lokanta idi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu sefer gördüğüm ‘lüks’ bir lokanta idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu sefer gördüğüm vitrininde birkaç bayat patlıcan teşhir edilen ‘lüks’ bir lokanta idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu sefer gördüğüm vitrininde birkaç yeşil biber teşhir edilen ‘lüks’ bir lokanta idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu sefer gördüğüm vitrininde büyük bir buzdolabı teşhir edilen ‘lüks’ bir lokanta idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Hemen perdeleri kapattım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Sokağa çıkar çıkmaz arkadaşımın ayrıldım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sokağa çıkar çıkmaz” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Arkadaşımdan ayrıldım.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *O, âşık kahvelerini dolaşmaya ve Sivas’ta halkiyatla meşgul birkaç meraklıyı aramaya gitti, ben şehri gezdim.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. Virgülle sıralanmış olan ilk ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Âşık kahvelerini dolaşma” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“O, âşık kahvelerini dolaşmaya gitti.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Sivas’ta halkiyatla meşgul birkaç meraklıyı arama” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“O, Sivas’ta halkiyatla meşgul birkaç meraklıyı aramaya gitti.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“O, âşık kahvelerini dolaşmaya ve Sivas’ta halkiyatla meşgul birkaç meraklıyı aramaya gitti.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“Ben şehri gezdim.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Akşamüzeri kenar mahallelerden birinde karşılaştık.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Yanında yerli bir zat ile acele acele gidiyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *“Koca Recep isminde biri varmış, onu arıyoruz!” dedi.*

Bu ifade iç içe bileşik bir cümle olduğu için sinkategoremattiktir.

- *“Saz şairi mi?”*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- “Hayır!”

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- “Ne yapacaksınız?”

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- “Bize karı buluvorecek.”

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Biraz hayretle, fakat daha ziyade inanmayan bir gülüşle yüzüne baktım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Biraz hayretle yüzüne baktım.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“İnanmayan bir gülüşle” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Bir gülüşle” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bir gülüşle yüzüne baktım.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Fakat daha ziyade inanmayan bir gülüşle yüzüne baktım.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *O da gülümsüyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Bu taraklarda hiç bezi olmayan arkadaşımın birdenbire hovardalığa kalkmış olmasına ihtimal verilemezdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bu taraklarda hiç bezi olmayan arkadaşım” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Birdenbire hovardalığa kalkmış olması” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“İhtimal vermezdi.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Birdenbire hovardalığa kalkmış olmasına ihtimal vermezdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Nitekim izah etti:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *“Düğünlerde ve bazı eğlencelerde kadınlar tarafından söylenen şarkıları bir türlü toplayamıyorum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Düğünlerde ve bazı eğlencelerde kadınlar tarafından söylenen şarkılar” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Bir türlü toplayamıyorum.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Aile kadınlarını çağırıp söyletmeye imkan yok.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Aile kadınlarını çağırıp” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Aile kadınlarını çağırıp söyletmeye” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“İmkân yok.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- *Ötekilerin de yolunu ben bilmiyorum.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Arkadaş bu Koca Recep’i salık verdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Birkaç sesi güzel ve çok şarkı bilen kadın buldurmak istiyoruz.”*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Birkaç sesi güzel ve çok şarkı bilen kadın” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Kadın buldurmak” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Kadın buldurmak istiyoruz.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Birkaç sesi güzel ve çok şarkı bilen kadın buldurmak” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *“Eh. Bu bahane” dedim.*

Bu ifade iç içe bileşik bir cümle olduğu için sinkategorematiktir.

- “Şunun doğrusunu söylesene, düpe düz avrat oynatacaksınız.

Temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve ifadelerin ikisi de kategorematiktir:

“Şunun doğrusunu söylesene” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Düpe düz avrat oynatacaksınız.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *İçki falan da var mı?”*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Sıvaslı zat: “Onsuz olur mu canım?” dedi.*

Bu ifade iç içe bileşik bir cümle olduğu için sinkategorematiktir.

- *İşin ilmi tarafından ziyade bu cihetin onu alakalandırdığı belli idi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bu cihetin onu alakalandırdığı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Belli idi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İşin ilmi tarafından ziyade bu cihetin onu alakalandırdığı belli idi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Koca Recep’i bulup kadınları temin ettikten sonra beni gelip otelden almayı kararlaştırdılar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Koca Recep’i bulup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadınları temin ettikten sonra” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Beni otelden almayı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Beni gelip otelden alma” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Beni gelip otelden almayı kararlaştırdılar.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ayrıldık.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Otelin altındaki kahvede bir düzineye yakın çay ve gazoz içerek ve üç gün evvelki gazeteleri karıştırarak iki saat bekledim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Otelin altındaki kahvede bir düzineye yakın çay ve gazoz içerek” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Otelin altındaki kahvede üç gün evvelki gazeteleri karıştırarak” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Otelin altındaki kahvede bir düzineye yakın çay ve gazoz içerek iki saat bekledim.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

“Otelin altındaki kahvede üç gün evvelki gazeteleri karıştırarak iki saat bekledim.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Nihayet arkadaşım geldi:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *“Hadi, hadi, kadınlar bekliyorlar, çabuk!” dedi.*

Bu ifade iç içe bileşik bir cümle olduğu için sinkategoremattiktir.

- *Dışarı çıktık.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Sokakta kimseler yoktu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *“Hani?”*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *“Burada olur mu yahu?”*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Şehrin dışında, arabalarda!”*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Tereddüt ettim:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- “Nereye gidiyoruz?”

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- “Paşa fabrikasına.

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- Orası ağaçlık ve sulakmış.

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- Güzel bir yer olduğunu söylüyorlar.”

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Güzel bir yer olduğunu” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Söylüyorlar.” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

- Güldüm;

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- “Görüyorum ki manzaranın letafetiyle de alakadarsın.

Temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve ifadelerin ikisi de kategoremattiktir:

“Görüyorum”

“Manzaranın letafetiyle de alakadarsın.”

- Bu iş yalnız ilmi bir tetkike benzemiyor.

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- Allah versin...

Bu ifade kategoremattiktir.

- Kadınlar nasıl?”

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- “Görürsün!”

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- Bu sözü adeta tehdit eder gibi söylemişti.

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bu sözü söylemişti.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Âdeta tehdit eder gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Âdeta tehdit eder gibi söylemişti.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Şehrin dışında, karanlıkta, birkaç arabanın beklediğini fark ettim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Birkaç arabanın beklediğini” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fark ettim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şehrin dışında, karanlıkta, birkaç arabanın beklediğini fark ettim.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *En arkadakine atladık, yola düzüldük.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. Virgülle sıralanmış olan bu ifadeler bağımsız anlama sahip oldukları için kategorematiktir.

“En arkadakine atladık.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yola düzüldük.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Arabada benden ve arkadaşımın başka iki kişi daha vardı, biri akşamüzeri gördüğüm yerli zat, diğeri kır sakallı, ellilik bir adamdı.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. Virgülle sıralanmış olan ilk ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

“Arabada benden ve arkadaşımın başka iki kişi daha vardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Akşamüzeri gördüğüm” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biri akşamüzeri gördüğüm yerli zat idi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Diğeri kır sakallı, ellilik bir adamdı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Elini göğsüne koyarak derin bir sesle “Merhaba!” dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Elini göğsüne koyarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Derin bir sesle “Merhaba!” dedi. (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ve bir daha bizimle meşgul olmadı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Karanlıkta güçlükle seçtiğim hatları, ciddi, düşünceli bir çehreyi ifşa ediyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Karanlıkta güçlükle seçtiğim hatlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hatları, ciddi, düşünceli bir çehreyi ifşa ediyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Sakalı muntazam ve kısa kesilmişti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bol yakalı ve sedef düğmeli mintanı ve büyük aba ceketiyle daha ziyade bir mahalle imamına benzeyen bu adamın böyle bir eğlenceye iştirak etmesini garip buldum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Bol yakalı ve sedef düğmeli mintanı ve büyük aba ceketiyle daha ziyade bir mahalle imamına benzeyen bu adam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu adamın böyle bir eğlenceye iştirak etmesi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Garip buldum.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bu adamın böyle bir eğlenceye iştirak etmesini garip buldum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bol yakalı ve sedef düğmeli mintanı ve büyük aba ceketıyla daha ziyade bir mahalle imamına benzeyen bu adamın böyle bir eğlenceye iştirak etmesini garip buldum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sıvaslı zatın bir aralık ona “Koca Recep” diye hitap ettiğini duyunca hayretim büsbütün arttı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Hayretim büsbütün arttı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hitap ettiği” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Koca Recep” diye hitap ettiği” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sıvaslı zatın bir aralık ona “Koca Recep” diye hitap ettiğini duyunca” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Anadolu’nun muhtelif şehirlerinde, oturak alemi yapmak isteyenlere avrat buluveren, gizli umumi kadınların tellallığını yapan birçok adamlar tanımıştım, fakat şu karşımda bir halk filozofu, bir köy muhtarı vakarıyla oturan nur yüzlü adam bunlardan biri olabilir miydi?*

Burada temel yardı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir. Bileşik yapıya sahip oldukları için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Anadolu’nun muhtelif şehirlerinde, oturak alemi yapmak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Anadolu’nun muhtelif şehirlerinde, oturak alemi yapmak isteyenlere” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Avrat buluveren” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gizli umumi kadınların tellallığını yapan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bірçok adamlar tanımıştım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Avrat buluveren birçok adamlar tanımıştım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gizli umumi kadınların tellallığını yapan birçok adamlar tanımıştım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Anadolu’nun muhtelif şehirlerinde, oturak alemi yapmak isteyenlere avrat buluveren birçok adamlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Anadolu’nun muhtelif şehirlerinde, oturak alemi yapmak isteyenlere gizli umumi kadınların tellallığını yapan birçok adamlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Anadolu’nun muhtelif şehirlerinde, oturak alemi yapmak isteyenlere avrat buluveren birçok adamlar tanımıştım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Anadolu’nun muhtelif şehirlerinde, oturak alemi yapmak isteyenlere gizli umumi kadınların tellallığını yapan birçok adamlar tanımıştım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir halk filozofu, bir köy muhtarı vakarıyla oturan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bunlardan biri olabilir miydi?” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Karşımda oturan ihtiyarı yakından tetkik etmek için eğildim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Karşımda oturan ihtiyar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yakından tetkik etmek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yakından tetkik etmek için eğildim.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Karşımda oturan ihtiyarı yakından tetkik etmek için eğildim.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Fakat önümüzdeki arabaların çıkardığı toz bulutları karanlıkla birleştiği için hiçbir şey göremedim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Önümüzdeki arabaların çıkardığı toz bulutları” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Toz bulutları karanlıkla birleştiği için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hiçbir şey göremedim.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Önümüzdeki arabaların çıkardığı toz bulutları karanlıkla birleştiği için” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Toz bulutları karanlıkla birleştiği için hiçbir şey göremedim.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Fakat önümüzdeki arabaların çıkardığı toz bulutları karanlıkla birleştiği için hiçbir şey göremedim.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Gittiğimiz yerde derhal rakı sofrası kuruldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Gittiğimiz yer” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Derhal rakı sofrası kuruldu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kadınlar arkadaşımın “görürsün” dediği kadar da varmış.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Kadın arkadaşımın dediği kadar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadın arkadaşımın dediği kadar da varmış.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Görürsün” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Görürsün” dediği kadar da varmış.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yaşlı ve harap çehreleri, gümüş mecidiye büyüklüğünde kırmızı damgalı yanakları, rastıklı çatık kaşları, katmer katmer buruşuk boyunları ile zavallı bir manzara arz ediyorlardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Fakat sazlarla beraber şarkı söylemeye başlayınca, seslerindeki garip bir hüznün, Orta Anadolu havalarına daha cana yakın bir eda veren o tatlı çatlaklık, suratlarının korkunç mahiyetini gözlerimden sildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sazlarla beraber şarkı söyleme” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sazlarla beraber şarkı söylemeye başlayınca” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Orta Anadolu havalarına daha cana yakın bir eda veren o tatlı çatlaklık” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Suratlarının korkunç mahiyetini gözlerimden sildi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Seslerindeki garip bir hüznün, suratlarının korkunç mahiyetini gözlerimden sildi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Orta Anadolu havalarına daha cana yakın bir eda veren o tatlı çatlaklık, suratlarının korkunç mahiyetini gözlerimden sildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Fakat sazlarla beraber şarkı söylemeye başlayınca, seslerindeki garip bir hüznün suratlarının korkunç mahiyetini gözlerimden sildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Fakat sazlarla beraber şarkı söylemeye başlayınca, Orta Anadolu havalarına daha cana yakın bir eda veren o tatlı çatlaklık, suratlarının korkunç mahiyetini gözlerimden sildi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Koca Recep bir kenarda oturmuş, etrafı hiç alakası yokmuş gibi önüne bakarak ağır ağır rakı içiyordu.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. Virgülle sıralanmış olan ilk ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

“Koca Recep bir kenarda oturmuştu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Bağımlı anlama sahip olan ikinci ifade sinkategorematiktir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Etrafla hiç alakası yokmuş gibi” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Önüne bakarak” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Ağır ağır rakı içiyordu.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Etrafla hiç alakası yokmuş gibi ağır ağır rakı içiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Önüne bakarak ağır ağır rakı içiyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Etrafindakilerin ona karşı gösterdikleri hürmete benzeyen bir çekingenlik, büsbütün merakımı artırdı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkateforematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Etrafindakilerin ona karşı gösterdikleri çekingenlik” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Hürmete benzeyen bir çekingenlik” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Etrafindakilerin ona karşı gösterdikleri hürmete benzeyen bir çekingenlik” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Büsbütün hayretimi artırdı.” (bağımsız anlam) - (kateforematik ifade)

“Etrafindakilerin ona karşı gösterdikleri çekingenlik büsbütün hayretimi artırdı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Hürmete benzeyen bir çekingenlik büsbütün hayretimi artırdı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

“Etrafindakilerin ona karşı gösterdikleri hürmete benzeyen bir çekingenlik büsbütün hayretimi artırdı.” (bağımlı anlam) - (sinkateforematik ifade)

- *Bütün gece gözlerimi kendisinden ayıramadım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapıya sahip olduğundan kateforematiktir.

- *Zaman zaman kalkıp etrafında dolaştım, yanına oturdum, fakat bir türlü söz açamadım.*

Burada temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. Virgülle sıralanmış olan ilk ifade bağımlı anlama sahip olduğundan

sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Zaman zaman etrafında dolaşım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Zaman zaman kalkıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Diğer iki ifade ise bağımsız anlama sahip, kategorematik ifadelerdir:

“Yanına oturdum” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Fakat bir türlü söz açamadım.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kadınlar bile rakıyı ilk defa ona uzatıyorlar, karşısında başlarını öne eğerek bekliyorlardı.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. Virgülle sıralanmış olan ilk ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

“Kadınlar bile rakıyı ilk defa ona uzatıyorlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Karşısında bekliyorlardı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Başlarını öne eğerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Nihayet, belki de içkinin verdiği bir cesaretle, tam yanı başına oturarak: “Eh, nasılsın bakalım Recep Ağa?” dedim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için (iç içe bileşik cümle) daha basit parçalarına ayrılabilir.

“İçkinin verdiği bir cesaretle” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Tam yanı başına oturarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Eh, nasılsın bakalım Recep Ağa?” dedim.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Yüzüme bakmadan cevap verdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Yüzüme bakmadan” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Cevap verdi.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- “Çok şükür.”

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kateğorematiktir.

- *Bir müddet durdum, sonra saçmaladım:*

Burada virgülle sıralanmış olan ifadeler bağımsız anlama sahiptir ve kateğorematiktir.

“Bir müddet durdum” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Sonra saçmaladım.” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- “Bu kadınlar da pek kart şeyler”

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kateğorematiktir.

- *Sonra derhal tashih ettim:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kateğorematiktir.

- “Fakat sesleri fena değil...”

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kateğorematiktir.

- *Ustaca okuyorlar...”*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kateğorematiktir.

- *Gözlerini bana çevirdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kateğorematiktir.

- *Uzun, kır kaşlarının altındaki açık kahverengi gözleri sakın ve lakayttı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kateğorematiktir.

- “Ustadırlar...” dedi.

Bu ifade iç içe bileşik cümle olduğu için sinkateğorematiktir.

- “Bilmedikleri hava yoktur:

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkateğorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bilmedikleri hava” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

“Yok olma durumu” (bağımsız anlam) - (kateğorematik ifade)

- *Efendi yazacakmış dediler de onun için bunları getirdim!”*

Temel yargı bildiren ifadelerin ilki sinkategorematiktir:

“Efendi yazacakmış dediler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade kategorematiktir:

“Onun için bunları getirdim!” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Kadınların burnunun dibine sokulup gözlerinin içine bakarak defterini dolduran, ara sıra onlardan birini kenara çekip yavaş sesle yazdıklarını kontrol eden arkadaşımı gösterdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Kadınların burnunun dibine sokulup” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kadınların gözlerinin içine bakarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Defterini dolduran” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ara sıra onlardan birini kenara çekip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yavaş sesle yazdıklarını” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kontrol eden” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkadaşımı gösterdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yavaş sesle yazdıklarını kontrol eden arkadaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Yavaş sesle yazdıklarını kontrol eden arkadaşımı gösterdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kadınların burnunun dibine sokulup gözlerinin içine bakarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kadınların burnunun dibine sokulup gözlerinin içine bakarak yavaş sesle yazdıklarını kontrol eden arkadaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kadınların burnunun dibine sokulup gözlerinin içine bakarak yavaş sesle yazdıklarını kontrol eden arkadaşımı gösterdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kadınların burnunun dibine sokulup gözlerinin içine bakarak defterini dolduran arkadaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kadınların burnunun dibine sokulup gözlerinin içine bakarak defterini dolduran arkadaşımı gösterdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ara sıra onlardan birini kenara çekip yavaş sesle yazdıklarını kontrol eden arkadaşım” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ara sıra onlardan birini kenara çekip yavaş sesle yazdıklarını kontrol eden arkadaşımı gösterdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sonra tekrar yüzüme baktı:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *“Genç avratlar da var... İstersen bir akşam da onları getiririz. Kendileri de güzeldir, oyunları da...” dedi.*

Bu ifade iç içe bileşik olduğu için sinkategorematiktir.

- *Bir türlü sormak istediğim şeyi soramıyor, kekeliyordum.*

Virgülle sıralanmış ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir.

“Sormak istediğim” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir türlü soramıyordum.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

“Kekeliyordum.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Nihayet dudaklarımdan manasız bir söz daha fırladı:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *“Sen ne iş yaparsın Recep Ağa?” dedim.*

Bu ifade iç içe bileşik olduğu için sinkategorematiktir.

- *Hayretle beni süzdü.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *“Aptal mı bu herif?” demek istediği belliydi.*

Bu ifade iç içe bileşik olduğu için sinkategorematiktir.

- “Görmüyor musun ne iş yaptığımı?” dedi.

Bu ifade iç içe bileşik olduğu için sinkategorematiktir.

- “İlle bunun adını mı söylemeli?”

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapıya olduğundan kategorematiktir.

- Mahcup mahcup önüme baktım.

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapıya olduğundan kategorematiktir.

- Başımı kaldırdığım zaman Recep’in beni hala süzmekte olduğunu gördüm.

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Başımı kaldırdığım zaman” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Recep’in beni hâlâ süzmekte olduğunu” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Recep’in beni hâlâ süzmekte olduğunu gördüm.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- Bu sefer bakışlarında benim merakımı, hayretimi iyice anlayan bir gülümseme görür gibi oldum.

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Benim merakımı iyice anlayan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Benim hayretimi iyice anlayan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir gülümseme” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Benim merakımı iyice anlayan bir gülümseme ” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Benim hayretimi iyice anlayan bir gülümseme” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Benim merakımı iyice anlayan bir gülümseme görür gibi oldum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Benim hayretimi iyice anlayan bir gülümseme görür gibi oldum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu sefer bakışlarında benim merakımı iyice anlayan bir gülümseme görür gibi oldum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu sefer bakışlarında benim hayretimi iyice anlayan bir gülümseme görür gibi oldum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bu sefer bakışlarında bir gülümseme görür gibi oldum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Hakikaten bu gülüş biraz sonra bütün yüzüne yayıldı, ona hem masum, hem kurnaz bir çocuk çehresi gibi tatlı bir hal verdi.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bütün yüzüne yayıldı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hakikaten bu gülüş biraz sonra bütün yüzüne yayıldı” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkincisi ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı kategorematik bir ifadedir:

“Ona hem masum, hem kurnaz bir çocuk çehresi gibi tatlı bir hal verdi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *“Bu işi bana yakıştıramadın değil mi?” diye sordu.*

Bu ifade iç içe bileşik cümle olduğu için sinkategorematiktir.

- *Başımı tasdik makamında öyle süratle salladım ki, adam tekrar ve daha çok güldü.*

Bu ifadelerin bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Başımı tasdik makamında öyle süratle salladım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade kategorematiktir.

“Adam tekrar ve daha çok güldü.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Sonra ciddileşerek uzun zaman önüne baktı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sonra ciddileşerek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Uzun zaman önüne baktı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sonra ciddileşerek uzun zaman önüne baktı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ben de bir şey soramıyor, sarhoş oldukları için artık istenilen şarkıyı söylemeyen ve keyiflerine göre bağırıp oyuna kalkan kadınlara bakıyordum.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Ben de bir şey soramıyordum.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğundan daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sarhoş oldukları için” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İstenilen şarkı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Şarkıyı söylemeyen kadınlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İstenilen şarkıyı söylemeyen kadınlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sarhoş oldukları için artık istenilen şarkıyı söylemeyen kadınlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Kadınlara bakıyordum.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“İstenilen şarkıyı söylemeyen kadınlara bakıyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Sarhoş oldukları için artık istenilen şarkıyı söylemeyen kadınlara bakıyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Keyiflerine göre bağırıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Oyuna kalkan kadınlar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Keyiflerine göre bağırp oyuna kalkan kadınlar” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Oyuna kalkan kadınlara bakıyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Keyiflerine göre bağırp oyuna kalkan kadınlara bakıyordum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Arkadaşım da yazmaktan yorulmuş, sırtını bir ağaca verip ayaklarını uzatarak gözlüklerinin arkasından etrafı seyre dalmıştı; serin bir rüzgâr etrafımızdaki birçok derelerin ve şelalelerin sesini, iri ağaçların yaprak hışırtısıyla karıştırıyor ve uzaklara götürüyordu.*

Burada temel yargı bildiren dört ayrı ifade vardır. İfadelerin ilki sinkategorematiktir. Bileşik yapıli olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Arkadaşım yorulmuş” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkadaşım da yazmaktan yorulmuş” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade sinkategorematiktir. Bileşik yapıli olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Sırtını bir ağaca verip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ayaklarını uzatarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sırtını bir ağaca verip ayaklarını uzatarak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Gözlüklerinin arkasından etrafı seyre dalmıştı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sırtını bir ağaca verip gözlüklerinin arkasından etrafı seyre dalmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Ayaklarını uzatarak gözlüklerinin arkasından etrafı seyre dalmıştı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Üçüncü ve dördüncü ifadeler basit yapıda ve bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Serin bir rüzgâr etrafımızdaki birçok derelerin ve şelalelerin sesini, iri ağaçların yaprak hışırtısıyla karıştırıyor”

“Uzaklara götürüyordu.”

- *Karanlık fakat berrak gökyüzünde yıldızların sayısı beş on misli artmış ve gök kubbesi üstümüze doğru bir hayli alçalmış görünüyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“Karanlık fakat berrak gökyüzünde yıldızların sayısı beş on misli artmış”

İkinci ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıya olduğundan sinkategoremattiktir:

“Gök kubbesi üstümüze doğru bir hayli alçalmış” (bağımsız anlam) - (kategoremattik ifade)

“Gök kubbesi üstümüze doğru bir hayli alçalmış görünüyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategoremattik ifade)

- *Bir aralık Recep ile tekrar göz göze geldik.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *O, birkaç saniye evvel kesilmiş bir mükâlemeye devam eder gibi: “Biz bu işe kabadayılık yüzünden başladık!” dedi.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Ne demek istediğini iyi anlayamadığım için yüzüne baktım.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *“Allah inandırсын böyle...” dedi.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Sonra, ikide birde sessiz gülüşlerle sözünü keserek, kısaca anlattı:*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *“Gençliğimde ben bu yakaların en kabadayı, en gözü pek hovardasıydım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir.

- *Hatırımı saymayan delikanlı yoktu.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Babamdan kalma beş on kuruş da vardı, kimseye muhtaç değildim.*

Virgülle sıralanan ifadelerden ilki sinkategorematiktir. İkinci ifade ise kategorematiktir.

- *Arkadaşlar sağ olsun, hiçbir eğlenceyi bensiz yapmak istemezlerdi, sen olmayınca tadı çıkmıyor derlerdi.*

Virgülle sıralanan ifadelerden ilki kategorematiktir:

“Arkadaşlar sağ olsun.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Hiçbir eğlenceyi bensiz yapmak istemezlerdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Sen olmayınca tadı çıkmıyor derlerdi.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Sonra ortalığı yıldırılmış olduğum için, şurda burda saklı karıları bensiz alıp getiremezlerdi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Zorlu bir efenin yanındaki avradı sürüyüp almak için hep beraber gider, lüzum olursa tabancaya, bıçağa sarılır, evvel Allah boş dönmezdik.*

Burada temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. İlk ve ikinci ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapıları olduğu için sinkategorematiktir:

“Zorlu bir efenin yanındaki avradı sürüyüp almak için hep beraber gider”

“Lüzum olursa tabancaya, bıçağa sarılır”

Üçüncü ifade kategorematiktir:

“Evvel Allah boş dönmezdik.”

- *Sonraları namımız öyle bir yayıldı ki, hangi avratın kapısına dayansam, gelmem demez oldu.*

Temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır. İfadelerin ilki kategorematiktir:

“Sonraları namımız öyle bir yayıldı” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıları sinkategorematik bir ifadedir:

“Hangi avratın kapısına dayansam” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gelmem demez oldu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ama yalnız bana...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *İşte oğlum, meğer bu kabadayılık bizim işin başlangıcı imiş.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *Benim haberim yoktu...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *Şimdi şimdi anlıyorum...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *Bir eğlence yapsak, bir avrat oynatmaya kalksak hemen arkadaşlar bana gelirler:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bir eğlence yapsak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir avrat oynatma” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir avrat oynatmaya kalksak” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hemen arkadaşlar bana gelirler” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bir eğlence yapsak hemen arkadaşlar bana gelirler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bir avrat oynatmaya kalksak hemen arkadaşlar bana gelirler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *‘Aman Recep, kurbanın olalım, bu kahpeyi senden başkası sürüyemez...’ derlerdi.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğundan sinkategorematiktir.

- *Bu laftan gönlüme de hiçbir kötülük gelmezdi ha, ne olacak, arkadaş hatırı için olduktan sonra...*

Temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilk ikisi kategorematiktir:

“Bu laftan gönlüme de hiçbir kötülük gelmezdi ha” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Ne olacak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade bağımlı anlamlı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Arkadaş hatırı için olduktan sonra...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Ama yavaş yavaş bizim babadan kalma mallar da hovardalıkta eriyip gitmeye başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Babadan kalma mallar” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hovardalıkta eriyip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Hovardalıkta eriyip gitmeye” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hovardalıkta eriyip gitmeye başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Arkadaşlardan gizlimiz yok ki, bir gün bana: Aman Recep, dediler, bu iş böyle gitmez, aklına bir kötülük gelmesin ama, senin yaptığın doğru değil, hem yoruluyorsun hem de araba parasını, getirdiğin avradın masrafını sen çekiyorsun. Hiç olmazsa araba parasını biz verelim...*

Buradaki ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Arkadaşlardan gizlimiz yok” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Diğer ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir:

“Bir gün bana: Aman Recep, dediler, bu iş böyle gitmez, aklına bir kötülük gelmesin ama, senin yaptığın doğru değil, hem yoruluyorsun hem de araba parasını, getirdiğin avradın masrafını sen çekiyorsun. Hiç olmazsa araba parasını biz verelim...” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Eh, bunda ne var, pekala dedim.*

Bu ifadeler bağımsız anlama sahip ve basit yapıya sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bir zaman böyle gitti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapıya sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Bizde geçinecek kadar bile mal kalmadı...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bizde mal kalmadı.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Geçinecek kadar mal” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Avrat oynatmaya falan gitmez oldum...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Avrat oynatma” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gitmez oldum.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Arkadaşlar yine geldiler, sen olmadan bu iş olmuyor, senden daha zorlu kabadayı aramızda yok, bizi boşlama... dediler.*

Bu ifade iç içe bileşik yapıda olduğundan sinkategorematiktir.

- *Fakat bu sefer avradın masrafını da bize verdirmez oldular.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Yavaş yavaş eğlencenin masrafını görürken de benden para almadılar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Eğlencenin masrafını görürken” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Benden para almadılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ben de, aman, ille masrafa katışacağım! diyecek halde değildim...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Aman, ille masrafa katışacağım! diyecek hâl” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Aman, ille masrafa katışacağım!” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Derken günün birinde işi açığa vurdular.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip ve bileşik yapıya sahip olduğundan sinkategorematiktir.

- *Uzun etme Koca Recep dediler, sen olmazsan biz avrat bulamayacağız, arkadaşlık namına sen bu işi yapıyorsun, ama kendi işinden gücünden oluyorsun, bak malını mülkünü bu yolda yedin, al şunu bakalım, aramızda topladık...*

Burada temel yargı barındıran yedi ayrı ifade vardır. İfadeleri tek tek değerlendirdiğimizde ilk ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir:

“Uzun etme Koca Recep dediler” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sen olmazsan” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Biz avrat bulamayacağız” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Diğer ifadeler bağımsız anlama sahip ve basit yapıları olduğundan kategorematiktir:

“Arkadaşlık namına sen bu işi yapıyorsun” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Kendi işinden gücünden oluyorsun” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bak malını mülkünü bu yolda yedin” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Al şunu bakalım” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Aramızda topladık...” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Bunu deyip elime birkaç kayme sıkıştırdılar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Bunu deyip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Elime birkaç kayme sıkıştırdılar.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Ama bundan sonra da halleri tavırları bir değişiverdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapıları olduğundan kategorematiktir.

- *Artık üç beş kağıdı cebine koyan, Koca Recep, bana falan avratı getiriver, diye yanaşmaya başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Artık üç beş kâğıdı cebine koyan, Koca Recep” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bana falan avratı getiriver” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Bana falan avratı getiriver, diye yanaşmaya” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Bana falan avratı getiriver, diye yanaşmaya başladı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *İşte böyle...”*

Bu ifade tamamlanmamış olduğu için sinkategorematiktir.

- *Birdenbire sustu, hikâyesini yarıda bırakmış gibi bir hali vardı.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve ifadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Birdenbire sustu” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade bileşik yapı, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir:

“Hikâyesini yarıda bırakmış gibi bir hali vardı.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hikâyesini yarıda bırakmış gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Önüme bakıyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapı, olduğundan kategorematiktir.

- *“Peki, sonra?” dedim.*

Bu ifade iç içe bileşik olduğu için sinkategorematiktir.

- *Yüzüme tekrar dalgın dalgın baktı:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapı, olduğundan kategorematiktir.

- *“Ne sonrası?” dedi.*

Bu ifade iç içe bileşik olduğu için sinkategorematiktir.

- *“Sonrası işte gördüğün gibi olduk!..”*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Sonrası işte gördüğün gibi” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Gördüğün gibi olduk” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Arkadaşım yerinden kalkmış bana doğru geliyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Arkadaşım bana doğru geliyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Arkadaşım yerinden kalkmış” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Birkaç kişi, her biri bir yanda sızıp kalmış olan karıları arabalara yüklemeye çalışıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Birkaç kişi karıları arabaya yüklemeye çalışıyordu.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Karıları arabaya yüklemeye” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Her biri bir yanda sızıp” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Her biri bir yanda sızıp kalmış olan karıları” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

- *Hava adamakıllı serinlemişti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapıya sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Biz de doğrulduk.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapıya sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Recep Ağa sakalını karıştırarak önden gidiyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir. Bileşik yapıya sahip olduğu için daha basit parçalarına ayrılabilir.

“Recep Ağa önden gidiyordu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Sakalını karıştırarak” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Arabada da hiç konuşmadık.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapıya sahip olduğundan kategorematiktir.

- *Yalnız şehrin kenarında inip birbirimizden ayrıldığımız sırada yanıma geldi, tavrı o kadar ciddi ve düşünceliydi ki, hikâyesine devam edecek sandım ve bekledim.*

Burada temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. Virgülle sıralanmış ve bağlaçla bağlanmış olan ifadelerin ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Şehrin kenarında inip” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Birbirimizden ayrıldığımız” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

“Yanıma geldi.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

İkinci ifade de bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir. Bileşik yapılı olan bu ifade daha basit parçalarına ayrılabilir:

“Tavrı o kadar ciddiydi ki hikâyesine devam edecek sandım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Tavrı o kadar düşünceliydi ki hikâyesine devam edecek sandım.” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

“Hikâyesine devam edecek” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

Üçüncü ifade kategorematiktir:

“Bekledim” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

- *Fakat o: “Lüzumum olacak olursa beni İsmail’in kahvesinde ararsın!” dedi ve omuzları dik, başı önde, evinin yolunu tuttu.*

Burada temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır ve ifadelerin ilki iç içe bileşik olduğu için sinkategorematiktir:

“Fakat o: “Lüzumum olacak olursa beni İsmail’in kahvesinde ararsın!” dedi” (bağımlı anlam) - (sinkategorematik ifade)

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Omuzları dik, başı önde, evinin yolunu tuttu.” (bağımsız anlam) - (kategorematik ifade)

4.1.10. Portakal Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfadeler

- *Vapur Doğu Akdeniz limanlarından birine yaklaştığı zaman ortalık kararmaya başlamıştı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı yerde katmer katmer turuncu yığınlar, bunun karşısında, Torosların üzerinde ise, karlı tepeleri saran al al tüller vardı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Vapur kısa, kalın bir şeydi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategoremantiktir.

- *Kıçı pek suya batmış, burnu pek havaya kalkmış gibi yürüyordu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir:

“Kıçı pek suya batmış”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategoremantiktir:

“Burnu pek havaya kalkmış gibi yürüyordu.”

- *Elli beş yaşındaki makine, kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi, sıtmaya tutulmuş gibi zangır zangır titretiyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı olduğu için sinkategoremantiktir:

“Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmış”

“Aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.”

- *Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail, bacakları bir arşın kadar birbirinden ayrı, çıplak ayakları deve tabanı gibi sımsıkı güverteye, elleri dümene, gözleri limana yapışmış, hiç kımıldamadan duruyordu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip, bileşik yapıları olduğu için sinkategorematiktir:

“Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail, bacakları bir arşın kadar birbirinden ayrı, çıplak ayakları deve tabanı gibi sımsıkı güverteye, elleri dümene, gözleri limana yapışmış”

“Hiç kımıldamadan duruyordu.”

- *Görenler onun sanki nefesi kesilmiş bir halde çok mühim bir hadiseyi, mesela karşıda taş evlerinin camları parlayan şehrin bir infilakla uçuvermesini, yahut denizden büyük bir canavar çıkıp gemiyi birden yutuvermesini beklediğini sanırlardı.*

Bileşik yapıları olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Halbuki hiç de böyle büyük şeyler düşündüğü yoktu.*

Bileşik yapıları olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *O İstanbul’da, Beşiktaş’ın arka mahallelerinden birinde bıraktığı minimini bir şeyi, on beş gün evvel, bu son sefere çıkacakları gün doğan oğlunu düşünüyordu.*

Bileşik yapıları olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ona, geçen sene Şile taraflarından İstanbul’a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası Musa Kaptan’ın adını koymuştu.*

Bileşik yapıları olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Şimdi kendi kendine, ağzını kımıldatmadan mırıldanıyordu:*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *“Musa Denizer!.. Musa Denizer!”*

Bu ifadeler özel isim olduğu için ayrıma dahil edilmemiştir.

- *Çocuğunun hem adını, hem soyadını birlikte söyledikçe oğlan gözünde büyüyordu.*

Bileşik yapıları olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Limanın önünde yamyassı yatan ve üzerinde harap bir kale bulunan Adacığa yaklaşmışlardı, burada dümeni sancak tarafına kırarken: “Okutacağım keratanın oğlunu!” diye söylendi.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Kendisi okumamıştı ama, tütünden aldığı karısı “tahsilli” idi.*

Burada bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Kendisi okumamıştı”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapı olduğu için sinkategorematiktir:

“Tütünden aldığı karısı “tahsilli” idi.”

- *Hem birkaç sene mektebe gitmiş, hem de öteki işçi kızlarla beraber okuyup yazmaya merak sardırılmıştı.*

Burada virgülle sıralanmış, bağlaçla bağlanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Hem birkaç sene mektebe gitmiş”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

Hem de öteki işçi kızlarla beraber okuyup yazmaya merak sardırılmıştı.

- *İsmail her seferden dönüşte bir Köroğlu alır, eve gidip yıkandıktan sonra onu karısına uzatır, kendisi mindere kurularak, dinlerdi.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“İsmail her seferden dönüşte bir Köroğlu alır”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Eve gidip yıkandıktan sonra onu karısına uzatır”

Üçüncü ifade de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Kendisi mindere kurularak, dinlerdi.”

- *Karısı Hayriye hiç kekelemeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce resim altılarını, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, tefrika romanları,*

acayip, hatta biraz yanık bir makamla okur, bu sırada İsmail de, dudaklarının kenarında müphem bir çizgi, anlasın, anlamasın, arada bir kahkaha atarak dinler, harp vaziyetine ait yerleri tekrarlatır, vapurda güverte yolcularından, yahut izinden dönen neferlerden dinlediği mütalaaları, birbirine karıştırıp anlatır, “gidişat iyi değil gibi Hayriye!” der, susardı.

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren altı ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilk ikisi bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik ifadelerdir:

“Karısı Hayriye hiç kekelemeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce resim altlarını, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, tefrika romanları, acayip, hatta biraz yanık bir makamla okur.”

“Bu sırada İsmail de, dudaklarının kenarında müphem bir çizgi, anlasın, anlamasın, arada bir kahkaha atarak dinler.”

Üçüncü ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapıli olduğundan kategorematiktir:

“Harp vaziyetine ait yerleri tekrarlatır.”

Dördüncü ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir:

“Vapurda güverte yolcularından, yahut izinden dönen neferlerden dinlediği mütalaaları, birbirine karıştırıp anlatır.”

Beşinci ifade iç içe bileşik yapıda olduğu için sinkategorematiktir:

““Gidişat iyi değil gibi Hayriye!” der”

Altıncı ifade kategorematiktir:

“Susardı.”

- *Bu sükût, “Artık yemek yiyelim” manasına idi ve karısı hemen yerinden fırlar, sofrayı hazırlamaya başlardı.*

Burada temel yargı bildiren ilk iki ifade bağlaçla bağlanmıştır. İlk ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli olduğundan için sinkategorematiktir:

“Bu sükût, “Artık yemek yiyelim” manasına idi.”

İkinci ifade bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir:

“Karısı hemen yerinden fırlar”

İkinci ve üçüncü ifadeler virgülle sıralanmıştır. Üçüncü ifade bağımlı anlama anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Sofrayı hazırlamaya başlardı.”

- *İsmail hiç kımıldamayan gözlerini artık iyice yaklaştıkları limana dikmiş dururken, arkasından ayak sesleri duydu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kalın, cızırtılı bir ses: “Ben göremedim yahu!” diyordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bu, gemi süvarisi idi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *İkinci kaptanın ince, titrek sesi: “Dürbünle iyi bakın! Bana var gibi geliyor!” dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *İkisi de kumanda köprüsünün ön tarafına geldiler, dürbünlerini gözlerine yerleştirerek limanı ve orada sıra sıra dizili duran kara mavnaları uzun uzadıya araştırdılar.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“İkisi de kumanda köprüsünün ön tarafına geldiler”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Dürbünlerini gözlerine yerleştirerek limanı ve orada sıra sıra dizili duran kara mavnaları uzun uzadıya araştırdılar.”

- *Kısa boylu, kırmızı yüzlü, kır saçlı, küt burunlu biri olan süvari, tam kitapların tarif ettiği bir deniz kurdu idi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Sesi, ayazda kalmış gibi yırtık yırtık çıkıyor, gözlerinin uçlarından yanaklarına doğru yaşlar süzülüyordu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Sesi, ayazda kalmış gibi yırtık yırtık çıkıyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

“Gözlerinin uçlarından yanaklarına doğru yaşlar süzülüyordu.”

- *Gözlerinin altı da, içi su dolu kesecikler gibi şişmiş ve yanaklarına doğru sarkmıştı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır.

İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir:

“Gözlerinin altı da, içi su dolu kesecikler gibi şişmiş”

“Yanaklarına doğru sarkmıştı.”

- *İkinci kaptan ise inadına uzun, sarı, sıska bir şeydi.*

Bu ifade kategoremantiktir.

- *Kasketini kulaklarına kadar geçirmiş, şubat ayında buralarda hava pek soğuk olmadığı halde, kaputunun yakasını kaldırmıştı.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir:

“Kasketini kulaklarına kadar geçirmiş”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategoremantik bir ifadedir:

“Şubat ayında buralarda hava pek soğuk olmadığı hâlde, kaputunun yakasını kaldırmıştı.”

- *Süvari: “Göremiyorum be!” diye söylendi.*

Bu ifade sinkategoremantiktir.

- *“Biraz daha yaklaşalım, görürsünüz!”*

Bu ifade kategoremantiktir.

- *“Biz yaklaştıkça da hava kararıyor...”*

Bu ifade sinkategoremantiktir.

- *Sonra, somurtkan yüzünü hiç değiştirmeden kesik kesik güldü,*

Bu ifade sinkategoremantiktir.

- *Eliyle ikinci kaptanın böğrünü dürttü:*

Bu ifade kategoremattiktir.

- *“Patlama yahu!..*

Bu ifade kategoremattiktir.

- *Limana varınca anlarız!*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Eğer bir şey varsa, acentadan evvel gelirler!..”*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Konuşarak İsmail’in önünden uzaklaştılar.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Delikanlı arkalarından bir göz attı.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategoremattik bir ifadedir.

- *“İnşallah aradığımız çıkmaz!” diye söylendi.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Bugün bu üçüncü vardiyası idi.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategoremattik bir ifadedir.

- *Halbuki onun asıl işi vinççilik olduğu için, gemi bir limandan ayrılınca, öteki limana varıncaya kadar başaltı kamarasında yatıp uyumalıydı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Ama bu sefer tayfalardan üçünü birden sıtma tutmuş, kaptan da İskenderun’da başka tayfa almaya lüzum görmemişti.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“Ama bu sefer tayfalardan üçünü birden sıtma tutmuş”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategoremattik bir ifadedir:

“Kaptan da İskenderun’da başka tayfa almaya lüzum görmemişti.”

- *İsmail bunun suçunu süvaride buluyor, “Birazdan demir atınca geç vincin başına, artık gece yarısına kadar mı, sabaha kadar mı, Vira!.. Mayna!.. Vira!.. Mayna!.. Çek Allahın emrini!..” diye homurdanıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“İsmail bunun suçunu süvaride buluyor”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategoremattik bir ifadedir:

““Birazdan demir atınca geç vincin başına, artık gece yarısına kadar mı, sabaha kadar mı, Vira!.. Mayna!.. Vira!.. Mayna!.. Çek Allahın emrini!..” diye homurdanıyordu.”

- *Ortalık adamakıllı kararmış, gemi de limana iyice yanaşmıştı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapı, olduğundan kategoremattiktir.

- *Rıhtımda tek tük ışıklar yanıyordu.*

Basit yapı, olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategoremattik bir ifadedir.

- *İkinci kaptan tekrar kumanda köprüsünün ön tarafına gelerek demirin başında duran tayfalara emirler verdi.*

Bileşik yapı, olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Demirin zinciri, istim seslerine karışan büyük bir gürültü ile, sıçraya sıçraya geminin burnuna doğru gidip, delikten geçerek sulara gömülüyordu.*

Bileşik yapı, olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Vapur makinelerini istop edip olduğu yerde, suların akışına kapılarak ağır ağır dönerken, bir sürü kayık, sanki bir anda peyda oluvermişler gibi, geminin etrafını sardı.*

Bileşik yapı, olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Fakat aşağıya uzatılan iskelele yanaşmıyorlar, biraz açıkta duruyorlardı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategoremattiktir:

“Fakat aşağıya uzatılan iskelele yanaşmıyorlar”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategoremattik bir ifadedir:

“Biraz açıkta duruyorlardı.”

- *Yalnız içinde bir polisle bir sivilin ayakta durduğu Sahil Sıhhiye İdaresi'nin kayığı ile, acentayı getiren kayık, küçük bayraklarıyla kendilerine bir yol açmışlar, vapura yanaşmışlardı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Yalnız içinde bir polisle bir sivilin ayakta durduğu Sahil Sıhhiye İdaresi'nin kayığı ile, acentayı getiren kayık, küçük bayraklarıyla kendilerine bir yol açmışlar”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Vapura yanaşmışlardı.”

- *Hemen bunların arkasından başka bir sandal daha geldi, pek şişman ve kırmızı yüzlü biri acele, fakat alışkın hareketlerle iskelenin iplerine yapıştı, yuvarlanır gibi yukarı çıkmaya başladı.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilk ikisi bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir:

“Hemen bunların arkasından başka bir sandal daha geldi”

“Pek şişman ve kırmızı yüzlü biri acele, fakat alışkın hareketlerle iskelenin iplerine yapıştı.”

Üçüncü ifade ise sinkategorematiktir:

“Yuvarlanır gibi yukarı çıkmaya başladı.”

- *Kasketini gür kaşlarının üstüne eğerek aşağıyı seyreden süvari koluyla ikinciye dürterek: “Geldi!” dedi.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *“Sen burada kal!.. Buraya bırakılacak yirmi beş parça eşya var... Ben salona gidiyorum.”*

İlk iki ifade sinkategorematik, son ifade ise kategorematiktir.

- *Birinci mevki kamaraların kırmızı kadifeli küçük salonu bir sürü insanla dolmuştu.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Acenta önündeki dar masaya eğilmiş, yolculara bilet kesiyor, vapurun kâtibiyle konşimentoları, ordinoları, birtakım başka listeleri elden geçiriyor, kamarota kahve söylüyordu.*

Burada temel yargı barındıran dört ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin tamamı bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategoremattiktir.

“Acenta önündeki dar masaya eğilmiş”

“Yolculara bilet kesiyor”

“Vapurun kâtibiyle konşimentoları, ordinoları, birtakım başka listeleri elden geçiriyor”

“Kamarota kahve söylüyordu.”

- *Vapura herhangi bir iş için gelenler, aradıklarıyla baş başa vermiş, konuşuyorlar; yüzleri yolculuktan kirlenmiş kamara müşterisi şık hanımlarla arsız çocukları etrafa meraklı gözlerle bakıyorlardı.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategoremattik bir ifadedir:

“Vapura herhangi bir iş için gelenler, aradıklarıyla baş başa vermiş”

İkinci ifade kategoremattiktir:

“Konuşuyorlar,”

Üçüncü ifade sinkategoremattiktir:

“Yüzleri yolculuktan kirlenmiş kamara müşterisi şık hanımlarla arsız çocukları etrafa meraklı gözlerle bakıyorlardı.”

- *Salonun daracık kapısında yan dönüp şunu bunu iteleyerek güç halle içeri girebilen şişman, kırmızı yüzlü adam, süvariye bir köşede yalnız başına oturmuş, pencereden dışarıyı süzer görünce biraz duraladı, demin onu kumanda köprüsünde görmüş, el sallamış, ama öteki görmemezlikten gelmişti.*

Burada temel yargı barındıran dört ayrı ifade vardır ve bu ifadelerin ilk üçü virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategoremattik bir ifadedir:

“Salonun daracık kapısında yan dönüp şunu bunu iteleyerek güç halle içeri girebilen şişman, kırmızı yüzlü adam, süvariye bir köşede yalnız başına oturmuş pencereden dışarıyı süzer görünce biraz duraladı”

İkinci ve üçüncü ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattir:

“Demin onu kumanda köprüsünde görmüş”

“El sallamış”

Dördüncü ifade bağlaçla bağlanmış, sinkategoremattik bir ifadedir:

“Öteki görmemezlikten gelmişti.”

- Kendisi daracık yerlerden, yatak denkleleri, sandıklar, girip çıkarken bir aralıkta sıkışıp kalan yolcular arasından yol bulup gelinceye kadar, kaptanın salona inip köşeye yerleştiğini görünce: “Tuzağı kurmuş bekliyor, domuz herif!” diye homurdandı;

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- Sonra iri dudağını yalayıp ıslattı, yüzüne tatlı bir ifade vererek o tarafa yürüdü:

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- “Nasılsın Süvari Bey?”

Bu ifade kategoremattiktir.

- Süvari hiç beklemediği eski bir dostu ile karşılaşmış gibi: “Ooo!.. Merhaba Osman Yiğit... Ne var, ne yok? Geç otur bakalım!” dedi.

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- Osman Yiğit kalbi hızla çarparak yaklaştı, kor üstüne oturuyormuş gibi, döner iskemleye şöyle bir ilişti, yutkundu, derin bir nefes aldıktan sonra: “Ocağına düştük kaptan” diye boşandı, “üç bin sandık portakalım var! Bir haftadır yolunu gözleriz!”

Temel yargı bildiren altı ayrı ifade vardır. İfadelerin ilk ikisi sinkategoremattiktir. Üçüncü ifade kategoremattiktir. Dördüncü ifade sinkategoremattik, beş ve altıncı ifadeler kategoremattiktir.

- Kaptan altı şiş gözlerini yarı kapayarak salondakileri süzdü,

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Dudaklarının arasından, “İskenderun’da fazla mal çıktı, iki gün bekledik... Ama gemi de yükünü aldı...” dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Karşısındaki, cümleinin son kısmını duymamazlıktan geldi:*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *“Neyse selametle geldiniz ya!”*

Bu ifade kategorematiktir.

- *“Öyle, inşallah selametle de gideriz!”*

Bu ifade kategorematiktir.

- *“İnşallah, inşallah...”*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *“Şu bizim üç bin sandığa da...”*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Kaptan bu sözleri hiç duymamış gibi: “Hep de havaleti mallar yükledik... Bakalım İstanbul’u nasıl bulacağız... Denizlerin kötü zamanı...” diye devam etti,*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Sonra, daha ziyade kendi kendine mırıldanıyormuş gibi: “Gemi de gemi değil ki... Hacı Davut vapuru... Dört seneden beri havuzlanmadı... Allah çocuğumuza çocuğumuza acıyor herhalde...”*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Osman Yiğit, yüzü büsbütün kızarak: “Şu bizim portakallar...” diyecek oldu.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Kaptan birden doğrularak: “İnşallah gelecek sefere...” dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *“Aman Süvari Bey... Şaka etme Allahını seversen! Portakallar sandığa gireli on beş gün oluyor. On gündür de rıhtımda bekliyor, bu sabah mavnaya yüklettim, nerdeyse gemiye yanaşmıştır!”*

Temel yargı bildiren altı ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilk üçü sinkategorematik, diğerleri kategorematiktir.

- *Süvari Bey gözlerinin kenarından süzülen yaşları elinin tersiyle sildi, yüzünü uzun uzun kaşdı, sonra: “Osman Yiğit- dedi, -hatırın için birkaç yüz sandık alırım ama sintineye koyarım; başka yerim yok!”*

Temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki sinkategorematik, ikincisi kategorematik, üçüncüsü sinkategorematiktir.

- *“Yapma be kaptan, sintinede portakal gider mi? Sabaha varmadan çürür!”*

Temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilk ikisi kategorematik, üçüncüsü sinkategorematiktir.

- *“Orasına ben karışmam!”*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Süvari bunları söyleyerek kalktı, salondan çıktı, yukarıya, kamarasına gitti.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Süvari bunları söyleyerek kalktı”

İkinci ve üçüncü ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik ifadelerdir:

“Süvari salondan çıktı.”

“Süvari yukarıya, kamarasına gitti.”

- *Osman Yiğit başını iki yana sallayarak biraz bekledi, sonra o da acele adımlarla, dışarı fırladı, kumanda köprüsünün merdivenini ıkına sıkına tırmandı.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Osman Yiğit başını iki yana sallayarak biraz bekledi”

İkinci ve üçüncü ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik ifadelerdir:

“Sonra o da acele adımlarla, dışarı fırladı.”

“Kumanda köprüsünün merdivenini ıkına sıkına tırmandı.”

- *Yukarı varınca ikinci kaptanı orada dolaşır buldu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Onu bir kenara çekerek meseleyi anlattı: “Hadi kurbanın olayım, şu işi bir düzenine koy... Beni yakmasın...” diye sırtını sıvazladı.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *İkinci kaptan: “Vallahi, ne bileyim!.. Bakalım bir kere...” diye süvarinin kamarasına girdi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Ondan sonra belki yarım saat süren bir pazarlık başladı, ikinci kaptan bir içeri, bir dışarı gidip gelerek bu hayırlı işi yoluna koymaya uğraştı, nihayet navlunu altı kuruş olan portakal sandıklarının yetmişer kuruştan gemiye alınması kararlaştı.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin tamamı bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Ondan sonra belki yarım saat süren bir pazarlık başladı.”

“İkinci kaptan bir içeri, bir dışarı gidip gelerek bu hayırlı işi yoluna koymaya uğraştı.”

“Nihayet navlunu altı kuruş olan portakal sandıklarının yetmişer kuruştan gemiye alınması kararlaştı.”

- *Osman Yiğit aşağıya inip acenta ve vapur katibi ile muameleyi tamamladıktan sonra, sandık başına navlun farkı olan altmış dört kuruştan üç bin sandığın tutarı bin dokuz yüz yirmi lirayı ikinciye teslim etti.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bu aralık mavna yanaşıp portakal sandıklarını gemiye vermeye başlamıştı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Vinç sabaha kadar işledi.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Tayfa İsmail Denizer, yorgunlukla, İstanbullu olan karısından öğrendiği güzel konuşmayı bir yana bırakıp halis Rize şivesiyle etrafına küfürler ediyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kumanda köprüsündeki genç mülahız kaptan, ne yapacağını bilemiyor, denize yuvarlanan iki sandık portakal için aşağıda kıyametler koparan Osman Yiğit'e şaşkın gözle bakıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir.

- *Sabahın kırağısı üzerlerine yağın güverte yolcuları, ıslak paltolarının yahut yorganlarının altında kımıldıyorlar, öksürüyorlardı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Sabahın kırağısı üzerlerine yağın güverte yolcuları, ıslak paltolarının yahut yorganlarının altında kımıldıyorlar.”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Öksürüyorlardı.”

- *Bir nefer, kaputunu omuzuna atmış, yağlı tahtalar üzerine uzanmış yatan bu erkekli, kadınlı, çocuklu kalabalığın üstünden aşarak ayakyoluna varabilmek için uğraşıyor, ak sakallı, sıska bir herif, yorganını sırtına sarmış cıgara içiyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir.

- *Ön tarafta bir gidip gelme oldu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bir kampana çaldı, gemi demir alıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *Biraz sonra makineler homurdana homurdana işlemeye, bütün tekneyi o garip sıtma nöbetiyle titretmeye başladılar.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Vapurun bir gün evvel pek havaya kalkmış gibi duran burnu, bu sefer iyiden iyiye sulara gömülerek, cenup (güney) batıya doğru yöneldi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kısa kalın bacadan çıkan kara dumanlar, güneşin doğmak üzere olduğu tarafa doğru kıvrım kıvrım uzanıyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *O gün öğleden sonra süvari ile ikinci kaptan, ellerinde dürbünleri ile, ikide birde ufukları seyretmeye başladılar.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bu hal ertesi gün, daha ertesi gün de devam etti.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Ara sıra çarkçıbaşı da geliyor, o da cenup batıya, cenuba bakıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *Hep birden bir şey arıyor, bir şey bekliyor gibiydiler.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

İkinci ifade sinkategorematiktir.

- *İki üç kelimelik cümlelerle konuşuyorlardı:*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *-Bir şey var mı?-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *-Görünmüyor!-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *-Günbatısı karanlık, bir imbat çıkacak gibi!-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *-Zannetmem... Bugünlerde lodos beklenir!-*

İfadeler kategorematiktir.

- *-Olsun da, ne olursa olsun!-*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Ya adamakıllı kötü bir deniz yaparsa?-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *-Eh, kısımette ne yazılı ise o olur!-*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Hadi hayırlısı!-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Üçüncü gün, ikindi vakti cenup tarafı karardı.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Çarkçıbaşı yine üst güvertedeydi.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Hemen kaptanın yanına koştu: -Hele şükür, lodos geliyor... Allah vere de fazla sert olmasa!- dedi.*

Konuşma çizgisine kadar olan kısım kategorematik, konuşma çizgisinden sonra olan kısım sinkategorematiktir.

- *Bunları söylerken gülümsüyor, yüzünün kalın derisi, kısa kesilmiş kır saçlarının dibine kadar kırışıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir.

- *Yarım saat kadar sonra, deniz oynamaya, ılık, fakat şiddetli bir rüzgâr direklerde ısıklık çalmaya başladı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Geminin iskele tarafına vuran dalgalar yükselip güverte yolcularını ıslatıyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ellerinde yastıkları, kilimleri, sepetleri, bavulları ile kuytu bir yer bulmaya uğraşan kalabalık, şuraya buraya koşuyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bütün aralıklar ve ambarlar portakal sandıklarıyla dolduğu için yolcuların üstü örtülü bir yer bulabilmeleri pek zordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Herkes, rüzgârdan, dalgalardan korunabilmek için aksi tarafa yığılıyor, bu yüzden gemi daha çok sancağa yatıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Herkes, rüzgârdan, dalgalardan korunabilmek için aksi tarafa yığılıyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Bu yüzden gemi daha çok sancağa yatıyordu.”

- *Ortalık adamakıllı karanlıktı.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Bir köşede kusan kadınlar, ağlayan çocuklar vardı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kamara yolcuları da, yemeklerini sofrada bırakmışlar, köşelerine çekilmişlerdi.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *Ara sıra koridorlarda iki tarafa tutuna tutuna sarhoş gibi yürüyen dağınık saçlı kadınlar görülüyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Çarkçıbaşı ile ikinci kaptan, birinci mevki salonuna gelmişler, yolculara telaşla tavsiyelerde bulunuyorlar,*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Güya kendi kendilerine söyleniyorlarmış gibi: -Vaziyet fena... Ne halt edeceğiz bilmem... Gemi gemi değil ki!.. Yük de fazla... Hep havaleli şeyler...- diyerek adeta panik havası yaratıyorlardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *İkinci kaptan bir aralık: -Çarkçı Bey!.. Avarya (avarya, -deniz zararı' demektir. Burada -gemiden denize mal atmak- anlamında) yapmazsak, vaziyet tehlikeli galiba!- dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Çarkçıbaşı: -Vallahi bilmem, kaptan... Ama bizim makine dairesinde bile ayakta durulmuyor... Süvari Bey'le avarya için konuşalım!-*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Yolcuların yanında yapılan bu münakaşadan sonra ikisi beraber yukarıya, süvariye çıktılar.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *En havaleli mal olan portakalların denize atılmasına karar verildi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *İkinci kaptanın nezareti altında iki yüz elli sandık bordadan aşağıya fırlatıldı, sonra gemi katibi avarya evrakını usulü dairesinde tanzim etti.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *Tüccar Osman Yiğit'in sigortadan üç bin sandık portakalın parasını alabilmesi için bu evrakın düzgün olması lazımdı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ertesi gün öğleye doğru hava sertliğini kaybetti, akşamüstü büsbütün sakinledi.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir.

- *Birkaç gün daha gürültüsüz, patırtısız bir yolculuktan sonra, gece saat sekiz sularında, vapur İstanbul'a vardı.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Sirkeci rıhtımına yanaştı.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Boşalan yolcuların, telaşlı gidip gelmeleri arasında, tayfalar koşuşuyorlar, ambarları açıyorlardı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Boşalan yolcuların, telaşlı gidip gelmeleri arasında, tayfalar koşuşuyorlar”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Ambarları açıyorlardı.”

- *Bu aralık ufak tefek, çil yüzlü, incecik burunlu, yakası kürklü paltolu bir adam, dar merdivenden inmeye çalışanları itip arkalarına baktırarak vapura girdi, süvarinin kamarasına çıktı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Bu aralık ufak tefek, çil yüzlü, incecik burunlu, yakası kürklü paltolu bir adam, dar merdivenden inmeye çalışanları itip arkalarına baktırarak vapura girdi.”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Süvarinin kamarasına çıktı.”

- *İkinci kaptanla vapur katibi de oradalardı.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Çil yüzlü adam: -Geçmiş olsun Süvari Bey!- diye söze başladı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Acentadan öğrendim, Osman Yiğit'in portakalları avarya olmuş.*

Temel yargı bildiren ifadelerin ikisi de kategorematiktir.

- *Neyse sağlık olsun...*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Muamele tamam mı?-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Katip: -Bizimki tamam!- diyerek bir deste kağıt gösterdi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Yarın acentaya gider, üst tarafını tamamlarız!-*

Bu ifadeler kategoremattiktir.

- *Süvari, o kalın ve cızırtılı sesiyle: -Halil Eğinli!- dedi.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *-Nasılsın?*

Bu ifade kategoremattiktir.

- *Senin malların ziyan olmasına canım sıkıldı doğrusu, ama ne yaparsın, başka tüccarın malını atamazdım.*

Temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ilki sinkategoremattik, diğerleri kategoremattiktir.

- *En sonra Osman Yiğit'in portakallarını almıştım, en üstte onlar duruyordu.*

Bu ifadeler kategoremattiktir.

- *Şimdi sen portakalsız kaldın.*

Bu ifade kategoremattiktir.

- *Gelecek partiyi beklersin artık!-*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Halil Eğinli: -Gemide başka portakal da var mı?- diye sordu.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *-Birkaç bin sandık da Dört Yol malı var.*

Bu ifade kategoremattiktir.

- *İskenderun'dan aldık...-*

Bu ifade kategoremattiktir.

- *Öteki, kurnaz kurnaz gülerek: -Canım başka, başka... Onu sormuyorum. Bizim için bir şey var mı diyorum!-*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Kaptan, yine yüzü hiç değişmeden o kesik, kısa kahkahalarından birini attı:-
Kolay canım, senin vasıtan hazır mı?-*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *-Yanaştı bile!-*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *Kamaranın kapısını iyice kapattıktan sonra içerde esash bir pazarlık daha başladı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Denize atılmış görüldüğü halde geminin deniz suyundan uzak yerlerinde rahat rahat bekleyen iki bin yedi yüz elli sandık portakal, Halil Eğinli'ye yeni baştan satıldı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *İçinde seksen portakal bulunan sandıklardan her biri üç liradan hesap edildi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Aslında, ambalaj masrafı ile beraber tanesi doksan paraya mal olan portakalların sandığı, yüklendiği iskelede yüz seksen kuruş, meşru olan ve olmayan navlunla beraber İstanbul'da maliyeti iki yüz elli kuruştı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Ama böyle ufak farklar üzerinde fazla durulmadı.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategoremantik bir ifadedir.

- *İki bin yedi yüz elli sandığın tutarı olan sekiz bin iki yüz elli lira Halil Eğinli'den peşin peşin alındı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Bir aya yakın süren bu seferin bütün geliri Osman Yiğit'in navlun farkı olarak verdiği bin dokuz yüz yirmi lira ile birlikte, on bin yüz yetmiş lira tutuyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Eh, lostromosuna, serdümenine kadar pay verilecek olduktan sonra, bu rakam pek göz kamaştıracak bir şey sayılmazdı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Halil Eğinli gittikten sonra, ikinci kaptan, çarkçıbaşı, gemi katibi, baş kamarot, bir de bu aralık vapura gelmiş olan acenta memuru, süvarinin kamarasında toplandılar.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *İsmail Denizer, sefere çıkacakları gün çocuğu olduğunu ileri sürerek, vapur limana girer girmez ikinciden izin almıştı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Onun için şimdi Osman Yiğit'in denize atılmış görünüp Halil Eğinli'ye satılan portakallarını o boşaltmıyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Vincin başında daha çocuk denecek kadar küçük bir tayfa vardı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Fakat İsmail Denizer de bir türlü gemiyi bırakıp gidemiyor, katibin yolunu gözlüyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Fakat İsmail Denizer de bir türlü gemiyi bırakıp gidemiyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Katibin yolunu gözlüyordu.”

- *Geçen sefer doğum masrafları için avans aldığından, artık para istemeye ne hakkı, ne yüzü vardı ama, eve de böyle büsbütün eli boş dönemezdi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Hiç olmazsa bir iki buçuk liralık koparmalıydı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Katip de nedense ortalıkta görünmüyordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Belki bir saate yakın bekledi, odasının kapısını açıp içeri baktı, kimsecikler yoktu.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Belki bir saate yakın bekledi”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Odasının kapısını açıp içeri baktı.”

Üçüncü ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Kimsecikler yoktu.”

- *Nihayet oradan geçen kamarotlardan birine sordu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Beyaz ceketli delikanlı: -Süvarinin kamarasında, ama yanına giremezsin, işleri var!- dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *İsmail yarım saat kadar daha bekledi.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Sonra korkak adımlarla yukarıya çıktı.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Her merdivenden sonra beş on dakika bekliyor, daha ileri gitmeye cesaret edemiyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Her merdivenden sonra beş on dakika bekliyor”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Daha ileri gitmeye cesaret edemiyordu.”

- *Nihayet kaptan köprüsüne kadar çıktı.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Hemen merdiven başında, telgrafın yanında kazık gibi durdu kaldı.*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Süvarinin beş altı adım ilerideki kamarasından sesler geliyordu.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *İkinci kaptanın ince, titrek sesi, süvarinin boğuk, yırtık bağırışlarına karışıyordu; içeride oldukça ateşli bir münakaşa vardı.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Ara sıra birisi masaya vuruyor, kapı aralanıyor, birisi dışarı çıkmak istiyor, sonra kolundan yakalanıp içeri çekiliyordu.*

Burada temel yargı barındıran dört ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilk ikisi bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir:

“Ara sıra birisi masaya vuruyor”

“Kapı aralanıyor”

Üçüncü ve dördüncü ifadeler ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik ifadelerdir:

“Birisi dışarı çıkmak istiyor”

“Sonra kolundan yakalanıp içeri çekiliyordu.”

- *İsmail biraz durduktan sonra, bir korkuya kapıldı, hemen geldiği gibi dönüp gitmek için merdivene ayağını attı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir.

- *Fakat bu sırada kamaranın kapısı arkasına kadar açıldı.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Geriden vuran sarı ışıpta kaptanın kısa, tıknaz vücudu görüldü, İsmail bir ayağı merdivende, korkudan taş kesilmiş gibi kaldı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir.

- *Kaptan ön tarafa, ona doğru yürüyordu.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Birkaç adım daha atınca yanına geldi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Hırsıyla soluyor, homurdanıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapıları olduğundan kategoremattir.

- *Islak gözleri karanlıkta daha küçülmüş gibiydi.*

Bu ifade sinkategoremattir.

- *Orada birisinin durduğunu görünce, kim olduğunu tanımadan koluna yapıştı.*

Bileşik yapıları olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattir bir ifadedir.

- *Boğulur gibi kısık bir sesle: -Görmüyor musun köpoğlularını... Beni kafeslemeye bakıyorlar!- diye söylendi.*

Bu ifade sinkategoremattir.

- *Bu aralık kapıda ikinci kaptanın sarı başı göründü:*

Bu ifade kategoremattir.

- *-Süvari Bey, bir dakika teşrif buyurun!- diyordu.*

Bu ifade sinkategoremattir.

- *Süvari o tarafa dönüp bağırdı: -Bırak efendim, ne halt ederseniz edin, ben yokum bu işte!-*

Bu ifade sinkategoremattir.

- *Sonra tekrar İsmail'e döndü.*

Bu ifade kategoremattir.

- *Yumruğuyla göğsünü döverek: -Bütün mesuliyet benim... Hapse ben gireceğim... Benim çoluğum çocuğum sürünecek... Benim şerefim mevzubahis... Yine de doyuramıyorum gözlerini pezevenklerin...-*

Bu ifade sinkategoremattir.

- *İkinci kaptan o tarafa geldi,*

Bu ifade kategoremattir.

- *Süvari yumuşak bir hareketle kolundan tutarak: -Asabileşme kaptanım, senin dediğin olsun!- diye kamaraya sürüklemeye çalıştı.*

Bu ifade sinkategoremattir.

- *Sonra orada duran İsmail'i görerek: -Sen ne arıyorsun burada ulan!- diye bağırdı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Tokatlamak için üstüne yürürken birdenbire kendini topladı, elini cebine sokup bir on liralık çıkardı, tayfanın eline sıkıştırdı:*

Temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. İfadelerden ilk ikisi sinkategorematik, üçüncüsü kategorematiktir.

- *-Haydi çek arabayı!- diye payladı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *İsmail çabuk çabuk merdivenden aşağı inerken, süvari tekrar kamerasına girmiş, kapı kapanmıştı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“İsmail çabuk çabuk merdivenden aşağı inerken, süvari tekrar kamerasına girmiş”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Kapı kapanmıştı.”

- *İsmail yolda bir hayli düşündü:*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Eve ne götürebilirdi?*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Cebindeki on lira ona bir hayli cesaret, cömertlik veriyordu.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Biraz daha yürüdükten sonra, Bahçekapı taraflarındaki manavların önünde yavaşladı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Portakallara uzun uzun baktı.*

Basit yapılı olan bu ifade, bağımsız anlama sahip kategorematik bir ifadedir.

- *Lohusa karısına en iyi hediye portakal olacaktı, bu mevsimde Akdeniz seferine çıkan gemilerin tayfaları uğradıkları limanlardan ucuz ucuz portakal alır getirirlerdi.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“Lohusa karısına en iyi hediye portakal olacaktı.”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategoremattik bir ifadedir:

“Bu mevsimde Akdeniz seferine çıkan gemilerin tayfaları uğradıkları limanlardan ucuz ucuz portakal alır getirirlerdi.”

- *Fakat kendisi vinç başından ayırlamadığı, yanında da on parası olmadığı için bir şey alamamıştı.*

Bileşik yapı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Bir manavın önünde durdu, en irilerinden tanesi yirmişi kuruşa on tane portakal aldı, mendiline koyup bağladı, oradan geçen bir gazeteciden de bir Köroğlu istedi, katlayıp cebine yerleştirdi, sonra biraz ilerideki bekleme yerine giderek Beşiktaş tramvayını gözlemeye başladı.*

Burada temel yargı barındıran altı ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilk ikisi bağımsız anlama sahip olduğundan kategoremattiktir:

“Bir manavın önünde durdu.”

“En irilerinden tanesi yirmişi kuruşa on tane portakal aldı.”

Diğer ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapı olduğundan sinkategoremattiktir:

“Mendiline koyup bağladı.”

“Oradan geçen bir gazeteciden de bir köroğlu istedi.”

“Katlayıp cebine yerleştirdi.”

“Sonra biraz ilerideki bekleme yerine giderek Beşiktaş tramvayını gözlemeye başladı.”

4.1.11. Böbrek Hikâyesindeki Kategoremattik - Sinkategoremattik İfadeler

- *Niğde eski nüfus memuru Avni Akbulut, elinde yiyecek sepeti, arkasında hammal, Sirkeci'deki -Güzel Nevşehir- otelinin daracık kapısından girdi.*

Bu ifade kategoremattiktir.

- *Burayı daha da darlaştırmak ister gibi bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Avni Akbulut, köşedeki camekanlı yere sokuldu:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategorematik bir ifadedir.

- *-Katip nerde?- diye, bitkin, yarı duyulur bir sesle sordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *İçine bir kişinin güç halle sığabildiği camekanda kocaman bir defterin üstüne eğilmiş çıplak kafalı, gözlüklü, orta yaşlı bir adam: -Buyurun, hoş geldiniz!- diye doğruldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Avni Akbulut, oradaki bir iskemlenin üstüne dermansız bir halde oturmuş, alnından boncuk boncuk dökülen terleri siliyordu.*

İlk ifade kategorematik, ikinci ifade sinkategorematiktir.

- *Kilitleri tutmadığı, kayışları koptuğu için urganla sarılmış olan körüklü bavulu sırtından indirmeye çalışan hammal da ter içindeydi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Katip, karşısındakinin bitkin halini fark edince alakalandı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Geçmiş olsun, rahatsız mısınız?-*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *-Evet, dermanım yok...*

İfadeler kategorematiktir.

- *Yol da az değil...*

İfade kategorematiktir.

- *İstanbul'un sıcağı da yamanmış ha!-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Katip biraz düşündü, önünde hızlı hızlı soluyan adamı süzdü, sonra: -Size tek yataklı oda vermeliydi ama, hepsi dolu.*

İfadelerin ilki kategoremantik, ikincisi sinkategorematiktir. Konuşma çizgisinden sonra gelen ifadeler de kategorematiktir.

- *Dur bakayım, on iki numarada bir yatak boş, yanınızda yatacak olan çok ağırbaşlı, Müslüman bir adamdır.*

Bu ifadelerin ilk ikisi kategoremantik son ifade ise sinkategorematiktir.

- *Sabah çıktığını, geceleyin gelip yattığını bile duymazsınız.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Yatak fiyatı da tabii ikramlıdır.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *-Hasta hasta iki gün yolculuktan sonra şöyle bir uzanıp dinlenmekten başka şey düşünmeyen Avni:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik bir ifadedir.

- *-Neresi olursa olsun, sen bana odayı göster!- dedi, hammalla hesabı kestikten, nüfus kağıdını teslim ettikten sonra katibin arkasından merdivenleri çıkmaya başladı.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Bereket oda birinci kattaydı.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Siyah eteklikli, topukları yırtık siyah çoraplı, şipidik terlikli şişman bir kadın yerleri siliyordu.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Katibin emri üzerine ellerini üstüne kurulayarak on iki numaranın kapısını açtı, yorganın ucunu kaldırıp bakarak: -Daha temiz, buyurun!- dedi.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Arkadan bavulu getiren bir garson, üstü mermerli komodinden sürahiyi alarak suyunu değiştirdi, sonra her üçü:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategoremantik bir ifadedir.

- *-Hoş geldiniz, istirahat buyurun!- diyerek çekildiler.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Kendini elbisesiyle yatağın üstüne atan Avni Akbulut hemen uyudu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Birtakım tıkırtılarla uyandığı zaman ilk gözüne çarpan şey, tavanda sönük bir ışıkla yanan, sinek pisliği içindeki elektrik lambasıydı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Desene, akşam olmuş- diye düşünerek başını yana çevirdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Elli yaşlarında, kısa değirmi sakallı, kıyafetine bakılırsa Anadolulu bir adamın pabuçlarını çıkarıp, somyası gıcır gıcır eden karyolaya yerleştiğini gördü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kendisi de biraz doğruldu.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Onun uyandığını fark eden karşı yataktaki, sakalını sıvazlayarak:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Safa geldiniz, yabancısınız herhalde?- diye sordu.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Safa bulduk, Niğdeliyim.-*

İki ifade de kategorematiktir.

- *-Dimeyin! Ben de Borluyum.-*

İfadeler kategorematiktir.

- *-Çok güzel, kimlerdensiniz?-*

İfadeler kategorematiktir.

- *Hemen ahbap oluverdiler.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Değirmi sakallı sık sık Niğde'ye gidip geldiğini, orada birçok bildikleri olduğunu söyledi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Hatta kızını Niğdeli birine verdiğini anlatırken, -Nikah için nüfus kayıtları çıkarttığımda sizi görmüş olacağım, bana hiç yabancı değilsiniz!- diye tanıdık bile çıktı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Ayak esnaflığı yapar, memleketten elma kurusu, fasulye, nohut getirir, buradan oraya da kıl çuval, kösele, mih, nalça gönderirmiş.*

Temel yargı bildiren ifadelerin tamamı kategorematiktir.

- *Elhamdülillah işi fena değilmiş, ama, geçenlerde memleketten birkaç hısmı hasta olup İstanbul'a gelmişler, onları doktor doktor gezdirmekten işleri yüzüstü kalmış.*

Temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki kategorematik, diğer ikisi sinkategorematiktir.

- *Eloğlu birbirinin elinden ekmeğini almak için kurt gibi bekliyormuş.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Doktorun da iyisini, helal süt emmişini buluncaya kadar hayli dolaşmışlar, hayli masarife girmişler.*

İlk ifade sinkategorematik, ikinci ifade kategorematiktir.

- *Maazallah insan bir soysuzunun eline düşerse malına mı, canına mı yanacağını bilemezmiş.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Lakırdı hastalık ve doktor meselesine dökülünce Avni Akbulut'un da dili açıldı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *O da İstanbul'a derdine derman aramaya gelmişti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Üç seneden beri çektiği böbrek sancısından kurtulmak için almadığı ilaç kalmamış, bir yıl önce Kayseri Hastanesi'ne varmış, röntgen yaptırmış, doktor böbrekteki taşı çıkarmadan olmaz, çok büyümüş, ilaçla düşecek gibi değil, demiş, Avni de çoluk çocuğuyla helalleşip bıçağın altına yatmış.*

İlk ifade sinkategorematiktir:

“Üç seneden beri çektiği böbrek sancısından kurtulmak için almadığı ilaç kalmamış”

İkinci ifade kategoremattiktir:

Bir yıl önce Kayseri Hastanesi’ne varmış”

Üçüncü ifade kategoremattiktir:

“Röntgen yaptırmış”

Dördüncü ve beşinci ifadeler sinkategoremattiktir:

“Doktor böbrekteki taşı çıkarmadan olmaz, çok büyümüş, ilaçla düşecek gibi değil, demiş”

“Avni de çoluk çocuğuyla helalleşip bıçağın altına yatmış.”

- *Beş altı ay rahat etmiş ama, hastalık bu sefer öteki böbrekte tepmiş.*

Bağlaçla bağlanan ifadeler kategoremattiktir:

“Beş altı ay rahat etmiş”

“Hastalık bu sefer öteki böbrekte tepmiş.”

- *Yeniden röntgen yaptırınca, sağ böbrekte hem de iki taş birden görmüşler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Artık Kayseri doktorlarına inanamaz olmuş, İstanbul’a gelmiş.*

Virgülle sıralanan ifadelerden ilki sinkategoremattiktir:

“Artık Kayseri doktorlarına inanamaz olmuş”

İkincisi kategoremattiktir:

“İstanbul’a gelmiş.”

- *-Bakalım şunların hocaları ne biçim imiş?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifadedir.

- *Kayseri’nin operatörü kötü değildi ama, işini sıkı tutsa öbür böbrekte yeniden tepmezdi.*

İlk ifade kategoremattiktir: “Kayseri’nin operatörü kötü değildi”

İkinci ifade sinkategoremattiktir: “İşini sıkı tutsa öbür böbrekte yeniden tepmezdi.”

- *Demek hastalığın kökünü bulup çıkaramamış.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Perhiz et diye tutturdu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Yemeden, içmeden vazgeçecek olduktan sonra karnımı deştirir miydin?*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ağzına et koymayacaksın, dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Et girmeyen yemekte tat olur mu?*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Uzatmayalım, bizim hükümet doktoru buradaki hocasına mektup verdi, git kendini göster, lüzum ise o seni ameliyat da eder, hastalığı kökünden alır, dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Biz de evimizin nafakasını kestik, buraya geldik.*

Virgülle sırlanan ifadeler kategorematiktir.

- *Ne yaparsın, can her şeyden üstün.*

Virgülle sırlanan ifadeler kategorematiktir.

- *Bu gideceğim doktor da profesörmüş.-*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Deminden beri karşısındakinin sözlerini, -Bilirim bunların hepsini- demek isteyen bir gülümseme ile dinleyen değirmi sakallı, profesör kelimesini duyunca adeta hiddetlenmiş gibi kaşlarını çatı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Adı neymiş o profesörün?- diye sertçe sordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Dirim Yurdu'nun sahibi Osman Bey.-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Öteki korkunç bir şey görüyormuş gibi gözleri büyümüş, yerinden fırladı:*

İlk ifade sinkategorematiktir: “Öteki korkunç bir şey görüyormuş gibi gözleri büyümüş”

İkinci ifade kategorematiktir: “Yerinden fırladı.”

- *-Tatlı canına acıman yok mu senin?- diye bağırmaya başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Kim verdi sana o kasabın adını.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Herhalde ortak olmalılar.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Yanımda adını anma, içim fena oluyor.*

Virgülle sırlanan ifadeler kategorematiktir.

- *Daha bir buçuk ay önce aslanlar gibi kardeşimi öldürdü.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Bıçağının altına yatanın sağ kalktığı görülmüş mü?*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Üstelik de soyguncunun başta gideni.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Bin liranın yüzünü görmeden kan çıbanı bile deşmiyor.-*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Avni onun sözünü kesecek oldu:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Bizde o kadar para ne gezer, devletin hastanesine gideceğim, bu profesörün asıl vazifesi oradaymış.-*

Bu ifadede virgülle sıralanan cümlelerin tamamı kategorematiktir.

- *Öteki, cahil, tecrübesiz bir çocuğu düşüncesizce atacağı adımdan alıkoymak isteyen şefkatli bir baba gibi biraz üzüntülü, biraz hükmedici bir tavırla Avni'nin yanına sokuldu:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Daha beter ya- dedi, -adamın iflahı işte o hastane dediğin yerde kesilir.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Belli, senin bu doktor milletinden habarın yok...*

Virgülle sırlanan ifadeler kategorematiktir.

- *Aslan kardeşim, orada hastaya bakmazlar, acamı doktorlara ders gösterirler.*

Virgülle sırlanan ifadeler kategorematiktir.

- *Ellerine bir düştün mü yakarı kurtarabilirsen aşkolsun.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kesip biçecek insan lazım onlara...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Adamın karnını bir yardılar mı, yandı fıkara gayrı...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Hasta olan yerini de değerler, hasta olmayan yerini de...*

Virgülle sırlanan ifadeler sinkategorematiktir.

- *Oranın usulü öyle...*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Yeni yetişen doktorlar bakacaklar, afat olan yer ile sağlam yeri ayırt etmesini öğrenecekler.*

Virgülle sırlanan ifadeler sinkategorematiktir.

- *Profesör dediğin, hastaya elini bile değmez, başına kum gibi üşüşen parmak kadar oğlanlara, kızlara: -Kes şurayı, kes burayı!- der, o zibidiler de çalarlar bıçağı.*

İlk iki ifade sinkategorematiktir:

“Profesör dediğin, hastaya elini bile değmez”

“Başına kum gibi üşüşen parmak kadar oğlanlara, kızlara: -Kes şurayı, kes burayı!- der”

Üçüncü ifade kategorematiktir:

“O zibidiler de çalarlar bıçağı.”

- *Allah yardımcın olsun.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Dedim ya, sana o mektubu veren doktor dostun değil imiş.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Hadi, diyelim o eloğlu, senin kendi canına acıman da yok mu?-*

İlk ifade kategorematiktir: “Hadi, diyelim o eloğlu”

İkinci ifade sinkategorematiktir: “Senin kendi canına acıman da yok mu?”

- *Avni Akbulut dili tutulmuş gibi karşısındakinin yüzüne baktı kaldı.*

Bu ifade sinkategorematiktir:

- *Birkaç kere yutkundu, fakat müthiş bir korku, gurbet ellerde çoluğun çocuğun bıçağıyla doğranmak korkusu, bütün vücudunu bir ter ve titreme halinde sarmıştı.*

Virgülle sıralanan ifadelerin ilki kategoremantik, ikincisi sinkategorematiktir.

- *Boğazından ses çıkınıyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Değirmi sakallı yatak komşusu elini yavaşça omuzuna koyarak: -Üzülme canım- dedi, -ama üzülme demek de boş laf, can pazarı bu.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Velakin her şeyin çaresi bulunur.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Doktorun da helal süt emmişi vardır elbette...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Dedim ya, çok gezdik, dolaştık, çok masarif ettik ama, şu doktorların iyisini, kötüsünü bilir olduk.-*

Bu ifadeler kategorematiktir:

“Dedim ya, çok gezdik”

“Dolaştık”

“Çok masarif ettik”

“Şu doktorların iyisini, kötüsünü bilir olduk.”

- *Bir parça kendini toparlamaya çalışan Avni, acele bir yardım bekler gibi iki elini birden uzatarak:-Kurbanın olayım, bildiğin bir insanıyetli doktor var mı? Hani şu böbrek işinden de anlayan bir doktor...-*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Öteki, merhametli bir gülümseme ile başını sallayarak cevap verdi:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Üzülme dedim ya!*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Müslümanın Müslümana yardım etmek borcu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bu hasta halinde İstanbul gibi yere derman aramaya gelmişsin, seni yüzüstü bırakmak hemşeriliğe sığar mı?*

Virgülle sıralanan bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Bak dinle beni:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Şu koskoca şehirde bir tane esaslı doktor gördüm, o da Sağlık Yurdu'nun sahibi İrfan Bey.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler kategorematiktir.

- *Bıçağının dokunduğu yerde illet kalmıyor.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Eli pek hafif.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Dört yerinden karnını deştiği adamlar bir hafta sonra Haydarpaşa'ya, trene yürüye yürüye gidiyorlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Hele böbrek, ciğer, yürek ameliyatında Avrupa'da bile üstüne yok diyorlar.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bir muayenehanesi var, içindeki aletleri İstanbul'un bir hastanesinde göremezsin, Alamanya'dan hususi gelmiş.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler kategoremattiktir.

- *O röntgenler, o aynalar, o camekan içindeki pırıl pırıl gümüş makaslar, bıçaklar, o süt gibi beyaz ameliyat masaları, canım, anlatmakla tükenecek gibi değil ki...*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Hastanesi deniz kenarında, padişah saraylarının bitişiğinde.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifadedir.

- *Yatağından başını kaldırıp baksan selatin (sultan'ın çoğulu. Sultanlarca yaptırılmış camiler için kullanılıyor) camilerinden yedisini birden görürsün, limana giren bütün ecnebi vapurları ayağının altında.*

Virgülle sıralanan ifadelerin ikisi de bileşik yapı, bağımlı anlama sahip, sinkategoremattik ifadelerdir.

- *Dedim ya, tarifi mümkün değildir.-*

İfadeler kategoremattiktir.

“Dedim ya”

“Tarifi mümkün değildir.”

- *Avni Akbulut önce can kulağıyla dinlerken sonlara doğru mahzun bir tavırla başını sallamaya başlamıştı; karşısındaki belki de bunu fark ederek susunca, ümitsiz bir sesle mırıldandı: -Oraların fiyatı da ona göredir. Böyle lüks yerler bizim için değil!-*

Sinkategoremattik ifadeler: “Avni Akbulut önce can kulağıyla dinlerken sonlara doğru mahzun bir tavırla başını sallamaya başlamıştı;” “Karşısındaki belki de bunu fark ederek susunca, ümitsiz bir sesle mırıldandı:”

Kategoremattik ifadeler: “-Oraların fiyatı da ona göredir.”, “Böyle lüks yerler bizim için değil!-”

- *Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, üst dudağından ön dişleri dökülmüş ağzına doğru uzanan kır bıyıklarını sağa sola sıvazladı, külrengi gözlerini bir an küçültüp düşündükten sonra: -Yok canım- dedi, -sana söyledim ya, helal süt emmiş adam!*

Sinkategorematik ifadeler: “Sağlık Yurdu ile sahibini fazlaca övdüğünü anlayan adam, üst dudağından ön dişleri dökülmüş ağzına doğru uzanan kır bıyıklarını sağa sola sıvazladı”, “Külrengi gözlerini bir an küçültüp düşündükten sonra: -Yok canım- dedi”

Kategorematik ifadeler: “Sana söyledim ya”, “Helal süt emmiş adam!”

- *Ondaki insaniyeti kimsede bulamazsın.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Halden anlar, paran çıkışmazsa derdini ameliyatsız da sağaltır.*

Virgülle sıralanan ifadelerin ilki kategorematik, ikincisi sinkategorematiktir.

- *Bir de tatlı konuşmaları var, hani insanın illetini diliyle çekip alıyor desem hilafsız...-*

Virgülle sıralanan ifadeler sinkategorematiktir.

- *Avni şüphe ile başını salladı:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *-Benim derdim öyle tatlı dil ile ameliyatsız iyi olacak soyundan değil, bir böbrekte iki taş bu, bıçağı yimeden çıkar mı?-*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Öteki güldü:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *-Tabii çıkar.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *İlaçla eritiverince aşağıdan dökülür gider.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bu doktorda öyle ilaçlar var ki, İstanbul'un bir hastanesinde bulamazsın, Alamanya'dan hususi gelmiş!-*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Avni hala tereddüt eder gibiydi, fakat öteki durmadan doktorların vicdansızlığını, bunlar arasında operatör İrfan'ın nasıl bir inci olduğunu, - Allah doktorları günahkar kullarını cezalandırmaya yollamış, ama günahsız kullarını da yüzüstü komamış!- diyerek anlattı.*

Buradaki ifadeler sinkategorematiktir:

“Avni hâlâ tereddüt eder gibiydi”

“Fakat öteki durmadan doktorların vicdansızlığını, bunlar arasında operatör İrfan’ın nasıl bir inci olduğunu, -Allah doktorları günahkar kullarını cezalandırmaya yollamış, ama günahsız kullarını da yüzüstü komamış!- diyerek anlattı.”

- *-Tatlı canına acıman yok mu senin?- diye boyuna tekrarladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ertesi gün işini gücünü bırakıp onunla birlikte bu -Helal süt emmiş- adama gitmeye de razı oldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Gündüzki uykusuna rağmen hala yol yorgunluğunu atamamış ve bu heyecanlı konuşmadan büsbütün harap düşmüş olan hasta, -Hayırlısı neyse o olsun- diyerek yatağına uzandı, sabaha kadar inleyip oflayarak, hatta bazan birdenbire gelen keskin sancıların tesiriyle bağırıp yerinden fırlayarak döndü, durdu.*

İlk ifade kategorematiktir:

“Gündüzki uykusuna rağmen hâlâ yol yorgunluğunu atamamış”

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Bu heyecanlı konuşmadan büsbütün harap düşmüş olan hasta, -Hayırlısı neyse o olsun- diyerek yatağına uzandı”

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Sabaha kadar inleyip oflayarak, hatta bazan birdenbire gelen keskin sancıların tesiriyle bağırıp yerinden fırlayarak döndü, durdu.”

- *Kuşluk vaktine doğru beraberce yola düzülüp operatör İrfan’ın muayenehanesine gittiler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bu doktorun resmi işi olmadığı için öğleden önceleri de yerinde bulunuyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Değirmi sakallı hayır sahibi: -Yanında kaç paran var?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Malum ya, yorganına göre ayağını uzat demişler.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Paramız belli olunca tedaviyi, ilacı da ona göre tutarız, işin fantaziyesine kaçmayız.-*

İlk ifade sinkategorematiktir:

“Paramız belli olunca tedaviyi, ilacı da ona göre tutarız”

İkinci ifade kategorematiktir:

“İşin fantaziyesine kaçmayız.-”

- *Avni Akbulut bir taraftan: -Hastalığın ve tedavinin fantaziyesi nasıl oluyor acaba?- diye düşünürken, bir taraftan da cebindeki paranın hesabını yaptı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Öyle görüldüğü kadar da meteliksiz değildi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Nüfus memurluğunu bıraktıktan sonra elindeki bir bağ, bir de elma bahçesi ile gül gibi geçiniyor, ikisi de evli olan büyük oğullarının yardımı ile küçük oğlu Süleyman'ı ve bir tanecik kızı Feride'yi ortaokula gönderiyordu.*

Virgülle sıralanan ifadeler sinkategorematiktir.

- *Hastalığı için Niğde ve Kayseri'de ettiği masrafların topu yüz lirayı bulmazdı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Ama şimdi İstanbul'a bu derdi kökünden aldırmaq için gelirken ihtiyatlı davranmış, yol parasından ayrı cebine altı yüz liracık koymuştu.*

Virgülle sıralanan ifadelerden ilki sinkategoremantik, ikincisi kategorematiktir.

- *Yanıdakine: -Yüz elli liram var, yol parası ile otel parası da içinde!- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Öteki birdenbire olduğu yerde, sokağın ortasında durdu:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *-Ciddi mi söylüyorsun?- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Bu para ile İstanbul'da yarana pansuman bile yapmazlar.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Gittiğimiz doktor ne kadar da gözü tok olsa, gene masarifini alacak, çoluğu çocuğu bu yüzden ekmek yiyor, keseden veremez ya!*

“Gittiğimiz doktor ne kadar da gözü tok olsa, gene masarifini alacak” ifadesi sinkategorematik, “Çoluğu çocuğu bu yüzden ekmek yiyor” ve “Keseden veremez ya!” ifadeleri kategorematiktir.

- *Röntgen makinesi adamın içini dışını göstermek için ne kadar elektrik yakıyor, biliyor musun?*

Virgülle sıralanan ifadelerden ilki sinkategorematik, ikincisi kategorematiktir.

- *Üstelik film de bulunmuyor.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Ben rahmetli kardeşim için ne kadar aradım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Karaborsadan ateş pahasına alacaksın.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Vazgeçelim bu işten de sen yol paranı yimeden Niğde'ye dön.-*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *İşin şakaya gelmeyeceğini anlayan Avni: -Yok canım- dedi, -tanıdık hemşerilerden beş on kuruş daha buluruz. Şu dertten bir kurtulalım da...-*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Doktor onları pek bekletmeden kabul etti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Muayenehanesi sahiden pırıl pırıl aletlerle doluydu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Avni artık alıştığı, fakat bir türlü sevemediği o acayip ilaç kokusunu yine duyunca hemen orada bıçak altına yatırmışlar gibi titremeye başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *İçinden: -Gene düştük bu lanetlerin eline- diye söyleniyor, bu andan itibaren artık hiçbir şeyin kendi elinde olmadığını, onlar ne derse itiraz etmeden yapmaya mecbur kalacağını biliyordu.*

Virgülle sıralanan ifadeler sinkategorematiktir.

- *Kendisini beyaz örtülü, yüksekçe bir sedire yatırıp karnını iteleyen adama baktı:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bu kısa, kalın, yassı biriydi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Her an bir kalp durmasından ölüverecekmiş hissini veren kırmızı, şişkin, iri mesameli yüzü yağlı gibi parlıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Dehşetli canı sıkılmış gibi bir hali vardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Hastanın karnını, göğsünü, sırtını, ağzını, burnunu muayene ettikten ve Kayseri’de çekilen röntgen filmlerini gözden geçirdikten sonra: -Sizi kliniğe kaldırıp müşahede altına alalım, icap ederse ameliyat ederiz. Bünyenizin böbrekte taş yapmak temayülü var. Sıkı rejim, kuvvetli ilaçlar lazım- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Değirmi sakallı Borlu: -Müsaade buyur!- diye doktoru bir kenara çekerek, Avni’nin de duyabileceği bir sesle, hastanın bu masarifi kaldıramayacağını, kendisini sıkıca bir muayeneden geçirip Almanya’dan gelen ilaçlarla derdine derman olmasını rica ettiğini söyledi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Avni söze karışıp: -Bilmem olur mu ki? Bana Kayseri’de bu taşlar ameliyatsız düşmez dedilerdi- diyecek oldu, fakat doktorun sert bir el hareketi onu susturdu:*

Virgülle sıralanan ifadelerden ilki sinkategorematik, ikincisi kategorematiktir.

- *-Düşmez ne demek?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Taşın cinsine bağlı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *İlaçla eriyen taş var, erimeyen var.*

Virgülle sıralanan ifadeler sinkategorematiktir.

- *Önce iyi bir tahlil yaptırıp bunu anlamalı, bünyenin hususiyetlerini her bakımdan incelemeli, tedaviyi buna göre tayin etmeli.*

Virgülle sıralanan ifadelerden ilki sinkategoremantik, ikincisi ve üçüncüsü kategorematiktir.

- *Operatif müdahale en sonra düşünülecek şeydir.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Öyle her karnı ağrıyana ameliyat diyen doktorlara pek güvenme.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Bugün tababetin esas kimyadır.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Cerrahlık yavaş yavaş maziye karışacak.-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Bu ilmi mülahazaları pek iyi kavrayamayan ve doktorun yüzündeki can sıkıntısı ifadesinin artmakta olduğunu fark eden Avni: -Siz nasıl münasip görürseniz öyle yapalım, doktor!- diyerek razı oldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Bundan sonra yirmi gün kadar süren muayene ve tedavisinde Borlu hemşerisi Avni 'yi hemen hiç yalnız bırakmadı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Elinden gelen her yardımı, her kolaylığı gösterdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni 'nin: -Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim- yollu tekliflerini asla kabul etmiyor, onunla*

birlikte karaborsada röntgen filmi arıyor, bulunca pazarlığını kendisi ediveriyor, Avni'nin bünyesini iyice anlamak için her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, mide mütehassısları, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakçılarla o konuşuyor, çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuvarlara girip çıkıyor, raporları okuyup, tecrübelerine dayanarak izah ediyor, nihayet doktor İrfan'ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o meydana çıkarıyor ve biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu.

İlk ifade sinkategorematiktir:

“Ara sıra işlerinin yüzüstü kaldığından bahsetse bile, Avni'nin: -Siz artık zahmet etmeyin, ben kendim gider gelirim- yollu tekliflerini asla kabul etmiyor”

İkinci ifade kategorematiktir:

“Onunla birlikte karaborsada röntgen filmi arıyor”

Diğer ifadeler sinkategorematiktir:

“Bulunca pazarlığını kendisi ediveriyor”

“Avni'nin bünyesini iyice anlamak için her birine birkaç defa gittikleri bakteriyologlar, dahiliyeciler, mide mütehassısları, asabiyeciler, kalpçiler, gözcüler, kulakçılarla o konuşuyor”

“Çeşit çeşidi yapılan kan ve idrar tahlilleri için çeşit çeşit laboratuvarlara girip çıkıyor”

“Raporları okuyup, tecrübelerine dayanarak izah ediyor”

“Nihayet doktor İrfan'ın reçetelerinde yazılı olup piyasadan kalkmış bulunan şifalı Alaman ilaçlarının el altından satıldığı yerleri o meydana çıkarıyor”

“Biraz pahalı da olsa, elde edilmesini sağlıyordu.”

- *Bu gidip gelmeler üç hafta kadar sürdükten ve Avni Akbulut, hemşerilerden tedarik ettim diye diye cebindeki paranın dört yüz liradan fazlasını doktor vizitelerine, tahlillere, filmlere ve ilaçlara yatırdıktan sonra, bir gün Borlu hayır sahibi ortadan kayboldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Otel katibine sorunca, -Nüfus kağıdını alıp gitti- yollu kısa bir cevapla karşılaştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bir on lirayı daha gözden çıkarıp tekrar başvurduğu doktor İrfan, yüzünde o korkunç can sıkıntısı ifadesiyle, ilaçlara devam etmesini ve birkaç ay sonra bir daha gelmesini söyledi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Nasıl bir tuzağa düştüğünü yavaş yavaş anlayan Avni, büsbütün halsiz ve perişan, yatağına uzanıp düşüncelere daldı:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Ülen Allahın sersem kulu, nasıl oldu da basiretin bağlandı?*

Virgülle sıralanan ifadeler kategorematiktir.

- *Borlunun kır sakalına mı kandın, tatlı diline mi?*

Virgülle sıralanan ifadeler kategorematiktir.

- *Sen böyle dolaplara girecek adam mıydın!*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Gelgelelim şu kör olası hastalık insana göz açtırmıyor.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Aman anam, bu sancılar böyle gelip, gittikçe karşıma Azrail çıksa medet ya melaike deyip eline sarılacağım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *İlaçların da bir faydasını görmedik!*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *İnsaniyetine kurban olduğum doktorun bir kere yüzünün güldüğüne rastlamadım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ne gidersin bilmediğin adama?*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Niğde doktorunun verdiği mektubu nerelere tıktık acaba?*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Koskoca profesörü bırakıp soyguncuların elinde kaz gibi yolundun, Avni Akbulut, senin ettiğini parmak kadar çocuklar etmez.-*

Virgülle sıralanan ifadeler sinkategorematiktir.

- *İnleye inleye karyoladan inip bavulunu karıştırdı, ikiye katlanmış mektubunu bulunca cebine yerleştirdi.*

Virgülle sıralanan ifadeler sinkategorematiktir.

- *Sonra iskemlenin kenarına ilişerek komodinin mermerinde parasını hesapladı:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Oda kirasını haftadan haftaya ödemiş, perhiz yemekleri pişirttiği şişman hizmetçiye masrafları günü gününe vermişti.*

Virgülle sıralanan ifadelerin ilki kategorematik, ikincisi sinkategorematiktir.

- *Şimdi yanında, yol parası içinde, yüz yirmi beş lirası vardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Böbreğinde iki taş ile, kolunu sallaya sallaya Niğde'ye dönmeli miydi, yoksa şu profesörü bir denemek daha mı akıl karı idi?*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Borlunun hastaneler için söylediklerini şimdi şüphe ile karşılıyor, -Devletin hastanesinde adamı çoluğa çocuğa doğratırlar mı? Attı köpoğlu köpek!- diye kendine cesaret veriyordu.*

Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Hemen ertesi gün hastanenin yolunu tuttu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Elindeki mektubu önce kapıcıya, sonra koridorlarda rastladığı, doktor mudur, hademe mi belli olmayan beyaz gömlekli birkaç kişiye gösterdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Nihayet -Bevliye- kliniğinin önünde sıra bekleyenlerin arasına karıştı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Etrafında şehirli, köylü; kadın, erkek; yaşlı, genç birçok insanlar; ellerinde birer kağıtla başka servislerden gönderilmiş dar ve kısa pijamalı hastalar; koridorun bir başından öbür başına apış apış gidip gelen delikanlılar vardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *Öğleye kadar bir kenarda durdu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Doktoru yalnız görüp mektubu vermek istediğı için ortalığın tenhalaşmasını beklemeyi muvafık bulmuştu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kapının önündekileri teker teker içeri bırakan hademeye birkaç kere sokulup, doktorun yanı kalabalık mı diye soracak oldu,*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *Fakat öteki cevap olarak: -Numara aldın mı?- deyince elindeki mektubu gösterdi, -Hususi konuşacağım!- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *Hademe, Avni Akbulut'un bütün ümidini bağladığı mektuba bir göz bile atmadan eliyle kenara itti:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Bekle öyleyse, çıkarken yanına sokulabilirsen verirsin!-*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *Orada durdukça bazı beyaz gömlekli asistan ve doktorların, sıraya fılan bakmadan, hastalardan tanıdıkları herhangi birini arkasına takıp içeri soktuklarını gören Avni, açığızlık ederek bunlardan birinin peşine takıldı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *İçerde on beş, yirmi kadar delikanlı ile iki kız vardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *İkisi de gözlüklü ve kısa boylu olan kızlar, orta yerde bir hastayı muayene eden, küçücük, sıska, buruşuk yüzlü, kır bıyıklı bir adamın etrafında dönüp ağzının içine bakıyorlar, delikanlılar kendi aralarında konuşup gülüşüyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Profesör olduğu anlaşılan ortadaki sıksa adam, camları parladığı için gözlerini göstermeyen kocaman gözlüklerini bu gençlere dikerek: -Bakınız hanımlar...- diyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Zahmet olmazsa siz de bakınız efendiler...*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bu hasta bayan, bir müddet evvel lohusalık sıralarında...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Nasıl efendim?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Doğumdan önce mi başlamıştı?...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Evet efendim, şu halde hamileliğin sonlarına doğru, oldukça ağır bir eklampsi, yani havale geçirmiştir.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bu hastalığın böbreklerdeki komplikasyonlarını biliyorsunuz.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Yani böbrek ensüfisyansı...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Yani ademi kifayesi...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Evet efendim...*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Ama aradan bu kadar aylar geçtikten sonra...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Nasıl efendim?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Üç hafta mı?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Evet, üç hafta geçtikten sonra bu şekilde egü bir üremi halinde tezahürü tıp literatüründe pek ender görülür.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik bir ifadedir.

- *İnzarı ekseriyetle vahimdir.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Nasıl efendim?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Zevci misiniz efendim?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Merak etmeyiniz, geçecek efendim. Hastayı kaldırsınlar.-*

Bu ifadeler kategoremantiktir.

- *İki hademe, yukardaki nisaiye koğuşundan sedye ile indirdikleri hasta kadını tekrar alıp götürdüler.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Kocası asistanlara ve talebeye sokularak, -inzarı vahim- tabirinin ne demek olduğunu öğrenmeye çalışıyor, fakat hepsinden kaçamaklı cevaplar alınca telaşı büsbütün artıyordu.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler sinkategoremantiktir.

- *Nihayet profesöre başvurdu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Ölecek mi!-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Öteki, gözlüklerinin arkasında kaybolan gözlerini karşısındakine dikerek yumuşak bir sesle: -Biz doktorlar hiçbir hastadan ümidi kesmeyiz efendim!- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Hasta kadının kocası, bu cevabın derinliğini kavramak istiyormuş gibi düşünceli ve şaşkın, dışarı çıktı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Profesörün gözleri bu anda önünde beliriveren Avni Akbulut’a ilişkin, bir şeye hayret ediyormuş gibi kaşları yukarı kalktı, alnı buruştu, o yumuşak, fakat her şeyden uzak sesiyle sordu:*

İlk ifade sinkategorematiktir:

“Profesörün gözleri bu anda önünde beliriveren Avni Akbulut’a ilişkin, bir şeye hayret ediyormuş gibi kaşları yukarı kalktı”

İki ve üçüncü ifadeler kategorematiktir:

“Alnı buruştu”

“O yumuşak, fakat her şeyden uzak sesiyle sordu.”

- *-Sizin neyiniz var efendim?-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Avni bir şey söylemeden Niğde hükümet doktorunun mektubunu uzattı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Profesör, hep kaşları kalkık ve alnı kırışık zarfı açtı ve içindeki kağıda şöyle bir göz gezdirdi.*

Bağlaçla bağlanan bu ifadeler kategorematiktir.

- *Altındaki imzayı hatırlamak ister gibi biraz düşündü, sonra başını salladı ve Avni’ye dönerek: -Peki ne istiyorsunuz?- dedi.*

İlk ifade sinkategorematiktir:

“Altındaki imzayı hatırlamak ister gibi biraz düşündü”

İkinci ifade kategorematiktir:

“Sonra başını salladı”

Üçüncü ifade sinkategorematiktir:

“Avni’ye dönerek: -Peki ne istiyorsunuz?- dedi.

- *Hasta hemen derdini anlatmaya başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Cebinden raporları, tahlil neticelerini, koltuğunun altından, sayısı onu geçen röntgen filmlerini çıkardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *İlk defa nasıl ameliyat olduğunu, sonra hastalığın nasıl yeniden teptiğini saydı döktü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bu sırada doktor muslukta ellerini yıkıyor, ispirto ile ovuşturuyor, beyaz bir havluya kuruluyordu.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler kategorematiktir.

- *Onun kendisini pek can kulağıyla dinlemediğini fark eden Avni, şimdi asistanlara, talebelere dönmüş, hikayesine devam ediyordu.*

Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki sinkategorematik, ikincisi kategorematiktir.

- *Sözünü tamamladığı zaman doktor da gömleğini çıkarmış, beyaz sadakor ceketini giymişti.*

Virgülle sıralanan bu ifadelerden ilki sinkategorematik, ikincisi kategorematiktir.

- *Başasistana dönerek sordu:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Neymiş?-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Öteki, birkaç doktorca kelime mırıldandı ve filmlerden birini uzattı.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler kategorematiktir.

- *Profesör az önce yıkadığı ellerini kirletmemek için filme dokunmadı, asistanına tutturarak gözlerini büzdü ve dikkatle baktı.*

İlk iki ifade sinkategorematiktir:

“Profesör az önce yıkadığı ellerini kirletmemek için filme dokunmadı”

“Asistanına tutturarak gözlerini büzdü”

Üçüncü ifade kategorematiktir:

“Dikkatle baktı.”

- *Sonra Avni 'ye döndü:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Böbreğinizde taş var.-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Biliyorum efendim.-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Aldırmanız lazım.-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Baş üstüne efendim.-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Ama hemen ameliyat olmalısınız. Her geçen gün sizin için tehlikelidir.-*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *-Hemen olsun efendim. Emredin bugünden yatayım.-*

Bu ifadelerden ilki kategoremantik, ikincisi sinkategorematiktir.

- *Profesör, karşısındakinin ne demek istediğini ilk anda anlayamamış gibi başını arkaya atarak bir an düşündü, sonra başasistana dönerek: -Bizim serviste boş yatağımız var mı?- diye sordu.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *-Hiç yok efendim.-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Avni atıldı:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Birkaç gün beklerim, belki o zamana kadar boşalır.-*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Asistan cevap verdi:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Zannetmiyorum, yakında çıkacak hastamız yok. Sonra birçok da sıra bekleyen var.-*

Virgülle sıralanan bu ifadelerin ilki kategoremantik, diğerleri sinkategorematiktir.

- *Profesör kapıya doğru yürüyerek ilave etti:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *-Siz bilirsiniz, fakat hastalığınızın beklemeye tahammülü yok.*

Virgülle sıralanan bu ifadelerin ilki kategoremantik, ikinci sinkategorematiktir.

- *Hemen bir hastaneye yatıp taşları aldırmalısınız.-*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bunları söylerken kapıdan çıkmıştı, Avni'nin cevabını beklemeden koridorda hızla yürüdü gitti.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Talebelerle asistanlar da arkasından odayı boşalttılar.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Avni elinde raporları, filmleri ile orta yerde kalıverdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Bu sırada içeri gelip ortalığı düzeltmeye koyulan o kapıdaki hademe, onun hala odada dikildiğini görünce: -Ne bekliyorsun?- diye sordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Avni dertleşecek kafa dengi birini bulmuş gibi ona Kayseri'den başlayarak böbreğinin hikayesini anlatmaya kalkınca, hademe eliyle sözünü kesti:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *-Doktor Osman Bey'in burada bunları dinleyecek vakti yok.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Görmedin mi, işi başından aşkın.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler kategorematiktir.

- *Burası fakir fukara yeri.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Sen efendi adamsın, git derdini muayenehanesinde anlat.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler kategoremattiktir.

- *Dirim Yurdu'nun sahibidir, saat dörtten sonra hep orada bulunur.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler kategoremattiktir.

- *Al istersen adresini vereyim.-*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Gömleğinin cebinden çıkardığı irice bir kartı hastanın eline tutuşturdu, işine koyuldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Kafasının içinde hep o acayip, bütün iradesini elinden alan ilaç kokusuyla hastaneden ayrılan Avni, ağır ağır yürüyerek otele geldi, perhiz yemeğini bile yiyemeyerek sadece bir çay içti ve bir saat kadar dinlendikten sonra, hemen kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak Dirim Yurdu'nun yolunu tuttu.*

Bütün ifadeler sinkategoremattiktir:

“Kafasının içinde hep o acayip, bütün iradesini elinden alan ilaç kokusuyla hastaneden ayrılan Avni, ağır ağır yürüyerek otele geldi”

“Perhiz yemeğini bile yiyemeyerek sadece bir çay içti”

“Bir saat kadar dinlendikten sonra, hemen kapının önünde duran tramvaylardan birine atlayarak Dirim Yurdu'nun yolunu tuttu.”

- *Profesör Osman, onu hastanedekinin tersine büyük bir alaka ile muayene etti, hatta tatlı dilini Borlu o kadar övdüğü halde suratı hep canı sıkılmış gibi duran doktor İrfan'ın aksine doktor Osman sahiden tatlı dilli, güler yüzlü idi.*

İlk ifade kategoremattiktir:

“Profesör Osman, onu hastanedekinin tersine büyük bir alaka ile muayene etti.”

İkinci ifade sinkategoremattiktir:

“Hatta tatlı dilini Borlu o kadar övdüğü hâlde suratı hep canı sıkılmış gibi duran doktor İrfan'ın aksine doktor Osman sahiden tatlı dilli, güler yüzlü idi.”

- *Bütün filmleri, raporları teker teker gözden geçirdi, birçok şeyler sorup soruşturdu, nihayet, aralarında tam bir itimat bağı kurulduğuna kanaat getirince, ellerini Avni'nin omuzlarına dayayarak: -Bak kardeşim- dedi, -sana hastalığının mahiyetini iyice anlattım, cahil bir insan değilsin, hayatını, aileni düşünmeye mecbursun, kararını ver.*

İlk ifade kategoremattiktir:

“Bütün filmleri, raporları teker teker gözden geçirdi”

İkinci ve üçüncü ifade sinkategoremattiktir:

“Bірçok şeyler sorup soruşturdu”

“Nihayet, aralarında tam bir itimat bağı kurulduğuna kanaat getirince, ellerini Avni'nin omuzlarına dayayarak: -Bak kardeşim- dedi, -sana hastalığının mahiyetini iyice anlattım, cahil bir insan değilsin, hayatını, aileni düşünmeye mecbursun, kararını ver.”

- *Tek çare ameliyattır.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifadedir.

- *Taşı çıkarırız, birkaç ay da sıkı perhiz eder, vereceğim ilaçları alırsın, Allahın izniyle bir şeyciğin kalmaz.-*

İlk iki ifade kategoremattiktir:

“Taşı çıkarırız”

“Bірkaç ay da sıkı perhiz eder”

Üçüncü ifade sinkategoremattiktir:

“Vereceğim ilaçları alırsın”

Dördüncü ifade kategoremattiktir:

“Allahın izniyle bir şeyciğin kalmaz.”

- *-Hastanede de söyledim ya doktor, emrin ne ise öyle ederim. Beni hastaneye yatırırver.-*

İlk ifade kategoremattiktir:

“-Hastanede de söyledim ya doktor”

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Emrin ne ise öyle ederim.”

Üçüncü ifade kategorematiktir:

“Beni hastaneye yatırırver.”

- *-Fakülte hastanesine yatıramam; hem yer yok, hem de hastalığın öyle fevkaladeden yatırılmanı icap ettirecek mahiyette bir şey değil.*

Noktalı virgülle ayrılan ifadelerin ilki kategorematik, ikincisi sinkategorematiktir.

- *Basit bir böbrek taşı.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Yer açılmasını beklemek ister de sıraya girersen aylar sürer, halbuki hastalığının buna tahammülü yok.*

Virgülle sıralanan ifadelerin ilki sinkategorematik, ikincisi kategorematiktir.

- *Bak düşün, taşın.*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *İstersen benim kliniğe yatırayım, ama şenin için biraz masraflı olur.-*

Virgülle sıralanan ifadelerin ilki sinkategorematik, ikincisi kategorematiktir.

- *Avni, doktorun gözlüklerinin içine bakarak:-Yani ne kadar olur doktor bey?- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *Burnunu, kafasını yine o uğursuz ilaç kokusu doldurmuştu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Gözleri kararıyordu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Doktorun zayıf yüzünün hafif bir gülümseme ile buruştuğunu hayal meyal fark etti ve uğuldayan kulakları onun yumuşak, cana yakın sesini uzaklardan gelir gibi işitti:*

Bağlaçla bağlanmış olan bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *-Yatak parası ve ameliyat için bin lirayı göze almalısın.-*

Bu ifade kategoremattiktir.

- *Avni'nin kafasını saran bulut bir an için açılır gibi oldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Boğuk bir sesle: -Aman doktor!- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Profesör hep o tatlı gülümsemesiyle sözünü kesti:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *-Söyledim ya, biraz masraflı olur.*

Bu ifadeler kategoremattiktir.

- *İstersen tekrar Kayseri Hastanesi'ne başvur.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Ama vilayet hastaneleri ve doktorları...*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Sen daha iyi bilirsin ya, başından geçti...-*

Bu ifadeler kategoremattiktir.

- *-İyi ama doktor, bin liranın yolu nerde?-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifadedir.

- *Öteki bütün yüzünü kaplayan tatlı bir gülüşle: -Bunu bana mı soruyorsun? Bilsen vallahi söyledim- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Şakaya katılacak halde olmayan Avni eliyle kulağının arkasını kaşıyarak kendi kendine mırıldandı:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *-Çoluk çocuğa yazıp bağla bahçeden birini sattırmalı mıydı?*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Can her şeyden üstün.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifadedir.

- *Sonra doktora döndü:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *-Bana biraz ikram edemez misin, bak sana talebenden mektup da getirdim.-*

Bu ifadeler kategoremantiktir.

- *-Ha, kim o çocuk?*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *İsmi yabancı değil ama, bir türlü hatırlayamadım.*

Bu ifadeler kategoremantiktir.

- *Neyse, şimdi seninle bakkal pazarlığı yapacak değiliz; dedim ya, düşün taşın, kararını ver.*

İlk ifade sinkategoremantiktir:

“Neyse, şimdi seninle bakkal pazarlığı yapacak değiliz”

Diğer ifadeler kategoremantiktir:

“Dedim ya, düşün taşın, kararını ver.”

- *Ben her gün öğleden sonra burdayım.-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *İlaç kokusu; yorgunluk, açlık, geceleri sancılar yüzünden uyuyamamak hastayı öyle bir hale getirmişti ki, kafasında şu anda: -Ne olacaksa hemen olsun-düşüncesinden başka bir şey yoktu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Tekrar doktor doktor dolaşmak, röntgenlerde soyunmak, iğnelerle kan aldirmek, şişelere işlemek, bekleme odalarında saatlerce, günlerce pineklemek, artık bunların hiçbirine dayanamayacaktı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Sönük gözlerini ağır ağır Profesör Osman’a çevirerek: -Niğde’ye mektup yazalım da bizim elma bahçesini satsınlar bakalım. Şimdi mahsul mevsimidir, herhalde para eder- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremantik bir ifadedir.

- *-İstersen bir telgraf yaz, ben hemen gönderteyim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *Sen de git, otelden eşyalarını al, buraya naklet.*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Para gelir gelmez ameliyatı yaparız.-*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bu işler o gün tamamlandı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Avni, hastane için hususi satın aldığı mavi yollu tisör pijama ile beyaz karyolasının kenarına oturarak Niğde'den para gözledi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *Her geçen gün hesabını hiç yoktan on beş lira artırıyor ve hasta bazan: -Bu mevsimde bir bahçe satmak bu kadar sürdürölür mü? Kendi soyumuzda bile halden anlayan olmadıktan sonra...- diye söylenerek Niğdedekilere kızıyor, bazan da: -Ne diye para gelesiye kadar otelde kalmadım da doktorun sözüne uyup buraya taşındım ki? Otelin gecesi bir buçuk lira idi. Bu hastalık bende akıl komamış, belli- diye kendi kendine içerliyordu.*

Bu ifadeler bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik ifadelerdir.

- *Kliniğe yattığının on birinci günü telgraf havalesiyle bin iki yüz lira geldi, hemen ertesi gün, ikinci vaktine doğru, ameliyat masasına yattı.*

İlk ifade sinkategorematik, ikincisi kategorematiktir.

- *Henüz narkozun tesiriyle sersem bir halde gözlerini aralayınca ilk gördüğü şey doktor Osman'ın gülümseyen yüzü oldu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Nasılsınız? İyisiniz ya!- diyordu,*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-On beş güne varmaz kalkarsınız.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Çıkardığım taşı görmek ister misin?*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Fındık kadar...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bak!-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Avni daha iyice açamadığı dumanlı gözleriyle doktorun elindeki yuvarlak şeye baktı, sonra biraz geride duran asistanla hemşireyi de süzerek güçlükle mırıldandı:*

Virgülle sıralanan bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *-Teşekkür ederim doktor... Öbür taş da böyle kocaman mı?-*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Profesör Osman karşısındakinin ne dediğini anlamayarak iri camlı gözlüklerini arkasındakilere çevirdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *Genç asistan yatağa yaklaştı:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *-Hangi taş?-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *O zaman hastanın gözleri büyük bir korkuyla açıldı, karşısındaki üç beyaz gömlekliyi birer birer dolaştı, hırıltılı bir sesle sordu:*

Üç ayrı ifade de kategorematiktir.

- *-İki taş olacaktı, doktor! Ocağına düştüm, birini içerde mi kodun yoksa?-*

Üç ayrı ifade de kategorematiktir.

- *-Kim söyledi iki taş diye?-*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Kayseri de söylediler.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Röntgen öyle gösteriyormuş.-*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Profesör ve asistanı filmlerin bulunduğu zarfı açtılar, pencerenin yanına gidip uzun uzun baktılar; biri baktıktan sonra elindeki ötekine veriyor, yeni aldığını gözden geçiriyordu.*

Bütün ifadeler sinkategorematiktir:

“Profesör ve asistanı filmlerin bulunduğu zarfı açtılar”

“Pencerenin yanına gidip uzun uzun baktılar”

“Biri baktıktan sonra elindeki ötekine veriyor”

“Yeni aldığını gözden geçiriyordu.”

- *Odada çıt yoktu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Ara sıra iki doktor birbirlerine filmde bir şey gösteriyorlar, fakat tek söz söylemiyorlar.*

Virgülle sıralanan, bağlaçla bağlanan bu ifadeler kategorematiktir.

- *Nihayet Profesör Osman hastaya yaklaştı:*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *-Zannetmiyorum!- dedi,*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Gerçi filmin orası biraz bulanık ama, Kayseri Hastanesi'nin röntgenine pek güvenilmez, bu taşın gölgesi düşmüş olacak.*

Virgülle sıralanan, bağlaçla bağlanan ifadelerin ilki kategorematik, ikincisi sinkategorematiktir.

- *Belki sen de film çekilirken biraz kımıldadın...*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Ben böbrekte başka bir taşla rastlamadım.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Hiç merak etme.-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Bundan sonraki günler, hatta haftalar, hatta aylar Avni Akbulut için yarı rüya halinde geçtiler.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Sanki ameliyat gününde yapılan narkozdan hala kurtulamamıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Doktorlar o gün filmleri alıp götürmüşler ve bir daha ortaya çıkarmamışlardı.*

Bağlaçla bağlanan ifadelerin ilki sinkategoremantik, ikincisi kategoremantiktir.

- *Her gün birkaç kere yanına geliyorlar, -Nasılsın? Bir şikâyetin var mı?- diye soruyorlar, bazan hemşire pansuman yaparken bulunuyorlar, fakat ikinci taş meselesini hiç açmıyorlardı.*

İlk ifade kategoremantiktir:

“Her gün birkaç kere yanına geliyorlar”

İkinci ve üçüncü ifade sinkategoremantiktir:

“ -Nasılsın? Bir şikâyetin var mı?- diye soruyorlar”

“Bazan hemşire pansuman yaparken bulunuyorlar”

Dördüncü ifade kategoremantiktir:

“İkinci taş meselesini hiç açmıyorlardı.”

- *Bu halde bir ay kadar yattıktan sonra, –dikişler alınalı daha sekiz gün olmuştu– Avni de tekrar sancılar başladı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Yeniden röntgenler, idrar tahlilleri, konsültasyonlar yapıldı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremantik bir ifadedir.

- *Profesör: -Senin bünyen taş yapmaya çok müsait, böbrekte gene kils bir teşekkül ihtimali var. Esaslı bir müdahale daha icap edecek galiba!- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Niğde’ye tekrar acele telgraflar çekildi, satılan bağın parası bu sefer yirmi günde geldi.*

Virgülle sıralanan ifadelerin ilki kategoremantik, ikincisi sinkategoremantiktir.

- *İkinci ameliyat için Avni'yi masaya yatırdıkları zaman, eski nüfus memuru bir deri bir kemik kalmıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Gözleri bir şey seçemiyor, kulakları uğulduyor, sesi fısıltı halinde çıkıyordu.*

Üç ayrı ifade de kategorematiktir.

- *Yüzüne maskeyi koydukları zaman bu uykudan bir daha uyanamayacağını sanıyor, ama buna o kadar üzülüyordu.*

Virgülle sıralanan ifadelerin ilki sinkategorematik, ikincisi kategorematiktir.

- *Ameliyat bir saate yakın sürdü.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Doktor hem yarayı kesiyor, derinlere gidiyor, hemşirenin uzattığı makası, bıçağı, pensi alıyor, eğiliyor, doğruluyor, hem de bu aralık asistanıyla konuşuyordu:*

Kategorematik ifadeler :

“Doktor hem yarayı kesiyor, hem de bu aralık asistanıyla konuşuyordu.”

“Derinlere gidiyor”

“Eğiliyor, doğruluyor”

Sinkategorematik ifade: “Hemşirenin uzattığı makası, bıçağı, pensi alıyor”

- *-Bizim şu Ada'daki köşkün banyosuna ne renk fayans koydurayım, bir türlü karar veremedim. Mavi kasvetli olacak, pembe de yatak odasına uymuyor... En güzeli filizi ama, piyasada iyisi yok. Ne halt etmeli bilmem!-*

“Ne halt etmeli bilmem!” ifadesi sinkategorematik, diğerleri kategorematiktir.

- *Nihayet böbrekten leblebi kadar bir taş daha çıktı, fakat iki ay gibi kısa bir zamanda iki defa üst üste bıçak yiyen bu ufacık et parçası da artık canından bezmiş gibiydi:*

Virgülle sıralanan ifadelerden ilki kategorematik, ikincisi sinkategorematiktir.

- *Taşı aldıkları yerde beliren ince bir kan sızıntısı bir türlü durmuyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Profesör Osman: -Ne yapacağız?- der gibi gözlüklerini asistanıyla hemşireye çevirdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Beş dakikadan fazla beklediler, kan ne azalıyor ne çoğalıyor, hep aynı şekilde, hafif hafif sızıyordu.*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Hastanın zayıf vücudunda kımıldamalar başlamıştı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Birkaç dakika daha beklediler.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Böbreği böyle kanar halde bırakarak yarayı kapamak, hastanın yüzde yüz ölümü demektir.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategorematik bir ifadedir.

- *Profesör, asistanıyla birkaç kelime konuştuktan sonra tekrar makaslarını, bıçaklarını, eline aldı, böbreği etrafına bağlayan çeşit çeşit etleri, sinirleri kesti, inceli kalınlı damarları düğümledi, bir anda pörsümüş gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını beyaz bir küvetin içine bıraktı, sonra yorgun bir sesle asistanına yarayı kapatıp dikmesini söyledi, alnında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, ellerini yıkamaya gitti.*

İlk iki ifade sinkategorematiktir:

“Profesör, asistanıyla birkaç kelime konuştuktan sonra tekrar makaslarını, bıçaklarını, eline aldı”

“Böbreği etrafına bağlayan çeşit çeşit etleri, sinirleri kesti”

Üçüncü ifade kategorematiktir:

“İnceli kalınlı damarları düğümledi”

Dördüncü, beşinci ve altıncı ifadeler sinkategorematiktir:

“bir anda pörsümüş gibi gevşeyen bu morumsu et parçasını beyaz bir küvetin içine bıraktı”

“Sonra yorgun bir sesle asistanına yarayı kapatıp dikmesini söyledi”

“Alnında beliren terleri gömleğinin koluna silerek musluğa, ellerini yıkamaya gitti.”

- *Avni Akbulut yatağında kendine gelip, ölmediğini, yalnız böbreğinin çıkarıldığını, artık bir tek, o da ameliyatlı böbrekle kaldığını öğrenince pek şaşırmadı, başını öte tarafa çevirip gözlerini kapadı.*

Virgülle sıralanan bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Haftalarca bu halde yattı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir.

- *Artık iki günde bir uğrayan doktora, her gün pansumana gelen asistana da bir şey söylemiyor, bir şey sormuyordu.*

İlk ifade sinkategorematik, ikincisi kategorematiktir.

- *Yalnız günün birinde Profesör Osman yatağının kenarına oturup yalancıkta gülmeye çalışan bir yüzle, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, tek böbrekle kalmanın öyle pek korkulacak bir şey olmadığını, çünkü insan bünyesinin böyle hallerde bütün dikkatini, bütün gayretini öteki böbreğe vererek onu adamakıllı kuvvetlendirdiğini ve artık Avni için Niğde'ye dönüp istirahat etmekten ve hala akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora, hatta bir sıhhat memuruna pansuman ettirmekten başka bir iş kalmadığını söyleyince, hasta o fersiz gözlerini karşısındakinin yüzüne dikti, ağır ağır, fakat sarsılmaz bir sesle:-Yok doktor- dedi, -beni bu halimle sokağa atamazsın. Gayri sattırıp parasını getirtecek bağ, bahçe kalmadı ama, gene de beni bu halimde sokağa atamazsın. Ben bu halimde memlekete dönecek olursam, bana sokaktaki itler bile güler. Ya bu yara kapanır, dermanım yerine gelir, yürüye yürüye trene giderim, ya bu karyolada ölürüm. Çoluğun çocuğun başına bela olmam. Kolumdan tutup atsan bile kapının önünden bir adım gitmem, geleni geçeni başıma toplarım. İşte, kendin düşün artık.-*

Bu ifadeler sinkategorematiktir:

“Yalnız günün birinde Profesör Osman yatağının kenarına oturup yalancıkta gülmeye çalışan bir yüzle, artık hastalığının tamamen iyi olmuş sayılabileceğini, tek böbrekle kalmanın öyle pek korkulacak bir şey olmadığını, çünkü insan bünyesinin böyle hâllerde bütün dikkatini, bütün gayretini öteki böbreğe vererek onu adamakıllı kuvvetlendirdiğini ve artık Avni için Niğde'ye dönüp istirahat etmekten ve hala

akmakta olan yarasını haftada iki defa doktora, hatta bir sıhhat memuruna pansuman ettirmekten başka bir iş kalmadığını söyleyince, hasta o fersiz gözlerini karşısındakinin yüzüne dikti”

“Ağır ağır, fakat sarsılmaz bir sesle:-Yok doktor- dedi,”

Bu ifade kategoremattiktir:

“Beni bu halimle sokağa atamazsın.”

Bu ifade sinkategoremattiktir:

“Gayrı sattırıp parasını getirtecek bağ, bahçe kalmadı”

Bu ifade kategoremattiktir:

“Gene de beni bu halimde sokağa atamazsın”

Bu ifade sinkategoremattiktir:

“Ben bu halimde memlekete dönecek olursam, bana sokaktaki itler bile güler.”

Bu ifade sinkategoremattiktir:

“Ya bu yara kapanır, dermanım yerine gelir, yürüye yürüye trene giderim, ya bu karyolada ölürüm.”

Bu ifade kategoremattiktir:

“Çoluğun çocuğun başına bela olmam.”

Bu ifade sinkategoremattiktir:

“Kolumdan tutup atsan bile kapının önünden bir adım gitmem, geleni geçeni başıma toplarım.”

Bu ifade kategoremattiktir:

“İşte, kendin düşün artık.”

- *Bu sözlerden sonra hastanın gözlerini kapayıp başını öteye çevirdiğini gören doktor, sesini çıkarmadan odadan çıktı, gitti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Avni bir hafta kadar bekledi, her kapı açılışında yüreği oynuyor, -Acaba sokağa atarlar mı ki? Bu halde Niğde'ye, çoluğun çocuğun yanına nasıl*

varırım?- diye düşünüyor, pansumana gelen asistanla hemşirenin yüzlerine dikkat ve korkuyla bakıyordu.

İlk iki ifade kategoremattir:

“Avni bir hafta kadar bekledi”

“Her kapı açılışında yüreği oynuyor”

Bu ifadeler sinkategoremattir:

“-Acaba sokağa atarlar mı ki? Bu hâlde Niğde’ye, çoluğun çocuğun yanına nasıl varırım?- diye düşünüyor”

“Pansumana gelen asistanla hemşirenin yüzlerine dikkat ve korkuyla bakıyordu.”

- *Ama onların kendisine karşı muameleleri değişmemişti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifadedir.

- *Hep aynı nazik dalgınlıkla sargılarını çözüyorlar, -Nasılsınız?- diye sorduktan sonra hep aynı şekilde, cevap beklemeden birbirleriyle konuşuyor ve odadan çıkıyorlardı...*

İlk ifade kategoremattir:

“Hep aynı nazik dalgınlıkla sargılarını çözüyorlar”

İkinci ifade sinkategoremattir:

“-Nasılsınız?- diye sorduktan sonra hep aynı şekilde, cevap beklemeden birbirleriyle konuşuyor”

Üçüncü ifade kategoremattir:

“Odadan çıkıyorlardı...”

- *Bir gün Profesör Osman, o zorla gülen yüzüyle odaya girdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapıli sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Hemşireyle asistan da arkasındaydı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, kategoremattik bir ifadedir.

- *Kırışık alnını yatağa doğru eğerek hastayı sıkı bir muayeneden geçirdi, birçok şeyler sordu, hala kapanmayan yarayı kendi eliyle açtı, tabelayı ve ameliyattan sonra çekilen röntgen filmlerini asistanıyla birlikte bir daha gözden geçirdi,*

sonra Avni Akbulut'a dönerek: -Hastalığın bu safhası talebe için çok enterasandır, sizi yarın fakülte hastanesine kaldıracağız!- dedi.

İlk ifade sinkategorematiktir:

“Kırışık alnını yatağa doğru eğerek hastayı sıkı bir muayeneden geçirdi”

İkinci ifade kategorematiktir:

“Birçok şeyler sordu”

Diğer ifadeler sinkategorematiktir:

“Hâlâ kapanmayan yarayı kendi eliyle açtı”

“Tabelayı ve ameliyattan sonra çekilen röntgen filmlerini asistanıyla birlikte bir daha gözden geçirdi”

“Sonra Avni Akbulut'a dönerek: -Hastalığın bu safhası talebe için çok enterasandır, sizi yarın fakülte hastanesine kaldıracağız!- dedi.”

4.1.12. Çilli Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfadeler

- *Sıcak ve boğucu bir gündü.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Kan ter içinde gece yarılarna kadar boş laf dinlediğim bir ahabın evinden çıkmış, ağır ağır Kordon'da yürüyordum.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Kan ter içinde gece yarılarna kadar boş laf dinlediğim bir ahabın evinden çıkmış”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, kategorematik bir ifadedir:

“Ağır ağır Kordon'da yürüyordum.”

- *İzmir'in gündüzlerinden beter olan bu yapışkan, ıslak gecelerinde deniz, serinlik değil, sadece buğu halinde etrafa yayılan bir yosun ve pislik kokusu verir.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Yol تنها idi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Birbirinin içine girmiş gibi karmakarışık, sahile yaslanan irili ufaklı yelken gemilerinin direkleri kuru ağaç dalları gibi, hafif hafif kımıldıyor, teknelerin içinden ara sıra Giritli kayıkçıların Rumca konuşmaları duyuluyordu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir:

“Birbirinin içine girmiş gibi karmakarışık, sahile yaslanan irili ufaklı yelken gemilerinin direkleri kuru ağaç dalları gibi, hafif hafif kımıldıyor”

“Teknelerin içinden ara sıra Giritli kayıkçıların Rumca konuşmaları duyuluyordu.”

- *Biraz daha ilerde vapur iskelesinin yakınlarında tek tük hammallar ile, arabacıları yerlerinde uyuyan bir iki fayton vardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bunların ötesinde bir binanın ikinci kat pencerelerinden sokağın kaldırımlarına parlak ışıklar ve kötü bir dans müziği dökülüyordu.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Bu rıhtımda dört beş tanesi sıra sıra dizilmiş olan barlardan birinin önündeyiz.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Belki bu saate kadar kaldığım evdeki ipe sapa gelmez gevezeliklerin uyuşturucu tesirinden kurtulmak, bir şeyler, kirli veya temiz, ama herhalde hareketli bir şeyler görmek için, fakat kendi kendime: -Bu sıcakta soğuk bir şey içeyim- bahanesini ileri sürerek, bu gemici barının dar taş merdiveninden yukarı çıkmaya başladım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bütün masalar dolu değildi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Ama dört beş yerde öbek öbek kalabalık gruplar vardı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Cazın bulunduğu yere yakın bir masada beş altı tane, tuvaletleri de yüzlerinin yorgun ifadesi kadar pörsümüştü kız oturuyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Müşteriler birbirlerine hiç uymayan çeşittendi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Direklerin arkasında loş bir köşeye çekilmiş olan birkaç genç, herhalde ellerine nasılsa biraz para geçmiş birkaç bekar memur, iki kişiye bir bira içip, dans başlayınca kadınların bulunduğu masaya doğru koşmakla bu gece müthiş hovardalık ettiklerini sanıyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Daha ortalama bir masada dört beş Marmarisli gemici, süngercilikten kazandıkları para ile aldıkları motörün son seferinde ellerine geçeni, biri Rum, biri Türk iki şişman kadına üst üste bool ısmarlayarak tüketmeye uğraşıyorlardı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Yukarı kat localarından birinde kır saçlı eski bir hovarda, bar sahibi ile ahabplığına dayanarak üç kadını birden etrafına oturtmuş, az masrafla son çağlarının esaslı bir zevk gecesini yaratmaya uğraşıyordu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren iki ayrı ifade vardır. Bu ifadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip, sinkategorematik ifadelerdir:

“Yukarı kat localarından birinde kır saçlı eski bir hovarda, bar sahibi ile ahabplığına dayanarak üç kadını birden etrafına oturtmuş”

“Az masrafla son çağlarının esaslı bir zevk gecesini yaratmaya uğraşıyordu.”

- *Smokininin kolları yıpranmış kirli gömlekli ve kirli tırnaklı bir garson, masama yaslanarak ne istediğimi sordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bir bira söyledim ve bu sırada başlamış olan dansı seyre koyuldum.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır.

İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Bir bira söyledim”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Bu sırada başlamış olan dansı seyre koyuldum.”

- *Okumuş yazmış olanla kara cahili, kibar terbiye görmüş olanla ömrünü ekmek parası ardında ve denizde harcarken terbiyeye vakti kalmamış olanı, iyi ile kötüyü aynı hale, aynı tek biçime sokan sarhoşluğun o ilerlemiş haddi, bütün erkeklerin suratında yılışık, şehvetli, ama tamamen ruhsuz bir maske halinde sırtıyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Sarhoş olsun olmasın bütün kadınların yüzlerinde, hareketlerinde ise: -Aman Yarabbi, ne zaman bitecek!- diyen bir ifade vardı; ve bununla bu geceyi değil, bu hayatlarını da değil, her şeyi, ama her şeyi kastettikleri besbelli idi.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımlı anlama sahip ve bileşik yapılı olduğundan sinkategorematiktir.

- *Bu akşam mümkün olduğu kadar çok para bıraktırmak vazifesini üstüne aldığı erkeğin yüzüne meslek icabı, fakat lüzumsuz bir gülüşle bakan kadın, adamın biraz fazlaca sarılması, yahut sakalları fırlamış terli suratını yanağına yapıştırmak istemesi üzerine, derhal kuyruğu çekilmiş bir kedi halini alıyor, herifi iki eliyle birden itiyor, sonra fazla kızdırıp müşteri kaybetmemek için de, hemen sırnaşmaya başlıyordu.*

Burada virgülle sıralanmış, temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilki bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Bu akşam mümkün olduğu kadar çok para bıraktırmak vazifesini üstüne aldığı erkeğin yüzüne meslek icabı, fakat lüzumsuz bir gülüşle bakan kadın, adamın biraz fazlaca sarılması, yahut sakalları fırlamış terli suratını yanağına yapıştırmak istemesi üzerine, derhal kuyruğu çekilmiş bir kedi halini alıyor”

İkinci ifade bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Herifi iki eliyle birden itiyor”

Üçüncü ifade ise bağımlı anlama sahip, sinkategorematik bir ifadedir:

“Sonra fazla kızdırıp müşteri kaybetmemek için de, hemen sırnaşmaya başlıyordu.”

- *Bütün bu değişmeler o kadar çabuk oluyor, o kadar keskin hatlarla birbirinden ayrılabilirdi ki, bunlarda insan hislerinin değişmelerini aramak saçma idi.*

Burada temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır. İlk ifade bağımlı, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Bütün bu değişmeler o kadar çabuk oluyor”

İkinci ifade bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategorematik bir ifadedir:

“O kadar keskin hatlarla birbirinden ayrılabilirdi.”

Üçüncü ifade bağımlı, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir:

“Bunlarda insan hislerinin değişmelerini aramak saçma idi.”

- *İçimde tuhaf bir ezilme ile başımı başka taraflara çevirdiğim zaman; bar kadınlarının masasında tek başına oturan, siyah kadife tuvaletli, bütün sırtı, omuzları ve aşağı yukarı bütün göğsü açık sarışın bir kızın dikkatle bana baktığını gördüm.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Yüzü o anda bana pek yabancı gelmedi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategorematik bir ifadedir.

- *Fakat buralardaki kadınlar zamanla o kadar birbirlerine benzer oluyorlar ki, ben de: -Herhalde bir yerde görmüş olacağım, yahut benzetiyorum!- dedim ve bunun üzerinde fazla durmadım.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Yalnız dans etmek için sıra bekleyen bu kadar delikanlı varken onun masada oturması tuhafıma gitti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Öyle pek çirkin değildi, sonra gecenin bu saatinde erkekler sarılıp ortada dönecekleri kadınların yüzlerine bakmıyorlar, sadece ellerinin dokunacağı bir çıplak et ve burunlarını dolduracak keskin bir kadın kokusu arıyorlardı.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Öyle pek çirkin değildi.”

İkinci ve üçüncü ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik ifadelerdir:

“Sonra gecenin bu saatinde erkekler sarılıp ortada dönecekleri kadınların yüzlerine bakmıyorlar”

“Sadece ellerinin dokunacağı bir çıplak et ve burunlarını dolduracak keskin bir kadın kokusu arıyorlardı.”

- *Kadının gözlerini hiç çevirmeden bana bakmasından adeta rahatsız oldum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Başımı tekrar dans edenlere çevirince, düz siyah saçları yüzüne dökülmüş, gözleri sarhoşluktan yarı kapalı, zayıf bir kadınla kırk yaşlarında ciğer gibi kırmızı suratlı bir gemicinin tokalaştıklarını gördüm.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Adamın ustura ile kazınmış başının derisi ve bir tarafı uzun, bir tarafı kısa olan, sigaradan sararmış kır bıyıkları bile hırsından titriyordu.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bir garson onları ayırmaya uğraşırken yanımda başka bir garson belirdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kulağıma doğru ahbapça eğilerek kaşları ile, tek başına masada oturan kadını işaret etti:*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Bayan masanıza gelmek istiyor- dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Aman aslanım, benim öyle yağlı müşterilerden olmadığımı bilirsin!-*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Hayır, sizinle bir şey konuşacaktım!-*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *-Allah Allah, buyursun!-*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Garson o tarafa bakıp, başı ile kadını çağırdı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ben de yüziime, buna razı olduğumu anlatmak isteyen bir ifade vermeye çalışarak o tarafa baktım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Kadın yerinden kalktı, o zaman çok sarhoş olduğunu anladım.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımsız anlama sahip olduğundan kategorematiktir:

“Kadın yerinden kalktı.”

İkinci ifade ise bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir:

“O zaman çok sarhoş olduğunu anladım.”

- *Masalara, iskemlelere ve salonda bir baştan bir başa sıralanmış olan direklere tutunarak yürüyor ve güçlkle ayakta duruyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler bağlaçla bağlanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Masalara, iskemlelere ve salonda bir baştan bir başa sıralanmış olan direklere tutunarak yürüyor”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Güçlkle ayakta duruyordu.”

- *Garsonun çektiği iskemleye yığıldı.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Başı önünde, biraz durduktan sonra gözlerini bana çevirdi, dikkatle baktı.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ilki bağımlı anlama sahip olduğundan sinkategorematiktir:

“Başı önünde, biraz durduktan sonra gözlerini bana çevirdi.”

İkinci ifade ise bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir:

“Dikkatle baktı.”

- *Bu bakışlarda, çok sarhoş bir insanın bir parça olsun aklını başına toplayabilmek için sarf ettiği o müthiş gayretten başka bir şey görmedim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Yalnız, yüzüne yakından baktığım zaman, onun bu biraz yukarıya kalkık burnunu, çekik ve tatarımsı gözlerini, hele o burnu ile gözlerinin altına doğru yayılan kırmızımtırak çilleri muhakkak tanıdığımı anladım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ama nereden tanıyorum, diye yine kendimi zorlamadım.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Kadın susuyor, hep o faydasız gayretle yüzünün adalelerini oynatıyordu.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapı, olduğundan kategorematiktir.

“Kadın susuyor”

“Hep o faydasız gayretle yüzünün adalelerini oynatıyordu.”

- *Bir şey söylemiş olmak için: -Niçin dans etmiyorsunuz?- dedim.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Eliyle, -Haydi be!- der gibi bir işaret yaptı, sonra birdenbire ayağa kalkmak ister gibi toparlandı.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Sarhoşluğu hiç belli olmayan bir sesle: -Beni tanımadın mı Hoca?- dedi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *O zaman birdenbire bir tuhaf olduğumu hissettim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Sırtımdan sıtma titremesine benzeyen bir ürperme geçti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *-Kız- dedim. -Kız... sen...-*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *-Evet. Ben! Ben...- dedi. -Nigar... Aydın'da...*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Çok pencere, çok aydınlık bir sınıf.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Çok aydınlık yüzlü çocuklar ve orta sıraların en önünde oturan iki örgü saçlı, çilli bir küçük kız çocuğu gözlerimin önünde birdenbire canlanıverdi.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ben onlara Almanca okutuyordum.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Eskişehirli bir tren memurunun çocuğu olan bu haşarı kız, bu yabancı kelimeleri ve kaideleri herkesten önce kavlıyor, ezberliyor, ayağa kalktığı zaman: -Ah, bunlar da bir şey mi sanki! Ben daha neler öğrenebilirim!- diyen yarı alaycı bir gülüşle insanın yüzüne bakıyordu.*

Bu ifadeler sinkategorematiktir. “Ezberliyor” ifadesi kendi başına bağımsız anlam taşıdığı için kategorematiktir.

- *Zil çalar çalmaz yerinden fırlayıp beni elimden tutar: -Hoca, haydi voleybol oynayalım- diye bahçeye sürükler ve o kısacık boyu ile topu ok gibi filenin öbür tarafına fırlatırdı.*

Bu ifadelerin ilk ikisi sinkategorematik, üçüncüsü ise kategorematiktir.

- *On iki yaşlarında ya var, ya yoktu.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Ateş gibi, her hareketinden hayat fışkıran bir çocuktü.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Bütün bunlar kaç sene önceydi?*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Şöyle bir hesaplardım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *On dört sene olmuş.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Ama onun yüzüne baktıkça artık o güçlölkle kendini toparlayan sarhoş kadını değil, benim olduğu kadar bütün mektebin, hocaların ve arkadaşlarının sevgilisi olan küçük -Çilli-yi görüyordum.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategorematik bir ifadedir.

- *Sanki hiç değişmemişti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *O burun, o gözler, o altın sarısı saçlar ve o kızıl çiller.*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Akla ilk gelen o boş, o yersiz şeyi sormamak, -Kızım, nasıl oldu da buralara düştün?- dememek için kendimi zorladım.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Aydınlık sınıfımızda olduğu gibi, gülmek için kaşlarımı çatmaya çalışarak, yüzüne baktım ve bekledim.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategoremantik bir ifadedir.

- *O zaman o, benim farkında olmadan beklediğim şeyi söyledi:*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Hoca, hiç değişmemişsiniz! Bana hep eskisi gibi bakıyorsunuz!- dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Öylesin Nigar!-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *-Değilim Hoca!-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Bunu der demez sahiden yüzü değişti.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Bizi bir anda on dört sene önceye götüren o yakınlığın yavaş yavaş kaybolduğunu hissettim ve çok üzüldüm.*

Bu ifade bağımlı anlama sahip, bileşik yapılı, sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Nigar çıplak kolunu masaya, başını omzuma dayayarak mırıldandı:-Başınızı ağrıtabilecek değilim Hoca, sizi görünce hemen tanıdım. Ama bir derdim olmasaydı size kendimi tanıtmazdım. Mademki yüzüme baktığınız halde Çilli'yi tanımadınız...-*

Bu ifadeler sinkategorematiktir.

- *Başını omuzumdan çekti, göğsü ile masaya yaslandı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Damdan düşer gibi: -Bir çocuğum var da ondan size geldim!- dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Ne demek istediğini iyice anlamadığım halde, pek anlayışlı görünmek isteyen bir tebessümle: -Devam et!- der gibi başımı salladım.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Çilli: -Bakın size anlatayım...- diye kopuk kopuk cümleler, yarısı ağızından çıkmadan dağılan kelimelerle ve adeta başka birinin hayatından bahsediyormuş kadar kayıtsız, şunları söyledi:*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Babası onu orta mektebi bitirir bitirmez, daha on beş yaşındayken, istasyonda şef muavini olan kırk beşlik birine vermiş.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Nigar: -Ne yapayım, oturacaktım herifle! Bu kadar sene de oturdum zaten.*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Ama adam ellisinden sonra rakıya vurdu.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategorematik bir ifadedir.

- *Başkalarının da sarhoş kocaları var diyeceksin.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategorematik bir ifadedir.

- *Ama çocukları da var.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategorematik bir ifadedir.

- *Onlarla avunuyorlar.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapı, kategorematik bir ifadedir.

- *Bizimkinde ise çocuk yapacak hal de yoktu.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Üstelik bir de kıskanç!*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Bizim sınıftan Buldanlı bir Kemal vardı ya, o, o zaman tıbbiyede okuyordu.*

Bu ifadeler kategoremattiktir.

- *Şimdi doktor.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Eşek.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Hani güzel bir çocuktı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Mektepte iken beni bisikletine bindirir gezdirirdi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *İşte o, tatilde Aydın'a gelmiş, parkta gördüm.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategoremattiktir:

“İşte o, tatilde Aydın'a gelmiş.”

“Parkta gördüm.”

- *Mektebi hatırladım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Ayol bize gelsene, dedim.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Evi de tarif ettim.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Hemen bizim ihtiyara yetiştirmişler.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Meyhaneden kalkıp benimle kavga etmeye eve gelmiş.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Hiç de bu kadar erken sökün etmezdi diye şaştım kaldım.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Ben daha ağız açmadan bir küfürdür başladı:*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *‘Parklarda delikanlılarla konuşmuşsun! Benim bu memlekette namusum var, kaltak!’ diye üstüme yürüdü.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bende de artık sabır taşmış.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *‘Herif senin neyin var bilmem ama, neyin yok pek iyi biliyorum. Yeter artık sünepe kahır çektiğim!’ deyivermişim.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Sen misin diyen! Herif kapı arkasından şemsiyesini kaptığı gibi başıma gözüme vurmaya başladı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bu sırada Kemal de gelmez mi?*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Halimizi görünce hemen gitmeye kalktı.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ben arkasından bağırdım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Ne bileyim ben, cahillik işte:*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *‘Gitme Kemal’ dedim, ‘senin yüzünden başıma bunlar geldi.’*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bizim ihtiyar işte bu lafa yapıştı.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Beni bütün Aydın’a rüşva etti.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Kemal’le bir geçmişimiz olmadığına kimseyi inandıramadım.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Aman Hoca, siz bilirsiniz, ben delibozuk bir kızım.*

Bu ifadeler kategoremattiktir.

- *O herifle yedi sene nasıl oturdum, şaşıyorum.*

Bu ifadeler kategoremattiktir.

- *Dedim ya, cahillik.*

Bu ifadeler bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik ifadelerdir.

- *Bu da cahillik.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Kan başıma çıkıverdi.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Kapıyı suratına kapadığım gibi çıktım gittim.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Ama ortada ne Kemal var, ne bir şey.*

Bu ifade sinkategoremattiktir.

- *Ben arkasından bağıırken o sıvışmış.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Akşam da Buldan'a gitmiş.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Bu halde baba evine de gidemem.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Zaten laftan bıkmıştım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Orda da oturup gık dediğim bu muameleleri yeni baştan göreceğ değilim.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremattik bir ifadedir.

- *Gece bir ahbap evinde yattım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremattik bir ifadedir.

- *Ertesi gün evden eşyalarımı aldıldım, bileziklerimi sattım, İzmir'e geldim.*

Burada temel yargı barındıran üç ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır.

İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategoremattiktir:

“Ertesi gün evden eşyalarımı aldırđım”

“Bileziklerimi sattım”

“ İzmir’e geldim.”

- *Sizin anlayacağınız İzmir’den de üç beş gün sonra buraya geldim.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *Ama bu üç sene evvelki gelişim.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kateğorematik bir ifadedir.

- *O zaman altı ay çalıştım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kateğorematik bir ifadedir.

- *Her şeye boş verdim.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kateğorematik bir ifadedir.

- *Ne olacak?*

Bu ifade kateğorematiktir.

- *Bir can değil mi?*

Bu ifade kateğorematiktir.

- *İnsan evde de yaşar, barda da yaşar.*

Bu ifadeler kateğorematiktir.

- *Ama günün birinde bizim Kemal bir sürü arkadaşı ile beraber bara gelmez mi?*

Bu ifade kateğorematiktir.

- *Beni görür görmez bir masama koşsun, bir ağlasın, bir dövünsün!*

Bu ifadelerden ilki sinkategorematik, diğer ikisi kateğorematiktir.

- *‘Ah, sen benim yüzümden buralara düştün. Bu mesuliyet beni mahvediyor!’
falan, hep sarhoş ağzı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Ama insanın canı inanmak istiyor işte.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *‘Ben seni burada bırakmam, yürü gideceğiz, beraber yaşayacağız. Nikah edeceğim!’ deyince kandım.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bar sahibi ile hesabımı kestim.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Zaten alacaklıydım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Hepsini bağışladım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Hır çıkarmadan bıraktılar.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategorematik bir ifadedir.

- *İstanbul'a gittik.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *Beş altı ay oturduk.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategorematik bir ifadedir.

- *'Babamdan izin çıkarsa nikah edeceğim!' deyip dururdu.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Canım, keyfine kalmış bir şey, ister etsin ister etmesin, vız gelir.*

"İster etsin ister etmesin" ifadesi sinkategorematik, diğerleri kategorematiktir.

- *Ama günün birinde baktım gebeyim.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *'Hemen çocuğu aldır!'* dedi.

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *'Ne lüzumu var' diyecek oldum.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *'Olmaz, olmaz! Nikahsızken çocuk istemem!'* dedi.

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Baktım asıl korkusu, çocuk olursa balta olurum diye.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Bana namus numarası yapıyor.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Bir gözümde düştü, bir gözümde düştü! Böyle budala yerine koymuyorlar mı, işte insana asıl o dokunuyor.*

Bu ifadelerden “Bir gözümde düştü, bir gözümde düştü!” ifadeleri kategoremantik, diğer ifade sintegorematiktir.

- *‘Peki!’ dedim.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *‘Sen üzülme! Ben İzmir’e giderim, tanıdık doktor var, masrafsız, gürültüsüz aldırırım!’*

Temel yargı bildiren dört ayrı ifade vardır. Bu ifadelerden ilk ikisi kategoremantik, üçüncüsü sinkategorematiktir. Dördüncü ifade kategorematiktir.

- *Bindim vapura geldim.*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Hemen bara yerleştim.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Beş on kuruş kazandım.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Sekiz ay oluyor çocuğu doğurdum.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Görme, nurtopu gibi bir oğlan, Hoca.*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Bir kadın tuttum, o bakıyor.*

Bu ifadeler kategorematiktir.

- *Süt veriyor, biz burda her akşam sarhoşuz.*

Burada temel yargı barındıran iki ayrı ifade vardır ve bu ifadeler virgülle sıralanmıştır. İfadelerin ikisi de bağımsız anlama sahip ve basit yapılı olduğundan kategorematiktir:

“Süt veriyor”

“Biz burda her akşam sarhoşuz.”

- *Sarhoş sütü çocuğa yaramazmış.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Elin bakması ana gibi olmuyor ama, ne yaparsın.*

İlk ifade sinkategoremantik, ikincisi ise kategoremantiktir.

- *Kemal adresimi bilmiyor.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Mektebi var gelemiyor da.*

Bu ifadeler kategoremantiktir.

- *Gelmek istediği de şüpheli ya zaten.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *-Ne diyecektim?*

Bu ifade kategoremantiktir.

- *Çocuk bu yaşlarda otellerde sefil oluyor.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Sizi görünce aklıma geldi.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Ankara'da bildiğiniz çoktur.*

Bileşik yapılı olan bu ifade, bağımlı anlama sahip sinkategoremantik bir ifadedir.

- *Orda bir çocuk yuvası varmış.*

Bu ifade bağımsız anlama sahip, basit yapılı, kategoremantik bir ifadedir.

- *Oraya yerleştiremez misiniz?*

Bu ifade kategoremantiktir.

- *İki yaşına gelsin, alırım.*

İki ayrı ifade de kategoremantiktir.

- *İsteseler bırakmam!*

Bu ifade sinkategoremantiktir.

- *Ama böyle kucak çocuğu olmaktan bir çıksın!-*

Bu ifade sinkategoremantiktir.

- *-Elimden geleni yaparım çocuğum!- dedim.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Ama babasına neden haber vermiyorsun?-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Belki de anlattığı şeylerin tesiri ile sarhoşluğu bir hayli azalmış olan Çilli, gözlerini adeta hiddetle üstüme dikti*

Bu ifade sinkategorematiktir.:

- *-Ne münasebet?- dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Çocuğunu istemeyene ne diye haber verecekmişim?*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Onu ben doğurdum, ben büyüteceğim.*

İki ifade de kategorematiktir.

- *Haberi bile olmayacak budalanın.-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Yorulmuş gibiydi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Ama gözlerinde çocuğundan bahseden her ananın gözündeki o biraz vahşi parıltı vardı.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Yaparsın işimi değil mi, Hoca?- dedi.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *-Bilirim siz beni çok seversiniz.*

İki ayrı ifade de kategorematiktir.

- *Rahatsız etmeyeyim!-*

Bu ifade kategorematiktir.

- *Kalktı, elleri ile masaya dayandı, yüzüme doğru eğilerek fısıldar gibi: - Göreceksin Hoca- dedi, -yemeyeceğim, içmeyeceğim, oğlumu büyütüp adam edeceğim.*

Temel yargı bildiren dört ayrı ifade vardır. İfadelerin ilk ikisi kategoremantik, diğer ikisi ise sinkategorematiktir.

- *Sonra günün birinde oğlumla yolda giderken babasına rastgeleceğim.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Oğluma, 'Sen yürü!' diyeceğim.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Ondan sonra babasının yakasına yapışıp: 'Bak pezevenk, diyeceğim, doğmadı sandığın oğlun büyüdü, aslan gibi oldu.*

Bu ifade sinkategorematiktir.

- *Ama seni bilmeyecek, sana baba demeyecek.-*

İki ifade de kategorematiktir.

- *Arkasını döndü, biraz önceki sarhoşluğu tekrar geri gelmiş gibi sallana sallana, masalara ve direklere tutunarak masasına gitti, oturdu.*

Temel yargı bildiren üç ayrı ifade vardır ve bu ifadelerden ilki kategorematiktir:

“Arkasını döndü.”

İkinci ifade sinkategorematiktir:

“Biraz önceki sarhoşluğu tekrar geri gelmiş gibi sallana sallana, masalara ve direklere tutunarak masasına gitti”

Üçüncü ifade kategorematiktir:

“Oturdu.”

4.2. SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELEİNDEKİ KATEGOREMATİK-SİNKATEGOREMATİK İFADE DAĞILIMI VE ANLAMSAL DEĞERLENDİRME

4.2.1. Sabahattin Ali’nin Hikâyelerindeki Kategoremantik-Sinkategoremantik İfade Dağılımı

HİKÂYELE R	KATEGOREMATİ K İFADE SAYISI	SİNKATEGOREMATİ K İFADE SAYISI	TOPLA M
Değirmen	147	180	327
Viyolonsel	78	127	205
Bir Orman Hikâyesi	53	115	168
Kağı	42	63	105
Gramofon Avrat	26	60	86
Pazarcı	34	74	108
Asfalt Yol	91	145	236
Ayran	55	143	198
Bir Mesleğin Başlangıcı	104	118	222
Portakal	133	169	302
Böbrek	260	290	550
Çilli	126	131	257

4.2.2. Değirmen Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Değirmen” adlı hikâyede 147 kategoremantik ve 180 sinkategoremantik ifadenin bulunması, iki ifade türünün oran olarak birbirine oldukça yakın olduğunu göstermektedir. Bu yakınlığın temel nedeni, metinde bağlaçla bağlanan ya da virgülle sıralanan cümle yapılarının yoğun olarak kullanılmasıdır. Bu yapılarda birden fazla kategoremantik ifadenin art arda geldiği, kimi zaman kategoremantik–sinkategoremantik yapıların bir arada bulunduğu, kimi zaman da sadece sinkategoremantik ifadelerin yan yana gelerek yargı oluşturduğu görülür. Dolayısıyla her bir cümle yapısı tek başına birden fazla yargı barındırdığı için ifade sayılarını birbirine yaklaştırmıştır.

Metinde fiilimsi içeren yapıların çokluğu ve tamamlanmamış yargıların bulunması da sinkategoremantik ifadelerin artmasına yol açmıştır. Bu da anlatıma akışkanlık, devinim ve çok katmanlılık kazandırır. Bu oranların anlam üzerindeki etkisi şu şekilde açıklanabilir: Bir cümlede birden çok yargı bulunması, olayların eşzamanlı ve dinamik bir şekilde aktarıldığını hissettirir. Bağlaç ve sıralı yapıların yoğunluğu anlam akışını güçlendirir. Cümleler sıkı biçimde bağlanır; anlatım kopmaz, bütünlük korunur. Fiilimsi ve yan yargılar anlatıya derinlik katar: Sinkategoremantik ifadelerin yoğunluğu, okuyucunun metni zihninde tamamlamasını sağlar; bu da yorumsal bir derinlik yaratır.

Kategoremantik ifadelerin anlamı daha açık, doğrudan ve net olduğu için metnin temel yargılarını belirginleştirir. Bu ifadeler okuyucunun olayı, durumu ya da yargıyı hızlıca kavramasına yardımcı olur ve metnin anlaşılabilirliğini artırır. Sinkategoremantik ifadelerin anlamı daha kapalı, bağımlı ve karmaşık olduğu için anlatıya örtük bir katman ekler. Bu tür ifadeler tek başına tam bir yargı bildirmediğinden, okuyucu metni bağlam içinde çözmek zorunda kalır. Böylece anlatım daha sanatsal, dolaylı ve yorum gerektiren bir nitelik kazanır.

Sonuç olarak, kategoremantik ve sinkategoremantik ifade sayılarının birbirine yakın olması; bir yandan metnin açık ve doğrudan anlatılan yargılarla sağlam bir temel kurduğunu, diğer yandan bağımlı, tamamlanmamış ve fiilimsi yapılardan oluşan katmanlarla anlatımı derinleştirdiğini göstermektedir. Bu da hikâyeye hem anlaşılabilirlik hem çok boyutluluk kazandırarak anlamı zenginleştirir.

4.2.3. Viyolonsel Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Viyolonsel” hikâyesinde yer alan ifadeler değerlendirildiğinde, bileşik yapılı cümlelerin (fiilimsi taşıyan ifadelerin), virgülle sıralanmış yapıların, bağlaçlarla birbirine bağlanan uzun cümlelerin, üç noktayla biten tamamlanmamış ifadelerin ve “dedi, dedim” gibi iç içe aktarım içeren bileşik yapıların metindeki sinkategoremantik ifadelerin artmasına neden olduğu görülmektedir. Bu tür cümleler tek başına tam bir yargı sunmadığı, anlamını çoğunlukla bağlamdan ve çevresindeki cümlelerden aldığı için sinkategoremantik özellik gösterir. Hikâyede 127 sinkategoremantik ifadeye karşılık 78 kategoremantik ifade bulunması da anlatının ağırlıklı olarak bağlama dayalı ve akış içinde tamamlanan bir dil örgüsüyle kurulduğunu göstermektedir.

Kategoremantik ifadelerin çoğunlukla kısa, doğrudan yargı bildiren cümlelerde yer aldığı görülmektedir. Elbette bu değerlendirme metindeki bütün ifadeler için birebir geçerli değildir; ancak genel eğilim, kategoremantik yapıların anlam bakımından daha açık, doğrudan ve kolay anlaşılır olduğu yönündedir. Bu tür cümleler okura net bilgi sunar, anlatının bazı yerlerinde duraklama ve netlik sağlar. Buna karşılık, hikâyede sayıca daha fazla olan sinkategoremantik ifadeler, fiilimsilerle, bağlaçlarla, iç içe cümlelerle ve tamamlanmamış ifadelerle sağlanan bir akış ve bağ kurma işlevi üstlenmektedir. Olay örgüsünün kesintisiz ilerlemesini, anlatıcının düşünce ve duygu akışının doğal biçimde sürmesini, metnin daha sözlü-anlatımsal bir tonda akmasını sağlar. Bu yapılar, anlamın tek cümlede değil; cümleler arası ilişkide doğmasını sağlayarak hikâyeye süreçsel, akıcı ve bağlamsal bir nitelik kazandırır.

Sonuç olarak, metindeki kategoremantik ifadeler okura açık ve doğrudan anlam sunarken, sinkategoremantik ifadeler anlatının akışını, bağlamsal bütünlüğünü ve anlatıcı doğallığını güçlendirmektedir. Bu iki türün oranı ve işlevi, ayran hikâyesinin anlam dünyasına hem açıklık hem de akışkanlık sağlayan dengeli bir anlatım yapısı oluşturur.

4.2.4. Bir Orman Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Bir Orman Hikâyesi”nde yer alan ifadeler incelendiğinde, metindeki bileşik yapılı cümlelerin (özellikle fiilimsi taşıyan yapıların), virgülle sıralanmış ifadelerin,

bağlaçlarla birbirine bağlanan uzun cümlelerin, üç noktayla tamamlanmamış ifadelerin ve “dedi, dedim” biçimindeki iç içe aktarım yapılarının büyük ölçüde sinkategorematik nitelik kazandırdığı görülmektedir. Bu tür yapıların yargıyı tek başına tam olarak bildirmemesi ve anlamını çevresindeki diğer ifadelerle tamamlaması, sinkategorematik ifadelerin metindeki sayıca fazlalığını açıklamaktadır. Nitekim hikâyede 115 sinkategorematik ifadeye karşılık 53 kategorematik ifade bulunması, anlatının ağırlıklı olarak bağlamla anlam bulan, akış hâlinde ilerleyen bir anlatım örgüsüyle kurulduğunu göstermektedir.

Kategorematik ifadelerin, metinde daha çok kısa, doğrudan yargı bildiren cümlelerde görülmesi dikkat çekicidir. Elbette bu tespit metindeki tüm cümleler için birebir geçerli değildir; ancak genel eğilim, kategorematik yapıların anlam bakımından daha açık, daha net ve daha kolay anlaşılır olduğu yönündedir. Bu tür cümleler anlatıda belirli duraklar oluşturur, okura kesin bilgiler sunar ve metindeki kimi bölümlerde açıklık sağlar.

Buna karşılık, sayıca oldukça fazla olan sinkategorematik ifadeler, hikâyenin akışını, bağlam bütünlüğünü ve anlatısal sürekliliğini güçlendirmektedir. Fiilimsi kullanılan bileşik yapılar olayları birbirine bağlar; virgülle sıralanan ve bağlaçlarla uzayan cümleler anlatıcının düşünce akışını kesintiye uğratmadan ilerletir; iç içe aktarım yapıları ise metne doğal, sözlü anlatımı andıran bir dinamizm kazandırır. Tamamlanmamış ifadeler (üç noktalı yapılar) ise okura çağrışımsal bir alan bırakarak metnin duygu yoğunluğunu artırır.

Sonuç olarak, “Bir Orman Hikâyesi”nde kategorematik ifadeler anlamı doğrudan aktaran, açık ve anlaşılır yapılar sunarken; sinkategorematik ifadeler metnin akıcılığını, olaylar arasındaki bağlantıyı ve anlatıcının üslupsal bütünlüğünü sağlamaktadır. Bu iki ifade türünün dağılımı, hikâyeye hem anlamsal netlik hem de akışkan anlatım kazandıran dengeli bir yapı oluşturmaktadır.

4.2.5. Kağnı Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Kağnı” hikâyesindeki ifadeler incelendiğinde, metinde yer alan bileşik yapılı cümlelerin (özellikle fiilimsi taşıyan ifadelerin), virgülle sıralanmış yapıların, bağlaçla birbirine bağlanan cümlelerin, üç noktayla tamamlanmamış ifadelerin ve “dedi,

dedim” gibi iç içe aktarım içeren bileşik yapıların ifadeleri büyük ölçüde sinkategorematik hâle getirdiği görülmektedir. Bu tür yapılar, anlamını tek başına değil, çoğunlukla bağlam içerisindeki diğer cümlelerle tamamladığı için sinkategorematik özelliktedir. Nitekim hikâyede 63 sinkategorematik ifadeye karşılık 42 kategorematik ifade bulunması, anlatımın daha çok bağlamsal ve akış hâlinde ilerlediğini göstermektedir.

Genel dil kullanımında kategorematik ifadelerin daha çok kısa, doğrudan yargı bildiren cümlelerde görüldüğü bilinmektedir. Elbette bu yorum metindeki tüm ifadeler için birebir uygulanamaz; çünkü anlatı bağlamları farklılaşabilir. Ancak anlam yönünden kategorematik cümlelerin daha açık, net ve kolay anlaşılır olduğu söylenebilir.

Bu metne özgü dikkat çekici bir diğer nokta ise, sinkategorematik ifadelerin sayıca fazla olmasına rağmen metinde kısa cümlelerin de önemli bir yer tutmasıdır. Yani kısa cümlelerin varlığı, her zaman kategorematik bir yapı ortaya çıkarmamakta; kısa olsa bile fiilimsi içeren, bağlamla tamamlanan veya iç içe anlatı unsuru taşıyan cümleler sinkategorematik nitelik gösterebilmektedir. Bu durum, hikâyenin anlatım biçimi açısından önemli bir özellik oluşturur.

Sinkategorematik ifadeler, metinde olaylar arasındaki bağı güçlendiren, anlatımın doğal akışını destekleyen ve düşünce - olay sürekliliğini sağlayan yapılardır. Fiilimsi ve bağlı cümlelerle kurulan bu akış, “Kağrı” hikâyesinin anlatımını daha sözlü anlatı havasına yakın, akıcı ve bütünlüklü kılar. Tamamlanmamış ifadeler ise çağrışımsal alan açarak okurun metne duygusal ve yorumlayıcı bir biçimde eşlik etmesine katkı sağlar.

4.2.6. Gramofon Avrat Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Gramofon Avrat” adlı hikâyede 26 kategorematik ve 60 sinkategorematik ifade tespit edilmiştir. Sinkategorematik ifadelerin bu denli fazla olmasının temel nedeni, metnin bileşik cümle yapıları açısından zengin olmasıdır. Özellikle fiilimsi taşıyan yan yargılar metinde yoğun bir şekilde kullanıldığı için yargı tamamlayıcı nitelikteki sinkategorematik ifadelerin sayısı artmıştır. Bunun yanı sıra, hikâyede

tamamlanmamış ifadelerin bulunması da sinkategorematik yapıları çoğaltan bir diğer unsurdur.

Diğer hikâyelerden farklı olarak bu metinde bağlaçla bağlanan ifadeler bulunmamaktadır; ancak buna karşın sıralı cümle yapılarının yaygın olduğu görülür. Bu sıralı yapıların bir kısmı tamamen sinkategorematik unsurlardan oluşurken, bazı sıralı dizilimlerde ifadelerin bir bölümü kateorematik, diğer bölümü sinkategorematik özellik göstermektedir. Ayrıca kimi noktalarda kateorematik ifadeler bir araya gelerek bu sıralı yapıları oluşturmuştur. Bu çeşitlilik, metnin ifade yapısını daha dinamik ve çok katmanlı hâle getirmektedir.

Anlama etkisi açısından, sinkategorematik ifadelerin fazlalığı metne hem hareketlilik hem de zihinsel akış kazandırır. Fiilimsi odaklı yan yargılar, anlatıcının duygu ve düşüncelerini kesintisiz bir şekilde aktarmasına imkân verir; okurun metni daha içsel, daha akışkan bir bilinç akışı gibi algılamasını sağlar. Tamamlanmamış cümleler, karakterin zihinsel dalgalanmalarını, kararsızlıklarını ve duygusal yoğunluğunu yansıtarak okurun metne duygusal olarak daha fazla bağlanmasına katkıda bulunur. Sıralı cümle çeşitliliği ise olay akışının ritmini belirler; bazı bölümlerde hızlanmayı, bazı bölümlerde ise duraksamayı mümkün kılar.

Sonuç olarak, hikâyedeki sinkategorematik ifadelerin baskınlığı yalnızca yapısal bir özellik değil, aynı zamanda anlamı derinleştiren, karakter psikolojisini yansıtan ve anlatı ritmini zenginleştiren bir unsurdur. Bu yapı, “Gramofon Avrat”ın anlatımını daha canlı, daha çok sesli ve daha etkileyici kılmaktadır.

4.2.7. Pazarcı Hikâyesindeki Kateorematik - Sinkategorematik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Pazarcı” hikâyesinde 34 kateorematik ve 74 sinkategorematik ifadenin bulunması, metnin anlam dünyasına ve anlatımına doğrudan yansıyan önemli bir yapısal özelliktir. Sinkategorematik ifadelerin sayıca fazla olması, hikâyenin dilinin daha çok fiilimsi taşıyan, yargıları birbirine bağlayan ve cümle içinde farklı anlam katmanlarını aynı anda aktaran bir yapı üzerine kurulduğunu gösterir. Fiilimsilerin sağladığı bu birleşik yapı, hikâyenin akışını hızlandırır; olayların, tasvirlerin ve karakter hareketlerinin kesintiye uğramadan, birbirini destekler biçimde ilerlemesine imkân tanır. Böylelikle anlatım daha akıcı ve süreklilik taşıyan bir hâl alır.

Sinkategorematik ifadelerin yoğunluğu, yazarın aynı cümle içinde hem olay akışını sürdürmesine hem de mekân, atmosfer, duygu ya da neden-sonuç ilişkilerine dair ek bilgiler sunmasına fırsat verir. Bu da hikâyenin tek boyutlu bir anlatım yerine katmanlı, ayrıntılı ve zengin bir yapı kazanmasını sağlar.

Öte yandan, metindeki 34 kategorematik ifade, anlatımın belirli noktalarda durulmasını ve düşüncenin net bir şekilde tamamlanmasını sağlayan ifadelerdir. Bu basit ve yalın yapılar, metnin ritmini düzenler; okurun dikkatini topladığı, bilginin berraklaştığı, anlamın kesinlik kazandığı bölümler olarak işlev görür. Hikâye, yalnızca birleşik ifadelerden oluşmadığı için dil tamamen karmaşık bir hâle gelmez; kategorematik ifadeler, akışı dengeleyen ve vurguyu belirginleştiren duraklar oluşturur. Bağlaçlarla bağlanan ya da virgülle sıralanan yapılarda iki basit ifadenin, iki birleşik ifadenin veya bir basit ve bir birleşik ifadenin bir araya gelmesi ise metnin anlatım çeşitliliğini artırır. Bu çeşitlilik, hem metnin ritmine canlılık katar hem de anlatıcının farklı cümle örgüleriyle hikâyeyi zenginleştirmesine olanak sağlar.

Sonuç olarak kategorematik ve sinkategorematik ifadelerin oranı, Pazarcı hikâyesinin anlamını ve anlatım biçimini doğrudan etkilemektedir. Sinkategorematik ifadelerin yoğunluğu hikâyeye hareket, süreklilik ve çok katmanlılık kazandırırken; kategorematik ifadeler metne netlik, vurgu ve denge sağlar. Böylece hikâye hem akıcı hem de anlaşılır bir yapıya ulaşır; dilsel çeşitlilik artırılarak anlatımın derinliği güçlendirilir.

4.2.8. Asfalt Yol Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Asfalt Yol” hikâyesinde sinkategorematik ifadelerin (145) kategorematik ifadelere (91) göre daha fazla olmasının nedeni, metindeki fiilimsi çeşitliliği ve buna bağlı olarak yargı bildiren yapıların yoğunluğu, iç içe geçmiş bileşik ifadeler ve uzun cümle kuruluşlarıdır. Hikâyede birçok cümle, “dedi, dedim gibi” aktarım yapılarıyla uzamakta; bu da doğal olarak sinkategorematik unsurların artmasına yol açmaktadır. Ayrıca uzun cümlelerin çoğu bağlaçlarla bağlanmış, virgüllerle sıralanmış ve birden fazla yargıyı aynı cümlede bir araya getiren yapılardan oluşmaktadır. Bu durum, sinkategorematik ifadelerin sayısal olarak yükselmesine neden olmuştur. Öte yandan kategorematik ifadelerin de genel olarak kısa cümlelerde bulunduğu görülmektedir.

Bu bulgulara dayanarak, “Asfalt Yol” hikâyesinde sinkategorematik ifadelerin fazlalığının cümle kuruluş biçimi, aktarım yapıları ve çok yargılı cümlelerin yoğunluğu ile ilişkili olduğu; buna karşılık kategorematik ifadelerin daha çok kısa, doğrudan ve tek yargılı cümlelerde ortaya çıktığı sonucuna ulaşılabilir. Ancak bu durum metnin tamamı için mutlak değildir; zaman zaman uzun cümlelerde de kategorematik öğeler yer almaktadır. Yine de genel tablo, metindeki uzun ve iç içe geçmiş cümle yapılarının sinkategorematik unsurları belirgin biçimde artırdığını göstermektedir.

Bu cümle yapısına bağlı oran, metnin anlamını da doğrudan etkilemektedir. Çok yargılı ve bileşik cümlelerin yoğunluğu, hikâyede anlamın tek bir cümlede açıkça verilmekten ziyade, cümleler arasındaki ilişkilere yayılmış ve bağlam içinde şekillenmiş bir niteliğe bürünmesine neden olmuştur. Bağlaçlarla ve virgüllerle birbirine eklenmiş uzun cümleler, anlatımı daha akışkan, geçişli ve dolaylı bir hâle getirirken, anlamın büyük ölçüde cümleler arası bağlantılar üzerinden kurulmasına yol açmıştır. Bu nedenle “Asfalt Yol” hikâyesinin genel anlam örgüsü, kategorik olarak açık kavramlardan çok, bileşik cümlelerin oluşturduğu ilişkisel, bütüncül ve bağlamsal yapıya dayanmaktadır.

4.2.9. Ayran Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Ayran” hikâyesindeki ifadelerin yapı özellikleriyle sinkategorematik olma durumu değerlendirildiğinde, metinde bileşik yapılı ifadelerin, fiilimsi taşıyan yapıların, virgülle sıralanmış cümlelerin, bağlaçlarla birbirine bağlanmış uzun cümlelerin, tamamlanmamış ifadelerin ve “dedi, dedim” gibi iç içe geçmiş anlatı aktarımlarının yoğun olduğu görülmektedir. Bu tür yapılar, yargıyı tek başına açık ve bağımsız biçimde vermediği için ifadelerin sinkategorematik nitelik kazanmasına yol açmıştır. Hikâyede toplam 143 sinkategorematik ifadeye karşılık yalnızca 55 kategorematik ifadenin bulunması, anlatımın ağırlıklı olarak süreç içinde akan, bağlamla tamamlanan, ilişkisel ve bağımlı cümlelerle kurulduğunu göstermektedir.

Bu durum anlamı çeşitli açılardan etkilemektedir. Fiilimsi yoğunluğu ve iç içe cümleler, hikâyenin olay akışını kesmeden iletir. Okur metnin ritmine daha kolay kapılabilir. “dedim, dedi” biçimindeki iç içe geçmiş yapılar, sözlü anlatı havası

oluşturur; okur sanki olayı anlatıcıdan doğrudan dinliyormuş gibi bir yakınlık hisseder. Sinkategorematik ifadelerin fazlalığı, anlamın tek cümlede değil, çevresindeki cümlelerle birlikte ortaya çıkmasına yol açar. Bu da metnin daha bağlamsal, akışkan ve yorum gerektiren bir nitelik kazanmasını sağlar. Gerilim ve merak unsuru oluşur: Üç nokta ile biten tamamlanmamış ifadeler okurda bekleme, devamını merak etme, düşünsel boşluğu tamamlama isteği yaratır. Duygusal yoğunluk artar: Bağlaçlarla uzayan cümleler ve fiilimsiler, olayların eşzamanlı ya da birbirine bağlı şekilde aktarılmasını sağlar; bu da karakterlerin yaşadığı duygu hâllerinin daha dolaylı ama yoğun biçimde sezdirilmesine katkı sunar.

Sonuç olarak, hikâyedeki sinkategorematik yapıların fazlalığı, metnin anlamını daha çok akış, süreç ve bağlam üzerinden kurmakta; bu da anlatının hem doğal hem de dinamik bir yapı kazanmasını sağlamaktadır. Kategorematik ifadelerin daha az oluşu ise hikâyede doğrudan yargı bildiren, kesin ve bağımsız cümlelerin sınırlı olduğunu, anlatının esas gücünü bağlantılı ve tamamlanmaya ihtiyaç duyan ifade örgüsünden aldığını göstermektedir.

4.2.10. Bir Mesleğin Başlangıcı Hikâyesindeki Kategorematik - Sinkategorematik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Bir Mesleğin Başlangıcı” adlı hikâyede yer alan ifadelere bakıldığında, toplamda 104 kategorematik ve 118 sinkategorematik ifadenin bulunduğu görülmektedir. Kategorematik ifadeler, bağımsız ve açık anlam taşıdıkları için hikâyenin olay akışını doğrudan kuran temel birimler niteliğindedir. Bu tür ifadeler, özellikle karakterlerin eylemlerini, mekân geçişlerini ve anlatımın omurgasını oluşturan betimlemeleri sağlam bir biçimde taşır. Buna karşılık 118 sinkategorematik ifade, fiilimsi yapılar, iç içe bileşik ifadeler veya tamamlanmamış anlatımlar sayesinde metne daha akıcı, daha devingen ve yer yer yoruma açık bir yapı kazandırır.

Sinkategorematik ifadelerin sayıca fazla olması, hikâyede anlatıcının duygu geçişlerini, zihinsel süreçlerini ve içsel hareketlerini daha esnek bir biçimde aktarmasına olanak tanımıştır. Virgülle sıralanan ya da bağlaçlarla bir araya gelen ifadeler, kimi zaman iki kategorematik yapının yan yana gelmesiyle metni netleştirirken, kimi zaman da bir kategorematik ile bir sinkategorematik yapının

birleşmesiyle anlatı içinde çok katmanlı anlam ilişkileri oluşturmuştur. Böylece hikâye, hem doğrudan hem de dolaylı anlatımın dengeli biçimde bir araya geldiği, yoğun ama akıcı bir anlam örgüsüne kavuşmuştur.

4.2.11. Portakal Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Portakal” adlı hikâyede toplam 133 kategoremantik ve 169 sinkategoremantik ifadenin kullanıldığı görülmektedir. Bu dağılım, yazarın hikâyede anlamı daha çok dolaylı ve bağlam içinde üreten bir anlatım tercih ettiğini göstermektedir.

Kategoremantik ifadeler, metindeki kişiler arası ilişkileri, mekânı ve olay örgüsünün temel aşamalarını bağımsız biçimde kurarken; sinkategoremantik ifadelerin yüksek sayıda oluşu, hikâyenin duygusal atmosferini belirleyen asıl unsur hâline gelmiştir. Fiilimsilerle oluşturulan yapılar, özellikle eylemler arasındaki geçişleri yumuşatarak anlatımda devamlılık sağlamıştır. İç içe bileşik ifadeler ise karakterlerin düşünsel iniş çıkışlarını, kararsızlıklarını ve durumun ruhsal boyutunu daha derin bir katmanda işlemiştir. Ayrıca virgülle sıralanan ve bağlaçlarla birbirine eklemlenen yapılar, anlatımda hem ritmi artırmış hem de olaylar arasındaki ilişkileri açıklayıcı bir bağ işlevi görmüştür. Sinkategoremantik ifadelerin anlamı bağımlı olsa da, bu bağımlılık hikâyenin atmosferini oluşturmak açısından işlevsel bir nitelik taşımaktadır. Böylece metnin anlamı yalnızca nesnel olaylara değil, olayların çağrıştırdığı duygusal alanlara da yayılmıştır.

4.2.12. Böbrek Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

Böbrek hikâyesinde 260 kategoremantik ve 290 sinkategoremantik ifadenin yer aldığı görülmektedir. Bu yoğunluk, hikâyenin yapı bakımından oldukça zengin olduğunu göstermektedir. Kategoramatik ifadeler, bu metinde özellikle kişiler, nesneler ve olaylar arasındaki temel ilişkileri kurma görevini üstlenirken, sayıca daha fazla olan sinkategoremantik ifadeler hikâyenin yorumlanabilirliğini genişleten en önemli unsurlar olmuştur. Fiilimsi yapılarla oluşturulan anlatım, olay akışının yalnızca düz bir çizgide ilerlemesini engellemiş; bunun yerine, aynı anda birden fazla durumun açıklanabildiği, birbirine eklemlenen anlam halkaları meydana getirmiştir. İç içe bileşik yapılara sıkça yer verilmesi, metindeki karakterlerin zihinsel karmaşasını ve

ruhsal dalgalanmalarını doğal bir biçimde yansıtmıştır. Tamamlanmamış ifadelerin kullanımı ise okura yer yer duraklama ve düşünme alanı açmış; böylece metnin anlamı yalnızca açık cümlelerle değil, eksik bırakılan noktalar üzerinden de kurulmuştur. Bağlaçlarla veya virgülle sıralanan ifadeler, kimi zaman birbirini açıklayan kategoremantik yapıların birleşmesiyle netlik kazandırmış, kimi zaman da sinkategoremantik bir yapıyla birleşerek çok katmanlı bir anlam akışı oluşturmuştur. Metnin genelinde bu iki ifade türünün dengeli ama yoğun birlikteliği, hikâyeye hem düşünsel hem duygusal bir derinlik kazandırmıştır.

4.2.13. Çilli Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik İfade Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

Çilli adlı hikâyede toplam 126 kategoremantik ve 131 sinkategoremantik ifade bulunmaktadır. Bu dağılım, metnin anlatımında açıklıkla dolaylılık arasındaki dengenin korunduğunu göstermektedir. Kategoramantik ifadeler anlatının temel iskeletini oluştururken, sinkategoremantik ifadeler metni yalnızca tamamlayan değil, aynı zamanda anlamı yönlendiren unsurlar olarak işlev görmektedir. Fiilimsi içeren yapılar, karakterlerin eylemlerini tek bir zaman çizgisine hapsedmeden, geçmiş–şimdi ilişkisini yumuşak geçişlerle kurmuştur. İç içe bileşik ifadeler, özellikle kişilerin duygu dünyasında meydana gelen ani değişimleri ve düşünsel karmaşayı yansıtmada etkili olmuştur. Tamamlanmamış cümleler ise hikâyedeki belirsizlik alanlarını güçlendirerek metne yorum genişliği katmıştır. Virgülle sıralanan ve bağlaçlarla eklemlenen ifadeler, kimi zaman iki kategoremantik ifadelerin birleşmesiyle netlik yaratırken, kimi zaman sinkategoremantik ifadelerle birleşerek anlatımı daha esnek ve çok yönlü hâle getirmiştir. Böylece hikâyede anlam, hem açık göstergelerle hem de bağlama bağlı olarak gelişen dolaylı anlatım unsurlarıyla oluşmuştur.

4.3. SABAHAATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDEKİ KATEGOREMATİK - SİNKATEGOREMATİK KELİMELE

4.3.1. Viyolonsel Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelimeler

Güneş, yüzüne yeşil yelpaze tutan mahcup bir kadın gibi iri yapraklı ağaçların arkasına saklanırken, muhtelif milletlere mensup bir seyyah kafilesi -sarı otlardan yapılmış evleri arı kovanına benzeyen- bir zenci köyüne girdiler.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Güneş, yüz, yeşil, yelpaze, mahcup, kadın, iri, yaprak, ağaç, arka, muhtelif, millet, mensup, seyyah, kafil, sarı, ot, ev, arı, kovan, zenci, köy.	Bir, gibi.

Kabile reisi, yirmi seneden beri Afrika'nın bu sapa köşesine uğramayan beyazları güzel karşılayabilmek için bütün boncuklarını, fildişinden yapılmış ziynetlerini taktı, eline, üzerine işlemeli büyük yayını alarak maiyetiyle beraber köyün ortasındaki meydana bekledi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Kabile, reis, sene, sapa, köşe, beyaz, güzel, boncuk, fildişi, ziynet, el, üzeri, işlemeli, büyük, yay, maiyet, beraber, köy, orta, meydan.	Yirmi, bu, bütün, için, -den beri.

Birtakım şatafatlı merasimden sonra seyyahlar, reisin kulübesinde istirahat etmekteydiler ki, köyü dolaşmaya çıkmış olan melez tercüman koşarak geldi, elli adım kadar ötede bir Avrupalı tarafından yapılmış olması pek muhtemel olan tahta bir kulübe gördüğünü söyledi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Şatafat, merasim, seyyah, reis, kulübe, istirahat, köy, melez, tercüman, adım, öte, muhtemel, tahta.	Birtakım, elli, bir, tarafından, pek, -den sonra, kadar.

Golf pantolonlarının altına çoraplarını tekrar giymeye vakit bulamayarak hep birden oraya koştular. Tercüman doğru söylüyordu. Bu, intizamsız kerestelerden yapılmış bir yerdi ve önünde vahşi orman çiçeklerinden vücuda getirilmiş bahçemsi bir meydanlık vardı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Golf, pantolon, alt, çorap, tekrar, vakit, tercüman, doğru, intizam, kereste, yer, ön, vahşi, orman, çiçek, vücut, bahçe, meydanlık, var.	Hep, birden, bu, bir, ve.

Yanlarına gelen reis, binanın iki seneden beri aralarında yaşayan bir beyaza ait olduğunu söyledi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Yan, reis, bina, sene, ara, beyaz,	İki, bir, - den beri, ait.

Tercümana sordular: “Neredeymiş kendisi?”

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Tercüman.	Nerede, kendisi.

“Belli olmaz” dedi reis, “o, buradan çalgısını alır çıkar ve ne zaman isterse o zaman gelir!”

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Belli, reis, çalgı, zaman.	O, buradan, ne, ve.

-Ne çalgısı?-

-Büyük... adeta bir timsah yavrusuna benzeyen bir çalgı..-

Seyyahlar birbirlerine sordular: -Belki bir harp?..-

Reis: -Bir değneğe gerilen at kılılarıyla çalınıyor!- dedi.

-Öyleyse bir kontrbas...-

-Yahut bir viyolonsel...-

-Evet, evet... Herhalde bir viyolonsel.-

Seyyahlar, reise tekrar sordular: -O, bu çalgıyı nerede çalıyor?-

Elini uzatarak gösterdi: -Ormanda!-

-Peki, bizi oraya götürür müsünüz?-

-Olmaz, o çalgısını çalarken hiç kimseyi istemez...-

Seyyahlar: -Biz uzakta dururuz, kendisinin haberi olmaz!- dediler ve ısrar ettiler.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Çalgı, büyük, timsah, yavru, seyyah, harp, reis, değnek, at, kıl, viyolonsel, tekrar, el, orman, uzak, haber, ısrar.	Ne, âdeta, bir, birbirlerine, Herhalde, o, bu, nerede, bizi, oraya, hiç kimse, kendisinin, belki, öyleyse, yahut, evet, peki, ve.

Reis razı oldu. Alacakaranlıkta köyden çıkarak ormana doğru yürüdüler. Yaklaştıkları zaman, kulaklarına tok bir viyolonsel sesi geldi. Alman seyyah biraz dinledikten sonra: -Sonbahar şarkısı!..- dedi. Rus ilave etti: -Çaykovski'nin.-

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Reis, razı, alacakaranlık, köy, orman, zaman, kulak, tok, viyolonsel, ses, seyyah, sonbahar, şarkı, ilave.	Bir, biraz, -a doğru, -den sonra.

Ormana girince reis durdu ve on adım kadar ileride, geniş gövdeli baobap ağaçlarının altındaki karaltıyı gösterdi: -İşte!..- Dikkatle baktılar ve dinlediler. Gölge hiç kımıldamadan, büyük bir maharetle aynı parçayı çalıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Orman, reis, adım, ileri, geniş, gövde, ağaç, alt, karaltı, dikkat, gölge, büyük, maharet, aynı, parça.	On, işte, hiç, bir, ve, kadar.

Sesler, birbirine giren yaprakları titreterek dağılırken İngiliz seyyah: -Bu adamın ne olması mümkündür?- diye söylendi.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Ses, yaprak, seyyah, adam, mümkün.	Birbirine, bu, ne, diye.

Fransız seyyah: -Bir sanatkar...- dedi, -Ümidi kırılmış bir sanatkar... Hakiki sanatın takdir edilmediğini görerek insanlardan kaçan bir talihsiz.-

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Seyyah, sanatkar, ümit, hakiki, sanat, takdir, insan, talihsiz.	Bir.

Rus: -Hayır, bu belki cemiyetin haksızlıklarından kurtulmak için buraya gelen birisi ki, sanatı kendisine teselli vasıtası yapmış...- diye, mütalaasını yürüttü.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Cemiyet, haksızlık, sanat, teselli, vasıta, mütalaa.	Bu, buraya, birisi, kendisine, hayır, belki, için, diye.

Alman: -Bana kalırsa- diye fikrini söyledi, -bu geniş arazide rahat ve dertsiz yaşamayı, bu basit refahı, medeniyet dünyasının didişmelerine tercih eden bir akıllı.-

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Fikir, geniş, arazi, rahat, dertsiz, basit, refah, medeniyet, dünya, tercih, akıllı.	Bana, bu, bir, diye, ve.

-Zannediyorum ki- dedi İngiliz, -vahşilerin hükümdarlığını eline geçirmek için kendisine göre bir plan yapan onu sabırla tatbik eden bir açıkgözdür bu ve de tehlikelidir.-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Vahşi, hükümdarlık, el, plan, sabır, tatbik, açıkğöz, tehlikeli.	Kendisi, bir, onu, bu, için, göre, ve, belki.

Gece olmuş ve ay çıkmıştı. Ay ışığı ormanın içindeki ufak bir meydanlığı aydınlatınca, etrafına taşlar dizilen bir toprak yığınınına dayadığı viyolonseli gözlerini kapayarak çalan adamı daha iyi gördüler... Siyah, kıvrıcık sakallarının çerçevelediği yüzünde, nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan çizgiler vardı. Alnına doğru dökülen dağınık saçları soluk yanaklarını gölgeliyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Gece, ay, ışık, orman, iç, ufak, meydanlık, etraf, taş, toprak, yığın, viyolonsel, göz, adam, siyah, kıvrıcık, sakal, yüz, belli, çizgi, var, alın, dağınık, saç, soluk, yanak.	Bir, iyi, nerede, ve, daha, -a doğru.

Seyyahlar sordular: -Hep burada mı çalar?- -Ve o toprak yığını nedir?-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Seyyah, toprak, yığın.	Hep, burada, o, nedir, ve.

-Burada çalar- dedi reis, -karısının başucunda...- -Karısı da var mıydı?- -Vardı ve öldü.-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Reis, karı, başucu, var.	Burada, ve.

Sustular. -Gidelim!- dediler. -Köye döndüğü zaman anlarız...- Fakat ertesi sabah geri dönen adam, onlara kendi hayatı hakkında hemen hemen hiçbir şey söylemedi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Köy, zaman, ertesi, sabah, geri, adam, hayat.	Onlara, kendi, hakkında, hemen, hiçbir, şey, fakat.

-Bir vapur kazasından sonra buraya düştüm, karım da burada öldü... Ve ben başka yere gitmek istemem- dedi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Vapur, kaza, karı, yer.	Bir, buraya, burada, ben, başka, -dan sonra, ve.

Seyyahlar yollarına devam etmek için bu garip münzeviyi terk ettiler. Her biri jurnalına başka başka şeyler yazdı, fakat hiçbirisi o adamın asıl hikayesine temas etmedi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Seyyah, yol, devam, garip, münzevi, terk, jurnal, adam, asıl, hikâye, temas.	Bu, her, biri, başka, şey, hiçbirisi, o, için, fakat.

İşte o adamın hikayesi: Akdeniz'in yalı şehirlerinden birinde öyle bir genç vardı ki kendisine rast geldikleri zaman, mahcubiyetle başlarını eğen kadınlar, onu çok kere rüyalarında görürlerdi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Adam, hikâye, yalı, şehir, yer, genç, var, rast, zaman, mahcubiyet, baş, kadın, rüya.	İşte, o, birinde, öyle, bir, kendisine, onu, çok, kere.

Ve zerdeva tüyleri gibi yumuşak olan kumral bıyıkları genç kızların minimini kalplerini gıcıklamaktan geri kalmazdı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Zerdeva, t�y, yumuşak, kumral, bıyık, genç, kız, minimini, kalp, geri.	Ve, gibi.

Fakat bu gencin, dalgalı saçlarından, lacivert gözlerinden ve bir şark kamçısı gibi kıvrılan vücudundan daha kıymetli bir şeyi vardı: Güzel nişanlısı...

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Genç, dalgalı, sa, lacivert, göz, şark, kamçı, vücut, kıymetli, var, güzel, nişanlı.	Bu, bir, şey, fakat, ve, bir, gibi, daha.

Bir zamanlar bütün şehir delikanlılarının hayalini dolduran bu genç kızın, daima düşünüyormuş gibi gergin duran alnı artık bir kardeş busei için en münasip yerd . Çünkü o delikanlılar biliyorlardı ki, doğunun donuk pembeliğini taşıyan dudaklar başkasına nasip olmuştur. Ve menevişlerindeki manayı kimsenin okuyamadığı kahverengi gözler yalnız bir kişinin önünde kıvılcımlanacaktır.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Zaman, şehir, delikanlı, hayal, genç, kız, daima, gergin, alın, kardeş, buse, münasip, yer, doğu, donuk, pembelik, dudak, nasip, menevşe, mana, kahverengi, göz, kişi, �n.	Bir, bütün, bu, artık, en, o, başkasına, kimse, gibi, için, çünkü, ve, yalnız.

Bu kız aynı zamanda şehrin en iyi viyolonsel çalanıydı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Kız, aynı, zaman, şehir, iyi, viyolonsel.	Bu, en.

Oturduğu iskemlede bir ayağını geri uzatıp dolgun göğsünü çalgısına dayadığı zaman, öyle sesler çıkarırdı ki, memleketin ihtiyar ve üstat musikişinasları bile başlarını arkaya çevirerek gözlerini kurulamaya mecbur olurlardı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
İskemle, ayak, geri, dolgun, göğüs, çalgı, zaman, ses, memleket, ihtiyar, üstat, musikişinas, baş, arka, göz, mecbur.	Bir, öyle, ve, bile.

Genç kız, nişanlısıyla beraber olmadığı zamanlar yalnız viyolonseliyle konuşurdu; ve ona, nişanlısından dinlemek istediği şeyleri söyletirdi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Genç, kız, nişanlı, beraber, zaman, viyolonsel.	Ona, şey, yalnız, ve.

Lakin gafil genç bunu bilmiyor, onun, çalgısını kendisi kadar çok sevmesini kıskanıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Gafil, genç, çalgı.	Bunu, onun, kendisi, çok, lakin, kadar.

Ve bir gün: -Ey sevgilim- dedi, -ey narin vücudunun, ipek saçlarının, donuk pembe dudaklarının değil, bütün ihtiras ve iptilalarının da bana ait olmasını istediğim sevgilim, artık viyolonsel bırak, yalnız beni dinle, yalnız benim kalbimin tellerinde nağmeler bulmaya çalış.- -Aşk ne kadar hodbindir!-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Gün, sevgili, narin, vücut, ipek, saç, donuk, pembe, dudak, ihtiras, iptila, viyolonsel, kalp, tel, nağme, aşk, hodbın.	Bir, bütün, bana, artık, beni, ne, ve, ey, değil, ait, yalnız, kadar.

Genç kız: -Mademki sen istemiyorsun sevgilim- dedi, -ben artık viyolonsel çalmayacağım... Nağmelerimi yalnız senin sözlerinde arayacağım.-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Genç, kız, sevgili, viyolonsel, nağme, söz.	Sen, ben, artık, mademki, yalnız.

Gözlerinde, sahibi için, yaşadığı ormanı bırakan bir ceylanın garip mahzunluğu vardı. Sanat, ilahi sanat aşka yenilmişti. -Ve aşk ne kadar kudretlidir!-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Göz, sahip, orman, ceylan, garip, mahzun, var, sanat, ilah, aşk, kudretli.	Bir, ne, için, ve, kadar.

-Lakin sevgilim!- dedi genç kız ve bunu söylerken elleri delikanlının avuçlarındaydı. -Elbet bir gün ihtiyarlayacağız ve ölüm bizi alacak. Eğer o, bana senden evvel gelirse, bil ki tek isteğim, gözlerim hayata kapanırken başucumda bir viyolonsel dinlemektir; bunu bana vaat ediyor musun?-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Sevgili, genç, kız, el, delikanlı, avuç, gün, ölüm, tek, istek, göz, hayat, başucu, viyolonsel, vaat.	Bunu, bir, bizi, o, bana, senden, evvel, lakin, ve, elbet, eğer.

-Evet- diye cevap verdi, -senden sonra yaşamak gibi bir ceza bana mukadderse, kahverengi gözlerinin üstüne yemin ederim ki, başucunda en yüksek sanatkara, en güzel besteyi çaldıracağım.-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Cevap, ceza, mukadder, kahverengi, göz, üst, yemin, başucu, yüksek, sanatkar, güzel, beste.	Sen, bir, bana, en, evet, diye, -den sonra, gibi.

Bunun üzerine başlar geriye doğru uzandı. Söylediklerini tekit etmek isteyen dudaklar birleşti. -Ve aşk ne kadar ateşlidir!-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Üzeri, baş, geri, tekit, dudak, aşk, ateşli.	Bu, ve, ne, -e doğru, kadar.

Heyhat, saadet dedikleri el, insanları okşamakta pek hasistir. Yalnız gülümsemek ve sevişmek için yaratıldıklarını sanan bu gençler de o elin mukadder tokadını yemekte geç kalmadılar.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Saadet, el, insanlar, hasis, yalnız, gençler, el, mukadder, tokat, geç.	Pek, bu, o, heyhat, yalnız, ve, için.

Evlenmişler; birbirlerinin olmuşlardı. Bahtiyardılar. Bahtiyarlıklarını bulundukları yerde hapsetmek istemediler. Onu her tarafa gösterebilmek için, bir gün, şehrin rıhtımında duran gemilerden birine binerek seyahate çıktılar.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Bahtiyar, bahtiyarlık, yer, taraf, gün, şehir, rıhtım, gemi, seyahat.	Onu, her, birbirlerine, bir, birine, için.

Gezdikleri yerde her gördükleri şeyin kendilerini sevindirmek için yaratıldığını sanıyorlardı. Deniz onlara bir aşk masalı, ormanlar bir vefakarlık hikayesi anlatıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Yer, deniz, aşk, masal, orman, vefakârlık, hikâye.	Her, şey, kendi, onlara, bir, için.

Bilhassa engini çok seviyorlardı. Bazı yerlerde erkeğin gözleri gibi lacivertleşen sular, bazı yerlerde her ikisinin kalpleri kadar berrak ve şeffaf oluyordu... Ve dalgaların kıvrımlarındaki köpükler, sulara sürünerek uçan beyaz kuşlar gibiydi.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Engin, yer, erkek, göz, su, kalp, berrak, şeffaf, dalga,	Bilhassa, çok, bazı, çok, her, iki, gibi, kadar, ve.

kıvrım, köpük, beyaz, kuş.	

Lakin bir gün, ufuklar karardı. Bir fırtına başladı. Öyle bir fırtına ki, tasvirini ancak herkesin kendi muhayyilesi yapabilir.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Gün, ufuk, fırtına, tasvir, muhayyile.	Bir, öyle, herkes, kendi, lakin, ki, ancak.

Geminin kaburgaları çatırdamaya başladığı zaman, birbirlerine sarıldılar. Gözlerini kapadılar...

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Gemi, kaburga, zaman, göz.	Birbirlerine.

Ancak ertesi gün -kendilerini sahilin kumlarına uzanmış bularak yabancı otlarla tedaviye çalışan zencilerin arasında- gözlerini açtılar.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Ertesi, gün, sahil, kum, yabancı, ot, tedavi, zenci, ara, göz.	Kendilerini, ancak.

Ve uzak kayalarda parçalanmış enkazdan başka canlı bir şey göremediler.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER

Uzak, kaya, enkaz, canlı.	Bir, şey, ve, -dan başka.

Zencilerin sahilden epey içeride olan köylerinde birkaç ay oturup, onların dillerini öğrenmeye başlayınca anladılar ki, burası Afrika'nın en kimsesiz yerlerindendir ve on sekiz seneden beri hiçbir beyaz adam uğramamıştır.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Zenci, sahil, içeri, köy, ay, dil, kimsesiz, yer, sene, beyaz, adam.	Epey, birkaç, onların, burası, en, on sekiz, hiçbir, ve, -den beri.

Ara sıra sahilde balık tutmaya giden kabileler tekrar söylediler ki, o denizde şimdiye kadar uzaktan geçen bir gemi bile gözlerine ilişmemiştir. Ve artık hissettiler ki -fırtına kendilerini baygın olarak kıyıya attığı zaman- vahşileri orada bulunduran tesadüfe minnettar olmaktan başka yapılacak şey yoktur.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Sahil, balık, kabile, tekrar, deniz, şimdi, uzak, gemi, göz, fırtına, baygın, kıyı, zaman, vahşi, tesadüf, minnettar, yok.	Ara sıra, o, bir, artık, kendilerini, orada, şey, -e kadar, bile, ve, -dan başka.

Erkek: -Mademki beraberiz- dedi, -ve birbirimizi seviyoruz, yaşayışımızın herhangi bir yerde olması bizim saadetimizi bozmamalı!- Fakat kadın hastaydı...

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Erkek, beraber, yer, saadet, kadın, hasta.	Birbirimizi, herhangi bir, bizim, mademki, ve, fakat.

Evet, kadın hastaydı. Günden güne eriyor, sararıyordu. Nasıl bazı ağaçlar yerleri değiştirildiği zaman -usta bir bahçıvan elinde bile olsalar- yaşayamazlarsa, genç kadın da burada yaşayamayacaktı. Erkek bütün kudretiyle çalıştığı, vasıtasızlık içinde bütün çarelere başvurduğu halde, bunun önüne geçemeyeceğini anlıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Kadın, hasta, gün, ağaçlar, yer, zaman, usta, bahçıvan, el, genç, erkek, kudret, vasıta, çare, ön.	Nasıl, bazı, bir, burada, bütün, hâlde, bunun, evet, bile.

Onu, sert kokular dağıtan ağaçlar arasında, berrak sulu nehirlerin kenarında gezdiriyor; geceleri, yalnız Afrika'ya mahsus olan parlak ay ışığı altında onun, mavimtırak damarlarıyla bir istiridye kabuğuna benzeyen kulaklarına, yaşamayı tatlı gösterecek, şarkılar söylüyordu. Fakat hepsi neticesizdi ve kadının bir sene daha ömrü olmadığı muhakkaktı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Sert, koku, ağaç, arası, berrak, su, nehir, kenar, gece, parlak, ay, ışık, alt, mavimtırak, damar, istiridye, kabuk, kulak, tatlı, şarkı, netice, kadın, sene, ömür.	Onu, mahsus, bir, hepsi, muhakkak, yalnız, fakat, ve, daha.

O zaman, bu kısa müddette kadına saadet verebilmek için çareler düşündü, aklına viyolonsel geldi. Belki çalgısı olsaydı o, bu kadar üzülmecekti.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Zaman, kısa, müddet, kadın, saadet, çare, akıl, viyolonsel, çalgı,	O, bu, için, belki, kadar.

Ve bir gün, maun ağacından haftalarca uğraşarak yaptığı viyolonselle geldi. - Sevgilim- dedi, -hayatımız çok yalnız geçiyor. Bak, sana bir arkadaş daha getirdim. Seni bir zamanlar bunu çalmaktan menettiğim için ne kadar bedbaht olduğumu bilsen...- Sonra sıkılarak ilave etti: -Hem bana da öğretmeni rica edeceğim.-

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Gün, maun ağacı, hafta, viyolonsel, sevgili, hayat, yalnız, arkadaş, zaman, bedbaht, ilave, rica.	Bir, çok, sana, seni, bunu, ne, sonra, bana, ve, kadar, bak, daha, için, hem.

Genç kadının soluk yüzünde, batan güneşte görülen bir kırmızılık belirdi. Titreyen dudaklarıyla: -Ben öleceğim- dedi, -ve sen, başucumda viyolonsel çalarak vaadini yerine getireceksin...-

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Genç, kadın, soluk, yüz, güneş, kırmızı, dudak, başucu, viyolonsel, vaat.	Bir, ben, sen, yerine, ve.

Öğrenmeye başladıktan pek az sonra, ufak parçaları çalabiliyordu. Kadın, hayvan derileri üzerine yazdığı notaları buna meşk ettiriyor, bu da onları alarak yabancı ormanda saatlerce çalışıyordu. Öğrendiği parçayı akşam üzerleri latif üstadına tekrar

ederken onun ağzından çıkacak bir takdir sayhası (haykırışı) kendisine en büyük iç genişliğini verirdi.

KATEGOREMATİK KELİMELELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELELER
Ufak, parça, kadın, hayvan, deri, üzeri, nota, meşk, yabani, orman, saat, parça, akşam, latif, üstad, tekrar, ağız, takdir, sayha, büyük, iç, genişlik.	Pek, az, sonra, buna, bu, onları, onun, bir, kendisine, en.

Kadın da ara sıra çalışıyordu. Ve o zaman bu şekilsiz alet, bu at kıllarından yapılan yay, başka bir dünyanın seslerini genç erkeğin kulaklarına, oradan ruhuna götürürdü. Bir gün kadın: -Bak, bu ‘Sonbahar Şarkısı’dır- dedi.

KATEGOREMATİK KELİMELELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELELER
Kadın, zaman, şekilsiz, alet, at, kıl, yay, dünya, ses, genç, erkek, kulak, ruh, gün, sonbahar, şarkı.	Ara sıra, o, bu, başka, bir, oradan, ve, bak.

Ve nağmeleri insanın içine görünmez mayiler halinde akan bir besteyi bitirdikten sonra: -İşte- dedi, -ölürken senden bunu isteyeceğim. -Erkek: -Ver- dedi, -çalışayım...-

KATEGOREMATİK KELİMELELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELELER
Nağme, insan, iç, mayi, hal, beste, erkek.	Bir, işte, sen, bunu, ve, -den sonra.

-Hayır, bunu son günümün yaklaştığını hissettiğim zaman vereceğim...- Ve başka bir notayı uzattı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Son, gün, zaman, nota.	Bunu, başka, bir, ve, hayır.

Bazan üzüntülerin uzattığı, bazan yalancı bir sevincin kısalttığı günler çok çabuk geçti. Ve kadın artık ayakta duramayacak kadar eridi. Gözlerinin esmerleşen kenarlarında, beyaz dudaklarında ölümün tayf halinde dolaştığını genç erkek görüyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Üzüntü, yalancı, sevinç, gün, çabuk, kadın, ayak, göz, kenar, beyaz, dudak, ölüm, tayf, hal, genç, erkek.	Bazan, bir, çok, artık, ve, kadar.

Belki, evet, belki iki üç günlük ömrü vardı. Fakat hala -Sonbahar Şarkısı-nı vermemişti. Birkaç defa, üzerlerinde nota yazılı olan derileri karıştırırken, eline geçen bu şarkıyı bir türlü öğretmiyordu. Ölümün bu kadar yakınında dolaştığından ihtimal ki haberi yoktu. Genç adam onun son istediğini yerine getirememekten korkuyordu: Ya kadın birdenbire ölüverirse? O zaman bu şarkıyı çalamayacaktı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Gün, ömür, var, sonbahar, şarkı, üzerinde, nota, yazı, deri, el, şarkı, ölüm, yakın, ihtimal, haber, yok,	İki, üç, hâlâ, birkaç, defa, bu, bir türlü, onun, yerine, birdenbire, o, bu, belki, evet, fakat, kadar.

genç, adam, son, istek, kadın, zaman, şarkı.	

Ve göğsünün üst tarafında pürüzlü bir cismin ağır ağır gezindiğini hissediyordu. Notayı istemek imkansızdı. Bu, hastaya ömrünün sonuna geldiğini belli etmek olacaktı. Bir tek isteği, onun son günlerinin müsterih geçmesi olduğu halde, bu nasıl yapılabilirdi?

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Göğüs, üst, taraf, pürüz, cisim, ağır, nota, imkânsız, hasta, ömür, son, belli, istek, gün, müsterih.	Bir, hâlde, bu, bir, tek, onun, bu, nasıl, ve.

Nihayet bir gün, gene başka bir besteyi uzatırken, kadının başı kucağına sessizce düşüverdi: Bayılmıştı... Erkek etrafa koştu. Bir toprak çanaktan yüzüne sular serpti. O, gözlerini açar açmaz kuru otlardan ibaret olan yastığının altından -Sonbahar Şarkısı-nı çekerek: -Al- dedi, -ve çabuk öğren. Korkuyorum ki, vakit az kaldı!-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Nihayet, gün, beste, kadın, baş, kucak, sessiz, erkek, etraf, toprak, çanak, yüz, su, göz, kuru, ot, yastık, alt, sonbahar, şarkı, çabuk, vakit, az.	Bir, gene, başka, o, ibaret, ve.

Erkek yabani ormana koştu, deriyi bir baobap ağacının gövdesine iliştirerek çalışmaya başladı. Saatler geçti. Akşam oldu. Elinde viyolonsel ve nota ile kulübeye

koşan erkek, ağlıyordu. İçinde sönmez bir acı vardı. Ya öldüyse, diyordu, ya yetişemediysem! Kulübeden içeri girince, yatakta, gözlerini kapıya dikerek kendisini bekleyen genç kadının yüzünde bir gülümseme dolaştı, elini uzattı...

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Erkek, yabani, orman, deri, ağaç, gövde, saat, akşam, el, viyolonsel, nota, kulübe, iç, acı, yatak, göz, kapı, genç, kadın, yüz.	Bir, kendisini, ve, ile.

Elini uzattı ve erkek o eli yakalayıp sakallarından süzülen yaşlara sürerek öperken, kadının gözleri tekrar kapandı. Kadın ölmüştü. Ve erkek bunu hissetti. O zaman deli gibi viyolonsel sarılarak çalmaya başladı. -Sonbahar Şarkısı-nı ona duyurmak istiyordu. Dikkatle baktı, kadının gözleri açılacak mı diye baktı. Hayır, açılmıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
El, erkek, sakal, yaş, kadın, göz, tekrar, zaman, deli, viyolonsel, sonbahar, şarkı, dikkat.	O, bunu, ona, ve, gibi, diye, hayır.

Sevgilisinin son isteğini yerine getirememekten doğan bir yeisle yayına daha şiddetle bastı ve parmakları daha içten oynadı. Onun kulübenin civarından uzaklaşmadığını zannettiği ruhuna bu sesi yetiştirebilmek için hırsla çalışıyordu. Gözleri, yatakta gülümseyerek yatan ölüye dikilmişti. -İşitmiyor musun, bak, ne kadar aşkla çalışıyorum, ne kadar güzel çalışıyorum, işitmiyor musun?- demek istiyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Sevgili, son, istek, yeis, yayın, şiddet, parmak, iç, kulübe, civar, ruh, ses, hırs, göz, yatak, ölü, aşk, güzel.	Yerine, bir, onun, bu, ne, daha, ve, için, bak, kadar.

O zamana kadar bu kulübede çalınan viyolonsel, vahşileri alakadar etmezdi. Fakat şimdi bu şarkı, genç adamın kalbinden ıstırap ve hıçkırık halinde viyolonselin tellerine dökülen bu beste, onları da şaşırttı, donuk hassasiyetlerine kadar işledi ve hepsi koşarak kulübenin etrafına toplandılar. Şimdi kapıda birbirinin üstüne çıkarak çalgıyı dinleyen zenciler, siyah bir üzüm salkımını andırıyordu. Annelerinin yapraktan eteklerine sarılan küçük çocuklar bile susmuşlardı. Ve kulübenin önü ağlayan zencilerle -evet bu bir mucizeydi ve hepsi birden ağlıyorlardı- bir arı kovanının ağzına benziyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Zaman, kulübe, viyolonsel, vahşi, alakadar, şimdi, şarkı, genç, adam, kalp, ıstırap, hıçkırık, hal, tel, beste, donuk, hassasiyet, etraf, kapı, üst, çalgı, zenci, siyah, üzüm, salkım, anne, yaprak, etek, küçük, çocuk, ön, mucize, arı, kovan, ağız.	O, bu, onları, hepsi, birbirinin, bir, hepsi, birden, -a kadar, fakat, ve, bile, evet.

Genç adam, çalgısıyla beraber toprağın üstüne baygın yuvarlanıncaya kadar çaldı. İki gün sonra ayılınca, vahşiler, kendisini ormana, her zaman viyolonsel çaldığı bir ağacın altına götürdüler. Burada taze bir mezar vardı. İşte bu genç adam, sağlığında dinletemediği parçayı karısının ruhuna duyurabilmek için, bu mezarın başında, senelerden beri viyolonselini çalar.

KATEGOREMATİK KELİMELELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELELER
Genç, adam, çalgı, beraber, toprak, üst, baygın, gün, vahşi, orman, zaman, viyolonsel, ağaç, alt, taze, mezar, var, genç, adam, sağlık, parça, karı, ruh, baş, sene.	İki, sonra, kendisini, her, bir, burada, işte, bu, -a kadar, için, -den beri.

4.3.2. Gramofon Avrat Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelimeler

Azime bu kızı eline geçireli bir sene bile yoktu. Fakat adı şimdiden bütün Konya hovardalarının arasında yayılmış, bunun sayesinde Azime'nin çıkınına yeşil yeşil bangonotlar dolmaya başlamıştı.

KATEGOREMATİK KELİMELELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELELER
Kız, el, sene, yok, ad, şimdi, hovarda, çıkın, yeşil, bangonot.	Bu, bir, bütün, arasında, bunun, bile, fakat, sayesinde.

Yaşı daha yirmi sularında idi. On beş senelik oturak avratlarından güzel oyun oynuyor, bütün türküleri, en zorlarını bile, gözünü kırpmadan söylüyordu. Bir yanık sesi vardı ki... Bu ses için ismi Gramofon Avrat olmuştu. Asıl adı pek malum değildi. Nereden geldiğini de bilenler azdı. Dilinin epeyce düzgün olduğuna bakılırsa Herhalde

şehirde bir efendi yanında evlatlık kalmış olacaktı. İki sene evvel ilk defa olarak Dereköylü bir delikanlının yanında Meram’da bir oturağa gelmiş, ondan sonra bir iki ay bu çocukla dolaşmıştı. Dereköylü bir gece kavga arasında vurulup ölünce bütün öteki kimsesiz ve efesiz oturak kadınları gibi Azime’nin eline düştü. Azime ne tükenmez hazine yakaladığını bilmez değildi. Kızı evvela terzi Mürüvvet’e götürüp hanımlar gibi giydirdi, ayağına tokalı pabuçlar aldı, bir hafta, on gün istirahat ettirdi. Ondan sonra bir geceliğine oturağa göndermek için otuz, kırk, yerine göre yüz lira alarak ve sürüyüp götürmesinler diye yanına kendi adamlarından bir silahlıyı -efesidir, yalnız göndermez- diye katarak kızı çalıştırmaya başladı. Anasının beşibiryerdelerini, babasından kalan iki dönüm tarlayı, Araplar Mahallesi’ndeki eski evi satan her delikanlı paralarını kuşağına basıp Azime’ye geliyor ve bir gececik oynatmak için Gramofon Avrat’ı istiyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Yaş, sene, oturak, avratlar, güzel, oyun, türkü, zor, göz, yanık, ses, var, isim, gramofon, avrat, asıl, ad, malum, dil, düzgün, şehir, efendi, yanında, evlatlık, delikanlı, ay, çocuk, gece, kavga, kimsesiz, efesiz, kadınlar, el, hazine, kız, terzi, hanım, ayak, toka, pabuç, hafta, gün, istirahat, gece, yer, lira, yan, adam, silahlı, efe, yalnız, ana, beşibiryerde, baba, dönüm, tarla, mahalle,	Yirmi, on, beş, bütün, en, bir, bu, pek, nereden, epeyce, Herhalde, iki, evvel, ilk, defa, bu, arasında, öteki, ne, evvelâ, otuz, kırk, yüz, kendi, her, daha, bile, için, pek, değil, -dan sonra, ve, gibi, -e göre, ve, diye.

eski, ev, delikanlı, para, kuşak.	

Öteki avratlar hep yaşlı kadınlardı. Oyundan anlayan hovardaların beğenebileceği bir oyun, ancak on beş yirmi senede öğrenilebiliyor ve bu müddet içinde yüzler, kalın düzgün tabakaları altında saklanacak kadar çöküyordu. Az ışıklı çıralların veya sönük lambaların zıyasında oynayan bu kadınların yüzlerinden çok ayaklarına ve türlü türlü ahenklerle kıvrılan vücutlarına bakıldığı için yüzlerinin ve yaşlarının pek ehemmiyeti yoktu.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Avratlar, yaşlı, kadınlar, oyun, hovardalar, sene, müddet, yüz, kalın, düzgün, tabakalar, alt, az, ışıık, çırallar, sönük, lambalar, ziya, ayak, ahenkler, vücutlar, yaş, ehemmiyet, yok.	Öteki, hep, bir, on, beş, yirmi, bu, içinde, çok, türlü, pek, ancak, ve, kadar, veya, için.

Fakat bu Gramofon Avrat... Daha bu yaşta, yılanmış kadınlardan güzel ve ustaca oynayan, en kıvrak şarkıları konuşuverir gibi kolayca söyleyen, rakı verirken adamın gözlerinin içine bakıp gülen bu yaman kadın öbürlerine benzemiyordu. Bu kız için millet birbirini kırıyordu. Azime kızı oynatacak olanların akıllı uslu olmalarına ne kadar dikkat ederse etsin, her oturakta muhakkak kavga çıkıyor, silah atılıyor, adam vuruluyordu. Fakat şeytan kız, bunların hepsinden yakayı kurtarmasını biliyordu. Tam kavga alevlenip kendi yüzünden dövüşenler kendisini unutunca usulcacık sıvışıyor, onu getiren ve asla kavgaya karışmayan adamla beraber, kapının önünde bekleyen arabaya atlayıp bağlar arasından dolaşarak -Azime yengesine- geliyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER

Gramofon, avrat, yaş, kadın, güzel, ustaca, en, kıvrak, şarkı, kolayca, rakı, adam, göz, iç, yaman, öbür, millet, akıllı, uslu, dikkat, oturak, kavga, silah, şeytan, yaka, usulcacık, kapı, ön, araba, bağ, yenge.	Fakat, bu, en, birbirini, ne, her, muhakkak, bunların, hepsinden, tam, kendi, yüzünden, onu, asla, beraber, arasından, daha, ve, gibi, için, kadar.

Gramofon Avrat'ın acayip bir huyu vardı: Bir gördüğünü bir daha hiç hatırlamıyordu. Uğruna evini barkını harcayanları bile ikinci görüşünde tanımamazlıktan geliyor, daha doğrusu sahiden tanımıyordu. Çünkü karşısındaki kendisini ona hatırlatmak için: -Nasıl bilmezsın canım, Silleli'nin bağına gittik ya... Orada Küçük Ali beni bıçakladı da dört ay hastanede yattım ya!..- dedikçe öyle masum bir tavırla: -Bilemedim hay efendiciğim, bilemedim işte!- derdi ki, yalan yaptığını söylemek insafsızlık olurdu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Gramofon, avrat, acayip, huy, var, ev, doğru, sahiden, karşısı, canım, bağ, küçük, ay, hastane, masum, tavır, efendi, yalan, insafsızlık.	Bir, hiç, uğruna, bark, ikinci, kendisini, ona, nasıl, orada, beni, dört, öyle, işte, daha, bile, çünkü, için, hay.

Kendisini alıp götüren ve oynatanların, hatta bir iki gece yanlarında alıkoyanların ne zengin ne de -aslan gibi delikanlı- olmaları, bunların Gramofon Avrat'ın kafasında yer bırakmalarına yetmiyordu. Yalnız bir kişiyi ve uzun zaman unutmadı:

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE

Gece, yan, zengin, aslan, delikanlı, gramofon, avrat, kafa, yer, kişi, uzun, zaman.	Kendisini, bir, iki, ne...ne, bunların, ve, hatta, gibi, yalnız.

Azime'nin eski dostlarından Rumelili bir Hüseyin Ağa vardı. Konya'dan istasyondan çıkınca insanın karşısına dizilen bir sürü çift atlı paytonların belki dörtte biri bu adamındı. Azime'ye araba lazım oldu mu, buna haber salar, Hüseyin Ağa da işin sonunda bazan vukuat da çıkabileceği için en genç ve kuvvetli arabacısı Murat'ı yollardı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Eski, dost, ağa, var, istasyon, insan, karşı, sürü, çift, atlı, payton, adam, araba, lazım, haber, iş, son, vukuat, genç, kuvvetli, arabacı.	Bir, dörtte, bir, bu, buna, bazan, en. belki, için, ve.

Bu delikanlı, hiç konuşmadan, hiç arkasına bakmadan kendisine söylenen yere atları sürer, hangi bağa gidilirse, kapısının önünde bekler, çağırılsa bile içeri girmez ve sabaha karşı oturak bitince yahut bir vukuat çıkıp silah sesleri ve bağırışlar arasında Gramofon Avrat bağdan dışarı fırlayınca hemen atların torbalarını alır, dörtnala şehre dönerdi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Delikanlı, yer, at, bağ, kapı, ön, içeri, sabah, oturak, vukuat, silah, ses, gramofon, avrat, dışarı, torba, dörtnala, şehir.	Bu, hiç, kedisine, hangi, bir, arasında, hemen, bile, ve, -a karşı, yahut.

Ne kadın ona, ne o kadına bir laf söylemiş değildiler. Aylardan beri onun doru atları ve hafif arabası kadını birçok yerlere götürdüğü, birçok yerlerden, bazan

arkalarından atılan kurşunlara rağmen, selametle evine getirdiği halde, belki bir kere adamakıllı birbirlerinin yüzüne bakmamışlardı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Kadın, laf, ay, doru, at, hafif, araba, yer, arka, kurşun, selamet, ev, adamakıllı, yüz.	Ona, o, bir, onun, birçok, bazan, hâlde, kere, birbirlerinin, ne...ne, değil, -dan beri, ve, -a rağmen, belki.

Fakat bir gece Murat hastalanıp yerine başka arabacı gelince Gramofon Avrat bindiği arabadan atladı ve gitmem diye dayattı; ne yalvarmak, ne bağırarak fayda vermedi. Azime pohpohlamak için birkaç gün sonra bunu oğlana söyleyince o, aldırış etmezmiş gibi, omuzlarını silkti.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Gece, hasta, yer, arabacı, gramofon, avrat, araba, fayda, gün, oğlan, omuz.	Bir, başka, birkaç, sonra, bunu, o, fakat, ve, diye, ne...ne, için, gibi.

Bir gün Meram'ın ta öbür başında bir oturağa gittiler. İçerde sazlar çalınır şarkılar titreşen dut yapraklarında dolaşırken, dönen ve oynayan kadınların kaşık sesleri taşlı bir yolda dörtlüye koşan at nalları gibi geceye yayılırken, her zamanki şey oldu: Bağırarak, sövüşmeler başladı. Birkaç silah sesi duyuldu. Murat başını çevirerek bağın تنها kapısına baktı, neredeyse bu kapıdan çıkıp arabaya atlayacak olan kadını ve -efesini- gözledi. Fakat bunun yerine içerden keskin bir kadın sesi çınladı: -Amanın Murat yetiş, beni vurdular!-

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Gün, öbür, baş, oturak, içeri, saz, şarkı, dut, yaprak, kadın, kaşık, ses, taşlı, yol, dörtlüye, at, nal,	Bir, her, şey, birkaç, neredeyse, bu, bunun, beni, ta, ve, gibi, fakat, amanın.

gece, zaman, silah, ses, baş, bağ, تنها, kapı, araba, efe, keskin.	

Oğlan yerinden sıçrayarak bahçe kapısını omuzladı. İçerde hala boğuşanlar vardı. Birkaç kişi kadını kucaklayıp bağ evine sokmaya çalışıyorlardı. Kadın Murat'ı görünce ellerini ona doğru uzattı ve ilk defa olarak ona, hem de çok şeyler söyleyen gözlerle, baktı. Murat yavaşça ceketinin cebinden iri nagantını çıkararak oradakilere doğru sıktı; onlar, nereden geldiğini anlamadıkları bu ateşten şaşırdıkları sırada çabucak kadını yakalayıp dışarı fırladı ve arabaya atlayarak şehrin aksi tarafına, dağlara doğru sürdü.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Oğlan, yer, bahçe, kapı, içeri, var, kişi, kadın, bağ, ev, kadın, el, göz, yavaşça, ceket, cep, iri, nagant, ateş, çabucak, dışarı, araba, şehir, aksi, taraf, dağ.	Hâlâ, birkaç, ona, ilk, defa, çok, şey, oradakiler, onlar, nereden, bu, sırada, -a doğru, ve, hem de.

Fakat buraları iyi tanımadığı ve sığınacak kimsesi olmadığı için birkaç gün sonra candarmaların eline düştü, kendisini hapishaneye, kadını hastaneye kaldırdılar. Gramofon Avrat hastaneden çıkınca ilk işi Murat'ı sormak oldu. Tabanca attığı zaman yaralananların biri öldüğü için, delikanlı, esbabı muhaffefesi (hafifletici sebeplerden dolayı ceza indirimi) filan çıktıktan sonra, tam on iki buçuk sene yemişti.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
İyi, gün, candarma, el, hapishane, kadın, hastane, gramofon, avrat, iş, tabanca, zaman, delikanlı, esbab-ı muhaffefe,	Buralar, kimsesi, birkaç, sonra, kendisini, ilk, biri, filan, tam, on iki buçuk, fakat, ve, için, -den dolayı, -tan sonra.

hafifletici, sebep, ceza, indirim, sene.	

Bu günden sonra kadın ne bir oturağa gitti, ne eline kaşık alıp oynadı, ne de güzel ve yanık sesini duyan oldu. Evvela yaşlıca birinin yanına kapatma girdi. O kendisini kapı dışarı edince de umumhaneye düştü. Fakat her salı günü muhakkak hapishaneye gidip Murat'ı görür, ya birkaç kuruş para yahut da yağ, bulgur, cıgara gibi bir şey bırakırdı. Aralarında bir iki kelime bile konuşmadıkları halde kendi uğruna hiç düşünmeden adam vuran bu çocuğu, vücudunu satıp kazandığı paralarla besliyor, belki de artık yalnız bunun için çalışıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Gün, kadın, oturak, el, kaşık, güzel, yanık, ses, yaşlıca, yan, kapatma, kapı, dışarı, umumhane, hapishane, kuruş, para, yağ, bulgur, cıgara, kelime, adam, çocuk, vücut.	Bu, bir, evvelâ, biri, o, kendisini, her, muhakkak, birkaç, bir şey, aralarında, bir, iki, hâlde, kendi, uğruna, hiç, bunun, -den sonra, ne...ne, ve, fakat, yahut, gibi, bile, artık, belki, yalnız, için.

4.3.3. Ayran Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelimeler

Köyden istasyona giden yol, eriyen karlarla diz boyu çamurdu. İki mızrak boyu yükselen güneş, tarlaları hala örten karların üzerinde pırıltılarla ve göz kamaştırarak yanıyor, fakat yoldaki pis su birikintilerine vurunca donuk sarı bir renk alıp boğuluyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Köy, istasyon, yol, kar, diz, boy, çamur, mızrak, güneş, tarla, üzeri, pırıltı,	İki, hâlâ, bir, ve, fakat.

göz, pis, su, birikinti, donuk, sarı, renk	

Kocaman ve altı çivili kunduralarını çıplak ayaklarına geçirmiş olan küçük Hasan, sağ koluna aldığı güğümü, ara sıra dinlenerek sürüklemeye çalışmaktaydı. Bazan sol elindeki çinko maşrapayı yere bırakarak ağır yükünü vücuduna daha az ağır verecek bir şekilde kavramak istiyordu. Ağzına kadar ayranla dolu olan güğümün alt kenarı her adım atışında dizlerine vurmakta ve dirseğine kadar geçirdiği sapı, kolundan kurtulup önüne yuvarlanmak ister gibi, ileri hamleler yapmakta idi. Kunduralarının arka tarafı o kadar dışarı doğru eğilmişti ki, çocuğun topukları ayakkabının ökçesine değil, doğrudan doğruya çamura basıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Kocaman, alt, çivi, kundura, çıplak, ayak küçük, sağ, kol, güğüm ara sıra, sol, el, çinko, maşrapa, yer, ağır yük, vücut, az, ağır ağız, ayran, dolu, kenar, adım, diz, dirsek, sap kol, ön, ileri, hamle, kundura, arka, taraf, dışarı, çocuk, topuk ayakkabı, ökçe, doğrudan doğruya, çamur.	Bazan, bir şekilde, her, ve, daha, kadar, gibi, değil.

Yaz kış, her gün gitmeye mecbur olduğu bu iki saatlik yol bu sefer daha uzamış gibiydi. Tam yarı yolda bulunan küçük ve kuru söğüt ağacı henüz ufukta ve sisler içindeydi.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Yaz, kış, gün, mecbur, bu, saat, yol, sefer, tam, yarı, yol, küçük, kuru, söğüt, ağaç, ufuk, sis, iç.	Her, bu, iki, bu sefer, henüz, daha, gibi, ve.

Küçük Hasan senelerden beri gördüğü şeylere alakasız gözlerle bakıyordu. Kuru sazların arasında çorak ovayı oyarak geçen ve ta yanına gelmeden farkına varılmayan dört adım genişliğindeki küçük derenin, yan yana uzatılmış üç kalastan ibaret köprüsü artık çökecek kadar sallanmaya başlamıştı.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Küçük, seneler, alakasız, gözlerle, kuru, sazların, çorak, ovayı, yan, fark, adım, genişliğindeki, derenin, yan yana, kalastan, köprü.	Şey, arasında, dört, üç, ibaret, artık, beri, ve, ta, kadar.

Biraz daha yukarda, küçük bir sırta dayanarak ovaya bakan değirmenin uğultusu duyulmuyordu. Bu kış günlerinde üç gün işlerse beş gün işlemiyor, kapısının önündeki, yaprakları dökülmüş, üç söğütle tamamen terk edilmiş bir viraneyi andırıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Yukarda, küçük, sırta, ovaya, değirmenin, uğultusu, kış, gün, kapısının, önündeki,	Biraz, bir, bu, üç, beş, tamamen, daha.

yaprakları, söğütle, terk, virane.	

Küçük Hasan hiçbir şey düşünmeden ilerliyordu. Ne evde kendisinin dönmesini bekleyen iki küçük kardeşi, ne de dört saat uzaktaki nahiye merkezinde hizmetçilik yapan anası bu anda aklında değildi. Ayrarını satıp satamayacağını da düşünmüyordu. Kafasında yalnız bir şey vardı: Bu yolu tekrar yürümek, geri dönmek mecburiyeti...

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Küçük, evde, kardeşi, saat, uzaktaki, nahiye, merkezinde, hizmetçilik, anası, anda, aklında, Ayrarını, kafasında, yalnız, vardı, yolu, tekrar, geri, mecburiyet.	Hiçbir şey, ne...ne, kendi, iki, dört, bu, bir şey, yalnız, değil.

Uzun bir ağlamanın sonundaymış gibi içini çekti. Maşrapayı tuttuğu sol elinin çatlaklarla örtülü üst tarafı ile burnunu sildi. Gözlerini ileri çevirince istasyona yaklaştığını gördü.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Uzun, son, gibi, içini, Maşrapa, sol, elinin, çatlaklarla, örtülü, üst, taraf, burnunu, gözlerini, ileri, istasyon.	Bir, gibi, ile.

İki tarafı çıplak dağlarla çevrilen bu upuzun ovanın tam orta yerinde yapayalnız duran ve etrafındaki yapraksız akasyalarla daha zavallı görünen bu soğuk bina, oraya rastgele atılmış bir taş parçasını andırıyordu. Günde iki defa geçen posta treni bile, ne diye bu manasız yerde duruyorum diye hayret eder gibiydi ve birkaç dakika durduktan sonra kalkarken, çaldığı düdükte keyifli bir ıslık edası vardı.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Taraf, çıplak, dağ, upuzun, ova, orta, yer, yapayalnız, etraf, yapraksız, akasya, zavallı, soğuk, bina, rastgele, taş, parça, gün, posta, tren, manasız, hayret, dakika, düdü, keyifli, ıslık, eda, var.	İki, bu, tam, bir, defa, oraya, ne, birkaç, bir, ve, daha, bile, diye, gibi, -dan sonra.

Küçük Hasan, istasyonun tahta parmaklıkla ayrılan hududuna gelince biraz dinlendi, sonra yine tahta parmaklıklı kapıyı aralayarak içeri süzöldü.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Küçük, istasyon, tahta, parmaklık, hudut, parmaklık, kapı, içeri.	Biraz, sonra, yine.

İstasyon binasıyla raylar arasında kalan dört beş adım genişliğindeki yerde, heybelerinin üstünde oturan iki köylü ile, kaputunun içinde büzölmüş gibi duvara dayanan bir jandarmadan başka kimse yoktu. Burası öyle tren zamanı çeşit çeşit kebaççılar, gazozcular, yemişçilerle dolan büyük istasyonlardan değildi. Ancak yazın civar köylerden kara üzüm, kavun, karpuz getiren beş on köylü burasını canlandırırıldı.

Kışın ise küçük Hasan’la üç dört günde bir küçük bir küfe kış armudu getiren topal ve ihtiyar bir köylüden başka kimse ortalıkta görünmezdi. Tren geldikçe rahatsız edilmiş bir suratla ortaya çıkan istasyon memuru, işi biter bitmez derhal odasına çekilir, bütün gününü, on senelik akümülatörlü radyosundan bir ses çıkarabilmek için asla yeis getirmeden uğraşmakla geçirirdi.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
İstasyon, bina, ray, ara, adım, genişlik, yer, heybe, üst, köylü, iç, kaput, duvar, jandarma, yok, tren, zaman, çeşit, kebabçı, gazozcu, yemişçi, büyük, istasyon, yazın, civar, köy, kara, üzüm, kavun, karpuz, kışın, küçük, gün, küfe, kış, armut, topal, ihtiyar, ortalık, tren, rahatsız, surat, orta, istasyon, memur, iş, derhal, oda, gün, on, sene, akümülatörlü radyo, ses.	Dört, beş, iki, bir, kimse, bura, öyle, beş, on, üç, bütün, asla, ile, gibi, değil, ancak, ve, ise, -den başka, için.

Bugün, kış armudunu satan köylü de ortada yoktu. Küçük Hasan güğümü yerin ıslak kumları üzerine bırakarak rayları seyre daldı. Her gün yüzlerce adamı bilmediği bir yerden alıp bilmediği bir yere götüren bu upuzun ve sonu olmayan demirlerin arasında, gelip geçen lokomotiflerin bıraktığı siyah yağ lekeleri görölüyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER

Bugün, kış, armut, köylü, orta, yok, küçük, güğüm, yer, ıslak, kum, üzer, ray, seyr, gün, adam, upuzun, son, demir, ara, lokomotif, siyah, yağ, leke.	Her, yüzlerce, bir, bu, ve.

Keskin bir düdük sesi ile irkildi. İstasyona gelen tren, kendini haber veriyordu. Lokomotif tam yağ lekelerinin üstüne geldi ve durdu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Keskin, düdük, ses, istasyon, tren, haber, lokomotif, yağ, leke, üst.	Bir, kendini, tam, ile, ve.

Küçük Hasan, kurulu bir makine gibi, güğümü ve maşrapayı yakalayarak trenin boyunca koşmaya ve başını pencerelele kaldırarak:

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Küçük, kurulu, makine, güğüm, maşrapa, tren, pencere.	Bir, boyunca, gibi, ve.

-Ayran, ayran, temiz ayran!- diye bağırmaya başladı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Ayran, temiz.	Diye.

Yazın “buz gibi!” diye bağıyordu; şimdi, bu soğuk havada, sanki her ayran kelimesinin başında hala o -buz gibi- sıfatı vardı. Kimse başını çevirip bakmıyordu bile. Trenin hemen hemen bütün camları kapalıydı, açık olan bir iki tanesinde de boyalı saçlı, yün bluzlu kadınlar duruyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Yazın, buz, şimdi, soğuk, hava, ayran, kelime, baş, sıfat, var, baş, tren, cam, kapalı, açık, tane, boyalı, saç, yün, bluz, kadın.	Bu, her, hâlâ, o, kimse, hemen hemen, bütün, bir, iki, gibi, diye, sanki, bile.

Küçük Hasan’ın gözleri, delecekmiş gibi, kapalı camlara dikiliyor ve bunların arkasında teneke maşrapadan ayran içebilecek insanlar; hali vakti yerinde köylüler, boyunbağısız esnaflar, izinli giden askerler, hasılı susamış kimseler arıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Küçük, göz, kapalı, cam, arka, teneke, maşrapa, ayran, insan, hal, vakit, yer, köylü, boyunbağı, esnaf, izin, asker.	Bu, hasılı, kimse, gibi, ve.

Bir baştan bir başa üç kere koştu. Güğümün keskin kenarlı dibi ince bacaklarına çarpıp acıtıyor, fakat o, azıcık yüzünü buruşturarak:

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Baş, güğüm, keskin, kenar, dip, ince, bacak, azıcık, yüz.	Bir, üç, kere, o, fakat.

“Ayran, temiz ayran!..” demeye devam ediyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Ayran, temiz, devam.	-

Dört bardak, hiç olmazsa dört bardak satabilseydi. Buna mukabil alacağı on kuruşla eve bir kara ekmek götürebilirdi. Onun gelmesini, aç bir uyuşukluk içinde dört gözle bekleyen iki küçük kardeşinin hayali gözünden şimşek gibi gelip geçiyor ve o hep bağıırıyordu:

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Bardak, kuruş, ev, kara, ekmek, aç, uyuşukluk, göz, küçük, kardeş, hayal, şimşek.	Dört, hiç, buna, mukabil, on, bir, onun, iki, o, hep, içinde, gibi, ve.

“Temiz ayran... Temiz...”

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Temiz, ayran.	-

Annesi hizmetçi bulunduğu yerden haftada bir kere, birkaç saat için geliyor, yanında biraz yufka, birkaç soğan, bazan da yarım desti pekmez getiriyordu. Fakat bunlar, üç tane aç mideye iki gün bile yetmiyordu... Ondan sonra iki kardeşi beslemek vazifesi küçük Hasan’a düşüyordu. Biri iki, öteki beş yaşında olan bu sıska çocukların bütün işleri, basık tavanlı bir damdan ibaret olan evde ellerine ne geçerse yemekten ibaret gibiydi. Küçük Hasan her gün yoğurt çalmak için kendisine lazım olan mayayı onların yetişemeyeceği ve bulamayacağı bir yere –tavan direklerinin duvarla birleştiği

köşeye– saklamaya mecbur oluyor ve her gün, istasyonda bulunduğu sırada, bu iki aç midenin, kendileriyle aynı çatı altında aynı açlığı çeken ihtiyar keçiyi bile yiyeceklerinden korkuyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Anne, hizmetçi, yer, hafta, saat, yanında, yufka, soğan, yarım, desti, pekmez, tane, aç, mide, gün, kardeş, vazife, küçük, yaş, sıska, çocuk, iş, basık, tavan, dam, ev, el, gün, yogurt, lazım, maya, direk, duvar, köşe, mecbur, istasyon, aynı, çatı, alt, açlık, ihtiyar, keçi.	Bir, kere, birkaç, biraz, bazan, bunlar, üç, biri, öteki, beş, bu, bütün, bir, ibaret, ne, her, kendisine, onlar, sırada, için, fakat, bile, -dan sonra, gibi, için, ve.

Çok akşamlar, koltuğunun altında getirdiği ekmeği ortaya koyarak ayran boşaltmak için bir toprak çanak getirmek üzere ocağın yanındaki köşeye gider, sofraya başına döndüğü zaman o balçık gibi ekmekten ortada bir şey kalmadığını dehşetle görürdü. O zaman kendisi bir çanak ayran içer, açlığa alışmış olan midesinin hafif ezilmelerine kulak asmadan, eski bir pösteki üzerinde yatan kardeşlerinin yanına, delik deşik ve yağlı bir yorganın altına sokulurdu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Akşam, koltuk, alt, ekmek, orta, ayran, toprak, çanak, ocak, yan, köşe, sofraya, baş, zaman, balçık, dehşet, açlık,	Çok, bir, o, bir şey, kendisi, için, üzere, gibi, ve.

mide, hafif, kulak, eski, pösteği, üzeri, kardeş, delik deşik, yağlı, yorgan.	

Onu asıl dehşete düşüren, kardeşlerinin bu kuyu gibi daima yutan ve hiç doymayan mideleri değildi; eli boş olarak eve döndüğü zaman, bu iki sıksa mahlukun kendisine nasıl parlak ve büyümüş gözlerle ve nasıl sonsuz bir kinle baktığını hatırlayınca tüyleri ürperiyordu. Şimdi de bu korkuyla avazı çıktığı kadar bağırdı: “Ayrıran... Ayrıran!..”

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Asıl, dehşet, kardeşleri, kuyu, daima, mide, el, boş, ev, zaman, sıksa, mahluk, parlak, göz, sonsuz, kin, tüy, şimdi, korku, avaz, ayrıran.	Onu, bu, hiç, bu, iki, kendisine, nasıl, bir, gibi, ve, değil, kadar.

Trenin üçüncü mevki vagonlarından birinin penceresi indirildi. Uzun boyunlu, kasketli, kır bıyıklı bir baş uzanarak: “Ver bakalım bir tane!” diye seslendi.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Tren, mevki, vagon, pencere, uzun, boyun, kasket, kır, bıyık, baş, tane.	Üçüncü, biri, bir, diye.

Küçük Hasan maşrapayı titreyerek uzattı. Adam minimini gözlerini maşrapanın içine dikerek sindire sindire içiyor ve sulu ayrıranı bıyıklarının ucundan

yakalıksız gömleğine damlatıyordu. Maşrapayı uzatarak: “Doldur bir daha!..” dedi. Onu da içtikten sonra yeleğinin cebinden bir onluk alıp aşağı attı: “Ver beş kuruş!..”

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Küçük, maşrapa, adam, minimini, iç, su, ayran, bıyık, uç, yaka, gömlek, yelek, cep, onluk, aşağı, kuruş.	Onu, bir, beş, ve, daha, -den sonra.

Küçük Hasan: “Yok ki!” dedi ve etrafına bakındı. Ortalıkta istasyon memurundan başka kimse kalmamıştı. O da, hafiften kar çiselemeye başladığı için, boynunu içeri çekmiş, trenin kalkmasını bekliyordu. Çocuk güğümünü olduğu yerde bırakarak ona koştu, parayı uzattı: “Şunu iki çeyrek yapsana!..” dedi.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Küçük, yok, etraf, ortalık, istasyon, memur, hafif, kar, boyun, içeri, tren, çocuk, güğüm, yer, para.	Kimse, o, ona, şunu, iki, çeyrek, ve, -den başka, için.

Memur cevap vermeden arkasını döndü ve hareket kampanasını çaldı. Trenin penceresindeki uzun boyunlu adam eliyle işaret ediyor: “Gelsene ulan!” diye bağıırıyordu. Küçük Hasan o tarafa koştu. Penceredeki: “Ver on kuruşu!..” dedi.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Memur, cevap, arka, hareket, kampana, tren, pencere, uzun, boyun,	O, on, ve, ulan, diye.

adam, el, işaret, küçük, taraf, kuruş.	

Çocuk derhal parayı uzattı. Tren yavaşça harekete geçmişti. Adam parayı yine yeleğinin cebine koyduktan sonra, çaresiz bir eda ile: “Yok çeyreğim, ne yapalım!” dedi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Çocuk, para, tren, yavaş, hareket, adam, para, yelek, cep, çaresiz, eda, yok, çeyrek.	Derhal, yine, bir, ne, -dan sonra, ile.

Vagon küçük Hasan’dan beş altı adım uzaklaşmıştı. Uzun boyunlu adam, pencereden sarkarak: “Hey, çocuk, hakkını helal et!” diye bağırdı. Küçük Hasan hiçbir şey anlamıyormuş gibi bakakalmıştı. Tren hızlanıp uzaklaşıyordu. Tekerleklerin gürültüsü arasında adamın sesi tekrar duyuldu: “Helal et bakayım, helal et!.. Hadi!”

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Vagon, küçük, adım, uzun, boyun, adam, pencere, çocuk, hak, helal, tren, tekerlek, gürültü, ara, ses, tekrar.	Beş, altı, hiçbir, şey, hey, diye, gibi, hadi.

Küçük Hasan bir şeyler mırıldandı. Sonra güğümünü alarak istasyon duvarının kar tutmayan bir kenarına çömeldi. Kar adamakıllı serpiştirmeye başlamıştı. Küçük Hasan eve eli boş dönmektense akşam trenine kadar beklemeye karar verdi.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Küçük, güğüm, istasyon, duvar, kar, kenar, adamakıllı, ev, el, boş, akşam, tren, karar.	Bir, şeyler, sonra, -e kadar.

Soğuktan donan ellerini ovuşturuyor ve annesinin keçi kırtıkları makasla kestiği kertikli saçlarını kaşıyordu. Rüzgârdan gözleri yaşıyor ve mavi gözlerini saran kirpikleri çapaklanıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELER
Soğuk, el, anne, keçi, makas, kertik, saç, rüzgâr, göz, mavi, kirpik.	Ve.

Akşama kadar bu köşede bekledi. Ara sıra ayağa kalkıp dizlerini ovuşturuyor, sonra tekrar çömelerek kafasının içindeki sisli boşluğa gözlerini çeviriyordu. Düşünmesi ve tahayyül etmesi kendisine hoş gelecek hiçbir şey mevcut olmadığı için, bu boşluk ona bir dinlenme gibi geliyordu. Birkaç kere anası aklına geldi. Onun ağlamaklı yüzünü görür gibi oldu. Üç küçük çocuğunu toprak bir damda bırakarak başka köylerde ve el yanında birkaç lokma için didinen bu kadına karşı garip bir merhamet duyuyordu. Bunda, biraz da, kardeşlerine karşı anasıyla aynı vaziyette bulunmasının tesiri vardı. Evdeki iki aç mahluk haftada bir gelen zavallı kadını da hep o kin dolu bakışlarla karşılardı. Kadıncağz, getirdiği bulgurdan yağsız bir çorba yaparken, kuru kuru hıçkırıklarla iktifa eder, (yetinir) evi bir parça düzeltmeye çalışır, akşama kadar kaldıktan sonra, bazen bir kelime bile konuşmadan çıkar giderdi. Küçük Hasan onun ağzından babasına veya herhangi bir akrabaya dair bir kelime bile duymamıştı. Zaten kendini bildiğinden beri bir an bile bunları merak etmiş değildi. Hayatı istasyonda ayran satmaktan ve küçük kardeşlerini beslemekten ibaret sanıyordu. Bunun için de bir tek korkusu vardı: Ya anam yine günün birinde eve gelip

birkaç gün yatar, inilti içinde ve kendi kendine bir çocuk daha doğurur, beş on gün sonra onu da başıma bırakarak giderse, diyordu... Bu yeni misafiri de doyurmak kendisine düşecekti. Köylü de onların evinden nedense uzak kalmayı tercih ediyordu. Kapılarını bir gün bir insanın açtığı görülmemişti. Hayat eskisinden daha feci olarak devam edecek ve Hasan, günden güne sütü azalan ihtiyar keçinin yardımıyla bu müthiş mücadeleyi başarmaya çalışacaktı. Gününün boş zamanlarını keçiyi otlatmak, karlı havalarda ise dere boyunda, bir karıştan kısa, kuru otlar bulup hayvana getirmekle geçirecekti.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Akşam, köşe, ara sıra ayak, diz, tekrar, kafa, iç, sis, boşluk, göz, tahayyül, hoş, mevcut, ana, akıl, yüz, el, yan, lokma, kadın, garip, merhamet, kardeş, aynı, vaziyet, tesir, var, ev, aç, mahluk, hafta, zavallı, kin, bulgur, yağ, çorba, kuru, hıçkırık, iktifa, parça, kelime, küçük, ağız, baba, akraba, kelime, an, merak, hayat, istasyon, ayran, küçük, kardeş, tek, korku, gün, inilti, çocuk, baş, yeni, misafir, köylü, uzak, tercih, kapı, insan, hayat, eski, feci, devam, süt, ihtiyar, keçi, yardım, müthiş, mücadele, boş, zaman, kar, hava, dere,	Bu, sonra, kendisine, hiçbir şey, bu, ona, bir, birkaç, kere, onun, biraz, iki, hep, o, bazen, herhangi bir, zaten, ibaret, bunun, yine, birinde, beş, on, onların, nedense, -a kadar, için, gibi, ve, -a karşı, -dan sonra, bile, veya, dair, -den beri, değil, daha, ise.

boy, karış, kısa, kuru, ot, hayvan.	

Yazın işleri o kadar fena değildi. Sabahleyin serinde yola çıkarsa istasyona yorulmadan varıyor, hemen hemen bütün güğümü satıyordu. Cebine doldurduğu ufak paralar kadar, belki de daha fazla onu sevindiren bir şey de, köye dönerken yükünün hafif olacağı düşüncesi idi.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Yaz, iş, fena, sabahleyin, serin, yol, istasyon, güğüm, cep, ufak, para, fazla, köy, yük, hafif, düşünce.	O, değil, hemen, bütün, onu, bir şey, belki, kadar, daha.

Sabah treninde bütün ayranı satamasa bile, akşam trenine kalıyor, fakat istasyona ekin getiren köylüler öğleyin ekmek yerken çok kere bütün güğümü haklıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Sabah, tren, ayran, akşam, istasyon, ekin, köylü, öğleyin, ekmek, güğüm.	Bütün, çok, kere, bütün, bile, fakat.

Akşam treni saat dört buçukta geldiği için yazın ortalık kararmadan köye dönebiliyordu. Fakat bugün daha trene yarım saat kala istasyon korkutucu bir alacakaranlığa gömülmüştü. Ayazda ve karanlıkta kalkıp geri döneceğini düşünerek titredi ve hemen gitmek istedi. Fakat bu sırada odasından dışarı çıkan istasyon memuru trenin yakın olduğunu anlattı.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Akşam, tren, saat, yazın, ortalık, köy, bugün, istasyon, korkutucu, alacakaranlık, ayaz, karanlık, geri, oda, dışarı, memur, yakın.	Dört, buçuk, yarım, bir, bu, sırada, için, fakat, daha, ve.

Trenin istasyonda durmasıyla kalkması bir oldu. Küçük Hasan kapalı ve puslu pencerelerin arkasında hayal meyal belli olan insan şekillerine bakarak trenin bir başından öbür başına koştu ve -Ayrıan, temiz ayrıan!- diye bağırdı, kocaman kunduraları ıslak kumlarda gıcırtilar yapıyor, karlar bağırmak için açtığı ağzına doluyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Tren, istasyon, küçük, kapalı, puslu, pencere, arka, hayal, belli, insan, şekil, baş, ayrıan, temiz, kocaman, kundura, ıslak, kum, kar, ağız.	Bir, meyal, öbür, ve, diye, için.

Vagonların pencerelerinden dökölüp yerdeki su birikintilerine yayılan soluk mustatil ışıklar sıçraya sıçraya uzaklaşırken küçük Hasan güğümünü kavradı ve tahta parmaklıklı kapıyı iterek köyün yolunu tuttu.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Vagon, pencere, yer, su, birikinti, soluk, mustatil,	-a...-a, ve.

ışık, uzak, küçük, güğüm, tahta, parmaklık, kapı, köy, yol.	

Henüz karanlığa alışmayan gözlerine kar parçaları vuruyordu. Güğümün içindeki ayran her adımda çalkalanıyor ve garip sesler çıkarıyordu. Yavaş yavaş sırtından içeri işleyen rutubet onu titretmeye başlamıştı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Karanlık, göz, kar, parça, güğüm, iç, ayran, adım, garip, ses, yavaş, sırt, içeri, rutubet.	Henüz, her, onu, ve.

Hiçbir şey düşünmeden, hiçbir şey hissetmeden ve bir hayvan gibi yolunu alışkanlıkla bularak yürüyordu. Ovanın içerisine doğru daldıkça pabuçlarının ve güğümdeki ayranın sesine başka sesler de karıştı. Uzaklarda birtakım hayvanlar bağırıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Hayvan, yol, alışkanlık, ova, içeri, pabuç, güğüm, ayran, ses.	Hiçbir, şey, bir, başka, birtakım, ve, gibi, -e doğru.

Müthiş bir korku ile zangır zangır titremeye başladı. Adımlarını daha hızlı atmaya çalışıyor, fakat ayakları birbirine dolaşıyordu. Soğuktan uyuşan bacaklarında, güğümün her çarptığı yer dakikalarca sızlıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE

Müthiş, korku, adım, hız, ayak, soğuk, bacak, güğüm, yer, dakika.	Bir, zangır, birbirine, her, ile, daha, fakat.

Karanlıktan, yüzünü kamçılayan kar ve rüzgârdan, dizlerine sıçrayan çamurdan ve duyduğu seslerden korkuyordu. Açlığı, sıska kardeşlerinin korkunç gözlerini, yorgunluğunu unutmuştu. Bir an evvel köye varmak, ocakta küllenen bir odun parçasıyla aydınlanan toprak dama girmek ve bir köşede saklanmak istiyordu. Ne yatmak, ne dinlenmek, sadece bir dört duvar arasında bulunmak... Bu geniş karanlıktan, bu seslerden kaçmak...

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Karanlık, yüz, kar, rüzgâr, diz, çamur, ses, açlık, sıska, kardeş, korkunç, göz, yorgunluk, an, köy, ocak, odun, parça, toprak, dam, köşe, duvar, ara, geniş.	Bir, evvel, dört, bu, ve, ne...ne, sadece.

Ayakkabıları çamurda saplanıp kalmıştı. Yalınayak koşuyordu. Savrulan güğümünden üstüne başına ve yerlere ayranlar saçılıyordu. Birbirine vuran dişlerinin arasından manasız korku sesleri fırlıyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Ayakkabı, çamur, yalınayak, güğüm, üst, baş, yer, ayran, diş, ara, manasız, korku, ses.	Birbirine, ve.

Uzaktaki hayvan sesleri gitgide yaklaşıyor gibiydi. Halbuki yarı yoldaki kuru söğüt ağacını daha yeni geçmişti. Çapaklı gözlerini karanlığı delmek ister gibi açarak ilerilere baktı. Hiçbir şeyler göremedi. Havanın güzel olduğu gecelerde bile ışıkları ta kenarına gelmedikçe görünmeyen köy ona, varılması imkanı olmayan bir yer gibi geldi. Bir yere sıkıştırıldığını ve kaçacak yer olmadığını anlayan bir hayvan gibi vahşi ve nihayetsiz bir korku duydu. Elinden ayran güğümünü ve maşrapayı fırlatarak koşmaya ve gırtlakından anlaşılmaz sesler fırlatmaya başladı. Bunlar bazan -Ana... Ana!- der gibi oluyor, bazan da -A...A...Aaah- -A...A...Aaah- halinde karanlığa yayılıyordu. Hayvan sesleri daha yakınlaşmış, yolun ilerisinde, karların arasında, birtakım karaltılar belirip tekrar kaybolmaya başlamıştı. Küçük Hasan dizlerinin artık kendisini taşıyamayacağını hissetti. Korku her tarafını bağlamıştı. Çıplak ayaklarının cıvık çamura her basışında çıkardığı ezik ses, sırtına bir kamçı gibi iniyor ve korkusunu birkaç misli artırıyordu. Boğazına bir şeyler tıkanmıştı. Çatlak elleriyle gözlerini silerek ileri bakmak isterken dizlerinin üstüne yuvarlandı. Kalktı, fakat beş altı adım sonra tekrar düştü. Boğazından fırlayan sesler daha vahşi bir şekil almıştı.

KATEGOREMATİK KELİMELEER	SİNKATEGOREMATİK KELİMELEER
Uzak, hayvan, ses, yarı, yol, kuru, söğüt, ağaç, yeni, çapak, göz, karanlık, ileri, hava, güzel, gece, ışık, kenar, köy, imkân, yer, hayvan, vahşi, nihayet, korku, el, ayran, güğüm, maşrapa, gırtlak, ana, kar, ara, karaltı, tekrar, küçük, diz, taraf, çıplak, ayak, cıvık, çamur, ezik, sırt, kamçı, misil, boğaz, çatlak, üst, adım, şekil.	Gitgide, hiçbir, şey, ona, bir, bunlar, bazan, halinde, birtakım, artık, kendisini, her, birkaç, beş, altı, sonra, gibi, halbuki, daha, bile, ta, ve, aaah, fakat.

“Ana...Ana!” derken sesi, gitgide yaklaşan ve kar üzerinde kayıyormuş gibi süratli adımlarla etrafında daireler çizen hayvanların bağırışından farksız oluyordu.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Ana, ses, kar, üzeri, sürat, adım, etraf, daire, hayvan, fark.	Gitgide, ve, gibi.

Büzülmüş bir halde yolun çamurları üzerine uzanan vücudunu kar örtmeye çalışırken o hala birbirine vuran dişlerinin arasından:

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Hal, yol, çamur, üzeri, vücut, kar, diş, ara.	Bir, o, hâlâ, birbirine.

“Ana... Anacığım... Ana!” diye mırıldanmaya çalışıyordu. Bu sırada, birkaç yüz metre ötede, evlerinin tahta kapısı arkasında rüzgârın sesini dinleyerek küçük Hasan’ı bekleyen iki kardeş, onunkine pek benzeyen bir korku ile titriyorlar ve köyün etrafında dolaşan kurtların sesini duydukça, birbirlerine sokularak ağlaşıyorlardı.

KATEGOREMATİK KELİMELE	SİNKATEGOREMATİK KELİMELE
Ana, metre, öte, ev, tahta, kapı, arka, rüzgâr, ses, küçük, kardeş, korku, köy, etraf, kurt.	Bu sırada, birkaç yüz, iki, onunkine, bir, birbirlerine, diye, ile, ve.

4.4. SABAHATTİN ALİ’NİN HİKÂYELERİNDEKİ KATEGOREMATİK - SİNKATEGOREMATİK KELİME DAĞILIMI VE ANLAMSAL DEĞERLENDİRME

4.4.1. Sabahattin Ali’nin Hikâyelerindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelime Dağılımı

HİKÂYELER	KATEGOREMATİK KELİME SAYISI	SİNKATEGOREMATİK KELİME SAYISI	TOPLAM
Viyolonsel	786	441	1227
Gramofon Avrat	319	228	547
Ayran	865	373	1238

4.4.2. Viyolonsel Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelime Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Viyolonsel” hikâyesinde 786 kategoremantik ve 441 sinkategoremantik kelimenin bulunması, anlatının anlam yükünün büyük ölçüde içerik taşıyan kelimeler tarafından kurulduğunu gösterir. Kategoremantik kelimelerin bu kadar yoğun olması, metindeki kişi, nesne ve olay tasvirlerinin daha belirgin ve somut bir yapıya kavuşmasını sağlar. Buna karşılık sinkategoremantik kelimelerin daha sınırlı olması, cümleler arası bağların gereğinden fazla karmaşıklaşmadan düzenli bir akış sağlamasına imkân tanır. Bu dağılım, hikâyenin anlamının daha çok doğrudan ifade edilen kelimeler üzerine kurulduğunu ve metnin açık, yoğun ve net bir anlatı yapısı sunduğunu ortaya koyar.

4.4.3. Gramofon Avrat Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelime Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Gramofon Avrat” hikâyesinde 319 kategoremantik ve 228 sinkategoremantik kelime bulunması, iki tür arasında daha dengeli bir dağılım olduğunu gösterir. Bu denge, metindeki anlamın hem içerik taşıyan kelimeler hem de bağlayıcı görev

üstlenen kelimeler tarafından birlikte oluşturulduğunu ortaya koyar. Kategoremantik kelimeler olay ve durumların temel çerçevesini kurarken, sinkategoremantik kelimelerin belirgin varlığı cümlelerin daha akıcı, konuşma diline yakın ve doğal bir şekilde ilerlemesine katkı sağlar. Bu yapı, hikâyenin anlamını yalnızca anlatılan içerikle değil, aynı zamanda anlatımın biçimsel örgüsüyle de destekler.

4.4.4. Ayrar Hikâyesindeki Kategoremantik - Sinkategoremantik Kelime Dağılımı ve Anlamsal Değerlendirme

“Ayrar” hikâyesinde 865 kategoremantik ve 373 sinkategoremantik kelimenin bulunması, anlamın büyük ölçüde doğrudan içerik sunan kelimeler üzerinden ilerlediğini gösterir. Kategoremantik kelimelerin bu yoğunluğu, anlatıda olayların, betimlemelerin ve kavramların güçlü bir şekilde vurgulanmasına olanak tanır. Sinkategoremantik kelimelerin daha az olması ise bağlayıcı yapıların gerekli ölçüde kullanılarak metnin sadeliğini ve netliğini koruduğunu gösterir. Bu durum, hikâyenin anlamının daha hızlı kavranmasını, anlatının ise daha açık ve doğrudan bir karakter kazanmasını sağlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, Edmund Husserl'in kategoremantik ve sinkategoremantik ifadeler ayrımı Sabahattin Ali'nin hikâyeleri bağlamında ele alınmış; metinler hem ifade hem de kelime bakımından incelenmiştir. Çalışma boyunca elde edilen bulgular, söz konusu iki yapının metnin anlam örgüsünü birlikte kuran temel unsurlar olduğunu göstermiştir.

İfade düzeyinde yapılan değerlendirmeler, fiilimsilerle kurulan veya iç içe bileşik yapıda olan cümlelerin sinkategoremantik olduğunu ortaya koymuştur. Çünkü bu ifadeler tek başına yargı bildirmemekte ve anlamları yan yargılara bağlı olarak tamamlanmaktadır. Benzer şekilde, eksilteli veya tamamlanmamış ifadeler de tek başına bağımsız anlam taşımadıkları için sinkategoremantik kabul edilmiştir. Öte yandan basit yapıli ifadeler, tek yargıda tamamlanan anlamlarıyla kategorematiktir ve metnin anlaşılabilirliğini desteklemiştir.

Kelime düzeyinde yapılan çözümlemelerde ifadelerin anlam değeri, Husserl'in kategoremantik ve sinkategoremantik ayrımı temelinde incelenmiş; bu süreçte fiiller ve özel isimler kapsam dışı bırakılmıştır. Buna göre, tek başına bağımsız anlam taşıyan kelimeler kategoremantik olarak; anlamı ancak başka kelimelerle bir araya geldiğinde tamamlanan, bağımsız biçimde anlam ifade etmeyen kelimeler ise sinkategoremantik olarak değerlendirilmiştir.

İncelenen hikâyelerde yapılan sayısal tespitler, ifade düzeyindeki sinkategoremantik yapıların kategoremantik yapılara göre daha fazla olduğunu, buna karşılık kelime düzeyinde kategoremantik unsurların sinkategoremantik unsurlardan baskın olduğunu ortaya koymuştur. Bu dağılım, kavram çeşitliliğinin kategoremantik kelimelerle sağlandığını; ancak anlatımın akışkanlığının ve bağlamsal ilerleyişin sinkategoremantik ifadelerle kurulduğunu göstermiştir.

İfade düzeyinde incelenen metinler dikkate alındığında, Değirmen hikâyesinde 180 sinkategoremantik, 147 kategoremantik ifade; Viyolensel'de 127 sinkategoremantik, 78 kategoremantik ifade; Bir Orman Hikâyesi'nde 115 sinkategoremantik, 53 kategoremantik ifade tespit edilmiştir. Kağrı adlı hikâyede 63 sinkategoremantik, 42

kategoremantik; Gramofon Avrat'ta 60 sinkategoremantik, 26 kategoremantik; Pazarcı'da 74 sinkategoremantik, 34 kategoremantik ifade belirlenmiştir. Asfalt Yol'da 145 sinkategoremantik, 91 kategoremantik; Ayrar'da 143 sinkategoremantik, 55 kategoremantik; Bir Mesleğin Başlangıcı'nda 118 sinkategoremantik, 104 kategoremantik; Portakal'da 169 sinkategoremantik, 133 kategoremantik; Böbrek'te 290 sinkategoremantik, 260 kategoremantik; Çilli'de ise 131 sinkategoremantik, 126 kategoremantik ifade tespit edilmiştir.

Sinkategoremantik ifadelerin sayıca daha fazla olması, metne hem hareketlilik hem de zihinsel bir akış kazandırarak anlatının sürekliliğini desteklemiştir. Fiilimselerle kurulan yan yargılar, anlatıcının duygu ve düşüncelerini kesintisiz bir biçimde aktarmasına imkân tanımış ve okurun metni daha içsel, akışkan bir şekilde algılamasını sağlamıştır. Tamamlanmamış ifadeler, karakterlerin zihinsel dalgalanmalarını ve duygusal yoğunluklarını yansıtarak okurun metne duygusal düzeyde daha fazla bağlanmasına katkıda bulunmuştur. Ayrıca sıralı cümle yapıları olay akışının ritmini belirleyerek kimi yerlerde hızlanmayı, kimi yerlerde duraksamayı mümkün kılmıştır. Bu yönüyle sinkategoremantik yapılar, olaylar arasındaki ilişkiyi güçlendiren, anlatının doğal akışını destekleyen ve düşünce - olay sürekliliğini sağlayan temel unsurlar olarak işlev görmüştür. Hikâye türünün yapısı gereği kısa ve yoğun bir anlatım formuna sahip olması, sinkategoremantik ifadelerin fazlalığını anlamlı kılmaktadır. İncelenen örneklerde ifade düzeyinde sinkategoremantik yapıların baskın olması, metnin sınırlı uzunluk içinde daha geniş bir anlam alanı oluşturduğunu göstermektedir. Sinkategoremantik ifadeler, tek başına anlam üretmeyen ancak anlamı başka söyleyişlere bağlayarak geliştiren yapılar olduğu için, kısa metinlerde düşünce, duygu ve olay aktarımının kesintisiz biçimde ilerlemesini sağlamıştır. Bu durum, hikâyelerin “az sözle çok şey söyleme” niteliği taşıdığına işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle, hikâyelerde kelime sayısı görece sınırlı olsa da, sinkategoremantik ifadelerin yoğunluğu sayesinde anlam sürekli genişlemekte; olay örgüsü, içsel çözümlemeler ve karakter ilişkileri tek cümlede birden fazla yargının taşınmasıyla kurulur hâle gelmektedir. Dolayısıyla hikâye formunun kısalığı ile sinkategoremantik yapıların fazlalığı birlikte düşünüldüğünde, metnin yoğun, katmanlı ve yer yer örtük anlamlarla beslenen bir anlatı kurduğu görülmektedir. Buna karşılık kategoremantik ifadeler daha kısa, doğrudan ve net yargılarla ortaya çıkmış; metinde belirgin anlam durakları

oluşturarak açıklık ve kesinlik sağlamıştır. Bu tür ifadeler anlatının kavramsal iskeletini güçlendirirken, sinkategorematik ifadeler metne akıcılık, bağlayıcılık ve yorum alanı kazandırarak hikâyelerin bütünlüklü anlatım yapısını tamamlamıştır. Dolayısıyla her iki ifade grubunun dağılımı, metnin duygusal tonunu, anlatıdaki vurgu noktalarını ve okurun algıladığı anlam derinliğini doğrudan etkilemiş; hikâyelerin bütüncül anlam yapısını hem destekleyen hem de yönlendiren bir işlev üstlenmiştir.

Kelime düzeyinde yapılan inceleme sonucunda, Viyolonsel hikâyesinde yer alan 1227 kelimenin 786'sı kateorematik, 441'i sinkategorematik; Gramofon Avrat'ta 547 kelimenin 319'u kateorematik, 228'i sinkategorematik olarak belirlenmiştir. Ayran hikâyesinde ise toplam 1238 kelimedenden 865'i kateorematik, 373'ü sinkategorematiktir. Bu veriler, çalışmada yer alan üç örnek hikâyede de içerik taşıyan, doğrudan anlam oluşturan kelimelerin daha yoğun kullanıldığını ortaya koymuştur. Kelime düzeyinde kateorematik yapıların sayıca fazla olması, hikâyelerde kişi, nesne, olay ve durumların doğrudan adlandırıldığını, sinkategorematik kelimelerin daha az olması ise içerik unsurlarının açık biçimde belirlendiğini ve temel adlandırmaların ön planda olduğunu göstermiştir. Buna göre metinlerde anlatılan kişi, olay ve durumlar doğrudan karşılık bulmuş; anlam, kelime düzeyinde net şekilde görünür hâle gelmiştir.

Elde edilen bulgular, Husserl'in ayrımının edebî metinlerde uygulanabilir olduğunu ve Sabahattin Ali'nin dilinde hem bağımsız hem de bağımlı anlam katmanlarının birlikte var olduğunu göstermiştir. Eğer dil yalnızca kateorematik kelimelerden oluşsaydı, ifade gücü sınırlı kalır; sözdizimsel ilişkiler ve bağlamsal anlamlar ortadan kalkardı. Dilin düşünceyi ifade etme gücü, bağımsız anlamlı kelimelerin sinkategorematik yapılarla kurduğu ilişkilerle mümkün olmaktadır. Bu nedenle kateorematik ve sinkategorematik kelimelerin birlikte kullanımı, metinlerin hem açık hem de dinamik bir anlatı yapısına kavuşmasını sağlamaktadır.

Bu çalışma sırasında yapılan incelemeler, kateorematik ve sinkategorematik ifadelerle ilgili çalışmaların oldukça sınırlı olduğunu göstermiştir. Konuyu doğrudan ele alan yalnızca tek bir makale bulunmaktadır. Diğer çalışmalarda ise bu ayrım doğrudan ele alınmamış; çoğu zaman başka bir konuyla bağlantısı çerçevesinde yer almıştır. Bu nedenle literatürde bu ayrımı merkeze alan kapsamlı bir uygulama

alışması bulunmamaktadır. Bu tez, bu ayrımı doğrudan edebî metinlere uygulaması ve incelemeyi yalnızca bu çerçeve üzerinden yürütmesi bakımından alanın ilk örneği niteliğindedir. Bu durum, çalışmayı hem konunun daha açık biçimde anlaşılmasına hem de ileride yapılacak çalışmaların bu ayrımı farklı metinlerde değerdendirmesine imkân tanıyacak bir başlangıç noktası hâline getirmiştir. Bu tez, Husserl'in kategoremantik - sinkategoremantik ayrımını edebî metinlere uygulayarak hem dil felsefesi hem de edebiyat bilimi açısından disiplinlerarası bir katkı sunmuştur. Sabahattin Ali'nin hikâyeleri, yalnızca toplumsal ve bireysel temalarıyla değil, aynı zamanda dilsel yapıların çeşitliliğiyle de çok katmanlı metinler olarak ele alınabilmektedir. Çalışma, edebî metinlerin anlam çözümlemelerine felsefî bir derinlik kazandırarak, hem akademik hem de edebî bakış açısına yeni bir perspektif sunmuştur.

KAYNAKÇA

- Adlím, M. Platon'un "Kratylos" Diyalogu Üzerine Felsefi Bir Okuma.
- Akkol, M. L. (2019). Jürgen Habermas'ın İletişimsel Eylem Kuramı ve Kamusal Alan Kavramının Analizi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 37, 171–180.
- Aksan, D. (1995). Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2020). Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akarsu, B. (1975). Felsefe Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akarsu, B. (2016). Felsefe Açısından Dil. Düşünüyorum Dergisi, 57. Erişim adresi: <https://www.dusunuyorumdergisi.com/felsefe-acisindan-dil/> (Erişim tarihi: 12.12.2024).
- Aktiffelsefe Araştırma Grubu. (2021). Ernst Cassirer'in Dil ve Mit Eserine Bir Bakış. Erişim Adresi: [file:///C:/Users/MAC/Downloads/Ernst_Cassirer_Dil_ve_Mit_Aktiffelsefe%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/MAC/Downloads/Ernst_Cassirer_Dil_ve_Mit_Aktiffelsefe%20(1).pdf) (Erişim tarihi: 21.06.2025).
- Alkayış, A. (2017). Dil ve Zihin Üzerine Felsefi Bir Değerlendirme. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi.
- Alkayış, A. (2018). Dil Felsefesi Bağlamında Wittgenstein'in Tractatus Logico-Philosophicus İle Felsefi Soruşturmalar Döneminin Karşılaştırılması. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 35–47.
- Alparslan, B. (2019). Marksizm ve Dil Felsefesi: Psikoloji Çerçevesinde Bir İnceleme. Muhakeme Dergisi, 2(1), 34–43.
- Altınörs, A. (2000). Dil Felsefesi Sözlüğü. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Altınörs, A. (2021). 50 Soruda Dil Felsefesi. İstanbul: 7 Renk Basım Yayın ve Filmcilik.
- Altuğ, T. (2008). Dile Gelen Felsefe. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Altuner, İ. (2015). Gilbert Ryle, Zihin Kavramı. Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7, 207–212. (Gilbert Ryle, Zihin Kavramı, çev. Sara Çelik, İstanbul: Doruk Yayınları, 2011, 510 s.)
- Arlı Çil, D. (2019). Wittgenstein’in Birinci Dönem Düşüncelerindeki Resim Kuramı ve Anlamla İlgili Sorunlar. Kilikya Felsefe Dergisi, 2, 102–115.
- Arnauld, A. & Nicole, P. (1992). La Logique ou l’Art de Penser. Paris: Gallimard.
- Arslan, A. (2006). İlkçağ Felsefe Tarihi 1 Sokrates Öncesi Yunan Felsefesi. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Aslan, H. (2005). Kratylos: Gerçekliği Araştırmanın Aracı Olarak Dil (S. 40–48). Erişim adresi: <https://acikerisim.uludag.edu.tr/server/api/core/bitstreams/59cb91ee-079a-44a8-95b9-8e601fa1e84d/content> (Erişim tarihi: 11.05.2025).
- Atagül, E. (2018). Rousseau Ve Dil. Karefad, 6(2), 51–61.
- Atayoğlu, Ş. & Yücel, D. (2022). Türkçede Dile Dair Deyim ve Atasözlerinin Dilin İşlevsel Kullanımları Açısından İncelenmesi. Türk Edebiyatları Araştırma Dergisi, 3(1), 11–25.
- Augustinus, Aurelius; bütün eserlerinin Latincesi (elektronik edisyon): <http://sant-agostino.it/latino/index.htm>.
- Augustinus, Aurelius; bütün eserlerinin Fransızca çevirisi: Œuvres, Fr. Çev. komisyon, 3. Cilt, Paris: Gallimard.
- Aydın, H. (2015). Ortaçağ Felsefesinde Dil, Düşünce ve Gerçeklik İlişkileri ve Metafizik Alandaki İzdüşümleri. FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi), 19, 1–28. www.flsfdergisi.com
- Aydoğan, E. (2015). Descartes’in Ahlak Anlayışı. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 55, 101–115.
- Aygüneş, M. Türk Dili I Ortak Ders. İstanbul Üniversitesi. Erişim Adresi: [https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=tu%CC%88rk-dili-i\[5164\].pdf](https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=tu%CC%88rk-dili-i[5164].pdf)
- Banarlı, N. S. (2011). Türkçenin Sırları. İstanbul: Kubbealtı Yayınları.

- Banguoğlu, T. (1990). Türkçenin Grameri. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Başkan, Ö. (1935). Nouveaux Essais sur l'Entendement Humain, Paris, E. Flammarion, 1935.
- Bayar, I. Ockhamlı William'ın Epistemolojisi. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 18(1), 165–186.
- Beaney, M. (2021). Frege. B. Lee (Ed.), Dil Felsefesi İçinde (Çev. M. Ak). Ankara: Fol Yayını.
- Becermen, M. (2011). Wittgenstein'in İkinci Dönem Dil Görüşü ve Etkileri. Felsefe Dünyası, 1(53), 221–236.
- Bergson, H. (1932). Les Deux Sources de la Morale et de la Religion.
- Bergson, H. (1969). La Pensée et le Mouvant.
- Berkeley, G. (1996). İnsan Bilgisinin İlkeleri Üzerine (H. Turan, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bernet, R./Kern, I./Marbach, E. (1996). Edmund Husserl. Darstellung seines Denkens, Hamburg.
- Bilgiç, M. (2012). Varlık ve Yokluk Arasında Universitas'ın Tarihüstü Sentezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23, 163–184.
- Birlik Nisan, P. (2017). John Locke'ta Sözcüklerin Kurulumundan Toplumun Kurulumuna Uzlaşım Unsurunun Rolü. Kilikya Felsefe Dergisi, (2), 69-95.
- Bollack, J. vd. (1971). La Lettre d'Épicure. Paris: Minuit.
- Bravo, H. (2011). J. Locke ve G. Berkeley'de Dil, Zihin ve Gerçeklik Arasındaki İlişkiler. TC İstanbul Kültür Üniversitesi, 9. Ulusal Sempozyumu, Düşüncenin Aracı Olarak, Edebiyat, Bilim, Sanat ve Felsefe Alanlarında: Dil, İzmir.
- Carnap, R. (1932). Dilin Mantıksal Analiziyle Metafiziği Eleme (Çev. E. Salgılar). Dört Öge, 7, 2015, 165–182. (Orijinal çalışma: "Überwindung der Metaphysik durch logische Analyse der Sprache", Erkenntnis, 2, 1932; İngilizce çeviri: "The Elimination of Metaphysics Through Logical

- Analysis of Language”, çev. Arthur Pap, içinde Logical Positivism, A. J. Ayer (Ed.), The Free Press, 1959, USA.)
- Cassier, E. (1997). Dil. İnsan Üstüne Bir Deneme İçinde (Çev. N. Arat). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Cassier, E. (2005). Kültür Bilimlerinin Mantığı Üzerine (Çev. M. Köktürk). Ankara: Hece Yayınları.
- Cevizci, A. (1999). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Cevizci, A. (2005). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Cevizci, A. (2011). Felsefeye Giriş. Ankara: Nobel Yayınları.
- Cevizci, A. (2017). Ortaçağ Felsefesi. İstanbul: Say Yayınları.
- Condillac, E. B. de. (1780). La Logique ou Les Premiers Développements de l’Art de Penser. Paris: Libraire d’Esprit.
- Condillac, E. B. de. (1798a). Principes Généraux de Grammaire pour Toutes les Langues. Paris: Librairie A. J. Ducour.
- Condillac, E. B. de. (1801). La Langue des Calculs. Paris: (Yayınevi belirtilmemiş).
- Condillac, E. B. de. (2010a). Essai sur l’Origine des Connaissances Humaines.
- Coşkun, S. N. (2023). Descartes’in ve Leibniz’in Rasyonalist Felsefesinde Dil Sorunu. Possible: Felsefe Dergisi, 12(1), 55–71.
- Cüceloğlu, D. (1979). İletişim ve Toplum, İstanbul: Altın Kitap Yayınları.
- Çağlıyan, E. & Çağdaş. (2018). Ortak Bir Anlam Zemini Kurmaya Yönelik Bir Çaba Olarak Edmund Husserl’in Fenomenolojik Yöntemi. Kaygı Dergisi, 31, 279–298.
- Çelebi, (2014). Gündelik Dil Felsefesi ve Austin’in Söz Edimleri Kuramı. Beytulhikme, 4(1), 73–89.
- Çelebi, V. (2016). Çağdaş Mantıkçı Anlam Kuramında Dil-Dünya İlişkisi ve Metafiziğin Yadsınması. Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi / Uludağ University Faculty of Arts and Sciences Journal of Philosophy, 26, 69–84.

- Çelebi, V. (2017). Locke ve Berkeley'in Dil Felsefesinde Sözcük, İdea ve Anlam İlişkisi. *Journal of Strategic Research in Social Science (JoSReSS)*, 3(4), 29–46.
- Çotuksöken, B. & Babür, S. (1993). *Ortaçağ'da Felsefe*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Demirci, K. (2008). Davranışsal Dil Bilimine Kısa Bir Bakış: L. Bloomfield ve B. F. Skinner Yaklaşımları. *Belleten Dergisi*, 63–70.
- Descartes, R. (1984). *Metot Üzerine Konuşma* (Çev. K. Tahir Sel). İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Direk, Z. (2021). *Çağdaş Kıta Felsefesi*, Ankara: Fol Yayınları.
- Duman, M. A. (2022). Dil Felsefesi Kapsamında, Dilin Kökeni ve Adlandırma Meselesinin Tematik Sınıflandırması Üstüne Bir Deneme. *Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu*, 47–53. Elazığ: Asos Yayınevi.
- Duman, M. A. (2023). Platon'un Dil Felsefesi. *Çanakkale: Paradigma Akademi*, 73–76.
- Durum, H. B. (2025). Anlamanın Oluşumu Bağlamında John Searle'ün Dil ve Zihin Felsefesi Üzerine Bir İnceleme. *Mavi Atlas*, 13(1), 71–83.
- Eker, S. (2015). *Türk Dili I. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını*.
- Engels, F. (1996). *Doğanın Diyalektiği* (A. Gelen, Çev.). Ankara: Sol Yayınları.
- Erdem, E. (2007). Leibniz'in “Âdemî” Dil Anlayışı Üzerine. *İlahiyat Fakültesi İlmî İçinde*, 85–93.
- Ergin, M. (2009). *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Erkıpçak, H.T. (2017). Husserl ve Fenomenolojisi: Bir Özet. *Arkhe-Logos Felsefe Dergisi*, Sayı 4, Güz: 247-258.
- Erol, T. (2023). Jean-Jacques Rousseau'ya Göre Ana Dil Edinimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1467–1489.
- Gökberk, M. (2010). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Grünberg, T. (1999). Anlama, Belirsizlik ve Çok-Anlamlılık. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Grünberg, T. (2006). Anlam Kavramı Üzerine Bir Deneme. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gül, F. & Soysal, B. (2009). Dil ve Düşünce İlişkisi Üzerine. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 13, 65-76.
- Hacıkadiroğlu, V. (1985). Bilgi Felsefesi. İstanbul: Metis Yayınları.
- Hobbes, T. (1999b). De Corpore, édition critique, notes, appendices et index par Karl Schumann, Paris: J. Vrin.
- Hobbes, T. (2018). Léviathan (S. Lim, Çev). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hoşgör, K. (2018). Dil ve Mitosun Dünyası: Kültürün Arkeolojisine İlişkin Bir İnceleme. DTCF Dergisi, 58(1), 327-352.
- Husserl, E. (1995). Kesin Bir Bilim Olarak Felsefe (T. Mengüşoğlu, Çev). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İnan, İ. Dil Felsefesi (Ünite 1-6). T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 2649, Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 1615.
- Kahveci, K. (2021). Felsefeye Yeniden Dönüş: Tümmeler Tartışması Üzerine Düşünceler. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 67, 363-375.
- Kapağan, E. (2021). Kültür, Tarih ve Kimlik Açısından Dilin Önemi. Karabük Türkoloji Dergisi, 4, 49-58.
- Kaplan, M. (2015). Kültür ve Dil. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kargın, H. (2023). Charles Sanders Peirce'ün Dil Felsefesi. Ağrı İslami İlimler Dergisi (AGİİD), 13, 145-185.
- Karaoğlu, G. Dilbilim. Atatürk Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi.
- Kerimoğlu, C. (2021). Chomsky'nin Problemi: Dilin Evrimi. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi, 6(2), 598-614.

- Kılıçoğlu, İ., & Taylan, N. (2025). Erişim adresi: <https://www.islamiokul.com/kutuphane/muhtelif/sosyalbilimler/m/010.htm> (Erişim tarihi : 15.03.2025).
- Koç, E. (2012). Hermeneutik Felsefe Geleneğinde Dil, Kültür ve Çokanlamlılık Üstüne. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 5, 179-192.
- Koestenbaum, P. (1998). Introduction, Paris Lectures (E. Husserl), IX–LXXVII, USA: Kluwer Academic Publishers.
- Kula, O. B. (2012). Dil Felsefesi Edebiyat Kuramı -I-. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Küçükcalp, K. (2012). Edmund Husserl ve Fenomenoloji. İstanbul: Küre Yayınları.
- Küçükşabanoğlu, Ö., & Duman, E. D. (2024). G. E. Moore Düşüncesi Ekseninde: Felsefe Nedir? *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 11(111), 1714-1717.
- Künne, W. (1983). Abstrakte Gegenstände: Semantik und Ontologie, Frankfurt am Main.
- Lee, B. (2021). Dil Felsefesi (Çev. M. Ak). Ankara: Fol Yayını.
- Lucretius, C. (1947). De La Nature (Çev. Alfred Ernout). Paris: Société d'édition "Les Belles-Lettres".
- Manav, F. (2020). Fenomenoloji Nedir? Dr. Faruk Manav Anlatıyor. Felsefe Sözlüğü Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=h7uPfo7dNw4&t=1s> (Erişim tarihi: 02.11.2024).
- Marbach, E. (1974). Das problem des Ich in der Phänomenologie Husserls, Den Haag.
- Mengüşoğlu, T. (1995). Önsöz. Kesin Bir Bilim Olarak Felsefe (E. Husserl). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Mete, Ş. (2018). Türk Dili, 68(793), 73-75.
- Mumcu, K. M. (2022). Platon: Kratylos Diyaloğu Çerçevesinde Adların Kökeni. *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*, 34, 87-104.

- Müldür, F. (2016). Noam Chomsky’de Üretici Dilbilgisi: Derin Yapı ve Yüzey Yapı Ayrımı. Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, 27, 59-74.
- Olguner, F. (2005). Felsefe. İ. Ayverdi (Ed.), Kubbealtı Lugatı (Cilt 1). İstanbul: Kubbealtı Yayınları.
- Onan, B. (2012). Dil Eğitiminin Dilbilimsel Temelleri: Ferdinand de Saussure’ün Genel Dilbilim Kuramında Dil Eğitimiyle İlgili Bulgular. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(17), 219-243.
- Öktem, Ü. (2005). Fenomenoloji ve Edmund Husserl’de Apaçıklık (Evidenz) Problemi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 45(1), 27-55.
- Öktem, Ü. (2020). Descartes’ta İlk Hakikat: Cogito. Dört Öge, 18, 51-71.
- Özcan, S. (2022). Noam Chomsky’nin Dilbilim Kuramı Bağlamında Dil ve Zihin İlişkisi, 38-48.
- Özcan, Z. (2016). Dil Felsefesi 2 (Gündelik Dil Paradigması). Ankara: Sentez Yayıncılık.
- Poyraz, H. (2004). Adlandırmanın Doğası ve Adların Nesnesine Uygunluğu Ekseninde Doğalcılık-Uzlaşmacılık Tartışması. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7, 226-242.
- Rassî, F. & Shahabi Zeiae. (2015). Husserl’S Phenomenology And Two Terms Of Noema And Noesis. International Letters Of Social And Humanistic Sciences, 53, 29-34.
- Renan, E. (2011). Dilin Kökeni Üzerine (Çev. Atakan Altınörs). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Rousseau, J. J. (2017). Melodi Ve Müziksel Taklit İle İlişki İçinde Dillerin Kökeni Üstüne Deneme (Çev. Ömer Albayrak). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Sacıhan, D. (2022). Dil, Düşünce Ve Anlam Arasındaki İlişkinin 18. Yüzyıl Empirist Filozofları Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Salgılar, E. (2018). R. Carnap’In “Geleneksel Metafizik” Eleştirisi Ve “Metafizik” Anlayışı. Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları, 37, 119-137.
- Tarhan, D.E (2014). Franz Brentano Ve Edmund Husserl’de Psikolojizm Sorunu. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tarhan, D.E. (2019). Husserl Ve Frege’de Anlam Sorunu (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tarhan, D.E. (2022). Husserl Ve Frege’de Anlam Sorunu. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Taşdelen, İ. (2019). Mantığın Gelişimi. Ed. David Grunberg. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayını.
- Taşkın, F. (2021). Husserl’In Temel Kavramları. Dört Öge, 19, 151-168.
- Tepe, D. Dil Felsefesinin Tarihi, İçeriği, ve Özellikleri. Erişim adresi: https://www.academia.edu/36800914/Dil_Felsefesinin_Tarihi_%C4%B0%C3%A7eri%C4%9Fi_ve_%C3%96zellikleri (Erişim tarihi: 28.09.2024).
- Tepe, H. (2003). Giriş. In Fenomenoloji Üzerine Beş Ders (E. Husserl). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Timuçin, A. (2009). Düşünce Tarihi 1. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Topakkaya, A. (2009). E. Husserl’de Noema Ve Noesis Kavramları. FLSF Felsefe Ve Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar (7), 121-136.
- Topbaşoğlu, K. (2023). Dil Felsefesi Bağlamında Sözler, Sesler, İşaretler. RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 35, 96-106.
- Topkaya, R. (2016). Dilin Aynasında Kültür: Humboldt Felsefesinde Dil – Kültür İlişkisi. ViraVerita E-Dergi, 4, 59-71.
- Toy, T. (2023). Doğal Dillerdeki Çok Anlamlılık Olgusunun Gündelik Dil Felsefecilerinin Metafizik Eleştirisindeki Rolü Üzerine. Kaygı. Bursa

Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, 22(1), 264-288.

Türkmen Birlik, P. (2023). Condillac'ın Dil Felsefesinin İdeoloji Kavramının Ortaya Çıkışındaki Yeri Ve Önemi Üzerine. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(4), 237-258.

Unat, O. (2012). Husserl Ve Görüngübilimcilik. Dört Öge, 1, 11-16.

Ural, Ş. Klasik Mantık 1. İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.

Von Aster, E. (1994). Bilgi Teorisi ve Mantık. (Çev. Macit Gökberk). İstanbul: Sosyal Yayınları.

Von Aster, E. (2005). İlkçağ Ve Ortaçağ Felsefesi Tarihi. İstanbul: İm Yayınları.

Yaguello, M. (2008). Hayali Diller (Çev. Necmettin Kamil Sevil). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yıldırım, Ö. (2019). Erişim adresi: <https://www.felsefe.gen.tr/felsefeye-giris/> (Erişim tarihi: (11.10.2024).

Yılmaz, S. (2020). Ferdinand De Saussure'ün Dilbilim Yaklaşımı. Erişim Adresi: https://www.academia.edu/43615943/FERD%C4%B0NAND_DE_SAUSSURE%C3%9CN_D%C4%B0LB%C4%B0L%C4%B0M_YAKLA%C5%9EIMI (Erişim tarihi: 03.01.2025).

Yolcu, M. (2002). Dil: İşlevi, Çeşitleri Ve Alanları Bağlamında Kavramsal Bir İnceleme. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi II, 4, 67-96.

Yüksel, H.G. (2009). Felsefenin Gözü ile Dilin Bazı Problemleri. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran, 11(1), (151-156).

Volosinov, V. N. (2001). Marksizm Ve Dil Felsefesi (Çev. M. Küçük). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Zahavi, Dan. (2014). Yönelimsellik Ve Bilinç (Çev. Çağlar Koç). Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, 22, 167-182.

Zahavi, Dan. (2019). Fenomenoloji: İlk Temeller (Çev. Seçim Bayazıt). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Zengin, E. (2020). Herder’In Folklor Tanımlamalarında Halk Kavramının Doğası.
Millî Folklor, 16(126), 18-26.

